

**Malteser
International**
Order of Malta Worldwide Relief

ကျေးလက်နေလူထုဘေးဒဏ်ကြုံကြုံခံနိုင်ရန် တည်ဆောက်ခြင်း

ကွင်းဆင်းလုပ်ဆောင်သူလက်စွဲ

ကျေးဇူးတင်လွှာ

© Malteser International

မြန်မာနိုင်ငံ မာလ်တေဆာအင်တာနေရှင်နယ်
အမှတ်-၁၄/၁၅ (၆-အက်ဖ်)၊ ပြည်တော်အေးရိပ်သာလမ်း
ရန်ကင်းမြို့နယ်။ ရန်ကုန်မြို့။ မြန်မာနိုင်ငံ။
Tel.: +95 (0)1 657122
Email: malteser.yangon@gmail.com
www.malteser-international.org

ပြုစုသူ Dr Jessica Mercer, Secure Futures, UK
စစ်ဆေးသူ Serge Birtel, Malteser International
 New Yee, Malteser International
စီစဉ်သူ Serge Birtel, Malteser International
ခါတ်ပုံများ Valeria Turrisi (Cover), Dr Jessica Mercer, Malteser International
ပထမအကြိမ်ပုံနှိပ်ခြင်း - လ၊ ၂၀၁၆-ခု

ဤလက်စွဲစာအုပ် ကနဦးမူကြမ်းပြုစုပေးသော အာရှဘေးအန္တရာယ်ကြိုတင်ပြင်ဆင်ရေးဌာနမှ Gabrielle Iglesias နှင့် Atiq Kainan Ahmed တို့အားလည်းကောင်း၊ တန်ဖိုးမဖြတ်နိုင်သောသတင်းအချက်အလက်များနှင့် အကြံပြုချက်များပံ့ပိုးပေးသော Philipp Danao အားလည်းကောင်း Malteser International မှ အထူးကျေးဇူးဥပကာရတင်ရှိကြောင်းဖော်ပြလိုပါသည်။

စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဖက်ဒရယ်ဝန်ကြီးဌာန၏ ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုဖြင့် ဤလက်စွဲစာအုပ်ကို ပြုစုထုတ်ဝေပါသည်။

မာတိကာ

ကျေးဇူးတင်လွှာ	၁
၁။ နိဒါန်း	၅
၂။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပါအဝင် အန္တရာယ်၏သက်ရောက်မှုများနှင့် ဘေးဖြစ်နိုင်ခြေများ	၇
(က) မြန်မာနိုင်ငံအန္တရာယ်ဖြစ်စဉ်အကျဉ်းချုပ်	၇
(ခ) ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပါအဝင်အန္တရာယ်သက်ရောက်မှုများနှင့် ထိခိုက်လွယ်မှုအကြောင်းရင်းများ	၁၀
(ဂ) ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပါအဝင် ဘေးအန္တရာယ်များ၏ဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ခြင်း	၁၅
(ဃ) အသိပညာ၊ ခံယူချက်နှင့် အသိအမြင်	၁၇
၃။ ရပ်ရွာ၊ မြို့နယ်နှင့်ပြည်နယ်အဆင့်၌ ဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲမှုပေါင်းစည်းဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပေါ်လိုက်လျောညီထွေစွာနေထိုင်မှု	၂၀
(က) အားလုံးပူးပေါင်းပါဝင်သောဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲခြင်းဆိုသည်မှာအဘယ်နည်း။ ၎င်းသည်အဘယ်ကြောင့်အရေးကြီးပါသနည်း	၂၀
(ခ) ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပေါ်လိုက်လျောညီထွေစွာနေထိုင်မှုဆိုသည်မှာအဘယ်နည်း။ ၎င်းသည်အဘယ်ကြောင့်အရေးကြီးပါသနည်း	၂၃
(ဂ) ရပ်ရွာအဆင့်၊ မြို့နယ်/ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအဆင့်တို့၌ ဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲမှု ပေါင်းစည်းဆောင်ရွက်ခြင်းများနှင့်သာကေများ	၂၅
(ဃ) ရပ်ရွာအဆင့်၊ မြို့နယ်/ပြည်နယ်အဆင့်၌ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပေါ်လိုက်လျောညီ ထွေစွာနေထိုင်ရေးလုပ်ငန်းများနှင့် သာကေများ	၃၆
(င) ဘေးအန္တရာယ်များဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးအတွက် ပေါင်းစည်းချဉ်းကပ်နည်း	၄၃
(၁) အဆင့်(၁)-ရပ်ရွာရွေးချယ်ခြင်း	၄၅
(၂) အဆင့်(၂)-ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်း-ရပ်ရွာအခြေအနေလေ့လာဆန်းစစ်ခြင်း(အခြေခံအချက်အလက်များစုဆောင်းခြင်း)	၄၆
(၃) အဆင့်(၃)-ရပ်ရွာဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိမှုအကဲဖြတ်ခြင်း	၄၇
(၄) အဆင့်(၄)-ရပ်ရွာဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးစီမံချက်များနှင့်ဦးစားပေးမှုများ	၅၀
(၅) အဆင့်(၅)-ကျေးရွာရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့်လိုက်လျောညီထွေစွာနေထိုင်ရေးကော်မတီများ (VACs)နှင့် ဆက်စပ်အလုပ်အဖွဲ့များဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့်သင်တန်းပေးခြင်း	၅၂
(၆) အဆင့်(၆)-ရပ်ရွာဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးစီမံချက်အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း	၅၆
(၇) အဆင့်(၇)-အားလုံးပါဝင်၍ စောင့်ကြည့်ခြင်း၊ အကဲဖြတ်ခြင်း၊ လေ့လာခြင်း	၅၇
(စ) အထောက်အကူပြုခြင်း	၆၁
၄။ အခြေအနေလေ့လာဆန်းစစ်ခြင်းနှင့် ရပ်ရွာလူထုဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်း အကဲဖြတ်ခြင်းအတွက်နည်းလမ်းများ(အဆင့်-၂ နှင့် ၃)	၆၅
(က) လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၁။ ချက်ချင်းလက်ငင်းအကဲဖြတ်ခြင်း	၆၅
(ခ) လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၂။ ပဓာနနှင့်ဆင့်ပွားစွမ်းလေ့လာမှုအပါအဝင် အခြေခံလေ့လာမှုများ	၆၇
(ဂ) လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၃။ လူမှုရေး၊ ရင်းမြစ်သယံဇာတနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ဆိုင်ရာအခြေပြခြေပုံ ...	၇၀
(ဃ) လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၄။ ဒေသခံများနှင့်အတူနယ်မြေအခြေအနေစူးစမ်းလေ့လာရေးခရီး	၇၆
(င) လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၅။ ရာသီအလိုက် ပြက္ခဒိန်ရေးဆွဲခြင်း	၇၈
(စ) လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၆။ (ဘေးအန္တရာယ်)သမိုင်းကြောင်းဖြစ်စဉ်ပြဇယား	၈၁
(ဆ) လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၇။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာအလားအလာဆန်းစစ်လေ့လာချက်	၈၄
(ဇ) လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၈။ ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုသရုပ်ဖော်သစ်ပင်	၈၈
(ဈ) လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၉။ အထူးအုပ်စုဆွေးနွေးပွဲ၊ ထိခိုက်ခံရမှုအလွယ်ဆုံးသူများဖော်ထုတ်ခြင်း..	၉၁
(ည) လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၁၀။ အဖွဲ့အစည်းအချင်းချင်းချိတ်ဆက်မှုပြဇယား	၉၃
(ဋ) လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၁၁။ စွမ်းဆောင်နိုင်မှုဆန်းစစ်လေ့လာခြင်း	၉၆

(၄) လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၁၂။ အနာဂတ်တွင်ဖြစ်ပေါ်လာမည့်ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာအလားအလာဆန်းစစ်ခြင်း	၉၈
(၃) လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၁၃။ အနာဂတ်မြေပုံ	၁၀၀
(၆) လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၁၄။ အချက်အလက်များ စုဆောင်းပြုစုခြင်း	၁၀၂
(က)လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၁၅။ ရပ်ရွာဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းအကဲဖြတ်ချက်အစီရင်ခံစာပုံစံ	၁၀၅
၅။ ရပ်ရွာပြည်သူလူထုဘေးဒဏ်ခံနိုင်ရေးလုပ်ငန်းစီမံချက်နှင့်အကောင်အထည်ဖော်ရေးနည်းလမ်းများ (အဆင့်-၄ မှ အဆင့်-၇ အထိ)	၁၀၇
(က) လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၁။ ထိခိုက်မှု-အကောင်အထည်ဖော်မှု ဖြန့်ဝေယာဉ်ကွက်	၁၀၈
(ခ) လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၂။ တွဲဖက်-ဆက်စပ်နိုင်ယှဉ်ခြင်းဖြင့် အဆင့်သတ်မှတ်ခြင်း	၁၁၀
(ဂ) လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၃။ ဖြန့်ဝေယာဉ်ကွက်ဖြင့်အဆင့်သတ်မှတ်ခြင်း/အမှတ်ပေးခြင်း	၁၁၁
(ဃ) လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၄။ ရပ်ရွာလူထုဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးစီမံချက်ပုံစံ (၂၀၁၃-ခု၊ Malteser Internation မှပုံစံကို ဆီလျော်အောင်ပြင်ဆင်အသုံးပြုသည်။)	၁၁၅
၆။ ရပ်ရွာလူထုဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးစီမံချက်ကို မြို့နယ်နှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအဆင့်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံချက်များနှင့်ပေါင်းစပ်ခြင်း	၁၂၀
(က) မြန်မာနိုင်ငံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စီမံချက်ရေးဆွဲခြင်း	၁၂၀
(ခ) ထိခိုက်ခံရလွယ်သည့်အုပ်စုများ အထူးသဖြင့် မသန်စွမ်းသူများပါဝင်မှု	၁၂၄
၇။ ကျမ်းကိုးစာရင်း	၁၂၅
၈။ နောက်ဆက်တွဲစာရွက်စာတမ်းများ	၁၂၆
(က) နောက်ဆက်တွဲ(၁)-လက်ငင်းအကဲဖြတ်ချက်နမူနာပုံစံ	၁၂၆

ဇယားများ

ဇယား-၁။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပါအဝင်အန္တရာယ်၏သက်ရောက်မှုအလားအလာအနှစ်ချုပ်သဘာဝများ...	၁၃
ဇယား-၂။ ရပ်ရွာအဆင့်ဘက်စုံပေါင်းစည်းသဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှုလုပ်ငန်းများနှင့်သဘာဝများ	၂၇
ဇယား-၃။ မြို့နယ်၊ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအဆင့် ဘက်စုံပေါင်းစည်းသဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှုလုပ်ငန်းများ နှင့်သဘာဝများ	၃၂
ဇယား-၄။ ရပ်ရွာအဆင့်ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့်လိုက်လျောညီထွေနေထိုင်ရေးလုပ်ငန်းများနှင့်သဘာဝများ	၃၇
ဇယား-၅။ မြို့နယ်၊ ပြည်နယ်အဆင့်ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့်လိုက်လျောညီထွေနေထိုင်ရေးလုပ်ငန်းများနှင့် သဘာဝများ	၄၀
ဇယား-၆။ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးဆိုင်ရာ ဘက်စုံပေါင်းစည်းချဉ်းကပ်နည်း	၅၇

ပုံများ

ပုံ-၁။ `ဖီအားနှင့်ဖြေလျော့မှု` ပုံစံ (Wisner နှင့်အပေါင်းအသင်းများ၊ ၂၀၀၄-ခု)	၁၁
ပုံ-၂။ ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုမှ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိလာရေး လုပ်ငန်းမူဘောင် (Pasteur-၂၀၁၁)	၁၆
ပုံ-၃။ ဖွံ့ဖြိုးမှုစီမံကိန်းရေးဆွဲရာတွင် ရပ်ရွာဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးစီမံကိန်းများထည့်သွင်းရေးဆွဲသည့် နည်းလမ်းပြကားချပ်(NEDA-၂၀၀၉-ခုမှ ကူးယူဖော်ပြသည်။)	၁၂၂

မှတ်စုများ

မှတ်စု-၁။ ဂွီတူးအာ လုပ်ငန်းမူဘောင် (Pasteur-၂၀၁၁)အရ အရေးကြီးသည့်မေးခွန်းများ	၁၇
မှတ်စု-၂။ ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်းဘေးအန္တရာယ်နှင့်ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပေါ်သိမြင်မှု၊ သဘောထားနှင့် အမြင်များ	၁၉
မှတ်စု-၃။ ထင်မြင်ချက်နှင့်ခံယူချက်သဘောထား	၂၂
မှတ်စု-၄။ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာပတ်ဝန်းကျင်အတားအဆီးများ	၂၃
မှတ်စု-၅။ သတင်းအချက်အလက်ရရှိရေးအတားအဆီး	၂၃
မှတ်စု-၆။ မူဝါဒနှင့်အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာအတားအဆီးများ	၂၃
မှတ်စု-၇။ ဘေးအန္တရာယ်မဖြစ်ပွားမီ ကျေးရွာရာသီဥတုနှင့်လိုက်လျောညီထွေနေထိုင်ရေးကော်မတီမှ ကြိုတင်လုပ်ဆောင်ရမည့်တာဝန်များ	၅၅
မှတ်စု-၈။ ဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်နေစဉ် ကျေးရွာရာသီဥတုနှင့်လိုက်လျောညီထွေနေထိုင်ရေးကော်မတီ တာဝန်များ(မာလ်တေဆာအင်တာနေရှင်နယ်-၂၀၁၄)	၅၅
မှတ်စု-၉။ ဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်ပြီးနောက် ကျေးရွာရာသီဥတုနှင့်လိုက်လျောညီထွေနေထိုင်ရေး ကော်မတီတာဝန်များ(မာလ်တေဆာအင်တာနေရှင်နယ်-၂၀၁၄)	၅၅

ခါတ်ပုံများ

ခါတ်ပုံ-၁။ စက္ကူချပ်ပေါ်ရေးဆွဲထားသည့်မြေပုံနမူနာ(ကင်ညာနိုင်ငံ) (ခါတ်ပုံ-J. Mercer)	၇၅
ခါတ်ပုံ-၂။ ဒေသတွင်းရရှိသည့်ပစ္စည်းများအသုံးပြုရေးဆွဲထားသည့်မြေပုံနမူနာ(ကင်ညာနိုင်ငံ) (ခါတ်ပုံ-J. Mercer)	၇၅
ခါတ်ပုံ-၃။ ဆူဒန်နိုင်ငံကျေးရွာတစ်ရာမှ စူးစမ်းလေ့လာရေးခရီးနမူနာကားချပ်(Theis and Grady, 1991) ...	၇၇
ခါတ်ပုံ-၄။ ရာသီဥတုလိုက်လုပ်ငန်းစဉ်ပြဇယားနမူနာ (ဂါနာနိုင်ငံ) (Daze et al.,-၂၀၀၉)	၈၀
ခါတ်ပုံ-၅။ ဘေးအန္တရာယ်သမိုင်းကြောင်းဖြစ်စဉ်ပြဇယား (နိုင်ဂျာနိုင်ငံ) (Daze et al., -၂၀၀၉)	၈၃
ခါတ်ပုံ-၆။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အလားအလာဆန်းစစ်ချက်နမူနာ(ပါပူဝါနယူးဂီနီ) ((ခါတ်ပုံ- J. Mercer)	၈၇
ခါတ်ပုံ-၇။ ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုသရုပ်ဖော်သစ်ပင် (ဆီရာလီယွန်နိုင်ငံ) (ခါတ်ပုံ-J. Mercer)	၉၀
ခါတ်ပုံ-၈။ အဖွဲ့အစည်းအချင်းချင်းချိတ်ဆက်မှုပြဇယား(ဆီရာလီယွန်နိုင်ငံ) (ခါတ်ပုံ-J. Mercer)	၉၅
ခါတ်ပုံ-၉။ သင်္ကေတများဖြင့်ဖော်ပြထားသည့် တွဲဖက်-ဆက်စပ်နှိုင်းယှဉ်မှုဇယား (ပါပူဝါနယူးဂီနီ) (ခါတ်ပုံ-J. Mercer)	၁၁၁

၁။ နိဒါန်း

လယ်ယာစိုက်ပျိုးခြင်း၊ ငါးဖမ်းဆီးခြင်းနှင့် သစ်တောထွက်ပစ္စည်း ထုတ်ယူခြင်းတို့အပါအဝင် သက်မွေးဝမ်းကျောင်းအတွက် သဘာဝသယံဇာတများအပေါ်များစွာမှီခိုနေခြင်း၊ ဖွံ့ဖြိုးမှုနည်းပါးခြင်းတို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံကျေးလက်ပြည်သူများသည် အလွန်အမင်းထိခိုက်ခံရလွယ်သူများဖြစ်လာကြသည်။ ဤအခြေအနေက သစ်တောပြုန်းတီးမှု၊ မြေယာအသုံးချမှုစီမံခန့်ခွဲရေးနည်းလမ်းညံ့ဖျင်းမှု၊ ရေသယံဇာတများ ဆုတ်ယုတ်လာမှု၊ စားနပ်ရိက္ခာမလုံလောက်မှုနှင့် အနာရောဂါဖြစ်ပွားမှုများမြင့်တက်လာခြင်းတို့အပါအဝင် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာအရည်အသွေး နိမ့်ကျပျက်စီးမှုများဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ယခင်က တည်းကရှိနှင့်ပြီးဖြစ်သည့် ထိခိုက်ခံရလွယ်သည့်အခြေအနေများပေါ်တွင် မှန်တိုင်းတိုက်ခြင်း၊ ရေလွှမ်းမိုးခြင်း၊ ငလျင်၊ ဆူနာမီ၊ မီးဘေး၊ မုန်တိုင်းဒီဇေ၊ မိုးခေါင်ခြောက်သွေ့မှု၊ မြေပြိုမှုစသည့် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များထပ်ဆင့်ကျရောက်မှုက ကျေးလက်လူထုအပေါ်ဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်မှုပိုမိုကြီးမားလာစေသည်။ ထို့အပြင် အပူချိန်မြင့်တက်လာမှု၊ မိုးရေချိန်ပြောင်းလဲမှုနှင့် ပင်လယ်ရေမျက်ပြင်မြင့်တက်လာမှုတို့မှတစ်ဆင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် ယင်း၏အကျိုးဆက်များက မုန်တိုင်းတိုက်ခတ်ခြင်း၊ ရေလွှမ်းမိုးခြင်း၊ မိုးခေါင်ခြောက်သွေ့ခြင်းအပါအဝင် အစွန်းရောက်ဘေးအန္တရာယ်များအကြိမ်ကြိမ်ဖြစ်ပွားလာခြင်းနှင့် ပိုမိုပြင်းထန်ပြီး ပို၍ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖြစ်ပေါ်စေခြင်းတို့ကလည်း လက်ရှိအခြေအနေထက် ပို၍ဆိုးဝါးစေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်လျော့ပါးရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစီမံချက်(MAPDRR)နှင့် အမျိုးသားအဆင့်ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် လိုက်လျောညီထွေရှိရေးဆောင်ရွက်မှုအစီအစဉ်(NAPA)များ ရေးဆွဲချမှတ်လျက် အမျိုးသားအဆင့်တွင် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပါအဝင် ဘေးအန္တရာယ်များ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်အဆင့်ဆင့်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသော်လည်း ကျေးရွာလူထုအနေဖြင့် ကိစ္စအတော်များများတွင် အဆိုပါစီမံချက်နှစ်ရပ်၌ချမှတ်ထားသည့်မူဝါဒများ၊ မဟာဗျူဟာများနှင့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများနှင့်ပတ်သက်၍သိရှိခြင်း၊ အကျိုးခံစားရခြင်းတို့မရှိသေးပေ။ ကျေးရွာများသည် ဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်သည့်အခါ ဦးဆုံးရင်ဆိုင်ရသည့်နေရာများဖြစ်သည်နှင့်အညီ ယင်းတို့ရင်ဆိုင်နေရသည့်ပြဿနာများဖြေရှင်းရန်နှင့် မဟာဗျူဟာများဖော်ထုတ်ရန် အကောင်းဆုံးနေရာများလည်း ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ကျေးလက်ဒေသများတွင် ကျေးရွာလူထု၊ အစိုးရ၊ အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အခြားမိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့်လက်တွဲ၍ NAPA နှင့် MAPDRR စီမံချက်များတွင်ချမှတ်ထားသည့်လုပ်ငန်းများအကောင်အထည်ဖော်ရေးနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပါအဝင် ဘေးအန္တရာယ်များနှင့်ပတ်သက်၍ ကျေးလက်ဒေသများ၏ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းတိုးပွားလာစေရေးအတွက် အဆောတလျင် လုပ်ဆောင်သွားရန် အထူးလိုအပ်လျက်ရှိသည်။

ဤလက်စွဲစာစောင်တွင် Malteser International ဝန်ထမ်းများ၊ မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ အနေဖြင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပါအဝင် ဘေးအန္တရာယ်များရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရန်နှင့် ကျေးလက်ဒေသများ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းတိုးပွားလာစေရန် ကျေးလက်ဒေသများ၊ ဒေသန္တရအစိုးရအဖွဲ့အစည်းများနှင့် လက်တွဲဆောင်ရွက်သွားနိုင်မည့် လုပ်ငန်းစဉ်များကိုဖော်ပြထားသည်။ ပထမဦးဆုံးအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင်ဖြစ်ပွားသည့် ဘေးအန္တရာယ်များ၊ ယင်းတို့နှင့်ယှဉ်တွဲပါလာသည့်အကျိုးဆက်များ၊ ကျေးလက်ဒေသများရင်ဆိုင်နေရသည့် ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုအကြောင်းရင်းများကိုအနှစ်ချုပ်ဖော်ပြထားသည်။ ထို့နောက် ကျေးရွာအဆင့်၊ မြို့နယ်နှင့် ပြည်နယ်အဆင့်တွင် ရာသီဥတုအပြောင်းအလဲနှင့်လိုက်လျောညီထွေနေထိုင်နိုင်ရေးနှင့် အားလုံးပါဝင်သည့်

သဘာဝဘေးအန္တရာယ်လျော့ပါးစေမည့် စီမံခန့်ခွဲရေးနမူနာလုပ်ငန်းများနှင့် နည်းလမ်းများကိုဖော်ပြထားသည်။ ထို့အပြင် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်လျော့ပါးရေးစီမံခန့်ခွဲမှုဖြေရှင်းရေးနည်းလမ်းများအတွင်းရှိ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် လိုက်လျောညီထွေရှိရေးမဟာဗျူဟာများပေါ်တွင် အခြေစိုက်ထားသည့် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးပေါင်းစည်းချဉ်းကပ်နည်းကိုလည်းထည့်သွင်းဖော်ပြထားသည်။ ကျေးလက်ဒေသများ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးစီမံချက်များကို မြို့နယ်နှင့် ပြည်နယ်အဆင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံချက်များတွင် မည်သို့ထည့်သွင်းရေးဆွဲမည်ကိုဖော်ပြခြင်းမပြုမီ အဆိုပါချဉ်းကပ်နည်းအတွက် လုပ်ဆောင်ရမည့်အဆင့်များ၊ နည်းလမ်းများကိုဖော်ပြထားသည်။

((((((o))))))

အရေးကြီးသည့်ဂေါဟာရဖွင့်ဆိုချက်များ

ဤဂေါဟာရဖွင့်ဆိုချက်များကို ကုလသမဂ္ဂ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာသဘာဝဘေးအန္တရာယ်လျော့ပါးရေးမဟာဗျူဟာ(UNISDR) ရုံး(၂၀၀၉-ခုနှစ်)ဂေါဟာရဖွင့်ဆိုချက်များကို ကိုးကားဖော်ပြထားထားပါသည်။

ဘေးဖြစ်နိုင်ခြေ ဆိုသည်မှာ အန္တရာယ်ကျရောက်နိုင်သည့်ဖြစ်ရပ်တစ်ခုဖြစ်ပွားလာမှုနှင့် ယင်း၏ထိခိုက်ဆုံးရှုံးနိုင်သောအကျိုးဆက်များပေါင်းစည်းနေသည့်အခြေအနေဖြစ်သည်။

အန္တရာယ် - အသက်ဆုံးရှုံးမှု၊ ထိခိုက်ဒဏ်ရာရမှု၊ အိုးအိမ်စည်းစိမ်များထိခိုက်ပျက်စီးမှု၊ သက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုနှင့် လုပ်ငန်းဆောင်တာများဆုံးရှုံးမှု၊ လူမှုရေးနှင့်စီးပွားရေးတို့ပျက်ပြားမှု၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်ပျက်စီးမှုတို့ ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည့်အလားအလာရှိသောဖြစ်ရပ်၊ သဘာဝဖြစ်စဉ်ဖြစ်သည်။ ယင်းဖြစ်ရပ်များတွင် ရုတ်ခြည်းကျရောက်သည့်အန္တရာယ်ဖြစ်စေ၊ တဖြည်းဖြည်းချင်းတိုးပွားလာသည့် အန္တရာယ်ဖြစ်စေ သဘာဝကြောင့်ဖြစ်စေ၊ လူပုယောဂကြောင့်ဖြစ်စေဖြစ်ပေါ်သည့်အန္တရာယ်များလည်းပါဝင်သည်။

ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုဆိုသည်မှာ ဘေးအန္တရာယ်တစ်ရပ်၏ ထိခိုက်ပျက်စီးမှုများအား ခံနိုင်ရည်မရှိသည့် ထိခိုက်လွယ်စေနိုင်သည့် လူများ၊ လူမှုရေး၊ ရုပ်ပိုင်း၊ စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာအချက်အလက်များအပါအဝင် လူ့အသိုင်းအဝန်းတစ်ခု၏လက္ခဏာရပ်များနှင့် အခြေအနေများဖြစ်သည်။ ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုသည် လူတစ်ဦးချင်းစီ၊ အိမ်ထောင်စုတစ်ခုချင်းစီ၊ လူ့အသိုင်းအဝန်းတစ်ခုစီကြား ကွဲပြားခြားနားမှုရှိတတ်သည်။

စွမ်းဆောင်ရည်ဆိုသည်မှာ ရပ်ရွာဒေသတစ်ခု၊ လူ့အဖွဲ့အစည်း သို့မဟုတ် အသင်းအဖွဲ့တစ်ခုအတွင်းရှိ စွမ်းပကား/ခံနိုင်အား၊ ပင်ကိုယ်အရည်အချင်း၊ ရင်းမြစ်စွမ်းအားအစုအပေါင်းဖြစ်ပြီး ဘေးအန္တရာယ်သို့မဟုတ် ဘေးအန္တရာယ်များကို ကြိုတင်မျှော်မှန်းပြင်ဆင်ရာတွင်လည်းကောင်း၊ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာတွင်လည်းကောင်း၊ တုံ့ပြန်ရန်ဆိုင်ရာတွင်လည်းကောင်း ယင်းစွမ်းအားအစုအပေါင်းကိုအသုံးပြုနိုင်သည်။

ဘေးအန္တရာယ်ဆိုသည် ရပ်ရွာဒေသ/လူ့အသိုင်းအဝန်းတစ်ခုအား ပြင်းထန်သည့် ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုဖြစ်စေပြီး ယင်းပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုတွင် လူ့အသက်အိုးအိမ်စည်းစိမ်ဥစ္စာနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများဆုံးရှုံးမှု၊ ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှု၊ ကြီးမားကျယ်ပြန့်သည့်ဘေးဒုက္ခနှင့်ရင်ဆိုင်ရမှု၊ လူမှုအသိုက်အဝန်းတစ်ခုကအသုံးပြုနိုင်သည့် ရင်းမြစ်သယံဇာနှင့် လူ့စွမ်းအားများဖျက်ဆီးခံရမှုတို့ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

ဘေးအန္တရာယ်ကြောင့်ဆုံးရှုံးနိုင်ခြေစီမံခန့်ခွဲမှုဆိုသည်မှာ ကာကွယ်တားဆီးခြင်း၊ ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်း၊ လျော့ပါးသက်သာစေခြင်း၊ တုံ့ပြန်ခြင်းနှင့် ပြန်လည်ထူထောင်ခြင်းဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများ၊ နည်း

လမ်းများမှတစ်ဆင့် ဘေးအန္တရာယ်များ၏မကောင်းသောအကျိုးဆက်များ ရှောင်ရှားရန်၊ လျော့ပါးစေရန် သို့မဟုတ် လွှဲဖယ်ရန် ရည်ရွယ်သည့်လုပ်ဆောင်ချက်ဖြစ်သည်။

ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုသည်မှာ သဘာဝအကြောင်းများကြောင့်ဖြစ်စေ၊ လူ့ပညာကြောင့်ဖြစ် စေ ပေါ်ပေါက်လာပြီး ဆယ်စုနှစ်များစွာ သို့မဟုတ် ကာလရှည်ကြာစွာဖြစ်ပေါ်နေသည့် မိုးလေဝသနှင့်ရာ သီဥတုဆိုင်ရာဖြစ်ပေါ်မှုပုံစံများပြောင်းလဲလာမှုဖြစ်သည်။

လိုက်လျောညီထွေစွာနေထိုင်ခြင်းဆိုသည်မှာ ကျွန်ုပ်တို့ကြုံတွေ့နေရသည့်၊ ကြုံတွေ့နိုင်သည့် ရာသီ ဥတုနှင့်ဆက်နွှယ်နေသည့် ဘေးအန္တရာယ်များနှင့် ပြောင်းလဲနေသောအခြေအနေများ ဥပမာ-အပူချိန်နှင့် မိုးရေချိန်အတက်အကျဖြစ်ပေါ်နေခြင်းစသည့်အပြောင်းအလဲများနှင့် လိုက်လျောညီထွေစွာနေထိုင်ခြင်း အပါအဝင် အပြောင်းအလဲကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုများမဖြစ်အောင် ကြိုတင်တားဆီး ခြင်း၊ လျော့ပါးအောင်လုပ်ခြင်းဖြစ်သည်။

ဘေးအန္တရာယ်ခံနိုင်စွမ်းရှိမှုဆိုသည်မှာ နိုင်ငံများ၊ အစိုးရများ၊ ရပ်ရွာများနှင့် အိမ်ထောင်စုများ၏ ဘေး အန္တရာယ်တစ်ရပ်၏အကျိုးဆက်များကို ခုခံတွန်းလှန်နိုင်စွမ်းရှိမှု၊ အကျိုးဆက်လျော့ပါးစေရန်လုပ်ဆောင်နိုင် မှု၊ အခြေအနေများနှင့်အလိုက်အထိုက်နေထိုင်နိုင်မှု၊ ပြန်လည်ထူထောင်နိုင်မှုနှင့် အချိန်နှင့်တပြေးညီ ထိ ရောက်သောနည်းလမ်းများဖြင့် ရေရှည်ဖြစ်ပေါ်နေသည့် အပြောင်းအလဲများနှင့် လိုက်လျောညီထွေကျင့်သုံး နေထိုင်နိုင်မှုဖြစ်သည်။

((((((o))))))

၂။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပါအဝင် ဘေးဖြစ်နိုင်ခြေများနှင့်အကျိုးဆက်များ

ဤအခန်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ဒေသအလိုက်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည့်ဘေးအန္တရာယ်များနှင့် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုအပါအဝင် အဆိုပါဘေးအန္တရာယ်များ၏ အကျိုးဆက်များကိုအနှစ်ချုပ်ဖော်ပြထားသည်။ ထို့ အပြင်ထိခိုက်ခံရလွယ်သည့်အကြောင်းရင်းများနှင့် ဘေးအန္တရာယ်နှင့်ပတ်သက်၍ အရေးပါသည့်အသိ အမြင်၊ ဗဟုသုတနှင့်ခံယူချက်သဘောထားတို့ကို ဤအခန်းတွင်အနှစ်ချုပ်ဖော်ပြထားသည်။

(က) မြန်မာနိုင်ငံတွင်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည့်ဘေးအန္တရာယ်များမှတ်တမ်း

မြန်မာနိုင်ငံသည် ငလျင်၊ ဆူနာမီ၊ မုန်တိုင်း၊ မုန်တိုင်းဒီဇေ၊ ရေလွှမ်းမိုးမှု၊ မြေပြိုမှု၊ မိုးခေါင်ခြောက်သွေ့ မှု၊ မီးဘေးအန္တရာယ်၊ တောမီးလောင်ကျွမ်းမှုများအပါအဝင် ဘေးအန္တရာယ်မျိုးစုံဖြစ်ပွားလျက်ရှိသည့်အတွက် ကမ္ဘာပေါ်တွင် သဘာဝဘေးအကျရောက်ဆုံးနိုင်ငံများထဲမှတစ်နိုင်ငံဖြစ်သည်။ ဖော်ပြပါဘေးအန္တရာယ်များ အနက် ငလျင်လှုပ်ခြင်းနှင့်ဆူနာမီလှိုင်းအန္တရာယ်နှစ်ခုမှအပ ကျန်ဘေးအန္တရာယ်များသည် ရာသီဥတုနှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိသည်။ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့်ပြန်လည်နေရာချထားရေးဦးစီးဌာနမှထုတ်ပြန်သည့် အချက်အ လက်များအရ ၂၀၀၀-၂၀၁၁ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၉-၂၀၁၀ နှစ်အထိဖြစ်ပွားခဲ့သည့်သဘာဝဘေးများအနက် မီးဘေး အန္တရာယ် ၇၃-ရာခိုင်နှုန်းအထိဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပြီး အစဉ်လိုက်အားဖြင့် မုန်တိုင်းတိုက်ခတ်မှု ၁၂-ရာခိုင်နှုန်း၊ ရေ လွှမ်းမိုးမှု ၁၁-ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ငလျင်၊ ဆူနာမီနှင့် မြေပြိုမှုအပါအဝင်အခြားအန္တရာယ်ဖြစ်ပွားမှု ၄-ရာခိုင်နှုန်း ရှိသည်။ (၂၀၀၉-ခုနှစ်၊ မိုးလေဝသနှင့်ဇလဗေဒဦးစီးဌာနထုတ်ပြန်ချက်အရ) ၂၀၀၈-ခုနှစ်တွင်ဖြစ်ပွားခဲ့သော နာဂစ်မုန်တိုင်းသည် လူ့အသက်ပေါင်း ၈၄၅၃၇ ဆုံးရှုံး၍ လူပေါင်း ၂.၄ သန်းထိခိုက်ခံစားရမှုနှင့်အတူ မြန် မာနိုင်ငံမှတ်တမ်းတွင် အဆိုးဝါးဆုံးသဘာဝဘေးကြီးဖြစ်ခဲ့သည်။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပါအဝင် ဘေးအန္တ ရာယ်များနှင့်ပတ်သက်သည့်အသေးစိတ်အချက်များကို အောက်တွင်ထပ်မံဖော်ပြထားသည်-

ဆိုင်ကလုန်းမုန်တိုင်းများ။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဧပြီလ၊ မေလများနှင့် အောက်တိုဘာလမှ ဒီဇင်ဘာလအထိ ဆိုင်ကလုန်းမုန်တိုင်းများကျရောက်လေ့ရှိပြီး လွန်ခဲ့သည့်နှစ်တစ်ရာကာလမှတ်တမ်းများအရ ယင်းတို့ကို ဆိုင်ကလုန်းမုန်တိုင်းကျရောက်သည့်လများအဖြစ်သတ်မှတ်ထားသည်။ လွန်ခဲ့သည့် နှစ်လေးဆယ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံကို အဓိကဆိုင်ကလုန်းမုန်တိုင်းကြီး(၈)ခုရောက်ခဲ့ပြီး ယင်းတို့မှာ စစ်တွေ ဆိုင်ကလုန်းမုန်တိုင်း (၁၉၆၈-ခုနှစ်)၊ ပုသိမ်မုန်တိုင်း(၁၉၇၅-ခုနှစ်)၊ ဝှံဆိုင်ကလုန်းမုန်တိုင်း(၁၉၈၂-ခုနှစ်)၊ မောင်တော ဆိုင်ကလုန်းမုန်တိုင်း(၁၉၉၄-ခုနှစ်)၊ မာလာ ဆိုင်ကလုန်းမုန်တိုင်း(၂၀၀၆-ခုနှစ်)၊ အကက်ရှုံ ဆိုင်ကလုန်း (၂၀၀၇-ခုနှစ်)။ နာဂစ်မုန်တိုင်း(၂၀၀၈-ခုနှစ်)နှင့် ဂီရိမုန်တိုင်း(၂၀၁၀-ခုနှစ်)တို့ဖြစ်သည်(မိုး/ဇလ-၂၀၁၉)။

မုန်တိုင်းဒီရေလှိုင်းများ။ ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီးကမ်းရိုးတန်းနှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်ကမ်းရိုးတန်းဒေသများသည် မုန်တိုင်းဒီရေတက်ရောက်လေ့ရှိသည့်ဒေသများဖြစ်သည်။ နာဂစ်ဆိုင်ကလုန်းမုန်တိုင်းတိုက်ခတ်စဉ် အသက်ဆုံးရှုံးမှု၏ ၉၀-ရာခိုင်နှုန်းမှာ အဆိုပါမုန်တိုင်းဒီရေလှိုင်းများတက်လာသည့် တိုက်ရိုက်အကျိုးဆက်ကြောင့်ဖြစ်သည်(မိုး/ဇလ-၂၀၁၉)။

ရေလွှမ်းမိုးမှုများ။ ယခင်ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် ရေလွှမ်းမိုးမှုများကြောင့် ပြည်သူတို့၏အသက်အိုးအိမ်စည်းစိမ်များဆုံးရှုံးပျက်စီးခြင်း၊ အရေးကြီးသည့်အခြေခံအဆောက်အအုံများပျက်စီးခြင်း၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများပျက်စီးခြင်း၊ ရေတွင်းရေကန်များ၊ ရေလှောင်တံခံများရှိရေများညစ်ညမ်း၍ ရေကြောင့်ဖြစ်သောရောဂါများကဲ့သို့သော ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာပြဿနာများဖြစ်ပွားခြင်း စသည်တို့ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ မေလလယ်နှင့် အောက်တိုဘာလကြား ရွာသွန်းသည့်မိုးရေချိန်အားလုံးနီးပါးကြောင့် အဆိုပါကာလအတွင်း ရေလွှမ်းမိုးမှုပုံမှန်ဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိသည်။ မြစ်ဝှမ်းလွင်ပြင်များ(မြစ်ကမ်းဘေးဒေသများ)တွင် ပုံမှန်မြစ်ရေကြီးမှုဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိသည်။ သာမန်အားဖြင့် တောင်ကုန်းဒေသများဖြစ်ပြီး မြစ်အထက်ပိုင်းနေရာများတွင် လျှပ်တပြက်ရေလွှမ်းမိုးမှုနှင့် မြေပြိုမှုများမကြာခဏဖြစ်ပေါ်တတ်သည်။ မြို့ကြီးများနှင့်မြို့များတွင် ဒေသအလိုက်ရေလွှမ်းမိုးမှုများ အချိန်အခါအလိုက်ဖြစ်ပေါ်တတ်သည် (မိုး/ဇလ-၂၀၁၉)။

မြေပြိုမှုများ။ မြန်မာနိုင်ငံတောင်ကုန်းဒေသများ အထူးသဖြင့် အနောက်ဘက်တောင်ကုန်းဒေသ၊ အရှေ့ဘက်နှင့်တောင်ဘက်ကုန်းမြင့်ဒေသများတွင် အရွယ်အစားအမျိုးမျိုးရှိမြေပြိုမှုများဖြစ်ပွားလေ့ရှိသည်။ အနောက်ဘက်တောင်ကုန်းဒေသများတွင် မြေပြိုမှုပုံစံအမျိုးမျိုးနှင့် ကျောက်တုံးများလျော့/ပြိုဆင်းခြင်း၊ မြေကြီးများပြိုကျခြင်း၊ ရွှံ့ရည်များစီးဆင်းခြင်းအပါအဝင် မြေပြင်ရွေ့လျားမှုများဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ အဆိုပါဒေသသည် လူနေကျသည့်ဒေသများဖြစ်သည့်အတွက် မြေပြိုမှုကြောင့် လူနေထိုင်ရာနေရာများထက် အခြေခံအဆောက်အအုံများကိုသာ ထိခိုက်ပျက်စီးစေသည်(မိုး/ဇလ-၂၀၁၉)။

အပူပိုင်းငုံ/မိုးခေါင်ခြင်း။ မြန်မာနိုင်ငံ၏အပူပိုင်းငုံသည် နိုင်ငံအလယ်ပိုင်း မကွေးတိုင်းဒေသ ကြီး၊ မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီး၊ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး(အောက်ပိုင်း)အတွင်း ခရိုင်ပေါင်း(၁၃)ခရိုင်ရှိ မြို့နယ်(၅၄)မြို့နယ်တွင်တည်ရှိပြီး နိုင်ငံစုစုပေါင်းအကျယ်အဝန်း၏ ၁၀-ရာခိုင်နှုန်းခန့်ရှိသည်။ မိုးနဲရပ်ဝန်းဒေသတွင်း ကျရောက်သည့်အတွက် တစ်နှစ်ပတ်လုံးရွာသွန်းသည့်မိုးရေချိန်မှာ လက်မ(၄၀) အောက်လျော့နည်းသည်(မိုး/ဇလ-၂၀၁၉)။

မီးဘေးအန္တရာယ်။ မီးဘေးအန္တရာယ်သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အဖြစ်များဆုံးဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်သည်။ အဓိကအားဖြင့် ရန်ကုန်၊ မန္တလေး၊ ဧရာဝတီ၊ စစ်ကိုင်းနှင့် ပဲခူးတို့တွင် မီးလောင်မှုအများဆုံးဖြစ်ပေါ်ပြီး မီးလောင်မှုစုစုပေါင်း၏ ၆၃-ရာခိုင်နှုန်းရှိသည်။ ဇန်နဝါရီလမှ မေလအထိကာလသည် မီးဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်

ပွားမှုများပြီး တစ်နှစ်လျှင် မီးလောင်မှုပေါင်း(၉၀၀)ခန့်ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသဖြင့် လူတို့၏အသက်အိုးအိမ်စည်းစိမ်များဆုံးရှုံးလျက်ရှိသည်(မိုး/ဇလ-၂၀၀၉)။

တောမီးလောင်မှုများ။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် တောမီးလောင်မှုများသည် သာမန်အားဖြင့် အပေါ်ယံလောင်ကျွမ်းမှုများဖြစ်သည်။ ခြောက်သွေ့ရာသီတွင် အဖြစ်များဆုံးဖြစ်ပြီး ဒီဇင်ဘာလမှစတင်ပြီး မေလအထိဖြစ်ပေါ်တတ်သည်။ တောမီးလောင်ကျွမ်းမှုများသည် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးအများစုတွင် အခါအားလျော်စွာ ဖြစ်ပေါ်တတ်သည်။ ပဲခူး၊ ချင်း၊ ကယား၊ ကချင်၊ မန္တလေး၊ ရခိုင်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပေါ်ဒေသများတွင် တောမီးများပိုမိုလောင်ကျွမ်းတတ်သည်။ တောမီးလောင်မှုများကြောင့် မီးခိုးများဖြစ်ပေါ်စေပြီး လူနေဒေသ များအပေါ် ဆိုးဝါးသည့်အကျိုးဆက်များဖြစ်ပေါ်စေသည်(မိုး/ဇလ-၂၀၀၉)။

ဆူနာမီ။ ကီလိုမီတာပေါင်း ၂၄၀၀ ရှိမြန်မာနိုင်ငံကမ်းရိုးတမ်းကို အပိုင်း(၃)ပိုင်းခွဲခြားထားပြီး ယင်းတို့မှာ အနောက်မြောက်ပိုင်း ရခိုင်ကမ်းရိုးတမ်း၊ ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသ အလယ်ကမ်းရိုးတမ်းနှင့် တောင်ပိုင်း တနင်္သာရီကမ်းရိုးတမ်းတို့ဖြစ်သည်။ ၂၀၀၄-ခုနှစ်၊ အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာတွင်ဆူနာမီဖြစ်ပေါ်ခဲ့စဉ် ကွန်ပျူတာဖြင့်တွက်ချက်ထားသည့် ဆူနာမီပမာဏအရ မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဆူနာမီဖြစ်ပေါ်နိုင်မှုနှင့် ဆူနာမီလှိုင်းရိုက်ခတ်နိုင်မှုမှာ အခြားနိုင်ငံများနှင့်နှိုင်းယှဉ်လျှင် နည်းပါးသည်။ သို့ရာတွင် ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသတွင် ကမ်းခြေရေတိမ်ပိုင်းကျယ်ပြန့်မှုက ဆူနာမီလှိုင်းအမြင့်ကိုအားဖြည့်ပေးရာရောက်သည့်အတွက် ဆူနာမီလှိုင်းအန္တရာယ်အနည်းငယ်ကြီးမားနိုင်သည် (မိုး/ဇလ-၂၀၀၉)။

ငလျင်လှုပ်ခြင်း။ မြေငလျင်(ဆိုက်စမစ်)တိုင်းထွာချက်အရ မြန်မာနိုင်ငံကို ငလျင်ဒေသသုံးခုခွဲခြားထားသည်။ အနောက်မြောက်ဒေသ၊ ဗဟိုမြေခွံပိုင်းဒေသနှင့် ရှမ်းကုန်းပြင်မြင့်-ယူနန်ဒေသတို့ဖြစ်သည်။ လူသိများသည့် (၁၀၀၀ ကီလိုမီတာအရှည်ရှိ)စစ်ကိုင်းပြတ်ရွှေ့ကြောပေါ်ရှိ ဗဟိုမြေခွံပိုင်းဒေသတွင် နှစ်ဆယ်ရာစုအတွင်း အနည်းဆုံးငလျင်ကြီး(၁၈)ကြိမ်လှုပ်ခဲ့သည်။ အခြားငလျင်ပြတ်ရွှေ့ကြောကြီးတစ်ခုမှာ ရှမ်းကုန်းပြင်မြင့်အနောက်ပိုင်းတွင်ရှိပြီး ကီလိုမီတာ ၅၀၀ ခန့်ရှည်လျားသည့် ကျောက်ကြမ်းပြတ်ရွှေ့ကြောဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အကြီးဆုံးလှုပ်ခဲ့သည့်ငလျင်မှာ ကျောက်ကြမ်းပြတ်ရွှေ့ကြောမြောက်ဘက်ပေါ်တွင် ၁၉၁၂-ခုနှစ်၊ မေလ(၂၃)ရက်၌လှုပ်ခဲ့သည့် ရစ်ချတာစကေး ၈ အဆင့်ရှိငလျင်ကြီးဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၊ ရှမ်းပြည်နယ်အတွင်း ၂၀၁၁-ခုနှစ်၊ မတ်လ(၂၄)ရက်တွင် ရစ်ချတာစကေး ၆.၈ ပြင်အားရှိ ငလျင်တစ်ခုလှုပ်ခဲ့သည် (မိုး/ဇလ-၂၀၀၉)။

ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု။ နှစ်ပေါင်း(၆၀)ကျော်အတွင်း မြန်မာပြည်သူလူထုအနေဖြင့် အပူချိန်မြင့်တက်မှုနှင့် တစ်နှစ်ပတ်လုံးမိုးရေချိန်ပိုများလာခြင်း (မှတ်ချက်။ အချို့သော တိုင်းဒေသကြီးများ ဥပမာ-ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးတွင် လျော့နည်းကျဆင်းမှုများဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသည်) ကို ရင်ဆိုင်ခဲ့ရပြီးဖြစ်သည်။ အနောက်တောင်မှတ်သန်ရာသီတိုတောင်းလာပြီး အစွန်းရောက်ရာသီဥတုဖြစ်စဉ်များဖြစ်ပွားမှုနှင့်ပြင်းထန်မှုပိုမိုကြီးမားလာသည် (ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့်သစ်တောဝန်ကြီးဌာန၊ ၂၀၁၂-ခုနှစ်)။ **အနာဂတ်ရာသီဥတု ခန့်မှန်းချက်များအနေဖြင့်** အပူချိန်မြင့်တက်လာခြင်း၊ မိုးတိမ်များလျော့ပါးလာပြီး မိုးခေါင်ခြောက်သွေ့မှုကာလပို၍ရှည်လာခြင်း၊ မိုးရာသီအတွင်း မိုးရေချိန်အတက်အကျပို၍ကြီးမားလာခြင်း၊ ရေလွှမ်းမိုးမှုများပိုမိုဖြစ်ပွားလာခြင်း၊ မှတ်သုတ်ရာသီအချိန်စောဆုတ်ခွာခြင်း၊ ဆိုင်ကလုန်းမုန်တိုင်း၊ ရေလွှမ်းမိုးမှု၊ မိုးကြီးခြင်း၊ အပူချိန်များ

အလွန်အမင်းမြင့်တက်ခြင်းနှင့်မိုးခေါင်ခြောက်သွေ့ခြင်းတို့အပါအဝင် အစွန်းရောက်ရာသီဥတုဖြစ်စဉ်များ ပို၍ ပြင်းထန်စွာဖြစ်ပွားခြင်းတို့ပါဝင်သည်။(ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့်သစ်တောဝန်ကြီးဌာန၊ ၂၀၁၂-ခုနှစ်)။

(ခ) ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပါအဝင် ဘေးအန္တရာယ်များ၏အကျိုးဆက်များနှင့် ထိခိုက်ခံရလွယ်မှု အကြောင်းရင်းများ

လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်အတွင်း ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပါအဝင် ဖြစ်လာနိုင်ဖွယ်ရှိသည့်ဘေး အန္တရာယ်အကျိုးဆက်များအပေါ် ရပ်ရွာဒေသများ၏တုံ့ပြန်မှုမှာတပြေးညီမဖြစ်နိုင်ပေ။ သို့ဖြစ်၍ ရပ်ရွာဒေသ တစ်ခုတွင်ရှိနေသည့်စွမ်းဆောင်ရည်များအရ ရပ်ရွာဒေသတစ်ခု ရင်ဆိုင်ရမည့်အန္တရာယ်နှင့်ပတ်သက်၍ ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုလေ့လာဆန်းစစ်ခြင်းနှင့် ဘေးအန္တရာယ်တစ်ခု သို့မဟုတ် ဘေးအန္တရာယ်များအလိုက် တုံ့ပြန်ပုံများကို ခွဲခြားသတ်မှတ်ရမည်ဖြစ်သည်။ သို့မှသာ ဘေးအန္တရာယ်တစ်ရပ်သည် မလိုလားအပ်သည့် သဘာဝဘေးအဖြစ်သို့ပြောင်းသွားမည်မဟုတ်ပေ။

$$\text{ဘေးဖြစ်နိုင်ခြေ} = \frac{\text{ဘေးအန္တရာယ်} \times \text{ထိခိုက်ခံရလွယ်မှု}}{\text{စွမ်းဆောင်ရည်}}$$

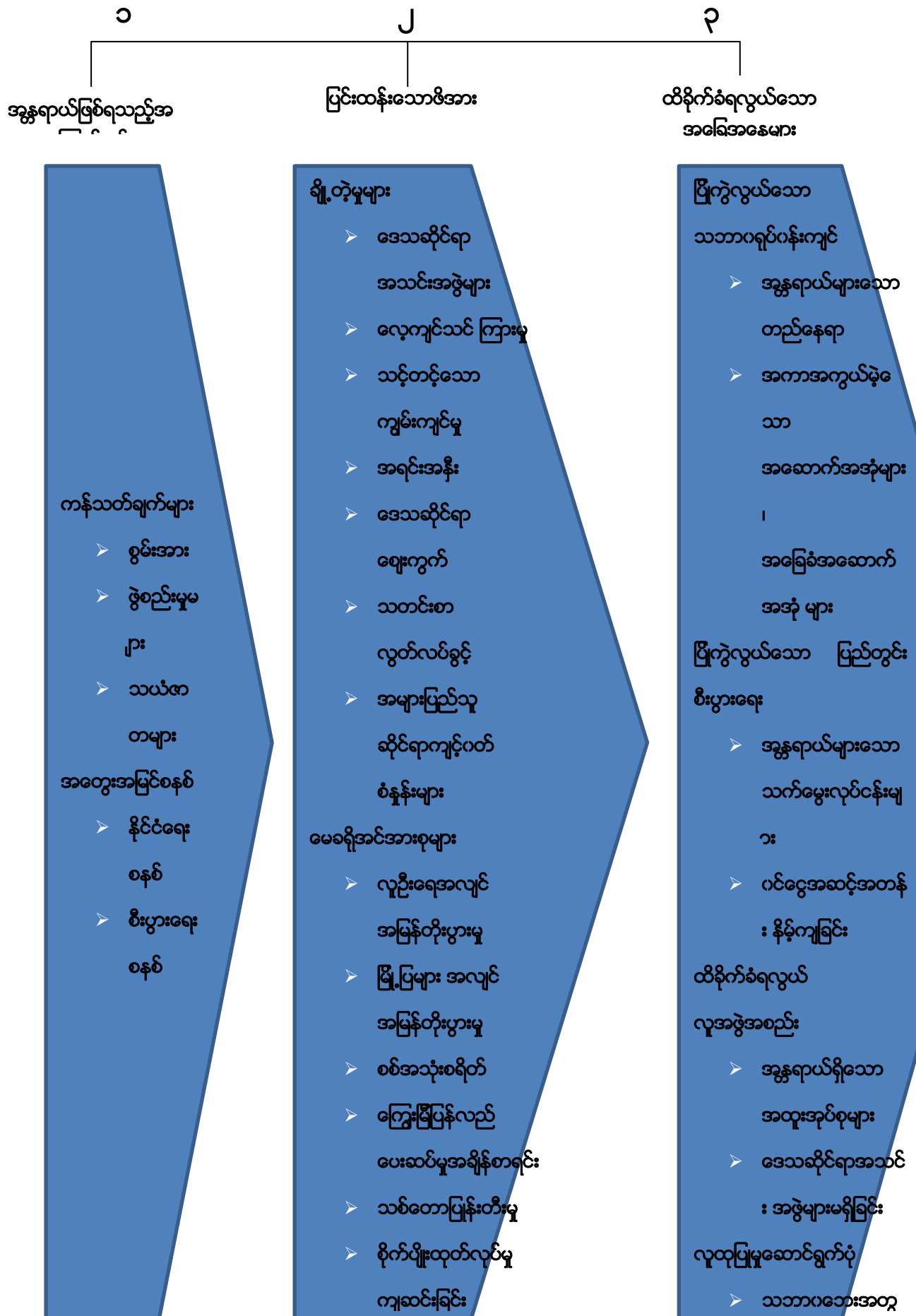
ဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်လေ့ရှိသည့်ဒေသများတွင် အရေအတွက်အနည်းငယ်ဖြင့်နေထိုင်သူများ၊ မြေပြင်အနေအထားအရမေ့လျော့ခံရသူများ၊ ဆင်းရဲနွမ်းပါးသဖြင့် လူမှုရေးအရဖယ်ကျဉ်ခံရသူများ၊ မိမိတို့၏ ပကတိအခြေအနေကိုထုတ်ဖော်တင်ပြနိုင်ခြင်းမရှိသဖြင့် နိုင်ငံရေးအရဖယ်ကျဉ်ခံရသူများမှာ အထိခိုက်ခံ ရဆုံးသူများဖြစ်သည်။ ပြည်သူများ၏အသက်ရှင်နေထိုင်မှုသည် အမျိုးမျိုးသောရှင်သန်ရေးလိုအပ်ချက်များ ဥပမာ-အိမ်ရာများ၊ ရေရရှိရေး၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၊ ကျွဲနွားတိရစ္ဆာန်မွေးမြူမှု၊ ငွေကြေးစုဆောင်းမှု၊ အလုပ် အကိုင်ရရှိမှု၊ စိုက်ပျိုးမြေရရှိမှုအစရှိသည်တို့အပေါ်တွင် မှီခိုအားထားနေရသည်။ အဆိုပါလိုအပ်ချက်များ သည် အန္တရာယ်ရှိသောအခြေအနေတွင်ရှိနေပါက ဘေးအန္တရာယ်များကြောင့် ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုအလား အလာ ပို၍ကြီးမားသွားနိုင်သည်။ အောက်ဖော်ပြပါအကြောင်းများကြောင့် ဘေးအန္တရာယ်အကျိုးဆက်များ ကို ခံနိုင်စွမ်းမရှိသည့်အတွက် အချို့သောလိုအပ်ချက်များမှာ အန္တရာယ်များသောအခြေအနေတွင်ရှိနေ သည် -

- စီးပွားရေးအားနည်းချက်-ဥပမာ ပျက်စီးလွယ်သောသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်း၊ ချေးငွေမရ ရှိခြင်း သို့မဟုတ် စုဆောင်းငွေမရှိခြင်း
- သဘာဝအကြောင်းရင်း-ဥပမာ အကန့်အသတ်ဖြင့်ရှိသည့်သဘာဝရင်းမြစ်ပေါ်အမှီပြုနေရခြင်း၊ မြေခိုင်ခန့်မှုမရှိခြင်း
- ရုပ်ပစ္စည်းအားနည်းချက်-နေအိမ်အဆောက်အအုံများအရည်အသွေးမကောင်းခြင်း၊ တည်နေ ရာ မကောင်းခြင်း၊ အကာအကွယ်ပစ္စည်းများမလုံလောက်ခြင်း
- လူတစ်ဦးချင်းစီ၏အားနည်းချက်-ကျွမ်းကျင်မှု၊ အသိပညာဗဟုသုတချို့တဲ့ခြင်း၊ ထိခိုက်ခံရ လွယ်အုပ်စုများရှိနေခြင်း၊ ရောဂါဘယဖြစ်ပွားခြင်း
- လူမှုရေးအားနည်းချက်-ရပ်ရွာများစည်းကမ်းမဲ့ခြင်း၊ ခေါင်းဆောင်မှုအားနည်းခြင်း၊ အများပြည် သူသို့သတင်းပေးမှုအားနည်းခြင်း၊အသိအမြင်နည်းပါးခြင်း၊ သင့်တော်သည့်သဘာဝသယံဇာတ စီမံခန့်ခွဲမှုကို အလေးမထားခြင်း၊ ဘေးအန္တရာယ်များအပေါ် တရားဝင်အသိအမှတ်ပြုမှုအနည်း အကျဉ်းသာရှိခြင်း

အထက်ပါအခြေအနေများကို ‘ထိခိုက်ခံရလွယ်သောအခြေအနေ’များဟုဆိုနိုင်ပြီး တစ်ဦးချင်းစီနှင့် ရပ်ရွာဒေသများပေါ်တွင်ကျရောက်နေသည့်ဖိအားများကြောင့် ယင်းအခြေအနေများတည်ရှိနေသည်။ အဆိုပါဖိအားများကို ကျွန်ုပ်တို့သတိမမူမိကြပေ။ ယင်းတို့သည် ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရခက်ခဲသည်။ သို့ရာတွင် ယင်းတို့သည် ထိခိုက်ခံရလွယ်သောအခြေအနေများတွင် ‘ဖွဲ့စည်းမှုနှင့်ဖြစ်စဉ်များအဖြစ်’ ပါဝင်နေသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဗဟိုနှင့်ဒေသန္တရအစိုးရအဖွဲ့များ(ဖွဲ့စည်းမှု)မှချမှတ်သည့် အရည်အသွေးမမီသည့် ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်း (ဖြစ်စဉ်)များကြောင့် သစ်တောများအကြီးအကျယ်ပြုန်းတီးစေရန် အားပေးအားမြှောက်ပြုရာရောက်ပြီး ယင်းအခြေအနေသည် သစ်တောအနီးတွင်တည်ရှိသည့်ရပ်ရွာများအတွက် ထိခိုက်ခံရလွယ်သောအခြေအနေများ ပိုမိုကြီးမားလာစေသည်။ အပြန်အလှန်အားဖြင့် ‘ဖွဲ့စည်းမှုနှင့်ဖြစ်စဉ်’များသည် ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာ အဆင့်တွင်ဖြစ်ပေါ်နေသည့် အရင်းခံအကြောင်းများ ဥပမာ-စီးပွားရေး၊ လူဦးရေနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာဖြစ်စဉ်များကြောင့် ပိုမိုအားကောင်းလာပြီး ယင်းအခြေခံအကြောင်းရင်းများသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်အတွင်း အာဏာခွဲဝေမှုကို ထင်ဟပ်လျက်ရှိသည်။ ပုံ(၁)တွင် ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုတိုးပွားလာသည့်အနေအထားကို ဖော်ပြထားပြီး ယင်း ကို ‘ဖိအားနှင့် ဖြေလျှော့မှု’ပုံစံဟုခေါ်ဆိုသည် (Wisner နှင့် အပေါင်းအပါများ၊ ၂၀၀၄-ခုနှစ်)။

ပုံ(၁)- ‘ဖိအားနှင့်ဖြေလျှော့မှု’ပုံစံ (Wisner နှင့် အပေါင်းအပါများ၊ ၂၀၀၄-ခုနှစ်)

ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုတိုးပွားခြင်း

ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုသည် လူမှုအသိုက်အဝန်းတစ်ခုအတွင်း၌သော်လည်းကောင်း၊ အချိန်ကာလအလိုက်သော်လည်းကောင်း သိသာထင်ရှားစွာခြားနားမှုရှိသည်။ လူမှုအသိုက်အဝန်းတစ်ခုအတွင်းရှိ ထိခိုက်ခံရလွယ်သူများ/အုပ်စုများ ဥပမာ-အမျိုးသမီးများ၊ ကလေးသူငယ်များ၊ သက်ကြီးရွယ်အိုများ၊ မသန်စွမ်းသူများ၊ လူမျိုးစုငယ်များစသည်တို့အတွက် ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုအနေအထားဆန်းစစ်သုံးသပ်ရာတွင် အထူးအလေးထားစဉ်းစားရန်လိုသည်။ သို့ဖြစ်၍ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပါအဝင် ဘေးအန္တရာယ်များနှင့်ပတ်သက်သည့် လူမှုရေး၊ စီးပွားရေးထိခိုက်မှုများသည် လူတစ်ဦးချင်းစီ၊ အိမ်ထောင်စုတစ်ခုချင်းစီ သို့မဟုတ် လူမှုအသိုက်အဝန်းတစ်ခုချင်းစီ၏ ထိခိုက်ခံရလွယ်မှု(နှင့်စွမ်းဆောင်ရည်)နှင့် ဘေးအန္တရာယ်များအပေါ် ယင်းတို့၏တုံ့ပြန်မှုများအပေါ်တွင်တည်မီနေသည်။ အကယ်၍ ယခင်ကတည်းက ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုအဆင့်မြင့်မားနေလျှင် လူတစ်ဦးချင်း၊ အိမ်ထောင်စု၊ လူမှုအသိုက်အဝန်းတို့အပေါ်ကျရောက်မည့်ဘေးအန္တရာယ်အကျိုးဆက်များသည် မကြာခဏဆိုသလို ပို၍ပြင်းထန်ပြီး လွတ်မြောက်ရန်ခဲယဉ်းသည့် ဆိုးဝါးသော အခြေအနေသို့အမြန်ဆုံးရောက်ရှိသွားနိုင်သည်။ ဥပမာ-သက်မွေးလုပ်ငန်းများဆုံးရှုံးခြင်းသည် အစာအစာမလုံလောက်မှုဖြစ်စေပြီး အစားအစာမလုံလောက်မှုကြောင့် ရောဂါဘယပိုမိုဖြစ်ပွားစေနိုင်ရုံမက သက်မွေးလုပ်ငန်း ဆုံးရှုံးမှုကြောင့် ဝင်ငွေဆုံးရှုံးပြီး ကျန်းမာရေးအတွက် စရိတ်တတ်နိုင်မည်မဟုတ်တော့ပေ။ ဘေးအန္တရာယ်နှင့်ပတ်သက်သည့် လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးထိခိုက်မှုများ(ဇယား-၁)သည် ယခင်ရှိနှင့်ပြီးဖြစ်သည့် ထိခိုက်ခံရလွယ်သောအခြေအနေများကို ပိုမိုဆိုးဝါးစေမည်ဖြစ်သည်။

(((((ဝ))))))

ဇယား(၁)။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပါအဝင်အန္တရာယ်၏သက်ရောက်မှုအလားအလာအနှစ်ချုပ်နမူနာများ

လူတစ်ဦးချင်းစီအပေါ် ထိခိုက်မှု	လူမှုရေးထိခိုက်မှု	စီးပွားရေးထိခိုက်မှု	ရှုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာထိခိုက်မှု	သဘာဝဆိုင်ရာထိခိုက်မှု	နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာထိခိုက်မှု
➢ ရောဂါဘယထူပြောမှု နှင့်သေဆုံးမှု	➢ ထိခိုက်ခံရလွယ်သော ပြည်သူများအပေါ် အလွဲ သုံးမှု၊ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် အမြတ်ထုတ်အသုံးချမှု အန္တရာယ်များကျရောက်မှု	➢ သက်မွေးလုပ်ငန်းနှင့်ဝင်ငွေ ရလမ်းများဆုံးရှုံးမှုကြောင့် မိသားစုများရပ်တည်နိုင်ရေး အတွက် အန္တရာယ်များသည့် သက်မွေးလုပ်ငန်းများလုပ် ကိုင်လာရမှု	➢ နေအိမ်များဆုံးရှုံးမှု - ရင်းမြစ်အကန့်အသတ် ကြားမှ ပြန်လည်တည် ဆောက်ရန်လိုအပ်မှု	➢ သက်မွေးမှုအတွက် မြေပေါ်မှီခိုနေရမှု/ ဝမ်း စာအတွက်စိုက်ပျိုးထား သည်များဖျက်ဆီးခံရမှု	➢ ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရ များထံမှပံ့ပိုးကူညီမှု မရခြင်း၊ အကန့်အ သတ်ဖြင့်သာရခြင်း
➢ အစားအစာရှားပါးမှု	➢ လူမှုအသိုက်အဝန်းချိတ် ဆက်မှုနှင့် ရရှိနိုင်သည့် အထောက်အကူများ ယို ယွင်းပျက်ပြားမှု	➢ စရိတ်မတတ်နိုင်သည့် မိသားစုများအနေဖြင့် ရေ ရှည်တွင် ပညာသင်ကြားခွင့် ရရှိရေးနှင့် ဆေးကုသခွင့်ရရှိ ရေးအပေါ်ထိခိုက်လာမှု	➢ ရပ်ရွာဒေသ၏အခြေခံ အဆောက်အအုံများ ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှု -ဥပမာ အစည်းအဝေးခန်းမများ၊ ဘာသာရေးအဆောက် အအုံများ	➢ သက်တမ်းတိုသီးနှံများ မစိုက်ပျိုးနိုင်မှုနှင့် ရေ ရှည်ထုတ်လုပ်မှုများ ကျဆင်းလာမှု	➢ ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရ အဖွဲ့တွင် ရပ်ရွာလူ ထု၏ထုတ်ဖော်ပြော ဆိုမှုများမရှိခြင်း
➢ ဝင်ငွေရလမ်းအမျိုးမျိုး အတွက် လေ့ကျင့် သင်ကြားမှုနှင့်ပံ့ပိုးကူ ညီမှုမရှိခြင်း	➢ ပြင်ပအဖွဲ့အစည်းများမှ ပေးအပ်မည့်ထောက်ပံ့မှု များမရရှိမှု	➢ ငွေချေးငှားခွင့်မရှိခြင်းနှင့် ငွေ စုဆောင်းနိုင်မှုမရှိခြင်း	➢ သောက်သုံးရေအတွက် အခက်အခဲဖြစ်ခြင်း သို့ မဟုတ် မသန့်ရှင်းသော ရေများသုံးစွဲနေရမှု	➢ အထွက်နှုန်းကျဆင်း လာမှု	➢ မူဝါဒများ၊ လုပ်ထုံး လုပ်နည်းများသည် ရပ်ရွာလူထုအတွက် အထောက်အကူ မဖြစ်ခြင်း

ရာသီဥတုနှင့်ဆက်နွယ်နေသည့် ဘေးအန္တရာယ်များအပါအဝင် ဘေးအန္တရာယ်များ၏အကျိုးဆက်များသည် ချက်ချင်းထိခိုက်ခံစားရနိုင်သလို ကာလရှည်အကျိုးသက်ရောက်မှုများရှိသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ပင်လယ်ရေမြင့်တက်လာမှု၊ အပူချိန်နှင့် မိုးရေချိန်အတက်အကျမြင့်မားလာမှုအပါအဝင် အခြားသော ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအကျိုးဆက်များသည် လူ့အသိုက်အဝန်းအပေါ် အကန့်အသတ်မရှိဘဲတဖြည်းဖြည်းထိခိုက်လျက်ရှိသည် (မိုးဇလ- ၂၀၁၉။ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် သစ်တောရေးရာဝန်ကြီးဌာန၊ ၂၀၁၂)။

မိုးကြီးမှုကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ထိခိုက်မှုများ

- စပါးရိတ်သိမ်းချိန်ဖြစ်သည့် နိုဝင်ဘာလနှင့် ဒီဇင်ဘာလများသည် ဒေသအနှံ့အပြား သာမန်ထက်ပိုသည့်မိုးရွာသွန်းမှုနှင့်တချိန်တည်းကျရောက်လျက်ရှိသည်။ ရိတ်သိမ်းပြီးစပါးများပျက်စီးဆုံးရှုံးမှု အလားအလာသည် စပါးရိတ်သိမ်းပြီးကာလစီးပွားရေးကိုပို၍ဆိုးဝါးစေနိုင်သည်။
- နှစ်စဉ်ဖြစ်ပွားသည့်သာမန်ရေကြီးမှုနောက်တွင် ပုံမှန်မဟုတ်သော မိုးသည်းထန်စွာရွာသွန်းမှုများက ရေလွှမ်းမိုးမှုများဖြစ်ပွားစေပြီး ရေကြီးရေလျှံမှုကိုကာကွယ်ရန်ပြုလုပ်ထားသည့် တာတမံများနှင့် လူလုပ်ကုန်းမြေများကို ပျက်စီးစေနိုင်သည်။

မိုးနည်းခြင်းကြောင့် ထိခိုက်မှုများ

- မိုးရွာသွန်းမှုနောက်ကျခြင်းနှင့် မိုးရာသီအကုန်မြန်ခြင်းကြောင့် မိုးရွာသွန်းမှုရက်များ လျော့နည်းလာနိုင်သည်။ ရက်တစ်ရာသက်တမ်းရှိစပါးစိုက်ပျိုးမှုများအပေါ် ထိခိုက်လာစေမည်ဖြစ်သည်။
- မိုးရွာသွန်းမှုမလုံလောက်ခြင်းကြောင့် အချို့သောဒေသများတွင် ဆောင်းသီးနှံစိုက်ပျိုးမှုစတင်ရန် နှောင့်နှေးစေသည်။
- မုတ်သုန်လွန်ကာလအတွင်း စပါးစိုက်ခင်းများရှင်သန်ရေးအတွက် မိုးရေချိန်နည်းပါးလာနိုင်သည်။
- မြစ်ချောင်းအင်းအိုင်နှင့် တမံများတွင် ရေသိုလှောင်ထိန်းသိမ်းရေးအတွက် ရေဝင်မလုံလောက်မှုများဖြစ်လာနိုင်သည်။
- မြစ်ချောင်းများမှ ရေတင်ရာတွင် အခက်အခဲများ ကြုံတွေ့ရနိုင်သည်။
- ဒေသအချို့တွင် သောက်သုံးရေမလုံလောက်မှုများဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည်။
- ငါးကန်များတွင် ရေလျော့နည်းခြင်းကြောင့် ရေထုညစ်ညမ်းမှုနှင့် အင်ဓါတ်မြင့်တက်လာမှုကြောင့် ငါးအထွက်နှုန်းကျဆင်းစေနိုင်သည်။

ပင်လယ်ရေမြင့်တက်မှုကြောင့်ထိခိုက်မှုများ

- ကမ်းရိုးတမ်းဒေသရှိစိုက်ပျိုးနိုင်သောမြေများတွင် ဆားငံရေများဝင်ရောက်လာနိုင်သည်။
- ရခိုင်ပြည်နယ် ကမ်းရိုးတမ်းဒေသများတွင် မြေဆီလွှာများအတွင်း ဆားငံရည်များ ပိုမိုဝင်ရောက်လာနိုင်ပြီး သီးနှံစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုထိခိုက်လာစေနိုင်သည်။

အပူချိန်မြင့်တက်မှုကြောင့် ထိခိုက်မှုများ

- ရေနေဇီဝမျိုးစုံကြွယ်ဝမှုနှင့်ယင်းတို့ရှင်သန်ပေါက်ပွားရာနေရာများ အပြောင်းအလဲဖြစ်လာနိုင်သည်။
- ပင်လယ်ရေအပူချိန်မြင့်တက်လာမှုကြောင့် ရေသတ္တဝါမျိုးစိတ်များ ပြောင်းရွှေ့မှုဖြစ်လာနိုင်သည်။
- အပူချိန် သို့မဟုတ် ရေပူ/ရေအေးကြာမြင့်သည့်ကာလပြောင်းလဲမှုများကြောင့် ငါးမျိုးစိတ်များအတွင်း ရောဂါဖြစ်ပွားမှုမြင့်တက်လာနိုင်သည်။

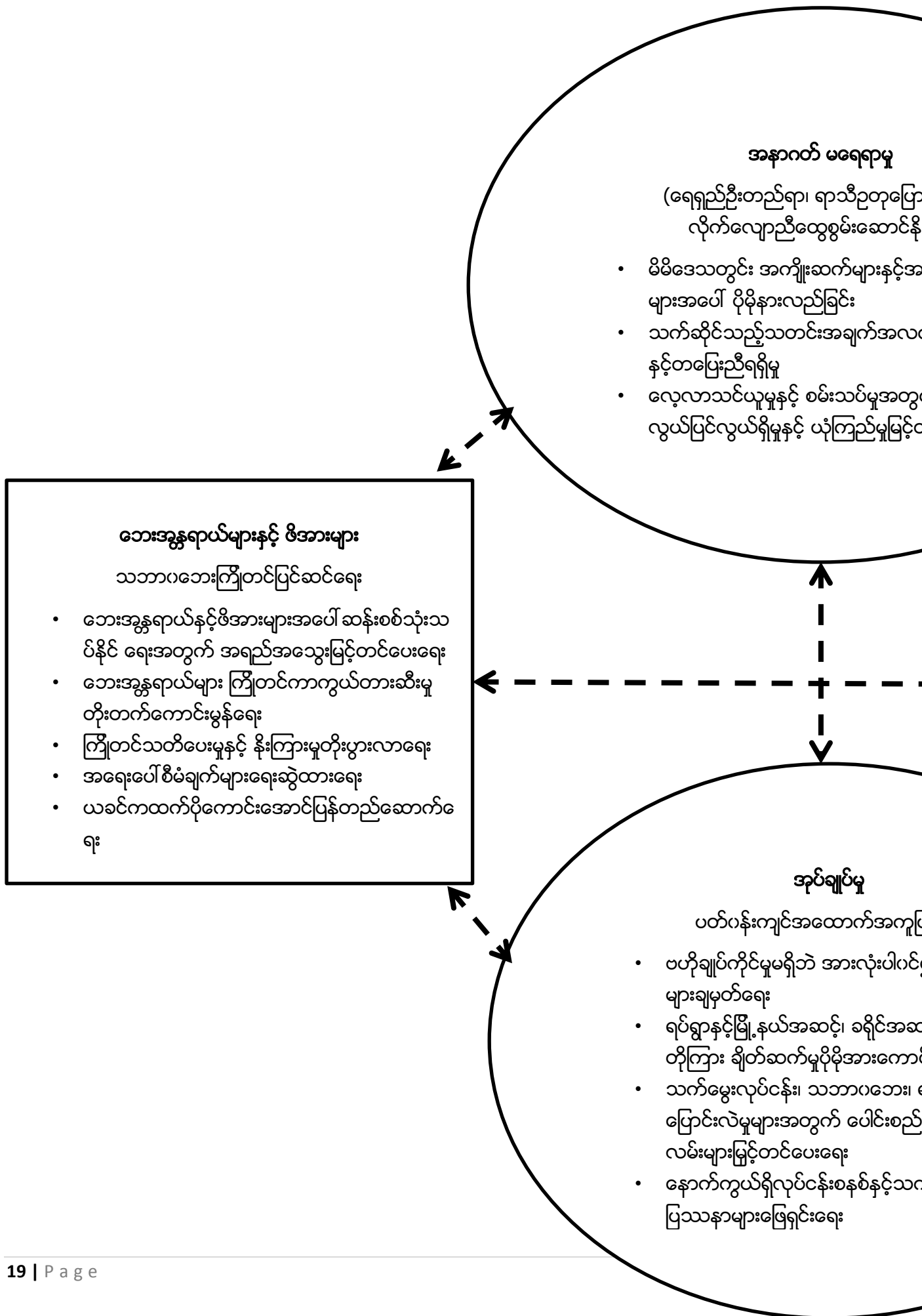
- အပူချိန် သို့မဟုတ် ရေပူ/ရေအေးဖြစ်တည်မှုကာလပြောင်းလဲမှုများကြောင့် လူသားတို့ကျန်းမာရေးအတွက် စိုးရိမ်ပူပန်မှုပိုမိုကြီးမားလာခြင်း
- မြင့်တက်လာသည့်အပူချိန်ကြောင့် ရောဂါပိုးသယ်ဆောင်သည့်ပိုးမွှားတိရစ္ဆာန်များပိုမိုပေါက်ပွားလာပြီး ယင်းတို့ကြောင့်ရောဂါဘယ ဥပမာ သွေးလွန်တုတ်ကွေးရောဂါ၊ ငှက်ဖျားရောဂါ များပိုမိုဖြစ်ပွားလာနိုင်သည်။
- အပူချိန်ပိုမိုမြင့်မားလာခြင်းကြောင့် ရေထုအတွင်းအောက်ဆီဂျင်ပမာဏလျော့နည်းလာပြီး ရေထွက်ပစ္စည်းထုတ်လုပ်မှု အထူးသဖြင့် ပုစွန်ထုတ်လုပ်မှု ကျဆင်းစေနိုင်သည်။

((((((၁))))))

(ဂ) ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပါအဝင် ဘေးအန္တရာယ်များ၏ဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေး

လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ကဏ္ဍအသီးသီးတွင်ဖြစ်ပေါ်နေသော ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပါအဝင် ကြီးမားကျယ်ပြန့်သည့်ဘေးအန္တရာယ်အကျိုးဆက်များကိုစဉ်းစားရာတွင် ဘက်စုံပေါင်းစပ်နည်းဖြင့် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးသည် အရေးကြီးသောချဉ်းကပ်နည်းဖြစ်သည်။ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းဆိုသည်မှာ နိုင်ငံများ၊ အစိုးရများ၊ လူမှုအသိုက်အဝန်းများ၊ အိမ်ထောင်စုများအနေဖြင့် ဘေးအန္တရာယ်တစ်ရပ်၏ အကျိုးဆက်များကိုခုခံနိုင်စွမ်းရှိမှု၊ ထိခိုက်ဆုံးရှုံးမှုများလျော့ပါးစေရန်လုပ်ဆောင်နိုင်မှု၊ အခြေအနေများနှင့် လိုက်လျောညီထွေနေထိုင်နိုင်မှု၊ ပြန်လည်ထူထောင်နိုင်မှုနှင့် ရေရှည်ဖြစ်ပေါ်နေသည့်အပြောင်းအလဲများအား အချိန်နှင့် တပြေးညီထိရောက်လုံလောက်သောနည်းလမ်းများဖြင့် လိုက်လျောညီထွေနေထိုင်နိုင်စွမ်းရှိမှုဖြစ်သည်။ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးတွင် ပြည်သူလူထု၏ခံနိုင်ရည်မရှိမှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်း၊ မိမိတို့အပေါ်ကျရောက်လာသည့် ဘေးအန္တရာယ်အမျိုးမျိုးနှင့် ဖိအားများကိုရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းနိုင်သည့်အရည်အချင်းများရှိလာအောင်လုပ်ဆောင်ပေးခြင်း၊ အဆုံးစွန်အားဖြင့် နောက်ကွယ်ရှိ ထိခိုက်ခံရလွယ်သောအခြေအနေများနှင့် ပုံ(၁)ရှိ ‘ဖိအားနှင့်ဖြေလျော့မှု’ပုံစံတွင် အနှစ်ချုပ်ဖော်ပြထားသည့် ဖြစ်စဉ်များကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်းတို့ပါဝင်သည်။ အောက်တွင်ဖော်ပြထားသည့် ပုံ(၂)တွင် ‘ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုမှသည် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးလုပ်ငန်းစဉ်များ (V2R)’ လုပ်ငန်းစဉ်များတွင်တွင် လက်တွေ့ဆောင်ရွက်ချက်(၂၀၁၁)များကိုဖော်ပြထားသည်။

ပုံ(၂) ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုမှသည် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိမှုလုပ်ငန်းမှုဘောင် (Pasteur-၂၀၁၁)

ဗွီတူးအာလုပ်ငန်းမူဘောင်သည် လက်တွေ့နည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး ယင်းကို လက်ရှိအသုံးပြုလျက် ရှိသည့်နည်းများပေါ်တွင်ရေးဆွဲထားပြီး ပညာရှင်များနှင့် မူဝါဒချမှတ်သူများအနေဖြင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲ မှုများနှင့် ထိတ်လန့်တုန်လှုပ်မှုများ၊ ဖိအားများအပါအဝင်ဘေးအန္တရာယ်များအား ရပ်ရွာဒေသဘေးဒဏ်ခံ နိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ပေးရန်အတွက် ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုများအား အထောက်အကူဖြစ်စေမည့်အချက်အလက်မျိုး စုံအပေါ်နားလည်စေရန်၊ ဆန်းစစ်နိုင်ရန်နှင့် ကိုယ်တွယ်ဖြေရှင်းရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေရန်စီစဉ်ရေး ဆွဲထားသည် (Pasteur-၂၀၁၁)။ အဆိုပါ ဗွီတူးအာလုပ်ငန်းမူဘောင်သည် ရပ်ရွာပြည်သူများနှင့် ယင်း တို့၏စည်းစိမ်ဥစ္စာများကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးအတွက် လိုအပ်သည့်မေးခွန်းများသတ်မှတ်ရာတွင် အ ထောက်အကူပြုနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

(((((ဝ))))))

မှတ်စု(၁)။ ဗွီတူးအာ လုပ်ငန်းမူဘောင် (Pasteur-၂၀၁၁)အရ အရေးကြီးသည့်မေးခွန်းများ	
ဆန်းစစ်လေ့လာချက် သွင်ပြင် လက္ခဏာ	မေးခွန်းများ
စီမံချက် သို့မဟုတ် အကူအညီပေးမှု အားထိခိုက်စေနိုင်မည့် အန္တရာယ်ဖြစ် နိုင်မှုအလားအလာ (ဘေးအန္တရာယ် သို့မဟုတ် ဖိအားများ)	ဖြစ်ပွားနိုင်သည့်ဘေးအန္တရာယ်များအတွက် ဆန်းစစ်လေ့လာချက်တစ်ရပ်ပြု လုပ်ခဲ့သလား။ အန္တရာယ်ကျရောက်မှုများလျော့နည်းအောင် လုပ်ဆောင်ခဲ့ သလား - ကြိုတင်တားဆီးခြင်း၊ ကာကွယ်ခြင်း၊ ကြိုတင်သတိပေးခြင်း၊ ဘေး အန္တရာယ်အသိမြှင့်မားလာအောင်လုပ်ဆောင်ခြင်း၊ အရေးပေါ်စီမံချက်ရေး ဆွဲထားခြင်း...စသည်ဖြင့်။ သဘာဝဘေးကျရောက်နိုင်သည့်စီမံချက်လုပ်ငန်း (တည်ဆောက်ရေး၊ သက်မွေးလုပ်ငန်း စသည်ဖြင့်)ရှိသလား။
သက်မွေးလုပ်ငန်းအတွက် အကူအ ညီပေးမှုများနှင့် အန္တရာယ်ဖြစ်မှုများ အကြားဆက်စပ်မှု	သက်မွေးလုပ်ငန်းအကူအညီပေးမှုများအပေါ် ဘေးအန္တရာယ်ထိခိုက်မှု အ လားအလာများကို အကဲဖြတ်၍ လျော့နည်းအောင်လုပ်ခဲ့သလား။ သက်မွေး လုပ်ငန်းအတွက် အကူအညီပေးမှုများသည် အန္တရာယ်ကျရောက်မှုပို၍ကြီး မားစေသလား။
အကူအညီပေးမှုများနှင့်ဆက်စပ်နေ သည့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပါအ ဝင်ဖြစ်ပေါ်နိုင်ဖွယ်ရှိသည့် ရေရှည် အလားအလာထိခိုက်မှုများ	ဒေသတွင်း ဖြစ်လာနိုင်သည့်ထိခိုက်မှုအလားအလာတွေကဘာတွေလဲ။ ဒီ အလားအလာတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး ရပ်ရွာပြည်သူများသိရှိနိုင်စေရန် ဘယ်လို သတင်းပေးသလဲ။ အကူအညီပေးမှုများအပေါ်ထိခိုက်မှုအလားအလာရှိ သည်ဆိုလျှင် ရပ်ရွာပြည်သူများအနေဖြင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင် ဘယ်လိုလုပ်ဆောင်သလဲ။ ဘယ်လိုပစ္စည်းမျိုးတွေ သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်း ကပေးတဲ့ဘယ်လိုအထောက်အပံ့တွေရသလဲ။

ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရာတွင် အုပ်ချုပ်မှုပိုင်းမှ အထောက်အပံ့များ တိုးတက်ရရှိမှုများ	အန္တရာယ်ထိခိုက်မှုလျော့ပါးရေးနှင့် ပစ္စည်းအထောက်အပံ့များရရှိရေးအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်ရာတွင် ရပ်ရွာပြည်သူများ ဝင်ရောက်ပြောဆိုခွင့်ရှိသလား။ ဘက်စုံပေါင်းစည်း ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးကို အထောက်အကူဖြစ်စေသည့် မူဝါဒများချမှတ်ထားသလား။ ဗဟိုအဆင့်၊ ခရိုင်အဆင့်နှင့် မြို့နယ်/ရပ်ရွာအဆင့်တို့အကြား ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်မှုများကောင်းမွန်သလား။
--	--

အနှစ်ချုပ်အားဖြင့် ဘေးအန္တရာယ်အားလုံးအတွက်စဉ်းစား၍ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာအကူအညီများကို သဘာဝဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲရေးနည်းလမ်းအတွင်း အခိုင်အမာထည့်သွင်းဖော်ပြထားသင့်သည်။ အပြန်အလှန်အားဖြင့် ယင်းကို အထွေထွေဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းတိုးတက်စေရေးအကူအညီများအတွင်းထည့်သွင်းဖော်ပြထားသင့်သည်။ ယင်းသို့ဖြင့် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးကို အထောက်အကူပြုမည်ဖြစ်သည်။ ဤနည်းအားဖြင့် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးပင်းမဦးတည်ချက်သည် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပါအဝင် ဘေးအန္တရာယ်များကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသည့်ဆုံးရှုံးမှုများလျော့ချရေးနှင့် ရေရှည်တည်တံ့ရေးတို့အတွက် အထောက်အကူပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

((((((o))))))

(ဃ) အသိပညာဗဟုသုတ၊ ခံယူချက်နှင့် အသိအမြင်

ရပ်ရွာအခြေပြု သဘာဝဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့်လိုက်လျောညီထွေနေထိုင်မှု(CCA)သည် အရေးပေါ်ကိစ္စများအတွက် ရန်ပုံငွေများစုဆောင်းထားခြင်း၊ အန္တရာယ်ဖြစ်ပွားမှုအကဲဖြတ်ရေးနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်ရေးရပ်ရွာအစည်းအဝေးများတွင်တက်ရောက်ခြင်း၊ ရပ်ရွာဒေသစီမံချက်များရေးဆွဲခြင်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း အစရှိသည့်ကိစ္စများတွင် ကိုယ်စွမ်းဉာဏ်စွမ်းရှိသူမျှပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်သည်။ လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ရပ်ရွာလူထုမှ ယင်းတို့၏ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါးကျန်းမာချမ်းသာရေးအတွက် ရေရှည်အမြင်ဖြင့်ပိုမိုပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်သည်။ ဤကိစ္စမျိုးမှာ ရပ်ရွာလူထု၏ နေ့စဉ်ဘဝကိစ္စများဖြစ်သည့် သက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများ၊ မကျန်းမာမှု၊ မိသားစုကိစ္စများ သို့မဟုတ် အနီးကပ်ပိုမိုခြမ်းခြောက်လာသည့် ရာဇဝတ်မှုခင်းများကိုထည့်သွင်းစဉ်းစားလျှင် ဆောင်ရွက်ရန်အခက်အခဲဖြစ်နိုင်သည်။ မိုးတွင်ကျရောက်တတ်သည့်ရေလွှမ်းမိုးမှုကဲ့သို့သော ရာသီအလိုက်ဖြစ်ပွားသည့်ဘေးအန္တရာယ်များသည် ရာသီဥတုပြီးဆုံးခါနီးတွင်ဖြစ်ပွားတတ်သော သို့မဟုတ် ရာသီဥတုကုန်ဆုံးသွားချိန်တွင် ဖြစ်ပွားတတ်သောဘေးအန္တရာယ်များကဲ့သို့ပင်အရေးကြီးသည်။ အနာဂတ်တွင် ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရှိသလို ဖြစ်နိုင်ဖွယ်မရှိသည့် မကြာခဏဖြစ်ပွားခြင်းမရှိသည့် ဘေးအန္တရာယ်များ သို့မဟုတ် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုများ၏ အကျိုးဆက်များကိုစဉ်းစားရာတွင် ရပ်ရွာဒေသများနှင့် အလှမ်းဝေးခြင်းရှိ-မရှိကိုစဉ်းစားလေ့ရှိသည်။

သို့ဖြစ်၍ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပါအဝင် ဘေးအန္တရာယ်များကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာမည့်အန္တရာယ်များစီမံခန့်ခွဲရေးအတွက် လူမှုအသိုက်အဝန်းတစ်ခု၏ရွေးချယ်မှုသည် အောက်ဖော်ပြပါအချက်များအရ အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိနိုင်သည် -

- အန္တရာယ်ကျရောက်မှုနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပြည်သူတစ်ဦးချင်းစီ၏ သိနားလည်မှု
- အန္တရာယ်ကျရောက်မှုကိုရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရာတွင် (အကောင်အထည်ဖော်လိုစိတ်ရှိမှုနှင့်လုပ်ဆောင်ရန်ဖြစ်နိုင်-မဖြစ်နိုင်) လုပ်နိုင်သမျှလုပ်မည်ဆိုသောသဘောထား

- အန္တရာယ်ဖြစ်မှုမည်မျှပြင်းထန်သည်ဆိုခြင်းနှင့် ယင်းအန္တရာယ်များသည် ချက်ချင်းလက်ငင်း ခြိမ်းခြောက်မှု သို့မဟုတ် ရေရှည်ခြိမ်းခြောက်မှုဖြစ်-မဖြစ်ဆိုသည့်အမြင်

ဘေးအန္တရာယ်များနှင့်ပတ်သက်သည့် နားလည်မှု၊ သဘောထားနှင့် အမြင်တို့သည် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲမှု၊ ပြောင်းလဲလာသောရာသီဥတုနှင့် လိုက်လျောညီထွေနေထိုင်နိုင်မှုတို့အတွက် ဆုံးဖြတ်ချက်များ၊ (လက်တွေ့)အပြုအမူများအပေါ်တွင် အခြေခံကျကျလွှမ်းမိုးသက်ရောက်မှုရှိသည်။ ဘေးအန္တရာယ် ကျရောက်မှုအပေါ် ပြည်သူများ၏အမြင်ကိုနားလည်စေရေးအတွက် အချိန်ယူခြင်းသည် ဒေသတစ်ခုအတွင်းရှိ ဘေးအန္တရာယ်အပေါ် သိနားလည်မှုအတွက် အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ ယင်းသည် သင့်တော်လုံလောက်သည့် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးနည်းလမ်းများဖော်ထုတ်ရေးအတွက် အခြေခံဖြစ်ပြီး ရပ်ရွာမှ ယင်းနည်းလမ်းများကို ရေရှည်အကောင်အထည်ဖော်လိုစိတ်ရှိစေမည်ဖြစ်သည်။

(((((o))))))

မှတ်စု(၂)။ ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်း သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များ၊ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုများနှင့်ပတ်သက်၍ သိနားလည်မှု၊ သဘောထားနှင့် အမြင်

မူရင်းအထောက်အထား။ တရားဝင်ထုတ်ပြန်ထားခြင်းမရှိသည့် MMRD (၂၀၁၃)လေ့လာချက်

၂၀၁၃-ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်းရှိ ကျေးရွာ ၁၂-ရွာမှ အိမ်ထောင်စု ၃၃၆-စုကို လေ့လာမှုတစ်ရပ်ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး သဘာဝဘေးအန္တရာယ်၊ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုတို့နှင့်စပ်လျဉ်း၍ အိမ်ထောင်စုအဆင့် သိရှိမှုနှင့်သဘောထားများဖော်ထုတ်ရရှိရေးနှင့် လူမှုအသိုက်အဝန်းများ၏ဖြေရှင်းရေးမဟာဗျူဟာများပေါ်တွင် အခြေပြုသည့် ယင်းတို့၏ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းတို့ကိုဆုံးဖြတ်ရန်အတွက် အခြေခံအချက်အလက်များရရှိရန်အတွက်ဖြစ်သည်။ ဤလေ့လာမှုသည် MsIteser International အထောက်အပံ့ဖြင့်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည့် သဘာဝဘေးလျော့ပါးရေးလုပ်ငန်းများပိုမိုအားကောင်းလာစေရေးနှင့် ရပ်ရွာအခြေပြု ဒီရေတောဂေဟစနစ်စီမံခန့်ခွဲမှုစီမံချက်၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သည်။ အချက်အလက်စုဆောင်းယူသည့်နည်းမှာ တစ်အိမ်တက်တစ်အိမ်ဆင်း စစ်တမ်းကောက်ယူသည့်နည်းဖြစ်သည်။

ဖြေဆိုသူများတွင် အမျိုးသမီး ၅၄-ရာခိုင်နှုန်းနှင့် အမျိုးသား ၄၆-ရာခိုင်နှုန်းပါဝင်သည်။ ဖြေဆိုသူတစ်ဝက်ကျော်ကျော်မှာ မူလတန်းပညာရေးအဆင့်သာရှိသည်။ ဖြေဆိုသူအများစုမှာ သက်မွေးလုပ်ငန်း သို့မဟုတ် အလုပ်လုပ်နေသူများဖြစ်ပြီး နေ့စားလုပ်သား(၂၂%)၊ လယ်သမား(၁၆%)၊ တံငါလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်သူ(၁၄%)၊ ကိုယ်ပိုင်လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်သူ(၁၇%)တို့ပါဝင်သည်။ အိမ်ထောင်စုဝင်ဦးရေမှာ ပျမ်းမျှ(၅)ဦးဖြစ်ပြီး အမျိုးသားဦးစီးသည့်အိမ်ထောင်စု(၈၆%)ရှိသည်။

စစ်တမ်းကောက်ယူချက်အရ ဖြေဆိုသူအများစုဖြစ်သည့် (၈၄)% က ယင်းတို့ပြည်နယ်အတွင်းရှိ ဘေးအန္တရာယ်များနှင့်ပတ်သက်၍ ဆိုင်ကလုန်းမုန်တိုင်း၊ ရေလွှမ်းမိုးမှု၊ လေပြင်းတိုက်ခတ်မှု၊ မြေပြိုမှု၊ တောမီးလောင်မှု၊ ဆားငံရည်ပင်ရောက်မှုစသည့်အခေါ်အဝေါ်များဖြင့်သိရှိကြသည်။ ဖြေဆိုမှုအများစု(၈၈)% က လုပ်စရာများရှိသည်ဟုယုံကြည်ကြပြီး အိမ်ထောင်စုအဆင့်တွင် သဘာဝဘေးကြိုတင်ပြင်ဆင်ရေးနည်းလမ်းများဖြစ်သည့် နေအိမ်များ ပိုမိုခိုင်ခန့်အောင်လုပ်ဆောင်ရေး၊ ဘေးကင်းလုံခြုံသည့်နေရာသို့ပြောင်းရွှေ့ရေး၊ လိုအပ်သည်များကြိုတင်ဖြည့်ဆည်းရေးစသည်တို့ကို ထုတ်ဖော်ဖြေဆိုသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ သဘာဝဘေးကြိုတင်ပြင်မှုများကို ရပ်ရွာအဆင့်တွင် ကောင်းမွန်လုပ်ဆောင်ထားခြင်းမရှိသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ဖြေဆိုသူများက ယင်းတို့ကျေးရွာများတွင် ဆောင်

(((o)))

၃။ ရပ်ကွက်ကျေးရွာအဆင့်၊ မြို့နယ်နှင့်ပြည်နယ်အဆင့်များ၌ သဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု နှင့် လိုက်လျောညီနေထိုင်မှုတို့ ပေါင်းစည်းပေးခြင်း

ဤအခန်းတွင် အားလုံးပူးပေါင်းပါဝင်သည့် သဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် လိုက်လျောညီထွေစွာနေထိုင်မှုကိုလည်းကောင်း၊ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရာတွင် ဘက်စုံပေါင်းစည်းချဉ်းကပ်နည်းတစ်ရပ်ကိုဖော်ပြခြင်းမပြုမီ ရပ်ရွာလူထု၏ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးအတွက် ယင်းတို့၏အရေးပါမှုများကိုဖော်ပြထားသည်။

(က) အားလုံးပူးပေါင်းပါဝင်သော ဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲခြင်းဆိုသည်မှာအဘယ်နည်း၊ ၎င်းသည်အဘယ်ကြောင့်အရေးကြီးပါသနည်း

သဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှု၏ရည်ရွယ်ချက်မှာ ဘေးအန္တရာယ်များနှင့်ယင်းတို့၏အကျိုးဆက်များကို ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရာတွင် ပြည်သူလူထုအတွက် အထောက်အကူဖြစ်စေမည့် အရေးကြီးလုပ်ငန်းစဉ်အားလုံးဖြစ်သည့် ကြိုတင်ကာကွယ်ခြင်း၊ ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်း၊ လျော့ပါးစေခြင်း၊ တုံ့ပြန်ခြင်းနှင့် ပြန်လည်ထူထောင်ခြင်းဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများ၊ နည်းလမ်းများဖြင့် ဘေးအန္တရာယ်၏မကောင်းသောအကျိုးဆက်များ ရှောင်ရှားရန်၊ လျော့နည်းသွားစေရန်၊ လွှဲဖယ်စေရန်ဖြစ်သည်။

ဘေးအန္တရာယ်ကြိုတင်ကာကွယ်ရေး ဆိုသည်မှာ ဘေးအန္တရာယ်များကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ဆိုးဝါးသောထိခိုက်ပျက်စီးမှုများ ရှောင်ရှားရေးလုပ်ငန်းများကိုရည်ညွှန်းပြီး ယင်းလုပ်ငန်းများတွင် ဆည်များ၊ တာတမံများ အန္တရာယ်မဖြစ်စေရေးနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်နိုင်သည့်ဒေသများကိုရှောင်ရှားနိုင်ရန်အတွက် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းတို့ပါဝင်သည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ လုံးလုံးလျားလျားကြိုတင်ကာကွယ်ရေးဟူသည် အမြဲတမ်းဆိုသလိုဖြစ်နိုင်မည်မဟုတ်ဘဲ လျော့ပါးရေးလုပ်ငန်းအသွင်မျိုးသာဖြစ်သည်။

ဘေးအန္တရာယ်ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှု ဆိုသည်မှာ ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသည့်၊ ဖြစ်ပွားလာတော့မည့် ဘေးအန္တရာယ် သို့မဟုတ် ဘေးအန္တရာယ်များကိုတုံ့ပြန်ရာတွင် အစိုးရအဖွဲ့များ၊ ပညာရှင်အဖွဲ့အစည်းများ၊ လူမှု အ

သိုက်အဝန်းများနှင့် လူတစ်ဦးချင်းစီ၏စွမ်းဆောင်ရည်တိုးပွားလာစေမည့် လုပ်ငန်းစဉ်များကိုရည်ညွှန်းသည်။ ထိုလုပ်ငန်းများတွင် ရပ်ကွက်ကျေးရွာ သဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲရေးအဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်းခြင်း၊ အရေးပေါ်တုံ့ပြန်ရေး ပစ္စည်းကိရိယာများ စုဆောင်းသိုလှောင်ထားခြင်း၊ ကြိုတင်သတိပေးခြင်း၊ ကျွမ်းကျင်မှုသင်တန်းများပို့ချခြင်း စသည့်လုပ်ငန်းများပါဝင်သည်။

ဘေးအန္တရာယ်ထိခိုက်မှုလျော့နည်းစေခြင်း ဆိုသည်မှာ ဘေးအန္တရာယ် သို့မဟုတ် ဘေးအန္တရာယ်များကြောင့် တိုက်ရိုက်ထိခိုက်ဆုံးရှုံးမှုများ လျော့ပါးစေသည့်လုပ်ငန်းစဉ်များကို ရည်ညွှန်းသည်။ လျော့ပါးရေးနည်းလမ်းများတွင် မိုးရေအတွက်ရေဆင်းစနစ်များ၊ တံတားများတည်ဆောက်ခြင်းများကဲ့သို့ သော တည်ဆောက်မှုဆိုင်ရာနည်းစနစ်များနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာမူဝါဒများတိုးတက်ကောင်းမွန်ရေး၊ ပြည်သူ လူထုသတိပြုမှုများကဲ့သို့သောတည်ဆောက်မှုမဟုတ်သည့်နည်းစနစ်များပါဝင်သည်။

ဘေးအန္တရာယ်တုံ့ပြန်မှု သည် "သဘာဝဘေးဖြစ်ပွားနေစဉ် သို့မဟုတ် သဘာဝဘေး ကျရောက်ပြီးလျှင်ပြီးချင်း သဘာဝဘေးဒဏ်ခံရသည့်ပြည်သူများ၏ အသက်ကယ်ဆယ်ရေး၊ ရောဂါများမဖြစ်ပွားစေရေး၊ ပြည်သူများလုံခြုံဘေးကင်းစေရေးနှင့် အရေးပေါ်လိုအပ်သည့်အစားအသောက်နှင့်ပစ္စည်းများထောက်ပံ့ဖြည့်ဆည်းရေးအတွက် အရေးပေါ်ကယ်ဆယ်ရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ပြည်သူ့အထောက်အကူပြုလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း"ဖြစ်သည်။(UNISDR-၂၀၀၉)။ သဘာဝဘေးတုံ့ပြန်ရေးသည် အဓိကအားဖြင့် လက်ငင်းနှင့် ရေတိုလိုအပ်ချက်များဖြည့်ဆည်းရေးအပေါ်အလေးထားပြီး နောက်ပိုင်းတွင် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးအဆင့်သို့ ပြောင်းလဲဆောင်ရွက်သည်။

ဘေးအန္တရာယ်မှပြန်လည်ကောင်းမွန်လာခြင်း တွင် ဘေးအန္တရာယ်မကျရောက်ခင်ကအခြေအနေအတိုင်းဖြစ်စေရေးအတွက် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးအစီအစဉ်များပါဝင်ပြီး ဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်သည့် ရပ်ရွာဒေသများ၏သက်မွေးလုပ်ငန်းနှင့်နေထိုင်မှုအခြေအနေ၊ နေအိမ်နှင့်လိုအပ်သည့် အထောက်အပံ့များကို သင့်တော်ပြီးပိုမိုကောင်းမွန်အောင်လုပ်ဆောင်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။ ပြန်လည်ထူထောင်ပေးသည့်လုပ်ငန်းများကို အသင်းအဖွဲ့များအတွက်ရှင်းလင်းသောလုပ်ငန်းတာဝန်များချမှတ်ပေးခြင်းနှင့်အတူ မဟာဗျူဟာများ၊ မူဝါဒများပေါ် တွင်အခြေပြုထားသင့်ပြီး သဘာဝဘေးကျရောက်မှုများလျော့ပါးရေးနှင့် "ပိုကောင်းအောင်ပြန်တည်ဆောက်" ဆိုသည့်မူများကျင့်သုံးရေးတို့ပါဝင်သည်။

အားလုံးပူးပေါင်းပါဝင်သောသဘာဝဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲမှုသည် လူ့အသက်ရှင်သန်ရေးပေါ် အကျိုးသက်ရောက်နိုင်သည့်ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်ရာတွင် သက်ဆိုင်ရာလူ့အဖွဲ့အစည်းဝင်အားလုံး ထဲထဲဝင်ဝင် ပါဝင်နိုင်စွမ်းရှိလာစေရန်ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ပေးသည်။ လွတ်လပ်စွာဆုံးဖြတ်ခွင့်ပေးဆောင်ရွက်စေသည့် လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ (မာလ်တေဆာအင်တာနေရှင်နယ်-၂၀၁၃)။ မသန်စွမ်းသူများသည် လူသားချင်းစာနာထောက်ပံ့မှုအကူအညီနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများ၏ အကျိုးခံစားခွင့်အနည်းဆုံးရရှိသူများဖြစ်သဖြင့်ဖြစ်သည်။ သဘာဝဘေးကျရောက်ချိန်တွင် ထိခိုက်ခံရအလွယ်ဆုံးသူများဖြစ်ခြင်းတို့ကြောင့် ဤစီမံခန့်ခွဲမှုတွင် မသန်စွမ်းသူများအတွက် အထူးအလေးပေးထားသည်။(မာလ်တေဆာအင်တာနေရှင်နယ်-၂၀၁၃)။ မသန်စွမ်းသူများအလုံးစုံသဘာဝဘေးအန္တရာယ်လျော့ပါးရေးဆိုင်ရာ (မြန်မာနိုင်ငံမသန်စွမ်းသူများရှေ့ဆောင်အဖွဲ့-Myanmar Independent Living Initiative's)နှင့် မာလ်တေဆာအင်တာနေရှင်နယ်လမ်းညွှန်စာအုပ်တွင်ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း အားလုံးပူးပေါင်းပါဝင်သည့်သဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှုပြုလုပ်ရာတွင် အောက်ပါအတိုင်းလုပ်ဆောင်သင့်သည် -

- မသန်စွမ်းသူများပါဝင်ရေးအတွက် အတားအဆီးများကို ကောင်းစွာနားလည်ရေးနှင့် ယင်းတို့ကိုဖယ်ရှားရေးအတွက် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းပေးရန်
- သဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်အားလုံးနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်ရာတွင် မသန်စွမ်းသူများကိုလွတ်လပ်စွာပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်ပေးရန်။ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်မဖြစ်ပွားမီ၊ ဖြစ်ပွားနေစဉ်နှင့်ဖြစ်ပွားပြီးနောက်တွင် ယင်းတို့၏ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းနှင့် ထိရောက်စွာလုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်းရှိလာစေရန် ယင်းတို့အတွက် သင်တန်းများပြုလုပ်ပေးခြင်း၊ အရည်အသွေးမြှင့်တင်ပေးခြင်း၊ မသန်စွမ်းသူများအားအကူအညီများပေးခြင်း၊ ပြန်လည်ထူထောင်ပေးခြင်း၊ သက်မွေးလုပ်ငန်းများစီစဉ်ပေးခြင်းနှင့် အခြားလိုအပ်သောအကူအညီများပေးခြင်း။ ယင်းတို့အတွက် သင့်တော်သည့်ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းများနှင့် ဆက်သွယ်နိုင်မည့်နေရာများသတ်မှတ်ထားခြင်း၊ အသိပေးထားခြင်းနှင့် မသန်စွမ်းသူများအားလုံးအလွယ်တကူအသုံးပြုနိုင်မည့် အနေအထားဖြစ်အောင်ပြင်ဆင်ပေးထားခြင်း။
- မူဝါဒများ၊ စီမံချက်များ၊ ဥပဒေများ၊ တည်မြဲအမိန့်များနှင့် အခြားအဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များတွင် မသန်စွမ်းသူများ၏ အခြေခံလိုအပ်ချက်များကို ရှင်းလင်းစွာထည့်သွင်းဖော်ပြထားရန်နှင့် ဘေးအန္တရာယ်အသိမြှင့်တင်ပေးခြင်း၊ ဥပဒေအရ ရပိုင်ခွင့်များဖြည့်ဆည်းပေးခြင်းနှင့် အခြားနည်းလမ်းများဖြင့် ယင်းတို့ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် သီးခြားလုပ်ငန်းစဉ်များထည့်သွင်းပေးထားရန်။
- ဗဟိုမှသည် ရပ်ကွက်ကျေးရွာအဆင့်တွင်အသုံးပြုသည့် ကြိုတင်သတိပေးစနစ်များကို လူတိုင်းနားလည်သဘောပေါက်စေရန်။
- ရပ်ကွက်ကျေးရွာအဆင့် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲမှု စီမံချက်များရေးဆွဲရာတွင် မသန်စွမ်းသူများပါဝင်ရေးဆွဲရန် သို့မဟုတ် မသန်စွမ်းသူများအတွက် လိုအပ်သလိုပြင်ဆင်ရေးဆွဲရန်
- ရပ်ကွက်ကျေးရွာခိုလှုံရေးစခန်းများ လုံခြုံဘေးကင်းမှုရှိရေး၊ အလွယ်တကူသွားရောက်နိုင်ရေးနှင့် လူတိုင်းသိရှိရေး
- ရှာဖွေရေးနှင့်ကယ်ဆယ်ရေးလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ပုံကို လူတိုင်းသိရှိနားလည်ထားရေးနှင့် မသန်စွမ်းသူများအတွက် သီးခြားလိုအပ်ချက်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားဆောင်ရွက်ရေး
- အထောက်အပံ့ပစ္စည်းများဖြန့်ဝေရာတွင် ဖြစ်နိုင်သည့်နေရာတိုင်း၌ မသန်စွမ်းသူများအား ကြိုတင်စာရင်းကောက်ယူထားပြီး ယင်းတို့အားထောက်ပံ့ရေးအတွက်ထည့်သွင်းရေးဆွဲခြင်း

မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ သဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် မသန်စွမ်းသူများပါဝင်ရေးအတွက် အချို့သောအတားအဆီးများရှိနေသည်။ အထူးသဖြင့် ရပ်ရွာအခြေပြုသဘာဝဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲမှု (CBDRM) တွင်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါအတားအဆီးနမူနာများကို အကြံပြုထောက်ခံထားသည့်ဖြေရှင်းချက်များနှင့် အတူစာစု(၃-၆) တို့တွင်ဖော်ပြထားသည် (မာလ်တေးဆာအင်တာနေရှင်နယ်၏ ရပ်ရွာအခြေပြုသဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှုတွင် မသန်စွမ်းသူများပါဝင်ရေးဆိုင်ရာလက်စွဲစာစောင်၊ ၂၀၁၃)။

မှတ်စု(၃)။ ထင်မြင်ချက်နှင့် ခံယူချက်သဘောထား

ဥပမာများ

- ၁။ ဉာဏ်ကောင်းသော်လည်း မသန်စွမ်းဖြစ်နေသည့်ကလေးများနှင့်အတူ မိမိတို့သားသမီးများကို အတန်းတစ်တန်းထဲတွင် စာသင်ကြားနေမှုကို လက်မခံလိုသည့်မိဘအချို့၏သဘောထား
- ၂။ လူအများ၏အခြေအမြစ်မရှိသောအစွဲအလန်းမှာ မသန်စွမ်းသူများသည် ဘာမှလုပ်နိုင်စွမ်းရှိသဖြင့် ရပ်ရွာအစည်းအဝေးများ(ဥပမာ-ဘေးအန္တရာယ်သရုပ်ပြပွဲ၊ ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုနှင့်စွမ်းဆောင်ရည်အကဲဖြတ်ချက်(HVCA)၊ သဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှုစီမံချက်ရေးဆွဲသည့်အစည်းအဝေး) သို့တက်ရောက်စရာအကြောင်းမရှိဟုယူဆခြင်းဖြစ်သည်။

ဖြေရှင်းရန်အကြံပြုထောက်ခံချက်များ

မှတ်စု(၄)။ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာပတ်ဝန်းကျင်အတားအဆီးများ

ဥပမာများ

၁။ အစည်းအဝေးခန်းအပေါ်ထပ်သို့ မသန်စွမ်းသူများအလွယ်တကူတက်ရောက်နိုင်မှုမရှိခြင်း

၂။ အစည်းအဝေးပြုလုပ်ရာနေရာသည် ဂျီချဲနှင့်သွားလာရသူများအစည်းအဝေးတက်ရန်အတွက် အလွန်ဝေးခြင်း

ဖြေရှင်းရန်အကြံပြုထောက်ခံချက်များ

၁။ အစည်းအဝေးပြုလုပ်ရန် အလွယ်တကူသွားလာနိုင်သည့်အခြားနေရာရွေးချယ်ရန်၊ အကယ်၍မတွေ့လျင်မသန်စွမ်းသူများအတွက် လိုအပ်သည့်အထောက်အကူများပေးရေးအတွက် အခြားသူများအားမေတ္တာရပ်ခံရန်

၂။ ကိုယ်လက်အင်္ဂါမသန်စွမ်းသူများအတွက် အစည်းအဝေးပြုလုပ်မည့်နေရာအတွက် ဖြစ်နိုင်သမျှအနီးဆုံးနေရာကို ရှာဖွေရန်

မှတ်စု(၅)။ သတင်းအချက်အလက်ရရှိရေးအတားအဆီး

ဥပမာများ

၁။ စည်းရုံးဆော်ငြာသူများသည် သတင်းအချက်အလက်များကို နှုတ်ဖြင့်သာပေးခြင်း

၂။ ဘေးအန္တရာယ်အခြေပြမြေပုံရေးဆွဲသည့်အခါ အမြင်အာရုံချို့တဲ့သူများအတွက် အထောက်အကူမဖြစ်ခြင်း

ဖြေရှင်းရန်အကြံပြုထောက်ခံချက်များ

၁။ အကယ်၍စာဖတ်တတ်လျှင် စက္ကူချပ်ကြီးပေါ်တွင် သတင်း အချက်အလက်များကိုချရေးပါ။ လက်ဖြင့်ပြသည့် သင်္ကေတဘာသာစကားကိုနားလည်လျှင် လက်ဖြင့်သင်္ကေတပြရာတွင်ကျွမ်းကျင်သူတစ်ဦးကို ထားရှိပါ။

၂။ အမြင်အာရုံချို့တဲ့သူများအတွက် ရေးဆွဲလိုသည်များဖော်ပြရာတွင် လူတစ်ဦးအား အထောက်အကူပြုရေးအတွက် မေတ္တာရပ်ခံရန်၊ သို့မှအစီအစဉ်အတိုင်းလိုက်ပါဆောင်ရွက်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

မှတ်စု(၆)။ မူဝါဒနှင့် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာအတားအဆီးများ

ဥပမာများ

၁။ မသန်စွမ်းသူများသည် ‘သင်ကြားပေးရန်/ပါဝင်ရန်မသင့်’ ဟုသတ်မှတ်ခံရသူများဖြစ်သဖြင့် ကျောင်းများတွင်လည်း ကောင်း၊ ကျေးရွာတွင်လည်းကောင်း အရေးပါသည့် သဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲရေးတို့ကို သင်ကြားပို့ချပေးသူများမဖြစ် နိုင်ခြင်း

ဖြေရှင်းရန်အကြံပြုထောက်ခံချက်များ

၁။ မသန်စွမ်းသူများနှင့်ပတ်သက်သည့် အစိုးရမူဝါဒများပြောင်းလဲရေးဆွဲရေးထောက်ခံတင်ပြမှုများအတွက် စုပေါင်း ဆောင်ရွက်သွားရန်

(((((၁))))))

(ခ) ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပေါ်လိုက်လျောညီထွေစွာနေထိုင်မှုဆိုသည်မှာအဘယ်နည်း၊ ၎င်းသည်အဘယ်ကြောင့်အရေးကြီးပါသနည်း

လက်ရှိဖြစ်ပေါ်နေသည့်ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုမှာ ဖန်လုံအိမ်ဓါတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုဆက်လက်မြင့်တက်နေသည့်အတွက် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုပိုမိုဆိုးဝါးလာမည်ဖြစ်သည်(IPCC-2014)။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့်လိုက်လျောညီထွေနေထိုင်ခြင်းဟူသည် လက်ရှိကြုံတွေ့နေရသည့်အပြောင်းအလဲများ၊ ဆက်လက်ကြုံတွေ့ရမည့်အပြောင်းအလဲများကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာမည့် ထိခိုက်ခံရမှုမှရှောင်ရှားရေး၊ ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုလျော့ပါးရေးကိုဆိုလိုသည်။ အပြောင်းအလဲနှင့်လိုက်လျောညီထွေနေထိုင်ရေးအတွက် အလေးထားဆောင်ရွက်ရမည့် အဓိကနယ်ပယ်နှစ်ရပ်ရှိသည်-

၁။ ရာသီဥတုနှင့်ဆက်နွှယ်နေသည့်ဘေးအန္တရာယ်များနှင့်လိုက်လျောညီထွေသတိပြုနေထိုင်ခြင်း၊ ဥပမာ-ဆိုင်ကလုန်းမုန်တိုင်းများ၊ ရေလွှမ်းမိုးခြင်း၊ မိုးခေါင်ခြောက်သွေ့ခြင်း၊ မြေပြိုခြင်းဖြစ်ပြီး ယင်းဘေးအန္တရာယ်များသည် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကြောင့် ဖြစ်ပွားသည့်အကြိမ်ရေများပြားပြီး ပိုမိုပြင်းထန်လာနိုင်ကြောင်းမျှော်လင့်ရသည်။

၂။ အပူချိန်နှင့်မိုးရေချိန်အတက်အကျကြီးမားလာခြင်း၊ ပင်လက်ရေမြင့်တက်လာခြင်းတို့အပါအဝင်ပြောင်းလဲလျက်ရှိသောအခြေအနေများနှင့် လိုက်လျောညီထွေသတိပြုနေထိုင်ခြင်း။ ယင်းအပြောင်းအလဲများသည် သက်မွေးလုပ်ငန်းများအပေါ်၌ အကောင်းသော်လည်းကောင်း၊ အဆိုးသော်လည်းကောင်း ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။

လက်ရှိဆောင်ရွက်နေသည့်နည်းများကို အပြောင်းအလဲဖြစ်ပြုလုပ်ရန်လိုသည်။ သာကေအားဖြင့် - **ဘေးတွေ့နိုင်ခြေလျော့ချခြင်း။** နေအိမ်များကို မုန်တိုင်းရန်မှကာကွယ်ရေးအတွက် ဒီရေတောများစိုက်ပျိုးခြင်းကဲ့သို့သော ဘေးအန္တရာယ်များနှင့် ထိတွေ့မှုလျော့နည်းစေမည့်အစီအစဉ်များချမှတ်အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း။

ထိခိုက်လွယ်မှုလျော့ချခြင်း။ လူများ၊ သက်မွေးလုပ်ငန်းများ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအကျိုးဆက်များမှ ထိခိုက်လွယ်မှုလျော့နည်းရေးအစီအစဉ်များဖြစ်သည့် စိုက်ပျိုးသီးနှံအမယ်စုံစိုက်ပျိုးခြင်း၊ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့်ကိုက်ညီသည့်သီးနှံများစိုက်ပျိုးခြင်း၊ မိုးရွာသွန်းမှုနည်းပါးသောအရပ်များတွင် ရေအရင်းအမြစ်စီမံခန့်ခွဲမှုများ ပိုမိုကောင်းမွန်အောင်လုပ်ခြင်းတို့ကို ချမှတ်အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း။

လိုက်လျောညီထွေစွာနေထိုင်နိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ခြင်း။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့်ပတ်သက်သည့် မကောင်းသောအကျိုးဆက်များကို စီမံကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်စွမ်းတိုးတက်လာစေမည့်အစီအစဉ်များ ချမှတ်အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း သို့မဟုတ် ရာသီဥတုဆိုင်ရာကြိုတင်ခန့်မှန်းချက်များတိုးတက်ရရှိရေးနှင့် စိုက်

ပျိုးရေးဆိုင်ရာစီမံကိန်းများရေးဆွဲရာတွင် တိကျသောအချက်အလက်များဖြင့် ပိုမိုအထောက်အကူပြုနိုင်ရေး ကဲ့သို့သော ပေါ်ပေါက်လာသည့်အခွင့်အလမ်းမှန်သမျှကိုရယူအသုံးပြုခြင်း။

ဒေသအလိုက်သီးခြားလိုက်လျောညီထွေ တုံ့ပြန်နေထိုင်ရေးသည် ဒေသနှင့်သက်ဆိုင်သည့်အကဲ ဖြတ်ချက်အပေါ်အခြေခံရန်အရေးကြီးပြီး မတူညီသောအခန်းကဏ္ဍများ၊ ရင်းမြစ်အင်အားအသုံးပြုနိုင်မှု၊ အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသား၊ လူငယ်အလိုက် ယူရမည့်တာဝန်များနှင့် အသိဉာဏ်ဗဟုသုတ (နှင့်မသန်စွမ်းသူ များကဲ့သို့သော ထိခိုက်ခံရလွယ်အုပ်စုများအတွက်ပါ) ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်လိုအပ်သည်။

ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကြောင့်ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုများကို အလုံးစုံသောဘေးအန္တရာယ်များနှင့်ယှဉ်၍ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ လူ၊ သဘာဝ၊ လူမှုရေး၊ ငွေကြေး၊ နိုင်ငံရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအချက်အလက်များဖြင့် သတ်မှတ်ဆုံးဖြတ်ရသည်။ သို့ဖြစ်၍ လိုက်လျောညီထွေနေထိုင်ရေးထိရောက်အောင်မြင်မှုသည် ရာသီဥတု နှင့်ဆက်စပ်နေသည့်အန္တရာယ်များကို တိုက်ရိုက်တုံ့ပြန်ဖြေရှင်းရေးလုပ်ငန်းများအတွက်သာ ကန့်သတ် မထားရန်လိုအပ်သည်။ လိုက်လျောညီထွေနေထိုင်မှုရေရှည်တည်တံ့ရေးအတွက် ကျား-မခွဲခြားမှု၊ အထောက်အ ပံ့ပစ္စည်းများနှင့်စောင့်ရှောက်မှုများရရှိရာတွင်မတူညီမှုနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းအားနည်းမှုတို့ကဲ့သို့သော ထိခိုက် ခံရလွယ်မှုဖြစ်စေသည့် နောက်ကွယ်အကြောင်းရင်းများကို မဖြစ်မနေကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရမည်ဖြစ်သည်။ သို့ ဖြစ်၍ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့်လိုက်လျောညီထွေနေထိုင်မှု(CCA)၊ သဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုး တက်မှုရေရှည်တုံ့ရေးတို့အကြား စုစည်းပေါင်းစပ်ဆောင်ရွက်သွားရန်များစွာလိုအပ်သည်။ အလေးထား ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့်လိုက်လျောညီထွေတုံ့ပြန်မှုလုပ်ငန်းများကို ရေရှည်တည် တံ့သည့်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအစီအစဉ်များအတွင်း အခိုင်အမာထည့်သွင်းထားသင့်ပြီး ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု နှင့်လိုက်လျောညီထွေရှိရေးအတွက် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရမည့် နည်းလမ်းနှစ်ရပ်ရှိသည်။ ယင်းတို့မှာ-

- ၁။ ရည်မှန်းချက်ထားသည့် ရပ်ရွာအခြေပြု လိုက်လျောညီထွေနေထိုင်မှုလုပ်ငန်းများကို - ဦး တည်ချက်ထားသည့်ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအတွက် သီးသန့်ရေးဆွဲထားသော စီမံချက်များ၊ အစီအစဉ်များဖြင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း
- ၂။ သဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှု၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ ရေရရှိမှု အစရှိသည့် ရာသီဥတုကြောင့်ထိခိုက်လွယ် သည့် အခြားဖွံ့ဖြိုးရေးကဏ္ဍများအတွင်း လိုက်လျောညီထွေရှိရေးလုပ်ငန်းများ အခိုင်အမာ ထည့်သွင်းရေးဆွဲခြင်း (သဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှုအတွင်း လိုက်လျောညီထွေရှိမှု ထည့်သွင်း ခြင်းသည် အခြေခံအားဖြင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရာတွင်သေချာမှု ရှိစေသည်။)

ဒေသတစ်ခုအတွက် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ချမှတ်ထားသည့် ဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ်များတွင် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုနှင့် လိုက်လျောညီထွေနေထိုင်ရေးလုပ်ငန်းများထည့်သွင်းခြင်းသည် အောက်ပါအချက်များအရ အထူးအရေးကြီးသည်- (က) ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကြောင့်ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုများသည် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းစဉ် များကြောင့် အန္တရာယ်များမတော်တဆတိုးပွားလာနိုင်မှု နည်းနိုင်သမျှနည်းပါးအောင်လုပ်ဆောင်ခြင်း-ယင်း ကို အံ့ချော်သွားသည့်လိုက်လျောညီထွေနေထိုင်ခြင်းဟုခေါ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ (ခ)ပြည်သူများ၏လိုက်လျော ညီထွေနေထိုင်နိုင်စွမ်းရှိစေမည့် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများကို များနိုင်သမျှ များများလုပ်ဆောင်ခြင်း-ယင်းသို့ လုပ် ဆောင်ခြင်းဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများပိုမိုထိရောက်အောင်မြင်လာမည်ဖြစ်သည်။ (ဂ) ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများ

ကို ထိခိုက်စေမည့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအန္တရာယ်များကို လျော့ချခြင်း - ယင်းသို့လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများရေရှည်ပိုမိုတည်တံ့စေမည်ဖြစ်သည်။

(((((o))))))

(ဂ) ရပ်ရွာအဆင့်၊ မြို့နယ်နှင့်ပြည်နယ်အဆင့်များတွင် ဆောင်ရွက်နေသည့် ဘက်စုံပေါင်း စည်းသဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှု နည်းလမ်းများနှင့် သာကေများ

ဤအခန်းတွင် ရပ်ကွက်ကျေးရွာအဆင့်၊ မြို့နယ်၊ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအဆင့်များတွင် လုပ်ဆောင်နိုင်သည့် ဘက်စုံပေါင်းစည်းသဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှုအတွက် ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်တစ်ရပ်ကိုဖော်ပြထားသည်။ သဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှုဖြစ်စဉ်အဆင့်တိုင်းအတွက် ဆောင်ရွက်ချက်များနှင့် ရည်ညွှန်းချက်နမူနာများကို ထုတ်နုတ်ဖော်ပြထားသည်။ ဇယား(၂)တွင် ရပ်ကွက်ကျေးရွာအဆင့် ဘက်စုံပေါင်းစည်းသဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှုအတွက် ဆောင်ရွက်ရမည့်လုပ်ငန်းများနှင့် ရည်ညွှန်းချက်များဖော်ပြထားသည်။ ဇယား(၃)တွင် မြို့နယ်၊ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအဆင့် ဘက်စုံပေါင်းစည်းသဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှုအတွက် ဆောင်ရွက်ရမည့်လုပ်ငန်းများနှင့် ရည်ညွှန်းချက်များဖော်ပြထားသည်။

ဘက်စုံပေါင်းစည်းသဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှု (နှင့်ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့်လိုက်လျောညီထွေရှိရေး) လုပ်ငန်းများဖော်ထုတ်ချမှတ်ရာတွင် အထောက်အကူပေးနိုင်သည့်လမ်းညွှန်ချက်တစ်ခုမှာ ဂျွန်တိုက်၏ ‘သဘာဝဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိသည့် လူမှုအသိုက်အဝန်းတစ်ရပ်၏ ဂိသေသလက္ခဏာများ - လမ်းညွှန်မှတ်စု’ဖြစ်ပြီး ယင်းကို <http://discovery.ucl.ac.uk/1346086/1/1346086.pdf> တွင်ရယူဖတ်ရှုနိုင်သည်။ မာလ်တေဆာအင်တာနေရှင်နယ်၏ မသန်စွမ်းသူများပါဝင်သည့် သဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှုလက်စွဲစာစောင်တွင်လည်း လိုအပ်သည့်သတင်းအချက်အလက်များထပ်မံရယူနိုင်သည်။

(((((o))))))

ဇယား- ၂။ ရပ်ရွာအဆင့် ဘက်စုံပေါင်းစည်းသဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှု နမူနာလုပ်ငန်းများနှင့် ပြည့်န်ချက်နမူနာများ		
ဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲမှုအဆင့်	နမူနာလုပ်ငန်းများ	ပြည့်န်ချက်နမူနာများ
ကြိုတင်ကာကွယ်ရေးအဆင့်	၁။ ရပ်ရွာလူထုနှင့်ပစ္စည်းအသုံးအဆောင်များအား နယ်မြေတွင်းရှိဘေးကင်းလုံခြုံသည့်နေရာသစ်များသို့ရွှေ့ပြောင်းနေရာချထားခြင်း	၁။ ထိခိုက်မှုမရှိသည့် ဥပမာ-စိုက်ပျိုးမြေဆုံးရှုံးမရှိဘဲ နေရာသစ်သို့ရွှေ့ပြောင်းထားသည့် လူဦးရေ/အိမ်ထောင်စုဦးရေ
ကြိုတင်ပြင်ဆင်ရေးအဆင့်	၁။ အားလုံးပါဝင်သည့် ဘေးအန္တရာယ်၊ ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုနှင့်စွမ်းဆောင်နိုင်မှုအကဲဖြတ်ချက် ၂။ ရပ်ရွာဒေသဘေးအန္တရာယ်လျော့ပါးရေးလုပ်ငန်းစီမံချက်များကိုလက်တွေ့လုပ်ဆောင်ရေးနှင့် နှစ်စဉ်ပြန်လည်မွမ်းမံရေးဆွဲခြင်း ၃။ ကျေးရွာသဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီနှင့် အလုပ်အဖွဲ့များ ၄။ ကြိုတင်သတိပေးစနစ်နှင့် ရွှေ့ပြောင်းကယ်ဆယ်ရေးစီမံချက် လက်တွေ့လုပ်ဆောင်မှုများ ရပ်ရွာဒေသတစ်ခုလုံးသို့ ဖြန့်ကျက်ရောက်ရှိခြင်း ၅။ အရည်အသွေးမြှင့်တင်ရေးနှင့် အသိမြှင့်မားရေးလုပ်ငန်းများသည် ရပ်ရွာဒေသလိုအပ်ချက်များ၊ စွမ်းဆောင်နိုင်မှုများနှင့် လိုက်လျောညီထွေရှိခြင်း	၁(က)။ ဘေးအန္တရာယ်၊ ထိခိုက်ခံရလွယ်မှု၊ စွမ်းဆောင်နိုင်မှုအကဲဖြတ်ချက်အရ အဓိကအချက်အနည်းဆုံးငါးချက်ဖော်ပြနိုင်သည့် အိမ်ထောင်စုရာခိုင်နှုန်း ၁(ခ)။ ထိခိုက်ခံရလွယ်အုပ်စုများ ဥပမာ-မသန်စွမ်းသူများပါဝင်မှုအခြေအနေ ၂(က)။ ဘေးအန္တရာယ်လျော့ပါးရေးလုပ်ငန်းစီမံချက်များနှင့် ပါဝင်သည့်အကြောင်းအရာများကို သိရှိသည့်အိမ်ထောင်စုရာခိုင်နှုန်း ၁(ခ)။ နှစ်စဉ် အားလုံးပါဝင်၍ မွမ်းမံပြင်ရန်ပြန်လည်သုံးသပ်ခဲ့သည့် လုပ်ငန်းစီမံချက်အရေအတွက် ၃(က)။ တုံ့ပြန်ရေးလုပ်ငန်းများလုပ်ဆောင်ရာတွင် ဘေးအန္တရာယ်စောင့်ကြည့်ရေးတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်သည့်/ကျွမ်းကျင်နားလည်သည့် ကော်မတီဝင်ရာခိုင်နှုန်း ၁(ခ)။ အဖွဲ့ဝင်အားလုံးပါဝင်ဆောင်ရွက်သည့် သဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှုတွင် စစ်မှန်သော၊ တာဝန်ခံသော၊ ထိရောက်သောခေါင်းဆောင်မှု ၄။ နေရာအနည်းဆုံးတစ်ခုခုမှ ကြိုတင်သတိပေးချက်လက်ခံရရှိသည့် ပြည်သူရာခိုင်နှုန်း ၅(က)။ အသိမြှင့်တင်ရေးလုပ်ငန်းများတွင်ပါဝင်ဆောင်ရွက်ပြီး မိမိတို့၏ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုလျော့ပါးသွားခြင်းနှင့် စွမ်းဆောင်နိုင်မှုမြင့်မားလာခြင်းတို့ကို အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိဖော်ပြနိုင်သည့် ပြည်သူရာခိုင်နှုန်း ၁(ခ) သက်ဆိုင်သည့် သင်တန်းတစ်ခုခုသို့တက်ရောက်ခြင်း၊ သင်တန်းတက်ပြီး

	၆။ အလွယ်တကူသွားရောက်နိုင်သည့်ခိုလှုံရေးနေရာများနှင့် လမ်းကြောင်းများထည့်သွင်းဆောက်လုပ်ခြင်း ၇။ ဘေးကင်းစွာရွှေ့ပြောင်းနိုင်မည့်လမ်းကြောင်းများသတ်မှတ်ခြင်း၊ ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းထားခြင်းနှင့် ရပ်ရွာလူထုသို့အသိပေးထားခြင်း ၈။ ဘေးအန္တရာယ်တုံ့ပြန်ရေး၊ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးကိစ္စများအပါအဝင် ပေါင်းစည်းသဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှုလုပ်ငန်းများအတွက် ကျေးရွာအရေးပေါ်ရန်ပုံငွေထူထောင်ထားရှိခြင်း ၉။ စေတနာ့ဝန်ထမ်း ရှာဖွေရေးနှင့်ကယ်ဆယ်ရေးအဖွဲ့များ ၁၀။ ထောက်ပံ့ရေးနှင့်ကယ်ဆယ်ရေးပစ္စည်းများစုဆောင်းသိုလှောင်ထားခြင်း ၁၁။ ရပ်ကွက်ကျေးရွာ ပေါင်းစည်းသဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲရေးလုပ်ငန်းနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရာတွင် ထိခိုက်ခံရလွယ်သည့်အုပ်စုများကိုယ်စားပြုပါဝင်စေခြင်း	နောက် မိမိတို့၏စွမ်းဆောင်မှုမြင့်မားလာစေရန် လုပ်ငန်းများတွင် တက်ကြွစွာပါဝင်ဆောင်ရွက်သည့်ပြည်သူဦးရေ ၆(က)။ ခိုလှုံရေးအဆောက်အအုံများတွင် လက်ခံနိုင်သူဦးရေ (ခ)။ မိမိတို့နေထိုင်ရာဒေသအခြေအနေကိုသတိပြုမိပြီး အရေးပေါ်အခြေအနေတွင် မည်သို့ရှောင်တိမ်းရမည်ဆိုသည့်စီမံချက်ရရှိထားသော ထိခိုက်ခံရလွယ်အုပ်စုရာခိုင်နှုန်း ၇(က)။ ကောင်းမွန်အောင်ပြု ပြင်ထိန်းသိမ်းထားသည့် ရွှေ့ပြောင်းကယ်ဆယ်ရေးလမ်းကြောင်းရာခိုင်နှုန်း (ခ)။ ရွှေ့ပြောင်းကယ်ဆယ်ရေးစီမံချက်နှင့် မိမိတို့အတွက် ဘေးကင်းလုံခြုံသည့်လမ်းကြောင်းများကိုသိရှိသည့် ပြည်သူရာခိုင်နှုန်း ၈။ ထိရောက်စွာစီမံခန့်ခွဲလျက်ရှိပြီး ရပ်ရွာဒေသအကျိုးအတွက်အသုံးပြုလျက်ရှိသည့် အရေးပေါ်ရန်ပုံငွေရာခိုင်နှုန်း ၉။ ဒေသန္တရအဆင့်နှင့်သင့်တော်သည့် ရှာဖွေရေးနှင့်ကယ်ဆယ်ရေးလုပ်ငန်းကျွမ်းကျင်သူများရရှိမှုအခြေအနေ ၁၀။ ကယ်ဆယ်ရေးပစ္စည်းများလုံလောက်စွာထောက်ပံ့ပေးနိုင်မှုနှင့် ယင်းတို့အားသိုလှောင်ထိန်းသိမ်းထားရေး၊ လိုအပ်သည့်နေရာများသို့ ဖြန့်ဝေပေးမည့်စီမံချက်များပြည့်စုံစွာရှိသည့် ကျေးရွာရပ်ကွက်အရေအတွက် ၁၁။ ရပ်ရွာဒေသ ပေါင်းစည်းသဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှုလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ထိခိုက်ခံရလွယ်သည့်အုပ်စုများ တက်ကြွစွာပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုအခြေအနေ
--	--	---

လျော့ပါးရေး အဆင့်	၁။ သဘာဝသယံဇာတများ ဆုံးရှုံးမှုလျော့နည်းရေးအတွက် လက်တွေ့ စီမံခန့်ခွဲဆောင်ရွက်မှု ဥပမာ- သစ်တောပြန်လည်ပျိုးထောင်ခြင်း၊ မြေဆီလွှာထိန်းသိမ်းခြင်း ၂။ လိုအပ်သည့်နေရာများတွင် သဘာဝဘေးလျော့ပါးရေးအကာအကွယ်များ (ဥပမာ-ရေကာတာများ၊ မြေထိန်းနံရံများ၊ ရေစုကန်များ၊ ရေလွှမ်းမိုးမှုကို ကာကွယ်သည့်ရေလွှဲမြောင်းများ စသည်တို့)ထားရှိခြင်း၊ ယင်းတို့ကို တည်ဆောက်ရာတွင် ဖြစ်နိုင်သမျှ ဒေသထွက်ပစ္စည်းများ၊ လုပ်အားများ၊ နည်းလမ်းများကို အသုံးပြုခြင်း ၃။ ဘေးအန္တရာယ်ဒဏ်ကြီးကြီးခံနိုင်သည့် ဆောက်လုပ်ရေးနှင့်ထိန်းသိမ်းရေးနည်းလမ်းများချမှတ်ကျင့်သုံးခြင်း ၄။ ရပ်ရွာအတွင်းမြင့်တင်ဆောက်လုပ်ထားသည့် လူသွားလမ်းများကဲ့သို့သော အရေးကြီးသည့်အဆောက်အအုံများ၊ သိုလှောင်ရေးနှင့် ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းသုံးအဆောက်အအုံများ ဥပမာ- မွေးမြူရေးခြံများကာကွယ်ရေးအတွက် လက်တွေ့နည်းလမ်းများကျင့်သုံးခြင်း ၅။ ရပ်ရွာဒေသအခြေစိုက်မျိုးစေ့သိုလှောင်ထိန်းသိမ်းရေးဌာနများ ၆။ အရည်အသွေးမြင့်တင်ရေးနှင့် အသိမြင့်မားရေးလုပ်ငန်းများ၊ ဥပမာ-နေအိမ်များလုံခြုံခိုင်ခန့်အောင်ဆောက်လုပ်ခြင်း၊ မြေအသုံးချမှုအတွက်စီမံခန့်ခွဲခြင်း စသည်ဖြင့်	၁(က)။ ရေရှည်တည်တံ့သည့်သဘာဝသယံဇာတစီမံခန့်ခွဲမှုနည်းလမ်းများလက်တွေ့ကျင့်သုံးသည့် အိမ်ထောင်စုဦးရေ (ခ)။ မြေကိုကောင်းမွန်စွာအသုံးမချမှုနှင့် ဘေးအန္တရာယ်အကျိုးဆက်ကြီးမားလာမှုတို့အကြား ဆက်နွှယ်မှုရှိသည်ကို သတိပြုမိသည့်အိမ်ထောင်စုရာခိုင်နှုန်း ၂။ သဘာဝဘေးလျော့ပါးရေးအကာအကွယ်များထားရှိမှုနှင့် ရပ်ရွာလူထုအုပ်စုအသီးသီးအပေါ်ယင်းတို့၏သက်ရောက်မှုများ ၃(က)။ ဘေးအန္တရာယ်ဒဏ်ကြီးကြီးခံနိုင်သည့် ဆောက်လုပ်ရေးနည်းလမ်းများနှင့် အညီဆောက်လုပ်သည့်အိမ်ထောင်စုရာခိုင်နှုန်း (ခ)။ ထိခိုက်ခံရလွယ်သည့်အုပ်စုများသို့ ပေးအပ်သည့်ထောက်ပံ့မှုနှင့်ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိသည့်နည်းများဖြင့် နေအိမ်များဆောက်လုပ်မှုအခြေအနေ ၄(က)။ လက်တွေ့ကျင့်သုံးလုပ်ဆောင်သည့် အိမ်ထောင်စုဦးရေ ၅။ မျိုးစေ့များထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေးအတွက် မျိုးစေ့သိုလှောင်ရေးဌာနအရေအတွက်နှင့် အဆိုပါဌာနများအတွက်စီမံချက်များ ၆။ သင်တန်းပို့ချမှုအရေအတွက်နှင့် သင်တန်းမှရရှိသည့်အသိပညာဗဟုသုတများအား လက်တွေ့အသုံးပြုနိုင်မှုအခြေအနေ
---------------------------------	---	---

	၇။ ဘေးအန္တရာယ်နှင့်ပတ်သက်၍ ဒေသန္တရဗဟုသုတနှင့် အယူအဆများအပြင် ခေတ်မီပညာရပ်များ၊ နည်းစနစ်များနှင့် အကဲဖြတ်နည်းလမ်းများအသုံးပြုခြင်း ၈။ စိုက်ပျိုးမွေးမြူရေးလုပ်ငန်း၊ အခြားလုပ်ငန်းများအပါအဝင် သက်မွေးလုပ်ငန်းအမျိုးမျိုးလုပ်ကိုင်မှု ၉။ အကြပ်အတည်းကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရေးမဟာဗျူဟာနည်းလမ်းများကို အထောက်အကူပေးသည့် အခြေခံပိုင်ဆိုင်မှုများ(ပင်ငွေ၊ စုငွေ၊ မြေ-အိမ်) ၁၀။ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်သည့်အခြေခံအဆောက်အအုံများ (ဥပမာ-တံတားများ၊ ကျန်းမာရေးဌာနများ၊ ကျောင်းများစသည်)ဆောက်လုပ်ခြင်း	၇(က)။ ဒေသန္တရနည်းလမ်း၊ ခေတ်မီနည်းပညာ တစ်ခုခုကိုသော်လည်းကောင်း၊ နှစ်ခုလုံးသော်လည်းကောင်းအသုံးပြုလုပ်ဆောင်သည့်လုပ်ငန်းရာခိုင်နှုန်း (ခ)။ ဒေသန္တရနည်းလမ်းကို အလေးထားအသုံးပြုသည့်ပြင်ပအဖွဲ့များ ၈(က)။ စိုက်ပျိုးရေးနှင့်စိုက်ပျိုးရေးမဟုတ်သောလုပ်ငန်းများလုပ်ကိုင်သည့် အိမ်ထောင်စုရာခိုင်နှုန်း (ခ)။ ထိခိုက်မှုဖြစ်နိုင်သည့် သက်မွေးလုပ်ငန်းများ သို့မဟုတ် ထိခိုက်မှုရှိနိုင်သည့် လုပ်ငန်းများ ဥပမာ-အနည်းစလုပ်ကိုင်သည့် မိုးရေဖြင့်စိုက်ပျိုးခြင်း (ဂ)။ ဘေးဒဏ်ခံစိုက်ပျိုးရေးနည်းလမ်းများအသုံးပြုသည့်အိမ်ထောင်စုရာခိုင်နှုန်း ၉။ မိမိတို့ပိုင်ပစ္စည်းများကာကွယ်ရန် မဟာဗျူဟာနည်းလမ်းများပြောင်းလဲကျင့်သုံးလုပ်ဆောင်သည့်အိမ်ထောင်စုရာခိုင်နှုန်း ၁၀။ အသစ်ဆောက်လုပ်သည့်/ပြန်လည်ပြုပြင်သည့် ဘေးဒဏ်ခံအခြေခံအဆောက်အအုံအရေအတွက်
တုံ့ပြန်ရေးအဆင့်	၁။ ရှာဖွေရေးနှင့်ကယ်ဆယ်ရေးကျွမ်းကျင်မှု ၂။ ရှေးဦးသူနာပြုအရည်အသွေး ၃။ ရွှေ့ပြောင်းရေးနှင့် ရွှေ့ပြောင်းဒေသစီမံခန့်ခွဲမှု ၄။ သေဆုံးမှုနှင့် ပျောက်ဆုံးမှုများစီမံခန့်ခွဲရေး ၅။ ရပ်ရွာဒေသမှတာဝန်ယူစီမံခန့်ခွဲသည့် သဘာဝဘေးဆိုင်ရာရန်ပုံငွေ ၆။ ရပ်ရွာဒေသများနှင့် ဒေသန္တရအဖွဲ့အစည်း(ဥပမာ-ဒေသအာဏာပိုင်အဖွဲ့	၁။ လေ့ကျင့်မှုနှင့် ပကတိအခြေအနေတွင် ရှာဖွေရေးနှင့်ကယ်ဆယ်ရေးရာခိုင်နှုန်း ၂။ လေ့ကျင့်ထားပြီး ရှေးဦးသူနာပြုစုရာတွင်ကျွမ်းကျင်သည့် ပြည်သူရေအတွက် ၃။ ရှင်းလင်းသော ရွှေ့ပြောင်းကယ်ဆယ်ရေးစီမံချက်၊ ရွှေ့ပြောင်းကယ်ဆယ်ရေးနေရာများစီမံခန့်ခွဲရေးစီမံချက်စာရွက်စာတမ်းများ ၄။ ပျောက်ဆုံးသူများနှင့် သေဆုံးသူများစီမံခန့်ခွဲရေးစာရွက်စာတမ်းများ ၅။ သဘာဝဘေးရန်ပုံငွေ ၆။ သဘာဝဘေးတုံ့ပြန်ရာတွင် သက်ဆိုင်သည့်အဖွဲ့အစည်းများအတွက် သတ်မှတ်

	များ၊ အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများ စသည်ဖြင့်)များအကြားရှင်းလင်းသော၊ လက်ခံနိုင်သော၊ ခိုင်မာသော ပေါင်းစည်း သဘာဝဘေးလျော့ပါးရေး စီမံခန့်ခွဲမှု	ပေးထားသည့်အခန်းကဏ္ဍနှင့် တာဝန်များနှင့် ပြည်သူများအား အသိပေးထားမှု
ပြန်လည်ထူထောင်ရေးအဆင့်	၁။ အသေးစားချေးငွေဆိုင်ရာ ရန်ပုံငွေတစ်ရပ်ထူထောင်ခြင်း ၂။ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးအစီအစဉ် ဥပမာ- အလုပ်ရန်အတွက်၊ သက်မွေးလုပ်ငန်းအတွက်ငွေကြေးထောက်ပံ့ခြင်း၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာအထောက်အကူပေးခြင်းတို့တွင်ပါဝင်ခြင်း ၃။ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်ပြီး အလွယ်တကူအသုံးပြုနိုင်သည့် အခြေခံအဆောက်အအုံများ၊ ပြည်သူပိုင်ပစ္စည်းများတိုးတက်ကောင်းမွန်အောင် လုပ်ဆောင်ခြင်း၊ ပြန်လည်ကောင်းမွန်အောင်လုပ်ဆောင်ခြင်း	၁။ အသေးစားချေးငွေရန်ပုံငွေရယူအသုံးချနိုင်သည့်ကျေးရွာပြည်သူ ရာခိုင်နှုန်း ၂။ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးအစီအစဉ်များတွင်ပါဝင်ခြင်းဖြင့် အလျင်အမြန် ပြန်လည်ထူထောင်လာသည့်ကျေးရွာပြည်သူရာခိုင်နှုန်း ၃။ မကြာခဏဖြစ်ပေါ်နိုင်သည့်ဘေးအန္တရာယ်များဒဏ် ခံနိုင်စေရန် ပြန်လည်တည်ဆောက်ထားသည့် နေအိမ်၊ အခြေခံအဆောက်အအုံအရေအတွက်

ဇယား-၃။ မြို့နယ်နှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအဆင့်ရှိ ဘက်စုံပေါင်းစည်းသဘာဝဘေးလျော့ပါးရေးစီမံခန့်ခွဲမှု နမူနာဆောင်ရွက်ချက်များနှင့် အညွှန်းများ		
ဘေးအန္တရာယ် လျော့ပါးရေး စီမံ ခန့်ခွဲမှုအဆင့်	နမူနာဆောင်ရွက်ချက်များ	နမူနာပြည့်နှစ်ချက်များ
ကြိုတင်ကာကွယ် ရေးအဆင့်	၁။ ပြန်လည်နေရာချထားရေးမဟာဗျူဟာတစ်ရပ်ရေးဆွဲရေးအတွက် မြို့နယ်နှင့်ပြည်နယ်အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများအား ပံ့ပိုးကူညီမှု	၁။ အကယ်၍သက်မွေးလုပ်ငန်းအတွက်မြေနေရာခွဲဝေပေးခြင်း၊ ရေရရှိရေးဆောင်ရွက်ပေးခြင်းစသည်တို့ဆောင်ရွက်ပေးပါက ပြန်လည်နေရာချထားရေးမဟာဗျူဟာသည် ပြည်သူလူထု၏လိုအပ်ချက်များအပြည့်အဝရရှိရေး၊ ထိခိုက်ခံရမှုအရှိဆုံးပြည်သူတို့၏လိုအပ်ချက်များကို စာနာမှုဖြင့်ဖြည့်ဆည်းပေးရန်
ကြိုတင်ပြင်ဆင် ရေးအဆင့်	၁။ မြို့နယ်နှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများရှိ သဘာဝဘေးလျော့ပါးရေးစီမံခန့်ခွဲမှု အဓိကတာဝန်ရှိသူများ၏အရည်အသွေးမြှင့်တင်ရေးနှင့် ပိုမိုအားကောင်းလာရေး အထူးသဖြင့် ပေါင်းစည်းသဘာဝဘေးလျော့ပါးရေးစီမံခန့်ခွဲမှုနှင့်ဆက်စပ်သည့်ကိစ္စများ ဥပမာ - ဘေးအန္တရာယ်အကဲဖြတ်မှု၊ ရပ်ရွာအခြေပြုသဘာဝဘေးလျော့ပါးရေးစီမံခန့်ခွဲမှု၊ စီမံချက်များရေးဆွဲမှုစသည်ဖြင့် ၂။ လွှမ်းမိုးမှုရှိသည့် ရပ်ရွာအခြေပြုသဘာဝဘေးလျော့ပါးရေးစီမံခန့်ခွဲ အကောင်အထည်ဖော်မှု ၃။ ရပ်ရွာဒေသဘေးအန္တရာယ်လျော့ပါးရေးစီမံချက်များကို မြို့နယ်စည်ပင်ဖွံ့ဖြိုးရေး သို့မဟုတ် သဘာဝဘေးလျော့ပါးရေးစီမံခန့်ခွဲမှုစီမံချက်များတွင် ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းရေး၊ မြို့နယ်စီမံချက်များကိုပြည်နယ်စီမံချက်များနှင့် ပေါင်းစပ်ခြင်း ၄။ ရပ်ကွက်ကျေးရွာများအပါအဝင် မြို့နယ်နှင့်ပြည်နယ်ဘက်စုံဘေးအန္တရာယ်ကြိုတင်ပြင်ဆင်ရေးနှင့်တုံ့ပြန်ရေးစီမံချက်များအတွက် ဆက်သွယ်	၁(က)။ မြို့နယ်/ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအာဏာပိုင်အဖွဲ့မှ သင်တန်းတက်ပြီး သည့်ဝန်ထမ်းများရာခိုင်နှုန်းနှင့် သင်တန်းမှရရှိသည့်အရေးပါသောသင်ခန်းစာငါးချက်ဖော်ပြရန် သို့မဟုတ် ရရှိသည့်သင်ခန်းစာများကို မိမိလက်တွေ့လုပ်ငန်းတွင်ပေါင်းစပ်လုပ်ကိုင်နေမှုများကိုဖော်ပြရန် (ခ)။ သင်ယူမှုလွယ်ကူစေရန် မြို့နယ်နှင့်ပြည်နယ်တို့အကြားပြုလုပ်ခဲ့သည့် အသိပညာဖလှယ်မှုနှင့် ပေါင်းစည်းသဘာဝဘေးလျော့ပါးရေးစီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာအသိပညာဖလှယ်မှုအကြိမ်ရေ ၂။ သက်ဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ၏ပံ့ပိုးမှုနှင့်အတူ အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်း၍ အလုံးစုံပါဝင်သည့် ရပ်ရွာအခြေပြုသဘာဝဘေးလျော့ပါးရေးစီမံခန့်ခွဲမှုလုပ်ငန်းတွင်ပါဝင်လုပ်ဆောင်သည့် ရပ်ကွက်ကျေးရွာအရေအတွက် ၃(က)။ စီမံချက်ပေါင်းစပ်ခြင်း၊ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်းသည့်သင်တန်းများပြုလုပ်သည့်အကြိမ်ရေ (ခ)။ မြို့နယ်စီမံချက်များနှင့်ပေါင်းစည်းခဲ့သည့် ရပ်ကွက်ကျေးရွာစီမံချက်များ၊ ပြည်နယ်စီမံချက်များသို့ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းသည့်စီမံချက်များရာခိုင်နှုန်း ၄။ မြို့နယ်နှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးတို့၏ ကြိုတင်ပြင်ဆင်ရေးနှင့် တုံ့ပြန်ရေးစီမံချက်များ၊ ယင်းတို့၏သက်ဆိုင်မှု၊ အသုံးဝင်မှုများအပေါ် ရွာသူရွာသားများ

	ရေးအထောက် အကူပေးခြင်း (သို့မဟုတ် တိုးတက်ကောင်းမွန်ရေးအတွက်အကူအညီပေးခြင်း) ၅။ ဘေးအန္တရာယ်များစဉ်ဆက်မပြတ်စောင့်ကြည့်ရေးနှင့် အကဲဖြတ်ရေးကို အထောက်အကူပေးခြင်း ၆။ ရပ်ကွက်ကျေးရွာခေါင်းဆောင်များနှင့် မြို့နယ်အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများ(ပြည်နယ်အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများနှင့်ပါ) ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်မှုပိုမိုအားကောင်းစေခြင်း ၇။ ပေါင်းစည်းသဘာဝဘေးလျော့ပါးရေးစီမံခန့်ခွဲရာတွင် ဒေသဆိုင်ရာအာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများအတွက် အရည်အသွေးမြှင့်တင်ရေးသင်တန်းများပြုလုပ်ပေးခြင်း၊ ဥပမာ- စီမံချက်များပေါင်းစပ်ရေးဆွဲရေး၊ ဘေးအန္တရာယ်စောင့်ကြည့်ရေး၊ ရှာဖွေရေးနှင့်ကယ်ဆယ်ရေးလေ့ကျင့်မှုစသည် ၈။ ဘေးအန္တရာယ်ကြိုတင်ကာကွယ်ရေးတွင် မြို့နယ်၊ ပြည်နယ်နှင့် ကျေးရွာများအတွက် လုပ်ငန်းသုံးပစ္စည်းများရရှိရေး ဥပမာ-ဆက်သွယ်ရေးလှိုင်းများ၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးယာဉ်များ စသည်ဖြင့် ၉။ စာသင်ကျောင်းများအတွက် သဘာဝဘေးကြိုတင်ပြင်ဆင်ရေးအစီအစဉ်များရေးဆွဲချမှတ်ခြင်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း ၁၀။ ပေါင်းစည်းသဘာဝဘေးလျော့ပါးရေးစီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာအစီအစဉ်နှင့်	၏သိရှိနားလည်မှုအဆင့် ၅။ ဘေးအန္တရာယ်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပြည်နယ်၊ မြို့နယ်နှင့်ကျေးရွာအဆင့်တို့၌သိရှိထားသည့် သတင်းအချက်အလက်နှင့် အသိပညာဗဟုသုတအဆင့် ၆(က)။ ပေါင်းစည်းသဘာဝဘေးလျော့ပါးရေးစီမံခန့်ခွဲမှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ကျေးရွာလူကြီးများနှင့် မြို့နယ်အာဏာပိုင်အဖွဲ့တို့ကြားပြုလုပ်သည့်အစည်းအဝေးအကြိမ်ရေ (ခ)။ မြို့နယ်အဆင့်ပေါင်းစည်းသဘာဝဘေးလျော့ပါးရေးစီမံခန့်ခွဲမှုလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ပါဝင်သည့်ကျေးရွာအရေအတွက် (ဂ)။ မြို့နယ်နှင့်ပြည်နယ်အာဏာပိုင်အဖွဲ့များပူးတွဲပြုလုပ်သည့်သင်တန်းအကြိမ်ရေ ၇။ သင်တန်းပို့ချမှုအကြိမ်ရေနှင့် သင်တန်းသားများရရှိသည့်အသိပညာအဆင့် ၈။ လုပ်ငန်းသုံးပစ္စည်းများရရှိမှုအရေအတွက်နှင့် ယင်းတို့အားအမြန်ဖြန့်ကျက်နေရာချထားရေးစီမံချက်များ ၉။ ကျောင်းများတွင်သင်ကြားမည့် သဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှုသင်ရိုးညွှန်းတမ်းများရေးဆွဲရာတွင် ဒေသန္တရအာဏာပိုင်အဖွဲ့များသို့ ပံ့ပိုးကူညီခြင်း ၁၀။ ထောက်ခံအားပေးမှုနှင့် ပြည်သူများသို့ ဖြန့်ဝေပေးခဲ့သည့်ဘေးအန္တရာယ်
--	--	---

	ပတ်သက်၍ ပြည်သူများသိမြင်နားလည်စေရန်ဆောင်ရွက်ခြင်း	များကိုသိရှိစေနိုင်မည့် လုပ်ငန်းသုံးပစ္စည်းအရေအတွက်
လျှော့ပါးသက်သာရေးအဆင့်	၁။ ထိခိုက်ခံရအလယ်ဆုံးပြည်သူများ ဥပမာ မသန်စွမ်းသူများအလွယ်တကူသွားရောက်ခိုလှုံနိုင်မည့် ခိုလှုံရေးစခန်းများတည်ဆောက်ခြင်း၊ ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းခြင်းတို့ကို ပံ့ပိုးကူညီခြင်း ၂။ ဘေးအန္တရာယ်ထိခိုက်မှုမှကာကွယ်ရန်အတွက် ရေရှည်တည်တံ့သည့် မြေယာအသုံးချမှုစီမံချက်များရေးဆွဲရာတွင်ပံ့ပိုးကူညီခြင်း ၃။ ဘေးအန္တရာယ်ထိခိုက်မှုလျော့ချရေး ဥပမာ ရေနုတ်စနစ်များစီမံခန့်ခွဲမှု၊ မြေဆီလွှာတိုက်စားမှုထိန်းသိမ်းခြင်း စသည့်တို့ဆောင်ရွက်ရာတွင်ပံ့ပိုးကူညီခြင်း ၄။ ဘေးဒဏ်ခံအဆောက်အအုံဆောက်လုပ်မှုများ အထူးသဖြင့် ကျောင်းများနှင့် ကျန်းမာရေးဌာနများဆောက်လုပ်ရာတွင်ပံ့ပိုးကူညီခြင်း ၅။ ဘေးဒုက္ခလျော့ပါးရေးနည်းများလုပ်ဆောင်ရာတွင် ရပ်ရွာလူထုအား ကူညီရန်အတွက် အသေးစားထောက်ပံ့ငွေများအသုံးပြုခြင်း	၁။ ပြည်သူအားလုံးအသုံးပြုရန်တည်ဆောက်ထားသည့် ခိုလှုံရေးစခန်း အရေအတွက် ၂။ စနစ်တကျရေးဆွဲထားသည့်မြေယာအသုံးချမှုစီမံချက်အရေအတွက်နှင့် အကောင်အထည်ဖော်မှုရာခိုင်နှုန်း ၃(က)။ ဆောင်ရွက်ထားသည့် ဘေးအန္တရာယ်လျော့ပါးရေးအကာအကွယ်အဆောက်အအုံများအရေအတွက် (ခ)။ သွားရောက်ခိုလှုံနိုင်သည့်အိမ်ထောင်စု/ရပ်ရွာဒေသရာခိုင်နှုန်း ၄(က)။ ဘေးဒဏ်မှကာကွယ်ပေးနိုင်မည့်အများပြည်သူဆိုင်ရာအဆောက်အအုံနှင့် မသန်စွမ်းသူများအပါအဝင် ထိခိုက်ခံရမှုအဖြစ်ဆုံးပြည်သူများအသုံးပြုနိုင်သည့်အဆောက်အအုံအရေအတွက် (ခ)။ ဘေးဒဏ်အကာအကွယ်အဆောက်အအုံဆောက်လုပ်ရန်အတွက် သင်တန်းများဖွင့်လှစ်သင်ကြားပေးမှုအခြေအနေ ၅။ အသေးစားထောက်ပံ့ငွေရရှိသည့်လူဦးရေနှင့် အကျိုးခံစားရသည့်ပြည်သူရာခိုင်နှုန်း
တုံ့ပြန်ရေးအဆင့်	၁။ အရေးအပေါ်အထောက်အကူပြုလုပ်ငန်းစဉ်များ ပိုမိုအားကောင်းလာအောင်လုပ်ဆောင်ခြင်း ၂။ လိုအပ်သည့် ပစ္စည်းကိရိယာများ ပံ့ပိုးပေးခြင်း	၁(က)။ အရေးပေါ်အထောက်အကူပြုလုပ်ငန်းစဉ်များအတွက် မြို့နယ်နှင့်ပြည်နယ်အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများသို့ ကူညီပံ့ပိုးမှုအခြေအနေ (ခ)။ အရေးပေါ်တုံ့ပြန်ရာတွင် သက်ဆိုင်သူအားလုံးပါဝင်ရမည့်အခန်းကဏ္ဍများကိုရှင်းလင်းပြတ်သားစွာသတ်မှတ်ပေးထားမှုအခြေအနေ ၂။ ပစ္စည်းကိရိယာများပေးအပ်မှုနှင့် ယင်းတို့အား စနစ်တကျသုံးစွဲပြုပြင်ထိန်းသိမ်း

		ရေးစီမံချက်များ
ပြန်လည်ထူထောင်ရေး အဆင့်	၁။ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်ရေးစံချိန်စံညွှန်းနှင့်အညီ ကျောင်းများ၊ လမ်းများ၊ တံတားများနှင့် အခြားအခြေခံအဆောက်အအုံများ ပြန်လည်ပြုပြင်/ဆောက်လုပ်ရန်အတွက် မြို့နယ်နှင့် ပြည်နယ်အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများအား ပံ့ပိုးကူညီခြင်း ၂။ မြို့နယ်နှင့် ပြည်နယ်တို့မှစီမံခန့်ခွဲသည့် ပြည်သူများဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်း မြှင့်မားစေမည့်ပြန်လည်ထူထောင်ရေးအစီအစဉ်များ အကောင်အထည်ဖော်သည့်လုပ်ငန်းများကို အကူအညီပေးခြင်း	၁။ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်ရေးစံချိန်စံညွှန်းနှင့်အညီပြန်လည်တည်ဆောက်ထားပြီး လူတိုင်းအသုံးပြုနိုင်သည့် အဆောက်အအုံအရေအတွက် ၂။ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးအစီအစဉ်အရေအတွက်နှင့် ရပ်ရွာဒေသအတွက် အကျိုးခံစားရသည့်ရာခိုင်နှုန်း

(ဃ) ရပ်ရွာအဆင့်၊ မြို့နယ်/ပြည်နယ်အဆင့်များတွင် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် လိုက်လျောညီထွေရှိ
ရေးနည်းလမ်းများနှင့် သာကေများ

ဤအခန်းတွင် ရပ်ရွာအဆင့်၊ မြို့နယ်၊ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအဆင့်များတွင် လုပ်ဆောင်နိုင်
သည့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် လိုက်လျောညီထွေရှိရေးလုပ်ငန်းစဉ်များအပေါ် ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်
တစ်ရပ်ကို ဖော်ပြထားသည်။ ဘေးအန္တရာယ်နှင့်ထိတွေ့မှုလျော့ချရေး၊ ထိခိုက်လွယ်မှုလျော့နည်းရေးနှင့်
လိုက်လျောညီ ထွေနေထိုင်နိုင်စွမ်းမြင့်မားလာစေရေးတို့အတွက် ဆောင်ရွက်ရမည့်လုပ်ငန်းများနှင့်
ရည်ညွှန်းချက်နမူနာ များအတွက် ကျေးရွာအဆင့်ဆောင်ရွက်ရမည့်လုပ်ငန်းများကို
ဇယား(၄)တွင်လည်းကောင်း၊ မြို့နယ်/ ပြည် နယ်အဆင့်လုပ်ငန်းများကို
ဇယား(၅)တွင်လည်းကောင်းဖော်ပြထားသည်။

(((((ဝ))))))

ဇယား-၄။ ကျေးရွာအဆင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့်လိုက်လျောညီထွေစွာနေထိုင်နိုင်ရေးအတွက် လုပ်ငန်းများနှင့် ပြည့်န်ချက်များ		
ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု နှင့်လိုက်လျောညီထွေ စွာနေထိုင်ခြင်း	နမူနာလုပ်ငန်းများ	နမူနာပြည့်န်ချက်များ
ပြင်းထန်သည့်ရာသီ ဥတုဒဏ်ခံရမှုလျော့ ပါးသက်သာစေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း	၁။ ဆိုင်ကလုန်းမုန်တိုင်းဒဏ်မှကာကွယ်ရန်အတွက် ဒီရေတောများစိုက်ပျိုးခြင်း	၁(က)။ စိုက်ပျိုးခဲ့သည့် ဒီရေတောအရေအတွက် (ခ)။ အကာအကွယ်ပေးနိုင်သည့် အိမ်ထောင်စုရာခိုင်နှုန်း
	၂။ ရွှေ့ပြောင်းရေးစီမံမှုအပါအဝင် ဘက်စုံပေါင်းစည်း သဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲရေးစီမံချက် အကောင်အ ထည်ဖော်မှုများကို ပံ့ပိုးကူညီခြင်း	၂(က)။ ဘက်စုံပေါင်းစည်းသဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲရေးစီမံချက်၊ စီမံချက်တွင်ပါဝင်သည့်အကြောင်းအ ရာများနှင့်မိမိတို့နှင့်သက်ဆိုင်သည်များကို သတိပြုမိသည့်အိမ်ထောင်စု ရာခိုင်နှုန်း (ခ)။ စီမံချက်ရေးဆွဲမှုတွင်ပါဝင်သည့် ထိခိုက်ခံရလွယ်သူများ ဥပမာ-မသန်စွမ်းသူများနှင့် လို အပ်သည့်နေရာများတွင် သူတို့အားကူညီပေးရန်ရေးဆွဲထားသည့်စီမံချက်များ
	၃။ ကျေးရွာ ဘက်စုံပေါင်းစည်းသဘာဝဘေးစီမံခန့် ခွဲရေးရန်ပုံငွေ	၃(က)။ ဘက်စုံပေါင်းစည်းသဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှုလုပ်ငန်းစဉ်အဆင့်အားလုံးကို အထောက်အကူ ပေးသည့် ကျေးရွာလူထု အထူးသဖြင့် ထိခိုက်ခံရလွယ်ဆုံးသူများအတွက်ရန်ပုံငွေရရှိမှု (ခ)။ အဆိုပါရန်ပုံငွေများကို စီမံခန့်ခွဲရန်လုံလောက်သည့်စနစ်များချမှတ်ထားမှုနှင့်လိုအပ်သည့် နေရာများသို့ ခွဲဝေပေးမှု
	၄။ ကြိုတင်သတိပေးချက်များဖြန့်ဝေရေးအတွက် စီစဉ်ဆောင်ရွက်ထားခြင်း	၄(က)။ ထိခိုက်ခံရလွယ်ဆုံးသူများအပါအဝင် ကြိုတင်သတင်းပေးချက်များရရှိသည့်ရပ်ရွာပြည်သူ ရာခိုင်နှုန်း
	၅။ အန္တရာယ်ဆန်းစစ်မှုနှင့်ဘေးအန္တရာယ်တုံ့ပြန်မှု အရည်အသွေးမြှင့်တင်ခြင်း	၅။ အန္တရာယ်ဆန်းစစ်ခြင်းနှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိသည့်တုံ့ပြန်မှုများတိုးတက်ကောင်းမွန်စေရန် လေ့ကျင့်ပေးထားသည့် ထိခိုက်ခံရလွယ်သည့်အုပ်စုများအပါအဝင် ကျေးရွာပြည်သူအရေ အတွက်
	၆။ ပြည်သူများနှင့် ယင်းတို့ပိုင်ဆိုင်မှုများ ဥပမာ-ကျွဲ နွားတိရစ္ဆာန်များအတွက် ဘေးအန္တရာယ်ဒဏ်ခံနိုင် သည့်အဆောက်အအုံများ ခိုင်ခန့်မှုပိုမိုကောင်းမွန် အောင်လုပ်ဆောင်ခြင်း	၆(က)။ မုန်တိုင်းဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိသည့်အဆောက်အအုံရှိသည့် အိမ်ထောင်စုရာခိုင်နှုန်း (ခ)။ လုံလောက်သည့်အကာအကွယ်အဆောက်အအုံရှိသည့် ထိခိုက်ခံရလွယ်သူများ/အုပ်စု များအရေအတွက် (ဂ)။ မုန်တိုင်းဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိသည့်နေအိမ်များတွင်နေထိုင်သော အိမ်ထောင်စုရာခိုင်နှုန်း

	၇။ စည်းစိမ်ဥစ္စာပစ္စည်းများကာကွယ်ခြင်း ၈။ အိမ်ထောင်စုအတွက်လိုအပ်သည့်ပစ္စည်းများအရန် သင့်သိုလှောင်ထားခြင်း၊ ဥပမာ-စားနပ်ရိက္ခာသိုလှောင်ခြင်း၊ မျိုးစေ့များသိုလှောင်ထိမ်းသိမ်းထားခြင်း၊ ရေရရှိရေး၊ တိရစ္ဆာန်အစာသိုလှောင်ထားခြင်း စသည်ဖြင့်	(ဃ)။ ကျွဲနွားတိရစ္ဆာန်များအတွက် လုံလောက်သည့်အကာအကွယ်နေရာများရှိသည့်/လုံခြုံစိတ်ချရသည့်ရွှေ့ပြောင်းရေးလမ်းကြောင်းရှိသည့် အိမ်ထောင်စုရာခိုင်နှုန်း ၇။ မိမိပစ္စည်းဥစ္စာများကာကွယ်သည့်နည်းလမ်းများပြုလုပ်ထားသည့်အိမ်ထောင်စုရာခိုင်နှုန်း ၈။ ဘေးအန္တရာယ်(များ)မှ ကာကွယ်ရန် လိုအပ်သည့်ပစ္စည်းများအရန်သင့်လုံလောက်စွာသိုလှောင်ထားနိုင်သည့် အိမ်ထောင်စုရာခိုင်နှုန်း
ထိခိုက်လွယ်မှုများလျော့ချခြင်း	၁။ ရာသီဥတုဒဏ်ခံနိုင်သည့်စိုက်နည်းစနစ်များကျင့်သုံးခြင်း/မြေယာအသုံးချမှုရေရှည်တည်တံ့စေရန် စီမံခန့်ခွဲခြင်း ၂။ စိုက်ပျိုးရေးနှင့်စိုက်ပျိုးရေးမဟုတ်သည့် လုပ်ငန်းများအပါအဝင် သက်မွေးလုပ်ငန်းတစ်မျိုးမကလုပ်နိုင်စေရန် ပံ့ပိုးကူညီခြင်း ၃။ ဘေးကင်းလုံခြုံသည့်နေရာများတွင်စားနပ်ရိက္ခာနှင့်မျိုးစေ့သိုလှောင်ရေးဌာနများထူထောင်ခြင်း ၄။ အိမ်ထောင်စုနှင့်ကျေးရွာချွေတာစုဆောင်းရေးအစီအစဉ်များချမှတ်ခြင်း	၁(က)။ ရာသီဥတုဒဏ်ခံနိုင်သည့်စိုက်နည်းစနစ်များ ဥပမာ- သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်မပျက်စီးစေသည့် စိုက်ပျိုးနည်းစနစ်များဖြင့်စိုက်ပျိုးသည့်အိမ်ထောင်စုရာခိုင်နှုန်း (ခ)။ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိသည့် သီးနှံများစိုက်ပျိုးသည့်အိမ်ထောင်စုရာခိုင်နှုန်း ၂(က)။ ရာသီဥတုဒဏ်ပိုမိုခံနိုင်စွမ်းရှိစေရေးအတွက် သက်မွေးလုပ်ငန်းတစ်ခုမကလုပ်ကိုင်သည့် အိမ်ထောင်စုရာခိုင်နှုန်း (ခ)။ သက်မွေးလုပ်ငန်းအတွက် ရာသီဥတုဒဏ်ခံနိုင်သည့် စိုက်ပျိုး/မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်သည့်အိမ်ထောင်စုရာခိုင်နှုန်း ၃(က)။ ထူထောင်ထားသည့် စားနပ်ရိက္ခာနှင့် မျိုးစေ့သိုလှောင်ရေးဌာနအရေအတွက်နှင့် ယင်းဌာနများရေရှည်တည်တံ့စေမည့်စနစ်များချမှတ်ထားမှု (ခ)။ ကျေးရွာအသုံးပြုရန်အတွက် သိုလှောင်ထားသည့် စားနပ်ရိက္ခာနှင့် မျိုးစေ့ပမာဏ ၄(က)။ ငွေစုဆောင်းနိုင်သည့်အိမ်ထောင်စုရာခိုင်နှုန်း (ခ)။ ငွေစု/ငွေချေးအသင်းများတွင်ပါဝင်သည့် အိမ်ထောင်စုအရေအတွက် (ဂ)။ အိမ်ထောင်စုတစ်စုချင်းစီ၏ စုဆောင်းငွေတိုးတက်မှုရာခိုင်နှုန်း
ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့်လိုက်လျောညီ	၁။ ရာသီဥတုသတင်းနှင့် ခန့်မှန်းချက်များရရှိရေးအဆင်ပြေချောမွေ့အောင်လုပ်ဆောင်ခြင်း	၁(က)။ ရာသီဥတုသတင်းရရှိသည့်ပြည်သူရာခိုင်နှုန်း (ခ)။ နယ်မြေတစ်ခု၏ အနာဂတ်ရာသီဥတုအလားအလာကိုသိရှိသည့်ပြည်သူရာခိုင်နှုန်း

ထွေစွာနေထိုင်နိုင်စွမ်း မြှင့်တင်ခြင်း	၂။ ရာသီဥတုစောင့်ကြည့်ခြင်း ၃။ ဒေသအတွက်စီမံကိန်းရေးဆွဲရာတွင်အမျိုးသမီးများနှင့် အောက်ဆုံးအလွှာမှအုပ်စုများပါဝင်ခွင့်ပေးခြင်း ၄။ ရာသီဥတုကြောင့်ထိခိုက်ဆုံးရှုံးမှုများဆန်းစစ်ခြင်းနှင့်စီမံချက်လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရာတွင် ဒေသခံအသင်းအဖွဲ့များ၏အရည် အသွေးမြှင့်တင်ခြင်း ၅။ ကျေးရွာနှင့်ဒေသန္တရအစိုးရဌာနများ၏လက်ရှိစီမံချက်များအား ရာသီဥတုအမြင်ဖြင့် ပြန်လည်သုံးသပ်ပြင်ဆင်ရေးဆွဲခြင်း ၆။ လိုက်လျောညီထွေရှိမည့်မဟာဗျူဟာနည်းလမ်းများ ဥပမာ-ရာသီဥတုဒဏ်ခံနိုင်သည့်သက်မွေးလုပ်ငန်းဆိုင်ရာအသိပညာနှင့်ကျွမ်းကျင်မှုများမြှင့်တင်ခြင်း	၂(က)။ မိုးရေချိန်၊ အပူချိန်အပြောင်းအလဲများနှင့် အစွန်းရောက်ဖြစ်စဉ်များကိုစောင့်ကြည့်စနစ်များ (ခ)။ မိမိတို့၏သက်မွေးလုပ်ငန်းနည်းလမ်းများကြိုတင်စီစဉ်ရန်အတွက် ရာသီဥတုဆိုင်ရာခန့်မှန်းချက်များအသုံးပြုသည့်/သတင်းအချက်အလက်များစောင့်ကြည့်သည့်ပြည်သူရာခိုင်နှုန်း ၃(က)။ ဘေးအန္တရာယ်လျော့ပါးရေးအတွက် အိမ်ထောင်စု/ကျေးရွာဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်ရာတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်ရသည်ဟုခံစားရသူ အမျိုးသမီးများ၊ မသန်းသူများ၊ သက်ကြီးရွယ်အိုများနှင့် အခြားထိခိုက်ခံရလွယ်သူများ/အုပ်စုများရာခိုင်နှုန်း (ခ)။ အမှီခိုကင်းသည့်ဝင်ငွေရရှိပြီး ယင်းဝင်ငွေကို အချုပ်အချယ်မရှိသုံးစွဲနိုင်သူ အမျိုးသမီးနှင့် အခြားထိခိုက်ခံရလွယ်အုပ်စုများရာခိုင်နှုန်း ၄။ ဒေသခံအသင်းအဖွဲ့များအတွက်ဖွင့်လှစ်ပို့ချသည့် သင်တန်းအရေအတွက်နှင့် ရရှိသည့် သင်ခန်းစာများကို လက်တွေ့အသုံးပြုနိုင်မှုအခြေအနေ ၅။ ရာသီဥတုအပေါ်အသေးစိတ်လေ့လာသုံးသပ်၍ ပြန်လည်ပြင်ဆင်သည့် ဒေသဆိုင်ရာ စီမံချက်အရေအတွက် ၆(က)။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့်လိုက်လျောညီထွေအောင်မည်သို့ကျင့်သုံးရမည်ကိုသိရှိပြီးအကောင်အထည်ဖော်ရေးနည်းများကိုသိရှိနားလည်သည့်အိမ်ထောင်စုများ (ခ)။ အသိပညာဗဟုသုတနှင့် ကျွမ်းကျင်မှုရှိသည့် အမျိုးသမီးများနှင့် ထိခိုက်ခံရလွယ်အုပ်စုများ (ဂ)။ လိုအပ်သည့်နေရာ ဥပမာ- မသန်စွမ်းသူများနှင့် ကျေးရွာသတင်းအချက်အလက်မျှဝေခြင်းအတွက် သင့်တော်သည့်သတင်းပို့နည်းလမ်းများအသုံးပြုခြင်း
--	---	---

ဇယား-၅။ မြို့နယ်/ပြည်နယ်အဆင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် လိုက်လျောညီထွေနေထိုင်ရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ပြညွှန်ချက်များ		
ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု နှင့်လိုက်လျောညီထွေ ဇာနေထိုင်ခြင်း	နမူနာလုပ်ငန်းများ	နမူနာပြညွှန်ချက်များ
ပြင်းထန်သည့်ရာသီ ဥတုဒဏ်ခံရမှုလျော့ ပါးသက်သာစေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း	၁။ အရေးပေါ်စီမံချက်များအပါအဝင်မြို့နယ် နှင့်ပြည် နယ်ဘက်စုံပေါင်းစည်းသဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲရေး စီမံချက်များချမှတ်ခြင်း ၂။ ဒေသဆိုင်ရာဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံချက်များတွင် ဘက်စုံ ပေါင်းစည်းသဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှုစီမံချက်များ ထည့်သွင်းခြင်း ၃။ ကြိုတင်သတိပေးစနစ်အတွက် သင့်တော်သည့် ဆက်သွယ်ရေးနည်းလမ်းများသတ်မှတ်ခြင်း ၄။ ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရဌာနများတွင် သဘာဝဘေး တုံ့ပြန်မှုအရည်အသွေးများမြှင့်တင်ပေးခြင်း ၅။ စီမံချက်ရေးဆွဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်များတွင်ကျေးရွာ ကော်မတီများနှင့် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများပါဝင် ခြင်း	၁(က)။ မြို့နယ်နှင့်ပြည်နယ်ဘက်စုံပေါင်းစည်းသဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှုစီမံချက်အရေအတွက် (ခ)။ စီမံချက်ရေးဆွဲထားမှုနှင့် မိမိတို့နှင့်သက်ဆိုင်ကြောင်းသတိပြုမိသည့်ကျေးရွာရာခိုင်နှုန်း (ဂ)။ ထိခိုက်ခံရလွယ်အုပ်စုများ၏လိုအပ်ချက်များကို စီမံချက်များတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြမှု ၂(က)။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံချက်များတွင် ထည့်သွင်းထားသည့် မြို့နယ်ဘက်စုံပေါင်းစည်း သဘာဝ ဘေးစီမံခန့်ခွဲရေးစီမံချက်အရေအတွက် ၃(က)။ မြို့နယ်အဆင့်ကြိုတင်သတိပေးစနစ်အရေအတွက် (ခ)။ ထိခိုက်ခံရလွယ်အရှိဆုံးသူများအပါအဝင် ကြိုတင်သတိပေးချက်လက်ခံရရှိသည့် ကျေးရွာ ရာခိုင်နှုန်း ၄(က)။ သဘာဝဘေးတုံ့ပြန်မှုအတွက် ကုန်ပစ္စည်းများအရန်သင့်သိုလှောင်ထားနိုင်မှု (ခ)။ သင်တန်းတက်ရောက်ခဲ့သည့်အစိုးရပန်ထမ်းရာခိုင်နှုန်း (ဂ)။ အစိုးရ၊ အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းနှင့် ကျေးရွာများအကြား သဘောတူသတ်မှတ်ထားသည့် ပူးပေါင်းညှိနှိုင်းမှုစနစ် ၅(က)။ မြို့နယ်နှင့်ပြည်နယ်အဆင့်တွင်ပြုလုပ်သည့် ပူးတွဲစီမံချက်ရေးဆွဲမှုလုပ်ငန်းစဉ်များ (ခ)။ စီမံချက်ရေးဆွဲရာတွင်ပါဝင်သည့်ထိခိုက်ခံရလွယ်အုပ်စုများရာခိုင်နှုန်းနှင့် ယင်းတို့၏လိုအပ် ချက်များဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်မှုရာခိုင်နှုန်း
ထိခိုက်လွယ်မှုများ လျော့ချခြင်း	၁။ ရေရှည်တည်တံ့သည့်သဘာဝသယံဇာတစီမံခန့်ခွဲ မှုနှင့် ရာသီဥတုဒဏ်ခံနိုင်သည့်သက်မွေးလုပ်ငန်း မဟာဗျူဟာနည်းလမ်းများအကောင်အထည်ဖော်	၁(က)။ မြို့နယ်နှင့်ပြည်နယ်အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများသို့ထောက်ခံတင်ပြခဲ့သည့်လုပ်ငန်းအရေ အတွက် (ခ)။ မြို့နယ်နှင့်ပြည်နယ်အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများသို့ပို့ချခဲ့သည့်သင်တန်းအရေအတွက်

	ရန်အရေးပါမှုကိုသက်ဆိုင်ရာဒေသအစိုးရဌာနများ သတိပြုလာစေရန် ၂။ သက်ဆိုင်ရာအစိုးရမှတာဝန်ပေးထားသည့်ပြည်သူ့ အကျိုးဆောင်လုပ်သားများကို ရာသီဥတုအန္တရာယ်နားလည်စေရန်လုပ်ဆောင်ပေးခြင်းနှင့် သင့်တော်သည့်နည်းလမ်းများအသုံးပြုရန်တိုက်တွန်းအားပေးခြင်း ၃။ ရာသီဥတုနှင့် လိုက်လျောညီထွေရှိမည့်လုပ်ငန်းများအတွက်လိုအပ်သည့် ပစ္စည်းများခွဲဝေပေးရန်	၂(က)။ ပြည်သူ့အကျိုးဆောင်လုပ်သားများ ရာသီဥတုအလားအလာများကိုသတိပြုမိစေရန်နှင့် ယင်းတို့ကိုသက်မွေးလုပ်ငန်းအကျိုးဆက်များနှင့် ချိတ်ဆက်နိုင်စေရန် (ခ)။ ပြည်သူ့အကျိုးဆောင်လုပ်သားများ ဒေသဆိုင်ရာအဆင့်တွင် မိမိတို့လုပ်ငန်း၌ သင့်တော်သည့်မဟာဗျူဟာများပေါင်းစည်းဆောင်ရွက်စေရန် (ဂ)။ ပြည်သူ့အကျိုးဆောင်လုပ်သားများ ထိခိုက်ခံရလွယ်အုပ်စုများ၏လိုအပ်ချက်များကို ခံစားနားလည်မှုနှင့် ယင်းတို့စွမ်းဆောင်မှုမြင့်မားလာစေရေး၊ ထိခိုက်လွယ်မှုလျော့ချရေးတို့အတွက် ဆောင်ရွက်ပေးမှု ၃(က)။ လိုက်လျောညီထွေရှိရေးလုပ်ငန်းများအတွက် ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရကခွင့်ပြုသည့် ဘတ်ဂျက်ရာခိုင်နှုန်း/ထိုလုပ်ငန်းကိုအားပေးရန်အတွက် ထောက်ခံစည်းရုံးမှုရာခိုင်နှုန်း (ခ)။ မြို့နယ်နှင့်ပြည်နယ်အဆင့်အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများနှင့်ပူးပေါင်း၍ လိုက်လျောညီထွေရှိရေးလုပ်ငန်းများတွင်ပါဝင်ဆောင်ရွက်သည့် ဒေသတွင်းရှိအရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းရာခိုင်နှုန်း
ပြောင်းလဲလာသည့် ရာသီဥတုနှင့်လိုက်လျောညီထွေစွာနေထိုင်နိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ခြင်း	၁။ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်နှင့် ရာသီဥတုသတင်းများ ဒေသန္တရအဆင့်တွင်ရရှိနိုင်စေရန်စီစဉ်ဆောင်ရွက်ခြင်း ၂။ ဒေသဆိုင်ရာမူဝါဒများနှင့် စီမံချက်များတွင် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်နှင့် လိုက်လျောညီထွေနေနိုင်ရေးအတွက်ပံ့ပိုးပေးခြင်း	၁(က)။ ဘေးအန္တရာယ်အကဲဖြတ်သင်တန်း၊ ရာသီဥတုအပြောင်းအလဲနှင့်ဘေးအန္တရာယ်နှင့်သက်ဆိုင်သည့်သင်တန်းများတက်ရောက်ပြီးသူ ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရဝန်ထမ်းဦးရေ (ခ)။ ထိခိုက်ခံရလွယ်အုပ်စုများ၏ လိုအပ်ချက်ကွဲပြားခြားနားမှုကိုသတိပြုမိသည့် သက်ဆိုင်ရာဒေသမှအစိုးရဝန်ထမ်းရာခိုင်နှုန်း၊ ဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲမှု/ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့်အညီကျင့်သုံးနေထိုင်ရေးလုပ်ငန်းများတွင် ယင်းအုပ်စုများပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုရာခိုင်နှုန်း (ဂ)။ ပြောင်းလဲလာသည့်ရာသီဥတုနှင့်အညီကျင့်သုံးနေထိုင်ရေးအသိပညာဗဟုသုတရှိသည့်ကျေးရွာရာခိုင်နှုန်းနှင့် သက်ဆိုင်ရာအစိုးရဌာနများမှအကူအညီရရှိသည့် ကျေးရွာရာခိုင်နှုန်း (ဃ)။ ဒေသန္တရအဆင့်တွင် သတင်းအချက်အလက်ဖြန့်ဝေရေးစနစ်များအခြေအနေ ၂(က)။ ဒေသန္တရစီမံချက်များနှင့် မူဝါဒများတွင် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့်လိုက်လျောညီထွေနေထိုင်ရေးအတွက်ထည့်သွင်းရေးဆွဲထားသည့်စီမံချက်နှင့်မူဝါဒရာခိုင်နှုန်း (ခ)။ ဒေသခံရပ်ရွာလူထုအပေါ် စီမံချက်အကျိုးသက်ရောက်မှုအခြေအနေ

	၃။ သက်ဆိုင်ရာကဏ္ဍအလိုက်မူဝါဒများတွင် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း ၄။ ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရတာဝန်ရှိသူများအား ဘေးအန္တရာယ်နှင့်ပတ်သက်၍နားလည်မှုနှင့်လိုက်လျောညီထွေရှိရေးအတွက် စွမ်းရည်မြှင့်တင်ခြင်း ၅။ အမျိုးသမီးများနှင့် ထိခိုက်ခံရလွယ်သည့်အုပ်စုများ၏အမြင်များနှင့်လိုအပ်ချက်များကို စီမံချက်များတွင် ထည့်သွင်းခြင်း	၃။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအန္တရာယ်ဆန်းစစ်ချက်များပါဝင်သည့် မူဝါဒစာရွက်စာတမ်းများ ၄။ ဒေသခံအစိုးရဝန်ထမ်းများအတွက် ဖွင့်လှစ်ပို့ချခဲ့သည့် သင်တန်းအရေအတွက် ၅။(က)။ အမျိုးသမီးများနှင့် ထိခိုက်ခံရလွယ်သူ/အုပ်စုများ၏အမြင်နှင့်လိုအပ်ချက်များကိုထည့်သွင်းထားသည့် စီမံချက်ရာခိုင်နှုန်း (ခ)။ အမျိုးသမီးများနှင့် ထိခိုက်ခံရလွယ်အုပ်စုများက မိမိတို့၏အမြင်ကိုလုံလောက်စွာတင်ပြနိုင်ကြောင်းနှင့် ပြောဆိုချက်များကိုနားထောင်ကြောင်းထင်မြင်ခံစားရမှုအခြေအနေ
--	---	--

(င) ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးအတွက် ဘက်စုံပေါင်းစည်းချဉ်းကပ်နည်း

ဤအခန်းတွင် ဘက်စုံပေါင်းစည်းသဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် လိုက်လျောညီထွေရှိရေးလုပ်ငန်းစဉ်များကို အထူးသဖြင့် `ရပ်ရွာအခြေပြုသဘာဝဘေးလျော့ပါးရေး (CBDRR)` `ရပ်ရွာအခြေပြုသဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှု (CBDRM)` `ရပ်ရွာအခြေပြုလိုက်လျော ညီထွေနေထိုင်ရေး (CBA)` တို့အပေါ်တွင်အခြေပြုချမှတ်ထားပြီး ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပါအဝင် လက်ရှိနှင့်အနာဂတ်တွင် လူမှုအသိုက်အဝန်းအတွက်ကျရောက်မည့်ဘေးအန္တရာယ်များကို ရင်ဆိုင်နိုင်မည့်ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေး ဘက်စုံပေါင်းစည်းချဉ်းကပ်နည်းလမ်းတစ်ခုကိုဖော်ပြထားသည်။ အဆိုပါချဉ်းကပ်နည်းသည် အသစ်မဟုတ်သော်လည်း ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုများနှင့် ယင်း ၏အကျိုးဆက်များပေါင်းစည်းနေသည့် လူမှုအသိုက်အဝန်းတွင် ကျရောက်လာမည့်အန္တရာယ်နှင့် ပတ်သက်၍အပြည့်စုံဆုံးအမြင်တစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ လူမှုအသိုက်အဝန်းတစ်ခုအတွင်း ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်နိုင်ရန် ဘက်စုံပေါင်းစည်းချဉ်းကပ်နည်းတစ်ရပ်အတွက် အရေးကြီးသည့်အဆင့်(၇)ဆင့်မှာ -

- ၁။ ရပ်ရွာမှရွေးချယ်မှု
- ၂။ အခြေအနေဆန်းစစ်ချက်(ကြိုတင်ပြင်ဆင်ရေး)-အခြေခံနှင့်ဆင့်ပွားသတင်းရရှိရာနေရာမှ အခြေခံအချက်အလက်များစုဆောင်းခြင်း သို့မဟုတ် ရပ်ရွာတစ်ခုအတွက် - အဆိုပါရပ်ရွာအကြောင်းသိနားလည်စေရေးအတွက် အခြေအနေဆန်းစစ်ချက်ပြုလုပ်ရန် အခြေခံလေ့လာမှုများပြုလုပ်ခြင်း
- ၃။ ရပ်ရွာလူထုဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းအကဲဖြတ်ချက်။ အကဲဖြတ်ခြင်းကို `ဘေးအန္တရာယ်၊ ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်ဆန်းစစ်ချက်(HVCA)`တို့အတွက် ယခင်အဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်ချက်များအရလည်းကောင်း၊ ရပ်ရွာအခြေပြုသဘာဝ ဘေးလျော့ပါးရေး/ရပ်ရွာအခြေပြုသဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ရာသီ ဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့်လိုက်လျောညီထွေရှိရေးလုပ်ငန်းများအတွက် လူသိနည်းသည့် `ရာသီဥတုထိခိုက်ခံရလွယ်မှုနှင့်စွမ်းဆောင်ရည်ဆန်းစစ်ချက်(CVCA)` တို့အတွက် လည်းကောင်းအသုံးပြုရန်ဖြစ်ပြီး ရည်ရွယ်ချက်များမှာအောက်ပါတိုင်းဖြစ်သည်-
 - (က) ရပ်ရွာဒေသများအပေါ်ကျရောက်လာမည့်ဘေးအန္တရာယ်(ရာသီဥတုပြောင်း လဲမှုနှင့် ယင်း၏အကျိုးဆက်များအပါအဝင်)များကို နားလည်စေရန်
 - (ခ) ထိခိုက်ခံရလွယ်စေသည့် နောက်ကွယ်မှအကြောင်းရင်းများနှင့် ရပ်ရွာတစ်ခုအတွင်းပြောင်းလဲမှုများ၊ ပြည်သူများ၊ သက်မွေးလုပ်ငန်းများ၊ အခြေခံအဆောက်အအုံများ၊ ရင်းမြစ်သယံဇာတများအပါအဝင် ထိခိုက်ခံရဆုံးသူများ၊ ထိခိုက် ခံရဆုံးအရာများကိုနားလည်စေရန်
 - (ဂ) လက်ရှိနှင့် အနာဂတ်ဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်မှုများကို ထိရောက်စွာရင်ဆိုင် ဖြေရှင်းနိုင်မည့် ရပ်ရွာဒေသတစ်ခု၏လက်ရှိစွမ်းဆောင်ရည်များကို နားလည်စေရန်
- ၄။ ရပ်ရွာလူထုဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးလုပ်ငန်းစီမံချက်နှင့် ဦးစားပေးလုပ်ငန်းများ
- ၅။ ကျေးရွာလိုက်လျောညီထွေနေထိုင်ရေးကော်မတီများ(VACs)နှင့်ယင်း၏အလုပ်အဖွဲ့ များဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် သင်တန်းများပြုလုပ်ပေးခြင်း

- ၆။ ရပ်ရွာလူထုဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးလုပ်ငန်းစီမံချက် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း
- ၇။ လူထုပါဝင်သည့် စောင့်ကြည့်ခြင်းနှင့် အကဲဖြတ်ခြင်း(M&E)ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးအတွက် ဘက်စုံပေါင်းစည်းချဉ်းကပ်နည်းဆိုသည်မှာ -

ရပ်ရွာမှဦးဆောင်ခြင်းနှင့် လူထုပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း - ဤလုပ်ငန်းစဉ်တွင် လက်ရှိချမှတ်ထားသည့် ရပ်ရွာအခြေပြု သဘာဝဘေးလျော့ပါးရေး/သဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲရေးနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု နှင့်လိုက်လျောညီထွေနေထိုင်ရေးနည်းများကိုလိုက်နာပြီး လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရာတွင် ပြည်သူ့ဗဟိုပြုဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ဒေသအလိုက်စွမ်းဆောင်ရည်တိုးတက်မြှင့်မားအောင်လုပ်ဆောင်ခြင်း၊ လူထုပါဝင်သည့် နည်းလမ်းများ (လူထုပါဝင်အကဲဖြတ်ခြင်း၊ စီမံချက်ရေးဆွဲခြင်း၊ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း၊ စောင့်ကြည့်ခြင်း၊ သုံးသပ်ခြင်း)ဖြင့် ချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်ရမည်။ ရပ်ရွာများအား ယင်းတို့ကြုံတွေ့ရမည့်အန္တရာယ်ကို ယင်းတို့ကိုယ်တိုင်ကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းခွင့်ပေး အပ်ရမည်ဖြစ်သည်။

လက်ရှိလုပ်ငန်းများအပေါ်အခြေခံ၍လုပ်ဆောင်ခြင်း။ ယခုဖော်ပြသည့် ဘက်စုံပေါင်းစည်း ချဉ်းကပ်နည်းသည် နည်းသစ်တစ်ရပ်မဟုတ်သော်လည်း သဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် လိုက်လျောညီထွေရှိရေးလက်ရှိလုပ်ငန်းများအပေါ်အခြေခံလုပ်ဆောင်ရန်နှင့် ရပ်ရွာအခြေပြုသဘာဝဘေးလျော့ပါးရေး/သဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲရေးနှင့် လိုက်လျောညီထွေနေထိုင်ရေးတို့အကြား ပေါင်းစည်းစွမ်းအားတစ်ရပ်တည်ဆောက်ရန်အထူးရည်ရွယ်သည်။ ယင်းသည် လုပ်ငန်းထပ်နေခြင်းများရှောင်ရှားရန်နှင့် ရင်းမြစ်စွမ်းအားမလုံလောက်မှုကြားမှ အကောင်းဆုံးသောအကျိုးရလဒ်များရရှိရုံသာမက သက်ဆိုင်ရာစီမံချက်များ၊ အစီအစဉ်များတွင် ရှုထောင့်အသီးသီးမှလေ့လာသိရှိရသည့်အဖိုးတန်သင်ခန်းစာများ ထပ်မံထည့်သွင်းနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ရပ်ကွက်ကျေးရွာအဆင့်တွင် သဘာဝဘေးလျော့ပါးရေး၊ သဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲရေးနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့်လိုက်လျောညီထွေရှိရေးတို့အကြား ကွဲပြားခြားနားမှုရှိတော့မည်မဟုတ်ပေ။

အားလုံးပူးပေါင်းပါဝင်မှု။ ဤလုပ်ငန်းစဉ်သည် မာလ်တေဆာအင်တာနေရှင်နယ်၏လုပ်ငန်းများနှင့် သက်ဆိုင်သည့် လက်ရှိအခြေခံမူများကိုလိုက်နာရန်ဖြစ်ပြီး ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးအတွက် ဘက်စုံပေါင်းစည်း ချဉ်းကပ်နည်းဖြင့်ဆောင်ရွက်ရာတွင် လူမှုအသိုက်အဝန်းတစ်ခုအတွင်းရှိ အလွန်အမင်းထိခိုက်ခံရလွယ်သူများ သို့မဟုတ် အသိုက်အဝန်းမှဖယ်ကျဉ်ထားခံရသူများအားပါဝင်လာစေရန်ဖြစ်သည်။ ဤလုပ်ငန်းစဉ်တွင် မသန်စွမ်းသူများ၊ သက်ကြီးရွယ်အိုများ၊ ကလေးများနှင့် လူငယ်များ၊ အမျိုးသမီးများ၊ လူမျိုးစုငယ်များ၊ ဒေသခံအုပ်စုများ အဟန့်အတားမရှိစေဘဲပါဝင်ရမည်ဖြစ်သည်။ အကျိုးတူမိတ်ဖက်များအကြား ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းမှုခိုင်မာရေးသည် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးအတွက် ဘက်စုံပေါင်းစည်းချဉ်းကပ်နည်း၏ အဓိကအစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး အားလုံးအတွက်မျှတပြီးရေရှည်တည်တံ့သည့်ဖြေရှင်းချက်ရှာဖွေရာတွင် အားလုံးပူးပေါင်းပါဝင်အထောက်အကူပြုနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

ထို့အပြင် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးဘက်စုံပေါင်းစည်းချဉ်းကပ်နည်းသည် -

ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအကျိုးဆက်များနှင့် အနာဂတ်တွင်ဖြစ်ပေါ်လာမည့်အစွန်းရောက်ဖြစ်ရပ်များအပါအဝင် လက်ရှိဘေးအန္တရာယ်များကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့်အန္တရာယ်များအား တုံ့ပြန်နိုင်စွမ်းရှိခြင်း

ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအကျိုးဆက်များအပါအဝင် လက်ရှိကြုံတွေ့နေရသည့်ဘေးအန္တရာယ်များဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ပေးခြင်းမှတစ်ဆင့် ရပ်ရွာဒေသများမှ လတ်တလောလိုအပ်ချက်များကို တုံ့ပြန်ဖြည့်ဆည်း

ရေးနှင့် တချိန်တည်းတွင် အနာဂတ်တွင်ဖြစ်ပေါ်လာမည့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုများအပေါ် ပြန်လည်သုံးသပ် မှုများ စဉ်ဆက်မပြတ်ပြုလုပ်ရေးတို့ဖြစ်သည်။

ပြဿနာများဖြေရှင်းရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေရေးအတွက် တိကျသောအချက်အလက်များနှင့် ဒေသခံတို့အသုံးပြုနေသည့်ဗဟုသုတများကို အသုံးပြုရေးအတွက် အားပေးတိုက်တွန်းခြင်း

သက်ဆိုင်မှုရှိပြီး အသုံးပြုနိုင်သည့် ခေတ်မီနည်းများနှင့် နည်းပညာဆိုင်ရာချဉ်းကပ်မှုများကို ဒေသခံ တို့၏အသိပညာဗဟုသုတများနှင့်ပေါင်းစပ်လျက် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအကျိုးဆက်များအပါအဝင် ဘေး အန္တရာယ်များရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရာတွင် ဆန်းသစ်သောချဉ်းကပ်နည်းများ တီထွင်ဖော်ထုတ်အသုံးပြုသွားရန် ဖြစ်သည်။ အဆင့်အသီးသီးတွင် ခေတ်မီနည်းပညာအဖွဲ့အစည်းများ၊ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဒေသခံ အဖွဲ့အစည်းများကြား ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်မှုတည်ဆောက်ရာတွင် အထောက်အကူပြုပါဝင်ဆောင်ရန်ဖြစ် သည်။

ပညာရပ်နယ်ပယ်အသီးသီးမှ ကျွမ်းကျင်သူများခေါ်ယူခြင်း

သဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့်လိုက်လျောညီထွေရှိရေးအတွက် ရပ်ရွာတွင်းရှိ ပညာရှင်များသာမက ဂေဟဗေဒ၊ ဇီဝဗေဒ၊ ပတ်ဝန်းကျင်သိပ္ပံပညာ၊ ဘူမိဗေဒ၊ စီးပွားရေးနှင့် အခြားနယ် ပယ်များစွာမှ ကျွမ်းကျင်သူများကိုပါ ခေါ်ယူစုဆောင်းရန်ဖြစ်သည်။

လေ့လာသင်ယူမှုနှင့် အသိပညာဖြန့်ဝေမှုကို တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ခြင်း

ရပ်ရွာအခြေပြုသဘာဝဘေးလျော့ပါးရေး/သဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲရေးနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် လိုက်လျောညီထွေနေထိုင်ရေးလုပ်ငန်းများ ထိရောက်အောင်မြင်ရေးသည် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအခြေအ နေအလိုက်တုံ့ပြန်မှုများတွင် ပြောင်းလွယ်ပြင်လွယ်ရှိခြင်း၊ ရပ်ရွာလူထုမှလည်း ယင်းတို့ကြုံတွေ့နေရသည့် ရာသီဥတုနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့်ပတ်သက်၍ ကြုံတွေ့ရသည့်အခြေအနေများကို ပါဝင်ဆွေးနွေးလို စိတ်ထက်သန်ခြင်း၊ ယင်းတို့အားကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းလိုခြင်း၊ မိမိအတွက်အထောက်အကူဖြစ်စေနိုင်သည့် အခြားဒေသများမှနည်းလမ်းသစ်များ၊ အသုံးပြုနည်းအသစ်များကို လေ့လာသင်ယူကျင့်သုံးနိုင်သည့်အရည် အချင်းရှိခြင်းတို့လိုအပ်သည်။

ဇယား(၆)တွင် အဆင့်(၇)ဆင့်အတွက် လုပ်ငန်းစဉ်အကျဉ်းချုပ်၊ အဆင့်တစ်ဆင့်စီအတွက် အသုံး ပြုရမည့်နည်းလမ်းနှင့် အပြီးသတ်ရလဒ် တနည်းအားဖြင့် အဆိုပါနည်းလမ်းများအသုံးပြုခြင်းရလဒ်အဖြစ် အဖြေရှာရမည့် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းနှင့်သက်ဆိုင်သည့် မေးခွန်းများကိုဖော်ပြထားသည်။ အဓိကကျသည့် အဆင့်(၇)ဆင့်အတွက် အသေးစိတ်လမ်းညွှန်ချက်များကိုအောက်တွင်ဖော်ပြထားသည်။ အသုံးပြုမည့်နည်း လမ်းတစ်ခုချင်းစီအတွက် လမ်းညွှန်ချက်များကို အခန်း (၄) (အဆင့် ၁ မှ ၃ အတွက် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိမှု အကဲဖြတ်ချက်)နှင့် အခန်း(၅) (အဆင့် ၄ မှ ၇ အတွက် လုပ်ငန်းစီမံချက်ရေးဆွဲရေးနှင့် အကောင်အထည် ဖော်ရေးနည်းများ)တို့တွင်ဖော်ပြ ထားသည်။

(((((ဝ))))))

(၁) အဆင့်(၁) ရပ်ရွာလူထုရွေးချယ်မှု

အဆင့်(၁)၏ရည်ရွယ်ချက်မှာ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးလုပ်ငန်းများသတ်မှတ်ရေးနှင့် ယင်းတို့ ကို အကောင်အထည်ဖော်သည့်အခါ လက်တွဲဆောင်ရွက်လိုသည့်ရပ်ရွာများဖော်ထုတ်ရန်ဖြစ်သည်။ မြန်မာ နိုင်ငံတွင်ကျရောက်သည့်ဘေးအန္တရာယ်များအတွက် ဘေး ဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးအစီအစဉ်တစ်ခုသည်

ရပ်ရွာဒေသအားလုံးအတွက်အသင့်လျော်ဆုံးဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရှိသည်။ မည်သို့ဖြစ်စေ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရန်အတွက် ရပ်ကွက်/ကျေးရွာ(များ)ရွေးချယ် ရာတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သည့်အချက်များမှာ-

- ရပ်ကွက်/ကျေးရွာများတွင် ကျရောက်သည့်ဘေးအန္တရာယ်များ၏ ပြင်းထန်မှု
- အစီအစဉ်ကြောင့် အကျိုးကျေးဇူးခံစားရနိုင်မည့် လူဦးရေ
- ရပ်ကွက်/ကျေးရွာနှင့်တကွ ယင်း၏တာဝန်ရှိသူများအနေဖြင့် အစီအစဉ်တွင်ပါဝင် ဆောင်ရွက်ရန်အဆင်သင့်ဖြစ်မှု
- သက်ဆိုင်ရာ ရပ်ရွာလူထု၏ နားလည်လွယ်မှု
- စီမံချက်ဆောင်ရွက်မည့်အဖွဲ့အတွက် လုံခြုံဘေးကင်းမှု
- လူအားလုံးအတွက် လုံခြုံပြီးအလွယ်တကူအသုံးပြုနိုင်သည့် ခိုလှုံရေးစခန်းများမလုံ လောက်မှု

ရပ်ရွာလူထုနှင့် သက်ဆိုင်ရာတာဝန်ရှိအဖွဲ့အစည်းများ၏ ပါဝင်ဆောင်ရွက်လိုစိတ်ရှိမှုနှင့် အဆင်သင့်ဖြစ်မှုသဘောထားရှိခြင်းသည် အထောက်အကူဖြစ်စေသည်။ ယင်းသည် ရပ်ရွာမှရွေးချယ်ရာတွင် အဆုံးအဖြတ်ပေးသည့်အချက်တစ်ချက်မဟုတ်သော်လည်း ပါဝင်မှုအတိုင်းအတာလိုအပ်မှုရှင်းပြရာတွင် မည်သည့်အတိုင်းအတာအထိရှင်းပြရမည်ကို ဆုံးဖြတ်ရာတွင်အထောက်အကူဖြစ်စေသည်။

အသုံးပြုရမည့်နည်းလမ်း

လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၁။ ချက်ချင်းလက်ငင်းအကဲဖြတ်ခြင်း (အခန်း-၄၊ စာမျက်နှာ- ၆၅)
((((((o))))))

(၂) အဆင့်(၂)။ ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်း - ရပ်ရွာအခြေအနေဆန်းစစ်သုံးသပ်ခြင်း (အခြေခံအချက်အလက် များစုဆောင်းခြင်း)

အဆင့်(၂)၏ရည်ရွယ်ချက်မှာ ရပ်ကွက်/ကျေးရွာတစ်ခု၏အခြေခံကျသည့် အချက်အလက်များ ကောက်ယူစုဆောင်းရန်ဖြစ်ပြီး ထိုအချက်အလက်များက ယင်းတို့၏အခြေအနေကိုထိထိဝင်ဝင်နားလည်နိုင်စေပြီး အဆင့်(၃)တွင် ရပ်ရွာဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိမှုအကဲဖြတ်ချက်ပြုလုပ်သည့်အခါ အဖိုးတန်သည့်အချက်အလက်များဖြစ်လာမည်ဖြစ်သည်။

စူးစမ်းလေ့လာမှုပြုလုပ်ပြီးအသုံးပြုမည့်နည်းလမ်းသတ်မှတ်ခြင်းမပြုမီ **ရပ်ကွက်/ကျေးရွာအကြောင်း ကိုဖြစ်နိုင်သမျှများများသိရှိရန်** အလွန်အရေးကြီးသည်။ သတင်းအချက်အလက်များကို အရည်အသွေးနှင့်အရေအတွက်နှစ်မျိုးလုံးအရ ကျယ်ပြန့်သောအတိုင်းအတာဖြင့်ရရှိနိုင်သည်။ သတင်းအချက်အလက်ရရှိရာ နေရာများကိုစိစစ်ခြင်းသည် ရပ်ကွက်/ကျေးရွာနှင့် ယင်း၏အခြေအနေကို ပိုမိုနားလည်စေနိုင်ပြီး ဤသို့နားလည်ခြင်းဖြင့် ရပ်ကွက်/ကျေးရွာနှင့်အတူ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိမှုအသေးစိတ်အကဲဖြတ်မှုများပြုလုပ်ရေး အတွက် အထောက်အကူပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ သတင်းအချက်အလက်ရရှိသည့်နေရာနှစ်မျိုးရှိသည်။ ပင်မအခြေခံနှင့်ဆင့်ပွားသတင်းတို့ဖြစ်သည်။ **ပင်မအခြေခံသတင်း**ဆိုသည်မှာ ဆန်းစစ်သုံးသပ်မှုမပြု ရသေးသည့် မူလအခြေအနေအတိုင်းရှိနေသည့် အချက်အလက်များ သို့မဟုတ် သတင်းများဖြစ်သည်။ သာဓကအားဖြင့် အခြေခံအချက်အလက် လေ့လာမှုများ၊ ချက်ချင်းလက်ငင်းအကဲဖြတ်ချက်များ၊ ရပ်ရွာများမှစီမံချက်အစီရင်ခံစာများ၊ မူလသုတေသနပြုချက် သို့မဟုတ် ကွင်းဆင်းသုတေသနပြုချက်စာရွက်စာတမ်းများ၊ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများ၊ ဓါတ်ပုံများစသည်တို့ပါဝင်သည်။ **ဆင့်ပွားသတင်း**ဆိုသည်မှာ ပင်မအခြေခံသတင်းအချက်အလက်များကို သုံးသပ်အကဲဖြတ်မှု၊ ဆန်းစစ်လေ့လာမှုပြုလုပ်ထားပြီး ယင်းတွင် သုံးသပ်အကဲဖြတ်မှုအစီရင်ခံ

စာများ၊ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်မှုအခြေအနေသုံးသပ်ထားသည့် အစိုးရ၏အချက်အလက်ဆန်းစစ်မှုစာရွက်စာတမ်းများသည်တို့ဖြစ်သည်။ ယခင်က ဤလုပ်ငန်းစဉ်အတွက် စီမံချက်ရေးဆွဲလုပ်ဆောင်ခဲ့သည့် ရပ်ကွက်/ကျေးရွာရှိလျှင် လိုအပ်သည့်သတင်းအချက်အလက်အချို့အသင့်ရှိပြီးဖြစ်၍ ထပ်မံဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်မည်မဟုတ်ပေ။ သို့ရာတွင် ယခုဆောင်ရွက်မည့်အစီအစဉ်အတွက် သက်ဆိုင်မှုရှိ-မရှိပြန်လည်သုံးသပ်ရန်လိုသည်။ အခြေခံကျကျ လေ့လာမှုများနှင့် ပင်မနှင့်ဆင့်ပွားသတင်းများပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းသည် အကဲဖြတ်ချက်အတွက်လိုအပ်သော အခြေခံကျသည့်အချက်အလက်များ (အဖြစ်မှန်များ၊ ကိန်းဂဏန်းများ၊ အကျိုးအကြောင်းဖော်ပြချက်များ)ရရှိနိုင်သည်။ ဤအချက်အလက်များသည် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းအကဲဖြတ် ချက်လုပ်ငန်းစဉ်နောက်ပိုင်း ရပ်ကွက်/ကျေးရွာတစ်ခုအတွင်း ဆောင်ရွက်သွားမည့်မည်သည့် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးလုပ်ငန်း၏အကျိုးဆက်ကိုတိုင်းတာစစ်ဆေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်း

- ၁။ ရပ်ကွက်/ကျေးရွာသို့မဆင်းမီ မည်သည့်အချက်အလက်များစုဆောင်းရမည်၊ ဆန်းစစ်လေ့လာရမည်ကိုဆုံးဖြတ်သတ်မှတ်ရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေရန်အတွက် ဇယား(၆)နှင့် အကဲဖြတ်မေးခွန်းများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း
- ၂။ အချက်အလက်များစုဆောင်းရန်မည်သို့လုပ်ဆောင်မည်ကိုဆုံးဖြတ်ခြင်း - ရပ်ရွာလူထုနှင့်အတူ အခြေခံလေ့လာမှုတစ်ရပ်ပြုလုပ်ရန်လိုအပ်သလား၊ သို့မဟုတ် လက်ရှိပင်မနှင့် ဆင့်ပွားသတင်းများတွင် သတင်းအချက်အလက်များ အသင့်ရှိသလား။
- ၃။ ရပ်ကွက်/ကျေးရွာနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ရနိုင်သမျှသတင်းများ သုတေသနပြုခြင်း၊ စုဆောင်းခြင်း။ သတင်းအချက်အလက်များအနေဖြင့် မိမိအစီအစဉ်တွင်ပါဝင်သည့် ရပ်ကွက်/ကျေးရွာအတွက်မဟုတ်သော်လည်း သက်ဆိုင်မှုရှိနိုင်သည့်သတင်းများ ဥပမာ- ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်း ရာသီဥတုအနေအထားများကို သုတေသနပြု စုဆောင်းထားသင့်သည်။
- ၄။ ရပ်ကွက်/ကျေးရွာအခြေအနေ သို့မဟုတ် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းအကဲဖြတ်မှုလုပ်ငန်းစဉ်အတွက် အထောက်အကူဖြစ်-မဖြစ်အတွက် အရေးကြီးသည့်အထောက်အထားများဖယ်ထုတ်ခြင်း၊ အမျိုးအစားခွဲခြားခြင်းတို့ပြုလုပ်ရန် စာရွက်စာတမ်းအားလုံးကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း။ ယင်းသို့ပြုလုပ်ရာတွင် မိမိရည်ရွယ်ချက်များကို မျက်ခြေမပြတ်ရန်လိုသည်။

အသုံးပြုရမည့်နည်းလမ်း

လေ့လာနည်းလမ်းညွှန် - ၂။ ပင်မနှင့်ဆင့်ပွားသတင်းများ သုတေသနပြုလုပ်မှုအပါအဝင် အခြေခံလေ့လာမှုများပြုလုပ်ခြင်း (အခန်း-၄။ စာမျက်နှာ-၆၇)

(((((၀))))))

(၃) အဆင့်(၃)။ ရပ်ရွာလူထုဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းအကဲဖြတ်ခြင်း

အဆင့်(၃)တွင် အဓိကရည်ရွယ်ချက် သုံးခုရှိသည်။ ယင်းတို့မှာ-

- ၁။ ရပ်ရွာဒေသများအပေါ် ကျရောက်လာမည့်ဘေးအန္တရာယ်(ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့်ယင်း၏အကျိုး ဆက်များအပါအဝင်)များကို နားလည်စေရန်
- ၂။ ထိခိုက်ခံရလွယ်စေသည့်နောက်ကွယ်မှအကြောင်းရင်းများနှင့် လူမှုအသိုက်အဝန်း တစ်ခုအတွင်းပြောင်းလဲမှုများ၊ ပြည်သူများ၏အခြေအနေ၊ သက်မွေးလုပ်ငန်းများ၊ အခြေခံအ

ဆောက်အံ့များ၊ ရင်းမြစ်သယံဇာများအပါအဝင် ထိခိုက်ခံရဆုံးသူများ၊ ထိခိုက်ခံရဆုံး အရာများကိုနားလည်စေရန်

- ၃။ လက်ရှိနှင့် အနာဂတ်ဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်မှုများကို ထိရောက်စွာရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းနိုင် မည့် ရပ်ရွာဒေသတစ်ခု၏လက်ရှိစွမ်းဆောင်ရည်များကို နားလည်စေရန်

ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှု

- ၁။ ဇယား(၆)နှင့် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိမှုအကဲဖြတ်ချက်မေးခွန်းများဖြေဆိုရာတွင် အသုံးပြုရ မည့်နည်းလမ်းများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း
- ၂။ လုပ်ငန်းအဖွဲ့အနေဖြင့် မိမိတို့၏ပါဝင်ရမည့်အခန်းကဏ္ဍများနှင့် လုပ်ငန်းအဆင်ပြေချော မွေစေရန်ဆောင်ရွက်သွားမည့်နည်းလမ်းများအတွက် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်း၊ လွယ်ကူရှင်း လင်းစေရန်စီစဉ်ခြင်း (အခန်း(၃)(စ)- အထောက်အကူပေးခြင်းအခန်းတွင်ကြည့်ပါ။)
- ၃။ အကဲဖြတ်မည့် အစီအစဉ်အသိပေးရန်အတွက် ရပ်ကွက်/ကျေးရွာပဏာမအစည်းအဝေး တစ်ရပ်ပြုလုပ်သွားရန်နှင့် အကဲဖြတ်မည့်နေ့ရက်၊ အကဲဖြတ်မည့်အစီအစဉ်တို့ကို သတ်မှတ်ခြင်း - ဤအစည်းအဝေးတွင် အစုအဖွဲ့အားလုံးနှင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းကဲ့သို့သော အရေးပါသည့် အကျိုးတူမိတ်ဖက်များပါဝင်တက်ရောက်စေရမည်။)
- ၄။ အချိန်ဇယားများသည် ရပ်ရွာလူထု၏နေ့စဉ်အမှုကိစ္စအဝဝနှင့် အံ့ကိတ်ဖြစ်စေရန်လိုအပ် သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ လုပ်ငန်းများကိုယင်းတို့အားလပ်သည့်အချိန်များတွင်လုပ်ဆောင် ရန်နှင့် သို့မှသာ အကဲဖြတ်မှုပြုလုပ်ခြင်း၊ ဆွေးနွေးခြင်း၊ သဘောတူညီမှုရယူခြင်းတို့အ တွက် အချိန်များစွာပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။
- ၅။ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရာတွင် လူတိုင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုသေချာစေရေးအတွက် ရပ်ကွက်/ ကျေးရွာအတွင်း အချိန်များကို ဂရုတစိုက်စီစဉ်သွားရန်လိုသည်။ သာဓကအားဖြင့် အမျိုး သမီးများ၏အချိန်ဇယားသည် အမျိုးသားများနှင့်မတူညီနိုင်ပေ။ နည်းလမ်းများ၊ အစုအဖွဲ့ များ၊ အထောက်အကူပြုမည့်သူများ၊ အချိန်၊ နေရာတို့ကို သိရမည့်အပြင် ရပ်ကွက်/ကျေး ရွာ၏အမှုကိစ္စများလုပ်ဆောင်ချိန်နှင့်ကိုက်ညီစေရေးအတွက် အစီအစဉ်များပြောင်းလွယ် ပြင်လွယ်ဖြစ်ရန်လည်းလိုအပ်သည်။ အချက်အလက်အားလုံးစုဆောင်းရေးအတွက် နှစ် ရက်မှ လေးရက်ခန့် အချိန်ယူရနိုင်သည်။
- ၆။ အလုပ်အဖွဲ့အတွက် ထောက်/ပို့လုပ်ငန်းများ (ပို့ဆောင်ရေး၊ တည်းခိုနေထိုင်ရေးနှင့်စား သောက်ရေး)တို့ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်း။

ရပ်ရွာလူထုဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိမှုအကဲဖြတ်ခြင်း

- ၁။ ဇယား(၆)တွင်ပါရှိသည့် လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုချင်းအလိုက် ရပ်ရွာလူထုနှင့်အတူ အကဲဖြတ်မှု ပြုလုပ်ခြင်းနှင့် အခန်း(၄)နှင့်(၅)တွင်ဖော်ပြထားသည့် နည်းလမ်းများကိုအသုံးပြုရမည်။
- ၂။ အချိန်ဇယားအရခေတ္တရပ်နားသည့်အခါတိုင်း သို့မဟုတ် တစ်ရက်တာပြီးဆုံးသည့်အခါ တိုင်း ကောက်ယူထားသည့်အချက်အလက်နှင့်သတင်းများကို စုစည်း၍ ရလဒ်များအား သုံးစွဲခြင်း၊ မေးခွန်းဖြေဆိုချက်များအား စုစည်းခြင်း၊ ကောက်ချက်ဆွဲခြင်း၊ ထောက်ခံအ ကြံပြုချက်များပြုလုပ်ရမည်။

- ၃။ နည်းလမ်းများကို ဒေသထွက်ပစ္စည်းများအသုံးပြုထားလျှင် ဓါတ်ပုံများရိုက်ယူထားခြင်း၊ စက္ကူပေါ်တွင် ပြန်လည်ရေးဆွဲထားခြင်းတို့ပြုလုပ်ရမည်။ မူရင်းအား သက်ဆိုင်သည့် ရပ်ကွက်/ကျေးရွာများသို့ပေးအပ်ခဲ့ရမည်။
- ၄။ ရပ်ရွာလူထု၏ဆွေးနွေးချက်အားလုံးကို မှတ်တမ်းတင်ထားရမည် - ယင်းသို့မှတ်တမ်းတင်ခြင်းသည် လေ့လာနည်းမှထွက်ပေါ်လာသည့်ရလဒ်များကဲ့သို့ပင်အရေးကြီးသည်။

ဆန်းစစ်သုံးသပ်ချက်

အကဲဖြတ်မှုပြီးဆုံးသည့်အခါ ဦးတည်အကဲဖြတ်သည့်ကျေးရွာနှင့်ပတ်သက်သည့် အချက်အလက်အများအပြား စုဆောင်းရရှိမည်ဖြစ်သည်။ သင့်တော်သည့်ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးနည်းလမ်းများ သတ်မှတ်ဆုံးဖြတ်ရန်အလို့ငှာ အဆိုပါသတင်းအချက်အလက်များကို ဂရုတစိုက်ပြန်လည်သုံးသပ်ဆန်းစစ်မှုများပြုလုပ်ရမည်။ အဆိုပါဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးနည်းလမ်းများသည် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် ယင်း၏အကျိုးဆက်များအပါအဝင် ဘေးအန္တရာယ်များဒဏ်ပိုမိုခံနိုင်စွမ်းရှိလာစေရေးအတွက် ရပ်ရွာလူထုအား အထောက်အကူပြုနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ကွင်းဆင်းအကဲဖြတ်နေစဉ် ဖြစ်ရပ်များ၊ သုံးစွဲလိုက်သည့် အချက်အလက်များကို စစ်ဆေးရန်လိုအပ်ကြောင်းတွေ့ရှိရပါက လိုအပ်သည့်နေရာတွင် ချက်ချင်းလုပ်ဆောင်နိုင်ရန်အတွက် သတင်းအချက်အလက်အများအပြားကို ဆန်းစစ်လေ့လာသုံးသပ်ခြင်းများပြုလုပ်သွားသင့်သည်။ ယင်းနောက် -

- ၁။ ရလဒ်များပေါင်းစည်းရန်နှင့် အဓိကကျသည့် သတင်းပေးချက်များနှင့် အကြောင်းအရာများကိုစိစစ်ဖော်ထုတ်ရန်အတွက် ရပ်ရွာအစည်းအဝေးတွင် ချပြရမည်။ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိမှုအကဲဖြတ်မေးခွန်းအတွက်အဖြေများမှာအဘယ်နည်း။ ယင်းအဖြေများကရပ်ရွာအတွက် မည်သည့်အဓိပ္ပာယ်ဆောင်သနည်းစသည်ဖြင့်ဆွေးနွေးစေရမည်။
- ၂။ အချက်အလက်များကို အနှစ်ချုပ်ခြင်း၊ အကဲဖြတ်ရလဒ်များကို ရပ်ရွာသို့အသိပေးတင်ပြရန်ပြန်လာသည့်အခါတွင် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်လိုအပ်ကောင်းလိုအပ်နိုင်သည့်ကွာဟချက်မှန်သမျှကိုစိစစ်ဖော်ထုတ်ရမည်။
- ၃။ အကဲဖြတ်ရလဒ်များနှင့်ပတ်သက်၍ အနှစ်ချုပ်၊ ပေါင်းစပ်ဖော်ပြထားသည့်အစီရင်ခံစာတစ်စောင်ကို ရပ်ရွာလူထုနားလည်နိုင်မည့်နည်းလမ်းဖြင့် ပြုစုရမည်။
- ၄။ အဆင့်(၄)ကိုဆက်မသွားမီ၊ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးစီမံချက်များရေးဆွဲခြင်းမပြုမီ အကဲဖြတ်လုပ်ငန်းစဉ်၏အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်အဖြစ် ရပ်ရွာလူထုသို့ပြန်လည်အစီရင်ခံခြင်း၊ ပိုမိုခိုင်မာသည့်အချက်အလက်များရှာဖွေခြင်းတို့ပြုလုပ်ရမည်။

အသုံးပြုရမည့်နည်းလမ်းများ

- လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်(၃)။ လူမှုရေး၊ ရင်းမြစ်များနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ပြမြေပုံ (အခန်း-၄။ စာ -၇၀)
- လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်(၄)။ မြေပြင်စူးစမ်းလေ့ရေးခရီးထွက်ခြင်း (အခန်း-၄။ စာ -၇၆)
- လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်(၅)။ ရာသီဥတုအခြေပြပြကွဲဒီန် (အခန်း-၄။ စာ -၇၈)
- လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်(၆)။ သမိုင်းကြောင်းဖြစ်စဉ် (အခန်း-၄။ စာ -၈၁)
- လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်(၇)။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အလားအလာဆန်းစစ်ချက်(အခန်း-၄။ စာ -၈၄)
- လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်(၈)။ ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုသရုပ်ဖော်သစ်ပင်(အခန်း-၄။ စာ -၈၈)

လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်(၉)။ အထူးအုပ်စုများဆွေးနွေးပွဲ - ထိခိုက်ခံရမှုအရှိဆုံးသူများစိစစ်ဖော်
ထုတ်ခြင်း(အခန်း-၄။ စာ -၉၁)

လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်(၁၀)။ အဖွဲ့အစည်းတွင်းချိန်ဆက်မှုပြဇယား(အခန်း-၄။ စာ -၉၃)

လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်(၁၁)။ စွမ်းဆောင်ရည်ဆန်းစစ်သုံးသပ်ချက်(အခန်း-၄။ စာ -၉၆)

လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်(၁၂)။ အနာဂတ် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အလားအလာဆန်းစစ်သုံးသပ်ချက်
အခန်း-၄။ စာ -၉၈)

လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်(၁၃)။ အနာဂတ်မြေပုံ(အခန်း-၄။ စာ -၁၀၀)

လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်(၁၄)။ အချက်အလက်များစုဆောင်းပြုစုခြင်း(အခန်း-၄။ စာ -၁၀၂)

လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်(၁၅)။ ရပ်ရွာလူထုဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းအကဲဖြတ်ချက်အစီရင်ခံစာပုံစံ
အခန်း-၄။ စာ -၁၀၄)

(((((၀))))))

(၄) အဆင့်(၄)။ ရပ်ရွာလူထုဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးစီမံချက်များနှင့် ဦးစားပေးလုပ်ငန်းများ

အဆင့်(၄)၏ရည်ရွယ်ချက်မှာ ရပ်ရွာလူထုအတွက် ဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်မှုနည်းနိုင်သမျှနည်းစေရန်နှင့် ပေါ်ပေါက်လာသောပြဿနာများ (အချို့သောပြဿနာများမှာ ယခင်အဆင့်ဆွေးနွေးချက်များအတွင်းတွေ့ရှိထားပြီးဖြစ်နိုင်သည်) ဖြေရှင်းရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ရမည့်လုပ်ငန်းများဖော်ထုတ်ရန်ဖြစ်သည်။ ရပ်ရွာလူထုနှင့်လက်တွဲ၍ အသင့်တော်ဆုံးဖြစ်မည့် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးလုပ်ငန်းများဦးစားပေးသတ်မှတ်ရန်လိုသည်။ ထိုသို့ရွေးချယ်ရာတွင် ရပ်ရွာဒေသနှင့် ယင်းတို့၏ပတ်ဝန်းကျင်ရှိမည့်သည့်အစိတ်အပိုင်းကိုမဆို လက်ရှိတွင်လည်းကောင်း၊ အနာဂတ်တွင်လည်းကောင်း အန္တရာယ်ထပ်ဖြစ်စေမည့် သို့မဟုတ် အံ့ချော်နေသည့်လိုက်လျောညီထွေနေထိုင်မှုမျိုး မဖြစ်စေရန်လိုသည်။

အဆင့်(၄)သည် အဆင့်(၃)တွင်လုပ်ဆောင်ခဲ့ပြီးဖြစ်သည့် သတင်းအချက်အလက်များနှင့် ဆန်းစစ်ချက်များအား အစီအစဉ်ကျအောင်လုပ်ဆောင်နိုင်စေမည်ဖြစ်သည်။ လက်ရှိနှင့်အနာဂတ်စိန်ခေါ်မှုများအတွက်ဖြေရှင်းချက်များရှာဖွေရာတွင် ရှေ့ဆက်လှမ်းရမည့်အပြုသဘောဆောင်သော ခြေလှမ်းများကို ဆုံးဖြတ်သတ်မှတ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ အဆင့်(၃)ရှိလုပ်ငန်းစဉ်မှတစ်ဆင့် ထိခိုက်ခံရမှုအရှိဆုံးသူများ ဥပမာ-ကလေးသူငယ်များ၊ မသန်စွမ်းသူများ၊ သက်ကြီးရွယ်အိုများ၊ နယ်ခံများအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည့်အုပ်စုများအပါအဝင် အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသားများအတွက် ရွေးချယ်လုပ်ဆောင်နိုင်သည့်လုပ်ငန်းများပါဝင်ရန်အရေးကြီးသည်။

ရပ်ကွက်/ကျေးရွာစီမံချက်တွင် အသင့်လျော်ဆုံးဖြစ်သည့်ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေး လုပ်ငန်းများပါဝင်လာစေရန် အဆိုပါလုပ်ငန်းအားလုံးကို အသေးစိတ်စိစစ်ပြီး ဦးစားပေးသတ်မှတ်ရန်လိုအပ်သည် -

၁။ အသေးစိတ်စိစစ်သည့်လုပ်ငန်းတွင်အောက်ပါတို့ပါဝင်သည်-

(က) ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအကျိုးဆက်များအပါအဝင် ဘေးအန္တရာယ်များဒဏ်မှခံနိုင်စွမ်းရှိရေးအတွက် လုပ်ဆောင်ပေးနိုင်ခြင်းမရှိသည့်လုပ်ငန်းနှင့် လုပ်ဆောင်ပေးနိုင်သည့်လုပ်ငန်းများခွဲခြားသတ်မှတ်ခြင်း

(ခ) သီးခြားလုပ်ငန်းတစ်ခုချင်းစီနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအကျိုးဆက်များအပါအဝင်ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသည့်၊ ဖြစ်ပေါ်လာရန်မျှော်လင့်ထားသည့် ဘေးအန္တရာယ်များ

ကြောင့် လက်ရှိနှင့်နောင်တွင်ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ဖွယ်ရှိ သည့်အန္တရာယ်အလားအ
 လာများအပေါ်အသေးစိတ်ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း (ဥပမာ-ထိခိုက်ခံရလွယ်သည့်
 အုပ်စုများ၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်၊ ကျား-မကွဲပြားမှု၊ သဘောထားကွဲပြားမှု
 စသည်)

- (ဂ) အဆိုပြုထားသည့် လုပ်ငန်းများအား နောက်ဆုံးအကြိမ် ပြန်လည်သုံးသပ်အကဲ
 ဖြတ်ခြင်း-လက်တလောနှင့် အနာဂတ်တွင်ကျရောက်နိုင်မည့်အန္တရာယ်များအက်
 ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးစီမံဆောင်ရွက်ရာတွင် အဆိုပြုလုပ်ငန်းများထိရောက်အောင်မြင်မှု
 သေချာစေရေးအတွက် သက်ဆိုင်ရာကျွမ်းကျင်သူများ၊ တာဝန်ရှိသူများနှင့်အတူ
 လိုအပ်သည့်နေရာတိုင်း၊ ဖြစ်နိုင်သည့်နေရာတိုင်းတွင် ယင်းသို့ပြန်လည်သုံးသပ်
 ရန်

- ၂။ လုပ်ငန်းစဉ်များဦးစားပေးသတ်မှတ်ရာတွင် ရပ်ရွာလူထုနှင့် ပွင့်လင်မြင်သာမှုရှိသည့်
 ဆွေးနွေးမှုများပြုလုပ်သင့်သည်။ ယင်းသို့ဆွေးနွေးရာတွင် ဘေးအန္တရာယ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးလုပ်
 ငန်းများကို အပြီးသတ်ရွေးချယ်ဆုံးဖြတ်ရန်နှင့် သင့်လျော်သည့်ရင်းမြစ်ပစ္စည်းများခွဲဝေ
 သတ်မှတ်ပေးရန်ဖြစ်သည်။ ဆွေးနွေးချက်များကို မှတ်တမ်းတင်ပြီး ရပ်ရွာလူထု၏ အ
 တည်ပြုချက်ရယူထားရမည်။

ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်း-လက်တွေ့လုပ်ငန်းစီမံချက်များရေးဆွဲခြင်း

- ၁။ ဤလုပ်ငန်းစဉ်ကို ရပ်ရွာမှဦးဆောင်ပြုလုပ်ရန်နှင့် အဆင့်(၂)နှင့်(၃)တို့မှ ဆန်းစစ်ချက်
 များအပေါ်အခြေခံလုပ်ဆောင်သွားရန်လိုအပ်သည်။ လုပ်ငန်းစဉ်တွင် မှန်ကန်သင့်တော်
 သည့်လူများ၊ အသင်းအဖွဲ့များပါဝင်မှုသေချာရမည်ဖြစ်ပြီး နောက်ပိုင်းအချိန်များတွင် ရေး
 ဆွဲလိုက်သည့်စီမံချက်ကို လက်ရှိလုပ်ဆောင်နေသည့် ရပ်ကွက်/ကျေးရွာနှင့် ဒေသဆိုင်
 ရာအစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၏ လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့်ပေါင်းစည်းပေးသွားရန်အရေးကြီးသည်။
- ၂။ ဆွေးနွေးမှုများပြုလုပ်သည့်အခါတွင် ချမှတ်ထားသည့်အစီအစဉ်၏ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်
 နှင့် ဦးစားပေးမှုများကို မျက်မြင်ပြတ်စွဲကိုင်ထားရမည်။ ဤအစီအစဉ်များက မည်သည့်
 ကိစ္စကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်ရည်စူးထားကြောင်း ရပ်ရွာလူထုအား သတိပေးနှိုးဆော်ရန်
 လိုသည်။
- ၃။ လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုချင်းစီနှင့် အကယ်၍ယင်းတို့ကိုအကောင်အထည်ဆောင်ရွက်ခဲ့လျှင်
 လက်ရှိနှင့် အနာဂတ်တွင် ရပ်ရွာလူထုအတွက် ဖြစ်ပေါ်နေသည့်၊ ဖြစ်ပေါ်ရန်အလား
 အလာရှိသည့်အန္တရာယ်များ၊ ရပ်ရွာဒေသ၏သွင်ပြင်လက္ခဏာများအပေါ် အသေးစိတ်
 ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်။
- ၄။ ဖြစ်နိုင်သည့်နေရာတိုင်းတွင် ကျွမ်းကျင်သူများနှင့် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်၍ ဘေးအန္တရာယ်ခံနိုင်စွမ်း
 ရှိရေးလုပ်ငန်းများအပေါ် အပြီးသတ်ပြန်လည်သုံးသပ်အကဲဖြတ်မှုများပြုလုပ်ရမည်။ ရပ်
 ရွာလူထုနှင့်အတူ ဤပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းကို ဦးစားပေးရွေးချယ်မှုများပြုလုပ်ရာတွင်
 အသုံးပြုနိုင်သည်။

- ၅။ ရပ်ရွာလူထုအတွက် အသင့်လျော်ဆုံး၊ အရေးပါဆုံး မဟာဗျူဟာနည်းလမ်းများကို ဆုံးဖြတ်ရာတွင် ယင်းတို့နှင့်အတူ ဦးစားပေးရွေးချယ်မှုနည်းလမ်းများကို အသုံးပြုရမည်။ အဆိုပါနည်းလမ်းများတွင် အကျိုးဆက်-အကောင်အထည်ဖော်မှုဖြန့်ဝေရေး၊ တွဲဖက်-ဆက်စပ်နှိုင်းယှဉ်အဆင့်သတ်မှတ်နည်း၊ ဖြန့်ဝေရေးအဆင့်သတ်မှတ်နည်း/အမှတ်ပေးနည်းတို့ပါဝင်ပြီး ယင်းတို့ကို အခန်း(၅)တွင် ဖော်ပြထားသည်။
- ၆။ ရပ်ကွက်/ကျေးရွာအတွင်းလုပ်ဆောင်မည့် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးလုပ်ငန်းများ အပြီးသတ်စာရင်းပြုစုပြီးနောက် အသုံးပြုမည့်အချိန်နှင့် အဆိုပါလုပ်ငန်းများအကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် လိုအပ်မည့်အရာများကို စဉ်းစားဖော်ထုတ်ရမည်။ စဉ်းစားရန်လိုသည့် ကိစ္စများမှာ -
- (က) သတ်မှတ်လိုက်သည့်ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးလုပ်ငန်းများ အောင်မြင်စွာလုပ်ဆောင်နိုင်ရေးအတွက် မည်သည့်အရာများလိုအပ်သည်
 - (ခ) မည်သို့ဆောင်ရွက်သွားမည်
 - (ဂ) မည်သည့်အချိန်တွင်ဆောင်ရွက်သွားမည်
 - (ဃ) မည်သည့်နေရာတွင် အကောင်အထည်ဖော်သွားမည်
 - (င) မည်သည့်အတွက်ကြောင့် အကောင်အထည်ဖော်ရမည်
 - (စ) မည်သူကတာဝန်ယူရမည်၊ ပါဝင်လုပ်ဆောင်ရမည် - အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသား၊ ထိခိုက်ခံရလွယ်အုပ်စုများ စသည်ဖြင့်

အသုံးပြုမည့်နည်းလမ်းများ

- လေ့လာနည်းလမ်းညွှန် -၁။ အကျိုးဆက်-အကောင်အထည်ဖော်မှုဖြန့်ဝေရေး(အခန်း-၅။ စာ-၁၀၇)
- လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၂။ တွဲဖက်-ဆက်စပ်နှိုင်းယှဉ်အဆင့်သတ်မှတ်နည်း(အခန်း-၅။ စာ-၁၀၉)
- လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၃။ ဖြန့်ဝေရေးအဆင့်သတ်မှတ်ခြင်း/အမှတ်ပေးနည်း(အခန်း-၅။ စာ-၁၁၁)
- လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၄။ ရပ်ရွာဒေသဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးစီမံချက်ပုံစံ (အခန်း-၅။ စာ-၁၁၄)

(((((ဝ))))))

(၅) အဆင့်(၅)။ ကျေးရွာသိပ္ပံတုနှင့်လိုက်လျောညီထွေရှိရေးကော်မတီ (VACs)များနှင့် ဆက်စပ်အလုပ်အဖွဲ့များ ထူထောင်ဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် သင်တန်းများပေးခြင်း

အဆင့်(၅)၏ရည်ရွယ်ချက်များမှာ-

- ၁။ ကျေးရွာရာသီဥတုနှင့်လိုက်လျောညီထွေရှိရေးကော်မတီ(VACs)များ (ကျေးရွာသဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲရေးကော်မတီများ-VDMCs ကဲ့သို့) ကို ရှေးဦးသူနာပြုရေး၊ ကြိုတင်သတိပေးချက်ဖြန့်ဝေရေး၊ ရွှေ့ပြောင်းရေး၊ ရှာဖွေရေးနှင့်ကယ်ဆယ်ရေးတို့အတွက် အလုပ်အဖွဲ့များနှင့်အတူ ဖွဲ့စည်းရန်
- ၂။ ရှေးဦးသူနာပြုရေး၊ ကြိုတင်သတိပေးချက်ဖြန့်ဝေရေး၊ ရွှေ့ပြောင်းရေးလေ့ကျင့်မှု၊ ရှာဖွေရေးနှင့်ကယ်ဆယ်ရေးတို့အတွက် အလုပ်အဖွဲ့များအား လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးရန်

ကျေးရွာရာသီဥတုနှင့်လိုက်လျောညီထွေနေထိုင်ရေးကော်မတီများ (VACs):

ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးလုပ်ငန်းစီမံကိန်းများရေးဆွဲခြင်း၊ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းတို့တွင် ရပ်ရွာလူထုပါဝင်မှုထိရောက်အောင်မြင်ရေးအတွက် အထူးပြုဆောင်ရွက်မည့်အလုပ်အဖွဲ့များနှင့်အတူ ကျေးရွာရာသီဥတုနှင့်လိုက်လျောညီထွေရှိရေးကော်မတီများ(VACs)ဖွဲ့စည်းရေးမှာ အရေးကြီးသည်။ ယင်းကော်မတီသည် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးနှင့်စပ်လျဉ်းသည့်လုပ်ငန်းမှန်သမျှအတွက် အဓိကတာဝန်ရှိအဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည်။ အဆိုပါကော်မတီဖွဲ့စည်းမှုသည် ရပ်ကွက်/ကျေးရွာအခြေအနေပေါ်တွင်မူတည်၍ကွဲပြားမှုရှိနိုင်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ အသစ်ဖွဲ့စည်းခြင်း သို့မဟုတ် လက်ရှိကော်မတီ/အဖွဲ့အစည်း၏အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ်ဖွဲ့စည်းခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ ကျေးရွာရာသီဥတုကော်မတီ၏ရည်ရွယ်ချက်မှာ ရပ်ရွာလူထုဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးစီမံချက်အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအားဖြင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပါအဝင် ဘေးအန္တရာယ်များဒဏ်ကို ရပ်ရွာလူထုမှ ပို၍ကြိုကြိုခံနိုင်စွမ်းရှိလာစေရေးဖြစ်သည်။ ရှေးဦးသူနာပြုရေး၊ ကြိုတင်သတိပေးချက်ဖြန့်ဝေရေး၊ ရွှေ့ပြောင်းရေးလေ့ကျင့်မှု၊ ရှာဖွေရေးနှင့်ကယ်ဆယ်ရေး အလုပ်အဖွဲ့အမျိုးမျိုး၏ အဖွဲ့ဝင်များအား အထူးပြုသင်တန်းများ ပို့ချပေးရန်အရေးကြီးသည်။ အဆိုပါသင်တန်းများကို ဒေသခံအဖွဲ့အစည်းများ - ဥပမာ မီးသတ်တပ်ဖွဲ့၊ မိုးလေဝသနှင့်ဇလဗေဒဌာန(ကြိုတင်သတိပေးချက်အတွက်တာဝန်ရှိအဖွဲ့အစည်း)နှင့် မြန်မာနိုင်ငံကြက်ခြေနီအသင်းတို့နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်ဖြစ်သည်။ ရပ်ကွက်/ကျေးရွာများအနေဖြင့် ယင်းတို့သက်ဆိုင်ရာ ရာသီဥတုကော်မတီများ၏စီစဉ်မှုဖြင့် စီမံချက်ပါလုပ်ငန်းများကို အကောင်အထည်ဖော်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ကျေးရွာရာသီဥတုကော်မတီများတွင် အမျိုးသမီးများ၊ အမျိုးသားများ၊ လူငယ်များ၊ သက်ကြီးဝါကြီးများ၊ မသန်းစွမ်းသူများ၊ လူမျိုးစုငယ်များ၊ ရပ်မိရပ်ဖများ စသည်တို့အပါအဝင် ရပ်ရွာလူထုအား ကိုယ်စားပြုသူများလုံလောက်စွာပါဝင်သင့်သည်။ ကျေးရွာရာသီဥတုကော်မတီဝင်များရွေးချယ်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ မြန်မာနိုင်ငံကြက်ခြေနီအသင်း (MRCS) မှသတ်မှတ်ပေးသည့် အရေးကြီးသောစံအချို့မှာ-

- ရပ်ရွာလူထုမှ လေးစားကြည်ညိုသူများဖြစ်ခြင်း
- လိုအပ်သည့်အခါတွင် ကျေးရွာအတွက် အချိန်ပေးနိုင်ခြင်း
- တာဝန်ချသည့်နေရာများသို့ လှည့်လည်သွားလာနိုင်ခြင်း
- အခြေခံဆက်ဆံပြောဆိုမှုကျွမ်းကျင်ခြင်းနှင့် အခြားသက်ဆိုင်သည့်အသိပညာဗဟုသုတရှိခြင်း
- စေတနာ့ဝန်ထမ်းလုပ်ငန်းများတွင် စိတ်ပါဝင်စားမှုရှိခြင်း

ထို့နောက် ကော်မတီ၏တာဝန်နှင့်လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို လွယ်ကူရှင်းလင်းစွာသတ်မှတ်ရန်လိုသည်။ ကျေးရွာရာသီဥတုကော်မတီ၏အဓိကလုပ်ငန်းတာဝန်များတွင် အောက်ပါလုပ်ငန်းများပါဝင်သည် (MRCS - ၂၀၁၃) -

- ရေတို-ရေရှည်ကာလနှစ်ရပ်လုံးအတွက် ကျေးရွာအတွင်း ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေး ယေဘုယျရည်မှန်းချက်၊ ရည်ရွယ်ချက်များကို ချမှတ်ခြင်း
- အဖွဲ့တွင် ထိခိုက်ခံရမှုအလွယ်ဆုံးအုပ်စုများမှ ကိုယ်စားလှယ်များထည့်သွင်းဖွဲ့စည်းခြင်း
- တာဝန်ယူဆောင်ရွက်မည့်သူများရွေးချယ်ခြင်းနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့်လိုက်လျောညီထွေရှိရေးလုပ်ငန်းများအပါအဝင် ဘက်စုံပေါင်းစည်းသဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှုများပြုလုပ်သွားမည့် ကော်မတီများ/အလုပ်အဖွဲ့များ/လုပ်ငန်းအဖွဲ့များဖွဲ့စည်းခြင်း

- ကျေးရွာဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးစီမံချက်များ၊ မူဝါဒများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအား ရပ်ရွာအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းဝင်များက သဘောတူအတည်ပြုခြင်း
- ကြိုတင်ပြင်ဆင်ရေးနှင့် ဘေးအန္တရာယ်လျော့ပါးရေးလုပ်ငန်းများအတွက် ရင်းမြစ်ပစ္စည်းများ စုဆောင်းရေးအတွက် သဘောတူညီခြင်း
- ငွေကြေးနှင့်နည်းပညာအထောက်အပံ့များရယူရေးအတွက် ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ရမည့် အစိုးရနှင့် အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများသတ်မှတ်ခြင်း၊ ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ခြင်း
- ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ အကျိုးခံစားရမည့်ကျေးရွာအား ပြည့်ပြည့်စုံစုံအသိပေးခြင်း
- ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးစီမံချက်များအကောင်အထည်ဖော်ရေးအတွက် ရပ်ရွာလူထုအားဆော်သြစည်းရုံးရာတွင် အချိန်ပေး၍ဦးဆောင်လုပ်ကိုင်ခြင်း

(((((o))))))

ကျေးရွာရာသီဥတုနှင့်လိုက်လျောညီထွေရှိရေးကော်မတီ(VACs)များတွင် ယေဘုယျအားဖြင့် အောက်ပါတာဝန်ရှိသည်-

မှတ်စု(၇)။ သဘာဝဘေးမဖြစ်ပွားမီ ကျေးရွာရာသီဥတုကော်မတီမှ ကြိုတင်ဆောင်ရွက်ရမည့် တာဝန်များ

- ကျေးရွာရှိလူတိုင်း ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးစီမံချက်ကို သိရှိရမည်။
- လုပ်ငန်းစီမံချက်ပါ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးလုပ်ငန်းများတွင် ပါဝင်လုပ်ဆောင်ရေးအတွက် ရပ်ရွာလူထုအား စည်းရုံးထားရမည်။
- ကျေးရွာတွင်မပြုလုပ်နိုင်သည့် မရရှိနိုင်သည့်ပစ္စည်းပစ္စယများကို စုစည်းထားရမည်။
- သဘာဝဘေးကြိုတင်ပြင်ဆင်ရေးအတွက် ရပ်ရွာလူထုအား လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးရမည်။
- သဘာဝဘေးမကျရောက်မီ၊ ကျရောက်နေစဉ်၊ ကျရောက်ပြီးနောက် လုပ်ဆောင်ရမည့်လုပ်ငန်းများနှင့် ပတ်သက်၍ ရပ်ရွာလူထုသိရှိနားလည်အောင်လုပ်ပေးထားရမည်။
- (ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပါအဝင်)ဘေးအန္တရာယ်ခြိမ်းခြောက်မှုများကို စောင့်ကြည့်ခြင်း၊ ကြိုတင်ဇာတ်တိုက်လေ့ကျင့်ခြင်း၊ စီမံချက်တိုးတက်ကောင်းမွန်ရေးအတွက် သင်ခန်းစာများထုတ်ယူခြင်းတို့ပြုလုပ်ရမည်။
- မြို့နယ်၊ ကျေးရွာအုပ်စုသဘာဝဘေးကြိုတင်ပြင်ဆင်ရေးကော်မတီများ၊ အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့များ နှင့် အခြားရပ်ရွာဒေသများမှ တာဝန်ယူဆောင်ရွက်နေသူများနှင့် ချိတ်ဆက်ခြင်း၊ ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းခြင်းတို့ပြုလုပ်ရမည်။
- အကယ်၍ ပိုမိုကောင်းမွန်အောင်လုပ်ဆောင်ရန်လိုအပ်သည့်စီမံချက်လုပ်ငန်းများနှင့် နယ်ပယ်များတွေ့ရှိရလျှင် ယင်းတို့ကိုသိရှိရန်အတွက် လက်တွေ့လေ့ကျင့်မှုများစီစဉ်ပြုလုပ်ရမည်။
- ကျေးရွာဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးစီမံချက်ကို ပုံမှန်ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း၊ ပြင်ဆင်ရေးဆွဲခြင်းတို့ပြုလုပ် ရမည်။
- သီးခြားကိစ္စရပ်များအတွက် အဖွဲ့များဖွဲ့စည်းပေးရမည်။ ဥပမာအားဖြင့် -
 - ရှာဖွေရေးနှင့်ကယ်ဆယ်ရေးအဖွဲ့
 - ရှေးဦးသူနာပြုအဖွဲ့
 - သတိပေးချက်ဖြန့်ဝေရေးအဖွဲ့
 - ရွှေ့ပြောင်းရေးအဖွဲ့
 - ခိုလှုံရေးစခန်းစီမံခန့်ခွဲရေးအဖွဲ့
 - ကယ်ဆယ်ရေးပစ္စည်းဝေငှရေးအဖွဲ့

မှတ်စု-၈။ ဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်နေစဉ် ကျေးရွာရာသီဥတုကော်မတီ၏တာဝန်များ (မာလ်တေဆာ အင်တာနေရှင်နယ် - ၂၀၁၄)

- မိုးလေဝသနှင့်ဇလဗေဒဦးစီးဌာန သို့မဟုတ် အခြားဌာနများမှရရှိသည့် သတိပေးချက်များဖြန့်ဝေခြင်း။ သတိပေးချက်များကို သတိပေးချက်ဖြန့်ဝေရေးအဖွဲ့၏အကူအညီဖြင့် အသံချဲ့စက်များအသုံးပြု၍လည်းကောင်း၊ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများမှကြေညာပေးခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ် လက်ဆင့်ကမ်းစနစ်ဖြင့် တုံးမောင်းခေါက်၍လည်းကောင်း ဖြန့်ဝေပေးနိုင်သည်။
- ရွှေ့ပြောင်းရေးအဖွဲ့အကူအညီဖြင့် ရပ်ရွာလူထုအား ဘေးကင်းရာသို့ရွှေ့ပြောင်းပေးခြင်း
- ရှာဖွေရေးနှင့်ကယ်ဆယ်ရေးအဖွဲ့အကူအညီဖြင့် ရှာဖွေရေး၊ ကယ်ဆယ်ရေးတို့ပြုလုပ်ခြင်း
- ရှေးဦးသူနာပြုရေးအဖွဲ့မှတစ်ဆင့် ရှေးဦးသူနာပြုလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ဆေးဝါးထောက်ပံ့မှုရရှိရေးအတွက် ကျန်းမာရေးဌာန၊ အခြားအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ညှိနှိုင်းခြင်း

မှတ်စု(၉) ဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်ပြီးနောက် ကျေးရွာရာသီဥတုကော်မတီ၏တာဝန်များ (မာလ်တေဆာအင်တာနေရှင်နယ် - ၂၀၁၄)

- ကျေးရွာ၏ ပျက်စီးမှု၊ ဆုံးရှုံးမှုနှင့် လိုအပ်ချက်များကိုအတွက် အကဲဖြတ်ခြင်း
- ကယ်ဆယ်ရေးနှင့်ထောက်ပံ့ရေးပစ္စည်းများဖြန့်ဝေရေးအတွက် မြို့နယ်၊ ကျေးရွာအုပ်စုအာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများ၊ အကူအညီပေးသည့်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ညှိနှိုင်းခြင်း၊ စီမံခြင်း၊ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း
- ကျေးရွာ၏လူမှုရေး၊ စီးပွားရေးနှင့်ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာပြန်လည်ထူထောင်ရေးအတွက်အကူအညီပေးခြင်း၊ ဥပမာနေအိမ်

များပြန်လည်တည်ဆောက်ခြင်း

- ပြန်လည်ထူထောင်ရေးအကူအညီများများအတွက် မြို့နယ်၊ ကျေးရွာအုပ်စုအာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများ၊ အကူအညီပေးသည့်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အမြဲတမ်းဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ခြင်း
- ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေး၊ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးအဆင့်၏အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်အဖြစ် ဘေးအန္တရာယ်လျော့ပါးစေမည့်လုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်ခြင်း
- ရပ်ရွာလူထု၏တုံ့ပြန်မှုကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း၊ အထူးသဖြင့် ကျေးရွာရာသီဥတုကော်မတီ/ကျေးရွာ သဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲရေးကော်မတီနှင့် အဖွဲ့များ၏လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများဖြစ်သည်။ ယင်းသို့သုံးသပ်ခြင်းဖြင့် ရပ်ရွာလူထုဘေးကင်းလုံခြုံမှုပိုမိုကောင်းမွန်စေပြီး အနာဂတ်သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်ရပ်များအပေါ် တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက် မှုများပိုမိုတိုးတက်လာစေမည်ဖြစ်သည်။

(၆) အဆင့်(၆)။ ရပ်ရွာလူထုဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးစီမံချက်အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း

အဆင့်(၆)၏ရည်ရွယ်ချက်မှာ-

- ၁။ ကျေးရွာအဆင့်၌ တရားဝင်အတည်ပြုထားပြီးဖြစ်သည့်လုပ်ငန်းများနှင့်အတူ အကောင်အထည်ဖော်ရေးလုပ်ငန်းများကိုစတင်ခြင်း - ဒေသဆိုင်ရာအာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများသို့ ထောက်ခံတင်ပြမှုများပြုလုပ်ခြင်း
- ၂။ အဓိကတာဝန်ရှိသည့်ကျေးရွာလူကြီးများ၊ ဒေသဆိုင်ရာအာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အတူ မြို့နယ်နှင့်ပြည်နယ်အဆင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံချက်များတွင် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးစီမံချက်များထည့်သွင်းရေးဆွဲမှုအဆင်ပြေစေရေးအတွက်ဆောင်ရွက်ရန် (အခန်း-၆ တွင်ကြည့်ပါ။)

ဒေသဆိုင်ရာအာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများသို့ ထောက်ခံတင်ပြပေးခြင်း

ကျေးရွာများနှင့်အတူလုပ်ဆောင်သည့် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးဘက်စုံပေါင်းစည်းချဉ်းကပ်မှုတွင် ပေါ်ပေါက်လာသည့် ပြဿနာများနှင့် အလေးထားရမည့်ကိစ္စမှာ အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့တည်းက -ဥပမာ မာလ်တေဆာအင်တာနေရှင်နယ်အဖွဲ့ သို့မဟုတ် ယင်းမိတ်ဖက်အဖွဲ့ တစ်ဖွဲ့တည်းက အကောင်အထည်ဖော်သည့်လုပ်ငန်းများဖြင့် ဖြေရှင်းနိုင်မည်မဟုတ်ဆိုသည့်ပြဿနာဖြစ်သည်။ လုပ်ငန်းစဉ်တလျောက် အရေးကြီးဆုံးအချက်မှာ အထောက်အကူပြုဆောင်ရွက်ပေးသူများသည် ရပ်ရွာလူထုနှင့်အတူ လူ/ငွေကြေးရင်းမြစ်ပစ္စည်းများဖြင့် ကိုယ့်အားကိုယ်ကိုးလုပ်နိုင်သည့်ကိစ္စများ၊ ပြင်ပအကူအညီဖြင့်လုပ်ရမည့်ကိစ္စများစိစစ်ဖော်ထုတ်ခြင်း၊ အကူအညီလိုပါက မည်သည့်နေရာမှရယူနိုင်တို့ကိုစဉ်းစားခြင်းတို့ပြုလုပ်ရမည်။ ယင်းကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ ကျေးရွာဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးစီမံချက် အပြည့်အဝအကောင်အထည်ဖော်ရေးအတွက် ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရဌာနများမှ အကူအညီများရရှိရေးအတွက် ထောက်ခံတင်ပြမှုများပြုလုပ်ပေးရန်လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။ ကျေးရွာဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးစီမံချက်များကို ပိုမိုကျယ်ပြန့်သည့် မြို့နယ်နှင့် ပြည်နယ်အဆင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းရေးဆွဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်များအတွင်း ထည့်သွင်းရေးဆွဲခြင်းဖြင့် ရေရှည်အောင်မြင်မှုရှိရေးအတွက်လည်း အထောက်အကူဖြစ်စေနိုင်မည်ဖြစ်သည် (အခန်း-၆ တွင်ကြည့်ပါ။)

ဘက်စုံပေါင်းစည်းဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်မှုအကဲဖြတ်ချက်ပြုလုပ်ခြင်းသည် ရပ်ရွာလူထုအတွက် ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ပေးနိုင်ပြီး ဒေသဆိုင်ရာအာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများကဲ့သို့သော အရေးပါသည့်လူပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် ဆက်ဆံနိုင်စွမ်းရှိလာစေမည်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါဆက်ဆံရေးသည် ရပ်ရွာလူထုတွင် ယုံကြည်မှုနှင့်စွမ်းဆောင်ရည်တိုးပွားလာစေပြီး ထောက်ခံတင်ပြ-စည်းရုံးဆော်ကြံမှုများအတွက် သင့်တော်သည့် ချဉ်းကပ်နည်းများတွေ့ရှိနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

(၇) ဆင့်(၇)။ လူထုပါဝင်စောင့်ကြည့်ခြင်း၊ အကဲဖြတ်ခြင်းနှင့် လေ့လာသင်ယူခြင်း

အဆင့်(၇)၏ရည်ရွယ်ချက်မှာ ကျေးရွာဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးစီမံချက်များအနေဖြင့် ကျေးရွာလိုအပ်ချက်နှင့်ကိုက်ညီရေး၊ ရည်ရွယ်ချက်များအောင်မြင်ရေးအတွက် ရပ်ရွာလူထုမှဦးဆောင်ပါဝင်သည့် စောင့်ကြည့်ခြင်း၊ အကဲဖြတ်ခြင်း၊ လေ့လာသင်ယူခြင်းတို့ပြုလုပ်သွားရန်ဖြစ်သည်။

စီမံချက်ရေခွဲပြီးသည့်အခါ စီမံချက်အတိုင်းအကောင်အထည်ဖော်ရေးမှ စိန်ခေါ်မှုဖြစ်လာသည်။ ကျေးရွာမှဦးဆောင်၍ စောင့်ကြည့်ခြင်း၊ အကဲဖြတ်ခြင်း၊ လေ့လာသင်ယူခြင်းတို့ တိုးတက်ကောင်းမွန်ရန် အရေးကြီးသည်။ သို့မှသာ ကျေးရွာဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းတိုးတက်မှုအခြေအနေများကို ရပ်ရွာလူထုမှစောင့်ကြည့် အကဲဖြတ်နိုင်စွမ်းရှိလာမည်ဖြစ်ပြီး အကောင်အထည်ဖော်မှုများသည် ရွာသူရွာသားများ အထူးသဖြင့် ထိခိုက်ခံရလွယ်သည့်အုပ်စုများ၏မျှော်လင့်ချက်များနှင့်ကိုက်ညီမှုရှိ-မရှိ သိနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ အကြံပြုသည့် နည်းလမ်းများတွင် ကျေးရွာအတွင်းအရေးကြီးသည့်ကဏ္ဍများ ဥပမာ-မသန်စွမ်းသူများ၊ အဓိကသတင်းပေးသူများနှင့်မေးမြန်းမှုများ၊ အဆင့်သတ်မှတ်ခြင်း သို့မဟုတ် အမှတ်ပေးခြင်းတို့တွင်ပါဝင်သူများနှင့် အထူးအုပ်စုဆွေးနွေးပွဲများပါဝင်နိုင်သည် (လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၂၊ အခန်း-၅၊ စာ-)

ဇယား-၆။ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးဆိုင်ရာ ဘက်စုံပေါင်းစည်းချဉ်းကပ်နည်း		
ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးဆိုင်ရာ ဘက်စုံပေါင်းစည်းချဉ်းကပ်နည်းအဆင့်များ	အချက်အလက်စုဆောင်းခြင်း၊ အကောင်အထည်ဖော်ရန်ခြင်း စောင့်ကြည့်ခြင်းနှင့် အကဲဖြတ်ခြင်းအတွက် အသုံးပြုနည်းလမ်းများ	ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းအကဲဖြတ်မှုရလဒ်များ (ဖြေရှင်းပေးရမည့် မေးခွန်းများ)
အဆင့်-၁။ ရွေးချယ်မှု	၁။ လက်ငင်းအကဲဖြတ်ချက်	၁။ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးအစီအစဉ်အတွက် ကျေးရွာ(များ)၏ရွေးချယ်မှု
အဆင့်-၂။ အခြေခံအချက်အလက်များစုဆောင်းခြင်းအပါအဝင် အခြေအနေဆန်းစစ်ခြင်း	၂။ အခြေခံလေ့လာမှုများ၊ အဓိကနှင့်ဆင့်ပွားအချက်အလက်စုဆောင်းခြင်း (အဆင့်-၃ တွင်အသုံးပြုသည့်နည်းလမ်းများဖြင့်အကောင်အထည်ဖော်ရန်)	၁။ အောက်ဖော်ပြပါကိစ္စများသာမကအခြားကိစ္စများအပါအဝင် ကျေးရွာ၏အခြေခံအချက်အလက်များ (က) တည်နေရာနှင့် လူဦးရေ (ခ) ထိခိုက်ခံရလွယ်အုပ်စုများနှင့် နေရာများရွေးထုတ်ခြင်း (ဂ) ရာသီဥတုပြောင်းလဲအကျိုးဆက်များအပါအဝင် ဘေးအန္တရာယ်သတင်းများ (ဃ) သက်မွေးလုပ်ငန်းနှင့်မြေအသုံးချမှု (င) ကျေးရွာတည်ဆောက်ပုံနှင့်ခေါင်းဆောင်မှု (စ) ကျေးရွာရှိသယံဇာတများ၊ ပိုင်ဆိုင်မှုများ၊ အဖွဲ့အစည်းများတည်ရှိမှု (ဆ) ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ အခြေခံအဆောက်အအုံ(ဈေးများ၊ လမ်းများစသည်) (ဇ) နိုင်ငံရေးနှင့် လုံခြုံရေးကိစ္စရပ်များ
အဆင့်-၃။ ကျေးရွာဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းအကဲဖြတ်ချက် (က) ရာသီဥတုပြောင်း	၃။ လူမှုရေး၊ သယံဇာတနှင့် ဘေးအန္တရာယ်အခြေပြမြေပုံ ၄။ နယ်မြေအနေအထား စူးစမ်း	၃။ ကျေးရွာတွင်ဘယ်လိုဘေးအန္တရာယ်တွေ၊ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအကျိုးဆက်တွေဖြစ်ပေါ်ခဲ့သလဲ၊ ဘယ်နှစ်ကြိမ်ဖြစ်ခဲ့သလဲ။ ရွာလူထုမှ ဘယ်ကိစ္စမျိုးကိုစိုးရိမ်သလဲ

လဲမှုအပါအဝင် ဘေးအန္တရာယ်များ နှင့်ပတ်သက်၍ နားလည်သဘော ပေါက်ခြင်း	လေ့လာမှုခရီးထွက်ခြင်း ၅။ ရာသီအလိုက်ပြက္ခဒိန် ၆။ ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်ပွားမှု ရက်စဉ်သမိုင်း	(က) ယခင်ကဖြစ်ရပ်များ (ခ) ယခု-ယခင်အခြေအနေမတူညီသည့်မည်သည့် ဖြစ်ရပ်မဆို (င) နောင်လာမည့်ကာလ-ဘယ်လိုကြိုတင်မျှော်မှန်း ထားသည်..။ ၄။ မြေအသုံးချမှုပုံစံဘယ်လိုပြောင်းလဲသွားသလဲ၊ ဒီအ ပြောင်းအလဲနဲ့ ဘေးအန္တရာယ်အကျိုးဆက်ပိုကြီး မားလာတာ ဆက်စပ်မှုရှိသလား ၅။ ဘယ်အိမ်ထောင်/အုပ်စုတွေက အခြားသူတွေထက် ပိုပြီးထိခိုက်ခံရသလဲ၊ ဘာကြောင့်လဲ (က) ယင်းအိမ်ထောင်စုများ/အုပ်စုများအနေဖြင့် အခြားသူများထက် သီးသန့်ပစ္စည်းများ/သက် မွေးလုပ်ငန်းများကို မှီခိုအားထားနေရသလား ၆။ ရွာသူရွာသားများအတွက် သဘာဝဘေးနှင့်ပတ် သက်တဲ့စီမံချက်တွေရှိသလား။ သူတို့အတွက်ရွှေ့ ပြောင်းလမ်းကြောင်းတွေသတ်မှတ်ပေးထားလား။ ကြိုတင်သတိပေးချက်တွေ အချိန်မီရသလား။ ဒေသခံအစိုးရဌာနတွေအနေနဲ့ သဘာဝဘေးတွေ ကိုတုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းရှိသလား။
(ခ) ထိခိုက်ခံရလွယ်မှု နှင့်အပြောင်းအလဲ များဖြစ်ပေါ်ရသည့် အကြောင်းရင်းများ ကိုနားလည်ခြင်း၊ လူ၊ သက်မွေးလုပ် ငန်း၊ အခြေခံအ ဆောက်အအုံနှင့် ရင်းမြစ်သယံဇာတ များအပါအဝင် ထိ ခိုက်ခံရမှုအလွယ် ဆုံးဖြစ်တဲ့အရာတွေ ကဘာတွေလဲ၊ ဘယ်သူတွေလဲ	၇။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် အလားအလာဆန်းစစ်ချက် ၈။ ထိခိုက်ခံရလွယ်မှု သရုပ်ဖော်မြေပုံ ၉။ အထူးအုပ်စုများဆွေးနွေးပွဲ- ထိခိုက်ခံရအလွယ်ဆုံးသူ များစိစစ်ဖော်ထုတ်ခြင်း	၇။ အောက်ဖော်ပြပါအချက်များအရ ကျေးရွာမှကြိုတွေ ရသည့် အပြောင်းအလဲအကျိုးဆက်များကို ပြန် လည်သုံးခြင်း (က) သဘာဝသယံဇာနှင့် လူမှုရေးရင်းမြစ်အင်အား (၁) သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အခြေအနေဆုတ် ယုတ်မှုရှိသလား၊ ဆုတ်ယုတ်စေတဲ့အ ကြောင်းရင်းတွေကဘာတွေလဲ (၂) ရာသီဥတုပြောင်းအလဲလျော့သွားမယ့် အလားအလာခန့်မှန်းနိုင်သလား၊ ခန့်မှန်း နိုင်တယ်ဆိုရင် ဒေသအတွက် ရာသီဥတု အပြောင်းအလဲနဲ့အကျိုးဆက်တွေအပေါ် လေ့လာခန့်မှန်းချက်တွေကဘာတွေလဲ (၃) ရာသီဥတုအန္တရာယ်အပါအဝင် လက်ရှိနဲ့ အနာဂတ်အန္တရာယ်တွေနဲ့ပတ်သက်တဲ့ သတင်းတွေကို ဒေသခံအဖွဲ့အစည်းတွေ အလွယ်တကူရနိုင်သလား (၄) ရာသီဥတုဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိတဲ့သက်မွေးလုပ် ငန်းတွေကို ကူညီပံ့ပိုးပေးဖို့ ဒေသတွင်း စီမံချက်တွေ၊ မူဝါဒတွေမှာထည့်သွင်းရေး ဆွဲထားသလား (၅) ဒေသန္တရအစိုးရနဲ့အန်ဂျီအိုအဖွဲ့များရဲ့ပြည် သူအကျိုးဆောင်လုပ်သားတွေအနေနဲ့ ရာ သီဥတုအန္တရာယ်များ၊ လိုက်လျောညီထွေ ကျင့်သုံးနိုင်မည့်နည်းလမ်းများကိုနားလည်

		သဘောပေါက်သလား (ခ) စီးပွားရေးနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံများ (၁) အခြေခံအဆောက်အအုံတွေက ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိသလား (၂) ကျေးရွာလူထုအနေဖြင့် ငွေစုဆောင်းနိုင်/ငွေချေးနိုင်သလား (၃) သက်မွေးလုပ်ငန်းတစ်မျိုးမကလုပ်နိုင်တဲ့ အခွင့်အလမ်းတွေနဲ့ ဝင်ငွေအမျိုးမျိုးရနိုင်တဲ့ အလုပ်တွေရှိသလား (ဂ) လူနှင့်နိုင်ငံရေးရင်းမြစ်များ (၁) အလုပ်အကိုင်ရရှိမှု၊ ပညာသင်ကြားမှု၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုတို့အတွက် ဘယ်လိုအခွင့်အလမ်းတွေရနိုင်သလဲ၊ လူတိုင်းရနိုင်သလား (၂) လက်ရှိအချိန်မှာ တည်ငြိမ်အေးချမ်းမှုကို ကိုခြိမ်းခြောက်နေတဲ့ကိစ္စတွေရှိလား (၃) လက်ရှိအချိန်တွင် ဘေးအန္တရာယ်လျော့ပါးရေးစီမံချက်တွေချမှတ်ထားသလား၊ အကျိုးရှိရဲ့လား။ (၄) ဒေသတွင်းစီမံကိန်းရေးဆွဲတဲ့လုပ်ငန်းစဉ်တွေမှာ လူတိုင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်သလား။ (၅) ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရဌာနများကဘာတွေ ကူညီထောက်ပံ့ပေးသလဲ ၈။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအကျိုးဆက်တွေအပါအဝင် ဘေးအန္တရာယ်တွေကြောင့် ထိခိုက်ခံရမှုအရှိဆုံး သက်မွေးလုပ်ငန်းတွေ/စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတွေက ဘာတွေလဲ ၉။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအကျိုးဆက်တွေအပါအဝင် ဘေးအန္တရာယ် ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုအများဆုံးခံရသူများ/ကဏ္ဍများအတွက် ဘယ်လိုပြန်လည်ထူထောင်မှုတွေလုပ်ပေးသလဲ။ မလိုအားအပ်တဲ့ အကျိုးဆက်တွေဖြစ်ပေါ်သလား ၁၀။ ဒေသအတွက် စီမံချက်ရေးဆွဲရာမှာ အမျိုးသမီးများ၊ ဥပက္ခာပြုခံထားရသည့်အုပ်စုများရဲ့ဆန္ဒတွေ ပါဝင်သလား။ အရေးကြီးတဲ့ သက်မွေးလုပ်ငန်းရင်းမြစ်သယံဇာတတွေရရှိသလား
(ဂ) လက်ရှိတွေ့ကြုံနေရသည့်အန္တရာယ်များနှင့် အနာဂတ်တွင်ကြုံရမည့်အန္တရာယ်များကိုတွယ်ဖြေရှင်းရာ၌ ကျေးရွာတစ်ရွာ၏လက်ရှိ	၁၀။ ဆက်စပ်မှုပြကွင်းများ (‘ ဗန်း ‘ ကားချပ်) ၁၁။ စွမ်းဆောင်ရည်ဆန်းစစ်ချက် ၁၂။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် အလားအလာဆန်းစစ်ချက်- အနာဂတ်အလားအလာခန့်	၁၁။ လက်ရှိနှင့် အနာဂတ်တွင်ဖြစ်ပေါ်မည့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအကျိုးဆက်များအပါအဝင် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်ရပ်များမှ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် ကြိုတင်မျှော်မှန်းလုပ်ဆောင်မှုများအတွက်ရပ်ရွာဒေသမှ ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုကောင်းကောင်းဘယ်လိုလုပ်ထားသလဲ ၁၂။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပါအဝင် ဘေးအန္တရာယ်

စွမ်းဆောင်နိုင်မှုနှင့် ထိရောက်အောင်မြင်မှုတို့ကိုနားလည်သဘောပေါက်မှု	မှန်းချက်များ ၁၃။ အနာဂတ်မြေပုံ ၁၄။ အချက်အလက်များစုဆောင်းပြုစုခြင်း ၁၅။ ရပ်ရွာဒေသဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိမှုအကဲဖြတ်ချက်အတွက်အစီရင်ခံစာပုံစံ	များနှင့်စပ်လျဉ်းပြီး ကျေးရွာ၏လက်ရှိအသိပညာဗဟုသုတဘယ်လောက်ရှိသလဲ (က) ဘယ်လို ဒေသန္တရ/ဒေသခံနည်းလမ်းတွေတွေရသလဲ (ခ) ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် အနာဂတ်တွင်ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည့်အခြေအနေနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ရွာသူ ရွာသားများနားလည်သဘောပေါက်သလား (ဂ) ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးအတွက်စီမံချက်ရေးဆွဲခြင်းနှင့် လိုက်လျောညီထွေရှိရေးရွေးချယ်မှုများကိုနားလည်သလား၊ အစီအစဉ်များတွင်ပါဝင်ရန်စိတ်အားထက်သန်သလား။ ၁၃။ လက်ရှိအခြေအနေတွင် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းဖို့ဘယ်လိုစွမ်းဆောင်ရည်တွေရှိသလဲ။ ဒီစွမ်းဆောင်မှုတွေ ဘယ်လိုရရှိလာသလဲ။ ဥပမာ-အစားအစာသိုလှောင်ထားမှု၊ အမြင့်ပိုင်းသို့ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်မှုစသည်ဖြင့် ၁၄။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပါအဝင် ဘေးအန္တရာယ်များရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရာ၌ အထောက်အကူဖြစ်စေမည့် သတင်းအချက်အလက်တွေကို ရွာသူရွာသားတွေ ဘယ်ကရသလဲ။ ဥပမာ-စိုက်ပျိုးရေးအကျိုးဆောင်လုပ်သားများ၊ ရာသီဥတုခန့်မှန်းခြင်းနှင့် သတင်းများ၊ ကြိုတင်သတိပေးခြင်းများစသည်ဖြင့် (က) ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးအတွက်စီမံချက်ရေးဆွဲရာတွင် ရွာသူရွာသားများနှင့်အတူပါဝင်သည့် အဖွဲ့အစည်းများ၊ ကွန်ရက်များ/အုပ်စုများရှိသလား။ သူတို့ဘာလုပ်ငန်းတွေလုပ်သလဲ။ ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်သလား၊ ဘယ်လိုရင်းမြစ်အင်အားတွေနဲ့ပါဝင်သလဲ။ ၁၅။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအကျိုးဆက်များအပါအဝင် ဘေးအန္တရာယ်များရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရန် လက်ရှိစွမ်းဆောင်နိုင်မှုနှင့် ရင်းမြစ်စွမ်းအား လိုအပ်ချက်/မပြည့်စုံတွေက ဘာတွေလဲ (က) ကျေးရွာတွင် ငွေကြေး၊ လူမှုရေး၊ ပစ္စည်း၊ နိုင်ငံရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ လူ့စွမ်းအားနှင့်သဘာဝသယံဇာတနဲ့ပတ်သက်လို့ဘာတွေရှိသလဲ (ခ) ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ အပြောင်းအလဲအခြေအနေများကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် ဘယ်လိုစွမ်းဆောင်ရည်အသစ်တွေလိုသလဲ ၁၆။ ဒေသခံအဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် လက်ရှိနှင့် အနာဂတ်ရာသီဥတုအန္တရာယ်များနှင့်ပတ်သက်သည့်
---	--	--

		သတင်းများအပေါ်စောင့်ကြည့်ဆန်းစစ်၍ ယင်းတို့ကို ရွာသူရွာသားများသို့ဖြန့်ဝေပေးနိုင်စွမ်းရှိသလား
အဆင့်-၄။ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးနှင့် ဦးစားပေးသတ်မှတ်ရေးအတွက်ကျေးရွာလုပ်ငန်းစီမံချက်များရေးဆွဲချမှတ်ခြင်း	၁၆။ အကျိုးဆက်-အကောင်အထည်ဖော်မှုဖြန့်ဝေမှု ၁၇။ တွဲဖက်-ဆက်စပ်နိုင်ယူညီအဆင့်သတ်မှတ်ခြင်း ၁၈။ ဖြန့်ဝေရေးအဆင့်သတ်မှတ်ခြင်း/အမှတ်ပေးခြင်း ၁၉။ ကျေးရွာဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးစီမံချက်ပုံစံ	၁၇။ ရပ်ရွာဒေသမှဖော်ထုတ်ပေးခဲ့သည့် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိစေမည့်ဦးစားပေးလုပ်ငန်းတွေကဘာတွေလဲ။ ဘယ်လိုရွေးချယ်ဆုံးဖြတ်ခဲ့သလဲ - ကျေးရွာဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးအပြီးသတ်လုပ်ငန်းစီမံချက်ရေးဆွဲထားမှု
အဆင့်-၅။ ကျေးရွာရာသီဥတုကော်မတီနှင့် ဆက်စပ်အလုပ်အဖွဲ့များဖွဲ့စည်းခြင်း၊ သင်တန်းပေးခြင်း		၁၈။ ကျေးရွာရာသီဥတုကော်မတီများဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် ရှေးဦးသူနာပြုစုနည်း၊ ရှာဖွေရေးနှင့် ကယ်ဆယ်ရေး၊ ရွှေ့ပြောင်းရေး သင်တန်းများပြုလုပ်ခြင်း၊ အစမ်းလေ့ကျင့်ခြင်း
အဆင့်-၆။ ကျေးရွာဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးစီမံချက်အကောင်အထည်ဖော်မှု		၁၉။ စီမံချက်အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းနှင့် ဒေသဆိုင်ရာအာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများသို့ထောက်ခံတင်ပြခြင်း
အဆင့်-၇။ အားလုံးပါဝင် စောင့်ကြည့်ခြင်း၊ အကဲဖြတ်ခြင်း၊ လေ့လာခြင်း	၂၀။ အထူးအုပ်စုဆွေးနွေးပွဲများ ၂၁။ အဓိကသတင်းပေးသူများနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း ၂၂။ အားလုံးပါဝင်အဆင့်သတ်မှတ်ခြင်း/အမှတ်ပေးခြင်း (လေ့လာနည်း-၁၇ ဖြန့်ဝေရေးအဆင့်သတ်မှတ်ခြင်း/အမှတ်ပေးခြင်းနည်းလမ်းအတိုင်း)	၂၀။ ကျေးရွာမှဦးစီးလုပ်ဆောင်သော အားလုံးပါဝင်စောင့်ကြည့်ခြင်း၊ အကဲဖြတ်ခြင်း၊ လေ့လာခြင်း

(စ) အထောက်အကူပေးခြင်း

အခန်း(၃)(င)တွင်ဖော်ပြထားသည့် လုပ်ငန်းစဉ်အောင်မြင်ရေးအတွက် အခြေခံအကြောင်းရင်း အချို့ဦးစွာချမှတ်ရန်အရေးကြီးသည်။ သို့ဖြစ်၍ အောက်ပါတို့ကိုလုပ်ဆောင်ရန်လိုအပ်သည်-

- (၁) သတ်မှတ်ထားသည့်ကျေးရွာနှင့် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်မှုများပြုလုပ်ပြီး လုပ်ငန်းစဉ်ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် ယင်းတို့၏သဘောတူညီချက်ရယူရမည်။ မည်သည့်ကိစ္စလုပ်ဆောင်မည်ကို - ဆိုလိုသည်မှာ ကျေးရွာလုပ်ငန်းစီမံချက်ရေးဆွဲရေးနှင့်အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရေး ရည်မှန်းချက်ဖြင့် ဘေးအန္တရာယ်များ၊ ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုများ၊ စွမ်းဆောင်နိုင်မှုများကိုဖော်ထုတ်ရမည်။ ယင်းမှတစ်ဆင့် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးကိုလုပ်ဆောင်သွားမည် စသည်အား ဖြင့်ရှင်းပြရမည်။ လုပ်ငန်းစီမံချက်တစ်ရပ်ထွက်ပေါ်လာရေးလုပ်ဆောင်နေစဉ် လုပ်ငန်းတိုင်းအတွက် ငွေကြေးအထောက်အပံ့ရရှိနိုင်မည်မဟုတ်သည်ကို ရပ်ရွာလူထုသိအောင်

လုပ်ကောင်းလုပ်ရနိုင်သည်။ ယင်းသည် လုပ်ငန်းစဉ်ပြီးဆုံးသည့်အခါ ဖြည့်ဆည်းပေးရန် မလွယ်သည့် မျှော်လင့်ချက်များထွက်ပေါ်လာခြင်းကို ရှောင်ရှားနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

- (၂) ထိုသို့ရှင်းပြသည့်အစည်းအဝေးများတွင် ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရအာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများ၊ အခြားအစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများကဲ့သို့သော အရေးပါသည့် အကျိုးတူမိတ်ဖက် များကို ဖိတ်ကြားရမည်။
- (၃) အဓိက ထိခိုက်ခံရလွယ်သည့်အုပ်စုများကို ဖော်ထုတ်၍ လုပ်ငန်းစဉ်အဆင့်တိုင်းတွင် ယင်း တို့ပါဝင်မှုသေချာစေရေးအတွက် စီမံချက်တစ်ရပ်ချမှတ်ရမည် (အောက်တွင်ဖော်ပြထား သည့်မသန်စွမ်းသူများအတွက်သတ်မှတ်ချက်တွင်ကြည့်ပါ)။
- (၄) ရပ်ရွာလူထုမှ စိတ်လက်အေးချမ်းစွာလုပ်သွားနိုင်မည့် အချိန်ဇယားတစ်ခုဖြင့် စီမံချက်လုပ် ငန်းလုပ်ဆောင်ရန်အတွက် ရပ်ရွာလူထု အားလပ်မည့်၊ ပေးနိုင်မည့်အချိန်တစ်ခု သတ်မှတ် ရမည်။
- (၅) လေ့လာရေးအဖွဲ့တစ်ခုကိုဖွဲ့စည်း၍ မည်သူကမည်သည့်အလုပ် လုပ်ရမည်ကိုသတ်မှတ်ပေး ရမည် - အထောက်အကူပေးမည့်သူ၊ မှတ်တမ်းတင်မည့်သူ၊ စစ်ဆေးမည့်သူ စသည်ဖြင့်။ အဖွဲ့ကို အမျိုးသားနှင့်အမျိုးသမီးများပါဝင်ဖွဲ့စည်းပြီး လူထုပါဝင်စေရေး၊ ကျား-မ သဘော သဘာဝများ၊ အလုံးစုံပါဝင်စေရေး၊ အများသဘောတူညီမှုရရှိရေး၊ အပြီးသတ်ဆုံးဖြတ်နိုင် ရေးအတွက် သဘောထားကွဲလွဲမှုများကိုစေ့စပ်ရေးတို့တွင် ကျွမ်းကျင်ပြီး အတွေ့အကြုံရှိ သူများ၊ စိုက်ပျိုးရေး-သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်-ကျန်း မာရေးကဏ္ဍကျွမ်းကျင်သူများ စသူတို့ ပါဝင်သင့်သည်။ ထို့အပြင် အထောက်အထားများရယူခြင်း၊ ဘာသာစကား၊ စာရေးသားမှု များတွင်ကျွမ်းကျင်သူများလည်းလိုအပ်သည်။
- (၆) ‘ထိခိုက်ခံရလွယ်မှု’ နှင့် ‘ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်း’ ကဲ့သို့သောဝေါဟာရများသည် ဒေသန္တရသုံး စကားဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ပြန်ဆိုရန် အခါခပ်သိမ်းမလွယ်ကူသည့်အတွက် ကျေးရွာသို့သွား ရောက်ခြင်းမပြုမီ ဝေါဟာရဖွင့်ဆိုချက်များအတွက် ကြိုတင်ဆွေးနွေးသတ်မှတ်ရန်ဖြစ် သည်။
- (၇) ပြင်ပအထောက်အကူပေးသူများ - ဤကိစ္စတွင် မာလ်တေဆာအင်တာနေရှင်နယ်နှင့် ယင်း၏မိတ်ဖက်များ -အပေါ်မှီခိုခြင်းမရှိဘဲ စနစ်များပြောင်းလဲရန်လုပ်ဆောင် သည့်ကျေး ရွာတစ်ရွာတွင် ‘ကိုယ့်အားကိုယ်ကိုးစည်းရုံးဆောင်ရွက်ခြင်း’ လုပ်ဆောင်သွားရန်ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ရပ်ရွာလူထုသည် ရင်းမြစ်ပစ္စည်းများနှင့် နည်းပညာဆိုင်ရာအကြံဉာဏ်များ ရယူရေးအတွက် ပြင်ပအဖွဲ့အစည်းများနှင့် စတင်ဆက်သွယ်ခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။ မည်သို့ပင် ဖြစ်စေ အသုံးပြုမည့်ပစ္စည်း၊ ငွေကြေးများကို အဆိုပါကျေးရွာမှသာ ကြီးကြပ်စီမံသွားရမည် ဖြစ်သည်။

နှိုင်းမာသည့်အခြေခံအုတ်မြစ်ဖြင့် အားလုံးပါဝင်ဆောင်ရွက်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ်သည် -

- ပြင်ပအထောက်အကူပြုသူများပြုစုပေးသည့်သတင်းများအစား ရပ်ရွာလူထုကိုယ်တိုင် သတင်း အချက်အလက်များပြုစုပြင်ဆင်နိုင်စွမ်းရှိခြင်း- ‘နမူနာပေးထားသည့်အတိုင်းရှာဖွေမှု’ နည်းစနစ်

- လုပ်ငန်းများကြီးကြပ်ရေး၊ ပြဿနာများနှင့်ဖြေရှင်းချက်များရှာဖွေရေးတို့အတွက် ရပ်ရွာလူထုအား လုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးခြင်း
- လူတိုင်းပါဝင်စေခြင်း - အမျိုးသမီးများ၊ လူငယ်များ၊ မသန်စွမ်းသူများ၊ လူမျိုးစုငယ်များ၊ သက်ကြီးရွယ်အိုများ စသူတို့အပါအဝင် ရပ်ရွာအတွင်းနေရာစုံ၊ ကဏ္ဍစုံမှ ထိရောက်စွာပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်ဖြစ်သည်။
- ရင်းမြစ်ပစ္စည်းများကိုအထိရောက်ဆုံးအသုံးပြုခြင်းနှင့် ဆောင်ရွက်နေသည့် စီမံချက်/အစီအစဉ်များ ရေရှည်တည်တံ့မှုရှိရန်လုပ်ဆောင်ခြင်း
- ရပ်ရွာပြည်သူများအား ဆုံးဖြတ်ခွင့်၊ ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲခွင့်၊ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခွင့်ပေးခြင်းဖြင့် ရပ်ရွာဒေသများရှိ လူစွမ်းအားများ တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးစေခြင်း
- ကိုယ်ပိုင်အကျိုးစီးပွားကဲ့သို့သဘောထားသည့်အသိစိတ်များပေါ်ထွန်းစေခြင်း

ကောင်းမွန်သည့် လူထုပါဝင်သောလုပ်ငန်းစဉ်ဖြင့်လုပ်ဆောင်ရာတွင် ကြုံတွေ့ရမည့်စိန်ခေါ်မှုများ

- အာဏာနှင့်ထိန်းချုပ်မှုတို့ကို စွန့်လွှတ်ရန်မလွယ်ကူခြင်း - ဥပမာ လုပ်ငန်းတွင်ပါဝင်နေသည့် အခြားအကျိုးတူမိတ်ဖက်များ
- အထောက်အကူပြုသူများနှင့် ပါဝင်ဆောင်ရွက်သူများ၏ လွှမ်းမိုးခြယ်လှယ်သည့်၊ မလျော်ကန်သည့်အပြုအမူများကို သတိပြုရန်လိုခြင်း
- ကောင်းမွန်သည့်လူထုပါဝင်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်အတွက် အချိန်ယူရခြင်း
- နည်းလမ်းများအား-ဥပမာ မြေပုံရေးဆွဲရာတွင် သင်တန်းသားများကရေးဆွဲရမည့်အစား သင်တန်းပေးသူများမှသာ ပြီးအောင်လုပ်ပေးရန် ပြောဆိုတိုက်တွန်းခြင်း
- မလုပ်ပေးနိုင်သည့် မျှော်လင့်ချက်များပေါ်ထွက်လာခြင်း
- မသန်စွမ်းသူများကဲ့သို့ မေ့လျော့ခံထားရသူများ ကျန်ရစ်ခဲ့ခြင်း
- ဒေသဆိုင်ရာအသိပညာဗဟုသုတများကို လျစ်လျူရှုခြင်း၊ ပယ်ချခြင်း

မသန်စွမ်းသူများ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှု ထိရောက်အောင်မြင်ရေး(မာလ်တေဆာအင်တာနေရှင်-၂၀၁၃ မှ)

မသန်စွမ်းသူများထိရောက်စွာပါဝင်နိုင်ရေးအတွက် သင်ပေးသူများအနေဖြင့် အောက်ပါတို့ကို လုပ်ဆောင်သွားရန်လိုသည် -

- မသန်စွမ်းသူများအား အစည်းအဝေးသို့ဖိတ်ကြားရန်၊ အကူအညီပေးရန်နှင့် မသန်စွမ်းသူများ၊ မိသားစုဝင်များ၏ပြောဆိုချက်များကို ဂရုတစိုက် နားထောင်ခြင်း
- သင်တန်းသားများနှင့် ဆွေးနွေးပြီး မသန်စွမ်းသူများပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုကို အထောက်အကူပေးရန် ယင်းတို့၏ သင့်တော်သည့်တောင်းဆိုချက်များကို လက်ခံခြင်း
- အစည်းအဝေးအကြောင်းအရာများကို စကားပြန်များကနားလည်စေရန် သင်တန်းမစတင်မီ သင်္ကေတစကားပြန်နှင့်ဆွေးနွေးခြင်း
- မသန်စွမ်းသူများအနေဖြင့် အချက်ပြစကားပြန် သို့မဟုတ် အစည်းအဝေးသို့ အလွယ်တကူတက်ရောက်နိုင်ရေးတို့ကဲ့သို့သော နောက်ဆက်တွဲအကူအညီများလိုအပ်မည်ဖြစ်၍ လိုအပ်မည့်ရင်းမြစ်စွမ်းအားများ(ဥပမာ-လူစွမ်းအားရင်းမြစ်၊ ငွေကြေးရင်းမြစ်)အတွက် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ထားခြင်း

- မသန်းစွမ်းသူများနှင့်အတူလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သည့်အခါ အထောက်အကူပြုပစ္စည်းများ အထူးသဖြင့် အကြားအာရုံချို့တဲ့သူများ၊ စကားမပြောနိုင်သူများ၊ ဉာဏ်ရည်နိမ့်သူများအတွက် လိုအပ်သည့်ပစ္စည်းများစီစဉ်ရန်သတိပြုခြင်း
- မသန်းစွမ်းသူများအား အကူအညီပေးခြင်း၊ လုပ်ငန်းမဆောင်ရွက်မီ ‘အားလုံးပါဝင်မှု’ အယူအဆနှင့် ယင်း၏အရေးပါမှုကို ရပ်ရွာလူထုနားလည်စေရန်လုပ်ဆောင်ခြင်း
- မသန်းစွမ်းသူများနှင့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရေးအတွက် အချိန်ပိုရစေရန်စီစဉ်ခြင်း၊ ဖြစ်နိုင်သည့်နေရာတိုင်းတွင် လွယ်ကူရှင်းလင်းစွာလုပ်ဆောင်နိုင်မည့်နည်းလမ်းများကို အမြဲတမ်းဖော်ထုတ်ရန်အားထုတ်ခြင်း

မသန်းစွမ်းသူများတက်တက်ကြွကြွ၊ ထိထိရောက်ရောက်ပါဝင်နိုင်စေရေးအတွက် သင်တန်းပေးသူများအနေဖြင့် စည်းရုံးမှုအတွက် အောက်ပါအရည်အသွေးများဖြင့် လုပ်ဆောင်သွားသင့်သည် -

နေရာချထားမှု သင့်တော်အောင်စီစဉ်ခြင်း

- မျက်စေ့မှုန့်သူများနှင့် နားမကောင်းသူများကို သင်တန်းပေးသူများအနီးတွင်ထိုင်ရန် အမြဲတမ်းဖိတ်ခေါ်ခြင်း
- (မသန်းစွမ်းသူများနှင့်ကပ်လျက်) ယင်း၏မိသားစုဝင်နှင့် လက်သင်္ကေတအချက်ပြစကားပြန် (နားမကောင်းသူနှင့် မျက်နှာချင်းဆိုင်နေရာမှာအသင့်တော်ဆုံးဖြစ်သည်)တို့အားနေရာချရန်စီစဉ်ခြင်း

သင်တန်းသားစီမံခန့်ခွဲမှု

- ဝင်ရောက်ပြောဆိုခြင်းမရှိသူများအား ယင်းတို့အမည်များခေါ်ပြီး မေးခွန်းများတိုက်ရိုက်မေးခြင်းဖြင့် ဝင်ရောက်ပြောဆိုရေးအတွက် အားပေးခြင်း
- တချိန်လုံးဝင်ရောက်ပြောဆိုနေသူများ(အထူးသဖြင့် မသန်းစွမ်းသူများ၏အမြင်ကို လေးစားမှုမပြဘဲ စကားများစွာပြောဆိုနေသူများ)အား ဝင်ရောက်ပြောဆိုမှုလျော့နည်းစေရန်လုပ်ဆောင်ခြင်း

နားလည်မှုစစ်ဆေးခြင်း

- သင်တန်းသားများ၏နားလည်မှုကိုစစ်ဆေးရာတွင် ယင်းတို့၏နားလည်မှုကိုမဖော်ပြနိုင်သည့် ‘ဟုတ်’ ‘မဟုတ်’ အဖြေမျိုးသာရမည့် မေးခွန်းများလုံးဝအသုံးမပြုပါနှင့်
- သင်တန်းသားများအား ဆွေးနွေးသည့်အကြောင်းအရာကို အကြိမ်ကြိမ်မေးရမည်။ သို့မှသာ ပိုချနေသောအကြောင်းအရာနှင့်ပတ်သက်၍ ယင်းတို့၏နားလည်မှုကို သိနိုင်မည်
- မသန်းစွမ်းသူများအနေဖြင့် မြင်နိုင်၊ ကြားနိုင်သူများဖြစ်လျှင် သင်တန်းခေတ္တရပ်နားချိန်များတွင် ပုံမှန်စစ်ဆေးမေးမြန်းပါ
- အကြားအာရုံချို့တဲ့သူများ၊ ဉာဏ်ရည်နိမ့်သူများဖြစ်လျှင် ယင်းတို့၏နားလည်မှုကိုစစ်ဆေးရာ၌ ရုပ်ပုံကားချပ်များကို အသုံးပြုပါ

ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအကြောင်းရှင်းလင်းအသိပေးခြင်း

‘ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု’ နှင့် ဆက်စပ်ဘာသာရပ်များကို ရပ်ရွာလူထုအားရှင်းပြရာတွင် မကြာခဏဆိုသလိုအခက်အခဲတွေ့ရသည်။ ‘ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု’ နှင့်ပတ်သက်၍ အထူးတလည်မပြောသော်လည်း

ရပ်ရွာလူထုအနေဖြင့် မိုးလေဝသပုံစံနှင့် အကျိုးဆက်များပြောင်းလဲလာခြင်းများကို သိနှင့်ပြီးဖြစ်နိုင်သည်။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ယိုယွင်းလာမှုများကို ဆွေးနွေးနိုင်သည်။ ရပ်ရွာလူထုအနေဖြင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု ဘာသာရပ်ကို နားလည်ရန်လိုအပ်သလို ဆောင်ရွက်မည့်လုပ်ငန်းအတွက် မိမိချဉ်းကပ်မည့်နည်းလမ်းများ အတွက် သက်ဆိုင်ရာရပ်ကွက်/ကျေးရွာနှင့် ကြိုတင်၍ဆွေးနွေးခြင်း၊ သတ်မှတ်ခြင်းတို့ပြုလုပ်ရန်လည်းအရေးကြီးသည်။

(((((၁))))))

၄။ အခြေအနေဆန်းစစ်ခြင်းနှင့် ကျေးရွာဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းအကဲဖြတ်ခြင်းအတွက် နည်းလမ်းများ (အဆင့်-၂ နှင့် ၃)

ဤအခန်းတွင် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးဘက်စုံချဉ်းကပ်နည်း၏အဆင့်-၂ နှင့် ၃ တို့ကိုလုပ်ဆောင်ရာတွင် လိုအပ်သည့်နည်းလမ်းများကို အဆင့်လိုက်လမ်းညွှန်ထားသည်။ လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်တစ်ခုချင်းစီတွင် ယင်း၏ရည်ရွယ်ချက်၊ သင်တန်းအထောက်အကူပြုလမ်းညွှန်၊ လေ့လာနည်းအဆုံးတွင် ဆွေးနွေးလေ့လာရမည့်မေးခွန်းများ၊ လူတိုင်းပါဝင်ရေးအတွက်အကြံပြုချက်များ၊ လေ့လာနည်း ဥပမာများကိုဖော်ပြထားသည်။ လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်ကို ဘက်စုံသဘာဝဘေးခံနိုင်စွမ်းအကဲဖြတ်ရာတွင်အသုံးပြုရန် ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်သော်လည်း လိုအပ်သည့်နေရာတွင် သီးသန့်နည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ်ထုတ်နှုတ်အသုံးပြုနိုင်သည်။

(က) လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၁။ လက်ငင်းအကဲဖြတ်ခြင်း

ရည်ရွယ်ချက်များ

- ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိသည့်အဆောက်အအုံများတည်ဆောက်ရေးစီမံချက် သို့မဟုတ် အစီအစဉ်များကို ကျေးရွာပြည်သူများမှရွေးချယ်ရာတွင်အထောက်အကူဖြစ်ရန်အတွက် ချက်ချင်းလက်ငင်းအကဲဖြတ်ချက်များ ပြုလုပ်နိုင်ရန်
- ရပ်ရွာဒေသတစ်ခုရင်ဆိုင်ရမည့်စိန်ခေါ်မှုများနှင့် ယင်းတို့ကိုဖြေရှင်းရာတွင် လုပ်ဆောင်ရမည့် လုပ်ငန်းများကိုနားလည်သဘောပေါက်စေရန်

သင်တန်းအထောက်အကူပြုလမ်းညွှန်ချက်

ချက်ချင်းလက်ငင်းအကဲဖြတ်မှုပြုလုပ်ရန်အတွက် အကဲဖြတ်ပုံစံများစွာရှိသည်။ အကဲဖြတ်ချက်ကို အချိန်တိုတွင်းပြုလုပ်နိုင်ရန်အတွက်ရေးဆွဲထားသည့်ပုံစံဖြစ်၍ အခြေအနေတစ်ရပ်လုံးကို အပြည့်အစုံအကဲဖြတ်ရန်မဟုတ်ပါ။ သို့ရာတွင် အခြေအနေတစ်ရပ်ကိုလျင်မြန်စွာလေ့လာဆန်းစစ်ပြီး ရရှိလာသည့်ဆန်းစစ်ချက်အပေါ်တွင် ဦးစားပေးလုပ်ငန်းများကို ရွေးချယ်ဆုံးဖြတ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ယခုပုံစံတွင် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိသည့် အဆောက်အအုံများဆောက်လုပ်ရေးအစီအစဉ်အတွက် ပြည်သူများကရွေးချယ်သည့်လုပ်ငန်းကို နမူနာအဖြစ်ဖော်ပြထားသည်။

ချက်ချင်းလက်ငင်းအကဲဖြတ်မှုအတွက်ပုံစံကိုနောက်ဆက်တွဲ()တွင်ဖော်ပြထားပြီး ယင်းပုံစံကို BRACED က မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိလာစေရေးအစီအစဉ်အတွက်ရေးဆွဲထားခြင်းဖြစ်သည်။ (Webb, 2014)

သင်ယူမှုဆွေးနွေးပွဲ

စုဆောင်းထားသောသတင်းအချက်အလက်များ ဆန်းစစ်ရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေရန်အတွက် အောက်ပါမေးခွန်းများကို ပြန်မေးရန်-

- ကျေးရွာပြည်သူများဖော်ထုတ်တင်ပြသည့် ဦးစားပေးလုပ်ငန်းများရှိပါက ဘာလုပ်ငန်းတွေလဲ
- ဒီလုပ်ငန်းတွေဟာ ရွာတစ်ရွာအတွင်း၊ တစ်ရွာနှင့်တစ်ရွာကြား ကွဲပြားခြားနားမှုရှိသလား
- ကျေးရွာပြည်သူတွေရဲ့လက်ရှိစွမ်းဆောင်နိုင်မှုဘယ်အခြေအနေရှိလဲ၊ လုံလောက်ရဲ့လား
- အရေးကြီးတဲ့အလားအလာတွေကဘာတွေလဲ
- ဘေးဒဏ်ခံအဆောက်အအုံတည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းတွေအတွက် ဘာလိုအပ်ချက်တွေရှိသလဲ

ရပ်ကွက်ကျေးရွာများတွင် အစည်းအဝေးပြုလုပ်နေစဉ်အတွင်းသော်လည်းကောင်း၊ မြေပုံရေးဆွဲခြင်း၊ မြေပြင်အခြေအနေကွင်းဆင်းစူးစမ်းခြင်းတို့ကဲ့သို့သော နည်းလမ်းများလုပ်ဆောင်နေစဉ်အတွင်း လိုအပ်သည့်နေရာများတွင် သတင်းများပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းပေးခြင်း၊ ပြည်သူများသို့ဖြန့်ဝေခြင်းတို့ပြုလုပ်သွားသင့်သည်။ သူတို့ရဲ့အမြင်တွေက ဘယ်ပေါ်မှာအခြေခံသလဲ၊ ဒီအမြင်တွေဟာ သူတို့၏အခြေအနေကို အမှန်တကယ်ထင်ဟပ်မှုရှိသလား၊ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ထိခိုက်မှုများအပေါ် စဉ်းစားသုံး သပ်ထားသလား စသည်ဖြင့်စဉ်းစားရမည်။

အားလုံးပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်း

ချက်ချင်းလက်ငင်းအကဲဖြတ်ချက်များသည် ကျေးရွာများ၏ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုအပေါ် ယေဘုယျအကဲဖြတ်ခြင်းဖြစ်၍ အခြေအနေအားလုံးကိုအပြည့်အဝအကဲဖြတ်ချက်မဟုတ်ပါ။ အကဲဖြတ်ချက်အများစုမှာ ကျေးရွာတစ်ရွာအတွက် ဘေးအန္တရာယ်နှင့်ပတ်သက်၍ အမြန်ဆုံးဖြတ်နိုင်ရန်အတွက် ရွေးချယ်ထားသည့်ရွာသူရွာသားအနည်းငယ်ဖြင့်အကဲဖြတ်ခြင်းဖြစ်ပြီး အများအားဖြင့်ယင်းတို့သည် ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ဝင်များ၊ ကျေးရွာသဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲရေးကော်မတီဝင်များဖြစ်ကြသည်။ လုပ်ငန်းများရွေးချယ်ရာတွင်လည်းကောင်း၊ အခြေခံအချက်အလက်ရရှိရေးအတွက် ဤနည်းလမ်းကိုအသုံးပြုရာတွင်လည်းကောင်း အဆိုပါသဘောသဘာဝကိုထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်လိုသည်။

(((((o))))))

(ခ) လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၂။ အခြေခံနှင့်ဆင့်ပွားစူးစမ်းလေ့လာမှုအပါအဝင် အခြေခံလေ့လာမှု ရည်ရွယ်ချက်များ

- ကျေးရွာတစ်ရွာ၏အခြေအနေများအပေါ် အထွေထွေဆန်းစစ်လေ့လာမှုတစ်ရပ်ပြုလုပ်နိုင်ရန်(အနာဂတ်စီမံချက် သို့မဟုတ် တိုးတက်မှုများဆုံးဖြတ်ရာတွင် အသုံးပြုနိုင်သည်။)
- ရပ်ရွာဒေသတစ်ခုရင်ဆိုင်နေရသည့်အခက်အခဲများနှင့် ထိုအခက်အခဲများကိုဖြေရှင်းရာတွင် လုပ်ဆောင်ရမည့်ကိစ္စများကိုနားလည်သဘောပေါက်စေရန်

သင်တန်းအထောက်အကူပြုလမ်းညွှန်ချက်

ဤနည်းလမ်းအတွက် ကြိုတင်ပြုလုပ်ရန်လိုသည့်အချက်မှာ မည်သို့သောသတင်းများလိုအပ်သည်၊ အဆိုပါသတင်းများကို မည်သို့အသုံးပြုမည်ကိုဆုံးဖြတ်ရန်ဆိုသည့်အချက်ဖြစ်သည်။ အကဲဖြတ်ရရှိသည့် သတင်းအချက်အလက်များကို ဘေးဒဏ်ခံနိုင်မည့် အဆောက်အအုံများတည်ဆောက်သည့်အခါ အထွေထွေအခြေအနေဆန်းစစ်ချက်ပြုလုပ်ရာ၌လည်းကောင်း၊ စီမံချက်/အစီအစဉ်တိုးတက်မှု နှိုင်းယှဉ်သုံးသပ်ရာ၌လည်းကောင်း အခြေခံထားရမည့်အချက်အလက်များအဖြစ် အသုံးပြု-မပြုကို ဆုံးဖြတ်ရမည်ဖြစ်သည်။

အခြေခံလေ့လာမှုပုံစံအမျိုးမျိုးရှိသည်။ အခြေအနေကိုအသေးစိတ်လေ့လာ၍ အရေအတွက်နှင့် အရည်အသွေးအရ အချက်အလက်များကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်စုဆောင်းကောက်ယူနိုင်သည့်ပုံစံများဖြစ်သည်။ အားလုံးပါဝင်လာနိုင်ရန်ပုံစံထုတ်ထားသည်။ ယင်းလေ့လာမှုပေါ်အခြေခံ၍ စီမံချက်တိုးတက်မှုများကို နှိုင်းယှဉ်တိုင်းတာနိုင်သည်။ ပဓာနနှင့်ဆင့်ပွားအချက်အလက်များသည် လက်ရှိသတင်းရရှိရာဌာနများပေါ်တွင် လုံးလုံးလျားလျားအမှီပြုနေသည်။

ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပါအဝင် စနစ်တကျကောက်ယူထားသည့် ဘေးအန္တရာယ်သတင်းအချက်အလက်များကို ဗဟိုအဆင့်၌သာရရှိနိုင်သည်။ ယခုလေ့လာမည့်နည်းလမ်းသည် ဒေသအလိုက်ဖြစ်ပွားသည့်ဘေးအန္တရာယ်များ၊ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအကျိုးဆက်များကို စိစစ်ဖော်ထုတ်ရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေနိုင်သည်။ အဆိုပါသတင်းများကို ဂရုတစိုက်လေ့လာသုံးသပ်၍ ပြန်လည်စုစည်းရန် အရေးကြီးသည်။ ဤသတင်းများကို ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းအသေးစိတ်အကဲဖြတ်မှု လုပ်ငန်းစဉ်တလျောက်လုံး ရွာသူရွာသားများသို့ ဖြန့်ဝေပေးရန်လိုသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် လုပ်ငန်းစတင်သင့်သည့်နေရာများမှာအောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်-

- မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသားအဆင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့်လိုက်လျောညီထွေရှိစေရေးဆောင်ရွက်မှု အစီအစဉ်(NAPA)
- မြန်မာနိုင်ငံ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်လျော့ပါးရေးလုပ်ငန်းစီမံချက်(MAPDRR) နှင့် ဆက်စပ်စီမံချက် (တိုးတက်မှု)

သတင်းအချက်အလက်များထပ်မံရယူနိုင်မည့် အထောက်အထားစာရွက်စာတမ်းများ

- အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများ၏စီမံချက်အစီရင်ခံစာများ
- ဒေသန္တရအစိုးရအဖွဲ့များ၏ အစီရင်ခံစာများနှင့် စာရင်းဇယားများ
- လက်ရှိရာသီဥတုအလားအလာနှင့်ပတ်သက်သည့် မိုးလေဝသဆိုင်ရာအချက်အလက်များ
- ရာသီလိုက်ကြိုတင်ခန့်မှန်းချက်များ

- မြေမျက်နှာသွင်ပြင်၊ စိုက်ပျိုး-ဂေဟဆိုင်ရာဒေသများ၊ အခြေခံအဆောက်အအုံများဖော်ပြထားသည့် မြေပုံများ
- ကုလသမဂ္ဂရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာမူဘောင်သဘောတူညီချက်(UNFCCC)နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ အကြားဆက်သွယ်မှုများ
- အမျိုးသားသန်ခေါင်စာရင်းနှင့်ဆင်းရဲမှုအညွှန်းကိန်းများ
- သုတေသနအစီရင်ခံစာများနှင့် တက္ကသိုလ်စာတမ်းများ

အဆိုပါအထောက်အထားအများစုကို အင်တာနက်နှင့် အမျိုးသားမိုးလေဝသဆိုင်ရာမှတ်တမ်းများမှ တွင်တွေ့နိုင်သည်။ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းအကဲဖြတ်မည့် ဒေသတစ်ခု၏ရာသီဥတုခန့်မှန်းချက်များကို လွယ် လွယ်ကူကူများများစားစားမတွေ့ရှိနိုင်သလို တစ်နေရာတည်းမှလည်းမရနိုင်ပေ။ သို့ဖြစ်၍ ရနိုင်သမျှနေရာ အားလုံးမှသတင်းအချက်အလက်များစုဆောင်းရန်အရေးကြီးသည်။ သာဓကအားဖြင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲ မှုအကျိုးဆက်များ၊ အခြားဘေးအန္တရာယ်များ၊ ပတ်ဝန်းကျင်ယိုယွင်းပျက်စီးမှုများအကြားရှိ ဆက်စပ်မှုမှန် သမျှကိုဖော်ထုတ်ရာတွင် ဒေသတစ်ခု၏မြေပုံများကအသုံးဝင်သည်။ ဥပမာ- ကျေးရွာတစ်ခုသည် မြစ် အောက်ဘက်တွင်တည်ရှိနေလျှင် အလှမ်းဝေးသော်လည်း မြစ်အထက်ပိုင်းတွင်ဖြစ်ပေါ်သည့် ဘေးအန္တ ရာယ်များကြောင့် ထိခိုက်မှုဖြစ်နိုင်သည်။ လုပ်ဆောင်ရမည့်အဆင့်များမှာ-

- ၁။ စုဆောင်းမည့်သတင်းအမျိုးအစားသတ်မှတ်ပြီး မည်သည့်သတင်းက ရပ်ရွာဘေးဒဏ်ခံနိုင် စွမ်းရှိမှုအတွက်အရေးပါကြောင်းစဉ်းစားခြင်းဖြစ်ပြီး ထိုသို့စဉ်းစားခြင်းသည် ပြည့်စုံသည့် အခြေခံလေ့လာမှုမျိုးဖြစ်သည်။ (ဇယား-၆ တွင်ကြည့်)
- ၂။ သတင်းအချက်အလက်များရနိုင်သည့်နေရာများစာရင်းတစ်ခုပြုစုပါ။ ဥပမာ-သက်ဆိုင် ရာကျေးရွာ၊ စာကြည့်တိုက်၊ ဒေသခံအဖွဲ့အစည်းများ၊ အင်တာနက်၊ လူပုဂ္ဂိုလ်၊ အစိုးရဌာန စသည်ဖြင့်
- ၃။ သတင်းအချက်အလက်များစုဆောင်းခြင်း၊ စိစစ်ခြင်း
- ၄။ သတင်းအချက်အလက်များဆန်းစစ်ခြင်း- သတင်းအားလုံးကို ပြန်လည်သုံးသပ်ပြီးနောက် လိုအပ်နေသော သတင်းအချက်အလက်များကို ထပ်မံရှာဖွေရမည်။ ယင်းတို့သည်ကျေးရွာ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိမှုအကဲဖြတ်ချက်အတွက် ထပ်မံလိုအပ်သည့်အခြေခံအချက်အလက် များဖြစ်နိုင်သည်။ (အဆင့်-၃)။ အဆိုပါသတင်းအချက်အလက်များကို သက်ဆိုင်ရာဒေသခံ ပြည်သူများနှင့် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ရာ၌ အထောက်အကူဖြစ်စေရန်နှင့် အခြားလေ့လာရေး နည်းများအတွက်ပါအသုံးပြုနိုင်သည်။

သင်ယူမှုဆွေးနွေးပွဲ

စုဆောင်းရရှိသောသတင်းအချက်အလက်များကို ဆန်းစစ်ရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေသည့် မေးခွန်းများမှာ-

- အခြေခံအချက်အလက်များစုဆောင်းကောက်ယူမှုရလဒ်အရ သို့မဟုတ် ပဓာနနှင့်ဆင့်ပွား အရင်းအမြစ်များအပေါ် မိမိအမြင်အရ ထပ်မံလေ့လာရမည့်ကိစ္စများ ပေါ်ပေါက်လာသလား၊
- ဖော်ထုတ်ရရှိသည့် အခြားဦးစားပေးကိစ္စတွေက ဘာတွေလဲ
- အဓိကဦးတည်ချက်တွေက ဘာတွေလဲ

- ဆန်းစစ်ထားသောသတင်းအချက်အလက်များ၊ အခြားသတင်းရင်းမြစ်များအကြား ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်နေတာတွေရှိသလား (ဥပမာ-အဆင့်-၃၊ မြေပုံများ၊ မြေပြင်ကွင်းဆင်းလေ့လာမှုကဲ့သို့သော ရပ်ရွာမှအသုံးပြုထားသည့်နည်းလမ်းများမှရလာဒ်နှင့် နှိုင်းယှဉ်လေ့လာနိုင်သည်။)

ရပ်ကွက်ကျေးရွာများတွင် အစည်းအဝေးပြုလုပ်နေချိန်၌သော်လည်းကောင်း၊ မြေပုံရေးဆွဲခြင်း၊ မြေပြင်အခြေအနေ ကွင်းဆင်းစူးစမ်းခြင်းတို့ကဲ့သို့သောနည်းလမ်းများ လုပ်ဆောင်နေချိန်၌လည်းကောင်း လိုအပ်သည့်နေရာများတွင် သတင်းအချက်အလက်ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းပေးခြင်း၊ ပြည်သူများသို့ဖြန့်ဝေခြင်းတို့ပြုလုပ်သွားသင့်သည်။ ပြည်သူများ၏အမြင်များသည် မည်သည့်အပေါ်တွင်အခြေပြုသည်သနည်း၊ အဆိုပါအမြင်သည် ယင်းတို့၏အခြေအနေကို အမှန်တကယ်ထင်ဟပ်မှုရှိသလား၊ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ထိခိုက်မှုများအပေါ်စဉ်းစားသုံးသပ်ထားသလား။

အားလုံးပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်း

အခြေခံနှင့်နောက်ဆက်တွဲသုံးသပ်မှုများပြုလုပ်ရာတွင် အထောက်အထားအားလုံးကို အသေးစိတ်သုံးသပ်ရန်သတိပြုရမည်။ ထိခိုက်ခံရမှုအလွယ်ဆုံးသူများမှာ မည်သူများဖြစ်သည်၊ မည်သို့ထိခိုက်ခံရသည် စသည်ဖြင့်...။ အလားတူ အခြေခံလေ့လာမှုပြုလုပ်ရာတွင် ရွာသူရွာသားအားလုံးပါဝင်ဆွေးနွေးစေရမည် - ကျေးရွာများဘေး ဒဏ်ကြုံကြုံခံနိုင်ရေးအတွက်ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းမှု သို့မဟုတ် အခြားအစီအစဉ်များတွင် ရွာသူရွာသားအားလုံးပါဝင်သလား၊ မပါဝင်လျှင်ဘာကြောင့်လဲ၊ ကျေးရွာတစ်ရွာအတွင်း လူတစ်ဦးချင်းနှင့် အုပ်စုတစ်စုချင်းစီ၏လိုအပ်ချက်များကိုကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသည့်ကိစ္စများတွင် အားလုံးပိုမိုပါဝင်လာစေရန်ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။

(((((ဝ))))))

(ဂ) လေ့လာလမ်းညွှန်နည်း-၃။ လူမှုရေး၊ ရင်းမြစ်သယံဇာတနှင့် ဘေးအန္တရာယ်အခြေပြမြေပုံ

ရည်ရွယ်ချက်များ

ကျေးရွာတည်ဆောက်ထားပုံ၊ ရင်းမြစ်သယံဇာတများနှင့် ဖြစ်ပွားနိုင်သည့်ဘေးအန္တရာယ်များအတွက်အခြေပြမြေပုံများရေးဆွဲထားခြင်းသည် သင်တန်းသားများအတွက် မိမိတို့ရပ်ရွာအတွင်းတည်ရှိနေသည့်အရာများ၊ ထိတ်လန့်တုန်လှုပ်မှုနှင့်ဖိအားများကြောင့် မည်သို့ထိခိုက်မှုရှိသည်ကို မျက်မြင်စစ်ဆေးရာတွင် အသုံးဝင်သည့်နည်းလမ်းဖြစ်သည်။ မြေပုံ(၃)မျိုးကို သီးခြားရေးဆွဲနိုင်သည်။ သို့မဟုတ် လူမှုရေးဆိုင်ရာသွင်ပြင်လက္ခဏာများကို ဦးစွာရေးဆွဲပြီး ရင်းမြစ်သယံဇာတများ ဆက်လက်ဖော်ပြ၍ အပြီးသတ်တွင် ဘေးအန္တရာယ်များကို ခွဲခြားဖော်ပြရေးဆွဲနိုင်သည်။ မြေပုံတစ်ခုချင်းစီ၏ရည်ရွယ်ချက်များမှာ-

လူမှုရေးအခြေပြမြေပုံရည်ရွယ်ချက်များမှာ ကျေးရွာအတွင်းရှိ ရုပ်ဝတ္ထုဆိုင်ရာများ (ကျေးရွာအခြေခံအဆောက်အအုံများ)နှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာသွင်ပြင်လက္ခဏာများ(အရေးပါသည့်ကျေးရွာလူကြီးများ၊ ထိခိုက်ခံရလွယ်သည့်အုပ်စုများ စသည်ဖြင့်)ကို ကျယ်ကျယ်သိရှိနိုင်စေရန်ဖြစ်သည်။

ရင်းမြစ်သယံဇာတအခြေပြမြေပုံရည်ရွယ်ချက်များမှာ ဒေသတစ်ခုရှိ သဘာဝသယံဇာတစီမံခန့်ခွဲမှုနှင့်ဆက်နွှယ်လျက်ရှိသည့် သွင်ပြင်လက္ခဏာအမျိုးမျိုးကိုပုံဖော်ရေးဆွဲရန်ဖြစ်သည်။ ဥပမာ-

- မြေမျက်နှာပြင်၊ မြေပြင်အခြေအနေ၊ တောင်စောင်းတောင်ကုန်းများ
- သစ်တောများ၊ သဘာဝပေါက်ပင်များ၊ အပင်မျိုးစိတ်များ
- မြေဆီလွှာအမျိုးအစား၊ မြေဩဇာကောင်းမွန်မှု၊ မြေဆီလွှာတိုက်စားမှု၊ အကျယ်အဝန်း
- မြေနှင့်မြေအသုံးချမှု၊ မြေလုပ်ပိုင်ခွင့်၊ နယ်နိမိတ်၊ ပိုင်ဆိုင်မှု၊ စုပေါင်းပိုင်မြေဧရိယာ
- ရေနံ၊ ရေရရှိရာနေရာများ၊ ဆည်မြောင်းစနစ်များ၊ သောက်ရေအရင်းအမြစ်များ၊ မြစ်ချောင်းများနှင့်ရေနုတ်စနစ်
- ရေဝေရေလဲဒေသတိုးတက်ကောင်းမွန်မှု၊ မြေဆီလွှာနှင့်ရေထိန်းသိမ်းမှုလုပ်ငန်းများ စသည်
- စိုက်ပျိုးရေးဖွံ့ဖြိုးမှု၊ စိုက်ပျိုးသီးနှံပုံစံ၊ ထုတ်လုပ်နိုင်မှု စသည်

ဘေးအန္တရာယ်အခြေပြမြေပုံရည်ရွယ်ချက်မှာ အထူးသဖြင့်ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်ပွားနိုင်သည့်နယ်မြေများနှင့် ဖြစ်ပွားသည့်အကြောင်းရင်းကိုဖော်ထုတ်ရေးဆွဲရန်ဖြစ်သည်။

သင်တန်းအထောက်အကူပြုလမ်းညွှန်ချက်

သင်ယူမှုလွယ်ကူစေရန်ပြုလုပ်သည့်လမ်းညွှန်ချက်အတွက် ဆွေးနွေးချိန်(ပုံမှန်အားဖြင့် မနက်ပိုင်းနှင့်နေ့ခင်းပိုင်း) အပါအဝင် အချိန်နှစ်နာရီမှသုံးနာရီခန့်ယူသင့်သည်။ သင်တန်းသားများ၏အရည်အချင်းအပေါ်မူတည်၍လည်းကောင်း အစုအဖွဲ့များ သို့မဟုတ် လူအများပါဝင်သည့်အစုအဖွဲ့များမှ မြေပုံတစ်ခုရေးဆွဲသည့် အခါတွင်လည်းကောင်း အချိန်ပိုပေးရမည်။ လူမှုရေးအခြေပြမြေပုံဖြင့်စတင်ပါကပိုမိုလွယ်ကူသည်။ ပြီးလျှင်သယံဇာတမြေပုံကိုဆက်လက်ရေးဆွဲစေပြီး နောက်ဆုံးတွင်ဘေးအန္တရာယ်များကိုဖော်ပြရေးဆွဲနိုင်သည်။ မြေပုံရေးဆွဲရာတွင်ပါဝင်ရမည့်ပစ္စည်းများမှာ ကတ်ပြားများ၊ မြေဖြူခဲများ၊ စက္ကူချပ်အကြီး၊ ရောင်စုံမာကာပင်များ၊ ပုတီးစေ့ကဲ့သို့သောအစေ့များ၊ ကျောက်စရစ်ခဲများ၊ တုတ်ချောင်းများ၊ သစ်ရွက်များ စသည်တို့ဖြစ်သည်။ လုပ်ဆောင်ရမည့်အဆင့်များမှာ-

- ၁။ သင်တန်းသားများနှင့်တိုင်ပင်၍ လေ့ကျင့်ခန်းအတွက် နေရာနှင့်အချိန်ကိုသတ်မှတ်ပါ။ အမျိုးသား အမျိုးသမီးများကိုအုပ်စုများခွဲပါ (လိုအပ်သည်ဟုယူဆလျှင် အခြားအုပ်စုများကိုလည်းခွဲပါ။ ဥပမာ- မသန်စွမ်းသူများအုပ်စု)။
- ၂။ သင်တန်းသားများကို လေ့ကျင့်ခန်းပြုလုပ်ရခြင်း၏ရည်ရွယ်ချက်ကိုရှင်းပြပါ။ သင်တန်းသားများကို သူတို့ကျေးရွာ၏မြေပုံတစ်ခုရေးဆွဲပေးရန်နှင့် မြေပုံဆွဲရန်သင့်တော်သည့်နေရာ (မြေပြင်၊ စက္ကူချပ်၊ ဘလက်ဘုတ်)တစ်ခုနှင့် အသုံးပြုမည့်ပစ္စည်းများ (တုတ်ချောင်းများ၊ သစ်ရွက်များ၊ ကျောက်ခဲများ၊ ဘောပင်များ၊ မြေဖြူခဲများ စသည်ဖြင့်)ရွေးချယ်ရန် သင်တန်းသားများအားမေတ္တာရပ်ခံပါ။
- ၃။ ဦးစွာ ယင်းတို့၏နယ်မြေဒေသအတွင်း ပေါ်လွင်ထင်ရှားသော သဘာဝမြေပြင်လက္ခဏာများ၊ အထင်ကရအဆောက်အအုံများများကို ကျေးရွာနယ်နိမိတ်များဖော်ပြလျက် ရေးဆွဲရန်သင်တန်းသားများအားမေတ္တာရပ်ခံပါ။
- ၄။ လူမှုရေးကိစ္စရပ်များကို ဦးစွာဖော်ပြရန်သင်တန်းသားများကို မေတ္တာရပ်ခံပါ - လူနေထိုင်သည့်နေရာများ(မြေပုံတွင် အိမ်တိုင်းဖော်ပြရန်မလိုပဲ အိမ်များစုဝေးတည်ရှိသည့်နေရာကိုသာဖော်ပြရမည်)၊ ဘာသာရေးအဆောက်အအုံ၊ ကျေးရွာအစည်းအဝေးခန်းမ စသည်တို့ကဲ့သို့သောအရေးကြီးသည့် အဆောက်အအုံများကို ရေးဆွဲရမည်။ မြေပုံရေးဆွဲစဉ် အခြားနေရာများထက် ပို၍ထိခိုက်ခံရလွယ်နေရာများ၊ လူများရှိသလား၊ ကျေးရွာလူကြီးတွေက ဘယ်သူတွေလဲ၊ သူတို့ဘယ်နေရာမှနေထိုင်သလဲစသည်ဖြင့် မေးမြန်းရမည်
- ၅။ ထို့နောက် ရင်းမြစ်သယံဇာတများနှင့်ပတ်သက်၍ ဆက်လက်ရေးဆွဲရန်ဖြစ်သည် - ဆေးခန်းများ၊ ကျောင်းများ၊ သစ်တောဧရိယာများ၊ စိုက်ပျိုးမြေများ၊ ရေတွင်းရေကန်များ စသည်တို့ဖြစ်သည်။
- ၆။ လူမှုရေးနှင့် သယံဇာတရေးဆွဲပြီးသည်နှင့် သင်တန်းသားများကို ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု၊ မကျန်းမူများ၊ တိုက်ပွဲများအပါအဝင် ဘေးအန္တရာယ်အမျိုးမျိုးကျရောက်သည့်ဒေသများကို ဖော်ထုတ်ရေးဆွဲရန်မေတ္တာရပ်ခံပါ။
- ၇။ လေ့ကျင့်ခန်းပြုလုပ်နေစဉ် အထူးဂရုပြုစောင့်ကြည့်ပါ။ ဆွေးနွေးချက်များကို ဂရုတစိုက်နားထောင်ပါ။ ဆွေးနွေးချက်များကိုအသေးစိတ်မှတ်စုရေးသားပါ။
- ၈။ အလောတကြီးမလုပ်ပါနှင့်။ စကားဖြတ်ပြောခြင်းမျိုးရှောင်ပါ။ သင်တန်းသားများကိုယ့်ဘာသာကိုယ်ပြုလုပ်နိုင်စေမည့်စိတ်ခွန်အားပေးပါ။ လေးလေးနက်နက် တက်တက်ကြွကြွပါဝင်စေရန်နှင့် လေ့ကျင့်ခန်းကို သူတို့ကိုယ်တိုင်ဦးဆောင်ပြုလုပ်စေရန်ဖြစ်သည်။ သူတို့ အပေါ်ယုံကြည်မှုရှိပါ။ ယုံကြည်ရှိကြောင်းလည်းပြပါ။
- ၉။ သင်တန်းသားများအနက် ဘယ်သူကတက်ကြွစွာပါဝင်သည်၊ ဘယ်သူကရှောင်ဖယ်နေသည်တို့ကိုမှတ်တမ်းယူထားပါ။ အားလုံးပါဝင်ရေးမူအရ ရှောင်ဖယ်နေသူများပါဝင်လာစေရေးအတွက် ကြိုတင်စီမံလုပ်ဆောင်ပါ။
- ၁၀။ သင်တန်းအထောက်အကူပေးရာတွင် သင်၏အခန်းကဏ္ဍကိုအကန့်အသတ်ဖြင့်ကျင့်သုံးပါ။ လိုအပ်မှသာကြားဝင်ရမည်။ အထူးသဖြင့် သင်တန်းသားများအခက်အခဲကြုံ နေရသည့်အခါမျိုးတွင်ဖြစ်သည်။

၁၁။ တစ်စုံတစ်ရာဖြည့်စွက်စရာရှိလျှင် သို့မဟုတ် ရှင်းပြစရာရှိလျှင် သင့်တော်သည့်အချိန်ကိုစောင့်ပါ။
 လေ့ကျင့်ခန်းပြုလုပ်နေမှုကို အနှောင့်အယှက်မပေးပါနှင့်။ ‘ဘာနဲ့ပတ်သက်ပြီးတော့ ...’ ‘ဒီသင်္ကေ
 တကဘာကိုဆိုလိုတာလဲ’ စသည်ဖြင့်မေးပါ။

သင်ယူမှုဆွေးနွေးပွဲ

- ၁။ မြေပုံများရေးဆွဲပြီးသည်နှင့်တပြိုင်နက် သင်တန်းသား၊ သင်တန်းသူများ ဆွေးနွေးရန်၊ ပြန်လည်သုံး
 သပ်နိုင်ရန်စီစဉ်ပေးရမည်။ ထို့နောက်ရှင်းလင်းတင်ပြမှုပြုလုပ်ရန်စီစဉ်ရမည်။ မိမိတို့ရေးဆွဲထား
 သည့်မြေပုံနှင့်ပတ်သက်၍ အခြားအုပ်စုများသို့ရှင်းလင်းတင်ပြရန်နှင့် မတူညီသည့်အချက်များပေါ်
 ပေါက်လာပါက ဆွေးနွေးကြရန် သင်တန်းသားများအားမေတ္တာရပ်ခံပါ။
- ၂။ ရေးဆွဲထားသည့်မြေပုံကိုစစ်ဆေးပါ။ သင်မရှင်းလင်းသည့်အချက်များနှင့်ပတ်သက်၍ စူးစမ်းအစ်
 ထုတ်သည့်မေးခွန်းများမေးပါ။ လိုအပ်လျှင်အချက်အလက်များပိုမိုရရှိရေးအတွက်ထပ်မံမေးမြန်းပါ။
- ၃။ မြေပုံတွင်ဖော်ပြထားသည့် လူမှုရေးကဏ္ဍအတွက် ဆွေးနွေးသင့်သည့်အချက်များမှာ-
 - (က) လူဦးရေဘယ်လောက်ရှိသလဲ၊ ကျား၊ မ၊ ကလေး ခွဲခြားဖော်ပြထားသလား၊ အသက်အုပ်စု
 ခွဲထားသလား။
 - (ခ) ရပ်ရွာလူထုအပေါ်ဩဇာညောင်းသူက ဘယ်သူတွေလဲ၊ သူတို့ရဲ့တာဝန်ကဘာလဲ။
 - (ဂ) ကျေးရွာအတွင်း ဘယ်လိုအသင်းအဖွဲ့တွေရှိသလဲ၊ သူတို့ရဲ့တာဝန်ကဘာလဲ။
 - (ဃ) ထိခိုက်ခံရမှုအဖြစ်ဆုံးရွာသူရွာသားတွေက ဘယ်သူတွေလဲ၊ သူတို့ကိုဘယ်လိုထောက်ပံ့
 ပေးနေသလဲ၊ ဒါတွေက သူတို့အတွက်အထောက်အကူဖြစ်ရဲ့လား။
 - (င) လက်ရှိဘယ်လိုစွမ်းဆောင်ရည်တွေရှိလာအောင်လုပ်ပေးရမလဲ
 - (စ) ပျမ်းမျှဝင်ငွေအဆင့်ဘယ်လောက်ရှိသလဲ၊ အမျိုးသားနဲ့ အမျိုးသမီးတို့အတွက် အဓိကဝင်
 ငွေရလမ်းက ဘာလဲ။
 - (ဆ) စာတတ်မြောက်နှုန်းဘယ်လောက်ရှိသလဲ၊ အမျိုးသမီးနှင့်အမျိုးသားများ၏ပညာရေးအဆင့်
 ဘယ်လောက်ရှိသလဲ
 - (ဇ) အမျိုးသမီးအမျိုးသားများအတွက် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုအခွင့်အလမ်းတွေရှိသလား
 - (ဈ) အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသားနှင့် ကလေးများ ဘယ်လိုအစာအာဟာရတွေစားသုံးသလဲ
 - (ည) လုပ်ခရရှိသည့်အလုပ်တွင် လုပ်ကိုင်နေသူ အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသားဘယ်လောက်ရှိသလဲ
- ၄။ မြေပုံတွင်ဖော်ပြထားသည့် ရင်းမြစ်သယံဇာတကဏ္ဍအတွက် ဆွေးနွေးရန်အချက်များမှာ-
 - (က) လုပ်ကိုင်နေတဲ့မြေက ဘယ်လိုမြေမျိုးလဲ၊ မြေကို ဘယ်သူပိုင်သလဲ၊ ထွန်ယက်စိုက်ပျိုးခွင့်
 ရှိသလား (အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသားများအပါအဝင်)
 - (ခ) ဝမ်းစာအတွက်စိုက်ပျိုးမှု သို့မဟုတ် ရောင်းချရန်စိုက်ပျိုးမှု ပမာဏဘယ်လောက်ရှိသလဲ
 - (ဂ) အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးနှင့် ကလေးများအတွက် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာအကန့်အသတ် ဘာ
 တွေရှိသလဲ
 - (ဃ) ကျေးရွာရှိ အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသားများအတွက် သယ်ယူပို့ဆောင်ပေးတဲ့ယာဉ်ရှိသလား၊
 ဈေးရှိသလား

- (င) အခြေခံအဆောက်အအုံအခြေအနေဘယ်လိုရှိသလဲ၊ ဒါတွေကိုဘယ်သူ ကြီးကြပ်သလဲ၊ ဘယ်သူပိုင်သလဲ
 - (စ) အမျိုးသမီးနှင့်အမျိုးသားများအတွက် ဘယ်လိုသက်မွေးလုပ်ငန်းမျိုးတွေရှိသလဲ
 - (ဆ) ရင်းမြစ်သယံဇာတတွေကို ဘယ်သူတွေသုံးစွဲခွင့်ရှိသလဲ၊ ဘယ်သူကကြီးကြပ်သလဲ
- ၅။ မြေပုံတွင်ဖော်ပြထားသည့် ဘေးအန္တရာယ်ကဏ္ဍအတွက် ဆွေးနွေးရန်အချက်များမှာ-
- (က) မကြာသေးခင်ကဖြစ်ပွားခဲ့သည့် သဘာဝဘေးတွေရှိသလား၊ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးနဲ့ ကလေးများအပေါ် ဘာတွေထိခိုက်မှုရှိခဲ့သလဲ
 - (ခ) ဘေးအန္တရာယ်အခြေပြမြေပုံတွေ သို့မဟုတ် သဘာဝဘေးနဲ့ပတ်သက်တဲ့စီမံချက်တွေ ရှိသလား။ ဒါတွေကိုဘယ်လိုအသုံးပြုသလဲ။
 - (ဂ) ဘယ်လိုဘေးအန္တရာယ်တွေ တွေ့ကြုံရင်ဆိုင်ဖူးသလဲ
 - (ဃ) လွန်ခဲ့တဲ့ ၁၀-နှစ်၊ အနှစ်-၂၀၊ အနှစ်-၃၀ ကဘေးအန္တရာယ်နဲ့ အခုဘေးအန္တရာယ် ကွဲပြားခြားနားမှုရှိသလား၊ ဘယ်လိုကွဲပြားခြားနားသလဲ
 - (င) ပြည်သူတွေရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရေးအတွက် ဘေးကင်းလုံခြုံတဲ့နေရာတွေ ကျေးရွာမှာရှိသလား
 - (စ) ဘေးအန္တရာယ်အမျိုးမျိုးကြောင့် ထိခိုက်မှုအရှိဆုံးရွာသူရွာသားတွေက ဘယ်သူတွေလဲ၊ ဘာကြောင့်ဒီလိုဖြစ်ရတာလဲ
 - (ဆ) အဆိုပါဘေးအန္တရာယ်တွေကို လတ်တလောအားဖြင့် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းဖို့စနစ်တကျရေးဆွဲထားတဲ့နည်းလမ်းတွေရှိသလား၊ ဥပမာ-အစားအစာသိုလှောင်ထားဖို့၊ မွေးမြူရေးတိရိစ္ဆာန်များအတွက် အကာအကွယ်၊ ဝင်ငွေရလမ်းအမျိုးမျိုးစီစဉ်ထားမှု၊ အိမ်ယာဆောက်လုပ်မှုစသည်ဖြင့်
 - (ဇ) သင်တန်းသားများ၏လေ့လာတွေ့ရှိမှန်သမျှကို မှတ်စုရေးပါ။ ယင်းတို့သည် အဆိုပါဒေသအတွက် မိုးလေဝသဆိုင်ရာအချက်အလက်များနှင့် ကိုက်ညီကောင်းကိုက်ညီနိုင်ပြီး သူတို့၏လေ့လာတွေ့ရှိချက်များခိုင်မာစေရန်အလို့ငှာ ဤသတင်းအချက်များကို မျှဝေပေးနိုင်သည်။ ယင်းသို့လုပ်ဆောင်ခြင်းသည် ဖော်ထုတ်ရရှိထားသည့် ဘေးအန္တရာယ်များအတွက် အနာဂတ်အလားအလာကြိုတင်ခန့်မှန်းမှုများကို တင်ပြခွင့်ရရှိစေနိုင်သည်။
 - (ဈ) ဆွေးနွေးချက်အားလုံးကိုချရေးပါ - မြေပုံကဲ့သို့ပင်အရေးကြီးသည်။
 - (ည) မြေပုံကိုမြေပြင်ပေါ်တွင်လည်းကောင်း၊ ဘလက်ဘုတ်ပေါ်တွင် လည်းကောင်းရေးဆွဲလျှင် ယင်းကို စက္ကူချပ်အကြီးပေါ်တွင်ကော်ပီကူးပါ (ကော်ပီကူးရာတွင် သင်တန်းသားတစ်ဦးကို ပင်ဆက်လက်တာဝန်ပေးပါကပိုကောင်းသည်။) ကော်ပီကူးသည့်အခါ အသေးစိတ်အချက်အလက်များမကျန်ခဲ့ပါစေနဲ့၊ ပြောင်းလဲရေးဆွဲတာမျိုးမလုပ်ပါနဲ့၊ ဓါတ်ပုံများကူးရာတွင် လည်းအလားတူပြုလုပ်ပါ။ ကော်ပီမူရင်းကို ကျေးရွာအတွက်ပေးထားခဲ့ပြီး သင်သိမ်းထားရန်အတွက် မြေပုံကော်ပီတစ်ခုဆွဲပါ။
 - (ဋ) ကနဦးမြေပုံရေးဆွဲမှုလေ့ကျင့်ခန်းတွင် မပါဝင်ခဲ့သည့် ကျေးရွာတွင်းရှိအခြားသူများနှင့် ထုတ်ဖော်ရရှိသည့်သတင်းအချက်အလက်များကို သုံးစွဲပါ။

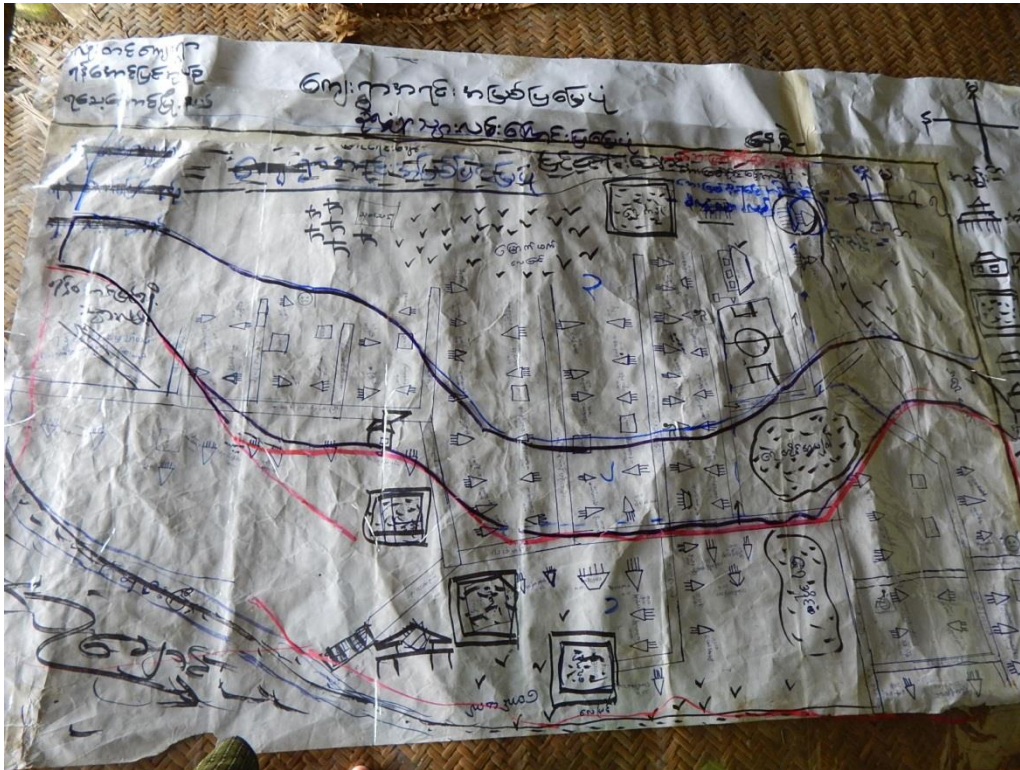
အားလုံးပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်း

သင်တန်းသား သင်တန်းသူများမှ မြေပုံများအပြီးသတ်ရေးဆွဲပြီးသည့်အခါ ကျေးရွာတစ်ရွာအတွင်း ရှိ အန္တရာယ်များ၊ စွမ်းဆောင်နိုင်မှုများနှင့် ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုများအပေါ် စိစစ်သုံးသပ်ရန် ဆွေးနွေးရမည့်အချက်များကိုညွှန်ပြရမည်။ ရေးဆွဲထားသည့်မြေပုံများသည် ဖော်ထုတ်တွေ့ရှိရသည့်ပြဿနာများအတွက် ဖြေရှင်းချက်များရှာဖွေရာတွင် အသုံးဝင်သောနည်းလမ်းများဖြစ်သည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ဤနည်းလမ်းကို လုပ်ဆောင်သည့်အခါ ထိခိုက်ခံရမှုအဖြစ်ဆုံးပြည်သူများပါဝင်လာရေးမှာ အရေးကြီးသည်။ ရပ်ရွာဒေသတစ်ခုအတွင်း ဘေးအန္တရာယ်များမှာ တစ်ခုနှင့်တစ်ခုတူကြမည်မဟုတ်ပါ။ ထိခိုက်ခံရမှုအဖြစ်နိုင်ဆုံးပြည်သူများအား အရေးကြီးသည့်မေးခွန်းများမေးမြန်းရေး၊ ဘေးအန္တရာယ်များလျော့ပါးစေရန် သင့်တော်သည့်မဟာဗျူဟာများချမှတ်ရေးတို့သည် အရေးကြီးသည်။ မေးသင့်သည့်မေးခွန်းများမှာ -

- ထိခိုက်ခံရလွယ်အစုအဖွဲ့များအနေဖြင့် ရင်းမြစ်သယံဇာတအသုံးပြုခွင့်ရှိသလား
- သဘာဝဘေးကျရောက်သည့်အခါ ထိခိုက်ခံရလွယ်အစုအဖွဲ့များအပေါ် ပို၍ထိခိုက်စေသလား
- သဘာဝဘေးထိခိုက်ရာဒေသများတွင် ဘယ်သူတွေနေထိုင်ကြသလဲ
- ထိခိုက်ခံရလွယ်ပြည်သူများအနေဖြင့် ခိုလှုံရေးနေရာများ၊ ရွှေ့ပြောင်းကယ်ဆယ်ရေးလမ်းကြောင်းများ၊ ရပ်ရွာလူထုစောင့်ရှောက်မှုနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံများကို အတူတကွအသုံးပြုနိုင်ခွင့်ရှိသလား၊ ထိခိုက်ခံရလွယ်အစုအဖွဲ့အမျိုးမျိုးအတွက် (နှင့်အစုအဖွဲ့အတွင်း) ကန့်သတ်ချက်များရှိသလား
- ပိုမိုထိခိုက်ခံရလွယ်သည့်ပြည်သူများအတွက် အထူးစီစဉ်ချမှတ်ထားသည့် စီမံချက်များရှိသလား

(((((ဝ))))))

ကင်ညာနိုင်ငံတွင် စက္ကူရုပ်ပေါ်ရေးဆွဲထားသည့်မြေပုံနမူနာ (ဓါတ်ပုံ- CERA)

ကင်ညာနိုင်ငံတွင် ဒေသတွင်းရရှိသည့်ပစ္စည်းများအသုံးပြုရေးဆွဲထားသည့်မြေပုံနမူနာ (ဓါတ်ပုံ- CERA)

(ဃ) လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၄။ ဒေသခံများနှင့်အတူ နယ်မြေစူးစမ်းလေ့လာရေးခရီးထွက်ခြင်း ရည်ရွယ်ချက်များ

- ပြည်သူများ၊ ကျေးရွာပတ်ဝန်းကျင်၊ ရင်းမြစ်သယံဇာတများ၊ နယ်မြေတစ်ခုအတွင်းရှိဘေးအန္တရာယ် ကျရောက်နိုင်သည့်နေရာများကို စူးစမ်းလေ့လာရန်
- ကျေးရွာအတွင်း ထပ်မံစူးစမ်းလေ့လာနိုင်မည့်အခွင့်အလမ်းများနှင့် ပြဿနာများကို အလွတ်သဘော စိစစ်ဖော်ထုတ်သွားရန်
- ရင်းမြစ်သယံဇာတများအခြေအနေ၊ ပြဿနာများနှင့် အသုံးပြုနိုင်မည့်အလားအလာတို့ကို အကဲဖြတ်ရန်

သင်တန်းအထောက်အကူပြုလမ်းညွှန်ချက်

သွားရောက်မည့်လမ်းကြောင်းပေါ်မူတည်၍ ဤနည်းလမ်းအတွက် ၄၅ မိနစ်မှ မိနစ် ၉၀ ခန့် အချိန် ယူရန်လိုမည်။ လုပ်ဆောင်ရမည့်အဆင့်များမှာ-

- ၁။ သင်တန်းသားများအား လေ့ကျင့်ခန်းရည်ရွယ်ချက်ကိုရှင်းပြပါ။ အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးတို့ကို အုပ်စုများခွဲပါ။ သို့မဟုတ် ရွေးချယ်ထားသည့်လမ်းကြောင်းတစ်လျှောက် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီး အတူတကွသွားရောက်နိုင်ကြောင်းရှင်းပြပါ။ အန္တရာယ်အရှိဆုံးနေရာများ၊ ပြည်သူများ၏နေရာအတိအကျဖော်ပြရန် မြေပုံရေးဆွဲမှုလေ့ကျင့်ခန်းကိုအသုံးပြုရေးနှင့် ဒေသအခြေအနေအား အကျယ်ပြန့်ဆုံးလေ့လာနိုင်မည့် စူးစမ်းလေ့လာရေးလမ်းကြောင်းဖြစ်စေရေးအတွက် ရွာသူရွာသားများနှင့် တိုင်ပင်ညှိနှိုင်းပါ။
- ၂။ စူးစမ်းလေ့လာရေးခရီးထွက်ခြင်းအတွက် အချိန်ကို တိတိကျကျသတ်မှတ်ပါ။
- ၃။ ကြိုတင်သတ်မှတ်ထားသည့် စူးစမ်းလေ့လာရေးလမ်းကြောင်းအတိုင်း သတ်မှတ်ထားသောအချိန်အတိုင်း ရွာသူရွာသားများနှင့်အတူသွားပါ။ ကွင်းဆင်းသွားရောက်စဉ် အခြေအနေတောင်းဆိုလာပါက ပြောင်းလဲမှုပြုလုပ်ရန် မနှောင့်နှေးပါနှင့်။
- ၄။ စူးစမ်းလေ့လာမှုလမ်းကြောင်းတွင် ရှာဖွေလိုသည့်အချက်၊ ဒေသခံပြည်သူများနှင့်ဆွေးနွေးလိုသည့် ကိစ္စများအတွက် ဆောင်ရွက်ရန်ကိစ္စစာရင်းတစ်ခုပြုစုပါ။ ယင်းစာရင်းတွင် မြေပုံရေးဆွဲမှုလေ့ကျင့်ခန်းပြုလုပ်နေစဉ် မေးမြန်းခဲ့သည့်မေးခွန်းများအရ ထွက်ပေါ်လာသည့်ကိစ္စများပါဝင်နိုင်သည်။ ဥပမာ ရာသီဥတုကိစ္စများ၊ ထိခိုက်ခံရလွယ်ပြည်သူများ/နေရာဒေသများ၊ ကျန်းမာရေး၊ သက်မွေးလုပ်ငန်း၊ မြေအခြေအနေ စသည်ဖြင့်
- ၅။ ကျေးရွာပတ်ဝန်းကျင်ကိုစူးစမ်းလေ့လာပါ။ နောက်ပိုင်းတွင်မှတ်တမ်းတင်နိုင်ရန်အတွက် စိတ်ထဲတွင်တေးမှတ်ပါ။ ဖြစ်နိုင်လျှင် မှတ်စုချက်ချင်းရေးပါ။
- ၆။ မရှင်းလင်းသည့်အရာများနှင့်ပတ်သက်၍ ရှင်းပြပေးရန် လိုက်ပါလာသူများအားမေးခွန်းများမေးပါ။ သူတို့ပြောဆိုချက်များကိုဂရုတစိုက်နားထောင်ပါ။ သူတို့အချင်းချင်းဆွေးနွေးပြောဆိုသည့်ကိစ္စများကိုလည်း နားထောင်ပါ။ တစ်ယောက်မှတစ်ယောက်ပြောင်း၍ သူတို့အား ရှင်းပြရန်တိုက်တွန်းပါ။
- ၇။ လိုအပ်လျှင် တွေ့ရှိရသည့်အချက်များအပေါ် အသေးစိတ်ဆွေးနွေးရန်အတွက် နေရာတစ်နေရာ၌ ခေတ္တရပ်နားပါ။ ယင်းသို့ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် သင့်အတွက် ခေတ္တအနားရပြီး အသေးစိတ်မှတ်စုရေးရန် အချိန်ရစေသည်။

သင်ယူမှုဆွေးနွေးပွဲပြုလုပ်ခြင်း

လမ်းကြောင်းမှပြန်ရောက်ပြီးနောက် သင်တန်းသားများအား စူးစမ်းလေ့လာရေးလမ်းကြောင်းကို စက္ကူချပ်ကြီးပေါ်တွင် ဦးဆောင်ရေးဆွဲပါစေ။ သင့်မှတ်စုနှင့် အခြားစူးစမ်းလေ့လာရေးအဖွဲ့ဝင်များ၏မှတ်စုများကို အသုံးပြု၍ လမ်းကြောင်းတစ်လျှောက်စိတ်ဝင်စားဖွယ်နယ်မြေများကို ချရေးပါစေ။

ရေးဆွဲပြီးသည့် လမ်းကြောင်းပုံစံကားချပ်ကို လမ်းကြောင်းတွင်လိုက်ပါခြင်းမရှိသည့် အခြားရွာသူရွာသားများ၊ လမ်းကြောင်းပေါ်ရှိ ရွာသူရွာသားများကိုပြု၍ သူတို့၏အမြင်ကိုမေးမြန်းပါ။ သင်သံယဿရှိသည့် အချက်များကို ရှင်းအောင်လုပ်ပါ။ ယင်းသို့လုပ်ခြင်းသည် အသေးစိတ်အချက်အလက်များကို သုံးစွဲရာတွင် သင့်အဖွဲ့အတွက် အထောက်အကူဖြစ်စေသည်။ လမ်းကြောင်းမှတွေ့ရှိချက်များကို သုံးစွဲရာတွင် အခြားနည်းလမ်းများဖြင့်ဖော်ထုတ်ထားသည့် အသေးစိတ်အချက်အလက်များကိုလည်း အသုံးပြုနိုင်သည်။

အားလုံးပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်း

ကျေးရွာသွင်ပြင်လက္ခဏာအမျိုးမျိုးပေါ် ရွာသူရွာသားများ၏အမြင်တူညီမှုမရှိနိုင်သည်ကိုသတိပြုပါ။ သင့်အတွက် စူးစမ်းလေ့လာရေးခရီးက ယင်းသို့မတူညီမှုများအပေါ် ရွာသူရွာသားများနှင့်ဆွေးနွေးခွင့်ရရှိစေပြီး အားလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သည့်အပြီးသတ်ကောက်ချက်တစ်ရပ်ရရှိစေနိုင်သည်။ မသန်စွမ်းသူများ၊ သက်ကြီးရွယ်အိုများကဲ့သို့သော ကျေးရွာတွင်းရှိ ထိခိုက်ခံရလိုလွယ်သူများအနေဖြင့် စူးစမ်းလေ့လာရေးခရီးတွင် သင်နှင့်အတူမလိုက်နိုင်လျှင် ထိုခရီးစဉ်မှရရှိလာသည့်သတင်းအချက်အလက်များအား သုံးစွဲပြီးနောက်သူတို့အားဖြန့်ဝေပေးနိုင်သည်။

ဆူဒန်နိုင်ငံရှိကျေးရွာတစ်ရွာမှ စူးစမ်းလေ့လာရေးခရီး နမူနာပုံကားချပ် (Theis and Grady, 1991):

	rocky	gravel	gravel	sand	clay
<u>SOIL</u>	forest	farmland grazing	village	farmland grazing	farmland
<u>CROPS AND VEGETATION</u>	trees, bamboo	grass, shrubs, millet, sesame		sesame, beans, hibiscus	sorghum, groundnuts
<u>PROBLEMS</u>	erosion	drought, pests		drought, pests, low soil fertility	drought
<u>OPPORTUNITIES</u>	fuelwood, timber, bamboo	pasture, rainfed farming	market, transport, water, credit, health- care, school	pasture, rainfed farming	flood- recession farming

(((((o))))))

(င) လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၅။ ရာသီခွင်လိုက်လုပ်ငန်းစဉ်ဇယား

ရည်ရွယ်ချက်များ

- သက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများ၊ ရာသီဥတုမတူညီမှုများအတွက် ဖြေရှင်းရေးနည်းလမ်းများကို နား လည်စေရန်
- လူတစ်ဦးချင်းစီနှင့် ကျေးရွာနေထိုင်မှုဘဝအတွက် ခက်ခဲသောအချိန်ကာလများကို စိစစ်ဖော်ထုတ် ရန် - ဥပမာ ငတ်မွတ်ချိန်၊ သောကရောက်ချိန်၊ သက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းပျက်စီးချိန်၊ ဘေး အန္တရာယ်ကျရောက်ချိန် စသည်ဖြင့်
- ရာသီဥတုနှင့် အခြားအကြောင်းများကြောင့် အချိန်အခါအလိုက် ဖြစ်ပေါ်လာသောအပြောင်းအလဲ များကို သုံးသပ်လေ့လာရန်
- စီမံချက်ရေးဆွဲရေးအတွက် အသုံးပြုသည့်ရာသီဥတုဆိုင်ရာသတင်းများကို အကဲဖြတ်ရန်

သင်တန်းအထောက်အကူပြုလမ်းညွှန်ချက်

သင်တန်းအထောက်အကူပြုလမ်းညွှန်ချက်အတွက် ဆွေးနွေးချိန်အပါအဝင် အချိန် (၁)နာရီမှ(၂) နာရီခန့်အထိယူပါ။ သင်တန်းသားများ၏အရည်အချင်းအပေါ်မူတည်၍လည်းကောင်း အုပ်စုလိုက် သို့မဟုတ် အရေအတွက်များပြားစွာပါဝင်သည့်အုပ်စုများမှ ပြက္ခဒိန်တစ်ခုရေးဆွဲသည့်သည့် အခါတွင်လည်း ကောင်း အချိန်ပိုပေးပါ။ အသုံးပြုရမည့်ပစ္စည်းများမှာ ကတ်ပြားများ၊ မြေဖြူခဲများ၊ စက္ကူချပ်အကြီးများ၊ ရောင်စုံမာကာပင်များ၊ ပုတီးစေ့များ၊ တုတ်ချောင်းများ စသည်ဖြင့်။ လုပ်ဆောင်ရမည့်အဆင့်များမှာ-

- ၁။ သင်တန်းသားများအားလေ့ကျင့်ခန်းရည်ရွယ်ချက်ကိုရှင်းပြပါ။ သင်တန်းသားများကို မိမိတို့ရပ်ရွာ ဒေသတွင် တစ်နှစ်ပတ်လုံးဖြစ်ပွားခဲ့သည့် အရေးကြီးဖြစ်ရပ်များ၊ လှုပ်ရှားမှုများကိုဖော်ပြထားသည့် ပြက္ခဒိန်တစ်ခုရေးဆွဲပေးရန်မေတ္တာရပ်ခံပါ။
- ၂။ မြေပုံကို မြေပြင် သို့မဟုတ် စက္ကူချပ်အကြီး သို့မဟုတ် ဘလက်ဘုတ်ပေါ်တွင်ရေးဆွဲနိုင်သည်။ သီးခြားအုပ်စုများခွဲ၍ပြက္ခဒိန်တစ်ခုရေးဆွဲပေးရန်အကြံပြုပါ။ အမျိုးသားများကတစ်ခုဆွဲပြီး အမျိုးသမီးများကတစ်ခုဆွဲရန်ဖြစ်သည်။
- ၃။ ကျေးရွာပေါ်မူတည်၍ ပုံမှန်(၁၂)လပြက္ခဒိန်ဖြစ်စေ၊ အခြားပြက္ခဒိန်တစ်ခုခုကိုဖြစ်စေ အသုံးပြုနိုင်ပြီး သင်တန်းသားများအား ရာသီတစ်ခုချင်းစီ/လတစ်လချင်းစီအတွက် ထူးခြားသည့်လက္ခဏာတစ်ခုခု ကိုဖော်ပြရန်အတွက် အဆိုပါရာသီ/လနှင့်သက်ဆိုင်သည်များကို ပြန်လည်စဉ်းစားရန် မေတ္တာ ရပ်ခံပါ။ ယင်းသည် သင်တန်းသားများကို သိပ္ပံနည်းကျသော သို့မဟုတ် ရုပ်ပုံတစ်ခုဖြစ်နိုင်သည်။ သင်တန်းသားများ ရုပ်ပုံများ ရေးဆွဲရာတွင် သင်တန်းသားများကိုယ်တိုင်လုပ်ရန်တိုက်တွန်းပါ။ ပြက္ခဒိန်ကို ကတ်ပြား သို့မဟုတ် ကြမ်းပြင်ပေါ်တွင်ရေးဆွဲနိုင်သည်။
- ၄။ ကြမ်းပြင်/စက္ကူချပ်/ဘလက်ဘုတ်ပေါ်တွင် လေးထောင့်ကွက်ဆွဲပါ။ ထိုလေးထောင့်ကွက်တွင် လ အမည်များ၊ ရာသီများအတွက် စာတိုင်းများနှင့် လေ့လာမည့်ကိစ္စများထည့်သွင်းမည့် ဇယားကွက် များနိုင်သမျှများရေးဆွဲထားရမည်။ ရာသီအမည်/လအမည်များရေးသား ထားသည့်ကတ်ပြား များ၊ ဓါတ်ပုံ သို့မဟုတ် သင်တန်းသားများကို အစဉ်လိုက် ထိပ်ဆုံးအကွက်တွင် အလျားလိုက်ဖော်ပြပါ။
- ၅။ ဆွေးနွေးရမည့်အကြောင်းအရာအမျိုးမျိုးသတ်မှတ်ရာတွင် သင်တန်းသားများကို ဆုံးဖြတ်ခွင့်ပေးပါ။ ဥပမာ- လုပ်အားလိုအပ်ချက်၊ စိုက်ပျိုးရာသီ၊ အားလပ်ရက်များနှင့်ပွဲတော်များ၊ မိုးရေချိန်၊ ရာသီ

အလိုက်ဖျားနာမှု၊ အစာရေစာရှားပါးပြတ်လပ်မှု၊ ရွှေ့ပြောင်းချိန်၊ ဆိုင်ကလုန်းမုန်တိုင်းများ၊ မုန်တိုင်း၊ ဒီရေ၊ ရေကြီးမှု စသည်တို့ဖြစ်ပြီး ယင်းတို့ကို ဒေါင်လိုက်အကွက်တွင် ချရေးပါ။

- ၆။ အဓိကအကြောင်းအရာကိုရွေးချယ်ဆုံးဖြတ်ပြီးသည့်အခါ သင်တန်းသားများကို ထူးခြားသည့်ဖြစ်ရပ်များဖြစ်ပွားသည့်လ/ရာသီကိုဖော်ပြရန်မေတ္တာရပ်ခံပါ။ ဖြစ်ရပ်၏အတိုင်းအတာပမာဏကို ဖော်ပြရာတွင် မြေပုံကိုမြေကြီးပေါ်တွင်ရေးဆွဲလျှင် ပုတီးစေ့ သို့မဟုတ် တုတ်ချောင်းအရွယ်စုံအသုံးပြု၍လည်းကောင်း၊ စက္ကူချပ်ပေါ်တွင်ရေးဆွဲလျှင် မာကာပင်/မြေဖြူများအသုံးပြု၍လည်းကောင်း အဆိုပါဖြစ်ရပ်(ဥပမာ-အကယ်၍ရာသီအလိုက်ဖျားနာမှုကိုလေ့လာနေလျှင် မတူညီသောလ/ ရာသီများတွင် ကျေးရွာလူထုအပေါ်မည်သို့ဆိုးဝါးစွာထိခိုက်သည်။) ပြန်လည်ဖော်ပြရန်သင်တန်းသားများကိုမေတ္တာရပ်ခံပါ။ ဖြစ်ရပ်တစ်ခုပြီးသွားလျှင် နောက်ဖြစ်ရပ်တစ်ခုကိုပြောင်း၍ ဖြစ်ရပ်အားလုံးပြီးသည်အထိဆက်လုပ်ပါ။
- ၇။ ပြက္ခဒိန်တွင် မထည့်ချင်သည့် ပြင်ဆင်ချင်သည့်အချက်များရှိ-မရှိကို သင်တန်းသားများအားမေးပါ။
- ၈။ ပြက္ခဒိန်အား စစ်ဆေးပါ။ သင်မရှင်းလင်းသည့်အချက်များနှင့်ပတ်သက်၍ မေးခွန်းများမေးပါ။
- ၉။ မိမိတို့ရေးဆွဲသည့်ပြက္ခဒိန်များကို အခြားအုပ်စုများသို့ရှင်းလင်းတင်ပြရန် သင်တန်းသားအုပ်စုနှင့် သင်တန်းသူအုပ်စုများကိုမေတ္တာရပ်ခံပါ။

သင်ယူမှုဆိုင်ရာဆွေးနွေးပွဲပြုလုပ်ခြင်း

- ၁။ ပြက္ခဒိန်ရေးဆွဲပြီးသည်နှင့် သင်တန်းသားအုပ်စုနှင့် သင်တန်းသူအုပ်စုကြား တင်ပြချက်များအပေါ် ဆွေးနွေးခြင်းနှင့်ဆန်းစစ်သုံးသပ်ခြင်းတို့ပြုလုပ်နိုင်စေရန်စဉ်ပေးပါ။ ဆွေးနွေးရမည့်အချက်များမှာ-
- (က) အဓိကတွေ့ရှိချက်နှင့်လေ့လာမှုများ - အမျိုးသားများရေးဆွဲသည့်ပြက္ခဒိန်နှင့် အမျိုးသမီးများရေးဆွဲသည့်ပြက္ခဒိန်တို့ကြားခြားနားချက်များ
 - (ခ) ပြက္ခဒိန်တစ်ခု၏မတူညီမှုများကြား ဘယ်လိုဆက်စပ်မှုတွေရှိသလဲ။ ဥပမာ-ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်ပွားနေစဉ်အစာအသောက်ပြတ်လပ်သွားသလား။ ကျေးရွာတစ်ရွာအတွင်း ကျန်းမာရေးချို့တဲ့မှုများသည် ခြောက်သွေ့ရာသီနှင့်စွတ်စိုရာသီနှစ်ခုကြား ဆက်စပ်မှုတစ်ခုခုရှိသလား။ ကျေးရွာအတွင်းပြောင်းလဲမှုများတွင် မိုးလေဝသ/ရာသီဥတုနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်ခြင်းအကြား ဆက်စပ်မှုရှိသလား။
 - (ဂ) လွန်ခဲ့သည့် ၁၀-နှစ်၊ အနှစ်-၂၀၊ အနှစ်-၃၀ ကာလနှင့်နှိုင်းယှဉ်ပါက ရာသီဥတုပုံစံနှင့် ဖြစ်စဉ်များတွင် သိသာထင်ရှားသည့်အပြောင်းအလဲများရှိသလား
 - (ဃ) လက်ရှိဘယ်လိုနည်းလမ်းတွေနဲ့ဖြေရှင်းနေသလဲ၊ ဒီနည်းလမ်းတွေကအလုပ်ဖြစ်ရဲ့လား
 - (င) တစ်နှစ်ပတ်လုံးလုပ်ကိုင်သည့် အရေးကြီးဆုံးသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းတွေကဘာလုပ်ငန်းတွေလဲ၊ သက်မွေးဝမ်းကျောင်းပုံစံအပြောင်းအလဲရှိသလား၊ ရာသီပြောင်းလဲမှုများကြောင့် အကျိုးသက်ရောက်မှုတွေရှိသလား
 - (စ) စိုက်ပျိုးရေးရာသီစက်ဝန်း၊ စိုက်ပျိုးချိန်တို့နှင့်ပတ်သက်၍ ဘယ်လိုဆုံးဖြတ်သလဲ
 - (ဆ) ကျေးရွာဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိစေရန် ရေးဆွဲမည့်စီမံချက်များအတွက် ရာဇဝတ်တွေရှိသည့် အချက်များမှကောက်ချက်များဆွဲပါ။ ယင်းသည် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် လက်ရှိဖြေရှင်းရေး

နည်းလမ်းများအလုပ်ဖြစ်-မဖြစ်၊ နည်းလမ်းသစ်များရှိ-မရှိတို့ကို အသေးစိတ်ဆွေးနွေးမှုများ ပြုလုပ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

(၈) အကြံပြုထောက်ခံချက်များနှင့် အရေးယူဆောင်ရွက်ရမည့်အချက်များ - ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအခြေအနေအရ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်နည်းလမ်းသစ်များလိုအပ်သလား။

- ၂။ ဆွေးနွေးချက်များမှ ပေါ်ထွက်လာမည့်အချက်များကို အစမှအဆုံးတိုင်သေချာစွာမှတ်တမ်းတင်ပါ။
- ၃။ ပြက္ခဒိန်ကိုမြေပြင်ပေါ်တွင်ရေးဆွဲလျှင် - အသေးစိတ်ဖော်ပြချက်များနှင့်အတူ မိတ္တူကူးထားပါ။
- ၄။ ရရှိထားသည့်သတင်းအချက်အလက်များမှန်ကန်မှုရှိစေရေးအတွက် အဓိကသတင်းများနှင့် ဆင့်ပွားအချက်အလက်များကို သုံးစွဲပါ။ ဥပမာ- မိုးဦးကာလနှင့် မိုးနှောင်းကာလရှိမိုးရေချိန်များသည် ဒေသန္တရမိုးရေချိန်များနှင့်တူသလား။ ရာသီအလိုက်ဖြစ်ရပ်များသည် အမျိုးသား အမျိုးသမီးတို့အပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှုကွဲပြားခြားနားသလား။
- ၅။ ပြက္ခဒိန်မိတ္တူတစ်ခုကို ကျေးရွာသို့ပေးပါ။ သင့်အတွက် မိတ္တူတစ်ခုပြုလုပ်ပါ။

အားလုံးပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်း

ရာသီအလိုက်ပြက္ခဒိန်ရေးဆွဲရာတွင် အမျိုးသမီး အမျိုးသားများပါဝင်သည့်နည်းလမ်းဖြင့်ရေးဆွဲခြင်း ဖြစ်သော်လည်း ထိခိုက်ခံရလွယ်သည့်အစုအဖွဲ့များဖြစ်သည့် ကလေးသူငယ်များ၊ သက်ကြီးရွယ်အိုများ၊ မသန်စွမ်းသူများ၊ ဒေသခံများ စသူတို့၏အသံများကို နားထောင်ရန်လိုအပ်သည်။ ရာသီအလိုက်ပြက္ခဒိန်တွင် ဘေးဒုက္ခရောက်ချိန်များ(အစာရေစာရှားပါးခြင်း၊ ဖျားနာခြင်းစသည်)တွင် ရွာသူရွာသားများအပေါ်မည်သို့ထိခိုက်သည်၊ ထိုကိစ္စများကိုပြည်သူများမည်သို့ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းသည်၊ မည်သူတွေက အကူအညီပေးသည် စသည်ဖြင့် အသေးစိတ်ထည့်သွင်းစဉ်းစားပါ။

ဂါနာနိုင်ငံတွင် ရေးဆွဲသည့် ရာသီခွင်လိုက်လုပ်ငန်းစဉ်ပြဇယားနမူနာ (CERA)

ကျေးရွာ - လူ့ဘဝ
 ကျေးရွာ - ကျေးရွာ
 ဇွန်လ - ရေခဲသွေး

ကျေးရွာရာသီခွင်လိုက်လုပ်ငန်းစဉ်ပြဇယား မေ. ၂၅. ၉. ၂၀၁၅

အကြောင်းအရာ	တန်ခိုး	ကမ္ဘာ	နံပါတ်	ဝါဒီ	ဝါဒီ	တစ်လ	တစ်လ	တစ်လ	တစ်လ	တစ်လ	တစ်လ	တစ်လ	တစ်လ
ရာသီဥတု													
အန္တရာယ်	-	-		-	-		-	-	-	-	-	-	-
လယ်လုပ်ငန်း	-	-	-							-	-	-	-
ရေလုပ်ငန်း													
ကျန်းမာရေး	-	ဝမ်းနာ ဝမ်းပျက်	-	-	-	ဝမ်းနာ ဝမ်းပျက်	-	-	-	-	-	-	-
ပို့ဆက်	သတိပြု ရေခဲသွေး	-	-	-	-	-	ဝါကျွတ် မိုးတက်	ဝါကျွတ် မိုးတက်	ဝါကျွတ် မိုးတက်	-	-	-	-

**(စ) လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၆။ (ဘေးအန္တရာယ်)သမိုင်းကြောင်းဖြစ်စဉ်ပြဇယား
ရည်ရွယ်ချက်များ**

- ဘေးအန္တရာယ်များ၊ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည့်အပြောင်းအလဲများနှင့်ပတ်သက်သည့် အတိတ်ဖြစ်စဉ်များကို သတိပြုမိစေရန်
- ပြီးခဲ့သည့်နှစ်များတွင်ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည့် အပြောင်းအလဲများအပေါ် ဆွေးနွေးမှုများပြုလုပ်နိုင်ရန်
- အနာဂတ်ဘေးအန္တရာယ်ခံနိုင်စွမ်းရှိစေရေးစီမံကိန်းများရေးဆွဲရန်အတွက် လိုအပ်ချက်များဆွေးနွေးရာတွင် အခြေခံအထောက်အထားအဖြစ်အသုံးပြုနိုင်ရန်

သင်တန်းအထောက်အကူပြုလမ်းညွှန်ချက်

အထောက်အကူပေးလမ်းညွှန်မှုကို ဆွေးနွေးချိန်အပါအဝင် အချိန် တစ်နာရီမှ နှစ်နာရီခန့်အထိယူပါ။ အသုံးပြုရမည့်ပစ္စည်းများမှာ ကတ်ပြားများ၊ မြေဖြူခဲများ၊ စက္ကူချပ်ကြီးများ၊ ရောင်စုံမာကာပင်များ၊ ပုတီးစေ့နှင့်ကျောက်စရစ်ခဲများ၊ တုတ်ချောင်းများ စသည်တို့ဖြစ်ပြီး လုပ်ဆောင်ရမည့်အဆင့်များမှာ-

- ၁။ ကျေးရွာသမိုင်းကြောင်းကို နောက်ကြောင်းပြန်နိုင်သမျှပြန်၍မှတ်သားနိုင်ရေးအတွက် ယခုလေ့ကျင့်ခန်းတွင် ကျေးရွာမှသက်ကြီးဝါကြီးများပါဝင်လာစေရန်အရေးကြီးသည်။ အမျိုးသမီး-အမျိုးသားများ အတူတကွပါဝင်သည့် အစုအဖွဲ့ကြီးများ သို့မဟုတ် အစုအဖွဲ့ငယ်လေးများခွဲ၍ ယင်းအဖွဲ့များတွင် သက်ကြီးဝါကြီးများနှင့် ကလေးများကို ထည့်သွင်းဖွဲ့စည်းပါ။
- ၂။ လေ့ကျင့်ခန်းရည်ရွယ်ချက်ကို သင်တန်းသားများအားရှင်းပြပါ။ ကျေးရွာသမိုင်းကြောင်းကို စတင်ဆွေးနွေးရန်မေတ္တာရပ်ခံပါ။ အလေးထားမေးရမည့်မေးခွန်းများမှာ-
 - (က) ကျေးရွာကို ဘယ်ချိန်ကစ `တည်'ခဲ့သလဲ
 - (ခ) ကျေးရွာသမိုင်းကြောင်းတွင်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည့် အရေးကြီးသည့်ဖြစ်ရပ်တွေက ဘာတွေလဲ
 - (ဂ) အဓိကဖြစ်ပေါ်ခဲ့တဲ့ အပြောင်းအလဲတွေက ဘာတွေလဲ(မြေအသုံးချမှု၊ မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်၊ အစားအစာဖူလုံမှု၊ အုပ်ချုပ်မှု၊ နိုင်ငံရေး စသည်များ)
 - (ဃ) အပြောင်းအလဲဖြစ်ပေါ်စေတဲ့အကြောင်းရင်းတွေကဘာတွေလဲ
 - (င) အဓိကဖြစ်ပွားတဲ့ဘေးအန္တရာယ်တွေနဲ့ အကျိုးသက်ရောက်မှုတွေကဘာတွေလဲ
- ၃။ အကယ်၍ဖြစ်နိုင်လျှင် ကတ်ပြားပေါ်တွင် အဓိကဖြစ်ရပ်များကို စာလုံးမဲဖြင့်ချရေးရန် သင်တန်းသားများထဲမှတစ်ဦးကို မေတ္တာရပ်ခံပါ။
- ၄။ ထပ်မံထည့်သွင်းလိုသည့် ဖြစ်ရပ်များရှိ-မရှိ သင်တန်းသားများကိုမေးပါ။ အနည်းနဲ့အများ ပြည့်စုံပြီဟုမှတ်ယူလျှင် ကတ်ပြားများကို နှစ်/ကာလအလိုက်စီပေးရန် သင်တန်းသားများကိုမေတ္တာရပ်ခံပါ - အစောဆုံးဖြစ်ရပ်များကိုအပေါ်ဆုံး၌ထား၍ နောက်ပိုင်းဖြစ်ရပ်များကိုအောက်ဆုံး၌ထားပါ။ အားလုံးကြားနိုင်စေရန် ဖြစ်ရပ်များကို အသံကျယ်ကျယ်ဖြင့်ဖတ်ပြပါ။ ထိုသို့စီထားသည်ကိုသူတို့သဘောကျ-မကျ၊ ပြင်ဆင်လိုခြင်း ရှိ-မရှိမေးပါ။
- ၅။ ဖြစ်ရပ်စာရင်းဘယ်ဘက်တွင် နှစ်ကာလများကိုထည့်သွင်းပါ။ ဖြစ်ရပ်များကိုမှတ်မိခြင်းမရှိပါက အချိန်သတ်မှတ်ချက်မတူညီသည့်ပြက္ခဒိန်စနစ်များသုံးခြင်းသည် နှစ်အတိအကျဖော်ပြနိုင်ရန် သင်တန်းသားများအတွက် ကြီးမားသောအခက်အခဲရှိနိုင်သည်။ သို့ဖြစ်၍ အရေးကြီးသည့်ဖြစ်ရပ်များကို အကျုံးဝင်သည့်နှစ်များနှင့် ခန့်မှန်းတွဲစပ်ပေးနိုင်ရေးအတွက် စမ်းသပ်ကြည့်ပါ။

၆။ ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်ရပ်များစာရင်းရရှိပြီးသည့်အခါ သင်တန်းသားများကျေနပ်မှုမရှိသေးလျှင် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်ရပ်များကို ထပ်မံဖော်ထုတ်ဆွေးနွေးနိုင်ရန်စီစဉ်ပေးပါ။

လေ့လာသင်ယူမှုဆွေးနွေးပွဲ

၁။ ဘေးအန္တရာယ်ရက်စဉ်သမိုင်းရေးဆွဲပြီးနောက် ဆန်းစစ်သုံးသပ်ရာတွင် သင်တန်းသူ၊ သင်တန်းသားများ အထောက်အကူဖြစ်စေရေးအတွက် ဆွေးနွေးပွဲတစ်ခုပြုလုပ်ပေးပါ။ အရေးကြီးသည့်မေးခွန်းများမှာ-

- (က) အတိတ်ကဘေးအန္တရာယ်များအခြေအနေဘယ်လိုရှိသလဲ
- (ခ) ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်ပွားမှုများတွင် ပြောင်းလဲမှုအလားအလာများ၊ ပြောင်းလဲမှုများရှိသလား
- (ဂ) ဘယ်လိုအပြောင်းအလဲတွေဖြစ်ခဲ့သလဲ
- (ဃ) အပြောင်းအလဲဖြစ်ရတဲ့အကြောင်းရင်းတွေကဘာတွေလဲ
- (င) အနာဂတ်မှာဘယ်လိုအန္တရာယ်မျိုးတွေဖြစ်မယ်လို့မျှော်လင့်ထားသလဲ၊ဘယ်အချိန်တွေမှာဖြစ်မှာလဲ
- (စ) ဘေးအန္တရာယ်ရက်စဉ်သမိုင်းကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရာတွင် အနာဂတ်အတွက်သင့်စီမံချက်တွေကိုအပြောင်းအလဲဖြစ်စေသလား၊ ယင်းသို့ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းက ရာသီဥတုအချက်အလက်များသိရှိလာစေဖို့နဲ့ သီးသန့်ဒေသတစ်ခုအတွက် ကြိုတင်မျှော်လင့်ထားသည့်အလားအလာများတင်ပြနိုင်ခွင့်ရရှိစေသည်။

၂။ သံသယရှိသည့်အချက်များရှင်းလင်းစေရန်၊ ထဲထဲဝင်ဝင်နားလည်လာစေရန်အတွက် ဖော်ပြပါမေးခွန်းများမေးခြင်းဖြင့် ဘေးအန္တရာယ်ရက်စဉ်သမိုင်းကို စစ်ဆေးပါ-

- (က) နဲ့ပတ်သက်ပြီး ပိုပြောပြနိုင်မလား
- (ခ) ဘာကိုဆိုလိုတာလဲ

၃။ ဆွေးနွေးချက်အားလုံးကို မှတ်တမ်းတင်ပါ

၄။ စက္ကူချပ်ပေါ်တွင်အသေးစိတ်ကော်ပီကူးပါ။ သင်တန်းသား/သူအမည်များ၊
တည်နေရာအသေးစိတ်၊ ရက်စွဲ စသည်တို့ကိုချရေးပါ။

၅။ သင်တန်းမတက်ရောက်သည့် အခြားရွာသူရွာသားများနှင့်အတူ တွေ့ရှိချက်များကို သုံးစွဲပါ။ သတင်းအချက်အလက်ဆင့်ပွားရင်းမြစ်များက ထိုသို့သုံးစွဲရာတွင် အတည်ပြုပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

၆။ သင်တန်းသားများသို့ ကော်ပီတစ်စောင်ပေးပါ။ သင့်အတွက် တစ်စောင်ပြုလုပ်ပါ။

အားလုံးပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်း

ဖြစ်ရပ်များနှင့် အချိန်များပေါ် ရွာသူရွာသားများ၏ မှတ်သားမှုနှင့် အမြင်များ အမျိုးမျိုးရှိနိုင်သည်ကို သတိပြုပါ။ ဥပမာအားဖြင့် လူကြီးပိုင်းသည် လူငယ်ပိုင်းထက် အတွေ့အကြုံ-အသိအမြင်ပိုများနိုင်သည်။ ဖြစ်နိုင်သည့်နေရာတိုင်းတွင် လူကြီး-လူငယ်ပါဝင်သည့်အစုအဖွဲ့များ လိုအပ်သလိုဖွဲ့ပါ။

((((((o))))))

နိုင်ငံတော်ရေးရာသင်တန်း (ဘေးအန္တရာယ်)သမိုင်းကြောင်းဖြစ်စဉ်ပြဇယားနမူနာ (CERA):

ဘုံ - ဘုံ
 နေရာ - နေရာ
 အချိန် - အချိန်

ဟောပြောချက်အရ ဇယား Historical Timeline

ရက်စွဲ: ၂၀၂၁.၁၁.၂၀၂၄

ဘုံ When	ဘေးအန္တရာယ် Disaster	ဘုံအရ အချိန် Timeline	ဘုံအရ အချိန် Timeline	ဘုံအရ အချိန် Timeline	ဘုံအရ အချိန် Timeline	ဘုံအရ အချိန် Timeline
၂၀၂၁.၁၁.၂၀၂၄	ဘုံအရ ဘုံအရ	ဘုံအရ ဘုံအရ	ဘုံအရ ဘုံအရ	ဘုံအရ ဘုံအရ	ဘုံအရ ဘုံအရ	ဘုံအရ ဘုံအရ
၂၀၀၄	ဘုံအရ ဘုံအရ	ဘုံအရ ဘုံအရ	ဘုံအရ ဘုံအရ	ဘုံအရ ဘုံအရ	ဘုံအရ ဘုံအရ	ဘုံအရ ဘုံအရ
၂၀၀၆	ဘုံအရ ဘုံအရ	ဘုံအရ ဘုံအရ	ဘုံအရ ဘုံအရ	ဘုံအရ ဘုံအရ	ဘုံအရ ဘုံအရ	ဘုံအရ ဘုံအရ
၂၀၁၀.၂၀၁၀	ဘုံအရ ဘုံအရ	ဘုံအရ ဘုံအရ	ဘုံအရ ဘုံအရ	ဘုံအရ ဘုံအရ	ဘုံအရ ဘုံအရ	ဘုံအရ ဘုံအရ

(ဆ) လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၇။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် အလားအလာ ဆန်းစစ်သုံးသပ်ခြင်း ရည်ရွယ်ချက်များ

- ဒေသအမျိုးမျိုး/နေထိုင်မှုဘဝသွင်ပြင်လက္ခဏာများတွင် ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသောအပြောင်းအလဲများကို ရပ်ရွာလူထု၏ နားလည်မှု၊ လက်ခံထားမှုများကို လေ့လာသိရှိနိုင်ရန်
- ကျေးရွာသမိုင်းကြောင်းတွင် ထင်ရှားသည့် အပြောင်းအလဲ/အလားအလာများကို ဖော်ထုတ်ရန်
- ပြီးခဲ့သည့်နှစ်များအတွင်း ကျေးရွာအတွက်စိန်ခေါ်မှုများ၊ အဆိုပါစိန်ခေါ်မှုများ၏ ပြင်းထန်မှု အတိုး-အလျော့တို့ကိုဆွေးနွေးရန်
- အတိတ်ကာလက ကူညီဆောင်ရွက်ပေးမှုများ၏ အကျိုးဖြစ်မှု-မဖြစ်မှုများနှင့် ယင်းတို့၏အကြောင်းရင်းများကိုဆွေးနွေးရန်
- အကူအညီရရှိသည်ဖြစ်စေ၊ မရရှိသည်ဖြစ်စေ အတိတ်နှင့်ပစ္စုပ္ပန်ကာလအတွက်သာမက အနာဂတ်တွင်ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်မည့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အခြေအနေများအတွက် အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသားတို့၏အမြင်များကို နားလည်သဘောပေါက်စေရန်

သင်တန်းအထောက်အကူပြုလမ်းညွှန်ချက်

သင်တန်းအထောက်အကူပြုလမ်းညွှန်ချက်အတွက် ဆွေးနွေးချိန်အပါအဝင် အချိန် တစ်နာရီခွဲမှ သုံးနာရီခန့်အထိယူပါ။ အသုံးပြုပစ္စည်းများမှာ ကတ်ပြား၊ မြေဖြူ၊ စက္ကူချပ်ကြီး၊ ရောင်စုံမာကာပင်၊ ပုတီးစေ့၊ ကျောက်စရစ်ခဲ၊ တုတ်ချောင်း စသည်တို့ဖြစ်သည်။ လုပ်ဆောင်ရမည့်အဆင့်များမှာ -

- ၁။ အမျိုးသားအုပ်စုနှင့် အမျိုးသမီးအုပ်စုများခွဲပါ။ လေ့ကျင့်ခန်းရည်ရွယ်ချက်ကိုရှင်းပြပါ။ (အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးအုပ်စုနှစ်စုလုံးတွင် ဖြစ်နိုင်ပါက သက်ကြီးပိုင်းပုဂ္ဂိုလ်များထည့်သွင်းဖွဲ့စည်းပါ။)
- ၂။ လက်ရှိအခြေအနေကိုဦးစွာဆွေးနွေးပါ။ ထို့နောက် သင်စိတ်ဝင်စားသည့်အကြောင်းအရာများကို ဆက်လက်ဆွေးနွေးပါ - ဥပမာ ပတ်ဝန်းကျင်အပြောင်းအလဲများ၏ထိခိုက်မှုနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပါအဝင် ဘေးအန္တရာယ်များနှင့်ဆက်နွှယ်နေမှုများဖြစ်သည်။ ဆွေးနွေးရမည့်ကိစ္စများမှာ သင်တန်းသားများသဘောတူညီသည့်ကိစ္စမျိုးဖြစ်ရမည်။
- ၃။ လေ့လာဆန်းစစ်မည့်ကိစ္စများထပ်မံသဘောတူညီမှုရရှိရေးအတွက် ဆွေးနွေးပွဲပြုလုပ်ပေးပါ။ ရည်ရွယ်ချက်ကိုရှင်းပြပြီး ယင်းတို့ဆွေးနွေးလိုသည့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာအပြောင်းအလဲများနှင့်ဆက်နွှယ်နေသည့်အကြောင်းအရာများစာရင်းတစ်ခုထွက်ပေါ်လာစေရေးအတွက် ကိုယ်စီအယူအဆများကိုအပြန်အလှန်အကြံပြုဆွေးနွေးပေးရန် သင်တန်းသားများအားမေတ္တာရပ်ခံပါ။ ထို့နောက် အရေးကြီးဆုံးဖြစ်ရပ်တစ်ခု -ဥပမာ-မိုးလေဝသပုံစံများ၊ မြေအသုံးချမှု၊ ရေကြီးမှု၊ ရေရရှိသည့်နေရာများ၊ စစ်မက်ဖြစ်ပွားမှု၊ သစ်တော၊ မြေဆီလွှာစသည်ဖြင့် ဆွေးနွေးပါ။
- ၄။ ပြောင်းလဲမှုအလားအလာများလေ့လာနိုင်မည့် အရေးကြီးသည့်အချိန်များကိုရွေးချယ်ရာတွင် လွယ်ကူအောင်လုပ်ဆောင်ပေးပါ။ ရွေးချယ်ထားပြီးသော အရေးကြီးသည့်နှစ်ကာလများကို ဖြစ်နိုင်လျှင် သင်တန်းသားများ၊ ဓါတ်ပုံစသည်တို့ဖြင့် ကတ်ပြားပေါ်တွင်ပုံဖော်ရေးဆွဲရန် သင်တန်းသားများကို တိုက်တွန်းပါ။ ပိုကောင်းသည်မှာ ဆယ်စုနှစ်အလိုက်ဖော်ပြရန်ဖြစ်ပြီး ထိုကိစ္စအတွက် ရွာသူရွာသားများကို ထပ်မံဆုံးဖြတ်ခွင့်ပေးပါ။ အလားတူ အခြားပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာကိစ္စရပ်အမျိုးမျိုးကို ထိုနည်းအတိုင်း ထပ်မံတင်ပြစေရန်ဖြစ်သည်။

- ၅။ လေးထောင့်ဇယားကွက်တစ်ခုကို ဒေသသုံးပစ္စည်းများ၊ မြေဖြူများဖြင့် မြေပြင်ပေါ်၌လည်းကောင်း၊ စက္ကူချပ်ကြီးများပေါ်တွင်လည်းကောင်း ရေးဆွဲရန်သင်တန်းသားများကို မေတ္တာရပ်ခံပါ။ ထိုသို့ရေးဆွဲရာတွင် အပေါ်မှအောက်သို့ အရေးကြီးသည့်နှစ်များရေးဆွဲပြီး၊ လက်ဝဲဘက်မှလက်ယာဘက်သို့ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာအပြောင်းအလဲကိစ္စအမျိုးမျိုးကိုထည့်သွင်းရန် သင်တန်းသားများအား မေတ္တာရပ်ခံပါ။
- ၆။ ကဏ္ဍတစ်ခုကိုစတင်ဆွေးနွေးပါ-ဥပမာ မိုးလေဝသပုံစံ။ သင်တန်းသားများကို သင်္ကေတများ၊ ရုပ်ပုံများ၊ ပုတီးစေ့များ၊ တုတ်တံများ အသုံးပြု၍ သက်ဆိုင်ရာအကွက်တွင် လက်ရှိအခြေအနေကိုဖော်ပြရေးဆွဲရန်မေတ္တာရပ်ခံပါ။ သင်တန်းသားများအားရွေးချယ်ခွင့်ပေးပါ။ ဤနည်းအားဖြင့် နောက်ထပ်အရေးကြီးသည့်အချိန်တစ်ချိန်တစ်ခုဆက်လက်လုပ်ဆောင်ပါ။ အလားတူ နည်းလမ်းအတိုင်း အကွက်အားလုံးဖြည့်စွက်ပြီးသည်အထိ ကဏ္ဍတစ်ခုပြီးတစ်ခု ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ပါ။
- ၇။ ပုံစံကားချပ်အသင့်ဖြစ်သည်နှင့် သင်တန်းသားများကို သဘောကျ-မကျ၊ အခြားပြင်ဆင်လိုသည်များရှိ-မရှိမေးပါ။
- ၈။ လေ့ကျင့်ခန်းတစ်လျှောက်လုံး ပေါ်ပေါက်လာနိုင်သည့် ကဏ္ဍသစ်များထပ်မံထည့်သွင်းလိုခြင်း ရှိ-မရှိ စူးစမ်းပါ။ ယခုအချိန်သည် သင်ကိုယ်တိုင်ကလေ့လာရန်စိတ်ဝင်စားပြီး ယင်းတို့ရေးဆွဲသည့် စာရင်း၌မပါဝင်သည့် မလွဲမသွေဖော်ပြလိုသောကဏ္ဍများရှိ-မရှိမေးမြန်းရမည့်အချိန်ဖြစ်သည်။ ဥပမာ-မိုးလေဝသပုံစံများနှင့်ပတ်သက်၍ မေးမြန်းခြင်း။

သင်ယူမှုဆွေးနွေးပွဲ

- ၁။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာအလားအလာဆန်းစစ်ချက်ပြုလုပ်ပြီးသည်နှင့် ပုံစံကားချပ်နှင့်ပတ်သက်၍ ဆွေးနွေးပွဲတစ်ခုပြုလုပ်ပြီး ပုံစံကို သင်တန်းသားများအလွယ်တကူ လေ့လာသုံးသပ်နိုင်ရေးအတွက်စီစဉ်ပေးပါ။ တွေ့ရှိချက်များအပေါ်တွင် စဉ်းစားသုံးသပ်ရေးအတွက် သင်တန်းသားများကို တိုက်တွန်းပါ။ အရေးကြီးသည့်မေးခွန်းများမှာ-
 - (က) အဓိကဦးတည်ရာနှင့်ရှာဖွေတွေ့ရှိချက်များ
 - (ခ) အလားအလာများ၏အကြောင်းအရင်း
 - (ဂ) ဘာတွေလုပ်နိုင်သလဲ
 - (ဃ) ဘယ်သူတွေပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်သလဲ
- ၂။ ပုံစံကားချပ်ကိုစစ်ဆေးပါ။ သင်သံသယဖြစ်သည့်အချက်များရှင်းလင်းစေရန်နှင့် ထဲထဲဝင်ဝင်နားလည်စေရန်အတွက်မေးခွန်းများမေးပါ။ အထောက်အကူဖြစ်စေမည့် မေးခွန်းများမှာ-
 - (က) ရာသီဥတု၊ မိုးလေဝသ၊ သဘာဝသယံဇာတ၊ ကျန်းမာရေးစတဲ့ကဏ္ဍတွေမှာ ဘယ်လိုအပြောင်းအလဲတွေ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သလဲ
 - (ခ) သီးနှံအမျိုးအစားပြောင်းလဲစိုက်ပျိုးရတာမျိုးရှိသလား၊ ရှိရင်ဘာကြောင့်လဲ
 - (ဂ) ဒီအပြောင်းအလဲတွေဘာကြောင့်ဖြစ်ရသလဲ
 - (ဃ) ဒီအပြောင်းအလဲအတွက် ဘာတွေအထောက်အကူပေးဖို့လိုတယ်လို့ထင်သလဲ
 - (င) ဒီမှာဘာတွေဖြစ်နေသလဲ၊ ဘာကြောင့်ဖြစ်သလဲ
 - (စ) အပြောင်းအလဲတစ်ခုနှင့်တစ်ခုကြား ဆက်စပ်မှုတွေရှိသလား

- (ဆ) ဘယ်လိုမိုးလေဝသဖြစ်ရပ်တွေဖြစ်သလဲ
- (ဇ) ဒီမိုးလေဝသဖြစ်ရပ်တွေကြောင့် ထိခိုက်မှုတွေဖြစ်သလား
- (ဈ) အထင်ရှားဆုံးအပြောင်းအလဲကဘာတွေလဲ
- (ည) ဘေးအန္တရာယ်တွေပိုမိုတိုးပွားလာသလား
- (ဋ) သင့်အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုကို ဘယ်လိုထိခိုက်စေသလဲ
- (ဌ) အပြောင်းအလဲတွေအတွက်ဘာအထောက်အထားတွေရှိသလဲ(တွေ့ကြုံခဲ့သူတွေကပြောပြတာမျိုးလား)
- (ဍ) ဒီဒေသမှာ ဘယ်လိုရာသီဥတုအပြောင်းအလဲမျိုးတွေကြုံတွေ့ရသလဲ
- (ဎ) ဒီအပြောင်းအလဲတွေဘာကြောင့်ဖြစ်ရတာလဲ
- (ဏ) ဒီအပြောင်းအလဲနဲ့ပတ်သက်ပြီး ဒီထက်ပိုပြောပြနိုင်မလား
- (တ) အပြောင်းအလဲဖြစ်ပွားစေတဲ့အကြောင်းရင်းကဘာတွေလဲ
- (ထ) ရပ်ရွာလူထုမှာတာဝန်ရှိသလား
- (ဒ) လက်ရှိမိုးလေဝသဖြစ်ရပ်တွေကြောင့် ထိခိုက်မှုတွေရှိသလား

၃။ အဆိုပါသတင်းအချက်အလက်များကို မှတ်တမ်းအထောက်အထားယူပါ။

၄။ ပုံစံကားချပ်ကို စက္ကူချပ်ပေါ်တွင် အစဉ်အဆက်ပြောစကားများ၊ အမှတ်ပေးစနစ်၊ သင်တန်းသားများအမည်၊ တည်နေရာ၊ ရက်စွဲ စသည့်အသေးစိတ်အချက်အလက်များဖြင့် မိတ္တူကူးပါ။ သင်တန်းသားများအတွက် တစ်စုံကူးပါ။ သင့်အတွက်တစ်စုံကူးပါ။

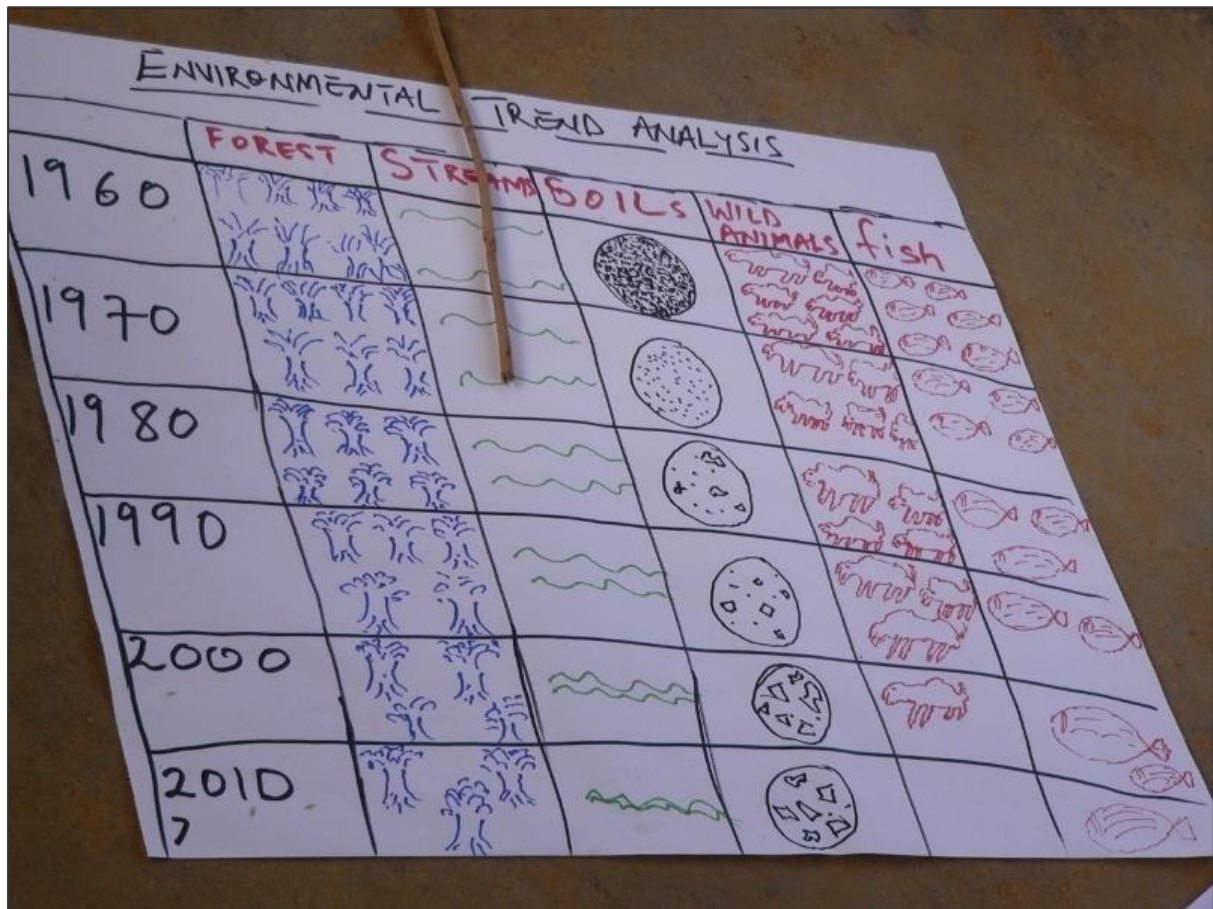
၅။ အကြောင်းအရာများနှင့်ပတ်သက်၍ သိနားလည်သူများနှင့်အတူ ဆွေးနွေးပွဲအတွင်းထွက်ပေါ်လာသည့်ရှာဖွေတွေ့ရှိချက်များနှင့်ပုံစံကို သုံးစွဲပါ။

အားလုံးပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်း

ဘေးအန္တရာယ်သမိုင်းကြောင်းဖြစ်စဉ်ပြဇယားကဲ့သို့ပင် ဤနည်းလမ်းတွင် ဖြစ်ရပ်များနှင့် အချိန်များပေါ် ရွာသူရွာသားများ၏မှတ်သားမှုနှင့် အမြင်များအမျိုးမျိုးရှိနိုင်သည်ကိုသတိပြုပါ။ ဥပမာအားဖြင့် လူကြီးပိုင်းသည် လူငယ်ပိုင်းထက် အတွေ့အကြုံ-အမြင်ပိုများနိုင်သည်။ ဖြစ်နိုင်သည့်နေရာတိုင်းတွင် လိုအပ်သလို အစုအဖွဲ့များခွဲပါ။

(((((ဝ))))))

ပါပူဂါနယူးဂီနီနိုင်ငံတွင် ရေးဆွဲသည့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် အလားအလာဆန်းစစ်ချက်နမူနာ (ဓါတ်ပုံ-J Mercer)

**(ဇ) လမ်းညွှန်နည်း-၈။ ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုသရုပ်ဖော်သစ်ပင်
ရည်ရွယ်ချက်**

ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုသစ်ပင်သည် ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုများ၏ အကြောင်းရင်းများနှင့် ယင်းတို့၏အကျိုးဆက်များ၊ အကြောင်းနှင့်အကျိုးတို့၏ ဆက်နွှယ်မှုကို မျက်မြင်တင်ပြနိုင်သည့်နည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ ထူးခြားသောအကြောင်းတစ်ရပ်ကို ထိထိဝင်ဝင်နားလည်မှုရစေရန်အထောက်အကူပြုသည်။ ရပ်ရွာလူထုမှ ဆန်းစစ်သုံးသပ်ရမည့်၊ လုပ်ဆောင်ရွက်ရမည့် နယ်ပယ်ကိုသတ်မှတ်ပေးနိုင်သည်။ ယခုလေ့ကျင့်ခန်းတွင် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိမှုအကဲဖြတ်လုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း ဖော်ထုတ်ရရှိခဲ့သည့် အမျိုးသမီးနှင့်အမျိုးသားများ အပေါ်ကျရောက်သည့်အပြောင်းအလဲသက်ရောက်မှုများကို ခွဲခြားဖော်ပြနိုင်ရန်ရည်စူးသည်။ ယင်းသို့ခွဲခြားရာတွင် သက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းမှုဘောင်နှင့် လူတစ်ဦးချင်အလိုက်ရှိသင့်သည့် အဓိကပိုင်ဆိုင်မှုငါးမျိုး - လူမှုရေး၊ လူသား၊ ရုပ်ဝတ္ထု၊ ငွေကြေး၊ သဘာဝတို့မှဆင့် လေ့လာဖော်ထုတ်ထားသည်။

သင်တန်းအထောက်အကူပြုလမ်းညွှန်ချက်

၁။ လေ့ကျင့်ခန်းရည်ရွယ်ချက်နှင့် လူသား၊ ရုပ်ဝတ္ထု၊ ငွေကြေး၊ လူမှုရေးနှင့် သဘာဝ ဆိုသည့်ပိုင်ဆိုင်မှုတို့၏အဓိပ္ပာယ်ကို သင်တန်းသားများအားရှင်းပြပါ-

- (က) လူသား - အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသားတို့တွင်ရှိသည့် အရည်အသွေး၊ ကျွမ်းကျင်မှုတို့ကိုရည်ညွှန်းသည်။ ဥပမာ-အလုပ်လုပ်နိုင်စွမ်း၊ ပညာရေး ကျန်းမာရေးအဆင့်အတန်း၊ အပြောင်းအလဲနှင့်အလိုက်သင့်နေထိုင်တတ်မှုစသည်တို့ဖြစ်သည်။
- (ခ) ရုပ်ဝတ္ထု - အဓိကအားဖြင့် အခြေခံအဆောက်အအုံများ၊ ရပ်ရွာဒေသတစ်ခုရှိ အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသားတို့အသုံးပြုခွင့်ရှိသည့်နည်းလမ်း၊ နည်းပညာတို့ကိုရည်ညွှန်းသည်။ ဥပမာ-သယ်ယူပို့ဆောင်မှု၊ လမ်းပန်းဆက်သွယ်မှု၊ ပိုးသတ်ဆေးအသုံးပြုမှု၊ လယ်ယာသုံးကိရိယာအသုံးပြုမှုစသည်တို့ ဖြစ်သည်။
- (ဂ) ငွေရေးကြေးရေး - အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသားများ၏ငွေကြေးပိုင်ဆိုင်မှု သို့မဟုတ် ကျေးရွာ၏ ကြွယ်ဝမှုကိုရည်ညွှန်းသည်။ ဥပမာ - ငွေစု/ငွေချေးအစီအစဉ်များ၊ လုပ်ငလစာ၊ ပို့ငွေလွှဲငွေများ စသည်တို့ဖြစ်သည်။
- (ဃ) လူမှုရေး - ရပ်ရွာဒေသတစ်ခုအတွင်း အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသားတို့၏လူမှုရေးဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု၊ ပိုင်းဝန်းကူညီမှုတို့ကိုရည်ညွှန်းသည်။ ဥပမာ-အများနှင့်သက်ဆိုင်သည့်စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ၊ နည်းလမ်းတကျဖွဲ့စည်းထားသည့်အစုအဖွဲ့များ၊ လွတ်လပ်စွာဖွဲ့စည်းထားသည့်အဖွဲ့များ၊ ဦးစီးဦးဆောင်ပြုမှု စသည်တို့ဖြစ်သည်။
- (င) သဘာဝ - သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ယင်း၏သယံဇာတများကို လူတိုင်းအသုံးပြုနိုင်မှုကိုရည်ညွှန်းသည်။ ဥပမာ-မြေယာနှင့် စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်နိုင်ခွင့်ရှိမှု၊ ရေနံနှင့်ရေသယံဇာတများ၊ သစ်ပင်နှင့်သစ် တောထွက်ပစ္စည်းများ၊ တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်များ စသည်တို့ဖြစ်သည်။

၂။ ရွာသူရွာသားများကို ငွေကြေး၊ ပစ္စည်းပိုင်ဆိုင်မှုအလိုက်ဖြစ်စေ၊ ကျား-မအလိုက်ဖြစ်စေ အုပ်စုများခွဲပါ။ ဥပမာ-ပိုင်ဆိုင်မှုငါးမျိုးဖြင့် သင်တန်းသားနှင့်သင်တန်းသူအုပ်စုခွဲခြား သို့မဟုတ် ပိုင်ဆိုင်မှုငါးမျိုးကိုကြည့်၍ အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးအုပ်စုနှစ်စုခွဲခြားမျိုးဖြစ်သည်။

- ၃။ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးတို့၏မတူညီသည့်အကျိုးဆက်များမှတ်သားလျက် အကြောင်းရင်းနှင့်အကျိုးဆက်များကို ပုံဖော်ရေးအတွက် သစ်ပင်ပုံတစ်ပုံဆွဲပါ။ အကြောင်းရင်းများအဖြစ် အထက်တွင်ပြုလုပ်ခဲ့သည့်နည်းလမ်းများတွင်ဖော်ထုတ်ရရှိသည့် အပြောင်းအလဲများမှ ထုတ်ယူနိုင်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ မိုးလေဝသအပြောင်းအလဲများ၊ ရေကြီးမှု၊ မြေအသုံးချမှုနည်းစနစ်အပြောင်းအလဲစသည်တို့ဖြစ်သည်။
- ၄။ ပြီးလျှင် အထက်ဖော်ပြပါအချက်တစ်ချက်ချင်းအလိုက် ပြဿနာများ၏အကျိုးဆက်များအပေါ် ဆက်လက်အလေးထားလုပ်ဆောင်ရန် မေတ္တာရပ်ခံပါ။

သင်ယူမှုဆွေးနွေးပွဲ

အုပ်စုကြီးတစ်စုမှ ပိုင်ဆိုင်မှုငါးမျိုးအပေါ် တစ်ချက်ချင်းစိစစ်ဆေးရန်နှင့် ထပ်မံထည့်သွင်းလိုသည့် အချက်များ၊ အချက်အလက်များနှင့် အကြောင်းရင်း-အကျိုးဆက်များအကြားတွေ့ရှိရသည့် ဆက်စပ်မှုများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ဆွေးနွေးပွဲပြုလုပ်ပါ။ အုပ်စုအတွင်းပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားသည့် အမျိုးသမီးများကိုလည်း ပါဝင်ဆွေးနွေးခွင့်ပေးပါ။

- ၁။ ဆွေးနွေးချက်များကို နားထောင်ပါ။ မှတ်တမ်းတင်ပါ။
- ၂။ သင်တန်းသားများအား ရေးဆွဲထားသည့်ပုံစံကိုရှင်းပြရန်မေတ္တာရပ်ခံပါ။ ယင်းတို့၏တွေ့ရှိချက်၊ စဉ်းစားသည့်အချက်များကို ဆွေးနွေးပေးရန်တိုက်တွန်းပါ။ အရေးကြီးသည့်မေးခွန်းများမှာ-
 - (က) အရေးပါသည့်အလားအလာနှင့် တွေ့ရှိချက်များ
 - (ခ) အကြောင်းနဲ့အကျိုးကြားရှိကွင်းဆက်တွေကဘာတွေလဲ။ အချက်ငါးချက်မှ တစ်ချက်ချင်းစီနှင့် ဖော်ထုတ်ရရှိသည့်ပြဿနာများအကြား ချိတ်ဆက်နေတဲ့ကွင်းဆက်တွေရှိသလား။
 - (ဂ) အမျိုးသမီးများအပေါ်ထိခိုက်မှုနှင့် အမျိုးသားများအပေါ်ထိခိုက်မှုများအကြား သိသာထင်ရှားတဲ့ခြားနားမှုတွေရှိသလား
 - (ဃ) ဘာတွေလုပ်နိုင်မလဲ
 - (င) တာဝန်ယူနိုင်မည့်သူတွေဘယ်သူတွေလဲ
- ၃။ ရေးဆွဲထားသည့်ပုံစံကိုစစ်ဆေးပါ။ မရှင်းလင်းသည့်အချက်များနှင့် တင်ပြထားသည့်ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုများကို ထဲထဲဝင်ဝင်နားလည်စေရန်မေးခွန်းများမေးပါ။ အပြုသဘောဖြေကြားချက်များဖြစ်လျှင်ကောင်းမွန်သည်ဖြစ်၍ နောက်တစ်ဆင့်အတွက် မှတ်တမ်းတင်ထားပါ။
- ၄။ သတင်းအချက်အလက်များကို မှတ်တမ်းတင်ပါ။
- ၅။ ပုံစံကို စက္ကူချပ်ပေါ်တွင် မိတ္တူကူးပါ။ တစ်စောင်ကို သင်တန်းသားများအားပေးပြီး သင့်အတွက် တစ်စောင်ယူပါ။
- ၆။ လေ့လာနေသည့်အကြောင်းအရာနှင့်ပတ်သက်၍ နားလည်တတ်ကျွမ်းသူများနှင့်အတူ ပုံစံနှင့် တကွဆွေးနွေးရရှိသည့်အချက်များကို သုံးစွဲပါ။
- ၇။ ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် ဆန်းစစ်သုံးသပ်ခြင်းတို့သည် တန်းတူအရေးကြီးကြောင်းသတိပြုပါ-
- ၈။ အချိန်ပေးမှုအတွက် သင်တန်းသားများကို ကျေးဇူးတင်စကားပြောပါ။

အားလုံးပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်း

ရပ်ရွာတစ်ခုအတွင်း ထိခိုက်ခံရလွယ်မတူညီနိုင်သဖြင့် ကျေးရွာတစ်ရွာအတွင်းရှိ ကဏ္ဍအားလုံး၏ ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုများကို စေ့စပ်သေချာစွာစဉ်းစားရန်လိုအပ်သည်။ ကျေးရွာအနေအထားအရ အုပ်စုလိုက်ခွဲ

စဉ်းစားရန်လိုနိုင်သည်။ ဥပမာ-မသန်စွမ်းသူများ၊ ကလေးများ၊ သက်ကြီးရွယ်အိုများ၊ ဒေသခံအစုအဖွဲ့များ ကိုဆွေးနွေးခွင့်ပေးရန်၊ စိုးရိမ်ကြောက်ရွံ့မှုမရှိဘဲပါဝင်လာစေရန်တို့ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် စိတ်အားထက်သန် စွာဖြင့်ပါဝင်လာစေရေးအတွက် အသုံးပြုမည့်ဘာသာစကား/ကြားခံဆက်သွယ်မှုတို့ကို စီစဉ်ပေးရန်လိုအပ်သည်။

ဆီရာလီယွန်နိုင်ငံတွင်ရေးဆွဲသည့် ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုသစ်ပင်နမူနာ(ခတ်ပုံ- CERA)

(((((o))))))

(ဈ) လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၉။ အထူးအုပ်စုဆွေးနွေးပွဲ-ထိခိုက်ခံရလွယ်ဆုံးသူများစိစစ်ဖော်ထုတ်ခြင်း ရည်ရွယ်ချက်

ဤလေ့ကျင့်ခန်း၏ရည်ရွယ်ချက်မှာ ကျေးရွာတစ်ခုအတွင်း ထိခိုက်ခံရမှုအလွယ်ဆုံးသူများစိစစ်ဖော်ထုတ်ရေးနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် ဆွေးနွေးပွဲတစ်ရပ်ချောချောမောမောပြုလုပ်နိုင်ရန်ဖြစ်ပြီး ဤလေ့ကျင့်ခန်းတွင် ရေးဆွဲပြီးသည့် ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုသရုပ်ဖော်သစ်ပင်ကို အသုံးပြုနိုင်သည်။

သင်တန်းအထောက်အကူပြုလမ်းညွှန်ချက်

၁။ လေ့ကျင့်ခန်း၏ရည်ရွယ်ချက်ကိုရှင်းပြပါ။ ရေးဆွဲထားသည့်ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုသစ်ပင်ပုံစံဘေးတွင် ဝိုင်းထိုင်လျက် ရေးသားထားသည့်အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို အုပ်စုလိုက်ဆွေးနွေးပွဲစတင်ပြုလုပ်ပါ။

၂။ လူ ၅-ယောက်မှ ၁၂-ယောက်ပါဝင်သော အထူးအုပ်စုငယ်လေးများကို အမျိုးသားများအတွက်တစ်ဖွဲ့၊ အမျိုးသမီးများအတွက်တစ်ဖွဲ့ ဖွဲ့ပါ။ အကယ်၍လိုအပ်လျှင် မသန်စွမ်းသူများ၊ ကလေးငယ်များ၊ လူငယ်များ စသူတို့အတွက် အုပ်စုများထပ်မံဖွဲ့စည်းပေးနိုင်သည်။ ဆွေးနွေးရမည့်အချက်များမှာ-

- (က) သစ်ပင်တွင်ဖော်ပြထားသည့်အကျိုးဆက်များကြောင့် အများဆုံးထိခိုက်ခံစားရသူတွေက ဘယ်သူတွေလို့ထင်သလဲ
- (ခ) မတူညီတဲ့အခြေအနေတွေမှာ လူတွေထိခိုက်ခံရလွယ်မှုတွေအမျိုးမျိုးဖြစ်သလား
- (ဂ) အခြားသူတွေထက်ပိုပြီးထိခိုက်ခံရလွယ်တဲ့ အုပ်စုရှိသလား
- (ဃ) သက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းတွေမှာ အပြောင်းအလဲတွေဖြစ်ခဲ့သလား၊ ဘယ်လိုထိခိုက်မှုတွေရှိခဲ့သလဲ။

၃။ ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုအရှိဆုံးသူတွေကိုရွေးချယ်ပေးရာမှာ ရွေးချယ်ရတဲ့ အကြောင်းရင်းတွေကိုရှင်းပြပေးဖို့ သင်တန်းသားတွေကိုမေတ္တာရပ်ခံပါ။

သင်ယူမှုဆွေးနွေးပွဲ

၁။ ရှင်းပြချက်တွေကို မှတ်တမ်းတင်ပါ။ သင်တန်းသားများကအတည်ပြုလျှင် အဆိုပါအချက်အလက်များကိုကော်မီကျူးတစ်စုံကိုသင်တန်းသားများအားပေးပါ။ သင့်အတွက် တစ်စုံယူပါ။

၂။ လေ့လာနေသည့်အကြောင်းအရာနှင့်ပတ်သက်၍ နားလည်တတ်ကျွမ်းသူများနှင့်အတူ ပုံစံနှင့်တကွဆွေးနွေးစဉ်ရရှိလာသည့်အချက်များကို သုံးစွဲပါ။

၃။ ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် ဆန်းစစ်သုံးသပ်ခြင်းတို့သည် တန်းတူအရေးကြီးကြောင်းသတိပြုပါ

၄။ အချိန်ပေးမှုအတွက် သင်တန်းသားများကို ကျေးဇူးတင်စကားပြောပါ။

အားလုံးပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်း

အထူးအုပ်စုဆွေးနွေးမှုနည်းလမ်းတွင် အားလုံးတန်းတူညီတူပါဝင်စေရေးအတွက် စီစဉ်ပေးရန်မှာ သင်တန်းဆရာအတွက်အလွန်အရေးကြီးသည်။ သင်တန်းသားများနှင့်အတူ အားလုံးပါဝင်နိုင်မည့်အခြေခံစည်းမျဉ်းများကိုစဉ်းစားသတ်မှတ်ပါ။ သင်တန်းလမ်းညွှန်ချက်များနှင့် မေးသည့်မေးခွန်းများ သင်တန်းသားတိုင်းနားလည်စေရန်အတွက် လေ့လာသင်ယူသည့်နည်းလမ်းများကိုရှင်းပြပါ။ ဆွေးနွေးပွဲတွင် ပါဝင်ရောက်ဆွေးနွေးရန်ရှက်နေသူ၊ မဝံ့မရဲဖြစ်နေသည့်သင်တန်းသားများအား ပြောရဲဆိုရဲရှိလာစေရန်ကူညီပေးပါ။

တစ်ချိန်တည်းတွင် အခြားသူများဝင်ရောက်ပြောဆိုခွင့်မပေးပဲ မိမိသာလျှင်တစ်ချိန်လုံးပြောနေသူများ
အပြောအနည်းငယ်လျော့သွားရေးစေရန်အတွက်လည်းစီမံပါ။
((((o))))

**(ည) လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၁၀။ အဖွဲ့အစည်းအချင်းချင်း ချိတ်ဆက်မှုပြဇယား
ရည်ရွယ်ချက်များ**

- ကျေးရွာအတွင်း အဓိကပါဝင်ဆောင်ရွက်နေသူများနှင့် ယင်းတို့၏ဩဇာသက်ရောက်မှုများကိုစိစစ်
ဖော်ထုတ်ရန် - ကျေးရွာအတွင်းမှဖြစ်စေ၊ ပြင်ပမှဖြစ်စေ ရပ်ရွာလူထုအတွက်ရရှိနိုင်မည့် ကူညီပံ့ပိုး
မှုများ၊ ရင်းမြစ်သယံဇာတများ၊ အသိပညာဗဟုသုတများစသည်ဖြင့်။
- ကျေးရွာတစ်ရွာအတွင်း အသိပညာဗဟုသုတ သို့မဟုတ် ကူညီပံ့ပိုးမှု ကွာဟချက်များနှင့် ယင်းတို့
ကိုကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာတွင် လိုအပ်သည့်အချက်များကို စိစစ်ဖော်ထုတ်ရန်

သင်တန်းအထောက်အကူပြုလမ်းညွှန်ချက်

ဤလေ့လာနည်းအတွက် ဆွေးနွေးချိန်အပါအဝင် အချိန် တစ်နာရီမှ တစ်နာရီခွဲခန့်အထိယူပါ။
အသုံးပြုရမည့်ပစ္စည်းများမှာ ရောင်စုံကတ်ပြားများ၊ မြေဖြူခဲ၊ စက္ကူချပ်ကြီးများ၊ မာကာပင်များ၊ တုတ်တံများ
စသည်တို့ဖြစ်သည်။ လုပ်ဆောင်ရမည့်အဆင့်များမှာ-

- ၁။ လေ့ကျင့်ခန်းရည်ရွယ်ချက်ကို သင်တန်းသားများအားရှင်းပြပါ။ အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီး အုပ်စုနှစ်
စုခွဲပါ။
- ၂။ အသင်းအဖွဲ့များ၊ အမျိုးသမီးအမျိုးသားလူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်း၊ ရွာသူရွာသားများရရှိနိုင်သည့် ကူညီပံ့
ပိုးမှု၊ အသိပညာဗဟုသုတ၊ ရင်းမြစ်သယံဇာတစသည်တို့ကို စာရင်းပြုစုရန် သင်တန်းသားများအား
မေတ္တာရပ်ခံပါ။ စာရင်းပြုစုပြီးနောက် ကျေးရွာ၏အခက်အခဲဖြေရှင်းနိုင်စွမ်းရှိမှုတွင် အချက်တစ်ချက်
ချင်းစီ၏အထောက်အကူပေးနိုင်မှုကို စူးစမ်းလေ့လာရန်ဖြစ်သည်။
- ၃။ ကတ်ပြားလေးများပေါ်တွင် အဆိုပါအချက်များ(ရုပ်ပုံ/သင်္ကေတ)တို့ကို ချရေးရန်/ပုံဆွဲပေးရန် သင်
တန်းသားများကို မေတ္တာရပ်ခံပါ။
- ၄။ အဆိုပါကတ်ပြားများကို စွမ်းဆောင်ရည်အရေးပါမှုအလိုက် မြင့်ရာမှနိမ့်ရာသို့အစဉ်လိုက်ထားရန်
သင်တန်းသားများအားမေတ္တာရပ်ခံပါ။ အဆိုပါကတ်ပြားများကို ရင်းမြစ်သယံဇာတအလိုက်၊ ကူညီပံ့ပိုး
မှုအလိုက်ခွဲခြားဖော်ပြနိုင်သည်။ ကတ်ပြားများအစဉ်လိုက်ထားပြီးနောက် သင်တန်းသားများအား
သဘောတူ-မတူ၊ ပြင်ဆင်လိုခြင်းရှိ-မရှိမေးပါ။ အကယ်၍ ပြောင်းလိုပါက အပြောင်းအလဲလုပ်ရန်
သင်တန်းသားများကို တိုက်တွန်းအားပေးပါ။
- ၅။ ကူညီပံ့ပိုးမှု၊ ရင်းမြစ်သယံဇာတတို့ကို ကိုယ်စားပြုဖော်ပြရေးအတွက် စက္ကူချပ်ပိုင်းအရွယ်အစားမျိုးမျိုး
ပြုလုပ်ရန် သင်တန်းသားများကိုမေတ္တာရပ်ခံပါ (လိုအပ်လျှင်အသင့် ကြိုတင်ပြုလုပ်ထားရှိရန်)။ အ
ရေးပါမှုပေါ်မူတည်၍ ကူညီပံ့ပိုးမှု၊ ရင်းမြစ်သယံဇာတလိုအပ်မှုကြီးမားလျှင် စက္ကူချပ်ပိုင်းအကြီးကို
အသုံးပြုဖော်ပြရန်ဖြစ်သည်။ ကူညီပံ့ပိုးမှု၊ ရင်းမြစ်သယံဇာတအမျိုးအမည်တို့ကို စက္ကူချပ်ပေါ်တွင်
ကပ်ပါ သို့မဟုတ် ရေးပါ။
- ၆။ ကျေးရွာနယ်နိမိတ်ကိုကိုယ်စားပြုသည့် စက်ဝိုင်းတစ်ခုကိုမြေကြီးပေါ်တွင်ဆွဲပါ။ ပြုလုပ်ထားသည့်
စက္ကူချပ်ပိုင်းများကို အရေးပါမှုမြင့်မားလျှင်စုစည်းဖော်ပြစေရန်နှင့် အရေးပါမှုနည်းပါးလျှင် ကျေးရွာ
နယ်နိမိတ်စက်ဝန်းနှင့် ဝေးသည့်နေရာတွင်ထားရန် သင်တန်းသားအုပ်စုများကို မေတ္တာရပ်ခံပါ။
- ၇။ ကတ်ပြားအားလုံးနေရာတကျထားပြီးသည်နှင့် ထိုသို့ထားရှိမှုကို သဘောတူ-မတူ သင်တန်းသား
များသို့မေးပါ။ အပြောင်းအလဲပြုလုပ်လိုပါက ပြုလုပ်ရန်တိုက်တွန်းအားပေးပါ။

၈။ ကူညီပံ့ပိုးမှု၊ သယံဇာတများသည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခုအပြန်အလှန်အကျိုးပြုနေလျှင် သို့မဟုတ် အနီးကပ်ဆက်နွှယ်နေလျှင် ယင်းတို့ကို တစ်ခုပေါ်တစ်ခုထပ်၍ဖော်ပြနိုင်သည်။ ထပ်ထားသည့်အတိုင်း အတာအနည်း-အများသည် အကျိုးပြုမှုအနည်း-အများကို ညွှန်ပြသည်။

သင်ယူမှုဆွေးနွေးပွဲ

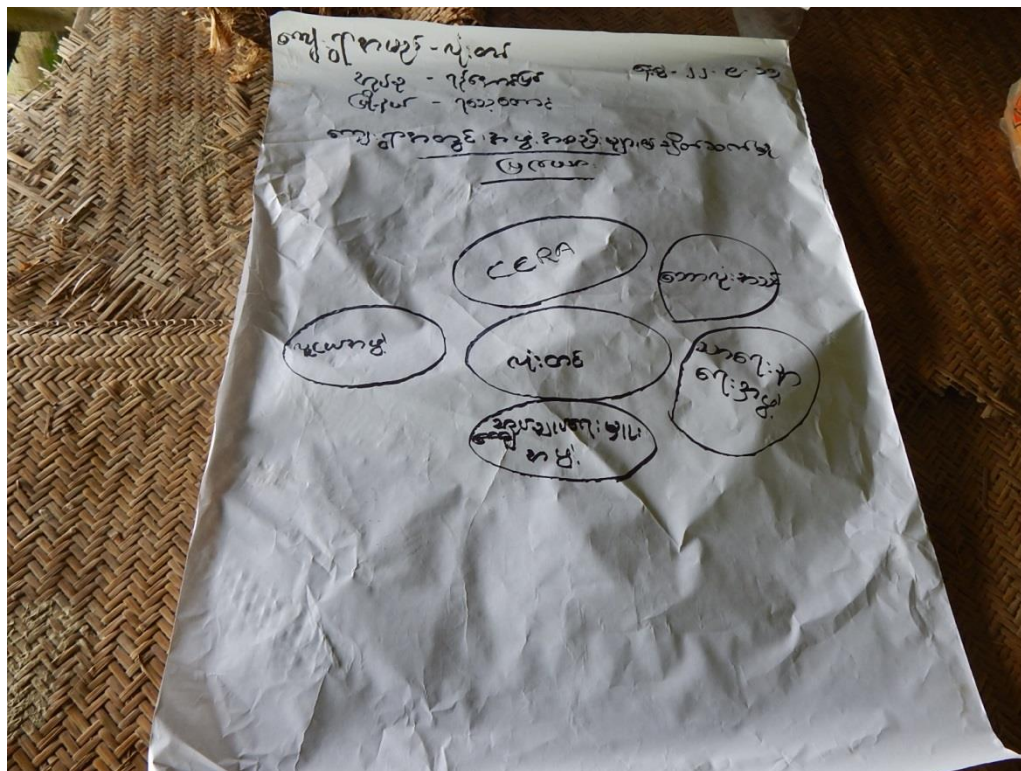
- ၁။ အထက်ပါအတိုင်း ကတ်ပြားများထားလျှင် အဘယ့်ကြောင့်ထိုသို့ထားသည်ကို ဆွေးနွေးရှင်းပြရန် သင်တန်းသားများအားမေတ္တာရပ်ခံပါ။
- ၂။ သင်ကြားမှုအထောက်အကူပြုမေးခွန်းများများ-
 - (က) အမျိုးသား-အမျိုးသမီးမခွဲခြားဘဲ မျှမျှတတလမ်းဖွင့်ပေးထားသည့် အဖွဲ့အစည်း/ အသင်းအဖွဲ့တွေကိုဖော်ပြပါ။
 - (ခ) ကျေးရွာအတွင်း သီးခြားဖြစ်နေသည့်အစုအဖွဲ့များ၊ အစီအစဉ်များရေးဆွဲရာတွင် မပါဝင်သည့်အစုအဖွဲ့များရှိသလား။
 - (ဂ) အဖွဲ့အစည်းတွေအနေနဲ့သတင်းတွေ ဘယ်လိုပေးသလဲ၊ ပေးတဲ့သတင်းတွေကို ဘယ်လိုလက်ခံရရှိသလဲ။
 - (ဃ) အရေးပေါ်ကိစ္စဖြစ်လျှင် ဘယ်လိုအကူအညီတွေရသလဲ
- ၃။ ဆွေးနွေးချက်ရလဒ်များကို စက္ကူချပ်ပေါ်တွင် ကော်ပီကူးပါ။ ကျေးရွာအမည်၊ သင်တန်းသားများ၊ ရက်စွဲ၊ ရိုးရာပုံပြင်များ၊ စက္ကူချပ်ပိုင်းအရွယ်အစား၊ ကိုယ်စားပြုအကွာအဝေးစသည်တို့ကိုမှတ်တမ်းတင်ပါ။
- ၄။ အခြားသူများနဲ့အတူ ပုံကားချပ်ကို သုံးစုခွဲပါ။
- ၅။ သင်တန်းသားများအတွက် ကော်ပီတစ်စောင်ပေးပါ။ သင့်အတွက်တစ်စောင်ယူပါ။

အားလုံးပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်း

လေ့လာမှုတွင် သင်တန်းသားအားလုံး၏ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုများနှင့် အလေးအနက်ပါဝင်နိုင်စေရေးအတွက်စီစဉ်ပေးပါ။ လိုအပ်သည့်နေရာတွင် သိသိသာသာဘေးထွက်နေသူများ၊ သို့မဟုတ် ဝင်ရောက်ပြောဆိုရန် ရှက်ရွံ့နေသူများ စိုးရိမ်မှုမရှိဘဲပါဝင်ပြောဆိုနိုင်မည့်နေရာမျိုးစီစဉ်ပေးပြီး ပိုမိုပါဝင်လာစေရေးအတွက် အုပ်စုများဖွဲ့ပေးပါ။ အားလုံးတန်းတူညီတူပါဝင်လာစေရေးအတွက် ပါဝင်ဆွေးနွေးသူအားလုံး၏လိုအပ်ချက်များကို ဂရုတစိုက်စဉ်းစားရန်လိုသည်။ ဥပမာ-စာတတ်မြောက်မှုအဆင့်အတန်း၊ မသန်စွမ်းမှုစသည်တို့ဖြစ်သည်။

((((((o))))))

ဆီရာလီယွန်နိုင်ငံတွင်ရေးဆွဲထားသည့် အဖွဲ့အစည်းအချင်းချင်းချိတ်ဆက်မှုပြဇယား (မိတ်ပုံ- CERA)

(၄) လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်း-၁၁။ စွမ်းဆောင်နိုင်မှုဆန်းစစ်လေ့လာခြင်း

ရည်ရွယ်ချက်များ

- လက်ရှိဖြေရှင်းနေသောစွမ်းဆောင်နိုင်မှုများနှင့်ယင်းတို့၏အကျိုးသက်ရောက်မှုများကိုဖော်ပြနိုင်ရန်
- ရပ်ရွာဒေသတစ်ခုတွင် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည့်အပြောင်းအလဲများကိုဖြေရှင်းရန် အတိတ်နှင့်ပစ္စုပ္ပန်တွင် အသုံးပြုလျက်ရှိသည့် ဒေသန္တရအသိပညာဗဟုသုတများကိုစိစစ်ဖော်ထုတ်နိုင်ရန်

သင်တန်းအထောက်အကူပြုလမ်းညွှန်ချက်

ဤနည်းလမ်းအတွက် ဆွေးနွေးချိန်အပါအဝင် အချိန် နှစ်နာရီမှ သုံးနာရီခန့်အထိယူပါ။ အသုံးပြုရမည့်ပစ္စည်းများမှာ ကတ်ပြားများ၊ မြေဖြူများ၊ စက္ကူချပ်ကြီးများ၊ ရောင်စုံမာကာပင်များ၊ ပုတီးစေ့များ၊ ကျောက်စရစ်ခဲများ၊ တုတ်တံများစသည်တို့ဖြစ်သည်။ လုပ်ဆောင်ရမည့်အဆင့်များမှာ-

- ၁။ လေ့ကျင့်ခန်းရည်ရွယ်ချက်ကို သင်တန်းသားများအားရှင်းပြပါ။ အတိတ်ကာလနှင့် လက်ရှိပစ္စုပ္ပန်အချိန်တွင်အသုံးပြုနေသည့် ဒေသန္တရအသိပညာဗဟုသုတနှင့် စွမ်းဆောင်နိုင်မှုများဖော်ထုတ်ဆွေးနွေးရန်လိုအပ်မှုနှင့် ယင်းတို့ဖြေရှင်းခဲ့သည့်အဖြစ်အပျက်များအရေးပါမှုကိုအလေးထားပါ။ အမျိုးသမီးနှင့်အမျိုးသားတို့အတွက်ဖြေရှင်းရေးနည်းလမ်းများနှင့် အဖြစ်အပျက်မတူညီမှုများကိုလည်း ဖော်ပြရန်လည်းအရေးကြီးသည်။
- ၂။ ရပ်ရွာတစ်ခုအတွက် အခြားသင့်တော်သည့်လေ့ကျင့်ခန်းအချက်အလက်အမျိုးအစားများမရရှိလျှင် ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုသရုပ်ဖော်သစ်ပင်ကဲ့သို့ပင် ပိုင်ဆိုင်မှုငါးမျိုး-လူမှုရေး၊ ရုပ်ဝတ္ထု၊ ငွေရေးကြေးရေး၊ သဘာဝနှင့် လူ-ဆိုသည့်အချက်ငါးချက်ကိုလည်းအသုံးပြုနိုင်သည်။
- ၃။ သင်တန်းသားများကို အုပ်စုများခွဲပါ။ သင်တန်းသားအရေအတွက်ပေါ်မူတည်၍ အထက်ဖော်ပြချက်တစ်ခုစီအတွက် အုပ်စုတစ်စုဖြစ်စေ၊ အတိတ်ကာလကိုပြန်လည်လေ့လာမည့်အုပ်စုတစ်စု၊ လက်ရှိအချိန်ကိုလေ့လာမည့်အုပ်စုတစ်စုဖြစ်စေဖြစ်ပါ။ ထို့အပြင် မတူညီသည့်ဖြေရှင်းရေးနည်းလမ်းများရရှိစေရန်အတွက် အမျိုးသားတစ်အုပ်စု၊ အမျိုးသမီးတစ်အုပ်စုခွဲပါ။
- ၄။ အုပ်စုအသီးသီးကို သူတို့နေထိုင်ရာနယ်မြေအတွက် အတိတ်နှင့်လက်ရှိအချိန်အသုံးပြုလျက်ရှိသည့် ဒေသန္တရဖြေရှင်းရေးနည်းလမ်းများကို စဉ်းစားစေပြီးနောက် ကျန်အဖွဲ့များအား တင်ပြစေရန်စီစဉ်ပါ။ လိုအပ်သည်များကို ဖြည့်စွက်ပေးပါ။
- ၅။ နည်းလမ်းများနှင့် ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုသရုပ်ဖော်သစ်ပင်တွင် ဖော်ပြထားသည့်အကျိုးဆက်များကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရေးအတွက် ယင်း၏အရေးပါမှုများကိုအသေးစိတ်ဇယားတစ်ခုပြုလုပ်ပါ။

သင်ယူမှုဆွေးနွေးပွဲ

- ၁။ အမျိုးသမီး-အမျိုးသားတို့အုပ်စုအလိုက်ဖော်ထုတ်ရရှိသည့် စွမ်းဆောင်မှုများကို အုပ်စုအားလုံးနှင့် ဆွေးနွေးရမည့်အချက်များအဖြစ်အသုံးပြုပါ။ ဆိုလိုသည်မှာ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပါအဝင် ဘေးအန္တရာယ်များကို ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရာတွင် အမျိုးသမီးများနှင့်အမျိုးသားတို့အသုံးပြုသည့် ဒေသန္တရနည်းလမ်းများမည်သို့တိုးတက်ဖြစ်ပေါ်လာသည့်ကို လေ့လာရန်ဖြစ်သည်။
- ၂။ အထောက်အကူပြုမေးခွန်းများမှာ-
 - (က) ဒီအပြောင်းအလဲတွေကို ဘယ်လိုအစဉ်အလာနည်းလမ်းတွေသုံးပြီးသင်ဖြေရှင်းခဲ့သလဲ

- (ခ) အမျိုးသမီးနှင့်အမျိုးသားတို့အသုံးပြုသည့်နည်းလမ်းများတွင် အရေးပါတဲ့ခြားနားမှုတွေရှိသလား
 - (ဂ) အဲဒီနည်းလမ်းတွေကို ဒီနေ့အထိအသုံးပြုနေသလား
 - (ဃ) ဒီနေ့အချိန်မှာအခြားဘယ်နည်းလမ်းတွေအသုံးပြုနေသလဲ။ဘယ်လိုပြောင်းလဲသုံးစွဲခဲ့သလဲ
 - (င) ဘယ်လောက်အထိ အောင်မြင်သလဲ
 - (စ) ဘယ်လိုပြင်ပအသိပညာဗဟုသုတမျိုးတွေရှိသလဲ။ အဲဒါကိုအသုံးပြုသလား။ အဆင်ပြေရဲ့လား
 - (ဆ) ဘယ်နည်းပညာတွေက သင့်အတွက် အကျိုးဖြစ်စေသလဲ
 - (ဇ) မျိုးဆက်တစ်ခုနဲ့တစ်ခု အသိပညာဗဟုသုတတွေကို ဘယ်လိုလွှဲပေးသလဲ။ မိန်းကလေးနဲ့ယောက်ျားလေးအတွက် ကွဲပြားခြားနားမှုရှိသလား
 - (ဈ) ဒီအသိပညာဗဟုသုတတွေကို လူငယ်တွေအသုံးပြုသလား
 - (ည) အခုပြောင်းလဲတဲ့အနေအထားကို အရင်ကကြုံဖူးသလား
 - (ဋ) သင့်ရဲ့ဒေသန္တရအသိပညာဗဟုသုတတွေက ဖြေရှင်းဖို့လုံလောက်တယ်လို့ ထင်သလား
 - (ဌ) အပြောင်းအလဲကိုဖြေရှင်းဖို့ ဘယ်လိုသက်မွေးဝမ်းကျောင်းနည်းလမ်းတွေ သင်သုံးသလဲ
- ၃။ ဤတွေ့ရှိချက်များကို ရွာသူရွာသားများနှင့်အတူသုံးစွဲပါ။ ထိုလေ့လာမှုအတွက် လိုအပ်လျှင်အချိန်တစ်ရက်ပိုယူပါ။ အတိတ်တွင်အသုံးပြုခဲ့သည့်နည်းလမ်းများနှင့်ပတ်သက်၍သက်ကြီးပိုင်းပုဂ္ဂိုလ်များကိုတွေ့ဆုံမေးမြန်းပါ။
- ၄။ ဆွေးနွေးမေးမြန်းချက်အားလုံးကို မှတ်တမ်းတင်ပါ။ နောက်ပိုင်းတွင် အထောက်အထားအဖြစ်အသုံးပြုနိုင်သည်။
- ၅။ သင်တန်းသားများအတွက် ကော်ပီတစ်စောင်၊ သင့်အတွက်ကော်ပီတစ်စောင်ပြုလုပ်ပါ။

အားလုံးပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်း

ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုဆန်းစစ်နည်းကဲ့သို့ပင် ကျေးရွာတစ်ရွာ၏ စွမ်းဆောင်မှုဆန်းစစ်ချက်သည်လည်း တူညီမှုမရှိနိုင်သဖြင့် ကျေးရွာတစ်ရွာ၏စွမ်းဆောင်နိုင်မှုကို ကဏ္ဍအလိုက် အထူးဂရုစိုက်စဉ်းစားရန်လိုသည်။ ထိုသို့စဉ်းစားရာတွင် သေချာစေရန် ကျေးရွာကိုအပိုင်းခွဲ၍ စဉ်းစားရန်လိုအပ်နိုင်သည်။ ဥပမာ- မသန်စွမ်းသူများ၊ ကလေးငယ်များ၊ သက်ကြီးရွယ်အိုများ၊ ဒေသခံအစုအဖွဲ့များစသည်တို့ဖြစ်ပြီး ယင်းတို့ဝင်ရောက်ဆွေးနွေးရာတွင် သက်သောင့်သက်သာရှိရန်နှင့်ပါဝင်ခွင့်ပေးရန်ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့ စိတ်အားထက်သန်စွာပါဝင်နိုင်ရေးအတွက် ဘာသာစကား/ကြားခံဆက်သွယ်မှုတို့ ညှိနှိုင်းစီစဉ်ပေးရန်လိုသည်။

(((((ဝ))))))

(၄) လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၁၂။ အနာဂတ်စီမံချက်အတွက် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အလားအလာ ဆန်းစစ်လေ့လာခြင်း

ရည်ရွယ်ချက်

- ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပေါ် ရပ်ရွာလူထု၏နားလည်သဘောပေါက်မှုကိုဖော်ပြရန်နှင့် အနာဂတ်တွင် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့်အပြောင်းအလဲအတွက် ရပ်ရွာလူထု၏ထင်မြင်ယူဆချက်များကို အထောက်အထားအဖြစ်အသုံးပြုရန်နှင့် အဘယ့်ကြောင့်ဖြစ်ရသည်ကို ဖော်ပြရန်

သင်တန်းအထောက်အကူပြုလမ်းညွှန်ချက်

- ၁။ သင်တန်းသားများအား လေ့ကျင့်ခန်း၏ရည်ရွယ်ချက်ကိုရှင်းပြပါ။ အဆင့်-၂ တွင် အမျိုးသားနှင့်အမျိုးသမီးအုပ်စုများကပြုလုပ်ခဲ့သည့် ယခင်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာအလားအလာဆန်းစစ်ချက် ကို ပြန်လည်ကိုးကားပါ။
- ၂။ သင်တန်းသားများကို ယင်းတို့၏မူလလေ့လာချက်များနှင့်အတူ အုပ်စုများခွဲပါ။
- ၃။ ရှေ့လာမည့် သက္ကရာဇ် ၂၀၁၀-၂၀၂၀ နှင့် ၂၀၂၀-၂၀၃၀ အတွက်စီမံချက်ဆွဲရန်သင်တန်းသားများကိုမေတ္တာရပ်ခံပါ။ ပြီးခဲ့သည့်လေ့ကျင့်ခန်းများတွင် ဖော်ထုတ်ရရှိသည့်အလားအလာများအရ အနာဂတ်တွင် ဖြစ်လာနိုင်သည်များအတွက် ဘာတွေစဉ်းစားထားသလဲဆိုသည်ကိုဖော်ထုတ်ပါ။
- ၄။ ဆွေးနွေးချက်အားလုံးကို မှတ်တမ်းတင်ပါ။
- ၅။ အုပ်စုအားလုံးစုပေါင်းဆွေးနွေးပါ-အမျိုးသားအုပ်စုနှင့် အမျိုးသမီးအုပ်စုအကြား ခြားနားချက်ဘာတွေရှိသလဲဖော်ထုတ်ပါ။ ဆွေးနွေးပွဲတွင် အမျိုးသမီးများပါဝင်စေရန်စီစဉ်ပါ။

သင်ယူမှုဆွေးနွေးပွဲ

- ၁။ ပုံစံကိုရှင်းပြရန်သင်တန်းသားများကို မေတ္တာရပ်ခံပါ။ သင်တန်းသားများအနေဖြင့် မိမိတို့၏တွေ့ရှိချက်များနှင့် စဉ်းစားပုံများကို တင်ပြဆွေးနွေးရေးအတွက် တိုက်တွန်းအားပေးပါ။
 - (က) အဓိကအလားအလာနှင့် တွေ့ရှိချက်များ - အဆိုပါအချက်များ မည်သို့ထင်ဟပ်သည်၊ အနာဂတ်တွင်ဘာတွေဖြစ်နိုင်သည်စသည်ဖြင့်
 - (ခ) အလားအလာနှင့်ပတ်သက်သည့်အကြောင်းရင်းများ
 - (ဂ) ဘာတွေလုပ်ဆောင်နိုင်သလဲ
 - (ဃ) အနာဂတ်တွင် ဘယ်သူတွေတာဝန်ယူနိုင်သလဲ၊ အမျိုးသမီးတွေရဲ့တာဝန်လား၊ အမျိုးသားတွေရဲ့တာဝန်လား
- ၂။ ပုံစံကို စစ်ဆေးပါ။ သင်မရှင်းလင်းသည့်အချက်များနှင့် အလားအလာများအပေါ် ထဲထဲဝင်ဝင်နားလည်စေရန် မေးခွန်းများမေးပါ။
- ၃။ သတင်းအချက်အလက်များကို မှတ်တမ်းတင်ပါ။
- ၄။ သင်တန်းသားများသို့ ကော်ပီတစ်စောင်ပေးပါ။ သင့်အတွက်တစ်စောင်ကူးပါ။
- ၅။ ပုံစံနှင့်တကွဆွေးနွေးပွဲအတွင်းထွက်ပေါ်လာသည့်အချက်များကို ဆွေးနွေးသည့်အကြောင်းအရာအပေါ် နားလည်တတ်ကျွမ်းသူများနှင့်အတူ သုံးစွဲပါ။

အားလုံးပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်း

ဤနည်းလမ်းသည် ကျေးရွာ၏ကဏ္ဍအလိုက် မတူညီသောရှူထောင့်များအရ ရလဒ်များထွက်လာနိုင်သည်။ အဆိုပါအမြင်များကိုနားထောင်ရန်နှင့် ရပ်ရွာအနာဂတ်အတွက်ဆွေးနွေးသည့်အခါ အလေးအနက်ထားစဉ်းစားရန်အရေးကြီးသည်။ ဖြစ်နိုင်ပါက အနာဂတ်စီမံချက်များနှင့် ကျေးရွာကဏ္ဍအမျိုးမျိုးအပေါ် ထိခိုက်မှုများအား အများ၏သဘောတူညီချက်ရရှိရန်လိုသည်။

(((((o))))))

(၃) လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၁၃။ အနာဂတ်မြေပုံ

ရည်ရွယ်ချက်

- ယခင်ကပြုလုပ်ခဲ့သည့်နည်းလမ်းများအရဖော်ထုတ်ရရှိသည့် အနာဂတ်အလားအလာများအပေါ် သင်တန်းသားများထပ်မံစဉ်းစားနိုင်ရန် - အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသားများပေါ် သက်ရောက်အမျိုးမျိုးအ ပါအဝင် ဖြစ်လာနိုင်သည့်အကျိုးဆက်များကိုဖော်ထုတ်ရန်

သင်တန်းအထောက်အကူပြုလမ်းညွှန်ချက်

- ၁။ သင်တန်းသားများကိုလေ့ကျင့်ခန်း၏ရည်ရွယ်ချက်ကိုရှင်းပြပါ။ လေ့ကျင့်ခန်းကို အဆင့်-၁ တွင်ရေး ဆွဲခဲ့သည့်မူရင်းမြေပုံနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အလားအလာ ဆန်းစစ်ချက်ပေါ်တွင်အခြေခံပြု လုပ်ပါ။
- ၂။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အလားအလာဆန်းစစ်ချက်တွင် ဖော်ထုတ်ရရှိသည့် အနာဂတ်အလားအလာ များကိုအသုံးပြု၍ အနာဂတ်တွင် ယင်းတို့အပေါ်သက်ရောက်နိုင်သည့် အပြောင်းအလဲအကျိုးဆက် တွေက ဘာတွေလဲဆိုတာ ရွာသူရွာသားတွေစဉ်းစားထားသလား။ ရေကြီးမှုတွေပိုဖြစ်နိုင်မလား၊ သီးနှံစိုက်ပျိုးရတာပိုပြီးခက်ခဲလာသလား စသည်ဖြင့်ဆွေးနွေးပါ။
- ၃။ ဆွေးနွေးချက်အားလုံးကို မှတ်တမ်းတင်ပါ။
- ၄။ သင်တန်းမတက်နိုင်သူများ အထူးသဖြင့် သက်ကြီးဝါကြီးများ၊ လူငယ်များပါဝင်သည့် ရွာသူရွာသား များနှင့်အတူ ဆွေးနွေးချက်များကို သုံးစွဲပါ။
- ၅။ သူတို့အတွက် ကော်ပီတစ်စုံပေးပါ။ သင့်အတွက်တစ်စုံယူပါ။
- ၆။ သင်တန်းသားများအား အချိန်ပေးသည့်အတွက် ကျေးဇူးတင်စကားပါ။ အနာဂတ်အလားအလာ များနှင့် သက်ရောက်မှုများကို လေ့လာပြီးနောက် ယင်းတို့ကို လုပ်ငန်းစီမံချက်တစ်ရပ်ရေးဆွဲ၍ မည် သို့ ဖြေရှင်းနိုင်မည်ကို ဆက်လက်ဆွေးနွေးပါ။

သင်ယူမှုဆွေးနွေးပွဲ

- ၁။ လေ့လာရာတွင်အထောက်အကူဖြစ်စေမည့်မေးခွန်းများမှာ-
 - (က) ယခင်ကာလမှယနေ့အထိတွေ့ကြုံခဲ့ရသည့်အပြောင်းအလဲတွေက နောက်လာမယ့် နှစ်နှစ်၊ ငါးနှစ်၊ ဆယ်နှစ်၊ အနှစ်နှစ်ဆယ်ရောက်ရင် ဘာတွေဖြစ်နိုင်တယ်လို့စဉ်းစားထားသလား။
 - (ခ) ဖြစ်ပွားနိုင်သည်ဟုလက်ခံထားသည့် အပြောင်းအလဲများ ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ရာတွင် သင့် အတွက်အထောက်အကူဖြစ်စေမယ့် နည်းလမ်းတွေရှိသလား။ ဒီနည်းလမ်းတွေက အမျိုး သား-အမျိုးသမီးပေါ်မူတည်ပြီးကွဲပြားမှုရှိသလား
 - (ဂ) အတိတ်အတွေ့အကြုံများက အနာဂတ်ပြဿနာဖြေရှင်းရာမှာ အထောက်အကူဖြစ်စေ သလား။ ဘယ်လိုအထောက်အကူပြုသလဲ။
 - (ဃ) လူတွေရဲ့ပယောဂကြောင့် အပြောင်းအလဲတွေဖြစ်တာလား။ မိုးလေဝသပြောင်းလဲမှုတွေ လား။ တပြိုင်တည်းပြောင်းတာလား
 - (င) ဘယ်လိုအကြောင်းရင်းတွေကြောင့်လို့သင်ယူဆသလဲ
 - (စ) ယခင်ကတွေ့ကြုံခဲ့တဲ့ ထိခိုက်မှုအကျိုးဆက်တွေဟာ အနာဂတ်မှာလည်း တူညီတဲ့ထိခိုက်မှု တွေဖြစ်မလား၊ ပြောင်းလဲသွားမလား

- (ဆ) အရင်ကမကြုံဖူးတဲ့ ထိခိုက်မှု/အကျိုးဆက်တွေကြုံရလိမ့်မယ်လို့ သင်ယူဆသလား။ ဘယ်လိုအကျိုးဆက်မျိုးတွေဖြစ်နိုင်သလဲ။ အဲဒါတွေကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်မယ်လို့ထင်သလား
- (ဇ) မတူညီတဲ့အုပ်စုတွေအပေါ် မတူညီတဲ့အကျိုးဆက်တွေကျရောက်နိုင်သလား
- (ဈ) ဘယ်သူတွေ ပိုပြီးထိခိုက်ခံရလွယ်နိုင်သလဲ
- (ည) အခြေခံအဆောက်အအုံတွေကို ဘာတွေထိခိုက်နိုင်သလဲ
- (ဋ) သက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းတွေကို ဘာတွေထိခိုက်နိုင်သလဲ။ ဒီထိခိုက်မှုတွေက အမျိုးသမီးနဲ့အမျိုးသားတို့အတွက် ကွဲပြားခြားနားသလား
- (ဌ) သင့်သက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းက အရင်လုပ်ငန်းပဲလား
- (ဍ) လက်ရှိအသုံးပြုနေတဲ့နည်းလမ်းတွေကနေ အခြားနည်းပြောင်းလဲဖို့ရှိသလား
- (ဎ) ဘယ်လိုပြောင်းမလဲ
- (ဏ) အပြင်ကရတဲ့ အသိပညာတွေက အကူအညီဖြစ်စေတယ်လို့ သင်ထင်လား
- (တ) ဘယ်လိုအသိပညာ၊ နည်းလမ်း၊ နည်းစနစ်တွေရယူချင်သလဲ

အားလုံးပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်း

ဤနည်းလမ်းသည် ကျေးရွာကဏ္ဍအလိုက် မတူညီသောရှုထောင့်များအရ မတူညီသည့်ရလဒ်များထွက်ပေါ်နိုင်သည်။ ကျေးရွာအနာဂတ်ကိုဆွေးနွေးရာတွင် ယင်းတို့အားလုံးကိုသေချာစွာနားထောင်ရန်နှင့် အထူးဂရုစိုက်ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်အရေးကြီးသည်။ ဖြစ်နိုင်လျှင် အနာဂတ်စီမံချက်များချမှတ်မှုများနှင့် ကျေးရွာကဏ္ဍ အမျိုးမျိုးအပေါ်ထိခိုက်မှုများအတွက် အများသဘောတူညီချက်ရယူပါ။

(((((ဝ))))))

(ဃ) လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၁၄။ အချက်အလက်များစုစည်းဖော်ပြခြင်း

အကဲဖြတ်မှုလုပ်ငန်းပြီးဆုံးချိန်၌ စီမံချက်အဖွဲ့သည် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးအတွက် အများ နှင့်သက်ဆိုင်သည့် ပြဿနာများ၊ အလားအလာများ၊ နည်းလမ်းများကို ဖော်ထုတ်နိုင်ရန်လုပ်ဆောင်ရမည်။ လေးထောင့်ဇယားကွက်အတွင်း အရေးကြီးသည့်အချက်အလက်အားလုံးကို စုစည်းဖော်ပြခြင်းသည် သ တင်းအချက်အလက်များကို နှိုင်းယှဉ်ရန်၊ ချို့ရန်အထောက်အကူဖြစ်စေသည်။ အချက်အလက်များခိုင်မာ ရေးအတွက်လိုအပ်သည်များကိုရှာဖွေနိုင်သည်။ အချက်အလက်များစုစည်းဖော်ပြရန် အကဲဖြတ်အဖွဲ့မှရနိုင် သမျှပုံစံများကို အသုံးပြုသည့်နည်းများသည် မှားသည်မှန်သည်ဟူ၍မရှိပါ။ အဆိုပါပုံစံမျိုးနမူနာပုံစံနှစ်ခုကို အောက်တွင်ဖော်ပြထားပြီး လက်ရှိလုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်နေသည့်ကျေးရွာအခြေအနေနှင့် အသင့်တော်ဆုံး ပုံစံတစ်ခုကိုရွေးချယ်အသုံးပြုရန်ဖြစ်သည်။

ပုံစံ-၁

ဘေးအန္တရာယ် (ရေကြီးခြင်း)	ထိခိုက်လွယ်မှုများ	စွမ်းဆောင်နိုင်မှုများ	ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုများကို စွမ်းဆောင် နိုင်မှုများအဖြစ် ပြောင်းလဲသွားအောင် လုပ်ဆောင်ရမည့်လုပ်ငန်းများ
ရုပ်ဝတ္ထု	ခိုင်ခန့်မှုမရှိသည့် အိမ်များ	အိမ်များခိုင်ခန့်လာစေရန် ဆောက်လုပ်ရေးပစ္စည်း များရနိုင်မှု	အိမ်များခိုင်ခန့်စေရန် ဒေသထွက် ပစ္စည်းများအသုံးပြုပြီးရေကြီးမှုကို ရှောင်လွှဲရန်အတွက်ခြေတံရှည်အိမ် များဆောက်လုပ်ခြင်း
လူ	ပညာမတတ်ခြင်း၊ ကျွမ်းကျင်မှု၊ အသိ ဉာဏ်ဗဟုသုတ ချို့တဲ့ခြင်း	သင်တန်းများပေးခြင်းနှင့် အစိုးရစိုက်ပျိုးရေးအကျိုး ဆောင်လုပ် သားများတိုး ချဲ့ခန့်ထားခြင်း	လိုအပ်သည့်လေ့ကျင့်သင်ကြားမှုနှင့် ကျွမ်းကျင်မှုအကူအညီအတွက် ဒေသ ခံအစိုးရဌာနများသို့ ထောက်ခံတင်ပြ ပေးခြင်း။ ကလေးများကျောင်းတက်ရန် တိုက်တွန်းပေးခြင်း။ ကျောင်းသို့သွားသည့်လမ်းများကောင်း မွန်စေရန်လုပ်ဆောင်ပေး ခြင်း၊ ဥပမာ- တံတာများတည် ဆောက်ခြင်း
သဘာဝ	မြေဆီလွှာတိုက်စားမှု၊ မြေအသုံးချစီမံခန့်ခွဲမှု ချို့ယွင်းခြင်း	လေ့ကားထစ်ဥယျာဉ်ခြံ များတည်ထောင်ခြင်း၊ အပင်များပုံမှန်စိုက်ပျိုး ခြင်း	ရပ်ရွာဒေသတစ်ခုလုံးတွင် လေ့ကား ထစ်စိုက်ခင်းကဲ့သို့သော လက်ရှိစိုက် နည်းစနစ်များဆက် လက်အသုံးပြုရန် တိုက်တွန်းအားပေးခြင်း။ ရေရှည်တည်တံ့သည့် မြေယာစီမံခန့်ခွဲ မှုအတွက် ကျွမ်းကျင်မှုဖြင့် တင်ပေး ခြင်း။ မြေပြိုကျမှုကာကွယ်ရေးအတွက် မြေ ထိန်းနံရံကဲ့သို့သော ဆောက်လုပ်ရေး

			နည်းစနစ်များအသုံးပြုခြင်း
လူမှုရေး	အကန့်အသတ်ရှိ ကျေးရွာမှ ကူညီပံ့ပိုးမှု နှင့် စုစည်းချိတ်ဆက်မှု (ကွန်ရက်)	လက်ရှိကျေးရွာအဖွဲ့များ နှင့် အားကောင်းသည့် ဘာသာရေးအဖွဲ့များ ချိတ်ဆက်မှု	လက်ရှိကျေးရွာကွန်ရက်ချိတ်ဆက်မှု များမြှင့်တင်ပေးခြင်း၊ အဖွဲ့ အစည်းများ ခိုင်မာပြီး စုစည်းညီညွတ်အောင်ပြု လုပ်ခြင်း။ ကျေးရွာအုပ်ချုပ်မှုကော်မတီကို လက်ရှိ အဖွဲ့ပေါ်အခြေခံ၍တိုးချဲ့ဖွဲ့စည်းခြင်း
ငွေရေး ကြေးရေး	သက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းအမျိုးအစား နည်းပါးခြင်း။ ဝင်ငွေချို့တဲ့ခြင်း	အိမ်ထောင်စုငွေစု ဘူးများ	ယခင်ကတည်းကရှိပြီးဖြစ်သည့် ကျေးရွာအိမ်ထောင်စုများ အရေးပေါ်ချေး ငွေစနစ်အတွက် အိမ် ထောင်စုများငွေ စုဆောင်းလိုစိတ်များမြှင့်တင်ပေးခြင်း။ ဝင်ငွေအမျိုးမျိုးရရှိအောင်ပြုလုပ် ပေး ခြင်း။ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် အခြားအလုပ်များ ဖန် တီးပေးခြင်း

ပုံစံ-၂

ဘေး အန္တရာယ်	အကျိုးဆက်	ထိခိုက်ခံရ လွယ်မှု	စွမ်းဆောင်နိုင်မှု	ချမှတ်သင့်သည့် နည်းလမ်းများ
ဆိုင်ကလုန်း မုန်တိုင်း	ပစ္စည်းဥစ္စာများ ပျက်စီးဆုံးရှုံးခြင်း။ သေဆုံး/ဖျားနာ။ ကောက်ပဲသီးနှံများ ပျက်စီးခြင်း။ မြေယာဆုံးရှုံးခြင်း။ မြေဆီလွှာပျက်စီး ခြင်း	နေအိမ်များခိုင်ခံ့မှု မရှိ။ ခိုလှုံရန်နေ ရာများမရှိခြင်း။ ကျန်းမာရေးစောင့် ရှောက်မှုနိမ့်ကျ ခြင်း။ ကောက်ပဲသီးနှံ တစ်မျိုးတည်းပေါ် တွင်အားထားနေ ရခြင်း	လူနှင့်မွေးမြူရေး တိရစ္ဆာန်များ အ တွက် နေအိမ်နှင့် ခိုလှုံရန်နေ ရာများ ခိုင်ခံ့စေရန် ဒေသ ထွက်ပစ္စည်းများ ရရှိနိုင်ခြင်း။ ရပ်ရွာ လူထုစည်းလုံး ညီ ညွတ်မှု	နေအိမ်များတောင့်တင်းခိုင်ခံ့ လာ စေရန် ဒေသထွက်ပစ္စည်း များအ သုံးပြုခြင်း။ လူနှင့် ကျွဲနွားတိရစ္ဆာန်များအတွက် သင့်တော်သည့်ခိုလှုံရေးနေရာများ ဆောက်လုပ်ခြင်း။ ထိခိုက်ခံရမှုအလွယ်ဆုံး ဖြစ်မည့်သူ များအားရွေးချယ်ပြီး ယင်းတို့အ တွက် ကျေးရွာမှကူညီပံ့ပိုးပေးခြင်း

အထက်ပါဇယားများကို ဖြည့်စွက်ရေးသားရန်အဆင့်များ

- ၁။ သင်တန်းသားများနှင့်အတူ အဆင့်-၂ တွင်ဖော်ထုတ်ခဲ့သည့် ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုနှင့်စွမ်းဆောင်မှုအား လုံးကို ဇယားအတွင်းသို့ပြောင်းထည့်ပါ-ဘေးအန္တရာယ်ပုံစံဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ပိုင်ဆိုင်မှုပုံစံဖြင့်ဖြစ်စေထည့် သွင်းပါ
- ၂။ ထို့နောက် ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုများကိုတွယ်ဖြေရှင်းရန် စွမ်းဆောင်ရည်များကို အသုံးပြုသင့်သည်
- ၃။ ထို့နောက် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေး လုပ်ငန်းများကို ဖော်ထုတ်ပြီး နောက်ဆုံးစာတိုင်တွင် မှတ်တမ်း တင်ပါ

၄။ ဘေးအန္တရာယ်ဖြင့်ဖော်ပြနည်းဖြစ်စေ၊ ပိုင်ဆိုင်မှုဖြင့်ဖော်ပြနည်းဖြစ်စေဖော်ပြရာတွင် သတိပြုရန် လိုသည့်အချက်မှာ ပိုင်ဆိုင်မှုငါးမျိုး သို့မဟုတ် ဖော်ထုတ်ရရှိသည့်ဘေးအန္တရာယ်များအကြား ဆက်စပ်မှုနှင့် အပြန်အလှန်အကျိုးပြုမှုများရှိနိုင်သည့်အချက်ဖြစ်သည်။

အားလုံးပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်း

ကွာခြားချက်များရှိသည့်နေရာတွင် လိုအပ်လျှင် သတင်းအချက်အလက်များကို အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသား၊ အခြားအုပ်စုများ-ဥပမာ ကလေးသူငယ်များ၊ သက်ကြီးရွယ်အိုများ၊ မသန်စွမ်းသူများ၊ လူမျိုးစုများ စသည်တို့အတွက် ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုများ/စွမ်းဆောင်မှုများနှင့် ဆောင်ရွက်မည့်လုပ်ငန်းများအဖြစ်ခွဲ ထုတ်မှတ်တမ်းတင်ပါ။

(((((o))))))

(က)လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၁၅။ ရပ်ရွာဒေသ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိမှုအကဲဖြတ်ချက်အတွက် အစီရင်ခံစာပုံစံ

ရပ်ရွာဒေသဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိမှုအကဲဖြတ်ချက်ရလဒ်များကို အခြေခံအချက်အလက်များမှ စုစည်းထားသည့် ရပ်ရွာဒေသအခြေအနေလေ့လာသုံးသပ်ချက်များနှင့် ပေါင်းစပ်ပေးသင့်ပြီး အစီရင်ခံစာတစ်စောင်တည်းတွင်အပြည့်အစုံတင်ပြသင့်သည်။ ယင်းအစီရင်ခံစာတွင် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိမှုအကဲဖြတ်ချက်မေးခွန်းများ၏ဖြေဆိုချက်များအပေါ်အခြေပြုသည့် အရေးကြီးသောပြဿနာများနှင့် ဆောင်ရွက်ရမည့်လုပ်ငန်းများကို ဖော်ထုတ်တင်ပြထားသည်။ အစီရင်ခံစာကို ရွာသူရွာသားများ၊ ဒေသခံအာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများအလွယ်တကူအသုံးပြုနိုင်၊ နားလည်နိုင်သည့်ပုံစံဖြင့်ရေးသင့်သည်။ စာတတ်မြောက်မှုအခြေအနေများသည် အလေးထားရမည့်ကိစ္စဖြစ်လျှင် အစီရင်ခံစာကို ရွာသူရွာသားများသို့တင်ပြရာတွင် အကဲဖြတ်သည့်လုပ်ငန်းတစ်လျှောက်လုံးရေးဆွဲခဲ့သည့် မူလနည်းလမ်းများကို ပြန်လည်တင်ပြသင့်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ အကဲဖြတ်လုပ်ငန်းစဉ်အဆင့်များတွင် ဖော်ထုတ်ထားသည့် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းအကဲဖြတ်မေးခွန်းများရလဒ်များကို ဖော်ပြရန်ဖြစ်သည်။

အစီရင်ခံစာကို အပြီးသတ်အတည်ပြုပြီးသည်နှင့် သက်ဆိုင်ရာကျေးရွာမှ ပြန်လည်သုံးသပ်ပြီး လိုအပ်သည့်နေရာတွင် ပြင်ဆင်မှုများပြုလုပ်ပါ။ ယင်းသို့ပြုလုပ်ခြင်းသည် အကဲဖြတ်လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ကိုယ်တိုင်ပါဝင်မှုနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်အပေါ် ရွာသူရွာသားများမှစဉ်းစားသုံးသပ်ခွင့်ရစေပြီး လိုအပ်သည့်နေရာများတွင် အပြောင်းအလဲများပြုလုပ်နိုင်သည်။ ရပ်ရွာဒေသဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိမှုအကဲဖြတ်ချက်ပြုလုပ်ပြီး နောက်အပိုင်း ၁ မှ ၅ အထိ ပြီးအောင်လုပ်သင့်သည်။ အပိုင်း ၆ နှင့် ၇ ကို ဦးစားပေးရွေးချယ်မှုပြုလုပ်ခြင်း နှင့် လုပ်ငန်းစီမံချက်ရေးဆွဲပြီးနောက် ပြီးစီးအောင်ဆောင်ရွက်သင့်သည်။

အစီရင်ခံစာတွင်ပါဝင်ရမည့်အချက်များမှာ

၁။ **နိဒါန်း** - ရပ်ရွာလူထုနှင့်အတူလုပ်ကိုင်နေသည့် Malteser International ၏လုပ်ငန်းများနှင့် လက်တလောအစီအစဉ်များကို အနှစ်ချုပ်ဖော်ပြရန်

၂။ **ရည်ရွယ်ချက်များနှင့် နည်းလမ်း** - ဤအခန်းအတွက် ယခုလက်စွဲစာစောင်ကို ရည်ညွှန်းနိုင်ပြီး အခြေခံအားဖြင့် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိမှုအကဲဖြတ်လုပ်ငန်းစဉ်များဖော်ပြရမည်။ လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်သွားမည့် ရပ်ရွာဒေသတိုင်းအတွက် အတူတူပင်ဖြစ်သည်။

၃။ **နောက်ခံသမိုင်း** - ရပ်ရွာလူထုမှ အတည်ပြုသည့် ရပ်ရွာဒေသအခြေအနေဆန်းစစ်လေ့လာမှု (အခြေခံနှင့် ဆင့်ပွားအချက်အလက်များ)နှင့် ရလဒ်အဖြစ်ဖော်ထုတ်ထားသည့် အဓိကပြဿနာများကိုထည့်သွင်းဖော်ပြရမည်။

၄။ **ရပ်ရွာဒေသ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိမှုအကဲဖြတ်ရလဒ်များ** - ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိမှုအကဲဖြတ်ချက် မေးခွန်းများ၏ အဖြေများကို ဖော်ပြရမည်။

၅။ **ဆန်းစစ်လေ့လာချက်** - အကဲဖြတ်လုပ်ငန်းစဉ်များကို အနှစ်ချုပ်ဖော်ပြရန်နှင့် အဓိကပြဿနာများကို အသားပေးဖော်ပြရန်

၆။ **ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးလုပ်ငန်းများတိုးတက်မှုနှင့် ဦးစားပေးလုပ်ဆောင်မှု** - ဦးစားပေးသတ်မှတ်ခြင်းအတွက် အသုံးပြုနည်းလမ်းများနှင့် ထိခိုက်ခံရမှုအလွယ်ဆုံးသူများ၏လိုအပ်ချက်များမည်သို့

ဖြည့်ဆည်းပေးမည်ဆိုသည့်အချက်အပါအဝင် မဟာဗျူဟာနည်းလမ်းများရွေးချယ်သည့်အကြောင်း
ရင်းကိုရှင်းပြရန်

၇။ ဘေးအန္တရာယ်ခံနိုင်စွမ်းရှိလာစေရေးလုပ်ငန်းစီမံချက် - အသေးစိတ်အကောင်အထည်ဖော်ရေးစီမံ
ချက်များကို ဖော်ပြရန် (စာမျက်နှာ-၁၁၄၊ အခန်း-၅၊ လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၄ တွင်ကြည့်ပါ။)

(((((o))))))

၅။ ရပ်ရွာဒေသ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေး လုပ်ငန်းစီမံချက်ရေးဆွဲခြင်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းဆိုင်ရာ နည်းလမ်းများ (အဆင့်-၄ မှ ၇ အထိ)

ဤအခန်းတွင် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရန်ဘက်စုံပေါင်းစည်းချဉ်းကပ်နည်းတွင်ပါရှိသည့် အဆင့် - ၄ မှ ၇ ကိုပြီးမြောက်အောင်လုပ်ရာတွင် လိုအပ်သည့်လမ်းညွှန်ချက်အဆင့်ဆင့်ကို တစ်ဆင့်စီ ဖော်ပြထားသည်။ လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်တစ်ခုစီတွင် နည်းလမ်းတစ်ခုစီအတွက် အဓိကရည်ရွယ်ချက်များကိုဖော်ပြထားသည်။ သင်တန်းအထောက်အကူပြုလမ်းညွှန်ချက်များပေးထားသည်။ လေ့လာမှုပြီးဆုံးသည်နှင့်သင်ယူမှုဆွေးနွေးများအတွက် အရေးပါသည့်မေးခွန်းများဖော်ပြထားသည်။ လူတိုင်းပါဝင်မှုရှိစေရေးအတွက် အကြံပြုထောက်ခံချက်များဖော်ပြထားသည်။ သင့်တော်သည့်နေရာတွင် လေ့လာနည်းနမူနာကိုပေးထားသည်။ လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်များသည် ဘက်စုံပေါင်းစည်းဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိမှု အကဲဖြတ်ချက်အတွက် အသုံးပြုနိုင်သည့်အပြင် လိုအပ်သည့်နေရာတွင် ယင်းတို့ကို ကောက်နုတ်အသုံးပြုနိုင်သည်။

(((((o))))))

(က) လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၁။ အကျိုးသက်ရောက်မှု-အကောင်အထည်ဖော်မှု ဖြန့်ဝေရေး

ရည်ရွယ်ချက်များ

- ရပ်ရွာဒေသတစ်ခုအတွင်း အဆိုပြုထားသည့် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိစေရေးလုပ်ငန်းများကို ဦးစားပေး အဆင့်သတ်မှတ်ခြင်းကို နှောင့်နှေးမှုမရှိဘဲပြုလုပ်နိုင်ရန်
- ရပ်ရွာဒေသအတွက် အရေးကြီးဆုံးသော ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်ရေးဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ရာတွင် ထိခိုက်မှုအဖြစ်ဆုံးကိစ္စများကို ဖော်ထုတ်ရန်

သင်တန်းအထောက်အကူပြုလမ်းညွှန်

ဤလေ့ကျင့်ခန်းအတွက် ဆွေးနွေးချိန်အပါအဝင် အချိန် တစ်နာရီမှ နှစ်နာရီခန့်ယူပါ။ အသုံးပြုရမည့်ပစ္စည်းများမှာ ကတ်ပြားများ၊ မြေမြူခဲများ၊ စက္ကူချပ်ကြီးများ၊ ရောင်စုံမာကာပင်များ၊ ပုတီးစေ့များ၊ တုတ်တံများ၊ ကျောက်စရစ်ခဲများ၊ သစ်ရွက်များ စသည်တို့ဖြစ်သည်။ လုပ်ဆောင်ရမည့်အဆင့်များမှာ-

- ၁။ ရပ်ရွာမှအဆိုပြုသည့် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးလုပ်ငန်းများအားလုံးကို စာရင်းလုပ်ပါ။
- ၂။ ရွာသူရွာသားများနှင့်အတူ ထိခိုက်မှုတစ်ခုချင်းစီကို အသေးစား၊ အလတ်စားနှင့် အကြီးစားထိခိုက်ဟုတ်-မဟုတ်နှင့် အကောင်အထည်ဖော်လေ့ရှိသည်။ အသင့်အတင့်သာအကောင်အထည်ဖော်နိုင်သည်။ အကောင်အထည်ဖော်ရန်ခက်သည်တို့ကို အတည်ပြုဆုံးဖြတ်ပါ။
- ၃။ စံနှုန်းများကို ဒေသန္တရအခြေအနေနှင့်သင့်တော်စေရန် သို့မဟုတ် ရွာတစ်ရွာချင်းစီနှင့်သင့်တော်စေရန်ပြန်လည်ပြင်ဆင်နိုင်သည်။ ဥပမာ-ရေတိုထိခိုက်မှု၊ ရေရှည်ထိခိုက်မှု၊ ဘယ်သူတွေအကောင်အထည်ဖော်မည်၊ ဘာတွေအကောင်အထည်ဖော်မည် စသည်တို့ကို အာရုံစိုက်ရန်ဖြစ်သည်။
- ၄။ ထို့နောက် ချက်ချင်းလုပ်နိုင်သည့်ကိစ္စများ၊ နှစ်လတ်၊ နှစ်ရှည် လုပ်ရမည့်ကိစ္စများ၊ အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ရပ်ရွာမှ ကိုယ့်အားကိုယ်ကိုးလုပ်နိုင်-မလုပ်နိုင်၊ လူသားရင်းမြစ်နှင့် ငွေကြေးတို့အတွက် ပြင်ပကူညီထောက်ပံ့မှုလို-မလိုတို့ကို ရွာသူရွာသားများနှင့်အတူ လေ့လာသုံးသပ်ရမည်။

သင်ယူမှုဆွေးနွေးပွဲ

ဇယားအားလုံးဖြည့်ပြီးသည်နှင့် ထွက်ပေါ်လာသည့်ရလဒ်များကို ရွာသူရွာသားများနှင့်အတူ စစ်ဆေးရန်အရေးကြီးသည်။ လုပ်ငန်းတစ်ခုစီဘေးတွင်ဝန်းရံလျက် အကောင်အထည်ဖော်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ဘာတွေလုပ်မည်၊ ဘယ်လိုလုပ်မည်၊ ဘယ်အချိန်၊ ဘယ်နေရာမှာလုပ်မည်၊ ဘာကြောင့်လုပ်ရမည်၊ ဘယ်သူတွေလုပ်ရမည်ဆိုသည်တို့ကို သင်တန်းသားများ နားလည်မှုသေချာစေရေးအတွက် အရေးကြီးသည့် မေးခွန်းများမေးပါ။ လိုအပ်လျှင် ထပ်မံစဉ်းစားသုံးသပ်စေပြီး လိုအပ်ချက်များတွေရှိပါက သင်တန်းသားများအား အပြောင်းအလဲပြုလုပ်ရန်အထောက်အကူပေးပါ။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေနောက်ပိုင်းစီမံချက်ရေးဆွဲရာ၌ ပြန်လည်ကိုးကားရန်လိုအပ်သည့်ကိစ္စမျိုးအတွက် အပြောင်းအလဲပြုလုပ်သည့်အကြောင်းရင်းများ ကိုသေချာစွာ မှတ်တမ်းတင်ပါ။

အားလုံးပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်း

ရပ်ရွာဒေသ၏ကဏ္ဍအမျိုးမျိုးအပေါ်ထိခိုက်မှုကို ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးလုပ်ငန်းတစ်ခုစီနှင့် ဆက်စပ်၍ ရပ်ရွာဒေသ သဘောတူညီချက်တစ်ခုရရှိရေးအတွက် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်လိုသည်။

ထိခိုက်မှု-အကောင်အထည်ဖော်မှု ဖြန့်ဝေယာဉ်ကွက် နမူနာ

ယာဉ်များတွင်ဖြည့်နည်းမှာ အောက်ဖော်ပြပါအတိုင်းပင်ဖြစ်သည်။

အဆိုပြုလုပ်ငန်း- အပူချိန်မြင့်မားလာမှုကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် အ တွက် သီးနှံမျိုးစုံ စိုက်ပျိုး ထုတ်လုပ်ခြင်း	အကောင်အထည် ဖော် ရလွယ်မှု	အကောင်အထည် ဖော် ရန် အသင့်အတင့်လွယ် ကူ	အကောင်အထည် ဖော် ရန်မလွယ်ကူ
အကြီးစားထိခိုက်မှု			
အလတ်စားထိခိုက်မှု		X	
အသေးစားထိခိုက်မှု			
အဆိုပြုလုပ်ငန်း - ကမ်းခြေဒေသများ ကာ ကွယ်ရေးအတွက် ဒီဇယ် တောများပြန်လည် စိုက် ပျိုးခြင်း	အကောင်အထည် ဖော် ရလွယ်မှု	အကောင်အထည် ဖော် ရန် အသင့်အတင့်လွယ် ကူ	အကောင်အထည် ဖော် ရန်မလွယ်ကူ
အကြီးစားထိခိုက်မှု	X		
အလတ်စားထိခိုက်မှု			
အသေးစားထိခိုက်မှု			

(((((၁))))))

(ခ) လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၂။ တွဲဖက်-ဆက်စပ်နှိုင်းယှဉ်ဇယားဖြင့် အဆင့်သတ်မှတ်ခြင်း ရည်ရွယ်ချက်

- ဖော်ထုတ်ထားသည့် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးလုပ်ငန်းများနှင့်ပတ်သက်၍ ရွာသူရွာသားများ၏ ဦးစားပေးမှုများနှင့် လိုလားမှုများကိုဖော်ပြနိုင်ရန်

သင်တန်းအထောက်အကူပြုလမ်းညွှန်ချက်

ဤလေ့လာနည်းကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံလေ့လာရန်အတွက် အချိန် တစ်နာရီခွဲမှ နှစ်နာရီခွဲခန့်ယူပါ။ အသုံးပြုရမည့်ပစ္စည်းများမှာ ကတ်ပြားများ၊ မြေဖြူများ၊ စက္ကူချပ်ကြီးများ၊ ရောင်စုံမာကာပင်များ၊ ပုတီးစေ့များ၊ ကျောက်စရစ်ခဲများ၊ တုတ်တံများ၊ သစ်ရွက်များ စသည်တို့ဖြစ်သည်။ လုပ်ဆောင်ရမည့်အဆင့်များမှာ-

- ၁။ ဤနည်းကို ရွာသူရွာသားများ ဖော်ထုတ်ပေးထားသည့် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိစေမည့်လုပ်ငန်းများထဲမှ အရေအတွက်အနည်းငယ်(အများဆုံးဆယ်ဂဏန်း)အတွက်အသုံးပြုနိုင်သည်။ ယင်းတို့ကိုတစ်ခုနှင့်တစ်ခုနှိုင်းယှဉ်မှုပြုလုပ်၍ အကောင်အထည်ဖော်မည့်လုပ်ငန်းများကို သတ်မှတ်ဆုံးဖြတ်ပါ။
- ၂။ သင်တန်းသားများအား လေ့ကျင့်ခန်းရည်ရွယ်ချက်ကိုရှင်းပြပါ။ ကျား-မအလိုက်အုပ်စုများခွဲပါ။ လိုအပ်လျှင် အုပ်စုများထပ်ဖွဲ့ပါ။
- ၃။ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးလုပ်ငန်းများကို ကတ်ပြားများပေါ်တွင် ချရေးရန် သို့မဟုတ် ရုပ်ပုံများဆွဲရန်အတွက် သင်တန်းသားများကို မေတ္တာရပ်ခံပါ - လုပ်ငန်းတစ်ခုစီအတွက် ကတ်ပြားနှစ်ခုလိုအပ်သည်။
- ၄။ ဖော်ထုတ်ထားသည့်လုပ်ငန်းများဖြည့်ရန် မြေပြင် (သို့မဟုတ် စက္ကူချပ်)ပေါ်တွင် အလျားလိုက်နှင့် ဒေါင်လိုက်စာတိုင်များပါဝင်သည့် လေးထောင့်ကွက်တစ်ခုဆွဲပါ။
- ၅။ ကတ်တစ်စုံကို ဘယ်ဘက်အစွန်ဒေါင်လိုက်စာတိုင်တွင်အထက်မှအောက်သို့ထားပါ။ အခြားတစ်စုံကို ပထမကတ်များထားသည့်အစီအစဉ်အတိုင်း အလျားလိုက်အပေါ်ဆုံးဇယားကွက်များတွင်ထားပါ။ မည်သည့်အစီအစဉ်တိုင်းမဆိုထားနိုင်သော်လည်း ကတ်ပြားနှစ်စုံလုံးတွင်ပါသည့် အချက်အလက်တူညီသည့်ကတ်နှစ်စုံသည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု စီထားသည့်နေရာတူညီရမည်။
- ၆။ ပထမနေရာရှိကတ်ကို အခြားကတ်အားလုံးနှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ပါ။ နှိုင်းယှဉ်မှုများလွယ်ကူချောမွေ့စေရေးအတွက် အောက်ဖော်ပြပါကဲ့သို့သောမေးခွန်းများမေးပါ-
 - (က)နှင့်..... အကြား ဘယ်တစ်ခုကထိခိုက်မှုပိုကြီးသလဲ
 - (ခ)နှင့်..... အကြား ဘယ်ဟာက သင့်ရဲ့ဦးစားပေးလဲ
 - (ဂ)နှင့်..... အကြား ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်တဲ့နေရာမှာ ပိုပြီး အရေးကြီးသလဲ
- ၇။ ရွာသူရွာသားများ သဘောကျသည့်အချက်ကို အကွက်တွင် မှတ်တမ်းတင်ပါ။
- ၈။ ဤသို့ပြုလုပ်ပြီးသည်နှင့် ကိစ္စတစ်ခုချင်းစီအပေါ် သဘောကျသည့်အကြိမ်ဘယ်နှစ်ကြိမ်ရှိသည်ကိုရေတွက်ပါ။ အလျားလိုက်ဇယားကွက်အဆုံးတွင် သက်ဆိုင်ရာကိစ္စဘေးတွင်ယှဉ်၍ မှတ်သားပါ။ အကြိမ်များလေသဘောပိုကျလေ၊ ဦးစားပေးမှုပိုများလေဖြစ်သည်။
- ၉။ ကိစ္စနှစ်ခုကိုနှိုင်းယှဉ်လေ့လာသည့်အချိန်တိုင်း တူညီသည့်မေးခွန်းများအသုံးပြုရန်အရေးကြီးသည်ကို သတိပြုပါ။ မေးခွန်းမတူလျှင် သင်တန်းသားများနားလည်မှုရှုတ်ထွေးပြီး ယင်းတို့၏အဖြေများ

မှာလည်း နှိုင်းယှဉ်နိုင်မည်မဟုတ်ပေ။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် မတူညီသည့်မေးခွန်းများက သင်တန်းသားများ၏စိတ်ကိုရှုတ်ထွေးစေနိုင်သည်။

သင်ယူမှုဆွေးနွေးပွဲ

- ၁။ ရလဒ်များနှင့်ပတ်သက်၍ရှင်းပြရေးအတွက် သင်တန်းသားများကို မေတ္တာရပ်ခံပါ။ အဓိကဆွေးနွေးချက်များကို မှတ်တမ်းတင်ပါ။
- ၂။ သင်မရှင်းလင်းသည့်အချက်များပေါ်တွင် မေးခွန်းများမေး၍ ရလဒ်များကိုစစ်ဆေးမေးမြန်းပါ - ဘာကြောင့် ဒါကိုသဘောကျတာလဲ၊ ဒီအချက်ကို စဉ်းစားပြီးပြီလား .. စသည်ဖြင့်
- ၃။ အမျိုးသားအုပ်စုနှင့် အမျိုးသမီးအုပ်စုများကို ယင်းတို့၏ရလဒ်များကိုတင်ပြရန်နှင့် မတူညီသည့်အချက်များကို ဖော်ထုတ်တင်ပြရန် မေတ္တာရပ်ခံပါ။ ဘာကြောင့်ဖြစ်တာလဲ၊ အများကသဘောတူညီနိုင်ပါ့မလားစသည်ဖြင့်ဆွေးနွေးပါ
- ၄။ ရလဒ်များအရေးကြီးသကဲ့သို့ပင် ဆွေးနွေးချက်များလည်းအရေးကြီးသည်။ ဘေးအန္တရာယ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးလုပ်ငန်းများအပြီးသတ်ရွေးချယ်ရာတွင် ဦးစားပေးမှုအခြေအနေအရ ရလဒ်များကို အပြောင်းအလဲလုပ်ရန်လိုအပ်နိုင်သည်။

အားလုံးပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်း

ရပ်ရွာဒေသတစ်ခုရှိ ကဏ္ဍအမျိုးမျိုးတွင် သဘောကျသည့်ကိစ္စများနှင့် ဦးစားပေးမှုများ ကွဲပြားခြားနားမှုရှိနိုင်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ဦးစားပေးလုပ်ငန်းများအကဲဖြတ်မှုဆွေးနွေးချက်များနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်မှတ်ခဲ့သည့်အကြောင်းရင်းအနှစ်ချုပ်ကို လူတိုင်းကြားသိအောင် အထူးဂရုစိုက်ပြုလုပ်ရမည်။

ပါပူဝါနယူးဂီနီနိုင်ငံတွင် သင်္ကေတများဖြင့်ဖော်ပြထားသည့် တွဲဖက်-ဆက်စပ်နှိုင်းယှဉ်မှုယေးဖြင့် အဆင့်သတ်မှတ်ခြင်းနမူနာ (ခါတ်ပုံ- CERA)

	မရှိဘူး	အနည်းငယ်	အများ	
မရှိဘူး	X	○	○	1
အနည်းငယ်	X	X	○	0
အများ	X	X	X	2

(ဂ) လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၃။ ဖြန့်ဝေရေးကွက်အဆင့်သတ်မှတ်နည်း/အမှတ်ပေးနည်း

ရည်ရွယ်ချက်များ

- သူတို့၏ရပ်ရွာဒေသတွင်ဆောင်ရွက်မည့် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးလုပ်ငန်းများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ရွေးချယ်မှုများပြုလုပ်ရာတွင် ရွာသူရွာသားများအား အထောက်အကူပေးရန်
- ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးဆောင်ရွက်ရာတွင် ရပ်ရွာလူထုရွေးချယ်မှုပြုလုပ်နိုင်ခြင်းအပေါ် နားလည်မှုပိုမိုအားကောင်းလာစေရန်

သင်တန်းအထောက်အကူပြုလမ်းညွှန်

ဤလေ့ကျင့်ခန်းကို ပြီးဆုံးအောင်လုပ်ဆောင်နိုင်ရေးအတွက် အချိန်တစ်နာရီခွဲမှ နှစ်နာရီခွဲခန့်ယူပါ။ သို့ရာတွင် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးအတွက် ဖော်ထုတ်ဆွေးနွေးရရှိထားသည့် ရွေးချယ်ရမည့်လုပ်ငန်းအရေအတွက်အပေါ်မူတည်၍ အချိန်ပိုယူနိုင်သည်။ အသုံးပြုရမည့်ပစ္စည်းများမှာ ကတ်ပြားများ၊ မြေ ဖြူခဲများ၊ စက္ကူချပ်ကြီးများ၊ ရောင်စုံမာကာပင်အမျိုးမျိုး၊ ပုတီးစေ့များ၊ ကျောက်စရစ်ခွဲများ၊ တုတ်တံများ၊ သစ်ရွက်များ စသည်တို့ဖြစ်သည်။ လုပ်ဆောင်ရမည့်အဆင့်များမှာ -

- ၁။ သင်တန်းသားများကို လေ့ကျင့်ခန်းနှင့်ပတ်သက်၍ ရှင်းပြပါ။ ကျား-မအလိုက်အုပ်စုများခွဲပါ။ (လိုအပ်လျှင် အခြားအုပ်စုများထပ်ခွဲပါ။)
- ၂။ အကဲဖြတ်ရမည့် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးလုပ်ငန်းများကိုစာရင်းပြုစုပါ။
- ၃။ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးလုပ်ငန်းများအား အကဲဖြတ်ရာတွင်အသုံးပြုမည့်စံနှုန်းများရရှိရေးအတွက် ဆွေးနွေးပွဲတစ်ရပ်စတင်ပြုလုပ်ပါ။ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်မှုရှိရေးလုပ်ငန်းများရွေးချယ်ရာတွင် နှိုင်းယှဉ်အကဲဖြတ်လိုသည့် အချက်များကိုစာရင်းပြုစုရန် သင်တန်းသားများကို မေတ္တာရပ်ခံပါ။ နမူနာစံနှုန်းအချို့မှာ- ထိခိုက်ခံရအလွယ်ဆုံးသူများအတွက်ကူညီထောက်ပံ့မှု၊ အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးတို့ကို ခံစားခွင့်တန်းတူပေးအပ်မှု၊ အလွယ်တကူအကောင်အထည်ဖော်နိုင်မှု၊ ရပ်ရွာဒေသအတွက် ရေရှည်အထောက်အကူဖြစ်မှု၊ လက်ရှိကာလထိခိုက်မှုများနှင့် နောင်တွင်ဖြစ်ပေါ်မည့်ထိခိုက်မှုများအား ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်မှု စသည်တို့ဖြစ်သည်။ အဆိုပါစံနှုန်းများသည် အပြုသဘောဆောင်ပြီး ရှင်းလင်းတိကျစွာဖော်ပြရန်လိုသည်။ လေ့ကျင့်ခန်းတစ်ခုတည်းတွင် အပြုသဘောစံနှုန်းများနှင့် အဖျက်သဘောစံနှုန်းများအသုံးပြုလျင်ရှုပ်ထွေးသွားနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် သင်တန်းသားများကိုယ်စားစံနှုန်းများကို သင်တန်းပို့ချသူမှအဆုံးအဖြတ်မပေးမီစေရန် အထူးသတိပြုရန်လိုသည်။
- ၄။ အကယ်၍ စံနှုန်းအရေအတွက်များနေလျှင် ရွာသူရွာသားများနှင့်ဆွေးနွေး၍ အရေးပါဆုံးအချက်များကို ယူပါ။
- ၅။ ဇယားအထက်မှအောက်ခြေအထိ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်ရေးလုပ်ငန်းများဖော်ပြပြီး ဇယားကွက် ပဲမှယာသို့ စံနှုန်းများကိုဖော်ပြလျက် ဖြန့်ဝေ(လေးထောင့်)ဇယား ကွက်တစ်ခုရေးဆွဲပါ။
- ၆။ အဆင့်သတ်မှတ်ခြင်း သို့မဟုတ် အမှတ်ပေးခြင်းတို့သည် သဘောကျမှုပေါ်မူတည်၍ ခြားနားမှုများ ရှိနိုင်သည်။

အဆင့်သတ်မှတ်ခြင်း

- ၁။ စံနှုန်းတစ်ခု ဥပမာ- ‘အကောင်အထည်ဖော်ရလွယ်ကူမှု’ ကိုရွေးပါ။ ယင်းစံနှုန်းပေါ်အခြေခံပြီး ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးလုပ်ငန်းများကို အဆင့်သတ်မှတ်ပေးရန် သို့မဟုတ် အမှတ်ပေးရန် သင်တန်း

သားများအား မေတ္တာရပ်ခံပါ။ ထိုသို့လုပ်ဆောင်ရာတွင် အထောက်အကူပေးနိုင်သည့် မေးခွန်းများ များ-

- (က) ဘယ်ဟာက အကောင်းဆုံးလဲ
- (ခ) အကောင်းဆုံးနောက်တစ်ခုက ဘယ်ဟာလဲ
- (ဂ) ဘယ်ဟာက အဆိုးဆုံးလဲ
- (ဃ) ကျန်တာတွေထဲက ဘယ်ဟာအကောင်းဆုံးလဲ

၂။ အဆင့်များကို ဇယားကွက်ပေါ်တွင် တိုက်ရိုက်ဖော်ပြမှတ်တမ်းတင်ပါ။ ရွေးချယ်စရာများပြားနေလျှင် အဆင့်သတ်မှတ်ခြင်းအတွက် မေးခွန်းများမေး၍ ကတ်ပြားရွေးထုတ်နည်းကို အချိန်ယူပြုလုပ်ပါ။

၃။ ကတ်ပြားရွေးထုတ်နည်းအတွက် ကတ်ပြားများပေါ်တွင် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးလုပ်ငန်းများကို ဖော်ပြထားရန်လိုသည်။ ထို့နောက် စံနှုန်းတစ်ခုကိုရွေးယူပြီး ထိုစံနှုန်းနှင့် အများဆုံးကိုက်ညီသည့် ကတ်ပြားများကို အစဉ်လိုက်ထားရှိရေးအတွက် သင်တန်းသားများကိုမေတ္တာရပ်ခံပါ။ အောက်ဆုံးတွင်ဖော်ပြထားသည့်ကတ်သည့် အဆိုပါစံနှုန်းနှင့် ကိုက်ညီမှုအနိမ့်ဆုံးဖြစ်သည်။ ဤနည်းကို အသုံးပြုလျှင် စံနှုန်းတစ်ခုမှတစ်ခုသို့ မြန်မြန်ဆန်ဆန်ပြောင်း၍လုပ်ဆောင်နိုင်စေရန် အဆင့်သတ်မှတ်ချက်များကို ဇယားကွက်ပေါ်တွင် သင့်တော်သလို မှတ်တမ်းတင်ရေးအတွက် ဂရုပြုပါ။

အမှတ်ပေးခြင်း

၁။ ဖြန့်စိတ်ဇယားကွက်အတွက် အဆင့်သတ်မှတ်နည်းအစား အမှတ်ပေးနည်းကို ရွေးချယ်အသုံးပြုနိုင်သည်။ ဥပမာ-ကိစ္စတစ်ခုအတွက် (၁)မှတ်မှ(၅)မှတ် သို့မဟုတ် (၁)မှတ်မှ(၁၀)မှတ် သို့မဟုတ် ဒေသခံများသဘောကျသည့်အမှတ်ပေးနည်းဖြစ်သည်။ စံနှုန်းတစ်ခုကိုယူ၍ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးလုပ်ငန်းတစ်ခုချင်းစီအတွက် အမှတ်ပေးရန် သင်တန်းသားများကို မေတ္တာရပ်ခံပါ။ အမှတ်ပေးရာတွင် ကိုက်ညီမှုအတိုင်းအတာပေါ်မူတည်၍ အဆိုပါစံနှုန်းနှင့်ကိုက်ညီလျှင်အမှတ်များပေး၍ မကိုက်ညီလျှင်အမှတ်နည်းနည်းပေးပါ။ ဥပမာ- (အမြင့်ဆုံး) ၁၀-မှတ်၊ (အနိမ့်ဆုံး) ၁-မှတ်ဖြစ်သည်။ မြေပြင်ပေါ်တွင်ပြုလုပ်လျှင် အရေအတွက်ဖော်ပြရန်အတွက် ပုတီးစေ့များ၊ ကျောက်စရစ်ခဲများကို အသုံးပြုနိုင်သည်။

၂။ စံနှုန်းသတ်မှတ်ချက်တစ်ခုနှင့်ပတ်သက်၍ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးလုပ်ငန်းများအားလုံးအတွက် အမှတ်ပေးပြီးနောက် နောက်စံနှုန်းတစ်ခုဆက်လုပ်ပြီး စံနှုန်းအားလုံး ပြီးဆုံးသည်အထိဆက်လက်လုပ်ဆောင်ပါ။

၃။ စံနှုန်းများအတွက်အမှတ်/အဆင့်သဘောတူသတ်မှတ်ရာတွင် သင်တန်းသားများ၏ဆွေးနွေးချက်များကို ဂရုတစိုက်နားထောင်ပါ။ မှတ်တမ်းရေးပါ။

သင်ယူမှုဆွေးနွေးပွဲ

၁။ ဇယားကွက်နှင့်ပတ်သက်၍အသေးစိတ်ရှင်းပြရေးနှင့် တွေ့ရှိရသည့်အချက်များစာရင်းပြုလုပ်ရေးအတွက် သင်တန်းသားများအား မေတ္တာရပ်ခံပါ။ စဉ်းစားချိန်ပေးပါ။ အရေးကြီးသည့်မေးခွန်းများမှာ-

- (က) ဒီအချက်ကို ဒီအချက်နဲ့ယှဉ်ပြီး ဘာကြောင့် ဒီအမှတ်ပေးတာလဲ
- (ခ) ဒီကိစ္စဖြေရှင်းရေးအတွက် ဒီစံနှုန်းကို သင်မစဉ်းစားဘူးလား

(ဂ) ဒီဆုံးဖြတ်ချက်က သေချာပြီလား

(ဃ) ဘာကြောင့် ဒါကိုလုပ်တာလဲ

၂။ ဇယားကွက်ကို စစ်ဆေးပါ။ မရှင်းလင်းဟုသင်ယူဆသည့်အချက်များအတွက် မေးခွန်းများမေးပါ။

ဤဖြန့်ဝေဇယားကွက်နည်းသည် အဖိုးတန်အချက်အလက်များရရှိရုံမက သင်တန်းသားများအကြား ဆန်းစစ်လေ့လာမှုဖြစ်စဉ်တစ်ရပ်ကို အစပျိုးပေးနိုင်သည်။ ဤနည်းလမ်းကို ထပ်မံစဉ်းစားဆွေးနွေးခြင်းဖြင့် တွေ့ရှိချက်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ လုပ်ဆောင်ရန်လိုသည်များ၊ သူတို့ဘာသာသူတို့လုပ်နိုင်သည့်ကိစ္စများ၊ သူတို့ အတွက်လိုအပ်သည့်ပြင်ပအကူအညီများကို ဖော်ထုတ်ရာတွင် သင်တန်းသားများအတွက် အကူအညီဖြစ် စေသည်။

အားလုံးပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်း

တွဲဖက်-ဆက်စပ်နှိုင်းယှဉ်အဆင့်သတ်မှတ်နည်းကဲ့သို့ပင် ဤလေ့ကျင့်ခန်းတွင် ထင်မြင်ချက်၊ ယူဆချက်များစွာပေါ်ထွက်လာနိုင်သည်။ ရွာသူရွာသားများနှင့်အတူ အများသဘောတူညီသည့် ဖြေရှင်းချက်များရရှိရန်ဆောင်ရွက်ခြင်းမပြုမီ လူတိုင်း၏ပြောဆိုဆွေးနွေးချက်များကိုနားထောင်ရန်၊ ကြားသိအောင် ပြုလုပ်ရန်လိုသည်။

(((((ဝ))))))

(ဃ) လေ့လာနည်းလမ်းညွှန်-၄။ ကျေးရွာဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးစီမံချက်ပုံစံ(Malteser International မှရယူ သည်၊ ၂၀၁၃-ခုနှစ်)

ကျေးရွာဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးစီမံချက်တွင် ဖော်ပြပါကဏ္ဍများပါဝင်သင့်သည်-

၁။အိမ်ထောင်စုအရေအတွက်နှင့်လူဦးရေအပါအဝင်ကျေးရွာ၏အထွေထွေနောက်ခံသမိုင်း

၂။ ကျေးရွာတစ်ရွာအတွင်းသဘာဝဘေးနှင့်စပ်လျဉ်းသည့်အချက်အလက်များအပေါ်ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

စဉ်	သဘာဝဘေး	ကြိမ်ရေ	အချိန်	ထိခိုက်မှုဖြစ်သည့်ဒေသ	ပျက်စီးမှု(လွန်ခဲ့သောငါးနှစ်)
၁။	မုန်တိုင်း	တစ်နှစ်လျင် တစ်ကြိမ်မှ နှစ်ကြိမ်အထိ	နှစ်စဉ် မုန်တိုင်းရာသီ	ဒေသတစ်ခုလုံး	လူ သေဆုံး- ၁၀ ထိခိုက်ဒဏ်ရာရ- ၁၃၀ အခြေခံအဆောက်အအုံ/ပစ္စည်း လုံးဝပျက်စီးသည့်အိမ်ခြေ-၇၀ ပျောက်ဆုံးကျွဲနွားတိရစ္ဆာန်-၅၀ သီးနှံပျက်စီးဆုံးရှုံးမှု-၁၀၀ ဟက်တာ
	မြေပြိုမှု	တစ်နှစ်လျင် သုံးကြိမ်မှလေးကြိမ်အထိ	မိုးရာသီတွင် ပုံမှန်ဖြစ်ပေါ်	ဒေသတစ်ခုလုံး၊ အထူးသဖြင့် ကျေးရွာချင်းဆက်လမ်းများ	လူ သေဆုံး-မရှိ ထိခိုက်ဒဏ်ရာရ-၁၀ အခြေခံအဆောက်အအုံ/ပစ္စည်း အဓိကအားဖြင့် ရွာချင်းဆက်လမ်းများကိုပျက်စီးစေသည်

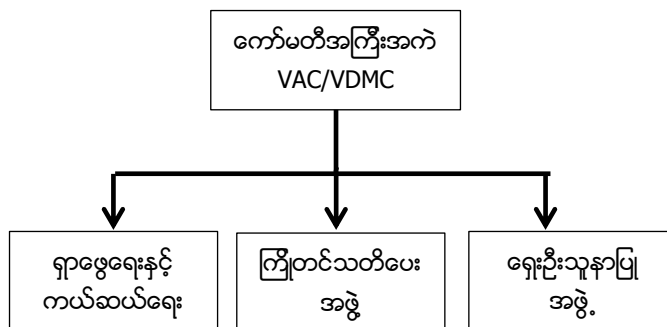
၃။ စီမံချက်ရည်ရွယ်ချက်၊ ရည်မှန်းချက်များကို အနှစ်ချုပ်ဖော်ပြရန်-ဥပမာ

ရည်ရွယ်ချက် - ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပါအဝင် ဘေးအန္တရာယ်များနှင့်ပတ်သက်၍ ရေတိုအတွက် သာမကရေရှည်ကာလအတွက်ပါ ရပ်ရွာဒေသတစ်ခု၏ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းကိုမြှင့်တင်ပေးရန်

ရည်မှန်းချက်များ- (က) ရပ်ရွာဒေသတစ်ခု၏အားသားချက်၊ အားနည်းချက်များကိုသိရှိစေရန်နှင့် သဘာဝဘေးမဖြစ်ပေါ်မီ၊ ဖြစ်ပေါ်နေစဉ်၊ ဖြစ်ပေါ်ပြီးနောက်လုပ်ဆောင်သွားရမည့်ဖြေရှင်းချက်များအဆိုပြုရန်၊ (ခ) ကျေးရွာရာသီဥတုကော်မတီများမှတစ်ဆင့် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးလုပ်ငန်းများအတွက်စည်းရုံးမှုနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုများချမှတ်ဆောင်ရွက်ရန်၊ (ဂ) သဘာဝဘေးကျရောက်ချိန်များတွင် ထိခိုက်ခံရမှုအလွယ်ဆုံးသူများကိုအကူအညီပေးနိုင်မည့်နည်းလမ်းများချမှတ်ရန်။

၄။ ပေါင်းစည်းသဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှုနှင့်စပ်လျဉ်းသည့်ရပ်ရွာဒေသအားသားချက်နှင့်အားနည်းချက်များ	
ကြိုတင်သတိပေးစနစ်	
အားသာချက်	အားနည်းချက်
➢ VAC/VDMC ကော်မတီများမှ ကြိုတင်သတိပေးချက်များထုတ်ပြန်ပေးခြင်း ➢ ရွာသူရွာသားများအနေဖြင့် လုပ်ငန်းစဉ်များသိရှိပြီး ကြိုတင်သတိပေးချက်များလက်ခံရရှိခြင်း ➢ မသန်စွမ်းသူများအတွက် ကြိုတင်သတိပေးချက်လက်ခံရရှိမည့်နည်းလမ်းများရှိခြင်း	➢ အသံချဲ့စက်ဖြင့်သတိပေးခြင်းသည် ကျေးရွာတစ်ရွာလုံးမကြားရခြင်း ➢ အသံချဲ့စက်များ ယိုယွင်းပျက်စီးနေခြင်း ➢ ရပ်ရွာလူထုအနေဖြင့် ညွှန်ကြားချက်များ လိုက်နာမှုမရှိခြင်း
ရွှေ့ပြောင်းရေး	
အားသာချက်	အားနည်းချက်
➢ အိမ်ထောင်စုအများစုမှာ ယင်းတို့၏အဖိုးတန်ပစ္စည်းများအကာအကွယ်ပေးနိုင်သည့်နေအိမ်ဖွဲ့စည်းမှုထည့်သွင်းထားသည့်ခိုင်ခန့်သည့်အိမ်များတွင်နေထိုင်နိုင်ခြင်း ➢ ရွာသူရွာသားအများစုမှာ ကြိုတင်ရွှေ့ပြောင်းရေးအတွက်သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးယာဉ်များရှိခြင်း	➢ မြေပြိုမှုများကြောင့် လမ်းများအသုံးမပြုနိုင်ခြင်း ➢ ရွှေ့ပြောင်းရေးလမ်းကြောင်းများသတ်မှတ်မထားခြင်း ➢ လူနှင့် ကျွဲနွားတိရစ္ဆာန်များအတွက် ဘေးကင်းလုံခြုံသည့်ခိုလှုံရေးအဆောက်အအုံများမရှိခြင်း
ကယ်ဆယ်ရေး	
အားသာချက်	အားနည်းချက်
➢ ရွာသူရွာသားအများစုမှာ ရှာဖွေရေးနှင့်ကယ်ဆယ်ရေး၊ ရှေးဦးသူနာပြုစနစ်များအတွက် လေ့ကျင့်သင်ကြားထားခြင်း ➢ နှစ်စဉ်မွမ်းမံသင်တန်းများပို့ချပေးနိုင်ခြင်း ➢ လိုအပ်လျှင် အကူအညီများထပ်မံရယူရေးအတွက် ဒေသအာဏာပိုင်များနှင့် ဆက်သွယ်နိုင်ခြင်း	➢ ကျယ်ဝန်းသည့်နယ်မြေတွင် ရွာသူရွာသားများ ပြန့်ကျဲနေထိုင်လျက်ရှိခြင်း ➢ ကျေးရွာကို မြစ်ချောင်းများဖြင့်ပိုင်းခြားထားပြီး မိုးကြီး/ရေလျှံသည့်အခါ တံတားများမကြာခဏပြိုပျက်ခြင်း ➢ ကယ်ဆယ်ရေးပစ္စည်းများချို့တဲ့ခြင်း

ကျေးရွာရာသီဥတုကော်မတီ/ကျေးရွာသဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီ၏ ဖွဲ့စည်းပုံပြကားချက်နှင့် အမည်များ၊ အသေးစိတ်ဆက်သွယ်ရေးနည်းနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများ (ဥပမာ-ရွှေ့ပြောင်းရေး၊ ရှာဖွေရေးနှင့်ကယ်ဆယ်ရေး၊ ကြိုတင်သတိပေးချက်ထုတ်ပြန်ရေး၊ ရှေးဦးသူနာအဖွဲ့ဝင် စသည်ဖြင့်)

ကြိုတင်သတိပေးချက်ထုတ်ပြန်ရေးနှင့် ရွှေ့ပြောင်းရေးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ

ရွှေ့ပြောင်းရမည့် အခြေအနေ	ဆောင်ရွက်ရမည့်လုပ်ငန်းများ
မုန်တိုင်းတိုက်ခတ်ချိန် ရွှေ့ပြောင်းခြင်း	၁။ ကျေးရွာရာသီဥတုကော်မတီ/ကျေးရွာသဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီမှ အဖွဲ့အစည်းအဝေး ခေါ်ယူပြုလုပ်ခြင်းနှင့်သတ်မှတ်ပေးထားသည့်လုပ်ငန်းများလုပ်ဆောင်ရန်ညွှန်ကြားခြင်း ၂။ ကျေးရွာကော်မတီများမှ ရွှေ့ပြောင်းရေးစီမံချက်လုပ်ဆောင်ရန်ရွာသူရွာသားများနှင့် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးခြင်း ၃။ ကျေးရွာကော်မတီများမှ ဒေသဆိုင်ရာအာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများသို့တင်ပြညှိနှိုင်းခြင်း
မုန်တိုင်းဒီရေနှင့် ပတ်သက်သည့် ကြိုတင်သတိပေးချက်လက်ခံရရှိချိန်ရွှေ့ပြောင်းခြင်း	၁။ ကြိုတင်သတိပေးချက်များထုတ်ပြန်ခြင်း ၂။ ရွှေ့ပြောင်းရေးအတွက်စီစဉ်ခြင်း ၃။ ကျေးရွာကော်မတီများမှ ဒေသဆိုင်ရာအာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများသို့ညှိနှိုင်းတင်ပြ ခြင်း ၄။ ကျေးရွာကော်မတီအရေးပေါ်အစည်းအဝေးပြုလုပ်ခြင်း

ကြိုတင်သတိပေးချက်အကူအညီပေးရမည့် ဦးစားပေးစာရင်း

စဉ်	အိမ်ထောင်စု/လူ	ကြီးကြပ်သူ	နည်းလမ်း	အကူအညီပေးရသည့် အကြောင်းရင်း	အကောင်အထည်ဖော်ရန်အချိန်
၁။	အကြားအာရုံချို့တဲ့သူ များ	VAC/VDMC ကော်မတီဝင်များ	လူကိုင်တိုင်သွားရောက်သတိပေးနည်း	VAC/VDMC ကော်မတီများ တွင် ကြိုတင်သတိပေးချက်များ လူအားလုံးထံသို့ချက်ချင်း ရောက်ရှိစေရန်အတွက် ပစ္စည်းကိရိယာမလုံလောက်သဖြင့်	မိနစ်-၃၀
2	အလှမ်းဝေးသောနေအိမ်များ	VAC/VDMC ကော်မတီဝင်များ	လက်ကိုင်အသံချဲ့စက်		မိနစ်-၄၀

ကြိုတင်သတိပေးချက်ထုတ်ပြန်ခြင်းနှင့်ရွှေ့ပြောင်းရေး ဦးစားပေးစာရင်း

စဉ်	လူအမည်	အကူအညီအကြောင်းရင်း	ရွှေ့ပြောင်းမည့် ခိုလှုံရေးနေရာ	တာဝန်ရှိသူ	အကူအညီနည်းလမ်း
၁။	ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာထိခိုက်သူများ	လမ်းမလျှောက် နိုင်၍	ကျောင်း	ကျေးရွာကယ်ဆယ်ရေးအဖွဲ့ဝင်များနှင့် မိသားစုဝင်များ	ဆိုင်ကယ်/ပို့ချများဖြင့်
၂	သက်ကြီးရွယ်အိုများ	မျက်စေ့ကွယ်နေ၍	ကျေးရွာခန်းမ	ကယ်ဆယ်ရေးအဖွဲ့ဝင်များ	လမ်းလျှောက်ခြင်း/ဆိုင်ကယ်ဖြင့်
၃	အသက်အလွန်ငယ်ပြီးထိခိုက်ဒဏ်ရာရထားသူများ	ထိခိုက်ဒဏ်ရာရထားသဖြင့်	ကျောင်း	မိသားစုဝင်များ	ချီပိုးခြင်း

ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးစီမံချက်

	ကိုယ့်အားကိုယ်ကိုးလုပ်နိုင်သည့်ကိစ္စများ (အသေးစားစီမံချက်ရန်ပုံငွေရရှိမှုအရ)	ပြင်ပအကူအညီ-လူအင်အားဖြင့်လုပ်နိုင်သည့်ကိစ္စများ	ပြင်ပအကူအညီ-ငွေကြေးဖြင့် လုပ်နိုင်သည့်ကိစ္စများ
(အကောင်အထည်ဖော်ချိန်) ချက်ချင်း	အိမ်တိုင်များမြှင့်တင်ရန်နှင့် ပစ္စည်းများကာကွယ်ရန်အတွက်စင်များဆောက်လုပ်ခြင်း(၂-လ)*	စီမံကိန်းများရေးဆွဲရာတွင် အမျိုးသမီးများနှင့် ထိခိုက်ခံရလွယ်အုပ်စုများပါဝင်ခြင်း	ဘေးအန္တရာယ်တုံ့ပြန်ရေးနှင့် အန္တရာယ်ဆန်းစစ်နိုင်ရန် အရည် အချင်းမြှင့်တင်ပေးခြင်း (သင်တန်းများစဉ်ဆက်မပြတ်ပြုလုပ်ရန်လိုအပ်)
(အကောင်အထည်ဖော်ချိန်) နှစ်လတ်	မျိုးစေ့သိုလှောင်ထိန်းသိမ်းရေးဌာနများထူထောင်ခြင်း၊ ဘေးအန္တရာယ်အမျိုးမျိုးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိသည့် သီးနှံအမယ်စုံရွေးစိုက်ခြင်း၊ ရေရှည်တည်တံ့သည့် မြေအသုံးချမှုနှင့် စီမံမှုနည်းလမ်းများကျင့်သုံးခြင်း (စိုက်ပျိုးရာသီ နှစ်ချိန်)	မြေထိန်းနံရံများဆောက်လုပ်ခြင်း၊ ပုံမှန်သီးနှံစိုက်ခင်းအသုံးပြုခြင်း(၆-လ)။ အနိမ့်ဆုံးအသုံးစရိတ် - မြေထိန်းနံရံအတွက် လိုအပ်သည့်ဂါယာကြိုးများအတွက်သာ	ဒီရေတောများစိုက်ပျိုးခြင်း(၈-လ)
(အကောင်အထည်ဖော်ချိန်) နှစ်ရှည်	ရာသီဥတုအခြေအနေစောင့်ကြည့်ခြင်း (နှစ်ရှည်ကာလ)	သဘာဝဘေးနှင့် ရာသီဥတုသတင်းများကို ဒေသတွင်း၌ရရှိနိုင်စေရန်။ အသုံးစရိတ်အနည်းငယ် ဖြစ်သော်လည်းဒေသဆိုင်ရာအဆင့်၌ သတင်းအချက်အလက် ဖြန့်ဝေမှုတိုးတက်စေမည့် စနစ်တစ်ရပ်ဖြစ်ပေါ်လာစေရန်	လူနှင့်ပစ္စည်းများခိုလှုံနိုင်ပြီး ဘေးအန္တရာယ်ဒဏ်ခံနိုင်သည့်အဆောက်အအုံများတိုးပွားလာစေရန်

*ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးနည်းလမ်းတစ်ခုစီကို သီးသန့်အကောင်အထည်ဖော်ရေးနည်းလမ်းများဥပမာ-အချိန်ဇယား၊ ကြီးကြပ်မည့်ပုဂ္ဂိုလ်၊ ပါဝင်ဆောင်ရွက်သူများ၊ အသုံးစရိတ်၊ အကျိုးသက်ရောက်မည့်သူများ၊ ပစ္စည်းအင်အား၊ မည်သို့လုပ်ဆောင်မည် စသည်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်မှတ်ရန်အတွက် အထက်ပါအထွေထွေစီမံချက်မှ ကောက်နုတ်လုပ်ဆောင်သွားနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေး မဟာဗျူဟာအမျိုးအစား	လုပ်ငန်း များ	ရည်မှန်းချက်နှင့် နေရာ	မည်သို့/ လိုအပ်သည့်အရင်းအမြစ်	တာဝန်ယူမည့်သူနှင့် ငွေကြေးရရှိမှု	ဆောင်ရွက်မည့် ကာလ	ဘေးဖြစ်နိုင်ခြေနှင့် တာဝန်ယူမှု
မြေထိန်းနံရံများတည်ဆောက်ခြင်းနှင့် သဘာဝပေါက်ပင်များအသုံး ပြု၍ခိုင် ခန့်အောင်ပြုလုပ်ခြင်း		ရပ်ရွာအဝင်လမ်း များ	မြေထိန်းနံရံများအတွက် နန်း ကြိုးအနည်းငယ် လိုအပ်။အခြားလိုအပ် သောပစ္စည်း အား လုံးကို ဒေသတွင်းရယူရန်။	ကျေးရွာရာသီဥတုနှင့်လိုက်လျော ညီထွေနေ ထိုင်ရေးကော်မတီ/ ဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲရေးကော် မတီအကြီးအကဲ	ရက်သတ္တပတ် (၅)ပတ်	
အိမ်တိုင်များမြှင့်တင်ဆောက်လုပ်ရန် နှင့် ပစ္စည်းများကာကွယ်ရန်အတွက် စင်အမြင့်များတည်ဆောက်ရန်။ ကမ်းရိုးတမ်းဒေသများကာကွယ်ရန် အတွက် ဒီရေတောများစိုက်ပျိုးရန်။		မြစ်/ကမ်းရိုးတမ်း အနီးတွင်တည်ရှိ သည့်အိမ်များ	လိုအပ်သောပစ္စည်းများကို ဒေသတွင်းမှရယူရန်နှင့် ဒေသခံလုပ်အားများအသုံး ပြုရန်	အိမ်ပိုင်ရှင်နှင့်ကျေးရွာရာသီဥတု နှင့် လိုက်လျော ညီထွေနေထိုင် ရေးကော်မတီ/ ဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲရေးကော် မတီ	ရက်သတ္တပတ် (၁၀)ပတ်	
မျိုးစေ့သိုလှောင်ရုံများထူထောင်ရန်၊ ဘေးအန္တရာယ်ဒဏ်ခံနိုင်သောသီးနှံ အမယ်စုံစိုက်ပျိုးရန်၊ ရေရှည်တည်တံ့သည့် မြေယာစီမံခန့်ခွဲ ရေးနည်းလမ်းများဖြင့် အကောင် အထည်ဖော်ရန်		စိုက်ခင်းအားလုံး	မျိုးစေ့ဝယ်ရန်လိုအပ် သော အသုံးစရိတ်နှင့် ဘေးဒဏ်ခံ နိုင်သောသီးနှံများရွေးချယ် ရန်	ကျေးရွာရာသီဥတုနှင့်လိုက်လျော ညီထွေနေ ထိုင်ရေးကော်မတီ/ ဘေး အန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲရေးကော် မတီများမှပြင်ပအဖွဲ့စည်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်	စိုက်ပျိုးရာသီ	
လှေကားထစ်စိုက်ခင်းများထူထောင်ရန်၊ မြေထိန်းမြက်များစိုက်ပျိုးရန်၊ ရေရှည်တည်တံ့သည့် မြေယာစီမံခန့်ခွဲ ရေးနည်းလမ်းများဖြင့်အကောင်အ ထည်ဖော်ရန်		စိုက်ခင်းအားလုံး	သတ်မှတ်နေရာ	ကျေးရွာရာသီဥတုနှင့်လိုက်လျော ညီထွေနေ ထိုင်ရေးကော်မတီ/ ဘေး အန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲရေးကော် မတီများမှပြင်ပအဖွဲ့စည်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်	တစ်နှစ်ပတ်လုံး	

၆။ မြို့နယ်နှင့်ပြည်နယ်အဆင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံချက်များတွင် ကျေးရွာဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးစီမံချက်များထည့်သွင်းရေးဆွဲခြင်း

အမျိုးသားစီမံကိန်းနှင့်စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဝန်ကြီးဌာနနှင့် လူမှုဝန်ထမ်းကယ်ဆယ်ရေးနှင့်ပြန်လည်နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာနနှစ်ခုသည် ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများရေးဆွဲရာတွင် သဘာဝ ဘေးအန္တရာယ်နှင့် ရာသီဥတုအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲမှုကို ပင်မလုပ်ငန်းတစ်ခုအဖြစ်ထည့်သွင်းရေးဆွဲခြင်းကို အလေးထားလုပ်ဆောင်လျက်ရှိသည်။ ဤသို့ထည့်သွင်းရေးဆွဲခြင်းသည် ရေရှည်တည်တံ့သည့်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် အရေးကြီးသည့်အချက်ဖြစ်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံသဘာဝဘေးလျော့ပါးရေး လုပ်ငန်းစီမံချက်(၂၀၁၂)၏အစိတ် အပိုင်းတစ်ခုလည်းဖြစ်သည်။ နောက်ပိုင်းရေးဆွဲသည့်စီမံချက်များတွင် ၁အလုပ်ငန်းစဉ်ကို ဖြစ်နိုင်သမျှထည့်သွင်းရေးဆွဲရမည်ဖြစ်သည်။ ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုများ၊ ထိုပြောင်းလဲမှုများနှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိသည့်အကျိုးဆက်များအပါအဝင်ဘေးအန္တရာယ်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းမရှိပါက (က) ဖွံ့ဖြိုးမှုရလဒ်များပျက်စီးစေနိုင်ခြင်း၊ (ခ) ရည်ရွယ်သည်ဖြစ်စေ၊ မရည်ရွယ်သည်ဖြစ်စေ ဖွံ့ဖြိုးရေးအကူအညီများသည် ထိခိုက်ခံရလွယ်သည့်အခြေအနေများဖြစ်ပေါ်စေနိုင် သို့မဟုတ် ပိုမိုဆိုးဝါးသွားစေနိုင်သည်။

ဘေးအန္တရာယ်လျော့ပါးရေးဆောင်ရွက်ရာတွင် ဒေသန္တရအစိုးရအဖွဲ့များအတွက် စိန်ခေါ်မှုဖြစ်လည်း ဖြစ်သည့် တာဝန်များကို အလွယ်တကူပေါင်းရုံးဖော်ပြနိုင်၍ အခြေခံကျပြီးကျယ်ပြန့်သည့်မဟာဗျူဟာနည်းလမ်းတစ်ရပ်အဖြစ်ကျင့်သုံးနိုင်သည်။ ရပ်ရွာဒေသတစ်ခုအနေဖြင့် မိမိတို့၏အိုးအိမ်များ၊ လူနေမှုဘဝများကို ခြိမ်းခြောက်လျက်ရှိသည့် ဘေးအန္တရာယ်များအပေါ်အကဲဖြတ်ရန်၊ စီမံလုပ်ဆောင်ရန် ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်သည့်အရည်အချင်းများရှိလာစေရေးနှင့် ပြည်သူတို့အား အကျိုးရှိရာရှိကြောင်းပါဝင်လုပ်ဆောင်ရန်အတွက် လမ်းညွှန်ချက်များကိုလည်း အသိပေးနိုင်သည်။ ဒေသန္တရအစိုးရအဖွဲ့များနှင့် ရပ်ရွာဒေသတွင်မှီတင်းနေထိုင်သူအားလုံးအကြား ကိုယ်ကျိုးစီးပွားအတွက်လည်း အပြန်အလှန်ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ရပ်ရွာဒေသ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးစီမံကိန်းများကို မြို့နယ်နှင့်ပြည်နယ်ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများတွင် ထည့်သွင်းရေးဆွဲခြင်းသည် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းစဉ်များကို ဘေးအန္တရာယ်ထိခိုက်မှုများမှကာကွယ်ရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေသည့်အပြင် ကျေးရွာတစ်ရွာ သို့မဟုတ် ဒေသတစ်ခုအတွင်း လက်ရှိခံစားနေရသည့်အန္တရာယ်များ ပို၍ဆိုးဝါးမလာနိုင်အောင်လုပ်ဆောင်ပေးနိုင်သည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် ဘေးအန္တရာယ်တုံ့ပြန်ရေးလုပ်ငန်းများပါဝင်သည့် မြို့နယ်အဆင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများကိုအခြေခံ၍ ပိုမိုကျယ်ပြန့်သည့်ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ဗဟိုအဆင့်စီမံကိန်းရေးဆွဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် အလေးထားထည့်သွင်းရေးဆွဲနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

(က) မြန်မာနိုင်ငံဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်း

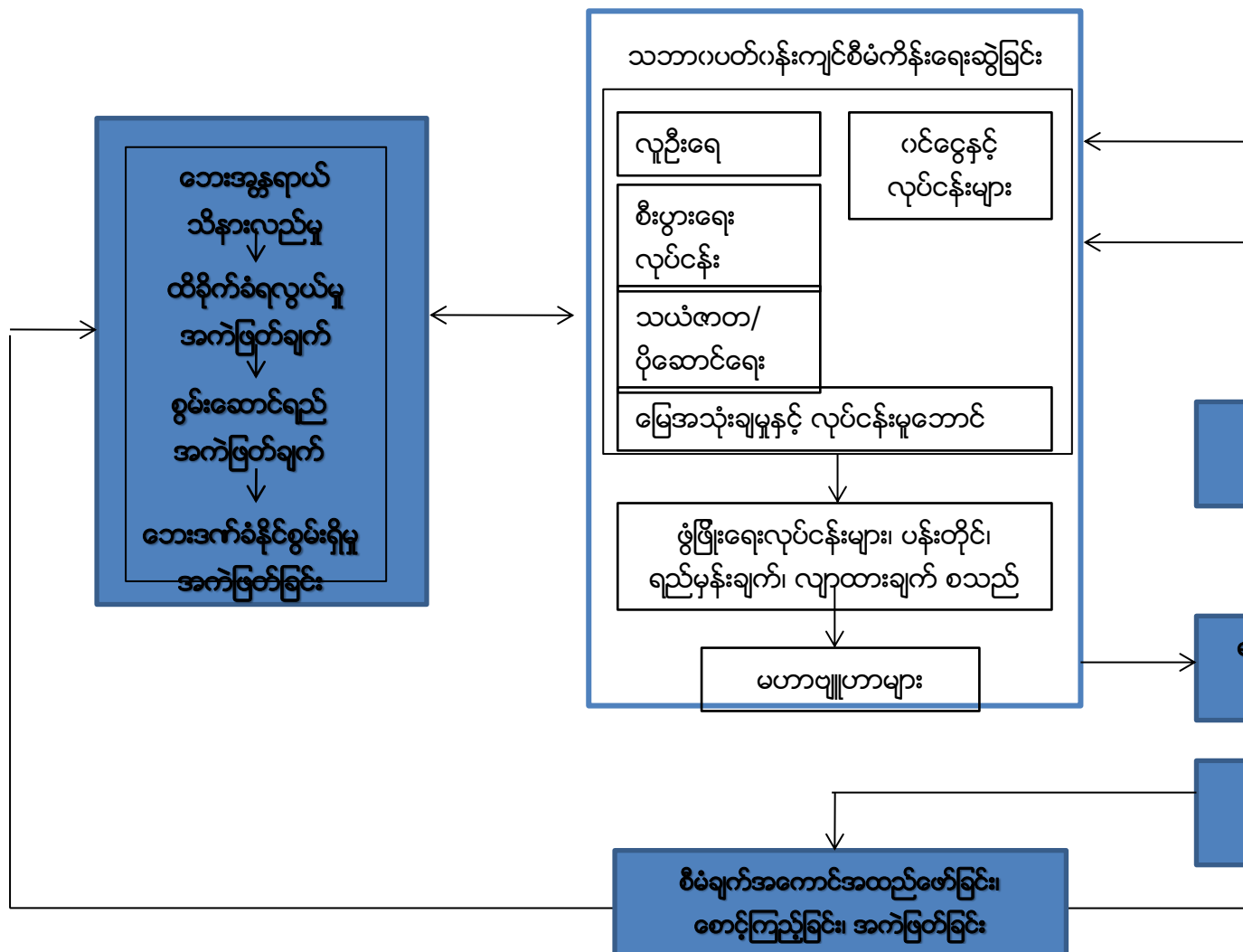
မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းရေးဆွဲရေးအတွက် အဖွဲ့အစည်းများဖွဲ့စည်းထားရှိပြီးဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးနှင့် မြို့နယ်အဆင့်တွင် စီမံကိန်းရေးဆွဲမှုလုပ်ငန်းစဉ်များကို တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ရမည့် ဌာနဆိုင်ရာများပါဝင်သော စီမံကိန်းရေးဆွဲရေးကော်မတီများဖွဲ့စည်းတာဝန်ပေးထားသည်။ အဆိုပါကော်မတီများတွင် သက်ဆိုင်ရာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများကဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်ဆောင်ရွက်ပြီး စီမံကိန်းရေးဆွဲရေးအရာရှိများက အတွင်းရေးမှူးအဖြစ်ဆောင်ရွက်သည်။ အဆိုပါကော်မတီများဖွဲ့စည်းရာတွင် ပြည်နယ်/မြို့နယ်အုပ်ချုပ်ရေးမှူး၊ သက်ဆိုင်ရာဌာနများမှကိုယ်စားလှယ်များ၊ စီမံကိန်းရေးဆွဲရေးဌာနအရာရှိများနှင့် ကျေးရွာ/မြို့နယ်တို့မှ အထူးကိုယ်စားလှယ်များပါဝင်သည်။ ထိုကော်မတီများအတွက် အဓိကစိန်ခေါ်မှုမှာ မိမိတို့ဒေသ၏ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးကောင်းမွန်တိုးတက်ရေးအတွက် အရေးကြီးသည့် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေး

စံနှုန်းများ၏အရေးပါမှုကို နားလည်သဘောပေါက်ရေး၊ ခံယူကျင့်သုံးရေးဖြစ်သည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင် ထိရောက်သည့်ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးကို ရပ်ရွာဒေသအဆင့်၌အမှန်တကယ်နားလည်ရန်နှင့် ယင်းတို့အတွက် ဒေသန္တရအစိုးရအဆင့်တွင် အမြင်ကျယ်ပြီး တည်ငြိမ်သည့်ခေါင်းဆောင်မှုဖြင့် အထွေထွေတွန်းအားပေးမှုများလိုအပ်လျက်ရှိသည်ကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်လက်ခံထားပြီးဖြစ်သည်။

မြို့နယ်နှင့်ပြည်နယ်အဆင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများတွင် ရပ်ရွာဒေသဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးစီမံကိန်းများထည့်သွင်းခြင်းဖြင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကြိုတင်မျှော်မှန်း လုပ်ဆောင်မှုအပါအဝင် ဘက်စုံပေါင်းစည်းသဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှုအတွက်အထောက်အကူဖြစ်စေနိုင်ပြီး ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများချမှတ်ရာတွင် မဖြစ်မနေထည့်သွင်းရေးဆွဲရမည့်ကဏ္ဍတစ်ခုဖြစ်လာမည်။ ဤသို့လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် -

- (က) ဘေးအန္တရာယ်(များ)ကြောင့်လိုအပ်လာမည့် ဖွံ့ဖြိုးရေးအထောက်အကူများ(မူဝါဒ၊စီမံကိန်း၊အစီအစဉ်၊ စီမံချက်၊ ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင် စသည်ဖြင့်)စိစစ်ဖော်ထုတ်နိုင်ပြီး ထိခိုက်မှုများရှောင်လွှဲရေး၊ လျော့ပါးရေး သို့မဟုတ်စီမံခန့်ခွဲရေးအတွက် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုကြိုတင်မျှော်မှန်းလုပ်ဆောင်မှုများအပါအဝင် သဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲရေးအထောက်အကူပြုလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။
- (ခ) ကြီးမားသည့်ဘေးတစ်ခုဖြစ်လာနိုင်ခြေရှိသည့်ဘေးအန္တရာယ် သို့မဟုတ် ဘေးအန္တရာယ်များကြောင့် ကြီးမားသည့်ပျက်စီးမှုအလားအလာအတွက် လိုအပ်မည့်ဖွံ့ဖြိုးရေးအထောက်အကူများ စိစစ်ဖော်ထုတ်နိုင်ပြီး ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကြိုတင်မျှော်မှန်းလုပ်ဆောင်ရေးကိစ္စများအပါအဝင် အားလုံးဝင်သည့်သဘာဝလျော့ပါးရေးစီမံခန့်ခွဲမှုများက ထိခိုက်ခံရလွယ်မှုနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ကြုံတွေ့ရမှုများကို လျော့ချ သို့မဟုတ် ရှောင်လွှဲနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

ပုံ-၃။ ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းရေးဆွဲရာတွင် ရပ်ရွာဒေသဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးစီမံကိန်းများထည့်သွင်းရေးဆွဲသည့်နည်းလမ်းများကို ဖော်ပြသည့်ကားချပ်ပုံစံ (NEDA-၂၀၁၉ မှရယူဖော်သည်။)

အထက်ပါပုံစံ-၃တွင် ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းရေးဆွဲရာတွင် ရပ်ရွာဒေသဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးစီမံကိန်းများထည့်သွင်းရေးဆွဲရာတွင် (NEDA-၂၀၁၉ ထံမှကူးယူဖော်ပြထားသည့်) လုပ်ဆောင်ရမည့်နည်းများကို ဖော်ပြထားသည်။ လုပ်ဆောင်ရမည့်အသေးစိတ်အဆင့်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်-

- (က) **အဆင့်-၁။** ဒေသခံအဖွဲ့အစည်းများ(အစိုးရနှင့်အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများ)သည် ရပ်ရွာဒေသများအတွင်း ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိမှုအကဲဖြတ်ခြင်းနှင့် စီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များတွင်ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရမည်။ ယင်းသို့ပါဝင်ခြင်းဖြင့် ဒေသအကျိုးဆောင်ရွက်ပေးနေသူအားလုံး ရပ်ရွာဒေသများရင်ဆိုင်နေရသည့်ပြဿနာများအပေါ် နားလည်စေရန် အထောက်အကူပြုသည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင် ယခင်ကမရှိခဲ့ဖူးသည့် အနီးကပ်ချိတ်ဆက်မှုများအတွက်အဆင်ပြေချောမွေ့စေသည်။ ရရှိလာသည့်ရပ်ရွာဒေသအကဲဖြတ်ရလဒ်များကို ဒေသခံအစိုးရဌာနများအပါအဝင် သက်ဆိုင်ရာအဖွဲ့အားလုံးသို့ဖြန့်ဝေပေးရမည်။

(ခ) **အဆင့်-၂။** ရပ်ရွာဒေသဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ဒေသခံအစိုးရ ဌာနများပါဝင်မှုအဆင်ပြေစေရေးအတွက် ကျေးရွာများ၊ အစိုးရဌာနများနှင့် အခြားအဖွဲ့အစည်းများအကြား ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်မှုများနှင့်ဆွေးနွေးပြောဆိုမှုများစဉ်ဆက်မပြတ်ပြုလုပ်သွားရန်လိုအပ်သည်။ (ဥပမာ-ပါဝင်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည့်အဖွဲ့အစည်းအားလုံး ဗဟိုမှ ဒေသဆိုင်ရာအဆင့်အထိ ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းရေးဆွဲသည့်လုပ်ငန်းများ၊ သဘာဝဘေးစီမံခန့်ခွဲမှု/ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပေါ်ကြိုတင်မျှော်မှန်းဆောင်ရွက်ရေးမူဝါဒများ၊ မဟာဗျူဟာများကို သိရှိထားရန်လိုအပ်သည်။) မြို့နယ်နှင့် ပြည်နယ်အဆင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများ၌ ကျေးရွာဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးစီမံကိန်းများထည့်သွင်းရေးဆွဲရေးအတွက် စဉ်ဆက်မပြတ်တိုက်တွန်းအားပေးရမည်။ ရွာသူရွာသားများ၏ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးလုပ်ငန်းများတွင် အထောက်အကူပေးနိုင်စွမ်းရှိရေးအတွက် သက်ဆိုင်ရာအစိုးရဝန်ထမ်းများကို အရည်အချင်းမြှင့်တင်ရေးအစီအစဉ်များချမှတ်ဆောင်ရွက်ပေးရန်ဖြစ်သည်။ ဤသို့ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ဦးစားပေးသတ်မှတ်မှုများပိုမိုလုပ်ဆောင်နိုင်ပြီး ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းရေးဆွဲရာတွင်ကောင်းမွန်သည့်ရလဒ်များထွက်ပေါ်လာစေမည်ဖြစ်သည်။

(၃) **အဆင့်-၃။**

(က) အဓိကကျသည့်ကျေးရွာကိုယ်စားလှယ်များ(ထိခိုက်ခံရလွယ်အုပ်စုများအပါအဝင် ကျေးရွာ၏ကဏ္ဍအားလုံးကိုကိုယ်စားပြုသူများ)နှင့် ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရတာဝန်သူများအကြား မြို့နယ်နှင့်ပြည်နယ်စီမံကိန်းများတွင် ကျေးရွာဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးစီမံကိန်းများထည့်သွင်းရေးဆွဲရေးအတွက် ထည့်သွင်းမည့်အချက်များနှင့်ပတ်သက်၍ ဆွေးနွေးပွဲများပြုလုပ်ရန်ဖြစ်သည်။

(ခ) ဒေသန္တရဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများတွင် ထည့်သွင်းမည့်ကျေးရွာဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးအတွက် အဓိကထားဆောင်ရွက်ရမည့်နယ်မယ်များကို စိစစ်ဖော်ထုတ်ရန်ဖြစ်သည်။ ဥပမာ-သက်ဆိုင်ရာဒေသအစိုးရအဖွဲ့မှပါဝင်ဆောင်ရွက်မည့်လုပ်ငန်းများကိုရေရှည်ဆက်လက်လုပ်ဆောင်သွားရေး၊ မြေယာအသုံးချမှုစီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်း သို့မဟုတ် ဒီရေတောများပြန်လည်စိုက်ပျိုးခြင်း သို့မဟုတ် သတ်မှတ်ထားသည့် လုပ်ငန်းတစ်ခုအကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် လိုအပ်သည့်ရင်းမြစ်ပစ္စည်းများ အစိုးရထံမှရရှိရေးစသည်တို့ကဲ့သို့သော ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးလုပ်ငန်းအကူအညီများစသည်တို့ဖြစ်သည်။ ယင်းသည် အိမ်ထောင်စု သို့မဟုတ် ကျေးရွာအဆင့်လုပ်ငန်းများအတွက် ကျေးရွာအတွင်းစတင်လုပ်ဆောင်ရမည့်လုပ်ငန်းများဖြစ်သည့်အပြင် အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများ၏ပံ့ပိုးကူညီမှု ဥပမာ-အိမ်ထောင်စုပိုင် အစိုးရတန်ပစ္စည်းများကာကွယ်ရေး၊ သီးနှံအမယ်စိုက်ပျိုးရေး၊မျိုးစေ့သိုလှောင်ရေး ဌာနများတည်ထောင်ရေးစသည်တို့အတွက်အဆိုပြုချက်များဖြစ်သည်။

- (ဂ) ယခင်ရေးဆွဲထားသည့် မြို့နယ်/ပြည်နယ်ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများပြန်လည်သုံးသပ်ရမည်။ လက်ရှိအခြေအနေနှင့် အောင်မြင်မှုများ၊ အနာဂတ်မျှော်မှန်းချက်၊ ပန်းတိုင်နှင့်ရည်ရွယ်ချက်များ၊ ကဏ္ဍအလိုက်တိုးတက်မှု စသည်တို့ဖြစ်သည်။
- (ဃ) ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းတွင်ထည့်သွင်းမည့် ကျေးရွာဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးစီမံကိန်းများအတွက် အဓိကထည့်သွင်းရမည့်အချက်များချမှတ်ရန်ဖြစ်သည်။ ဥပမာ-ကျေးရွာဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးလုပ်ငန်းစဉ်များ၊ စီမံချက်များအတွက်ကဏ္ဍအလိုက်ခွဲထုတ်ခြင်း၊ ကျေးရွာစီမံချက်များကိုပေါင်းစပ်ပေးခြင်း၊ လိုအပ်သည့်နေရာတွင် ကဏ္ဍအမျိုးမျိုးကို ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံချက်တွင်ထည့်သွင်းခြင်း၊ ဥပမာ-မြို့ပြစီမံကိန်း၊ အခြေခံအဆောက်အအုံဖွံ့ဖြိုးရေး၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်၊ လူမှုဖူလုံရေး စသည်ဖြင့်
- (င) ရွာသူရွာသားများ၊ ထိခိုက်ခံရမှုအလွယ်ဆုံးသူများ၏ကိုယ်စားလှယ်များပါဝင်သည့် အုပ်စုလိုက်အစည်းအဝေးများတွင် မြို့နယ်ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရန်နှင့် လိုအပ်သည့်နေရာတွင် ပြင်ဆင်ရန်ပြုလုပ်ရမည်။

(ခ) ထိခိုက်ခံရလွယ်သည့်အုပ်စုများ အထူးသဖြင့် မသန်စွမ်းသူများ ပါဝင်မှု

ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံချက်များတွင် ထိခိုက်ခံရလွယ်သည့်အုပ်စုများ အထူးသဖြင့် မသန်စွမ်းသူများ၏လိုအပ်ချက်များထည့်သွင်းရေးအတွက်စဉ်းစားရာတွင် မြို့နယ်နှင့်ပြည်နယ်အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများသို့ အထောက်အကူပေးနိုင်ရန်အတွက် အောက်ပါကိစ္စများဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်ပါသည်-

- စီမံကိန်းရေးဆွဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် အားလုံးပါဝင်ရေးနှင့်စပ်လျဉ်း၍ မြို့နယ်နှင့် ပြည်နယ်အဆင့်အစိုးရဝန်ထမ်းများနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သူများအတွက် အသိမြှင့်တင်ရေးအလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများစီစဉ်ပြုလုပ်ပေးရန်။ ဥပမာ-အထူးသဖြင့် မသန်စွမ်းသူများ၊ အမျိုးသမီးများ၊ သက်ကြီးပုဂ္ဂိုလ်များ၊ လူမျိုးစုများ၊ ကလေးသူငယ်များ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှု၊ ယင်းတို့၏လိုအပ်ချက်များထည့်သွင်းစဉ်းစားရေး
- မြို့နယ်နှင့်ပြည်နယ်အဆင့် ဌာနဆိုင်ရာများစီမံကိန်းရေးဆွဲရေးကော်မတီနှင့်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် ကော်မတီအဖွဲ့ဝင်အဖြစ်ပါဝင်ရေးအတွက် ထိခိုက်ခံရလွယ်အုပ်စုများမှကိုယ်စားလှယ်များရွေးချယ်ရန်ဖြစ်သည်။ အစိုးရဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများတွင် ကျေးရွာဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးစီမံကိန်းများထည့်သွင်းရေးဆွဲရာ၌ ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းရှိရေးအတွက် အဆိုပါရွေးချယ်ထားသူများကို ပံ့ပိုးကူညီမှုနှင့် အရည်အချင်းမြှင့်တင်ပေးရန်လိုအပ်သည်။
- မြို့နယ်နှင့်ပြည်နယ်အဆင့် ထိခိုက်ခံရလွယ်အုပ်စုများမှကိုယ်စားလှယ်များသည် ကျေးရွာအဆင့်ထိခိုက်ခံရလွယ်ဆုံးသူများ၏လိုအပ်ချက်များအထောက်အကူပေးရာတွင် တက်တက်ကြွကြွဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်သည်။ သို့မှသာ စီမံကိန်းရေးဆွဲမှုလုပ်ငန်းစဉ်တစ်လျှောက်လုံး ယင်းတို့၏အသံများကိုကြားသိနိုင်ပြီး လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။
- မသန်စွမ်းသူများအပါအဝင် ထိခိုက်ခံရလွယ်ဆုံးသူများအနေဖြင့် ထိထိရောက်ရောက်ပါဝင်နိုင်ရေးအတွက် စီမံကိန်းရေးဆွဲရေးအစည်းအဝေးများတွင်တက်ရောက်ဆွေးနွေးနိုင်ရန်နှင့် လိုအပ်သည့်အချက်များဖြည့်ဆည်းပေးရန်ဖြစ်သည်။

လိုအပ်သည့်လမ်းညွှန်ချက်များကို အောက်ဖော်ပြပါနေရာများမှ ရရှိနိုင်ပါသည်-

- (က) မြန်မာနိုင်ငံ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းတိုးတက်မှုစီမံကိန်းရေးဆွဲရေး။ ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်(၂၀၁၃)။ စီမံကိန်းရေးဆွဲရေးဦးစီးဌာန။ အမျိုးသားစီမံကိန်းနှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဝန်ကြီးဌာန။ မြန်မာနိုင်ငံ။
- (ခ) မြန်မာနိုင်ငံဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းရေးဆွဲရာတွင် သဘာဝဘေးနှင့်ရာသီဥတုအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲမှုများအလေးထားထည့်သွင်းရေးဆိုင်ရာအမျိုးသားအဆင့်သင်တန်း (၂၀၁၄)။ စီမံကိန်းရေးဆွဲရေးဦးစီးဌာန၊ အမျိုးသားစီမံကိန်းနှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဝန်ကြီးဌာန။ မြန်မာနိုင်ငံ။

(((((ဝ))))))

၇။ ကျမ်းကိုးစာရင်း

Daze, A., Ambrose, K. Ehrhart, C. (၂၀၀၉)-ရာသီဥတုထိခိုက်ခံရလွယ်မှုနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်ဆန်းစစ်ချက်လက်စွဲစာအုပ်။ CARE International

မိုးလေဝသနှင့်ဇလဗေဒဌာန(၂၀၀၉) - မြန်မာနိုင်ငံဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်အကျဉ်းချုပ်

Malteser International (၂၀၁၃) - မသန်စွမ်းမှု-အားလုံးပူးပေါင်းပါဝင်သောရပ်ရွာအခြေပြုဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေစီမံခန့်ခွဲမှုလက်စွဲစာစောင်၊ ဗီယက်နမ် - Malteser International

Malteser International (၂၀၁၄) - မသန်စွမ်းမှု-အားလုံးပူးပေါင်းပါဝင်သော ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျော့ပါးသက်သာရေးလမ်းညွှန်စာအုပ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ- Malteser International

ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့်သစ်တောရေးရာဝန်ကြီးဌာန (၂၀၁၂) - ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအတွက် မြန်မာနိုင်ငံ၏အမျိုးသားရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့်လိုက်လျောညီထွေနေထိုင်ရေးဆောင်ရွက်မှုအစီအစဉ်။

အမျိုးသားစီမံကိန်းနှင့်စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဝန်ကြီးဌာန(၂၀၁၄) - မြန်မာနိုင်ငံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းရေးဆွဲရာတွင် ဘေးအန္တရာယ်နှင့်ရာသီဥတုဘေးဖြစ်နိုင်ခြေစီမံခန့်ခွဲမှုကို အဓိကထားထည့်သွင်းရေးဆွဲရေးဆိုင်ရာအမျိုးသားအဆင့်သင်တန်း၊ စီမံကိန်းရေးဆွဲရေးဦးစီးဌာန။ အမျိုးသားစီမံကိန်းနှင့်စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဝန်ကြီးဌာန။

မြန်မာနိုင်ငံကြက်ခြေနီအသင်း (MRCS) (၂၀၁၄) - ရပ်ရွာအခြေပြုဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျော့ပါးသက်သာရေးလက်စွဲစာစောင်။

NEDA (၂၀၀၉) -ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ၏ပြည်နယ်များဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် မြေအသုံးချမှု/လက်တွေ့စီမံကိန်းရေးဆွဲရာတွင် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျော့ပါးရေးကိုအဓိကထားထည့်သွင်းခြင်း၊

Pasteur, K. (၂၀၁၁) - ထိခိုက်ခံရလွယ်ခြင်းမှ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိရေးသို့။ ရပ်ရွာဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ရေးဆန်းစစ်ချက်နှင့်လုပ်ဆောင်မှုအတွက် လုပ်ငန်းမူဘောင်။ Pratical Action Publishing, Rugby.

Theis, J. and Grady, H. (၁၉၉၁) - ရပ်ရွာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ရပ်ရွာလူထုပါဝင်သည့် လက်ငင်းအကဲဖြတ်ချက်။ အရှေ့အလယ်အပိုင်းနှင့် မြောက်အာဖရိကအတွေ့အကြုံများအပေါ်အခြေခံသည့်သင်တန်းလက်စွဲစာစောင်။ IIED, UK

Twigg, J. (၂၀၀၉) - ဘေးအန္တရာယ်ဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရှိသည့်ရပ်ရွာ၏ဝိသေသလက္ခဏာများ။ လမ်းညွှန်မှတ်စု၊ လန်ဒန်

UNISDR (၂၀၀၉) – UNISDR ၏ ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျော့ပါးရေးဆိုင်ရာဝေါဟာရများ။ ဂျီနီဗာ။

Webb, J. (၂၀၁၄) - ရပ်ရွာဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းအကဲဖြတ်ချက်နှင့် လုပ်ဆောင်ချက်လက်စွဲစာအုပ်။ Myanmar Braced Alliance.

Wisner, B. Blaikie, P., Cannon, T. and Davis, I. (၂၀၀၄) - ဘေးဖြစ်နိုင်ခြေ၊ သဘာဝဘေး၊ ပြည်သူများထိခိုက်ခံရလွယ်မှုနှင့် ဘေးအန္တရာယ်များ။ ဒုတိယအကြိမ်ထုတ်ဝေခြင်း။ Routledge, London.

နောက်ဆက်တွဲစာရွက်စာတမ်းများ

Date:

Hamlet

Village Tract

Total Population

Male

Female

Older people

Disable people

Under five

No of Household

No of household (Family)

Female headed household

Family

What Hazards are there?Flooding ☐ Strong wind ☐ Landslide ☐ other.....

Transportation Boat ☐ Road (Car) ☐ others..... Time from Sittwe

Stable area (Villages)

How many months/year do you live here?months

What are your main security threats?

Who provides security for Village?

Not Supporting from NGOs..

Which NGO	What activity	What year
.....		

Means of Livelihood Farmer % Fishermen% Daily Worker.....% Businessmen% others....

Are they willing to volunteer work for establishing Mangrove? Yes ☐ No ☐

Do they think it is important to prepare for cyclone? Yes ☐ No ☐

Are they willing to work with NGOs? Yes ☐ No ☐

Muddy for Mangrove (direct observation) Yes ☐ No ☐

No Landslide (direct observation) Yes ☐ No ☐

No rocky (direct observation) Yes ☐ No ☐

Not far away from the village (Distance village to Mangrove area)Ft

No inside prawn farm at mangrove area (direct observation) Yes ☐ No ☐

Is there regular tide at mangrove area (direct observation) Yes ☐ No ☐

Good slope (Visual Check)	Yes ☐	No ☐
Isolate villages (river side) few trees (Visual Check)	Yes ☐	No ☐
Low Land Area (Visual Check)	Yes ☐	No ☐
Poor Village (direct observation)	Yes ☐	No ☐

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ခြင်း
လက်တွေ့လမ်းညွှန်စာအုပ်

**နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏
ဒီဇိုင်းပုံစံသတ်မှတ်မှု**

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ခြင်း

လက်တွေ့လမ်းညွှန်စာအုပ်

နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ ဒီဇိုင်းပုံစံသတ်မှတ်မှု

Markus Böckenförde

ယခုစာအုပ်သည် International IDEA က ထုတ်ဝေထားသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ခြင်း လက်တွေ့လမ်းညွှန်စာအုပ်တွင် အခန်း ၄ အနေဖြင့် ပါဝင်သည်။ လမ်းညွှန်စာအုပ်တစ်အုပ်လုံးကို အီလက်ထရွန်းနစ်စာအုပ် အသွင် PDF ဖိုင်အနေဖြင့် <http://www.idea.int/publications/catalogue/practical-guide-constitution-building?lang=my> တွင်ရရှိနိုင်ပြီး ယင်းတွင် မိတ်ဆက်နိဒါန်း (အခန်း ၁)၊ အခြေခံမူများနှင့် အပြန်အလှန်ချိတ်ဆက်နေသောအကြောင်းအရာများ (အခန်း ၂)၊ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဓလေ့ထုံးတမ်းတည်ဆောက်ခြင်း (အခန်း ၃)၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ခြင်းတွင် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်နှင့် တရားစီရင်ရေးတို့၏ ဒီဇိုင်းပုံစံ (အခန်း ၅ နှင့် ၆) နှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချထားသော အစိုးရပုံစံများ (အခန်း ၇) တို့ပါဝင်သည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ခြင်း လက်တွေ့လမ်းညွှန်စာအုပ်

© ဒီမိုကရေစီနှင့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာအကူအညီပေးရေး နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်း (International IDEA) ၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ်မူပိုင် ဖြစ်သည်။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ရေးသားထားသော စာတမ်းကို ၂၀၁၁ ခုနှစ် မူပိုင်ခွင့်ဖြင့် ထုတ်ဝေသည်။

ယခုပုံနှိပ်မှုသည် ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် ဒီမိုကရေစီနှင့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာအကူအညီပေးရေး နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်း (International IDEA) မှ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့်ထုတ်ဝေသော A Practical Guide To Constitution Building လက်စွဲစာအုပ်အား မြန်မာ ဘာသာသို့ တိုက်ရိုက်ပြန်ဆိုထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ International IDEA (Myanmar) မှ ဘာသာပြန်စာလုံးများ၏ တိကျမှု အတွက် အတတ်နိုင်ဆုံး ကြိုးစားထားသော်ငြား ဤဘာသာပြန်ဆိုမှုအပေါ် အချက်အလက်လွှဲချော်မှုရှိသည်ဟု သံသယ တစ်စုံတစ်ရာရှိခဲ့ပါက နိုင်ငံတစ်ကမ္ဘာလုံး စာအုပ်အမှတ် ISBN: 978-91-86565-31-2 အား မူရင်းစာအုပ်အဖြစ် ရည်ညွှန်း ကိုးကားသင့်ပါသည်။

ယခု ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းသည် နိုင်ငံတစ်ခုခု၏ အကျိုးစီးပွား သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးအကျိုးစီးပွားမှ သီးခြားကင်းလွတ်ပါသည်။ ဤ စာအုပ်တွင် ဖော်ပြထားသောအယူအဆများသည် International IDEA၊ International IDEA ဘုတ်အဖွဲ့ သို့မဟုတ် အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများကောင်စီ သို့မဟုတ် ဘဏ္ဍာငွေထောက်ပံ့သူများ၏အမြင်များ၊ သုံးသပ်ချက်များကို ကျိန်းသေပေါက် ကိုယ်စားပြု ဖော်ပြပေးခြင်းမရှိပါ။

ဤစာအုပ်အား အစအဆုံးဖြစ်စေ၊ မည်သည့် အစိတ်အပိုင်းကိုမဆိုဖြစ်စေ ကူးယူလိုပါက ခွင့်ပြုချက်ရရှိရန် အောက်ပါအဖွဲ့ အစည်းသို့ လျှောက်ထားသင့်ပါသည်။

ဒီမိုကရေစီနှင့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာအကူအညီပေးရေး နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်း (International IDEA)

Strömsborg

SE - 103 34 Stockholm

Sweden

ဖုန်း - + ၄၆-၈-၆၉၈ ၃၇ ၀၀

ဖက်စ် - + ၄၆-၈-၂၀ ၂၄ ၂၂

အီးမေးလ် - info@idea.int

ဝက်ဆိုဒ် - www.idea.int

မြန်မာဒီဇိုင်း - မြင့်စိုးဦး

မျက်နှာဖုံး ဒီဇိုင်း - တာဘို ဒီဇိုင်း၊ ရာမာလာ

မျက်နှာဖုံး ရုပ်ပုံ - ရှုရစ်ဖ် ဆာဟန်

ISBN: 978-91-7671-347-1 (Print)

ISBN: 978-91-7671-348-8 (PDF)

ဤစာအုပ် ရေးသားထုတ်ဝေခြင်းကို လူ့ဇာတိအဖွဲ့အစည်း၊ ဆွီဒင်နိုင်ငံအစိုးရ၊ နော်ဝေးနိုင်ငံ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် ဖင်လန်နိုင်ငံ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနတို့မှ ပံ့ပိုးကူညီသည်။

ကမ္ဘာပေါ်တွင် ရှေးအကျဆုံး ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ၁၇ ရာစုတွင် ပုံစံချမှတ်ခဲ့ပြီး ယင်းသည် နိုင်ငံရေးစနစ်သစ်များအတွက် ကဏ္ဍသစ်တစ်ခုကို အပြည့်အဝ ဖွင့်လှစ်ပေးသောကြောင့် တော်လှန်ပြောင်းလဲရေး သဘောတူညီချက်အဖြစ် ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ ထိုစဉ်အခါနှင့် ယခုအချိန်ကြားတွင် ကမ္ဘာကြီး၌ အမျိုးမျိုးသောဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများ ပြောင်းလဲတွေ့ကြုံလာခဲ့ရပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ဒီမိုကရေစီစနစ်ကိုအခြေခံသော အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဆောင်ရွက်ချက်များကို မြှင့်တင်ပေးရန်ရည်ရွယ်သောကြောင့် ၁၉၈၉ စစ်အေးတိုက်ပွဲအပြီးတွင် အချို့ကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်အဖြစ် ဖော်ပြလာခဲ့ကြသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတိုင်း၏ အဓိက လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုမှာ အစိုးရ၏ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ပုံစံချမှတ်ရန်နှင့် နိုင်ငံတော်၏အာဏာနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို မည်သူကလုပ်ဆောင်သည်၊ ယင်းတို့ကို မည်သို့လုပ်ဆောင်ကြမည်၊ မည်သည့်ရည်ရွယ်ချက်အတွက် ဆောင်ရွက်ကြမည်စသည်ကို ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ပေးရန် ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် မိုးပေါ်ကကျလာမည်မဟုတ်သကဲ့သို့ အပင်မှ အလိုအလျောက်သီးပွင့်လာမည့် အရာလည်းမဟုတ်ပေ။ တကယ်တမ်းတွင် ယင်းတို့သည် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၊ သမိုင်းဆိုင်ရာနောက်ခံအနေအထားများ၊ ရွေးချယ်မှုများနှင့် နိုင်ငံရေးကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများ၏ ပုံဖော်မှုများကြောင့် ရရှိလာသောလူသားများ၏ ဖန်တီးမှုနှင့် ရလဒ်များသာ ဖြစ်ကြပါသည်။

ဒီမိုကရေစီစနစ်တွင် နိုင်ငံသားများသည် မူလအာဏာရှိသူအဖြစ် အခွင့်အရေးရှိရမည် ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံသားတစ်ဦးတစ်ယောက်အတွက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုသည်မှာ နိုင်ငံသားများက ပေးဆပ်ထားရသော အမျိုးသားရေးသစ္စာစောင့်သိမှုနှင့်ညီမျှသည့် အကျိုးအမြတ်များ၊ ပံ့ပိုးမှုများကို ယင်းတို့အား ပြန်လည်တုံ့ပြန်ပေးသည့်အနေဖြင့် အစိုးရက ယင်း၏အာဏာအသုံးပြုမှုကို ကန့်သတ်ထားသော လူမှုရေးဆိုင်ရာ ကတိကဝတ်တစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ကိုက်ညီခြင်းဟူသည့် ဝေါဟာရသည် အာဏာကျင့်သုံးမှုအား ကန့်သတ်ထားခြင်းဟူ၍ အဓိပ္ပါယ်ဆောင်ပါသည်။

တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ယနေ့ခေတ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများ၏ အဓိကအရေးပါမှုများသည်လည်း ယင်းအခြေခံလုပ်ငန်းတာဝန်များအပေါ်တွင် များစွာသက်ရောက်လျက် ရှိနေပါသည်။ ပိုမိုကောင်းမွန်သော နိုင်ငံရေးစနစ်တစ်ခုအဖြစ်ပြောင်းလဲရန် အချိန်ကျရောက်လာသောအခါ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများသည် ပြည်သူ့လုပ်ငန်းစဉ်များအား အလေးထားဆောင်ရွက်ရန်အတွက် ရပ်တည်လာကြသည်။ ပြည်သူများသည် နိုင်ငံတော်နှင့် အုပ်ချုပ်ရေး၏ ခေတ်သစ်ပြဿနာရပ်များအား ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ခြင်းကို အထောက်အကူပြုမည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကိုသာ လိုလားမျှော်လင့်ကြပါသည်။ ယနေ့ခေတ်တွင် ဤပြဿနာရပ်များကို အကျင့်ပျက်ချစားခြင်းမှအစ ပြင်းထန်သော ဘဏ္ဍာရေးအကြပ်အတည်းများ အဆုံး၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ပျက်စီးယိုယွင်းလာခြင်းမှအစ အစုလိုက်အပြုံလိုက် ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ခြင်းများအဆုံး ရှုထောင့်မျိုးစုံမှသုံးသပ်ပြီး ကမ္ဘာအနှံ့အပြားတွင်

လည်း ယင်းပြဿနာများ ပိုမိုတွေ့ရှိရလျက်ရှိပါသည်။ ပြည်သူများက ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ စည်းမျဉ်းများအား ချမှတ်ဆုံးဖြတ်ရာတွင် ပါဝင်ခွင့်ရရှိရန် လိုလားကြသည့်အပြင် ပြီးပြည့်စုံပြီး ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို အခြေခံသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို တရားဝင်ဖြစ်စေရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်ခွင့်ရှိရန်လည်း အခိုင်အမာတောင်းခံလာကြသည်ကိုလည်း နားလည်နိုင်စရာဖြစ်ပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများ၏ အရေးပါလာမှုကိုညွှန်ပြသည့် သက်သေအထောက်အထားတစ်ခုအဖြစ် “ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအား လိုက်နာကျင့်သုံးခြင်း” ဟူသောဝေါဟာရကို နိုင်ငံရေးအဘိဓာန်တွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသည်ကိုလည်းတွေ့ရသည်။ ယင်း စိန်ခေါ်မှုမှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ချမှတ်ရေးဆွဲရာတွင် အမျိုးသမီးများ၊ လူငယ်များ၊ အားနည်းချို့ယွင်းချက်များရှိနေသော လူ့အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ယခုအချိန်ထိတိုင်အောင် အရေးမပါဟုသတ်မှတ်၍ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းခံရသော လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအပါအဝင် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုလုံး၏ အကြီးမားဆုံးသောအစိတ်အပိုင်းမှ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုတင်ပြချက်များကို သင့်လျော်စွာစိစစ်တုံ့ပြန်ပေးရန် ဖြစ်သည်။

ပဋိပက္ခများသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအား စိန်ခေါ်နေဆဲဖြစ်ပါသည်။ ပိုမိုရှေးကျသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများသည် ကိုလိုနီစနစ်မှ ပဋိပက္ခများ၏ အမွေအနှစ်ပင်ဖြစ်သည်။ နောက်ပိုင်းနှစ်များတွင် ရေးဆွဲသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအသစ်များသည် နိုင်ငံတော်၊ နိုင်ငံသားတို့နှင့် ပတ်သက်၍ ခံယူချက်ချင်း၊ သဘောထားချင်း အားပြိုင်လျက်ရှိသည့် အဖွဲ့အစည်းများ အချင်းချင်း အကြား နှစ်ဦးနှစ်ဖက်ပျက်စီးစေသည့် ပြင်းထန်လွန်းသော သဘောထားများကို အဆုံးသတ်ရန် ဦးတည်ထားပါသည်။ သေချာမှုတစ်ခုမှာ အဆိုပါဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသစ်များကို အာဏာရှင်စနစ်၊ သက်ဦးဆံပိုင်စနစ် သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ကသောင်းကနင်းဖြစ်ခြင်းများကို ကျောခိုင်း၍ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီခေတ်သစ်ကို ဖော်ဆောင်မည်ဟူသော မျှော်မှန်းချက်ဖြင့် ချမှတ်ဆောင်ရွက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ယခုအခါ ကောင်းမွန်သောအုပ်ချုပ်မှုစနစ်၏စံများနှင့် အခြေခံသဘောတရားများကိုကမ္ဘာပေါ်ရှိ နိုင်ငံအနှံ့အပြားသို့ အတော်အတန်ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပျံ့နှံ့ရောက်ရှိစေမည့် ခေတ်ကာလတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများကို ပုံစံချမှတ်လျက် ရှိပါသည်။ ဤလုပ်ဆောင်ချက်သည် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ၊ အထူးသဖြင့်ကုလသမဂ္ဂနှင့် International IDEA ကဲ့သို့ အခြားအဖွဲ့အစည်းများ၏ လုပ်ဆောင်မှုကဏ္ဍမပါဝင်လျှင် ပိုမိုကြာမြင့်နိုင်ပါသည်။ ပြည်နယ်များအကြား ပြင်းထန်သော ပဋိပက္ခများကျဆင်းလာမှု အတိုင်းအတာသည်လည်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာစနစ်၏ အရေးပါသော အစိတ်အပိုင်းများဖြစ်ကြသည့် လူ့အခွင့်အရေး၊ ဥပဒေ၊ လွတ်လပ်ခွင့်၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ကျင့်သုံးမှု၊ တရားမျှတခြင်း၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိခြင်းနှင့် တာဝန်ခံခြင်းစသော သတ်မှတ်ထားသည့် စံနှုန်းများအပေါ်ပြုလုပ်သော နိုင်ငံတကာဆွေးနွေးပွဲကို အထောက်အကူပြုပါသည်။ အာဖရိကသမဂ္ဂနှင့် အမေရိကန်ပြည်နယ်များ အဖွဲ့အစည်းများစသော အဖွဲ့အစည်းများက ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများကို လေးစားလိုက်နာခြင်းမရှိပါက သတ်မှတ်ထားသော စံနှုန်းများသည် (ဥပမာ - လွတ်လပ်သောရွေးကောက်ပွဲများအပြီး အာဏာကိုထိန်းသိမ်းခြင်းနှင့် လွှဲပြောင်းပေးခြင်း) တရားဝင်အားဖြင့် ကြားဝင်ပေးသော ယင်းအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအတွင်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အုပ်

ချုပ်မှုစနစ်တွင် ပါဝင်သူများ၊ သက်ဆိုင်သူများအဖြစ် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ခွင့်ပြုပေးပါသည်။ အာဖရိက သမဂ္ဂနှင့် အမေရိကန်ပြည်နယ်များအဖွဲ့အစည်း စသည့် အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် ယင်းတို့၏ အဖွဲ့ ဝင်နိုင်ငံများတွင် ချမှတ်ထားသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများအား လေးစားလိုက်နာခြင်း မရှိကြ ကြောင်း တွေ့ရှိရပါက ဥပဒေနှင့်အညီ ကြားဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။ ယင်းတို့အား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေဆိုင်ရာ စီမံအုပ်ချုပ်မှုအတွက် လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသူများအဖြစ် လက်ခံကျင့်သုံးလျက်ရှိသော စံနှုန်း များက ခွင့်ပြုပေးထားသည် (ဥပမာ - လွတ်လပ်သောရွေးကောက်ပွဲများအပြီး အာဏာကိုထိန်းသိမ်း ခြင်းနှင့် လွှဲပြောင်းပေးခြင်း)။

ကျွန်ုပ်တို့သည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်သူများအား အခြားသော နိုင်ငံများနှင့် နိုင်ငံတကာ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများက ပေးနိုင်သည့် သင်ခန်းစာများ၊ ရွေးချယ်မှုနည်းလမ်းများ၏ အကျိုးအမြတ်များကို ရယူကြရန်တိုက်တွန်းလိုပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် လူ့အခွင့် အရေးအတွက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုအတွက် အာမခံပေးခြင်း၊ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များကို မြို့ပြဒီမိုကရေစီစနစ်အရ ထိန်းချုပ်ရေးအောက်တွင် ပါဝင်ဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် နိုင်ငံသားတိုင်းအနေဖြင့် လွတ်လပ်သော၊ မျှတသော၊ ယုံကြည်အားထား ရနိုင်လောက်သော ဆန္ဒမဲ ပေးနိုင်ခွင့်ရှိခြင်းစသောကိစ္စရပ်များကို ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ရာ၌ ဆန်းသစ်တီထွင်ရန် သိပ်မ လိုအပ်လှပေ။

လက်ခံကျင့်သုံးလျက်ရှိသည့် စံချိန်စံညွှန်းများနှင့် မူဝါဒများ၏ ရည်ရွယ်ချက်သည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်သူများက အမှန်တကယ်လက်တွေ့ လုပ်ဆောင်ချက်များမှတစ်ဆင့် လေ့လာလျက်ရှိသည်ဟူသည့်အချက်ကို နိမ့်ကျသွားစေခြင်းမျိုး မဖြစ်သင့်ပေ။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေတည်ဆောက်ခြင်း၏ အဆင့်တိုင်းတွင် ဖြေရှင်းရန်လိုအပ်သည့် ခက်ခဲပြင်းထန်သော အရေး ကိစ္စများကိုတွေ့ရှိရမည် ဖြစ်သည် (ဥပမာ - တာဝန်ထမ်းဆောင်ဆဲ ပုဂ္ဂိုလ်များသည် လက်ရှိအာဏာ ကိုစွန့်လွှတ်၍ လွှဲပြောင်းပေးရန် ငြင်းဆန်နေခြင်းနှင့် အုပ်ချုပ်ခွင့်အာဏာရရှိရန် နည်းလမ်းစုံကို အသုံးပြုနေခြင်း)။ ၁၉၉၀ ပြည့်လွန်နှစ်များ၏ အကျိုးဆက်များအပြီး မိုက်ကယ် ဂေါ်ဘာချက်ဗ်၏ ယနေ့ကမ္ဘာကြီးအပေါ် လတ်တလောဆန်းစစ်လေ့လာချက်အရ အာဏာကို ထိပ်ပိုင်းအဆင့်၌သာ တစ်စုတစ်စည်းတည်း ထိန်းသိမ်းချုပ်ကိုင်ထားခြင်းသည် နေရာတိုင်းရှိ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို အမှန်တကယ်ခြိမ်းခြောက်မှု ဖြစ်စေပါသည်။

ကမ္ဘာကြီးသည် လျင်မြန်သောခြေလှမ်းများဖြင့် ပြောင်းလဲလျှက် ရှိပါသည်။ ယနေ့ခေတ်၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲ တည်ဆောက်သူသည် မိမိရှေ့မှယခင် ရေးဆွဲသွားကြသူများ မရရှိခဲ့ သည့် အခွင့်အရေးများကို ရရှိပါသည်။ နိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများသည် တစ်ကမ္ဘာလုံး ဆိုင်ရာသတ်မှတ်စံနှုန်းများအား နားလည်ရေးအတွက် ကမ္ဘာ့အနှံ့အပြားကျယ်ပြန့်ပြန့်တည်ရှိ နေသော ရင်းမြစ်တစ်ခုဖြစ်ပြီး ခလုတ်တစ်ချက်နှိပ်ရုံမျှဖြင့် သတင်းနှင့် နည်းပညာရပ်များသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအတွက် ရွေးချယ်စရာပုံစံများကို အမြန်ဆုံးရယူသုံးစွဲနိုင်ရန် ပံ့ပိုးနိုင်စွမ်းရှိ ပါသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်လျက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်များ အား International IDEA ၏ ယခု လမ်းညွှန်ချက်အသစ်မှ ပံ့ပိုးပေးထားသည့် အကြောင်းအရာများ မှာ - ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများအား ခြုံငုံသုံးသပ်ရန် ပိုမို၍စနစ်ကျသော နည်းလမ်းများဖြစ်သည်။ ပင်ကိုယ်အားဖြင့် မပြောင်းမလဲဘဲခိုင်မာသော၊ သို့မဟုတ် သာလွန်ကောင်းမွန်သောဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေဆိုင်ရာ စနစ်များဟူ၍ မရှိသကဲ့သို့ တစ်မျိုးတည်းကျင့်သုံး၍ နည်းလမ်းအားလုံး သို့မဟုတ် ပုံစံ အားလုံးအတွက် အံဝင်ခွင်ကျဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်နိုင်သောစနစ်ဟူ၍လည်း မရှိကြောင်းကို ယင်း က အလေးပေးဖော်ပြထားပါသည်။ ဤလမ်းညွှန်ချက်တွင် နိုင်ငံတိုင်းအနေဖြင့် မိမိတို့၏ ကိုယ်ပိုင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ရေးဆွဲရန်ကိုယ်ပိုင်နည်းလမ်းများကို ရှာဖွေရမည်ဟူသော အချက်ကို အလေးပေးဖော်ပြထားပါသည်။ ထို့အပြင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတစ်ခုအား ပုံစံချမှတ်ခြင်းသည် ဆောင်ရွက်သူများက တိုင်းပြည်အတွက် အကောင်းဆုံးနည်းပညာဆိုင်ရာ ဖြေရှင်းမှုကိုရှာဖွေရမည့် ပညာရပ်ဆန်သော လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုသက်သက်သာ မဟုတ်ပေ။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအား မူကြမ်း ရေးဆွဲကြသူများနှင့် စေ့စပ်ဆွေးနွေးသူများသည် ယင်းတို့၏ နိုင်ငံရေးလုပ်ငန်းစဉ်များကို ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းချက်တစ်ခုအဖြစ်သို့ အကွာရာတင်၍ အသွင်ပြောင်းရန်ရည်ရွယ်လျက်ရှိသော နိုင်ငံရေးသမားများ ဖြစ်ကြပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ထွက်ရှိလာသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ စာရွက်စာတမ်းများသည် အကောင်းဆုံးသော နည်းပညာရပ်များ ရရှိနိုင်မှု နည်းပါးလှသော်လည်း အကောင်းဆုံးသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်များကိုမူ ရရှိနိုင်ပါသည်။

ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်သည် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီမှုတစ်ရပ်၏ အကျိုးဆက်အနေ ဖြင့် နိုင်ငံတစ်ခုမှလိုအပ်ချက်များကို ထင်ဟပ်ဖော်ပြပေးသည့် နမူနာပုံစံတစ်ခုကိုရှာဖွေရန်အတွက် ဆွေးနွေးမှုများကို တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ရန် ရည်ရွယ်ထားပါသည်။ ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းရှိ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ တည်ဆောက်ကြသူများကို လေ့လာကြည့်ရလျှင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ရေးဆွဲနေစဉ် အတွင်းကနဦးအဆင့်မှာပင် ဤအချက်ကို သင့်လျော်ကောင်းမွန်စွာ အသုံးပြုပါသည်။ ယင်းသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ပုံစံရွေးချယ်မှုအတွက် ကနဦးဆွေးနွေးမှုများကို ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ် သည့် အချက်အလက်များကို ပံ့ပိုးပေးပြီး ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ရေး၏ ရှုပ်ထွေး ခက်ခဲသော အပိုင်းများအား နားလည်ရန်အတွက် နိဒါန်းပျိုးခြင်းတစ်ခုအဖြစ် အလွန်အသုံးဝင်လှ ကြောင်း သက်သေပြပါလိမ့်မည်။

ကမ္ဘာကြီးသည် အာရပ်ကမ္ဘာတွင် လက်ရှိ လှုပ်ရှားမှုအင်အား၏ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် ဒီမို ကရေစီစနစ်ကို အခြေခံသောဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ရေး၏ ဒေသအလိုက်လှုပ်ရှားမှု လှိုင်းကို မကြာမီပင် တွေ့မြင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ဤလမ်းညွှန်ချက်စာအုပ်ကို အချိန်ကိုက်၍ ထုတ်ဝေလိုက်ရပါသည်။

Cassam Uteem
မော်ရီးတီးယပ်စ်၏ သမ္မတဟောင်း

ပြီးခဲ့သော ဆယ်စုနှစ်များအတွင်း တိုက်ကြီးများအားလုံးမှ နိုင်ငံအားလုံးသည် ယင်းတို့၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ စီမံဆောင်ရွက်မှုကို ပြန်လည်ပုံစံချမှတ်လာပြီဖြစ်ရာ လွန်ခဲ့သော ၅ နှစ် အတွင်းကပင် ဘော်လီဗီးယား၊ အက်ဂျေဒေါ၊ အီဂျစ်၊ အိုက်စလန်၊ ကင်ညာ၊ မြန်မာ၊ နီပေါ၊ သီရိ လင်္ကာ၊ ဆူဒန်၊ ထိုင်းနှင့် တူနီးရှားတို့သည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်၏ အဆင့်တစ်ခုသို့မဟုတ် အခြားတစ်ခုတွင် ရောက်ရှိပါဝင်လာခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၁ အာရပ်ကမ္ဘာတွင် လူထု ဦးဆောင်သည့် တော်လှန်ရေး၏နောက်ဆက်တွဲအဖြစ် နယ်ပယ်ဒေသတစ်ခုအတွင်း သင့်လျော်မျှတ သော ဒီမိုကရေစီစနစ်ကိုဖန်တီးရာ၌ အဓိက အရေးပါသည့်ကဏ္ဍကို ဦးဆောင်နိုင်ရန် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ရေးကို ချမှတ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ရေးသည် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော နိုင်ငံရေးအရ အသွင် ကူးပြောင်းမှုများတွင် ဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိပါသည်။ ယင်းသည် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ရေး၊ နိုင်ငံတော် တည်ဆောက်ရေးတို့အပြင် အကြပ်အတည်းလွန်ကာလများအတွင်း အမျိုးသားပြန်လည်ရင်ကြား စေ့ရေး၊ ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်ရေး၊ ပဋိပက္ခကာလအပြီးတွင် သာတူညီမျှသော ငွေအရင်းအနှီး များ ခွဲဝေချထားပေးခြင်းအတွက် လိုအပ်ချက်တို့နှင့်လည်း ဆက်စပ်နေပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေများစွာတို့သည် အစိုးရ၏နည်းလမ်းများကို အကြမ်းရေးဆွဲရုံမျှသာမဟုတ်တော့ပဲ တရားဥပဒေ အရရှိခြင်းပြီး ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်လက်ခံမည့် ပုံစံမျိုးဖြင့် ပိုမိုများပြားကျယ်ပြန့်လှသည့် စိန်ခေါ်မှု များကိုပါ တုံ့ပြန်လျက်ရှိပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ရန် လိုအပ်ချက်များ မြင့်မား လာသဖြင့် ယင်းတို့သည် မကြာခဏရှုပ်ထွေးပြီး ရှည်ကြာတတ်ပေရာ ပုံစံချမှတ်ရန်နှင့် အကောင် အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန် စိန်ခေါ်မှုများစွာရှိနေပါသည်။ အကျိုးဆက်အားဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေကို ပုံဖော်ရာတွင် ပါဝင်မည့်သူများအနေဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်း စဉ်များနှင့် နည်းလမ်းများနှင့်ပတ်သက်၍ ကျယ်ပြန့်သောစည်းမျဉ်းပေါင်းစုံဖြင့် ကြီးကြပ်ထိန်းသိမ်း ထားသော၊ လက်တွေ့ကျသော အသိအမြင်များကိုရရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ နှိုင်းယှဉ်လေ့လာသော အသိအမြင် များကိုဝေမျှခြင်းသည် International IDEA ၏ အဓိကလုပ်ငန်းစဉ် ကဏ္ဍများအနက်မှတစ်ခုဖြစ် သည်။ ဝါရင့်စာရေးဆရာများက အလေးထား၍ တစ်ညီတစ်ညွတ်တည် လိုက်နာကြသည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ရေး လက်တွေ့လမ်းညွှန်စာအုပ်တွင် ပထမဆုံးအကြိမ်ဖော်ပြသောပညာ ရပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ နားလည်တတ်သိမှုနှင့် အထက်ဖော်ပြပါ နှိုင်းယှဉ်လေ့လာသည့် အသိအမြင်တို့ကို ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်ကဖော်ပြ၍ ပုံစံချမှတ်ထားပါသည်။

ဤစာအုပ်သည် နိုင်ငံရေးသမားများ၊ မူဝါဒချမှတ်သူများနှင့် ခေတ်မီဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ

ရေးဆွဲခြင်းတွင် လက်တွေ့ပါဝင်ကျင့်သုံးသူများက ရင်ဆိုင်လျက်ရှိနေသော အသိအမြင်လစ်ဟာမှုများကို ဖြည့်ဆည်းပေးရန် ရည်ရွယ်ထားပါသည်။ ယင်း၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ရေးတွင် လက်တလောဆောင်ရွက်ချက်များနှင့် အလားအလာများမှ သင်ခန်းစာများကိုရယူနိုင်သော ပထမတန်းစားနည်းလမ်းတစ်ရပ် ဖန်တီးပေးရန် ဖြစ်သည်။ သီးခြားကဏ္ဍများအဖြစ်ဖတ်ရှုနိုင်ရန် အခန်းများကိုခွဲထားပြီး ဆန်းစစ်ရေးအခြေခံမူဘောင်ကို အခန်းတိုင်းတွင် တသမတ်တည်း အသုံးပြုခြင်းဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေချမှတ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်များကို လည်ပတ်ဆောင်ရွက်နေသော အကြောင်းအရာများနှင့် အဖွဲ့အစည်းများ၏ အတိုင်းအတာကို ပိုမိုနက်ရှိုင်းစွာ နားလည်သဘောပေါက် လာစေပါမည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ချမှတ်ရေးဆွဲခြင်းဖြင့် အခွန်ရှည်စွာ ခိုင်မာတည်တံ့သည့် ဒီမိုကရေစီစနစ်ရရှိအောင်မြင်ရန် မည်ကဲ့သို့ ဖန်တီးနိုင်မည်ကို ဤဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ရေးလက်တွေ့ လမ်းညွှန်စာအုပ်က ဖော်ပြထားပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲခြင်းသည် ကာလရှည် အချိန်ယူသော၊ သမိုင်းနှင့်ဆိုင်သော လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုဖြစ်ပြီး ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတစ်ခုအား အမှန်တကယ်ရေးဆွဲသောအခါတွင်လည်း ကာလတစ်ခုသတ်မှတ်ထားခြင်း မရှိပါ။ ဤစာအုပ်သည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာစနစ်များအား ခြုံငုံ၍နားလည်ခြင်းကို အထူးအလေးပေးပြီး မိတ်ဆက်နိဒါန်း (အခန်း ၁)၊ အခြေခံမူများနှင့် အပြန်အလှန်ချိတ်ဆက်နေသော အကြောင်းအရာများ (အခန်း ၂) နှင့်လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဓလေ့ထုံးတမ်းများတည်ဆောက်ရန်လိုအပ်ချက် (အခန်း ၃) တို့အပြင် အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ ဒီဇိုင်းပုံစံချမှတ်မှုအတွက် ပြဋ္ဌာန်းချက်များ (အခန်း ၄ မှ ၆) နှင့် အစိုးရ၏ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းပုံစံများ (အခန်း ၇) အပါအဝင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေစနစ်ကို အပြည့်အစုံနားလည်ရန် အသားပေးဖော်ပြထားပါသည်။ ယင်းသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများအတွက် အသေးစိတ်အစီအစဉ် သို့မဟုတ် နမူနာပုံစံကိုဖော်ပြထားမည်မဟုတ်သော်လည်း လက်တွေ့ဆောင်ရွက်ချက်များနှင့်အသိအမြင်များမှ သင်ခန်းစာများကိုမူဖော်ပြထားပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများကို စာရွက်ပေါ်တွင် ရေးသားဖော်ပြရန်မှာ ရိုးရှင်းလွယ်ကူမည်ဖြစ်သော်လည်း လက်တွေ့လုပ်ဆောင်ချက်တွင်မူ ကွဲပြားခြားနားပါကြောင်း သင်ခန်းစာရရှိပါသည်။

စာရေးသူများ၊ မိမိတို့၏ အတွေ့အကြုံများမှ ရရှိလာသော အသိဉာဏ်စွမ်းများဖြင့် ပံ့ပိုးပေးခဲ့သော ပူးပေါင်းပါဝင်သူများနှင့် နော်ဝေးအစိုးရကိုလည်း ပံ့ပိုးမှုအတွက် စိတ်ရင်းဖြင့်ကျေးဇူးတင်ပါကြောင်း ဖော်ပြလိုပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ရေး လက်တွေ့လမ်းညွှန်စာအုပ်သည် ယင်းတို့၏အကူအညီမပါပဲ ပေါ်ပေါက်လာနိုင်မည် မဟုတ်ပါ။

Vidar Helgesen

အတွင်းရေးမှူးချုပ်၊ International IDEA

ဤစာအုပ်သည် များစွာသောပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အဖွဲ့အစည်းများ၏ပံ့ပိုးမှု၊ ပူးပေါင်းပါဝင် ကူညီမှုများမပါပဲ ဖြစ်လာနိုင်မည် မဟုတ်ပါ။

ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် စာရေးသူများနှင့် မားကပ်စ် ဘော့ကင်ဖော့ဒ်၊ ဟာဆင် အီဗရာဟင်၊ နိုရာ ဟက်ဒလင်း၊ ဆာကွန် တာလာ ကာဒီဂါမာ ရာဂျစ်ဆင်ဟမ်၊ ပေါလိုစ် တက်စ်ဖာဂျီယော့ဂျစ်စ်နှင့် ဝင်းလပ် ဝါဟီယူ စသော အခြားသော ပံ့ပိုးသူများ၏ ကူညီထောက်ပံ့မှုများအား ကျေးဇူးတင်ကြောင်း ပြောကြားလိုပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည် ဘီပင် အက်ဒီဟီ ကာရီ၊ စတီဖင် ဂိုမက်စ် ကမ်ပိုစ်၊ ဆိုလန်ဒါ ဂြိုင်းစ်၊ ရှီရင် ဟာဆင်၊ တော်ကွာတို ဂျာဒင်နှင့် ဝီလ်ဖရီဒို ဗီလာကော်တာ တို့ကိုလည်း ယင်းတို့၏ အဓိကကျသော ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုအတွက် ကျေးဇူးတင်ကြောင်း ဖော်ပြလိုပါသည်။

ကိုယ်စွမ်း၊ ဉာဏ်စွမ်းရှိသရွေ့ အပင်ပန်းခံကာ သုံးသပ်စစ်ဆေးပေးကြသော တက်ဒီပရာဆပ် ဒွန်ဂါနာ၊ ကားလို့စ် အယ်လ်ဘတ်တို ဂိုတီယာ၊ နိုရီယာ မာရမ်ဘာ၊ ခရစ်စတီးနား မူရေး၊ ဂျင်နီ တူဟိုက်ကနှင့် ဂျာယမ်ပသီ ဝစ်ခ်ရမ် ရက်နေတို့အား ယင်းတို့၏ ပြီးပြည့်စုံသော ဆောင်ရွက်ချက်များနှင့် ကျွမ်းကျင်သော လမ်းညွှန်မှုများအတွက် ကျေးဇူးတင်အပ်ပါသည်။ ကာတီယာ ပါပါဂီယာနီ အားလည်း မူကြမ်းရေးဆွဲခြင်းတွင် ထိထိရောက်ရောက် ပါဝင်ကူညီမှုအတွက် အထူးကျေးဇူးတင်လိုပါသည်။ အခြေခံဥပဒေများအား ချမှတ်ရေးဆွဲရာတွင် အတွေးအခေါ် အယူအဆသစ်များနှင့် အမြင်များကို ပံ့ပိုးပေးခဲ့သည့် ရောလ် အာဗီလာ အော်တစ်စ်၊ အင်ဒရူး ဘရက်ဒလေ၊ အင်ဒရူး အဲလစ်စ်၊ ချယ်ရီ ဆောင်းဒါးစ်၊ လီနာ ရစ်ဒီလာတာမန်နှင့် အခြားပုဂ္ဂိုလ်များ၊ များစွာသော အကြောင်းအရာများကို ဖော်ပြပေးကြသည့် IDEA ၏ ဝန်ထမ်းများအားလုံး အပါအဝင် များစွာသောပုဂ္ဂိုလ်များကိုလည်း အထူးကျေးဇူးတင်ရှိကြောင်း ဖော်ပြလိုပါသည်။

ကျွန်ုပ်တို့၏ တွဲဘက်လုပ်ဆောင်သူဖြစ်သည့် Interpeace ကိုလည်း ဤစီမံကိန်းအတွက် အတွေးအမြင်များ၊ စိတ်ကူးစိတ်သန်းများနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ဆောင်ရွက်ပေးသော ယင်း၏ ကဏ္ဍအတွက် အထူးကျေးဇူးတင်လိုပြီး Interpeace ၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သူများဖြစ်သော မိုက်ကယ် ဘရန့်ထ်၊ ဂျေလ် ကော့ထရဲလ် ရာရှိုဂိုင်းနှင့် အန်တိုနီ ရက်ဂန် တို့ကိုလည်း ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

သုတေသန ပြုလုပ်ရာတွင် ပံ့ပိုးပေးသော အမ်မလီ ဘင်္ဂစ်၊ မူဂျီ ဖာ့စ် လီယော့လူ၊ အိပ် ဂရီနာ၊ စနိုးလီ၊ ဂျန် အော့ဂျီစ်၊ အာဘရတ်ခ် ဆာတီ၊ အန် ကက်ထရင် ဆီကီမေရီယာ၊ ကတ်ဂျာ စတော့ဘာဂျာ၊ အန်နာ မာရီယာ ဗားဂတ်စ် နှင့် ဖီးလစ် ဝင်းစ် ဘတ်ဂ် တို့အား ထပ်လောင်းကျေးဇူးတင်အပ်ပါသည်။

ထုတ်ဝေမှုဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်သူ ဂျေ မက်သရူး စထရန်ဒါ နှင့် အိမ် ဂျီဟန်ဆင်တို့အပြင် International IDEA အဖွဲ့၏ စွမ်းဆောင်ရည်မြင့်မားသော ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရေး အဖွဲ့အစည်း အထူးသဖြင့် နာဒီယာ ဟန်ဒယ်ဇန်ဒါ၏ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများအတွက် ကျေးဇူးတင်ကြောင်းဖော်ပြလိုပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်အဖွဲ့၏ ပံ့ပိုးဆောင်ရွက်မှုများမှာ အဖိုးမဖြတ်နိုင်ပါ။ မယ်လန်နီ အယ်လင်၊ ဂျင်နီ ဖန်ဒီယာလန် အိုင်စ်ဘာ့ဂ်၊ ရိုစီနာ အစ်စမေးလ် - ကလွန်နှင့် တာယူ ငဲတို့ကိုလည်း ဤစီမံကိန်းအတွက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများနှင့် စိတ်အားထက်သန်စွာ ပံ့ပိုးမှုများအတွက် ကျေးဇူးတင်လိုပါသည်။

နောက်ဆုံးတွင် ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် ဤမြန်မာဘာသာပြန်စာအုပ်ထုတ်ဝေနိုင်ရန် ကူညီပံ့ပိုးပေးသော လူဇင်ဘာခုံနိုင်ငံအစိုးရ၊ ဆွီဒင်နိုင်ငံအစိုးရ၊ နော်ဝေနိုင်ငံ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် ဖင်လန်နိုင်ငံ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနတို့အား ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

စကားချိုး	III
အမှာစာ	VII
ကျေးဇူးတင်လွှာ.....	IX
၁။ နိဒါန်း	၁
၂။ အစိုးရစနစ်များနှင့် ယင်းတို့၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုများ.....	၃
၂.၁။ သမ္မတစနစ်.....	၄
၂.၂။ ပါလီမန်စနစ်	၅
၂.၃။ အရောစနစ် (တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသမ္မတစနစ်ကို ရည်ညွှန်းပါသည်).....	၇
၂.၄။ ကွဲပြားခြားနားသော အစိုးရစနစ်များမှ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော အားသာချက်များနှင့် စိန်ခေါ်မှုများ.....	၈
၂.၅။ အစိုးရစနစ်အသီးသီး၏ အားသာချက်များနှင့် စိန်ခေါ်မှုများကို တိုင်းတာသည့် ...	၁၁
အညွှန်းကိန်းများ၏ အကန့်အသတ်ဖြင့် အရေးပါမှု	
၃။ ရည်ရွယ်ချက်/ ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်	၁၅
၄။ နောက်ခံအခြေအနေ၏ အရေးပါမှု	၂၁
၅။ ပုံစံဒီဇိုင်း ရွေးချယ်စရာများ	၂၅
၅.၁။ ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ပုံစံချမှတ်ရာ၌ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုများသော နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအား ပုံစံချမှတ်ခြင်း	၂၅
၅.၂။ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာများကို အုပ်ချုပ်ရေးအင်စတီကျူးရှင်း အဆင့်ဆင့်သို့ ခွဲဝေပေးရာတွင် ရွေးချယ်စရာနည်းလမ်းများ.....	၂၇
၅.၂.၁။ တာဝန်ခွဲဝေသတ်မှတ်သော နိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ်ရေး (collegial executive)	၂၈
၅.၂.၂။ အုပ်ချုပ်သူ နှစ်မျိုးနှစ်စား ပါဝင်သော နိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်	၃၁
၅.၂.၃။ သမ္မတ၏ တာဝန်ထမ်းဆောင်ရန်ကာလ သတ်မှတ်ချက်များ.....	၃၄
၅.၂.၄။ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကို အစိုးရ၏ အဆင့်အသီးသီးသို့	၃၆
လွှဲပြောင်းပေးသော နည်းလမ်းဖြင့် ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်း	
၅.၃။ အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်အပေါ် အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ ထိန်းကျောင်းမှုများ	၄၁
၅.၃.၁။ အစိုးရ၏ အကြီးအကဲ (ဝန်ကြီးချုပ်) အား ခန့်အပ်/ရွေးချယ်/.....	၄၃
ထုတ်ပယ်နိုင်သောအာဏာ	

၅.၃.၂။ ဝန်ကြီးအဖွဲ့အပေါ် ထိန်းချုပ်ခြင်း.....	၄၄
၅.၃.၃။ အယုံအကြည်မရှိ အဆိုတင်သွင်းခြင်း.....	၄၅
၅.၃.၄။ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အား ဖျက်သိမ်းခြင်း	၄၆
၅.၃.၅။ စွဲချက်တင်ခြင်း.....	၄၇
၅.၃.၆။ နိုင်ငံသားများကအုပ်ချုပ်ရေးအစိုးရကို တာဝန်မှပြန်လည်ရပ်သိမ်းခွင့် ...	၄၉
၅.၄။ အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ ထိရောက်မှုရှိသောအာဏာကို ဒီဇိုင်းရေးဆွဲခြင်း.....	၅၀
၅.၄.၁။ အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ အရေးကြီးသော ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် အခြားသော နိုင်ငံရေးလုပ်ဆောင်သူများ၏ပါဝင်မှု.	၅၀
၅.၄.၂။ ဥပဒေရေးဆွဲခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ သက်ရောက်မှုကို ကန့်သတ်ခြင်း.....	၅၄

၆။ နိဂုံး..... ၅၉

မှတ်စုများ	၆၄
အဓိက စာလုံးများ	၆၇
အခြားသောရင်းမြစ်များ	၆၈
အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်များ	၇၀
စာရေးသူအကြောင်း.....	၇၄
International IDEA အကြောင်း	၇၅

ဇယား

ဇယား ၁။ ကွဲပြားခြားနားသော အစိုးရစနစ်များမှ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော အားသာချက်များနှင့် စိန်ခေါ်မှုများ	၉
ဇယား ၂။ ဤအခန်းတွင် အလေးပေးဖော်ပြထားသော အရေးကိစ္စရပ်များ.....	၆၁

ပုံ

ပုံ ၁။ သမ္မတစနစ်အစိုးရ	၅
ပုံ ၂။ ပါလီမန်စနစ်.....	၆
ပုံ ၃။ အရောစနစ် အစိုးရ	၈
ပုံ ၄။ ဗဟိုအဆင့်မှ လက်အောက်သို့ အာဏာများခွဲဝေကျင့်သုံးခြင်းအတွက် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာများနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ရွေးချယ်စရာများ	၁၉
ပုံ ၅။ ဆူဒန်နိုင်ငံ၏ အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်း ခွဲထုတ်မှုမတိုင်မှီ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ပုံစံ.....	၂၈
ပုံ ၆။ ဘော့စနီးယားနှင့် ဟာဇီဂိုဗီးနားတို့၏ တာဝန်ဝေမျှခွဲဝေသော နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေး..... အဖွဲ့ပုံစံ	၂၉
ပုံ ၇။ ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ၏ တာဝန်ဝေမျှခွဲဝေသော အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့	၃၁
ပုံ ၈။ ဗဟိုအဆင့်မှ ဒေသန္တရ အဆင့်သို့ တာဝန်ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်း၊ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ..... ပေးခြင်းနှင့် တာဝန်လွှဲပြောင်းပေးခြင်းတို့၏ ကွဲပြားထင်ရှားချက်များ	၃၈
ပုံ ၉။ နိုင်ငံရေးဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်း ဥပမာများ	၄၀

ဇယားကွက်

ဇယားကွက် ၁။ သမ္မတစနစ် အစိုးရ၏ အင်္ဂါရပ်များ	၄
ဇယားကွက် ၂။ ပါလီမန်စနစ် အစိုးရ၏ အင်္ဂါရပ်များ	၅
ဇယားကွက် ၃။ ရောထွေး ပေါင်းစည်းထားသော အစိုးရစနစ်၏ အင်္ဂါရပ်များ	၇

နိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ ဒီဇိုင်းပုံစံသတ်မှတ်မှု

၁။ နိဒါန်း

နိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ ဒီဇိုင်းပုံစံသတ်မှတ်မှုအတွက် အဓိကကျသော အစိုးရ၏ကဏ္ဍသုံးခုအနက်မှကဏ္ဍတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၊ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်နှင့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့ဟူသည့် အစိုးရ၏ ကဏ္ဍသုံးခုအကြား အာဏာခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်းနှင့် ထိုကဏ္ဍသုံးခုအကြား အချင်းချင်းဆက်စပ်နေမှုများသည် ဤသို့ပုံစံချမှတ်ရန်အတွက် အဓိကကျသော အခြေခံသဘောတရားများဖြစ်ပါသည်။ တရားဥပဒေများကို ရေးဆွဲချမှတ်ပြီး ရသုံးမှန်းခြေငွေစာရင်းကိုအတည်ပြုရသည့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၊ ဥပဒေများကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရသည့် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍနှင့် တရားဥပဒေများအပေါ်စီရင်ဆုံးဖြတ်ပေးသော တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့ဟူသည့် အဆိုပါကဏ္ဍသုံးရပ်၏ ကျယ်ပြန့်သော ယေဘုယျကွဲပြားမှုများအတွင်း သင့်လျော်မျှတသော ဟန်ချက်ညီမှုကို ပုံစံချမှတ်နိုင်ရန်နှင့် ပြဿနာရပ်များစွာကိုရင်ဆိုင်ပြီး ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် လိုအပ်ပါသည်။ ယင်းကဏ္ဍသုံးခုတို့၏ တစ်ခုနှင့်တစ်ခုအကြား ကွဲပြားခြားနားသောအပြန်အလှန်စစ်ဆေးမှုများနှင့် ကြီးကြပ်ထိန်းကျောင်းမှုများသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအသစ်တစ်ခုအား မူကြမ်းရေးဆွဲခြင်း သို့မဟုတ် လက်ရှိဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် စဉ်ဆက်မပြတ်ဆွေးနွေးငြင်းခုံနိုင်ရန်အတွက် အကြောင်းအရင်းတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ ဒီဇိုင်းပုံစံအကြောင်း ဆွေးနွေးရာတွင်သီးသန့်အကြောင်းအရာတစ်ခုအဖြစ် ဆွေးနွေးနိုင်မည်မဟုတ်ဘဲ ယင်းပါဝင်လည်ပတ်နေသည့် အစိုးရဖွဲ့စည်းပုံတစ်ခုလုံးကို နားလည်ထားရန်လိုအပ်ပါသည်။

နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအတွက် ပုံစံချမှတ်ရေးနည်းလမ်းများကို ပို၍အသေးစိတ်ကျစွာစဉ်းစားခြင်းမပြုမီ နိုင်ငံတော်၏ကဏ္ဍသုံးရပ်အကြား အချင်းချင်းဆက်စပ်နေမှုများအပေါ် အကျဉ်း

ချုပ် ခြံသုံးသပ်ချက်သည် အထောက်အကူပြုမည်ဟု ယူဆရပါသည်။ အထူးသဖြင့် အစိုးရ၏ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍနှင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်တို့အကြားရှိ အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ဟန့်ချက်ညီမှုသည် မတူညီသောစီမံဆောင်ရွက်ချက်များနှင့် ပုံစံသတ်မှတ်မှုနည်းလမ်းများကိုပေးစွမ်းနိုင်ပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကိုလေ့လာ၍ ဆွေးနွေးကြသူများသည် သမ္မတစနစ်၊ ပါလီမန်စနစ်နှင့် ယင်းတို့နှစ်ခု၏ အင်္ဂါရပ်များ ရောထွေးစွာရှိနေသော အရောစနစ်ဟူသည့် အမျိုးအစားသုံးခုအသွင်အဖြစ် ကျယ်ပြန့်သည့်အခင်းအကျင်းရှိသည့်စနစ်များကို ခွဲခြားသတ်မှတ်လေ့ရှိကြပါသည်။ သမ္မတစနစ်နှင့် ပါလီမန်စနစ်အကြား အခြေခံကွာခြားချက်မှာ သမ္မတစနစ်တစ်ခုတွင် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်နှင့်အစိုးရ၏ အကြီးအကဲတို့ကို ပုံသေသတ်မှတ်ထားသော ကာလတစ်ခုအတွက် တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်တင်

နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၊ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်နှင့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့ဟူသည့် အစိုးရ၏ ကဏ္ဍသုံးခုအကြား အာဏာကို ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်းနှင့် အချင်းချင်း ဆက်စပ်နေမှုများသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အဓိကကျသော အခြေခံသဘောတရားများ ဖြစ်ပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတစ်ခုချင်းစီသည် အဆိုပါကဏ္ဍသုံးရပ်အကြားတွင် ၎င်းတို့ကိုယ်ပိုင်မြေပြင်အနေထားနှင့်ကိုက်ညီပြီး တိကျသော ဟန့်ချက်ညီမျှမှုရှိစေရန်ပုံစံချမှတ်ပါသည်။

မြောက်သော်လည်းလွှတ်တော် စနစ်တွင် လွှတ်တော်ကိုသာ တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်တင်မြှောက်၍ အစိုးရ၏အကြီးအကဲကို လွှတ်တော်ကပင် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ပြီး ၎င်းသည်လွှတ်တော်၏ အမြဲတမ်းပံ့ပိုးမှုကို လိုအပ်ပါသည်။ ထိုစနစ်နှစ်ခုအကြား အခြားသောကွဲပြားချက်များကို ထုတ်နှုတ်နိုင်သော်လည်း အဆိုပါကွဲပြားချက်များသည် သမ္မတစနစ်၊ ပါလီမန်စနစ် သို့မဟုတ် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသမ္မတစနစ်စသဖြင့် အမျိုးအစားခွဲခြားရာတွင် ထောက်ကူပံ့ပိုးခြင်းရှိ၊ မရှိအပေါ်မူတည်၍ အယူအဆများကွဲပြားခြားနားကြပါသည်။

၂။ အစိုးရစနစ်များနှင့် ယင်းတို့၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုများ

ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို အခြေခံသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ခြင်းနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ဒီဇိုင်းပုံစံသတ်မှတ်ခြင်း (constitutional design) ၏ အဓိကကျသော အကြောင်းအရာတစ်ရပ်မှာ နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံ (state structure) အား ပုံစံသတ်မှတ်ခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။

ယေဘုယျအားဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများက ယင်းတို့အနေဖြင့် သမ္မတစနစ်၊ ပါလီမန်စနစ် သို့မဟုတ် အရောစနစ်ကို လက်ခံကျင့်သုံးနေကြကြောင်း တိကျပြတ်သားစွာ တရားဝင်ဖော်ပြထားခြင်းမရှိပါ။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတိုင်းသည် အစိုးရ၏ကဏ္ဍနှစ်ရပ်အကြား ၎င်းတို့ကိုယ်ပိုင် မြေပြင်အနေအထားနှင့်ကိုက်ညီပြီး တိကျသောဟန်ချက် ညီညွတ်မျှတမှုရှိစေရန် ပုံစံဖော်ချမှတ်ပါသည်။ ထို့နောက်တွင် နိုင်ငံရေးသိပ္ပံပညာရှင်များသည် ၎င်းတို့ကို အမျိုးအစားအလိုက် အောက်ဖော်ပြပါအတိုင်း ဒီဇိုင်းပုံစံအတိအကျ ပြန်လည်ခွဲခြားပါသည်။ ပညာရှင်အသီးသီးသည် အဆိုပါပုံစံများကို သတ်မှတ်ချက်ဘောင်အမျိုးမျိုးအပေါ်မှီတည်ကာ သတ်မှတ်ကြသောကြောင့် အချို့သောနိုင်ငံများသည်လည်း မတူညီသောစာရေးဆရာအလိုက် အမျိုးအစားအမျိုးမျိုး သတ်မှတ်ခံရပါသည်။ စနစ်တစ်ခုအတွင်းဖြစ်လာနိုင်ခြေရှိသော အားသာချက်နှင့် အားနည်းချက်များကိုဆွေးနွေးရာတွင် ဤမရောရာမှုသည် အလွန်ခက်ခဲစေပါသည်။^၁ ထို့ကြောင့် ဤအချက်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားကာ အောက်ပါစာပိုဒ်များတွင် စနစ်များအကြောင်းကို အကျဉ်းချုပ်မိတ်ဆက်ပြီး ယေဘုယျ သုံးသပ်တင်ပြထားပါသည်။ အစိုးရစနစ်တစ်ရပ်ကိုရည်ညွှန်းဖော်ပြရာတွင် အများစု

ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများကို ထမ်းဆောင်နိုင်သော အစိုးရတစ်ရပ် တည်ဆောက်ရေးအတွက် တည်ငြိမ်သော၊ ဒီမိုကရေစီစနစ်ကိုအခြေခံသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအား ရှာဖွေခြင်းသည် အစိုးရစနစ်အသီးသီး၏ ဆက်စပ်နေသော အဆိုးအကောင်း၊ အကျိုးအပြစ်များအား ဆန်းစစ်အကဲဖြတ်ခြင်းနှင့် ဒွန်တွဲနေလေ့ရှိပါသည်။

ကယေဘုယျလက်ခံထားသည့် သတ်မှတ်ချက်ဘောင်တစ်ခု (parameter) ၏ လက္ခဏာရပ်များကို ဇယားကွက် ၁ မှ ၃ တွင် စာလုံးအမည်းများဖြင့် ဖော်ပြထားပါသည်။ အချို့သော စောင့်ကြည့်လေ့လာသူများက ရည်ညွှန်းဖော်ပြလေ့ရှိပြီး အချို့ကမူ သင့်လျော်ခြင်းမရှိဟူ၍ ယူဆထားသော စံသတ်မှတ်ချက်များကိုလည်း ဤစာတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပါသည်။ သို့သော် ၎င်းတို့ကို သက်ဆိုင်ရာအစိုးရစနစ်များအား အမျိုးအစားသတ်မှတ်ပေးသည့် အင်္ဂါရပ်တစ်ခုအနေဖြင့်ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားခြင်းမရှိပါ။

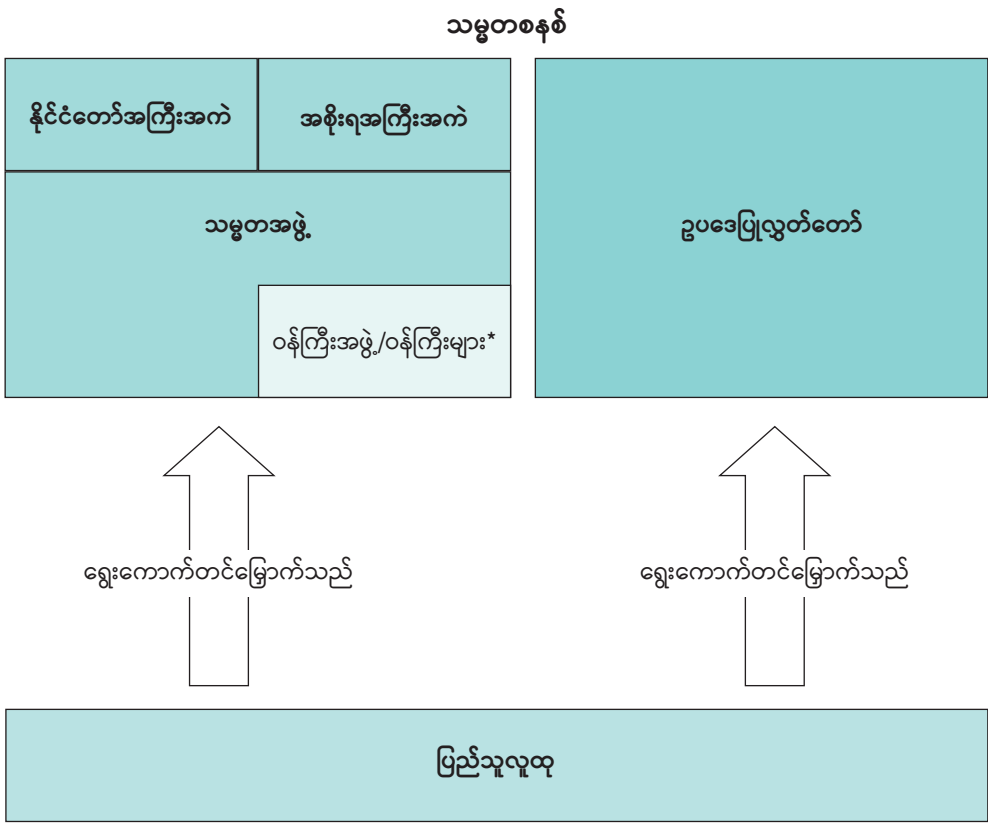
၂.၁။ သမ္မတစနစ်

ဇယားကွက် ၁။ သမ္မတစနစ် အစိုးရ၏ အင်္ဂါရပ်များ

သမ္မတစနစ်၏ အဓိကလက္ခဏာရပ်များမှာ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍနှင့်ဥပဒေပြုလွှတ်တော်တို့သည် မဲဆန္ဒရှင်များ၏ သီးခြားကိုယ်စားပြုအဖွဲ့အစည်းများဖြစ်ပြီး ယင်းတို့၏ နောက်ခံအခြေအနေနှင့် ရပ်တည်မှုများသည်လည်း ကွဲပြားခြားနားပါသည်။ (ယင်းအခြေအနေသည် ထွက်ပေါက်မရှိသောအခြေအနေမှ လွတ်မြောက်ရန် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ညီညွတ်သော နည်းလမ်းမရှိပဲ အဆိုပါကဏ္ဍနှစ်ရပ်အကြား ချောင်ပိတ်မိသော အခြေအနေကို ဖန်တီးနိုင်ပါသည်။)

- သမ္မတသည် နိုင်ငံတော်နှင့် အစိုးရ၏ အကြီးအကဲဖြစ်သည်။
- ပြည်သူလူထု၏မဲဆန္ဒဖြင့်သာ (သို့မဟုတ် ပြည်သူ့သဘောထားကိုအကောင်အထည်ဖော်ပေးမည့် ကြားခံအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုမှ) သမ္မတကို ရွေးကောက်တင်မြှောက်ပါသည်။
- သမ္မတ၏ အာဏာတည်သော ရာထူးသက်တမ်းကို ပုံသေသတ်မှတ်ထားပါသည် (အယုံအကြည်မရှိအဆို တင်သွင်းခြင်းဖြင့်ဖြုတ်ချ၍ မရပါ) ။ ယင်းအနေဖြင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အပေါ် နိုင်ငံရေးအရတာဝန်များမရှိသကဲ့သို့ အာဏာတည်နေရေးအတွက် ၎င်း၏ပါတီမှ ပံ့ပိုးမှုအပေါ် မှီခိုခြင်းလည်း မရှိပါ။
- ယေဘုယျအားဖြင့် အစိုးရအဖွဲ့သည် ယင်း၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို သမ္မတထံမှသာ ရရှိပါသည်။
- သမ္မတသည် ရံဖန်ရံခါ၌ ဥပဒေပြုခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်အပေါ်တွင် နိုင်ငံရေးအရ အာဏာသက်ရောက်မှု အနည်းငယ် ရှိပါသည်။

ပုံ ၁။ သမ္မတစနစ်အစိုးရ

*ဝန်ကြီးများကို ယေဘုယျအားဖြင့် သမ္မတကသာ ခန့်အပ်ခြင်း၊ ထုတ်ပယ်ခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်သည်။

ရင်းမြစ်။ Adapted from Diehl, Katharina, et. al. *Max Planck Manuals on Constitution Building: Structures and Principles of a Constitution*, 2nd edn (Max Planck Institute, 2009) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေတည်ဆောက်ခြင်း - ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတစ်ခု တည်ဆောက်ပုံနှင့် မူဝါဒများလက်စွဲစာအုပ်မှ ရယူ ကိုးကားပါသည်။

၂.၂။ ပါလီမန်စနစ်

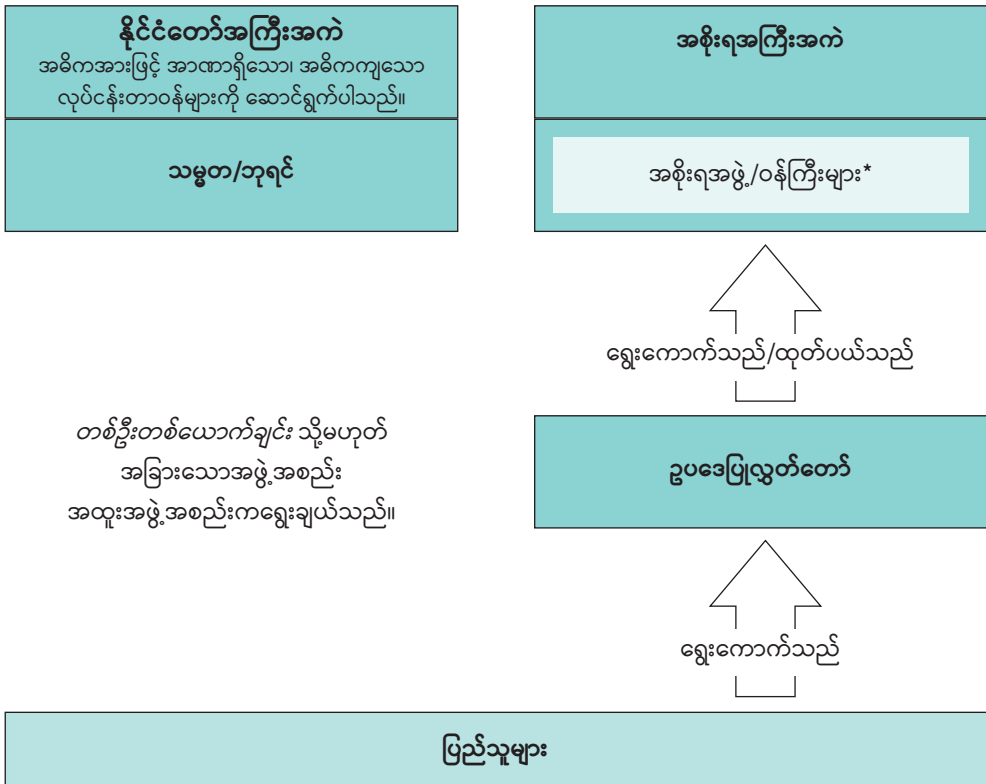
ဇယားကွက် ၂။ ပါလီမန်စနစ်အစိုးရ၏ အင်္ဂါရပ်များ

ဤစနစ်၏ အဓိကစံသတ်မှတ်ချက်မှာ အာဏာကိုထိပ်ပိုင်းအဆင့်၌သာ တစ်စုတစ်စည်းတည်းချုပ်ကိုင်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ဝါစဉ်အရ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍသည် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၏လက်အောက်တွင် ရှိရမည်ဖြစ်သောကြောင့် ယင်း၏ နောက်ခံအနေအထားများနှင့် ရပ်တည်မှုသည် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အပေါ်၌ မူတည်နေပါသည်။

- အစိုးရ၏အကြီးအကဲကို ဥပဒေပြုလွှတ်တော်ကသာ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ပါသည်။
- (လွှတ်တော်သည်အယုံအကြည်မရှိအဆိုကို တင်သွင်းနိုင်သောကြောင့်) အစိုးရအကြီးအကဲသည် လွှတ်တော်ထံတာဝန်ခံရပြီး ၎င်း၏ပါတီမှ ပံ့ပိုးမှုအပေါ် မှီခိုခြင်းမရှိပါ။
- ယေဘုယျအားဖြင့် (ဘုရင်ဖြစ်စေ၊ အာဏာရသော သမ္မတဖြစ်စေ) နိုင်ငံတော်၏အကြီးအကဲနှင့် အုပ်ချုပ်သူအစိုးရ၏ အကြီးအကဲတို့သည် လူတစ်ဦးတစ်ယောက်တည်း မဟုတ်ပါ။

ပုံ ၂။ ပါလီမန်စနစ်အစိုးရ

ပါလီမန်စနစ်

*ဝန်ကြီးများကို အစိုးရအကြီးအကဲက ခန့်အပ်ခြင်း၊ ထုတ်ပယ်ခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်ပြီး ရံဖန်ရံခါတွင် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၏ သဘောတူညီမှုကို ရယူရပါသည်။

ရင်းမြစ်။ Adapted from: Diehl, Katharina, et. al. *Max Planck Manuals on Constitution Building: Structures and Principles of a Constitution*, 2nd edn (Max Planck Institute, 2009) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေတည်ဆောက်ခြင်း - ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတစ်ခု တည်ဆောက်ပုံနှင့် မူဝါဒများလက်စွဲစာအုပ် မှ ရယူ ကိုးကားပါသည်။

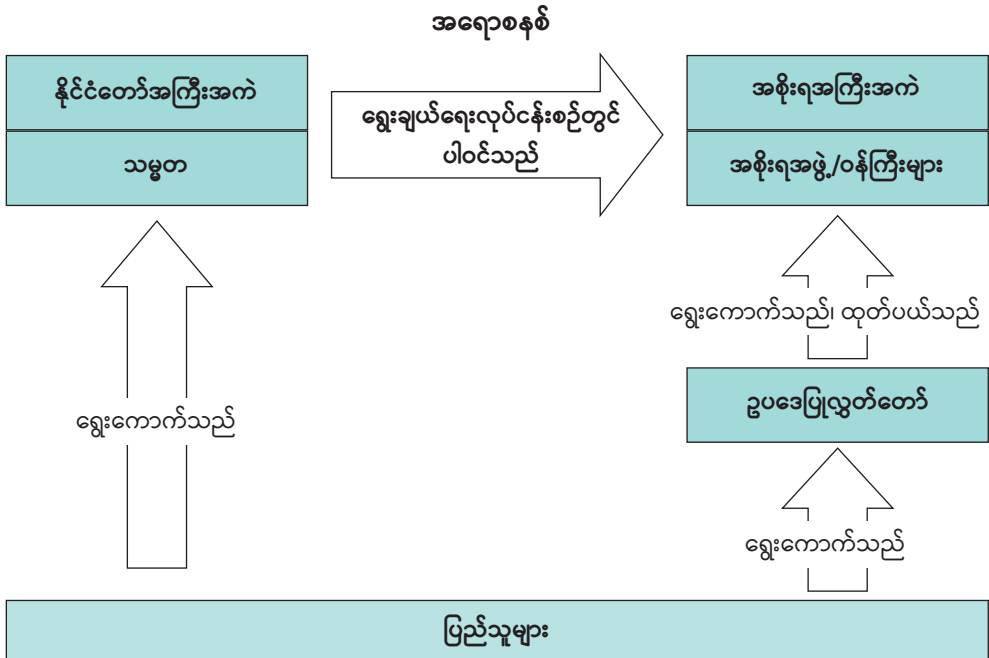
၂.၃။ အရောစနစ် (တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသမ္မတစနစ်ကို ရည်ညွှန်းပါသည်)

ဇယားကွက် ၃။ အရောစနစ်အစိုးရ၏ အင်္ဂါရပ်များ

အရောစနစ်၏ အဓိကအင်္ဂါရပ်မှာ အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍနှစ်ခုရှိခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းသည် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍနှင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်ကို အဆင့်တစ်ခုတည်းအဖြစ် သတ်မှတ်၍ ကဏ္ဍနှစ်ခု၏လုပ်ငန်းစဉ်ဆိုင်ရာဆက်နွှယ်မှုကို ပေါင်းစပ်ထားပါသည်။

- နိုင်ငံတော်၏ခေါင်းဆောင်အဖြစ် ထမ်းဆောင်သောသမ္မတကို ပြည်သူလူထု၏ မဲဆန္ဒဖြင့်သာ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ပါသည်။
- သမ္မတကိုဖြစ်စေ၊ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်ကိုဖြစ်စေ ရွေးချယ်ခြင်း၊ ခန့်အပ်ခြင်း၊ ထုတ်ပယ်ခြင်းတို့အား ဝန်ကြီးချုပ်ကသာ အပြည့်အဝ ကြီးကြပ်ဆောင်ရွက်ပါသည်။
- (လွှတ်တော်သည် အယုံအကြည်မရှိအဆိုကို တင်သွင်းနိုင်သောကြောင့်) အစိုးရအဖွဲ့၏အကြီးအကဲဖြစ်သည့် ဝန်ကြီးချုပ်သည် လွှတ်တော်ထံတာဝန်ခံရပါသည်။
- ယေဘုယျအားဖြင့် သမ္မတတွင် အတော်အတန်ကြီးမားသော နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာရှိပါသည်။

ပုံ ၃။ အရောစနစ် အစိုးရ

* ဝန်ကြီးများကိုခန့်အပ်ရာတွင် အစိုးရအဖွဲ့အကြီးအကဲအား ရွေးချယ်ခန့်အပ်ခြင်း/ ထုတ်ပယ်ခြင်းပြုသည့်လုပ်ငန်းစဉ်၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းကို အသုံးပြု၍ ခန့်အပ်ပါသည်။ သို့မဟုတ် ဝန်ကြီးများကို အစိုးရအဖွဲ့၏ အကြီးအကဲက ခန့်အပ်ခြင်းဖြစ်စေ/ ထုတ်ပယ်ခြင်းဖြစ်စေ ပြုလုပ်နိုင်ပြီး ရံဖန်ရံခါတွင် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၏ အတည်ပြုချက်ကို ရယူရပါသည်။

ရင်းမြစ်။ Adapted from: Diehl, Katharina, et. al. *Max Planck Manuals on Constitution Building: Structures and Principles of a Constitution*, 2nd edn (Max Planck Institute, 2009) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ခြင်း - ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတစ်ခု တည်ဆောက်ပုံနှင့် မူဝါဒများလက်စွဲစာအုပ် မှ ရယူ ကိုးကားပါသည်။

၂.၄။ ကွဲပြားခြားနားသော အစိုးရစနစ်များမှ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော အားသာချက်များနှင့် စိန်ခေါ်မှုများ

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်သူများသည် ငြိမ်းချမ်းရေး၊ တည်ငြိမ်မှု၊ ပြန်လည်ရင်ကြားစေရေးနှင့် (မကြာခဏဆိုသလို) ဒီမိုကရေစီစနစ်အသွင်ကူးပြောင်းခြင်းတို့အပြင် ထိရောက်သည့်စွမ်းရည်ရှိပြီး လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို အလွဲသုံးစားမလုပ်သော အစိုးရပါဝင်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတစ်ရပ်ကို ရေးဆွဲနိုင်ရန်မျှော်မှန်းကြပါသည်။ သင့်လျော်ကောင်းမွန်သော အစိုးရစနစ်အားရှာဖွေခြင်းသည် အဆိုပါသတ်မှတ်ချက်များကိုရရှိစေရန် သက်ဆိုင်ရာအစိုးရစနစ်များ၏ဆက်စပ်နေသော အဆိုးအကောင်း၊ အကျိုးအပြစ်များအား ဆန်းစစ်အကဲဖြတ်ခြင်းနှင့် ဒွန်တွဲနေလေ့ရှိပါသည်။ အမှန်စင်စစ် စနစ်တစ်ခုခြင်းစီ၏ အားသာချက်များနှင့် စိန်ခေါ်မှုများအား လေ့လာတင်ပြထားသည့် ရေးသားဖော်ပြချက်များ များစွာရှိပါသည်။ ဇယား ၁ သည် သင့်လျော်သောအစိုးရစနစ်

များတွင် အများစုတွေ့ရလေ့ရှိသော အားသာချက်များနှင့် ယင်းစနစ်တစ်ခုချင်းစီနှင့် ဆက်စပ်နေသော စိန်ခေါ်မှုများကို အလေးပေးဖော်ပြထားပါသည်။

ဇယား ၁။ ကွဲပြားခြားနားသောအစိုးရစနစ်များမှ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော အားသာချက်များနှင့် စိန်ခေါ်မှုများ

	အားသာချက်များ	စိန်ခေါ်မှုများ
သမ္မတစနစ်	တိုက်ရိုက်လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ။ တိုက်ရိုက်လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာတွင် နိုင်ငံသားများသည် ရွေးချယ်မှုများ ပိုမိုဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။ ၎င်းတို့၏ သတ်မှတ်ထားသော ဦးစားပေးကိစ္စရပ်များကို ပိုမိုထင်ဟပ်စွာ လုပ်ဆောင်ပေးနိုင်မည့် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များကို ရွေးချယ်ခွင့်ပြုထားသည်။ ထို့ကြောင့် ယင်းသည်နိုင်ငံသားများမှ အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍကို တာဝန်ယူမှုရှိနိုင်စေရန်အတွက်ပိုမို၍ ထိရောက်သောတိုက်ရိုက်ယန္တရားတစ်ခုအနေဖြင့် ထောက်ပံ့ပေးပါသည်။ တည်ငြိမ်မှု။ သမ္မတ၏ အာဏာတည်သော ရာထူးကာလကို အတိအကျသတ်မှတ်ထားခြင်းသည် မူဝါဒချမှတ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ကြိုတင်ခန့်မှန်း၍ရနိုင်ခြင်းနှင့် တည်ငြိမ်ခြင်းကို ရံဖန်ရံခါတွင် ပါလီမန်စနစ်များထက် ပို၍ဖန်တီးပေးနိုင်ပါသည်။ ပါလီမန်စနစ်တွင် တစ်စတစ်စနှင့် မကြာခဏဖျက်သိမ်းခြင်း၊ မကြာခဏပြန်လည်ဖွဲ့စည်းခြင်း သို့မဟုတ် အစိုးရအဖွဲ့၏ တည်ငြိမ်မှုမရှိခြင်းသည် အစိုးရ၏ စီမံကိန်းများ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှုကို ထိခိုက်စေပြီး နိုင်ငံရေးစနစ်ကိုလည်း မတည်မငြိမ် ဖြစ်စေပါသည်။ အာဏာကိုခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်း။ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့်ဥပဒေပြုလွှတ်တော်သည် အားပြိုင်နေသော ပုံစံနှစ်မျိုးကိုကိုယ်စားပြုပြီး ပုံစံတစ်မျိုးခြင်းစီသည် အခြားပုံစံတစ်မျိုးကိုထိန်းကျောင်းနိုင်ပါသည်။ ယင်းတွင် ကွဲပြားခြားနားသော မူဝါဒဆိုင်ရာ နည်းလမ်းများကိုဆွေးနွေးငြင်းခုံနိုင်ရန် လွတ်လပ်ခွင့်ကိုလည်းပိုမိုဖန်တီး	အာဏာရှင်စနစ်ဆီသို့ယိမ်းနိုင်ခြေရှိခြင်း။ သမ္မတစနစ် ရွေးကောက်ပွဲ၏ “အနိုင်ရသူအကုန်ယူ” ဟူသော သဘောသဘာဝကြောင့် သမ္မတများသည်မဲဆန္ဒရှင်အများစု၏ ထောက်ခံမဲဖြင့် ပြိုင်ဘက်အား ပွတ်ကာသီကာ အနိုင်ရခြင်းမှတစ်ပါး အခြားသောအချက်များကြောင့် ရွေးကောက်ခံရခြင်းမှာဖြစ်ခဲလေ့ရှိပြီး နိုင်ငံတော်၏ တစ်ခုတည်းသောဂုဏ်သိက္ခာနှင့်အာဏာအရှိဆုံးသော နိုင်ငံရေးရာထူးကိုပါ တစ်ဦးတည်း ရလေ့ရှိသည်။ တစ်ခါတစ်ရံတွင် ထောက်ခံမဲအနည်းငယ် ပိုမိုရရှိသော်လည်း တိုင်းပြည်တစ်ခုလုံးအား ကိုယ်စားပြုသည်ဟူသောစိတ် ဝင်နေသည့်အခါ သမ္မတသည်အတိုက်အခံများအပေါ် သည်းခံနိုင်စွမ်း နည်းပါးခြင်း၊ နောက်တစ်ကြိမ် ပြန်လည်ရွေးကောက်ခံရရန်အတွက် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကို အလွဲသုံးစားပြုလုပ်နိုင်ချေများ ဖြစ်ပေါ်နိုင်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ဥပဒေအထက်တွင် ရှိနေသည်ဟူသော ခံစားထင်မြင်ချက်မျိုး ပေါ်ပေါက်စေရန် ဖန်တီးခြင်းမျိုးများပင် ဖြစ်နိုင်သည်။ နိုင်ငံရေးချောင်ပိတ်မှုအခြေအနေ။ ကဏ္ဍနှစ်ရပ်လုံးက ဆုံးဖြတ်ရေးအာဏာကို ညီတူညီမျှထားသောကြောင့် သမ္မတအနေဖြင့် လွှတ်တော်မှတစ်ဆင့် ယင်း၏ လုပ်ငန်းစဉ်များကို ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် လိုအပ်သော ဆန္ဒမဲပမာဏ အများစုကို မရရှိပါက နိုင်ငံရေးအရ မတိုးသာ မဆုတ်သာအခြေအနေမျိုးကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

	ပေးပါသည်။ အစိုးရအပေါ်အတိုက်အခံပြုလုပ်ခြင်းသည်အစိုးရ၏ ရပ်တည်ချက်ကို ထိခိုက်နစ်နာစေခြင်းမရှိသကဲ့သို့ ရွေးကောက်ပွဲအသစ်များ ထပ်မံကျင်းပရန် လိုအပ်မှုကိုလည်းမဖြစ်ပေါ်စေပါ။	
ပါလီမန်စနစ်	အများပါဝင်မှုရှိခြင်း။ ပါလီမန်စနစ်သည် ကွဲပြားခြားနားမှုများကြီးမားစွာ တည်ရှိနေသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအတွင်း ကျယ်ပြန့်၍ ပြည့်စုံသော ပါဝင်မှုရှိသည့် အစိုးရစနစ်ကို ဖန်တီးပေးနိုင်ရန် အလားအလာ ပေးစွမ်းနိုင်ပါသည်။ ပြောင်းလွယ်ပြင်လွယ်ရှိခြင်း။ အစိုးရအဖွဲ့ အကြီးအကဲတစ်ဦး၏ နိုင်ငံရေးစီမံချက်များသည် ပြည်သူလူထုအများစု၏ သဘောထားကို ကိုယ်စားပြုခြင်းမရှိပါက ၎င်းအား ရာထူးမှအချိန်မရွေး ထုတ်ပယ်နိုင်ပါသည်။ အကယ်၍ ၎င်းသည်လွှတ်တော်၏ ထောက်ခံမှုမရရှိပါကအစိုးရအကြီးအကဲက ရွေးကောက်ပွဲအသစ် ကျင်းပနိုင်ပါသည်။ ထိရောက်မှုများ။ အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍသည် နိုင်ငံရေးဗီတိုအာဏာသုံးကာ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၏လုပ်ငန်းတာဝန်ကို နှောင့်နှေးစေခြင်း သို့မဟုတ် ပိတ်ဆို့ခြင်းများ မပြုလုပ်သောကြောင့် ဥပဒေပြုလုပ်ငန်းများ ပိုမိုမြန်ဆန်လာနိုင်ပါသည်။	တည်ငြိမ်မှုမရှိခြင်း။ အစိုးရသည် အများစု၏ ဆန္ဒမဲအရ ပြိုကွဲနိုင်ပါသည်။ အထူးသဖြင့်ညွန့်ပေါင်း အစိုးရသည် အစိုးရအဖွဲ့အား တည်ငြိမ်စေရန် အတွက် အခက်အခဲများပိုမို၍ကြုံတွေ့ နိုင်ပါသည်။ အာဏာကို ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးသည့် အနေအထားများ မရှိခြင်း။ ရင်းနှီးသော ဆက်ဆံရေးကိုထောက်ထား၍ လွှတ်တော်သည် အစိုးရအား ဝေဖန်ခြင်းမပြုကြပါ။ ထို့အပြင် အစိုးရမှလည်း ဖြုတ်ချခံရမည်ကို စိုးရိမ်သဖြင့် ခိုင်မာသော မူဝါဒများနှင့် စီမံချက်များ ကျင့်သုံးနိုင်မှုမရှိခြင်း ပြဿနာရပ်များလည်း ရှိပါသည်။
အရောစနစ်	ပြီးပြည့်စုံမှုရှိခြင်း။ အရောစနစ်သည် အတိုက်အခံ အင်အားစုများအကြား အာဏာခွဲဝေ သတ်မှတ်ပေးခြင်းကို အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ခွင့်ပြုပေးပါသည်။ ပါတီတစ်ခုသည် သမ္မတနေရာကိုရရှိနိုင်ပြီး အခြားတစ်ခုသည် ဝန်ကြီးချုပ် ရာထူးကို ရရှိပိုင်ဆိုင်နိုင်သောကြောင့် နှစ်ခုစလုံးသည် အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ ပုံစံချမှတ်မှုစနစ်များတွင် ခိုင်မာသောနေရာကို ရရှိနိုင်ပါသည်။ ၎င်းကိစ္စရပ်အပေါ် အကောင်းမြင်ရှုထောင့်မှ ဖြစ်နိုင်ခြေကို ခန့်မှန်းရပါက ယင်းသည် ကျန်စနစ်နှစ်ခုလုံး၏ အားသာချက်အချို့ကိုပေါင်းစည်းထားနိုင်ပါသည်။	မတိုးသာမဆုတ်သာအခြေအနေ။ အရောစနစ်တွင် သမ္မတနှင့် ဝန်ကြီးချုပ်အကြား အုပ်ချုပ်မှုပိုင်းဆိုင်ရာ ပဋိပက္ခများရှိနိုင်သည်။ အထူးသဖြင့်မတူညီသော ပါတီများမှ သမ္မတနှင့် ဝန်ကြီးချုပ် 'ယှဉ်တွဲထမ်းဆောင်' ရသောအခြေအနေမျိုးတွင် ဖြစ်တတ်သည်။ ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူယှဉ်တွဲနေထိုင်မှုအောက်တွင် သမ္မတရော ဝန်ကြီးချုပ်ကပါ ပြည်သူ့ကိုယ်စားပြောကြားရန် အာဏာရှိကြောင်း တရားဝင်အတည်ပြုဖော်ပြနိုင်ပါသည်။(သမ္မတစနစ်နှင့်အလားတူစွာ)။ ၎င်းကိစ္စရပ်အပေါ် အဆိုးမြင်ရှုထောင့်မှ ခန့်မှန်းရမည် ဆိုပါက

	ယင်းသည် ကျန်စနစ်နှစ်ခုလုံးမှ စိန်ခေါ်မှု အချို့ကိုလည်း ပေါင်းစည်းထားနိုင်ပါသည်။
--	---

၂.၅။ အစိုးရစနစ်အသီးသီး၏ အားသာချက်များနှင့် စိန်ခေါ်မှုများကို တိုင်းတာသည့် အညွှန်းကိန်းများ၏ အကန့်အသတ်ဖြင့် အရေးပါမှု

တိုင်းပြည်တစ်ပြည်ရှိ နိုင်ငံရေးအခြေအနေအပေါ် အစိုးရစနစ်တစ်ခု၏ သက်ရောက်မှုများကို ကြိုတင်ခန့်မှန်းရန်မှာ ခက်ခဲသောတာဝန်တစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါစနစ်များ၏ အားသာချက်များ၊ စိန်ခေါ်မှုများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ စာရေးဆရာအမျိုးမျိုး၏ ကွဲပြားခြားနားသော အယူအဆများကို စုစည်းဖော်ပြထားသည့် ဇယား ၁ ကို ဖတ်ရှုရာတွင် အကြောင်းအမျိုးမျိုးအရ သတ်ပြု၍ ဖတ်ရှုလေ့လာသင့်ပါသည်။

ပထမဦးစွာ အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း စနစ်တစ်ခုချင်းစီ၏ ဖွင့်ဆိုရှင်းလင်းချက်များအပေါ် ယေဘုယျလက်ခံအတည်ပြုထားသည့် သဘောတူညီချက်ဟူ၍မရှိပါ။ လက်ရှိတွင် အရောစနစ်/ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသမ္မတ (semi-presidential) စနစ်၏ ကွဲပြားသောအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်အနည်းဆုံး ၃ ခု ကို လက်ခံကျင့်သုံးနေကြပြီး တစ်ခုချင်းစီသည် နိုင်ငံများကိုအမျိုးမျိုးသတ်မှတ်ကြပါသည်။ သက်ဆိုင်ရာ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်များအပေါ်မူတည်၍ အချို့နိုင်ငံများသည် ပါလီမန်စနစ်ကျင့်သုံးနေဆဲဟု သတ်မှတ်ခံထားရပြီး အချို့ကမူ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသမ္မတစနစ်ကို ကျင့်သုံးနေခြင်းဖြစ်သည်ဟု သတ်မှတ်လာကြတာမျိုးလည်းရှိပါသည် (ဥပမာ ဩစတြီးယား၊ အိုင်ယာလန်)။ တစ်ချို့နိုင်ငံများကိုမူ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသမ္မတစနစ်အစား သမ္မတစနစ်ကိုသာကျင့်သုံးနေခြင်းဖြစ်သည်ဟု သတ်မှတ်ကြပါသည် (ဥပမာ ကိုရီးယားသမ္မတနိုင်ငံ သို့မဟုတ် တောင်ကိုရီးယား)။ အုပ်ချုပ်မှုစနစ်၏ သဘောတရားတစ်ခုချင်းစီကို မည်ကဲ့သို့အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုကြမည်ဆိုသည့်အပေါ် ဘုံသဘောတူညီမှုမရှိပါက သမ္မတစနစ် သို့မဟုတ် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသမ္မတစနစ်သည် ပြဿနာပေါ်လာနိုင်မည် ဆိုသည်ကို အကျိုးသင့်အကြောင်းသင့်ဆွေးနွေးငြင်းခုံရန် ခက်ခဲပါသည်။

ဒုတိယအချက်အနေဖြင့် သမ္မတစနစ်၏ ပုံစံများမှာ အမျိုးအစားစုံလင်များပြားပြီး သမ္မတ၏အာဏာနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများမှာလည်း မတူကွဲပြားပါသည်။ ထို့ကြောင့် သမ္မတစနစ်ကို ယေဘုယျအမျိုးအစားတစ်ခုအဖြစ်သာစဉ်းစားပြီး ၎င်းစနစ်၏အကျိုးဆက်များကို သာမန်ခြုံငုံကောက်ချက်ချလိုက်ပါက တိကျပြတ်သားခြင်းမရှိသော ပုံစံကိုသာပေးစွမ်းပါလိမ့်မည်။ နိုင်ငံရေးရလဒ်များကို ရှင်း

နိုင်ငံရေးစနစ်များ၏ ကျယ်ပြန့်သော အမျိုးအစားပုံစံများကို သမ္မတစနစ်၊ ပါလီမန်စနစ်နှင့် ယင်းစနစ်နှစ်ခုပေါင်းစပ်ထားသည့် လက္ခဏာရပ်များရှိနေသော အရောစနစ်ဟူ၍ ၃ မျိုးခွဲခြားနိုင်ပါသည်။ စနစ်တစ်ခုချင်းစီ၏ ဖွင့်ဆိုရှင်းလင်းချက်များအပေါ် ယေဘုယျအတည်ပြု သဘောတူညီချက် မရှိပါ။

လင်းဖော်ပြရာတွင် အင်စတီကျူးရှင်းများ၏ဖွဲ့စည်းပုံ (institutional structure) အသေးစိတ် အချက်အလက်များအပေါ် ပိုမိုအလေးထားရန် လိုအပ်ပါသည်။

တတိယအချက်မှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတစ်ခု ရှင်သန်တည်မြဲနိုင်ရန်နှင့် တည်ငြိမ်ပြီး စွမ်းဆောင်ရည်မြင့်သော အစိုးရပေါ်ထွက်လာစေရန် ဆုံးဖြတ်ရာတွင် အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ အပြောင်းအလဲရှိနိုင်သော ကိစ္စရပ် (အစိုးရစနစ်) များအပေါ်ကိုသာ အလေးပေးခြင်းဖြင့် ဆုံးဖြတ် ခြင်းသည်အထင်နှင့်အမြင်လွဲစေတက်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ပါတီရေးရာဦးစားပေးသော နိုင်ငံရေး ပါတီများနှင့် မဲဆန္ဒနယ်တစ်ခုတွင် ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးသာရွေးချယ်ခွင့်ရှိသည့် လွှတ်တော်စနစ် (single-member plurality electoral districts) များသည်သမ္မတစနစ်များထက်ပို၍ ‘အနိုင်ရသူ အားလုံးယူ’ ဆိုသည့်နည်းလမ်းကို မြှင့်တင်ပေးသည်။ အမှန်စင်စစ် အထက်ဖော်ပြပါအချက်များ၏ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် အစိုးရစနစ်အမျိုးအစားများ၏ နိုင်ငံရေးလုပ်ဆောင်ချက်အပေါ်အမှန်တကယ် အကျိုးသက်ရောက်မှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အငြင်း ပွားမှုများရှိပါသည်။ သုတေသနပြုသူအချို့က သမ္မတစနစ်များသည်ပါလီမန်စနစ်များထက် မ အောင်မြင်မှုနှင့် ပိုကြုံတွေ့နိုင်ပြီး အာဏာရှင် စနစ်များဖြင့် အစားထိုးနိုင်သည်ဟု အငြင်းပွား ကြသော်လည်း^၂ အချို့က မူယင်းအချက်ကို အ တိုက်အခံပြု၍ ငြင်းဆန်ကြပြီး^၃ အချို့ကမည် သို့ဆိုစေ ယင်းတို့နှစ်ခုကြားမည်သို့မှဆက်စပ် မှုမရှိဟူ၍ အငြင်းပွားကြပါသည်။^၄

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတစ်ခု ရှင်သန် တည်မြဲနိုင်ရန်နှင့် တည်ငြိမ်ပြီး စွမ်းဆောင် ရည်မြင့်သော အစိုးရပေါ်ထွက်လာစေရန် ဆုံးဖြတ်ရာတွင် အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ အပြောင်းအလဲရှိနိုင်သော ကိစ္စရပ် (အစိုးရ စနစ်) များအပေါ်သာ အလေးပေးခြင်းဖြင့် ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည် အထင်နှင့်အမြင်လွဲစေ တက်ပါသည်။

စတုတ္ထအချက်မှာ နိုင်ငံအလိုက် တိကျသောရေခံမြေခံအနေအထားအပြင် တစ်သီးပုဂ္ဂလ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူများသည်လည်း အရေးကြီးပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ရုရှားတွင် သမ္မတနှင့် ဝန်ကြီးချုပ်ပါဝင်သော ခေါင်းဆောင်မှုနှစ်ရပ်ပါဝင်သည့် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍကို ကျင့်သုံးပါ သည်။ ဘောရစ်စ်ယက်ဆင် သမ္မတဖြစ်နေစဉ်အတွင်း အချို့သော ဝန်ကြီးချုပ်များသည် အစိုးရ၏ မူဝါဒများအပေါ်တွင် ဩဇာသက်ရောက်နိုင်သော်လည်း ဗလာဒီမာပူတင်၏သမ္မတသက်တမ်းတွင်မူ ၎င်း၏ မူဝါဒဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များကိုလိုက်နာရန်အတွက် ဝန်ကြီးချုပ်များအား နုတ်ထွက်စေခဲ့ သည်။ ယင်းသည် တရားဝင်ဖွဲ့စည်းပုံ (formal structure) ဖြစ်သော်လည်း နိုင်ငံရေးသိပ္ပံ ပညာရှင် များက ဗလာဒီမာပူတင်၏ အစိုးရသည် တရားလွန်သမ္မတစနစ်ကို ကျင့်သုံးနေသည်ဟု ယူဆကြ သည်။ ဗလာဒီမာပူတင် ဝန်ကြီးချုပ်ဖြစ်ပြီး ဒီမစ်ထရီ မက်ဒီဗီဒက်အား သမ္မတအဖြစ် ရွေးကောက် တင်မြှောက်ခဲ့သောအခါတွင် ဤယူဆချက်သည် ထပ်မံ၍ပြောင်းလဲခဲ့ပါသည်။ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာသည် ရုရှား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအား ပြင်ဆင်မွမ်းမံမှုမရှိပဲ တစ်သီးပုဂ္ဂလ လှုပ်ရှားမှုများ ၏ ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာရပ်များကြောင့် ပြောင်းလဲခဲ့ပါသည်။

၁၂ ဒီမိုကရေစီနှင့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာပုံစံရေး နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်း (International IDEA)

ပဉ္စမအနေဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ မူကြမ်းရေးဆွဲသူများသည် ပုံစံတစ်ခုနှင့် အခြားသောပုံစံများအကြား မဖြစ်မနေရွေးချယ်ပေးရန် မလိုအပ်ပါ။ လက်တွေ့တွင် ပါလီမန်စနစ်ရွေးချယ်

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ မူကြမ်းရေးဆွဲသူများသည် ပုံစံတစ်ခုနှင့် အခြားသောပုံစံများအကြား မဖြစ်မနေရွေးချယ်ပေးရန် မလိုအပ်ပါ။ လက်တွေ့တွင် ပါလီမန်စနစ် ရွေးချယ်သင့်လား သို့မဟုတ် သမ္မတစနစ်ကို ရွေးချယ်သင့်လားဆိုသည်မှာ ပြဿနာမဟုတ်ပဲ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ် အနေအထားပေါ်မူတည်ကာ လက်တွေ့၌အဆင်ပြေထိရောက်မှုရှိမည့် စနစ်အား ရှာဖွေခြင်းသည်သာ ကိစ္စရပ်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

သင့်လား သို့မဟုတ် သမ္မတစနစ်ကို ရွေးချယ်သင့်လားဆိုသည်မှာ ပြဿနာမဟုတ်ပဲ လက်တွေ့၌အဆင်ပြေထိရောက်မှုရှိမည့် စနစ်အား ရှာဖွေခြင်းသည်သာကိစ္စရပ်တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ မကြာခဏဆိုသလို နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတွင် တည်ရှိနေသောအင်စတီကျူးရှင်းစနစ်အတွက် အခြေအနေများ၊ သမိုင်းဆိုင်ရာနှင့် သင်္ကေတဆိုင်ရာ အကြောင်းပြချက်များရှိသည်။ အလွန်တိကျသော အခြေအနေများအောက်မှသာလျှင် အင်စတီကျူးရှင်း စနစ်တစ်ခုမှ နောက်တစ်ခုသို့ အပြောင်းအလဲတွင် သိသာသောပြောင်းလဲမှုဖြစ်တတ်သည်။

အဆိုပါဖော်ပြချက်များကို သုံးသပ်ခြင်းဖြင့် ဤအခန်းသည် အစိုးရ၏ကဏ္ဍတစ်ခုအတွင်းနှင့် အစိုးရ၏ကဏ္ဍများအချင်းချင်းကြား အပြန်အလှန်ဆက်စပ်မှုကို ထင်ဟပ်စေသောအင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ ဒီဇိုင်းပုံစံသတ်မှတ်မှု၏ တိကျသောရှုထောင့်များအပေါ် အလေးထားဆွေးနွေးဖော်ပြထားပါသည်။ (ဥပမာအားဖြင့်- ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အား ဖျက်သိမ်းခြင်း၊ အစိုးရအဖွဲ့အား ရွေးချယ်ခြင်း၊ သမ္မတသက်တမ်းကန့်သတ်ချက်များနှင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အတွင်း အထက်လွှတ်တော်နှစ်ရပ်၏ အစည်းအဝေးအတွက် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအစရှိသည်) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အထူးလုပ်ငန်းစဉ်များကို ဖော်ပြခြင်းအားဖြင့် ဤအခန်းတွင် အဆိုပါရှုထောင့်များက ပိုမိုကြီးမားပြီး ပြီးပြည့်စုံသည့် အစိတ်အပိုင်းများဖြစ်ကြောင်း အသိအမှတ်ပြုဖော်ပြပါသည်။ ၎င်းတို့၏လုပ်ဆောင်ပုံနှင့် ဆက်စပ်ပုံတို့သည် ၎င်းတို့အား လိုက်နာကျင့်သုံးသည့် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော နောက်ခံအနေအထားပေါ် မူတည်နေပါသည်။ သို့ရာတွင် အဆိုပါအရေးကြီးမှုနည်းပါးသည့် အကြောင်းအရာများကို ပထမဦးစွာ ရွေးချယ်ခွဲထုတ်ကာ ဆွေးနွေးငြင်းခုံခြင်းများစတင်ခြင်းသည် မည်သည့်စနစ်က အမှန်တကယ်လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်သည်ကို သတ်မှတ်ရန်အထောက်အကူပြုပါသည်။ တိကျစွာ သတ်မှတ်ထားသော အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာအာဏာများ၊ အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ စစ်ဆေးထိန်းကျောင်းမှုများ၊ အင်စတီကျူးရှင်းများအတွင်းရှိ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်များအပေါ် အတည်ပြုခြင်းသည် အမျိုးအစားစုံလင်သော ပုံစံသတ်မှတ်မှုများ ဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့ ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်ကိုအခြေခံသည့်နည်းလမ်းသည် တစ်သီးတစ်သန့်လုပ်ကိုလုပ်ရမည့် အရာဟု ဆိုလိုခြင်းမဟုတ်ပါ။ ယင်းသည် မည်သည့်အစိုးရစနစ်ကို ရွေးချယ်ရမည်နှင့် စပ်လျဉ်း၍

ကနဦး နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးချက်များတွင် ချောင်ပိတ်မိနေသောအခြေအနေမှ ရှောင်ရှားရန် အထောက်အကူပြုနိုင်ပါသည်။

အစိုးရစနစ်များအား သုံးသပ်ရာတွင် ထည့်သွင်းပါဝင်လေ့မရှိသော်လည်း အပြန်အလှန် ထိန်းကျောင်းခြင်း (checks and balances) နှင့် အာဏာခွဲဝေခြင်း အစရှိသည့် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော ကိစ္စရပ်များတွင် အရေးကြီးသော အခန်းကဏ္ဍကနေ ပါဝင်လေ့ရှိသည့် အခြားအချက်တစ်ချက်ရှိပါ သေးသည်။ ၎င်းမှာ တရားရေးအဖွဲ့ရွေးချယ်ခန့်အပ်ခြင်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအပြင် ယင်းတို့၏ အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုနှင့် ဥပဒေများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် သို့မဟုတ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်မွမ်းမံမှုများကိုပင် စစ်ဆေးရန်အခွင့်အာဏာရှိသည့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ အခန်းကဏ္ဍဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းအကြောင်းအရာကို ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်၏ အခန်း ၆ တွင် ဖော်ပြထား ပါသည်။

၃။ရည်ရွယ်ချက် / ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍသည် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်က မူကြမ်းရေးဆွဲလိုက်ပြီး တရားစီရင်ရေးက အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုလိုက်သောဥပဒေများအား ပြဋ္ဌာန်းရန်နှင့် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန်ဟူသည့် အစဉ်အလာအားဖြင့် သတ်မှတ်ထားသောရည်ရွယ်ချက်ရှိပြီး အစိုးရ၏ ရှင်သန်တည်မြဲသော ကဏ္ဍသုံးရပ်အနက်မှ တစ်ခုဖြစ်ကြောင်းကို သက်ဆိုင်ရာပြဋ္ဌာန်းစာအုပ်များကို ဖတ်ရှုခြင်းဖြင့် သိရှိနိုင်ပါသည်။ လက်တွေ့တွင် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍသည် ပြိုင်ဘက်ကင်းသည့် အာဏာရှိသော အခန်းကဏ္ဍတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်လျက်ရှိပါသည်။ နိုင်ငံတော်၏ ပုံရိပ်ကို ပြည်တွင်းတွင်ရော နိုင်ငံတကာတွင်ပါ ကိုယ်စားပြုမြှင့်တင်နိုင်သည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ သဘောသဘာဝနှင့်အညီ ခန့်အပ်ထားသောခေါင်းဆောင် သို့မဟုတ် အုပ်ချုပ်သူဟူ၍လည်း မြင်နိုင်ပါသည်။ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ အကြီးအကဲအား ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်းသည် ကြီးစွာသော သဘောထားမတိုက်ဆိုင်မှုများ ဖြစ်စေနိုင်သည့် အလွန်အရေးပါသော ကိစ္စရပ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးရေးလက္ခဏာ အစွဲများကြောင့် ပဋိပက္ခများဖြစ်ပွားသော လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် ပို၍အရေးကြီးပါသည်။ ရွေးကောက်ပွဲသည် အနိုင်ရသူနှင့် ရှုံးနိမ့်သူများကို ခွဲခြားပေးသောကြောင့် ခေါင်းဆောင်အသစ်က ၎င်းအား ထောက်ခံသူများကိုသာ ဦးစားပေးအနေဖြင့် အလေးပေးဆောင်ရွက်ပေး၍အတိုက်အခံပါတီများနှင့်၎င်းတို့နှင့်ပူးပေါင်းခြင်းမရှိသောသူများအား ထိခိုက်နစ်နာစေမည်ကို ရှုံးနိမ့်သူ

အထူးသဖြင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများနှင့် သဟဇာတဖြစ်မှုမရှိခြင်း၊ စွဲမြဲသောကိုယ်စားပြုမှုများရှိခြင်း စသည့်အကြောင်းများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသော ပဋိပက္ခများ တည်ရှိနေသော လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် နိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ အကြီးအကဲအား ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်းသည် အလွန်အရေးပါသော ကိစ္စရပ်တစ်ခုအဖြစ် ရှိနေသည်မှာ အံ့သားသင့်စရာ ကိစ္စရပ်မဟုတ်ပါ။

များက အထိုက်အလျောက် စိုးရိမ်ကြမည်ဖြစ်ပါသည်။ အမှန်စင်စစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမူဘောင် အတွင်း သို့မဟုတ် မူဘောင်အပြင်ကနေ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကို ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ ဗဟို အဆင့်၌သာ တစ်စုတစ်စည်းတည်း ချုပ်ကိုင်ထားခြင်းနှင့် အင်အားကြီးမားစေရန် ကြိုးပမ်းအားထုတ် မှုတို့၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအနေဖြင့် များစွာသောပြည်တွင်းပဋိပက္ခများစတင်နိုင် သို့မဟုတ် ပြန်လည် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ပါသည်။

သို့ရာတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ မူကြမ်းရေးဆွဲခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်ကို လုပ်ဆောင်ကြသူ များက မိမိတို့၏တိုင်းပြည်အတွက် ရရှိနိုင်သောအကောင်းဆုံးနည်းလမ်းများအပေါ် မူတည်၍ ဖြေရှင်းချက်များရှာဖွေကြသည့် ပညာရပ်ဆန်သော လုပ်ငန်းစဉ်သက်သက် တစ်ခုမျှသာမဟုတ်ပါ။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအား မူကြမ်းရေးဆွဲကြသူများနှင့် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးကြသူများသည် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်နိုင်ငံရေးအစီစဉ်များကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အကြောင်းအရာများအဖြစ် အသွင်ပြောင်း ရန်ရည်ရွယ်သော နိုင်ငံရေးလုပ်ရှားသူများ/နိုင်ငံရေးပါတီများ ဖြစ်ကြပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ပုံစံသတ်မှတ်မှုသည် စိတ်ပါဝင်စားမှုအမျိုးမျိုး၊ မျှော်မှန်းချက် အမျိုးမျိုးရှိကြသည့် များစွာသော လုပ်ဆောင်ကြသူများအကြားရှိ သဘောတူညီမှုကို ကိုယ်စားပြုပါသည်။ အဖျက်သမား များနှင့် အကြမ်းဖက်သမားများအပါအဝင် ပဋိပက္ခနောက်ပိုင်း များစွာသောအဖွဲ့အစည်းများသည် ညှိနှိုင်းပြေလည်မှုများကို တောင်းဆိုကြမည်ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်သူများသည် အကောင်းမွန်ဆုံး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ရရှိအောင်မြင်နိုင်မည် မဟုတ်သော်လည်း အကောင်းမွန်ဆုံးသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်ကိုရရှိအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် အောင်မြင်နိုင်ပါသည်။ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ပုံစံချမှတ်မှုများသည် ခိုင်မာသော နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်မှုအခြေအနေ ရှိမရှိအပေါ်မူတည်၍ ကွဲပြားခြားနားမည်ဖြစ်ပြီး ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်၏လမ်း ကြောင်းအပေါ် ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုများလည်းရှိပါသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ရွေးချယ်စရာနည်းလမ်းများကို နှိုင်းယှဉ်ရှုထောင့်ကနေ ရှေ့နောက်ညီညွတ်စွာ စနစ်တကျစီစဉ် ဖော်ပြထားသောကြောင့် ဤအခန်းသည် သက်ဆိုင်သူများအား ယင်းတို့ချမှတ်ထားသည့်နိုင်ငံရေးကိစ္စရပ်များ (agenda) ကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပုံစံ (constitutional format) အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲနိုင်ရန်အတွက် အထောက်အကူပြုပါသည်။ ထို့ပြင် အားပြိုင်မှုရှိသည့် အကျိုးစီးပွားအသီးသီးကို အလားအလာရှိသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ညှိနှိုင်းသဘောတူညီချက် (constitutional compromise) အဖြစ် ထည့်သွင်းရာတွင် အဆင်ပြေလွယ်ကူစေရန် အတွက်အထောက်အကူပြုပါသည်။ ဤအခန်းသည် အဓိကအားဖြင့်နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာ များကို ခွဲဝေသတ်မှတ်နိုင်မည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ရွေးချယ်စရာနည်းလမ်းများအကြောင်း ကို အလေးပေးဖော်ပြထားပါသည်။ ဤအခန်းသည် အချို့သောအခြေအနေမျိုးတွင် ခိုင်မာအား ကောင်းသော နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍမှ ရနိုင်သောအကျိုးအမြတ်များအားလည်း လျစ်လျူရှု ထားခြင်းမရှိပဲ အာဏာကို လူနည်းစုကသာ ဗဟိုအဆင့်တွင် စုစည်းထိန်းချုပ်ထားပြီး အများစုကို

နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာအား ဗဟိုအဆင့်မှ လက်အောက်အဆင့်များသို့ ခွဲဝေပေးရာတွင် အနိမ့်ဆုံးစံနှုန်းအနေဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်သင့်ပါဝင်ထိုက်သူများ ပိုမို၍ပါဝင်နိုင်ရေးအတွက် ခွင့်ပြုပေးရန် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာ ခွဲဝေသတ်မှတ်ခြင်းသည် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအတွင်းအတွက် ဖြစ်နိုင်သလို အစိုးရ၏အခြားသောကဏ္ဍများနှင့်အပြိုင် အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ အပြန်အလှန်ထိန်းကျောင်းခြင်းစနစ်၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအနေဖြင့်လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

ဖယ်ကြဉ်ထားသည့် အလွန်အမင်းချုပ်ကိုင်ထားသော အုပ်ချုပ်ရေးက အတိုင်းအတာတစ်ခုထိ ပြင်းထန်သော ပဋိပက္ခများစွာတို့အား ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည် သို့မဟုတ် ကြီးထွားလာစေနိုင်သည်ဟု ယူဆပါသည်။

နိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာအား ဗဟိုအဆင့်မှ လက်အောက်အဆင့်များသို့ ခွဲဝေပေးရာတွင် အနိမ့်ဆုံးစံနှုန်းအနေဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်သင့်ပါဝင်ထိုက်သူများပိုမို၍ ပါဝင်နိုင်ရေးအတွက် ခွင့်ပြုပေးရန် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာခွဲဝေသတ်မှတ်ခြင်းသည် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအတွက်ဖြစ်နိုင်သလို အစိုးရ၏အခြားသောကဏ္ဍများနှင့်အပြိုင် အင်စတီကျူးရှင်း

ဆိုင်ရာ အပြန်အလှန်ထိန်းကျောင်းခြင်းစနစ်၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအနေဖြင့်လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအား ကြီးကြပ်ထိန်းကျောင်းရေး သို့မဟုတ် ယင်း၏အာဏာများကို စစ်ဆေးထိန်းကျောင်းရာတွင် လုပ်ဆောင်ကြသူများပိုမိုပါဝင်ခြင်းသည် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကိုနှောင့် နှေးကြန့်ကြာစေပြီး တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ဗီတိုအာဏာသုံးရန် အလားအလာများကို ပိုမို၍ဖန်တီးပေးပါသည်။ သို့ရာတွင်အားလုံးပါဝင်မှုရှိသောအုပ်ချုပ်မှုပုံစံနှင့် ထိရောက်မှုရှိသော လုပ်ဆောင်မှုများကြား ဟန်ချက်ညီမျှမှု ရှိရန်လိုအပ်ပါသည်။

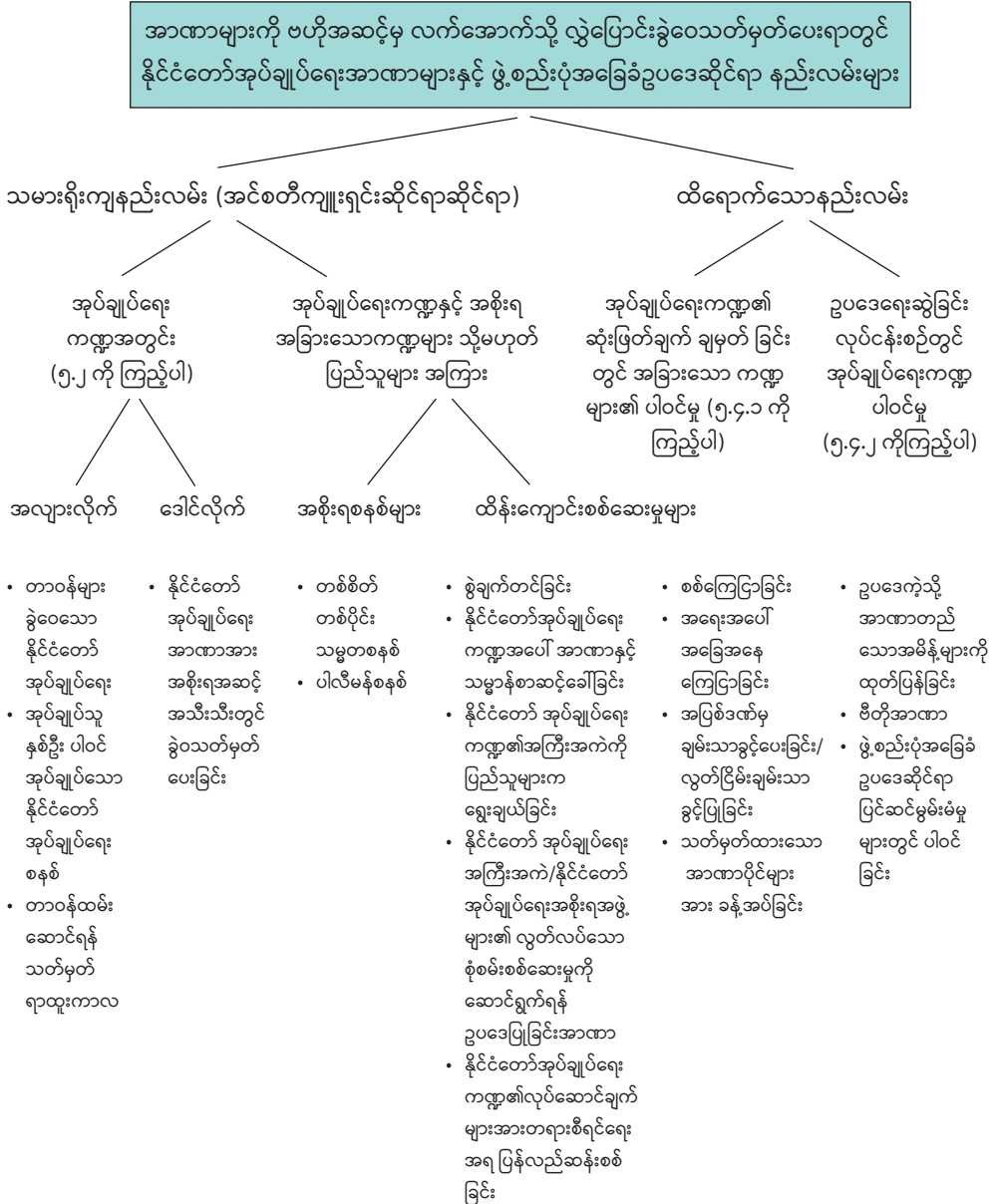
ဤအခန်းတွင် ရေးသားထားသော နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍပုံစံ ရွေးချယ်မှုများ၏ အစိတ်အပိုင်းအသီးသီးကို ပုံ ၄ တွင်ဖော်ပြထားပြီး နှစ်ပိုင်းခွဲထားပါသည်။ ပထမအပိုင်းသည် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ ပကတိဒီဇိုင်းပုံစံ သို့မဟုတ် အင်စတီကျူးရှင်းဒီဇိုင်းပုံစံသတ်မှတ်မှု ရွေးချယ်စရာနည်းလမ်းများ (formal or institutional design options) ဖြစ်ပြီး၊ ဒုတိယအပိုင်းမှာ အင်စတီကျူးရှင်းဒီဇိုင်းပုံစံအတွင်း နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအား အမှန်တကယ်တာဝန်ပေးအပ်ထားသည့် ခိုင်မာသောအခွင့်အာဏာနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အလေးပေးဖော်ပြချက်များ ဖြစ်ပါသည်။

- ၁။ ပထမအပိုင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာဒီဇိုင်းပုံစံသတ်မှတ်မှု၏ ကွဲပြားခြားနားသော ရှုထောင့်နှစ်ခုအား အလေးပေးဖော်ပြထားပါသည်။ ယင်းတို့မှာ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအတွင်းရှိ အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ ဒီဇိုင်းပုံစံသတ်မှတ်မှုနှင့် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍနှင့် အစိုးရ၏ အခြားကဏ္ဍများအကြား အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ ဒီဇိုင်းပုံစံသတ်မှတ်မှုတို့ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအတွင်းရှိ အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ

ဒီဇိုင်းပုံစံသတ်မှတ်မှုတွင် အလျားလိုက်နှင့် ဒေါင်လိုက်ဟူသော ရှုထောင့်နှစ်မျိုးရှိပါသည်။ အလျားလိုက်ရှုထောင့်တွင် နိုင်ငံတော်အဆင့်အုပ်ချုပ်မှု၏ ဖွဲ့စည်းပုံအား ခွဲဝေသတ်မှတ်သောနည်းလမ်းများကို လေ့လာဖော်ပြထားပါသည်။ ထိုသို့ ခွဲဝေသတ်မှတ်ရာတွင် စုပေါင်းသမ္မတစနစ် ဖွဲ့စည်းခြင်း (သမ္မတ၏ လုပ်ငန်းကိစ္စရပ်များတွင် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက် ထက်ပို၍ ပါဝင်ခွင့်ရှိခြင်းကို ဆိုလိုသည်။) နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲနှင့် အစိုးရအကြီးအကဲဟူ၍ အုပ်ချုပ်သူနှစ်ဦးထားရှိသော အုပ်ချုပ်မှုစနစ်ထားရှိခြင်း (သမ္မတနှင့် ဝန်ကြီးချုပ်) သို့မဟုတ် သမ္မတ၏ အာဏာတည်သော ရာထူးသက်တမ်းကာလအတွက် စည်းမျဉ်းများ သတ်မှတ်ခြင်းတို့ဖြင့် လုပ်ဆောင်နိုင်သည်။ ဒေါင်လိုက်ရှုထောင့်တွင်မူ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာများကို နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချကာ အစိုးရ၏ အဆင့်အသီးသီးသို့ ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးပါသည်။ နိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအတွင်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ပုံစံချမှတ်မှုအပြင် အစိုးရ၏ကဏ္ဍများကြားရှိ အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ ဆက်စပ်မှုများသည်လည်း အလွန်အရေးကြီးလှပါသည်။ အစိုးရ၏ကွဲပြားခြားနားသောစနစ်များတွင် အာဏာခွဲဝေခြင်းနှင့် အပြန်အလှန်စစ်ဆေး၍ ဟန့်ချက်ညီစေခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်များအားခြုံငုံ၍ ပုံစံသတ်မှတ်ခြင်းသည် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှုအမျိုးမျိုး ရှိစေနိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင် ပို၍တိကျစွာသတ်မှတ်ထားသော အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ ဒီဇိုင်းသတ်မှတ်မှုနည်းလမ်းများသည် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ လုပ်ဆောင်မှုကိုဆန်းစစ်ရန် အခွင့်အလမ်းအမျိုးမျိုးနှင့် ထိုသို့ဆန်းစစ်နိုင်သည့် အတိုင်းအတာပမာဏအမျိုးမျိုးကို ပေးပါသည်။

၂။ အုပ်ချုပ်ရေးအကြီးအကဲအား အပ်နှင်းထားသည့် တိကျသောလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများသည် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာများထိန်းသိမ်းချုပ်ကိုင်ထားနိုင်မည့် အတိုင်းအတာကို ဆုံးဖြတ်ပေးပါသည်။ အရေးပေါ်အခြေအနေကို ကြေငြာခြင်း၊ လွတ်ငြိမ်းစေခြင်း သို့မဟုတ် လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်များပေးခြင်း၊ သို့မဟုတ် စစ်ကြေငြာခြင်း အစရှိသဖြင့် အစဉ်အလာအရ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍက လုပ်ဆောင်ရသည့် အာဏာများနှင့် အစဉ်အလာအရ ဥပဒေပြုရေးကဏ္ဍ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအောက်တွင်ရှိသော်လည်း အုပ်ချုပ်ရေး၏ ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုလိုသော လုပ်ငန်းဆောင်တာဟူ၍ ခွဲခြားကောင်းခွဲခြားနိုင်ပါလိမ့်မည်။ အုပ်ချုပ်ရေးအကြီးအကဲ၏ ဥပဒေပြုရေးနှင့်စပ်လျဉ်းသော အာဏာများအနက် အချို့မှာ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်က အတည်ပြုလိုက်သည့် ဥပဒေမူကြမ်းများအား ဗီတိုအာဏာသုံး၍ ပယ်ချခြင်း၊ ဒီကရီ (decree) အမိန့်ညွှန်ကြားချက်ဖြင့် ဥပဒေအတည်ပြုပြဌာန်းခြင်း၊ အချို့သော မူဝါဒရေးရာများတွင် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍမှ ဦးဆောင်ခြင်း၊ ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ သို့မဟုတ် လူထုဆန္ဒခံယူပွဲများကိုကျင်းပခြင်းနှင့် ရသုံးမှန်းခြေငွေစာရင်း ပုံစံချမှတ်ခြင်းအစရှိသည့် အာဏာများ ပါဝင်ပါသည်။

ပုံ ၄။ ဗဟိုအဆင့်မှ လက်အောက်သို့ အာဏာများခွဲဝေကျင့်သုံးခြင်းအတွက် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာများ နှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ရွေးချယ်စရာများ

၄။ နောက်ခံအခြေအနေ၏ အရေးပါမှု

နိုင်ငံရေး လုပ်ငန်းစဉ်၊ ပြည်သူ့မူဝါဒ၊ နိုင်ငံရေးတည်ငြိမ်မှု၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၏ ပေါင်းစည်းညီညွတ်မှု စသည်တို့အတွက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာဒီဇိုင်းပုံစံ၏ တိကျစွာသတ်မှတ်ထားချက်များအား အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှုများ၊ အကျိုးဆက်များနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် အဆိုကြမ်း (အယူအဆ) များနှင့် ခန့်မှန်းချက်များအပေါ် ရေးသားဖော်ပြချက် အများအပြားရှိပါသည်။^၅ သို့ရာတွင် လက်တွေ့အနေအထားအရ ဤအကြောင်းအရာနယ်ပယ်အတွင်း ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာဖော်ပြထားသော ခြုံငုံကောက်ချက်ချမှုများအလွန်နည်းပါးပါသည်။ စာရေးဆရာတစ်ဦးရေးသားထားသကဲ့သို့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ကြိုတင်ခန့်မှန်းမှုသည် အရာမရောက်သော မျှော်မှန်းချက်များ၊ မျှော်မှန်းမထားသော အကျိုးရလဒ်များဖြင့် ပြန့်ကျဲနေသည်ဟု ဆိုပါသည်။^၆ ဤသို့ ဖြစ်ရခြင်းမှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ အကြောင်းအရာ၏ စကားလုံးသုံးနှုန်းမှုနှင့် ယင်း၏အကျိုးသက်ရောက်မှုများအကြား ကြားဝင်နိုင်သော နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးစသည့် အမျိုးမျိုးသော ပြောင်းလဲမှုများစွာရှိသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။^၇ ဤပြောင်းလဲစေသော တွန်းအားများကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းဖြင့် ဤအခန်းသည် ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းတွင် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ရွေးချယ်စရာနည်းလမ်းများကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာ ဖော်ပြထားပါသည်။ ထိုသို့ဖော်ပြရာတွင် နိုင်ငံတစ်ခုခုရှိ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ၏ နောက်ခံမိုင်းကြောင်းအခြေအနေကို ရှင်းလင်းဖော်ပြခြင်းမပါရှိပါ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် မတူညီသောအနေအထားအမျိုးမျိုးတွင် တူညီသော စံနှုန်းသတ်မှတ်ချက်တစ်မျိုးတည်းကို အသုံးပြုသောအခါ မတူညီသောရလဒ်အသီးသီး ထွက်ပေါ်လာနိုင်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထိုနည်းတူ ပုံစံမျိုးစုံဖြင့်ကွဲပြားလျက်ရှိသော စံနှုန်းသတ်မှတ်ချက်များကို အသုံးပြုပါကလည်း အလားတူအကျိုးသက်ရောက်မှုမျိုးကိုသာ ရရှိမည်ဖြစ်သည်။

‘ဆိုကြပါစို့။ တီးမှုတ်တဲ့ ဂီတတူရိယာတွေရယ်၊ တီးမှုတ်သူတွေရယ်က မတူတော့ဘူးဆိုရင် တရားဥပဒေဆိုတဲ့ ဂီတသံစဉ်ဟာလည်း ပြောင်းလဲသွားပါတယ်’

ဒမ်ဆာကာ မီရ်ဂျန် (ပါမောက္ခ၊ ယေးလ် တက္ကသိုလ်)၊ ‘အထောက်အထားဆိုင်ရာ ပြောင်းလဲခြင်း၏မရေရာသောကံကြမ္မာ။ အင်ဂလို-အမေရိကန်နှင့် တိုက်ကြီးများဆိုင်ရာစမ်းသပ်ချက်များ’

၄၅ Am/မှတ်တမ်းများ၊ စုစည်းမှု ၈၃၉ (၁၉၉၇)

ထပ်တူညီသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှစ်ခုမရှိနိုင်သောကြောင့် တစ်ခုမှ သင်ခန်းစာများကို အခြားသောမတူညီသည့် အနေအထားများ၊ အခြားလူများ သို့မဟုတ် အခြားသော ယဉ်ကျေးမှု နောက်ခံအနေအထားများတွင် ကွဲပြားစွာ အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ အချို့သော အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ စီမံဆောင်ရွက်ချက်များသည် လူမှုရေးအခြေအနေတစ်မျိုးတွင် အလွန်သင့်လျော်ပြီး ထိရောက်မှုရှိနိုင်သော်လည်း အခြားသော အနေအထားတစ်မျိုးတွင် အသုံးမဝင်ခြင်း သို့မဟုတ် ထိခိုက်နစ်နာစေခြင်းများပင် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများသည် ဥပဒေများ၊ စည်းမျဉ်းများကိုချမှတ်နိုင်သော်လည်း အဆိုပါ ဥပဒေစည်းမျဉ်းများ ကိုယ်တိုင်ကပင် လူ့အဖွဲ့အစည်းကို ပြောင်းလဲစေနိုင်မည်မဟုတ်ပါ။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ အကြောင်းအရာ၏ စကားလုံး သုံးနှုန်းမှုနှင့် ယင်း၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုများအကြား ကြားဝင်နိုင်သော နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးစသည့် အမျိုးမျိုးသော ပြောင်းလဲမှုများစွာရှိပါသည်။ မတူညီသောအနေအထားအမျိုးမျိုးတွင် တူညီသောစံနှုန်းသတ်မှတ်ချက် တစ်မျိုးတည်းကို အသုံးပြုသောအခါ မတူညီသောရလဒ် အသီးသီး ထွက်ပေါ်လာနိုင်ပါသည်။

ဥပမာအားဖြင့်ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ဘုရင်သည် အဓိကအားဖြင့် အခမ်းအနားနှင့်ပွဲတက်ကျင်းပသည့် အကြီးအကဲအဖြစ်သာ သတ်မှတ်ထားပါသည်။ သို့ရာတွင် ထိုင်းနိုင်ငံသားများသည် ၎င်းအား ချင်ခင်မြတ်နိုးမှု၊ လေးစားမှုတို့ဖြင့် တိုင်းပြည်၏ နိုင်ငံရေးကိစ္စရပ်များကိုညွှန်ကြားရန် ပုံစံတကျဖြင့် သတ်မှတ်ထားခြင်းမဟုတ်သော အာဏာများကို နှင်းအပ်ထားပါသည်။ အလားတူစွာပင် အခြားသောနိုင်ငံများတွင်လည်း အပြင်လူများမသိရှိနိုင်သည့် တရားဥပဒေအရ သွယ်ဝိုက်၍ သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီမှုများအရ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအတိုင်းအတာထက်ပို၍ အာဏာများကို လွှဲပြောင်းခဲ့စေနိုင်ပါသည်။ အဆိုပါသဘောတူညီမှုများသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအတွင်း ရေးဆွဲဖန်တီးထားခြင်းမရှိသကဲ့သို့ ထောက်ခံခြင်းများမရှိသော်လည်း ယင်းတို့သည် နိုင်ငံရေးလုပ်ငန်းစဉ်များကို ပုံစံသတ်မှတ်ပေးနိုင်ပါသည်။ ယင်းသည် အထူးသဖြင့် အချို့သော ဓနအင်အားကြီးမားသည့် နိုင်ငံများတွင် ပို၍သိသာထင်ရှားမှုရှိပါသည်။ ဩစတြေးလျတွင် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော ‘ရာထူးမှထုတ်ပယ်ခြင်း’^၈ နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် အကြီးမားဆုံးနိုင်ငံရေးနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အကျပ်ရိက်မှုအခြေ

အစိုးရ စနစ်များသည် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေး ကဏ္ဍ၏အာဏာကို ကွဲပြားစွာပုံစံသတ်မှတ် နိုင်သော်လည်း အမှန်တကယ် အနေအထား များကို အခြေတည်၍ ဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲလာ သည့် အာဏာကိုသာ ရည်ညွှန်းနိုင်ပါသည်။ အခြားသော နိုင်ငံများတွင်လည်း ပြင်ပမှမ သိရှိနိုင်သည့် တရားဥပဒေအရ သွယ်ဝိုက်၍ သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီမှု များသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အတိုင်းအတာထက်ပို၍ အာဏာများကို လွှဲပြောင်းခဲ့စေနိုင်ပါသည်။

အနေသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် မညီညွတ်သောဥပဒေကို တိတိကျကျပြဋ္ဌာန်းခြင်း မဟုတ်ပေမဲ့လည်း အချိန်ကြာရှည်စွာတည်ရှိခဲ့ သော ဩစတြေးလျနိုင်ငံ၏ သဘောတူညီမှု များနှင့် ဆန့်ကျင်နေသည့် လုပ်ငန်းစဉ်အရ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာဖြစ်သော ဥပဒေ တစ်ချို့ကို စုပေါင်းလိုက်သောအခါ ယင်းအနေ အထားသို့ ရောက်ရှိခဲ့ပါသည်။

အစိုးရစနစ်များသည် နိုင်ငံတော်အုပ် ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏အာဏာကို ကွဲပြားစွာသတ် မှတ်နိုင်သော်လည်း အမှန်တကယ်အနေအထား များကို အခြေတည်၍ ဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲလာ

သည့် အာဏာတည်ရှိပုံ (power dynamics) ကိုသာ ညွှန်ပြနိုင်ပါသည်။ ခိုင်မာသောဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေဆိုင်ရာအာဏာများကို အပ်နှင်းခြင်းခံရသည့် သမ္မတတစ်ဦးသည် အပိုင်းပိုင်းကွဲနေသော နိုင်ငံရေးပါတီစနစ်၊ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အတွင်း အားထား၍မရသော ပုံမှန်များနှင့် ရင်ဆိုင်ရာတွင် အားနည်းနိုင်ပါသည်။ အလားတူစွာပင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာလုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာအနည်း ငယ်သာရှိသည့် သမ္မတသည် ၎င်း၏ပါတီမှ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အတွင်း အမတ်နေရာအများစုကို ရရှိထားပါက မူဝါဒချမှတ်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်များကို လွှမ်းမိုးနိုင်သလို ထိမ်းချုပ်မှု/စည်းကမ်းတင်းကြပ် မှုများလည်း ခံရနိုင်ပါသည်။ အခြားတစ်ဘက်ကကြည့်လျှင် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၏အများဆုံးဆန္ဒမဲ ဖြင့် ဝန်ကြီးချုပ်ကိုရွေးချယ်သောလွှတ်တော်စနစ်မှာပင် လွှတ်တော်ရွေးကောက်ပွဲအတွက် ကြိုးပမ်း နေကြသော နိုင်ငံရေးပါတီများသည် အခြားသောနည်းလမ်းများ/ စီမံကိန်းများထက် ယင်းတို့ခေါင်း ဆောင်၏ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးနှင့် စရိုက်လက္ခဏာအပေါ်တွင်သာမူတည်၍ စည်းရုံးကြပါသည်။ ရွေးကောက်ပွဲရလဒ်များကို ကြေငြာသောအခါ ‘အနိုင်ရရှိသူ’ တစ်ဦးအား မီဒီယာမှတစ်ဆင့်ကြေငြာ ပါသည်။ အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သော ရုရှားနိုင်ငံ၏ဥပမာကဲ့သို့ စစ်မှန်သောအာဏာဒီဇိုင်းနှင့်ပတ်သက် လာလျှင် တစ်သီးပုဂ္ဂလ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူများသည်လည်း အရေးပါသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ၏ အမှန်တကယ် အကျိုးသက်ရောက်မှု များကို ဆုံးဖြတ်ပေးသော အကြောင်းတရားများ၏ အပြန်အလှန်သက်ရောက်မှုကို စဉ်းစားရပါလျှင် ဆက်စပ်ဖြစ်ပေါ်နေသည့် အနေအထားတစ်ခုအား ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်စွာ သိနားလည်ခြင်းမရှိပဲ အဆိုပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုကို ခန့်မှန်းနိုင်မည်မဟုတ်ပေ။ မည်သည့်ပုံစံသည် သင့် လျော်စွာ အံဝင်ခွင်ကျဖြစ်မည်ကို ယေဘုယျကောက်ချက်ချရာ၌ မိမိမှီငြမ်းလိုက်သော ပြဋ္ဌာန်းချက် တစ်ခုကိုကျင့်သုံးသည့် နောက်ခံအနေအထားနှင့် ထိုပြဋ္ဌာန်းချက်ကို လက်တွေ့ပြန်လည်အသုံးပြု မည့် လက်ရှိနောက်ခံအနေအထားကို အသေအချာနားလည်သဘောပေါက်ခြင်းမရှိပါက မအောင်

ဆက်စပ် ဖြစ်ပေါ်နေသည့် အနေအထား
တစ်ခုအား ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်စွာ သိနားလည်
ခြင်းမရှိပဲ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ
ပြဋ္ဌာန်းချက်များ၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုကို
ခန့်မှန်းနိုင်မည် မဟုတ်ပေ။

မြင်သောအခြေအနေများနှင့် ကြုံတွေ့ရနိုင်
ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အောက်ဖော်ပြပါ ဆွေးနွေး
တင်ပြမှုများသည် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ
အတွက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ဒီဇိုင်း
ပုံစံသတ်မှတ်မှုကို နားလည်သဘောပေါက်စေ
ရန်ပံ့ပိုးပေးသင့်ပြီး အခြားနိုင်ငံတစ်ခုခု၏ နမူနာ

ဖြစ်ရပ်များနှင့် အကြံပြုချက်များကိုတင်ပြရန် ကြိုးပမ်းထားခြင်းမရှိပါ။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ
အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ နည်းလမ်းများကိုမြင်ရုံနှင့် လက်ခံကာ မိမိနိုင်ငံအတွက် အထောက်အကူပြု
နိုင်သည်ဟု သတ်မှတ်ပြီးလိုက်သည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် တိကျသောမြေပြင်အနေအထားတစ်ခုနှင့်အတူ
ပိုမိုနက်ရှိုင်းစွာလေ့လာရန်သာ အကြံပြုထားပါသည်။

၅။ပုံစံဒီဇိုင်းရွေးချယ်စရာများ

၅.၁။ ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ပုံစံချမှတ်ရာ၌ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုများသော နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအားပုံစံချမှတ်ခြင်း

ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုများသော နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍတစ်ခုတွင် တစ်ဦးတစ်ယောက်၊ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုတည်းက အစိုးရနှင့် တိုင်းပြည်ကိုကိုယ်စားပြုလျက် အာဏာကို နိုင်ငံတော်အဆင့်၌ တစ်စုတစ်စည်းတည်း ထိန်းသိမ်းထားရှိပါသည်။ နိုင်ငံရေးအရ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ အကြီးအကဲ၏အာဏာသည် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်မှပေါ်ပေါက်လာခြင်းမဟုတ်သဖြင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်သည် ယင်းအားအယုံအကြည်မရှိအဆိုကို တင်သွင်းခြင်းအားဖြင့်ဖယ်ရှားခွင့်မရှိပါ။ ထို့အပြင် အကြီးအကဲသည် ဝန်ကြီးအဖွဲ့ကိုလည်း အပြည့်အဝထိန်းချုပ်နိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့်ကြားဖြတ်ရွေးကောက်ပွဲများမှလွဲ၍ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ အကြီးအကဲသည် နိုင်ငံရေးအရ ကြီးကြပ်မှုမှလွတ်မြောက်ပြီး ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၏ အတိုက်အခံပြုခံရနိုင်ခြင်းကိုလည်း ကန့်သတ်ထားပါသည်။ ဤလက္ခဏာရပ်များသည် သမ္မတစနစ်၏ အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ ဒီဇိုင်းပုံစံကို သွားရောက်ထင်ဟပ်နေပါသည်။ သို့ရာတွင် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုများသော နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍများကို သမ္မတစနစ်ကျင့်သုံးသော နိုင်ငံများ၌သာ တွေ့ရှိရသည်မဟုတ်ပါ။ တစ်စိတ်တစ်ဒေသအားဖြင့် ယင်းသည် အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ ဒီဇိုင်းသတ်မှတ်မှု၏ အရေးပါမှုကြောင့်သာမက နိုင်ငံရေးပါတီစနစ်၏ ခိုင်မာမှုနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံ (အပိုင်း ၂.၅ ကို ကြည့်ပါ) သို့မဟုတ် အစိုးရ၏ အာဏာရှင်ဆန်သောလက္ခဏာရပ်များကြောင့် ဤသို့ ဖြစ်ရခြင်းဖြစ်ပါသည်။ လွှတ်တော်စနစ်အတွင်းရှိ အမျိုးမျိုးသောအင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ ဒီဇိုင်းသတ်မှတ်မှုများသည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုများသော နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ရှိနိုင်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အခြားသောရှုထောင့်တစ်ခုမှာ လွှတ်တော်စနစ်တစ်ခုအတွင်း ဝန်ကြီးချုပ်အနေဖြင့် ဝန်ကြီးအဖွဲ့အပေါ် မည်သည့်အတိုင်းအတာဖြင့် အပြည့်အဝထိန်းချုပ်နိုင်သနည်းဟူ၍ပင်ဖြစ်သည် (၅.၃.၂ ကို ကြည့်ပါ)။ သို့ဖြစ်ရာ လွှတ်တော်စနစ်၏ အဓိကကျသည့်

အခြေခံသဘောတရားမှာ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အပေါ် အစိုးရ၏နိုင်ငံရေးအရ မှီခိုခြင်းဖြစ်သော်လည်း ဝန်ကြီး အဖွဲ့အားလုံးသည် ဝန်ကြီးချုပ်၏ တာဝန်ဖြစ်ခြင်း၊ မဖြစ်ခြင်းမှာပင် အလွန်ပင်ကွဲပြားခြားနားပါသည်။ (ဂျာမနီ၏ ဥပမာကို ကြည့်ပါ ။) ။ အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာဒီဇိုင်းသတ်မှတ်မှုအပြင် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအကြီးအကဲအား ချမှတ်ထားသော တာဝန်များသည်လည်း အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာအား ဗဟိုတွင် အမှန်တကယ်ချုပ်ကိုင်ထားရှိမှုအပေါ် သက်ရောက်မှု သွားရှိနေပါသည်။ နိုင်ငံ၏အရေးပေါ်အခြေအနေကြောင့် (နှင့်အတူ ထိုအခြေအနေတွင် အုပ်ချုပ်မှုအာဏာကို တိုးမြှင့်ခြင်း)၊ လွတ်ငြိမ်းစေခြင်း သို့မဟုတ် လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ပေးခြင်း သို့မဟုတ် စစ်ကြေငြာခြင်း စသည်တို့သည် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏အားကြီးမှုကို ညွှန်ပြနေသောအရာများဖြစ်ပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုကိစ္စရပ်များနှင့် ပတ်သက်သည့် ဥပဒေရေးဆွဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် အုပ်ချုပ်ရေးအကြီးအကဲ၏ သက်ရောက်မှုရှိနေသောကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။

အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ အားကြီးနေခြင်းသည် သဘောသဘာဝအရ ထိခိုက်ဆုံးရှုံးစေနိုင်ခြင်း မရှိပါ။ ယင်းသည် တည်ငြိမ်မှုကိုဖန်တီးပေးနိုင်ပြီး သဘောထားကွဲလွဲနေသော အင်အားစုများစွာရှိသည့် နိုင်ငံတော်ကိုလည်း တစ်ခုတစ်စည်းတည်း ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ (ဘရာဇီး၏ဥပမာကို ကြည့်ပါ)။ ယင်းသည် မူဝါဒများအား တစ်ညီတစ်ညွတ်တည်းရှိစေပြီး ကာလရှည်စီမံကိန်းများအတွက် ပံ့ပိုးပေးရာတွင် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍကို ခိုင်မာတောင့်တင်းစေပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် ရွေးကောက်ပွဲခွဲဆွယ်ကာလအတွင်း ကတိကဝတ်ပြုထားခဲ့သော ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကိစ္စရပ်များကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ သမ္မတ ဘားရက်အိုဘားမား

ခိုင်မာသော နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍဆိုင်ရာ ပုံစံချမှတ်မှုအတွက် အဓိကစိန်ခေါ်မှုမှာ အာဏာရှင်စနစ် သို့မဟုတ် ဒီမိုကရေစီစနစ်ပျက်သုန်းစေနိုင်သည့် အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်သို့ ပြောင်းလဲသွားနိုင်ခြင်းကို ကာကွယ်ခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာသည် တရားဥပဒေဆိုင်ရာကြီးကြပ်မှုမှ လုံးဝလွတ်လပ်ပါက သို့မဟုတ် အမြင့်ဆုံးတရားသူကြီးချုပ်များနှင့် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအကြား ဆက်စပ်မှုသည် အလွန်နီးစပ်ပါက အာဏာရှင်စနစ်ဘက်သို့ ယိမ်းလှိဟန်ရှိနေခြင်းကို စီမံအုပ်ချုပ်ရသည်မှာ ပို၍ ကြီးမားသောစိန်ခေါ်မှုတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

အစိုးရလက်ထက် လက်ရှိ ရင်ဆိုင်နေရသော စိန်ခေါ်မှုဥပမာသည် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအနေဖြင့် အခြားသောအစိုးရကဏ္ဍများမှ ဗီတိုအာဏာကျင့်သုံးသူများနှင့် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်နေသည့်စိန်ခေါ်မှုကို မီးမောင်းထိုးပြထားပါသည်။ ခိုင်မာသော နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍဆိုင်ရာ ဒီဇိုင်းပုံစံချမှတ်မှုအတွက် အဓိကစိန်ခေါ်မှုမှာ အာဏာရှင်စနစ် သို့မဟုတ် ဒီမိုကရေစီစနစ် ပျက်သုန်းစေနိုင်သည့် အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်သို့ ပြောင်းလဲသွားနိုင်ခြင်းကို ကာကွယ်ခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာသည် တရားဥပဒေဆိုင်ရာကြီးကြပ်မှုမှ လုံးဝလွတ်လပ်ပါက သို့မဟုတ် အမြင့်ဆုံးတရားသူကြီးချုပ်များနှင့် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအကြား ဆက်စပ်မှုသည်

အလွန်နီးစပ်ပါက ရွေးချယ်ခန့်အပ်ရေးများသည် အဓိကအားဖြင့် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ လက်ဝယ်တွင်သာရှိသောကြောင့် အာဏာရှင်စနစ်ဘက်သို့ ယိမ်းလိုဟန်ရှိနေခြင်းကို စိမ့်အုပ်ချုပ်ရသည်မှာ ပို၍ကြီးမားသော စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။

အီဂျစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၄၀ အတွင်း ယင်း၏ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာမှုသည် ဗဟိုအဆင့်တွင် အာဏာကိုချုပ်ကိုင်ထားသော စနစ်ကို အလွန်အမင်းကျင့်သုံးသည့် အုပ်ချုပ်မှုကဏ္ဍ၏ စိန်ခေါ်မှုများကို မီးမောင်းထိုးပြထားပါသည်။ ယင်းသည် အာဏာရှင်စနစ်ကို ကနဦးအနေဖြင့် ပေါ်ပေါက်စေခဲ့ပြီး ထို့နောက်တွင် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍကဦးဆောင်သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်မှုများသည် အင်စတီကျူးရှင်းများအကြား ဟန်ချက်မညီမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ပါသည်။ အီဂျစ်နိုင်ငံ၏ ၂၀၀၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် သက်တမ်းကန့်သတ်ချက်မရှိသည့် ဗဟိုချုပ်ကိုင်သောအုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကို သမ္မတထံအပ်နှင်းခဲ့ပါသည်။ ထို့အပြင်လိုအပ်ပါက ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များကိုဖျက်သိမ်းရန်နှင့် အောက်ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အဖွဲ့ဝင်တစ်ချို့သာမက အထက်လွှတ်တော်အမတ် (သုံးပုံတစ်ပုံ)ကို ခန့်အပ်နိုင်သည့် အာဏာကို သမ္မတအား အပ်နှင်းထားသည်သာမက အားကောင်းသော ဥပဒေပြုရေးဆိုင်ရာ ဗီတိုအာဏာကိုလည်း ပေးထားပါသည်။ ထိုမျှမက ‘အကြမ်းဖက်မှုကို တိုက်ဖျက်ခြင်း’ ဟူသည့် ကဏ္ဍအောက်တွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်အများအပြားရှိသည်သာမက တပ်မတော်ဦးစီးချုပ် အကြီးအကဲ၊ ရဲဌာန၏အရာရှိချုပ် အကြီးအကဲအဖြစ်ပါ ပေးအပ်ထားပါသည်။ ဤကဲ့သို့ အလားတူပုံစံများရှိသော နိုင်ငံများသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ပြုလုပ်ရာတွင် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ အာဏာလျှော့ချခွဲဝေနိုင်မည့် နည်းလမ်းများ အပေါ် အဓိကထားနိုင်ပါသည်။

၅.၂။ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာများကို အုပ်ချုပ်ရေးအင်စတီကျူးရှင်းအဆင့်ဆင့်သို့ခွဲဝေပေးရာတွင် ရွေးချယ်စရာနည်းလမ်းများ

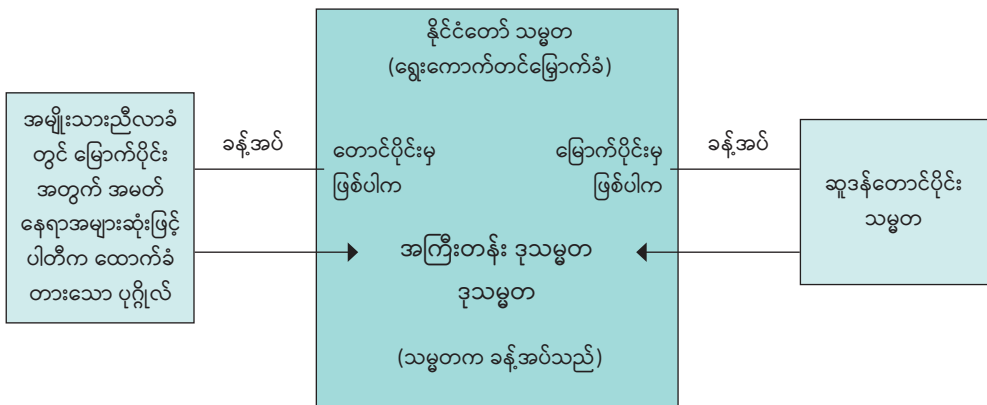
မူကြမ်းရေးဆွဲကြသူများသည် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအတွင်းရှိ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာအားလွှဲပြောင်းခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးရန်နည်းလမ်းနှစ်မျိုးကိုတွေ့ရှိထားပါသည်။ ယင်းတို့မှာ (က) သမ္မတနှင့်ဆိုင်သောကိစ္စရပ်များတွင် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်ထက် ပိုပါဝင်ခွင့်ရှိသော နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ (collegial executive) သို့မဟုတ် အုပ်ချုပ်သူနှစ်ဦးပါဝင်သော အုပ်ချုပ်ရေးစနစ် (dual executive) ကို ပုံစံသတ်မှတ်သည့်အလျားလိုက်နည်းလမ်းနှင့်(ခ) အစိုးရအဆင့်အသီးသီး ထပ်မံဖွဲ့စည်းသည့် ဒေါင်လိုက်နည်းလမ်းဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။

နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာများကို တာဝန်ခွဲဝေသတ်မှတ်သော နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ သို့မဟုတ် အုပ်ချုပ်သူနှစ်မျိုးပါဝင်သော အုပ်ချုပ်ရေးအား ဖွဲ့စည်းခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ အစိုးရ၏ အဆင့် အသီးသီးကိုထပ်မံဖွဲ့စည်းခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးနိုင်ပါသည်။

၅.၂.၁။ တာဝန်ခွဲဝေသတ်မှတ်သော နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေး (collegial executive)

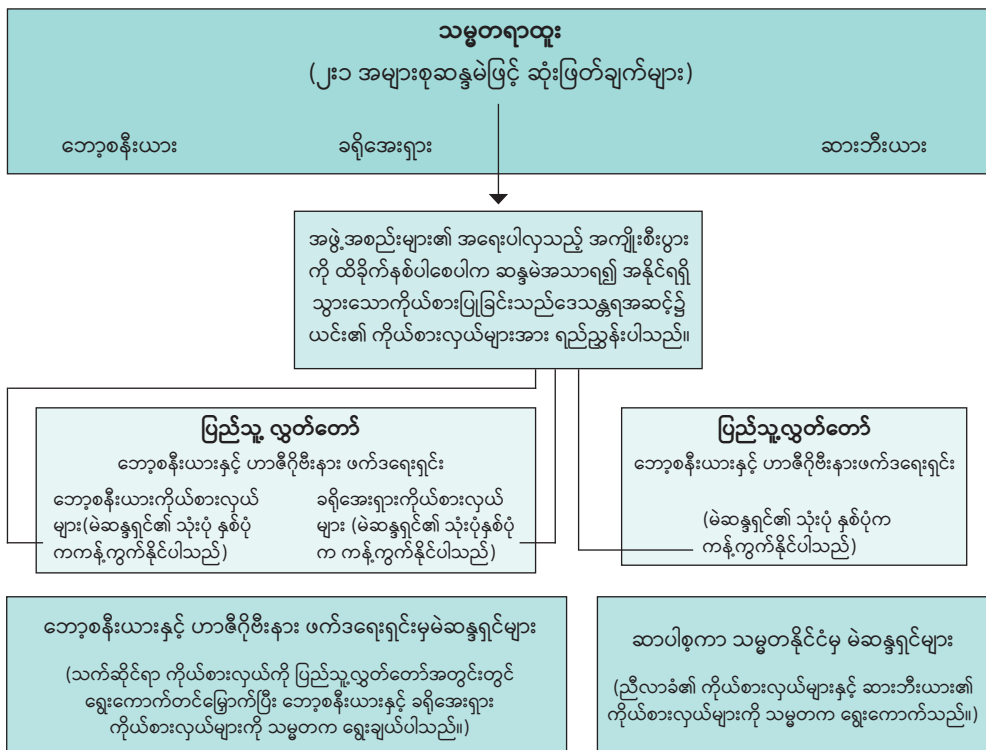
တာဝန်ခွဲဝေသတ်မှတ်သော နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးတွင် နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲ/ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအကြီးအကဲ၏ အင်စတီကျူးရှင်းအတွင်း အမျိုးမျိုးသောတာဝန်ထမ်းဆောင်ကြသူများဖြင့် ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားပါသည်။ တာဝန်ခွဲဝေသတ်မှတ်သော နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးတွင် ပုံစံများစွာ ရှိပါသည်။ ၂၀၀၄ ခုနှစ်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သော ငြိမ်းချမ်းရေးသဘောတူညီမှုအပြီးတွင် ဆူဒန်နိုင်ငံသည် တိကျပြတ်သားသော ရာထူးအဆင့်အတန်းသတ်မှတ်ချက်ဖြင့် သမ္မတတစ်ဦး၊ အကြီးတန်းဒုတိယ သမ္မတတစ်ဦးနှင့် အခြားသော ဒုသမ္မတတစ်ဦးပါဝင်သည့် လျော့ရဲသော စုဖွဲ့မှု ပုံစံဖြင့် တည်ထောင်ခဲ့ပါသည် (ပုံ ၅ ကိုကြည့်ပါ)။ ဆူဒန်တောင်ပိုင်း လွတ်လပ်ရေးမရရှိမီ ၂၀၁၁ ခုနှစ် ဇူလိုင်လအထိ ဆူဒန်သမ္မတသည် တိုင်းပြည်၏တစ်ဦးတည်းသော အကြီးအကဲအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့သော်လည်း အမျိုးမျိုးသောဆုံးဖြတ်ချက်များကြောင့် သမ္မတစနစ်၏ သို့မဟုတ် အကြီးတန်းဒုတိယသမ္မတ၏ သဘောတူညီမှုဖြင့် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းရန် လိုအပ်ခဲ့ပါသည်။ သမ္မတသည် ယင်း၏ လက်အောက်ခံရာထူးနေရာများအတွက် တစ်ဦးကို ဆူဒန်နိုင်ငံမြောက်ပိုင်းမှ ခေါ်ယူခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး ကျန်တစ်ဦးကို ဆူဒန်နိုင်ငံ တောင်ပိုင်းမှ (ယခုအခါ ဆူဒန်နိုင်ငံတောင်ပိုင်းသည် လွတ်လပ်ရေးရပြီး ဖြစ်သည်) ခန့်အပ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ အကြီးတန်း ဒုသမ္မတသည် သမ္မတနှင့် ဇာတိမြေခြင်းမတူညီရပါ။ အကြီးတန်းဒုသမ္မတသည် သမ္မတ၏သဘောဆန္ဒဖြင့် အာဏာကိုထိန်းသိမ်းထား၍ မရနိုင်ပါ။ ယင်းတို့၏ တာဝန်ထမ်းဆောင်ခြင်းသက်တမ်းကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက အခြားနည်းလမ်းများဖြင့် ကြိုတင်သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။

ပုံ ၅။ ဆူဒန်နိုင်ငံ၏ အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်း ခွဲထုတ်မှုမတိုင်မှီ နိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ပုံစံ

ဘော့စနီးယားနှင့် ဟာဇီဂိုဗီးနားရှိ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ မူကြမ်းရေးဆွဲကြသူများသည် ပိုမိုအားကောင်းသော ပူးတွဲအုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ပုံစံကို ရေးဆွဲခဲ့ကြပြီး၊ ယင်းအုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ပုံစံတွင် ပူးတွဲအုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ သုံးရပ်စလုံးသို့ အာဏာညီတူ ညီမျှရရှိစေမည့် ပုံစံဖြင့်သတ်မှတ်ခဲ့ပါသည် (ပုံ ၆ ကို ကြည့်ပါ)။ သမ္မတစနစ်တွင် ပါဝင်မည့် ကိုယ်စားလှယ်များကို တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုပေါင်း စုံမူပေါ်မူတည်၍ ဆုံးဖြတ်ပေးပါသည်။ ခရိုအေးရှားမှ တစ်ဦး၊ ဆာဘီးယားမှတစ်ဦးနှင့် ဘော့စနီးယားမှတစ်ဦးစသဖြင့် နယ်မြေတစ်ခုခြင်းစီက ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးကို ရွေးကောက်တင်မြှောက်ပါသည်။ တစ်ဦးချင်းစီသည် ပြည်ပရေးရာများတွင် တိုင်းပြည်ကို ကိုယ်စားပြုသော အမည်ခံသမ္မတ အဖြစ် ထမ်းဆောင်ရသော်လည်း ၎င်းတို့သည် အလှည့်ကျစနစ်အရ အကြီးအကဲအဖြစ် ဆောင်ရွက်ကြပါသည်။ ဖြစ်နိုင်မည်ဆိုပါက နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍသည် အများပြည်သူတို့၏ သဘောဆန္ဒ ဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်အများဆုံးကိုချမှတ်ရပြီး ဤသို့မဟုတ်ပါက မဲပိုသာသည့် အရေအတွက် ဆုံးဖြတ်ချက်ကိုသာ ရယူပါသည်။ သို့ရာတွင် အများသဘောထားနှင့် ဆန့်ကျင်သောသမ္မတသည် ယင်း၏ နယ်မြေအတွင်း အလွန်အရေးပါသော သဘောထားများအပေါ် ‘ထိခိုက်နစ်နာစေသည်’ ဟူ၍ ဆုံးဖြတ်ကာ ကြေငြာနိုင်သောကြောင့် အများပြည်သူ၏ ဆန္ဒကိုသာသဘောတူလက်ခံပါသည်။ အဆိုပါ ဒေသ၏ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်သည် သုံးပုံနှစ်ပုံ မဲအသာစီးအရေအတွက်ဖြင့် ဤဆုံးဖြတ်ချက်ကို ဟန့်တားနိုင်ရန်အတွက် ဆန္ဒမဲပေးနိုင်ပါသည်။

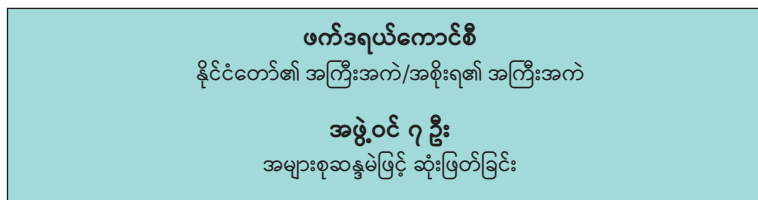
ပုံ ၆။ ဘော့စနီးယားနှင့် ဟာဇီဂိုဗီးနားတို့၏ တာဝန်ဝေမျှခွဲဝေသော အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့

ဘော့စနီးယားနှင့် ဟာဇီဂိုဗီးနားတို့၏ တာဝန်ခွဲဝေသတ်မှတ်၍ ထမ်းဆောင်သော နိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့နှစ်ခုလုံးသည် တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများနှင့် ဖြစ်ပွားသည့် ပြင်းထန်သော ပြည်တွင်းစစ်များအပြီးဆောင်ရွက်ရသည့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်များ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ (ဆူဒန်နိုင်ငံ၏ ၂၀၀၅ ဘက်စုံငြိမ်းချမ်းရေးသဘောတူညီမှုနှင့် ဘော့စနီးယားနှင့် ဟာဇီဂိုဗီးနားတို့၏ ၁၉၉၅ ဒေတွန် ငြိမ်းချမ်းရေးသဘောတူညီမှု)။ ယင်းတို့ နှစ်ခုစလုံးတွင် နိုင်ငံတော်အာဏာကို ခွဲတမ်းချရာ၌ ကြားဝင်ဆောင်ရွက်ပေးသူသည် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ အမြင့်ဆုံးအဆင့်တွင်ရှိသော ကိုယ်စားလှယ်များမပါပဲ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ဆောင်ချက်ကို ဆောင်ရွက်နိုင်မည် မဟုတ်ပါ။ စစ်ဖက်ပြိုင်နေကြသော ဂိုဏ်းဂဏများအကြားရှိ ရန်လိုမှုများကို အဆုံးသတ်ရန် အလွန်အရေးကြီးလှသော်လည်း အဆိုပါ သဘောတူညီချက်များသည် အုပ်ချုပ်ရေးကို သိသာစွာပင် ပို၍ခက်ခဲစေနိုင်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် ဘော့စနီးယားနှင့် ဟာဇီဂိုဗီးနားတွင် တိုင်းရင်းသားလူ့အဖွဲ့အစည်းများအကြား အပြန်အလှန် ယုံကြည်မှုကင်းမဲ့နေခြင်းသည် ရှိနေဆဲဖြစ်ပြီးဆက်လက်ချီတက်ရမည့် လမ်းခရီးအတွက် ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများကို အဟန့်အတားဖြစ်စေပါသည်။

တာဝန်ခွဲဝေသတ်မှတ်သော နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့၏ တတိယမြောက်ပုံစံကို ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံတွင် ကျင့်သုံးပါသည်။ (ပုံ ၇ ကို ကြည့်ပါ)။ ဖက်ဒရယ်ကောင်စီသည် တိုင်းပြည်တစ်ပြည်၏ အမြင့်ဆုံးနိုင်ငံတော်အဆင့်ရှိသည့် အုပ်ချုပ်ရေးအင်စတီကျူးရှင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းအင်စတီကျူးရှင်းတွင် နိုင်ငံတော်အစိုးရပါဝင်ပြီး အကြီးအကဲအဖြစ်တစ်စုတစ်စည်း တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဘာသာစကားအမျိုးမျိုးပြောဆိုကြသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများကို လုံလောက်မျှတစွာ ကိုယ်စားပြုနိုင်ရန် သင့်လျော်သည့် စဉ်းစားမှုများရှိသော၊ မတူညီသည့် လက်အောက်ခံပြည် နယ်များမှ ရွေးချယ်ခန့်အပ်သော ကိုယ်စားလှယ် (၇) ဦးပါဝင်စေပါသည်။^{၁၀} ဖက်ဒရယ်ကောင်စီဝင် ၇ ဦးကို (ဥပဒေပြုရေး) ဖက်ဒရယ်ကောင်စီက သီးခြားစီရွေးကောက်တင်မြှောက်ပြီး လေးနှစ်တာတာဝန်ထမ်းဆောင်ခွင့်ရရှိပါသည်။ ထိုကောင်စီဝင်များကို အယုံအကြည်မရှိအဆိုဖြင့် ဖယ်ရှား၍ မရပါ။ အဓိကအားဖြင့် နိုင်ငံတော်ကိုယ်စားပြုရန်နှင့် နိုင်ငံတော်ပွဲများတက်ရောက်ရန်ဆိုသည့် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်းတွင် ယင်းကောင်စီဝင်များအနက်မှ တစ်ဦးကိုသမ္မတအဖြစ် အဆိုပြုသော်လည်း ယင်းတို့ကို ညီတူညီမျှသာရွေးကောက်တင်မြှောက်ပါသည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ရာတွင်လည်း ဖက်ဒရယ်ကောင်စီက အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်အနေဖြင့် ဆုံးဖြတ်ပါသည်။ ကောင်စီဝင်တိုင်းသည် သတ်မှတ်ထားသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ အတိုင်းအတာအရ အုပ်ချုပ်ရပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက အာဏာကိုသတ်မှတ်ပေးထားခြင်း မရှိသော်လည်း ၁၉၅၉ ခုနှစ်မှစတင်၍ အကြီးဆုံးပါတီလေးခုသည် ဖက်ဒရယ်ကောင်စီတွင် ပါဝင်ကိုယ်စားပြုထားကြပါသည်။ ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံတွင် ညွန့်ပေါင်းအစိုးရအသုံးပြုခြင်း အခြေခံအကြောင်းတရားများမှာ တိုက်ရိုက်ဒီမိုကရေစီလုပ်ငန်းစဉ်များ၏ အကျိုးဆက်များသာ ဖြစ်ပါသည်။

ပုံ ၇။ ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ၏ တာဝန်ခွဲဝေမှုခွဲဝေသော အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့

ရွေးကောက်တင်မြှောက်ပါသည်
(ပြည်နယ်တစ်ခုလျှင် ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးသာ ပါဝင်သည်။ ဘာသာစကားအသီးသီး
ပြောကြသောလူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ လုံလောက်မှုတသော ကိုယ်စားပြုခြင်း)

ဖယ်ဒရယ် ညီလာခံ (ဥပဒေပြုလွှတ်တော်)
နိုင်ငံတော်ကောင်စီ (အောက်လွှတ်တော်) + ပြည်နယ်များ ကောင်စီ (အထက်လွှတ်တော်)

ဥပမာ ၃ ခုက ရှင်းလင်းဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း တာဝန်ခွဲဝေထမ်းဆောင်သော နိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့သည် အခြားသောအစိုးရစနစ် တစ်မျိုးမျိုးနှင့် ဆက်စပ်နေခြင်းမရှိပါ။ ယင်းကို သမ္မတစနစ် (ဆူဒန်)၊ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသမ္မတစနစ် (ဘော့စနီးယားနှင့် ဟာဇီဂိုဗီးနား) နှင့် တစ်ပိုင်း လွှတ်တော်စနစ် (ဆွစ်ဇာလန်) တို့တွင် အသုံးပြုပါသည်။

၅.၂.၂။ အုပ်ချုပ်သူ နှစ်မျိုးနှစ်စား ပါဝင်သော နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်

အာဏာများကို အလျားလိုက်နည်းလမ်းဖြင့် ခွဲဝေခြင်းသည် နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲနှင့် အစိုးရအကြီးအကဲဟူ၍ အုပ်ချုပ်သူနှစ်ဦးဖြင့် ပါဝင်ဖွဲ့စည်းသော နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ကို ချမှတ်ခြင်းအားဖြင့်လည်း ဖြစ်ပေါ်နိုင်ပါသည်။ ပကတိသဘောအရ ‘အုပ်ချုပ်သူနှစ်ဦးပါဝင်သော နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်’ သည် ကြီးမားသောအစဉ်အလာများရှိပြီး ယင်းကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လက်ခံကြပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် နိုင်ငံများစွာတို့တွင် အစိုးရအကြီးအကဲသည် အစိုးရကိစ္စရပ်များ ကို စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်း၊ မူဝါဒများကို ချမှတ်ခြင်းတို့ကိုဆောင်ရွက်ပြီး နိုင်ငံတော်၏အကြီးအကဲ (သမ္မတ သို့မဟုတ် ဘုရင်) သည် အခမ်းအနားပွဲတက်သည့်ရာထူးပိုင်ဆိုင်ကာ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာလုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာအနည်းငယ်သာရှိပါသည် (နိုင်ငံတော်၏အကြီးအကဲသည် အုပ်စိုးမင်းမူ၍ အစိုးရ၏အကြီး အကဲသည် အုပ်ချုပ်ပါသည်)။ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသမ္မတစနစ်ဟု ရည်ညွှန်းလေ့ရှိသည့် ပို၍အတွဲ အဖက်ညီသော အုပ်ချုပ်သူနှစ်ဦးပါဝင်သည့်အုပ်ချုပ်ရေးသည် လွန်ခဲ့သောဆယ်စုနှစ်နှစ်ခုအတွင်းပို၍ ထင်ရှားအသုံးများလာပါသည်။ သမ္မတစနစ်တစ်ဝက်သာကျင့်သုံးသည့် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသမ္မတ စနစ် (semi-presidential system) ရှိ အုပ်ချုပ်သူနှစ်ဦးပါဝင်သော အုပ်ချုပ်ရေး (dual executive) သည် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍကို ဥပဒေအရ အသိအမှတ်ပြုထားသည့် လွတ်လပ်စွာတည်ရှိသည့် အဖွဲ့ နှစ်ဖွဲ့အဖြစ် ခွဲလိုက်ပါသည်။ ၎င်းအဖွဲ့နှစ်ဖွဲ့မှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ သီးခြားထင်ရှားသော

အင်စတီကျူးရှင်းများဖြစ်ကြပါသည်။ တစ်ဖွဲ့မှာ တိုက်ရိုက်ရွေးကောက် တင်မြှောက်ထားခြင်းမခံရသည့်ဝန်ကြီးချုပ်ဖြစ်ပြီး ၎င်းသည် အစိုးရ၏အကြီးအကဲဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းဝန်ကြီးချုပ်သည် လွှတ်တော်တွင်း အများစုထောက်ခံမှုလိုအပ်ပါသည်။ နောက်တစ်ဖွဲ့သည် ပြည်သူလူထုက ရွေးကောက်တင်မြှောက်လိုက်သည့် နိုင်ငံတော်၏ခေါင်းဆောင်ဖြစ်သူသမ္မတတို့ ဖြစ်ကြပါသည်။ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ အကြီးအကဲနှစ်ရပ်ကြား အာဏာဟန်ချက်ညီမျှမှုသည် အလွန်ကွာဟနိုင်ပါသည်။ အာဏာဟန်ချက်ညီမျှမှုပေါ်တွင်မူတည်၍ အုပ်ချုပ်သူနှစ်ဦးပါဝင်သော နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေး၏ အချို့သောပုံစံများသည် သမ္မတစနစ်ဘက်သို့ပိုအားသာပြီး အခြားသောပုံစံများမှာမူ လွှတ်တော်စနစ်ဘက်သို့ ပို၍အားသာနေပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အီဂျစ်နိုင်ငံ၏ ၂၀၀၇ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အစိုးရသည် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အမြင့်ဆုံးအဖွဲ့အစည်းဖြစ်ကာ ဝန်ကြီးချုပ်သည် ၎င်းအစိုးရအဖွဲ့၏ ထိပ်ဆုံးတွင်ရှိသည်ဟု သတ်မှတ်ထားပါသည်။ သို့ရာတွင် ဤသတ်မှတ်ချက်က အစိုးရ၏အဓိကလုပ်ငန်းတာဝန်သည် သမ္မတအား ယင်း၏မူဝါဒများကို အကောင်အထည်ဖော်ရာ၌ ပံ့ပိုးကူညီရန်ဖြစ်သည်ဟူသည့်အချက်ကို ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ ဖော်ပြထားခြင်းမရှိပါ။ အရေးပါသော မူဝါဒရေးရာအားလုံးအပေါ် အပြီးသတ်ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် သမ္မတပေါ်တွင်သာ တည်မှီနေခြင်းဖြစ်ပြီး ဝန်ကြီးချုပ်သည် (လွှတ်တော်၏ အယုံအကြည်အပြင်) သမ္မတ၏ အယုံအကြည်အပေါ် မှီခိုပါသည်။ အိုင်ယာလန်နိုင်ငံတွင် တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်တင်မြှောက်ထားသော သမ္မတသည် ၎င်းအားဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ လုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးထားသည့် အာဏာနှင့် လုပ်ငန်းတာဝန်များမှလွဲ၍ ကျန်အရေးများတွင် အစိုးရ၏ အကြံပေးချက်အရသာလျှင် ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်ရပါသည်။ အကြောင်းအရာနှစ်ရပ်လုံးတွင် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေး၏ အကြီးအကဲနှစ်ဦးအနက် တစ်ဦးမှာ အုပ်ချုပ်ရေးအတွင်း ဗီတိုအာဏာကို အသုံးပြုခွင့်မရှိပါ။ နိုင်ငံများစွာတို့သည် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ သက်ဆိုင်ရာအကြီးအကဲနှစ်ဦးတို့အား လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာပေးရာတွင် ပိုမို၍ဟန်ချက်ညီသော လုပ်ငန်းစဉ်ကိုရွေးချယ်ထားပါသည်။ စစ်မှန်သောလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအပြင် (မည်သည့်လုပ်ငန်းတာဝန်များကို သမ္မတအတွက်ထား၍ မည်သည့်တို့ကိုအစိုးရအတွက်ထားရမည်ကို စဉ်းစားနိုင်ရန်

အတွက်) ဝန်ကြီးချုပ်နှင့်ဝန်ကြီးအဖွဲ့အား ရွေးချယ်ခန့်အပ်ခြင်း သို့မဟုတ် ထုတ်ပယ်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း သမ္မတ၏ ပါဝင်မှုသည် အလွန်အရေးကြီးပါသည်။ ဝန်ကြီးချုပ်သည် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အတွက် တာဝန်ရှိသောကြောင့် အုပ်ချုပ်သူနှစ်မျိုးပါဝင်သော အုပ်ချုပ်ရေး၏ ဒီဇိုင်းပုံစံများ (အစိုးရ၏အကြီးအကဲ (ဝန်ကြီးချုပ်)အားရွေးချယ်/ခန့်အပ်/ထုတ်ပယ်ရန်အာဏာ အစရှိသည်တို့ကို) အပိုင်း ၅.၃.၁ တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

‘အုပ်ချုပ်သူနှစ်ဦးပါဝင်သောနိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်’ တွင် ကြီးမားသော အစဉ်အလာများရှိပါသည်။ နိုင်ငံများစွာတို့တွင် အစိုးရ၏အကြီးအကဲသည် အစိုးရ၏ ကိစ္စရပ်များကို စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်း၊ မူဝါဒများကို ချမှတ်ခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ပြီး နိုင်ငံတော်၏ အကြီးအကဲသည် အခမ်းအနားပွဲတက်သည့်ရာထူးပိုင်ဆိုင်ကာ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ အနည်းငယ်သာရှိပါသည်။

အာဏာများကိုခွဲဝေသတ်မှတ်ရာတွင် အုပ်ချုပ်သူနှစ်ဦးပါဝင်သော အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ကို ကျင့်သုံးခြင်းဖြင့် ရရှိနိုင်မည့်အလားအလာကောင်းများကိုမျှော်လင့်ကာ အချို့သော နိုင်ငံများသည် အငြင်းပွားဖွယ်ဖြစ်သောရွေးကောက်ပွဲများအပြီး ပဋိပက္ခများလျော့ပါးစေရန်နှင့် ‘ညွှန်ပေါင်းအစိုးရ’ ကိုဖန်တီးရန်အတွက် ယင်းစနစ်အား ကြားဖြတ်ဖြေရှင်းချက်တစ်ခုအဖြစ် စတင်ကျင့်သုံးခဲ့ပါသည်။

တစ်ပိုင်းသမ္မတစနစ်ဟုရည်ညွှန်းလေ့ရှိသည့် ပို၍အတွဲအဖက်ညီသော အုပ်ချုပ်သူနှစ်ဦး ပါဝင်သည့်အုပ်ချုပ်ရေးသည် လွန်ခဲ့သော ဆယ်စုနှစ်နှစ်ခုအတွင်း ပို၍ ထင်ရှားအသုံး များလာပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အား မူကြမ်းရေးဆွဲကြသူများသည် အငြင်းပွားဖွယ်ဖြစ်သော ရွေးကောက်ပွဲများ အပြီး ပဋိပက္ခများလျော့ပါး စေရန် နှင့် ‘ ညွှန်ပေါင်းအစိုးရ’ကို ဖန်တီးရန်စသည့် အထူးကိစ္စရပ်အတွက် ယင်းစနစ်အား ကြားဖြတ်ဖြေရှင်းချက်တစ်ခုအဖြစ် စတင် ကျင့်သုံးခဲ့ပါသည်။

ကင်ညာနိုင်ငံ (၂၀၀၈) နှင့် ဇင်ဘာဘွေနိုင်ငံ (၂၀၀၈) တို့၏ အရေးကိစ္စများတွင် ကြားဖြတ် ဆောင်ရွက်ချက်အရ အတိုက်အခံခေါင်းဆောင် များကို ဝန်ကြီးချုပ်များအဖြစ် ခန့်အပ်ထားရန် ဖြစ်သော်လည်း သမ္မတအား နိုင်ငံတော်အကြီး အကဲနှင့် အစိုးရအကြီးအကဲတို့၏ လုပ်ငန်း တာဝန်နှစ်ရပ်လုံးကိုထမ်းဆောင်ရန်ဆက်လက် အပ်နှင်းထားရှိပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ညွှန် ပေါင်းအစိုးရတစ်ခုတည်းတွင် အတူပေါင်းစည်း ရှိအုပ်ချုပ်စေမည့်အစား ဝန်ကြီးချုပ်များကို အရေးပါသည့် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာ အနည်းငယ်သာပေး၍သမ္မတဖွဲ့စည်းပုံမူဘောင် အတွင်း ထည့်သွင်းထားခြင်းဖြစ်သည်။

၁၉၉၆ နှင့် ၂၀၀၁ ခုနှစ်အတွင်း အစ္စရေးနိုင်ငံ၏ အစိုးရစနစ်သည် အုပ်ချုပ်သူနှစ်ဦးပါဝင် သောအုပ်ချုပ်ရေးအတွက် ရွေးကောက်ပွဲကို ပုံမှန်အတိုင်းမဟုတ်ပဲ ပြောင်းပြန်ကျင်းပခဲ့ပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ နိုင်ငံတော်၏အကြီးအကဲ (အခမ်းအနားတက်ပုဂ္ဂိုလ်) ကို ဥပဒေပြုလွှတ်တော်မှရွေး ကောက်တင်မြှောက်၍ အစိုးရ၏အကြီးအကဲ (ဝန်ကြီးချုပ်)ကို အသစ်ရွေးကောက်ပွဲစည်းလိုက်သော

ဝန်ကြီးချုပ်နှင့် ဝန်ကြီးအဖွဲ့အားရွေးချယ် ခန့်အပ်ခြင်း သို့မဟုတ်ထုတ်ပယ်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်တွင် သမ္မတ၏ ပါဝင်ခြင်းသည် အလွန်အရေးပါပါသည်။

ဥပဒေပြုလွှတ်တော်နှင့် ပြည်သူများက တစ် ပြိုင်နက် တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်တင်မြှောက် ခြင်းဖြစ်သည်။ အစ္စရေးနိုင်ငံတွင် တစ်စစီပြု ကွဲနေသောဥပဒေပြုလွှတ်တော်ကြောင့် တည် ငြိမ်သော အစိုးရကို ဖန်တီးရာတွင် ဤစနစ် သည်လည်း မအောင်မြင်ခဲ့ပါ။ အကြောင်းမှာ

ဝန်ကြီးချုပ်၏ပါတီသည် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အတွင်းအလွန်အားနည်းနေပြီး တည်ငြိမ်သော အစိုးရ ဖန်တီးနိုင်ရန် မဖြစ်နိုင်ခဲ့ပါ။ အမျိုးမျိုးသော နောက်ခံအခြေအနေများ (ဥပမာ- မတူညီသော ပါတီ အနေအထားများ) က ဤနည်းလမ်းအပေါ် မတူညီသောအကောင်းမြင်မှုအမျိုးမျိုး ရှိနိုင်ကြသော် လည်း အစ္စရေး၏ကိစ္စတွင်မူ ယင်းသည်အောင်မြင်ခဲ့ခြင်း မရှိခဲ့ပါ။

၅.၂.၃ သမ္မတရာထူးသက်တမ်း ကန့်သတ်ချက်

နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအကြီးအကဲ၏ ရာထူးသက်တမ်းကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းခြင်းဖြင့် လူတစ်ဦးတစ်ယောက်ထံတွင်သာ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာများစုဝေးတည်ရှိနေမှုကို ဖြေလျှော့ပေးနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် အချိန်ကာလသတ်မှတ်ချက်သည်လည်း အာဏာဖြေလျှော့ခွဲဝေရာတွင် အရေးပါသောအချက်တစ်ချက်ဖြစ်သည်။ ပြည်သူလူထုက မိမိတို့အာဏာရစေလိုသောသူကို ဒီမိုကရေစီစနစ်အရရွေးချယ်ရာတွင် ထိုသို့သောရာထူးသက်တမ်းသတ်မှတ်ချက်များသည် ပြည်သူတို့၏ အပြည့်အဝရွေးချယ်ပိုင်ခွင့်ကို ကန့်သတ်လိုက်သကဲ့သို့ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ရာထူးသက်တမ်း သတ်မှတ်ချက်များသည် ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းရေးနှင့် ရွေးကောက်တင်မြှောက်သောအာဏာရှင်အစိုးရများ (electoral authoritarian regimes) သို့မဟုတ် တည်ထောင်ကာစ ဒီမိုကရေစီစနစ်များ၏ ခိုင်မာတောင့်တင်းစေမှုအတွက်ပံ့ပိုးသည့် အရေးအပါဆုံးသောလုပ်ငန်းစဉ်များအနက်မှ တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ‘မျက်မှောက်ခေတ်အာဖရိကတွင် အုပ်ချုပ်မှုအပြောင်းအလဲနှင့် ခေါင်းဆောင်အပြောင်းအလဲလုပ်ရာတွင် အာဏာသိမ်းခြင်းအစား အချိန်ကာလ (ရာထူးသက်တမ်း) သတ်မှတ်ချက်များနှင့်အတူ ရွေးကောက်ပွဲများပုံမှန်ကျင်းပခြင်းကို အခြေခံကျသော နည်းလမ်းတစ်ရပ်အဖြစ်အသုံးပြုကာ အစားထိုးနိုင်ခဲ့သည်’ဟု စာရေးဆရာနှစ်ဦးကဆိုထားပါသည်။¹¹ ထူးခြားတာကတော့ တူနီးရှားနှင့် အီဂျစ်နိုင်ငံတို့တွင် ရာထူးသက်တမ်းကန့်သတ်ချက်များကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများအတွင်း ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းမရှိပါ။

ရာထူးသက်တမ်းသတ်မှတ်ချက်များသည် ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းရေးနှင့် ရွေးကောက်တင်မြှောက်သော အာဏာရှင်အစိုးရများ သို့မဟုတ် တည်ထောင်ကာစ ဒီမိုကရေစီစနစ်များ၏ ခိုင်မာတောင့်တင်းစေမှုအတွက်ပံ့ပိုးသည့် အရေးအပါဆုံးသော လုပ်ငန်းစဉ်များအနက်မှ တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ အချိန်ကာလ ကန့်သတ်ချက်များမရှိပါက နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအကြီးအကဲသည် အာဏာရှင်စနစ်အောက်တွင် ၎င်းတို့အမြဲတမ်းပြန်လည်ရွေးကောက်ခံရနိုင်မယ့် အနေအထားတစ်ခုကို ဖန်တီးရန်အတွက် အာဏာကို အသုံးပြုလိုစိတ်ရှိနိုင်ပြီး ထိုစိတ်ကိုတွန်းလှန်နိုင်စွမ်းမရှိတက်ကြပေ။

နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ အကြီးအကဲ၏နေရာအပြောင်းအလဲတစ်ခုချင်းစီသည် အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် အရေးကြီးသည်ဟုယူဆပါသည်။ ရာထူးကာလသတ်မှတ်ချက်များသည် နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲ အုပ်ချုပ်ရမည့် အချိန်သက်တမ်းကိုသာ ကန့်သတ်ထားနိုင်သည်။ အုပ်ချုပ်နေစဉ်အတွင်း မည်သည့်အချိန်ကာလတွင်မဆို ၎င်းအကြီးအကဲ၏ အာဏာကို ကန့်သတ်ထားနိုင်ခြင်းမရှိပါ။ သို့သော်လည်း အချိန်ကာလ ကန့်သတ်ချက်များမရှိပါက နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအကြီးအကဲသည် အာဏာရှင်စနစ်အောက်တွင် ၎င်းတို့အမြဲတမ်းပြန်လည်ရွေးကောက်ခံရနိုင်မယ့် အနေအထားတစ်ခု ဖန်တီးရန်အတွက် အာဏာကိုအသုံးပြုလိုစိတ်ရှိနိုင်ပြီး ထိုစိတ်ကိုတွန်းလှန်နိုင်စွမ်း

မရှိတက်ကြပေ။ သို့ဖြစ်ရာ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအကြီးအကဲအား ကာလကန့်သတ်ချက်မရှိပဲ အကြိမ်ကြိမ်ပြန်လည် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်းကို ကာကွယ်ရန်အတွက် ရာထူးသက်တမ်းကန့်သတ်ခြင်းသည် အလွန်အရေးကြီးပါသည်။ အချိန်ကာလသတ်မှတ်ချက် ပုံစံနှစ်မျိုးရှိပါသည်။ ပထမ ပုံစံတစ်မျိုးမှာ အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍတွင်ခွင့်ပြုထားသော ဆက်တိုက်ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံရသည့် အကြိမ်အရေအတွက်ကို ကန့်သတ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့်- ရုရှားနိုင်ငံ¹² နှင့် ဩစတြီးယားနိုင်ငံ¹³ တို့သည် ဆက်တိုက်ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်းကို နှစ်ကြိမ်ထိသာ ခွင့်ပြုထားပါသည်။ သို့သော် သမ္မတဟောင်းကို ကာလတစ်ခုရပ်နားပြီးပါက ရွေးကောက်ပွဲအတွင်း ပြန်လည်ဝင်ရောက် အရွေးခံခြင်းအား တားမြစ်ထားခြင်းမရှိပါ။ ပနားမားနိုင်ငံတွင်¹⁴ ဤသို့ ရပ်နားသည့်ကာလကို သမ္မတ တစ်ဦး တာဝန်ထမ်းဆောင်သော သက်တမ်းနှစ်ခုစာထိ တိုးမြှင့်သတ်မှတ်ထားပါသည်။ ဒုတိယ အမျိုးအစားမှာမူ တာဝန်ထမ်းဆောင်နိုင်မည့် အကြိမ်အရေအတွက်ကို လုံးဝကန့်သတ်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အချို့သောနိုင်ငံများတွင် (ဥပမာ ပါရာဂွေး¹⁵ နှင့် တောင်ကိုရီးယား¹⁶) သမ္မတသက်တမ်း တစ်ကြိမ်စနစ်ကိုသာ ကျင့်သုံးပြီး အများစုသောနိုင်ငံများမှာမူ (ဥပမာ တောင်အာဖရိက¹⁷ နှင့် တူရကီ¹⁸) သက်တမ်းကို နှစ်ကြိမ်ထားရန် ဆုံးဖြတ်ကြပါသည်။

ကမ္ဘာ့အနှံ့အပြားတွင် သမ္မတသက်တမ်း၏ အချိန်ကာလကန့်သတ်ချက်များကို ချမှတ် ထားသော ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေပါ အကြောင်းအရာများလောက် ပြင်ဆင်မွမ်းမံရသော၊ အစားထိုး ရသော သို့မဟုတ် ပြောင်းလဲဖော်ပြရသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ မရှိပါ (ဥပမာ- အယ်ဂျီးရီးယား၊ ဘီလာရုစ်၊ ဘာကီနာ ဖာဆို၊ ကုဒီဒီအီဗွိုင်း၊ ဂါဘွန်၊ ကာဇာခါစတန်၊ နမ်ဘီးယား၊ ဝီရူး၊ သီရီလင်္ကာ၊ ယူဂန်ဒါ) ။ တရားဝင်အားဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ပြောင်းလဲမှု လုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း အဓိကလုပ်ဆောင်သူများအဖြစ် ပါဝင်လေ့မရှိသော်လည်း ထိုကဲ့သို့ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အထူးညှိနှိုင်းပြင်ဆင်မှုများ ပြုလုပ်နိုင်ရန်အတွက် သမ္မတက စီမံဆောင်ရွက် ပါသည်။ အဆိုပါအပြောင်းအလဲများကို ကန့်သတ်ရန်အတွက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမူကြမ်းရေးဆွဲ ကြသူများသည် အကာအကွယ်များကို ထပ်မံ၍ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းကြပါသည်။ အယ်လ်ဆာဗာဒေါ¹⁹ ဟွန်ဒူးရပ်စ်²⁰ နှင့် နစ်ဂါ²¹ တို့တွင် သမ္မတ၏ သက်တမ်းကာလ သတ်မှတ်ချက်အပေါ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာပြဋ္ဌာန်းချက်သည် ပြောင်းလဲ၍မရဟု သတ်မှတ်ထားပြီး ဟွန်ဒူးရပ်စ်²² တွင် ဤသို့ တည်မြဲနေမှုကိုကာကွယ်ရန်အတွက် စစ်တပ်ကိုပင် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာပေးအပ်ထားပါသည်။ တောင်ကိုရီးယား²³ ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှာမူ ကွဲပြားခြားနားပါသည်။ တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံ တွင် သမ္မတ၏ အာဏာတည်သောသက်တမ်းကို တိုးချဲ့ခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေပြင်ဆင်ပြောင်းလဲချက်သည် ၎င်းအဆိုပြုချက်တင်ပြသောအချိန်တွင် အာဏာရှိသော သမ္မတ အတွက် သက်ရောက်မှုရှိမည်မဟုတ်ပါ။

၅.၂.၄။ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကို ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းနည်းလမ်းဖြင့် ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်း

အုပ်ချုပ်သူနှစ်ဦးပါဝင်သော အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်၏ ပုံစံများသည် လူပုဂ္ဂိုလ်အသီးသီးတို့အား ဆုံးဖြတ်ချက်များ အတူတကွ ချမှတ်စေခြင်း သို့မဟုတ် ကွဲပြားခြားနားသော နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာများကိုပုဂ္ဂိုလ်၊ ဌာနအသီးသီးတို့အား အပ်နှင်းခြင်းဖြင့် အစိုးရ၏နိုင်ငံတော်အဆင့် အမြင့်ဆုံး အာဏာကို တစ်ဦးတစ်ယောက်ထက်ပိုသောသူများအကြား ခွဲဝေသတ်မှတ်ရန် အခွင့်အလမ်းများကို ဖန်တီးပေးပါသည်။ အခြားတစ်နည်းမှာ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာများကို အစိုးရအဆင့်အသီး သီးသို့ လွှဲပြောင်းသတ်မှတ်ပေးသော ဒေါင်လိုက်နည်းဖြင့်လည်း ခွဲဝေပေးနိုင်ပါသည်။ (တိုင်းဒေသ ကြီးများ၊ ပြည်နယ်များ၊ ကျေးရွာများ စသဖြင့်) အစိုးရအဆင့်အသီးသီးတွင် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍကို ထားရှိခြင်းသည် ၎င်းကဏ္ဍတွင် နိုင်ငံရေးလုပ်ဆောင်သူများ ပိုမိုပါဝင်လုပ်ဆောင်ကြရန်အတွက် အခြားသောနည်းလမ်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာတစ်ရပ်ကို အုပ်ချုပ်ရေး/အစိုးရ၏ အောက်ပိုင်းအဆင့်များသို့ လုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးခြင်း/လွှဲပြောင်းခွဲဝေ သတ်မှတ်ပေးခြင်းအားဖြင့် တာဝန် ဝတ္တရားနှင့် အရေးပါသောအာဏာများသည် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍမှ လက်အောက်သို့ သွယ် ဖြာစီးဆင်းလာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ သည် ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေအများစုကိုချမှတ်ခြင်းအတွက် သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်များကိုသာ တာဝန် ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ပြည်နယ်အစိုးရများသည် သေဒဏ်စီရင်ချက်ကို ကျင့်သုံးပါက အဆိုပါပြည်နယ်များအတွင်း သေဒဏ်ကျခံရမည့် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများ၏ လွတ်ငြိမ်းခွင့်တောင်းဆို မှုများအပါအဝင် လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်အတွက် ပန်ကြားချက်များကိုပါ ဖြေရှင်းပေးရမည်ဖြစ်ပါ သည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအတွင်းရှိ နိုင်ငံတော်ရာဇဝတ်မှုမျိုးတွင် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများကို လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ပေးနိုင်သည့် သမ္မတ၏အခွင့်အရေးကို တရားဥပဒေဖြင့် ဖယ်ရှားခြင်းမပြုပဲ အာဏာများကို လက်အောက်အဆင့်ဆင့်သို့လွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်းသည် သမ္မတ၏အာဏာကို လျော့ပါး သွားစေပါသည်။

ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းပုံစံအမျိုး မျိုးသည် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအပေါ်ကွဲပြားခြား နားစွာ အကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိစေပါသည်။ ယင်းကဲ့သို့ ခွဲဝေပေးခြင်း၏ အတိုင်းအတာနှင့် အတိမ်အနက်သည် မေးခွန်းနှစ်ခုအပေါ်တွင် မူတည်နေပါသည်။ “ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ သည် အုပ်ချုပ်ရေး/ အစိုးရ (administration/ government) ၏ အခြားသောအဆင့်အသီးသီး သို့ မည်သည့်တာဝန်အမျိုးအစားများကို လွှဲ

နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာများကို အစိုးရအဆင့်အသီးသီးသို့ လွှဲပြောင်း သတ်မှတ်ပေးခြင်းဖြင့် ခွဲဝေပေးနိုင်ပါသည် (တိုင်းဒေသကြီးများ၊ ပြည်နယ်များ၊ ကျေးရွာ များ စသဖြင့်) အစိုးရအဆင့်အသီးသီးတွင် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍကို ထားရှိခြင်းသည် ၎င်း ကဏ္ဍတွင် နိုင်ငံရေးလုပ်ဆောင်သူများ ပိုမို ပါဝင်လုပ်ဆောင် ကြရန်အတွက် အခြား သော နည်းလမ်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

ပြောင်းခဲ့ပေးသနည်းနှင့်နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍက စောင့်ကြည့်ကြီးကြပ်ရေးအတိုင်းအတာ မည်မျှကို ထိန်းသိမ်းထားမည်နည်း” တို့ဖြစ် သည်။ ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ သို့မဟုတ် ရဲ၊ ပုလိပ်များ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်စသဖြင့် အုပ်ချုပ်ရေး/အစိုးရအဖွဲ့များသို့ လွှဲပြောင်းပေးအပ်သော အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာ ပို၍ကြီးမားလာသည့်အတိုင်းတာအလျောက် အာဏာကို လက်အောက်ခံအဖွဲ့အစည်းများသို့ ခွဲဝေ သတ်မှတ်ပေးသည့်အတိုင်းအတာ မြင့်မားလာလေဖြစ်ပါသည်။ ယင်းအတိုင်းအတာသည် နိုင်ငံတော် အဆင့်၌သာအာဏာကို တင်းကြပ်စွာချုပ်ကိုင်ထားသောစနစ်မှ အာဏာကိုလက်အောက်အဖွဲ့အစည်း များထံသို့ လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်းစနစ်အထိ စနစ်များတစ်လျှောက် အချိန်ကြာလာသည်နှင့်အမျှ သိသာခြားနားလာနိုင်ပါသည်။

ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချသည့် ပမာဏကို ပိုမိုတိကျစွာတိုင်းတာရန်အတွက် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်း၊ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းဟူ၍ အဓိကကျသော အခြေခံသဘောတရားသုံးမျိုးကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် လိုအပ်ပါသည်။ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းဆိုသည်မှာ ဗဟိုအစိုးရနှင့် ဆက်စပ်၍ ဒေသန္တရအစိုးရအဖွဲ့အစည်းများက ပိုင်ဆိုင်ထားသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အတိုင်းအတာကို ရည်ညွှန်းပါသည်။ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းဆိုသည်မှာ ဗဟိုအစိုးရက ဒေသန္တရ အစိုးရများအား နိုင်ငံရေးကိုယ်စားပြုခြင်းကဲ့သို့သော နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာလုပ်ငန်းတာဝန်များ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်ခွင့်ပြုထားသော အတိုင်းအတာဖြစ်ပါသည်။ နောက်ဆုံးဖြစ်သည့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းဆိုသည်မှာ ဗဟိုအစိုးရကဒေသန္တရအဖွဲ့အစည်းများအား ဘဏ္ဍာရေးတာဝန် ထမ်းဆောင်ရန် ပေးအပ်ထားသည့်အတိုင်းအတာ ဖြစ်ပါသည်။ အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်းဆိုင်ရာ အဆိုပါအခြေခံသဘောတရားသုံးခုကို အောက်တွင်အသေးစိတ်ဖော်ပြထားပါသည်။

အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အာဏာခွဲဝေပေးခြင်း ဆိုသည်မှာ ဗဟိုအဆင့်မှ ဒေသန္တရအဆင့်သို့ အာဏာ ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်း၊ ကိုယ်စားပြုလုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးခြင်းနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများလွှဲပြောင်းအပ်နှံခြင်းကိုဆိုလိုပါသည်။

အဆိုပါ အခြေခံသဘောတရား သုံးခု အကြားခွဲခြားခြင်းသည် လုပ်ဆောင်မှုအတိုင်း အတာကို ပိုမိုလွယ်ကူစေသော်လည်း ထိရောက်သော ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်း ဖြစ်စေရန် အတွက် ယင်းတို့သုံးမျိုးကို ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ အကယ်၍ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့်

ဘဏ္ဍာရေးဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းသည် နိုင်ငံရေးဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းအပေါ် ပံ့ပိုးခြင်း သို့မဟုတ် လိုက်နာခြင်းမရှိပါက ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုအာဏာလျှော့ချခြင်းသည် အလေးအနက်ရှိသည် မခေါ်ဆိုနိုင်ပါ။

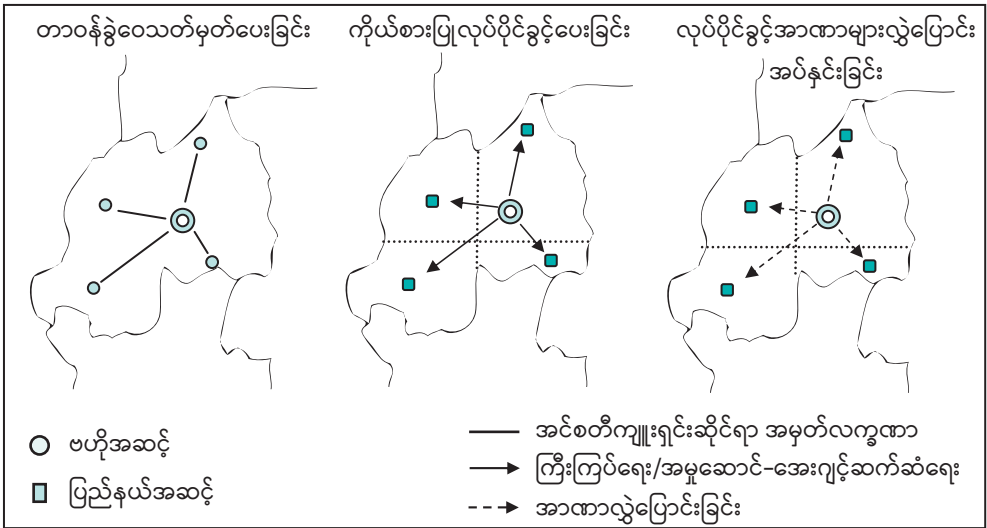
အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်း

အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရာတွင် ပုံစံသုံးမျိုးရှိပါသည်။ ‘ဗဟိုအဆင့်မှ ဒေသန္တရအဆင့်သို့ တာဝန်ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်း (de-concentration)’²⁴ ၊ ‘ကိုယ်စားပြုလုပ်ပိုင်ခွင့်

ပေးခြင်း (delegation)’ နှင့် ‘လုပ်ပိုင် ခွင့်အာဏာများ လွှဲပြောင်းအပ်နှံခြင်း (devolution)’ တို့ဖြစ်ပါသည်။ တစ်ခုချင်းစီသည် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာလုပ်ပိုင်ခွင့်အတိုင်းအတာ တိုးချဲ့ရရှိစေပါသည် (ပုံ ၈ ကိုကြည့်ပါ)။

ပုံ ၈။ ဗဟိုအဆင့်မှ ဒေသန္တရ အဆင့်သို့ တာဝန်ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်း၊ ကိုယ်စားပြုလုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးခြင်းနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများလွှဲပြောင်းအပ်နှံခြင်းတို့၏ ကွဲပြားထင်ရှားချက်များ

ဗဟိုအစိုးရမှ မူဝါဒအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရာတွင် တာဝန်များကို သက်ဆိုင်ရာဒေသန္တရ အဖွဲ့များသို့ ခွဲဝေပေးသည့်အခါ ဗဟိုအဆင့်မှဒေသန္တရအဆင့်သို့ တာဝန်ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်းဖြစ်ပေါ်သည်။ ဤသို့ လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးသည့်အခါ နယ်မြေနှင့် ပထဝီအနေအထားဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်ခွဲဝေမှုအပြောင်းအလဲများဖြစ်ပေါ်စေသည်။ သို့သော်တာဝန်နှင့်အာဏာသည် ဗဟိုအဆင့်၌သာ ကျန်ရှိပါသည်။ ဤသို့လွှဲပြောင်းခွဲဝေမှုသည် ဒေသန္တရအဆင့်အစိုးရများသို့ အမှန်တကယ်လုပ်ပိုင်ခွင့်ခွဲဝေပေးခြင်းမဟုတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် နောက်ထပ်အစိုးရအဆင့်များကိုလည်း မဖြစ်ပေါ်စေပါ (ပုံ ၈ ကိုကြည့်ပါ)။

အရင်းအမြစ် - Diehl, Katharina, et. al. *Max Planck Manuals on Constitution Building: Structures and Principles of a Constitution*, 2nd edn (Max Planck Institute, 2009) မှ ကိုးကားသည်။ Böckenförde, M., *Decentralization from a Legal Perspective: Options and Challenges* (Unpublished, 2010) ကိုလည်း ကြည့်နိုင်သည်။

ကိုယ်စားပြုလုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးရာတွင် ဗဟိုအစိုးရသည် အမျိုးမျိုးသော ပြည်သူ့ရေးရာလုပ်ငန်းများအတွက် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းနှင့် စီမံခန့်ခွဲရေးတာဝန်များကို အခြားအစိုးရအဆင့်တစ်ခုသို့ ပေးရန်လိုအပ်သည်။ ကိုယ်စားပြုလုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးအပ်ခြင်းသည် အမှုဆောင်အကြီးအမှူးနှင့် အေးဂျင့်အကြား ဆက်ဆံရေးပုံစံမျိုး ဖြစ်ပါသည်။ ဗဟိုအစိုးရသည် အမှုဆောင်အကြီးအမှူးကဲ့သို့ဖြစ်ပြီး

ဒေသန္တရအင်စတီကျူးရှင်းများသည် အေးဂျင့်ကဲ့သို့ဖြစ်ပါသည်။ ကြီးကြပ်မှုအဆင့်မှာကွဲပြားပြီး အလွန်အမင်းဗဟိုထိန်းချုပ်မှုများ ပါဝင်နိုင်ကာ အောက်ခြေအဆင့်များသို့ လုပ်ပိုင်ခွင့်နည်းနည်းသာ ခွင့်ပြုသည်။ ဆန့်ကျင်ဘက်တွင်မူ တရားဝင်လမ်းညွှန်ချက်များကိုလိုက်နာရန် ပြဋ္ဌာန်းထားသည့်အတိုင်း တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ဗဟိုအစိုးရသည် အုပ်ချုပ်ရေးနှင့်မူဝါဒအကောင်အထည်ဖော်မှုကို အပြည့်အဝ ခွဲဝေချထားပေးနိုင်သည်။

လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ လွှဲပြောင်းအပ်နှင်းခြင်းသည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်း၏ အင်အားအကောင်းဆုံးပုံစံဖြစ်ပြီး ဒေသန္တရ သို့မဟုတ် ဒေသန္တရအစိုးရများသို့ အာဏာလွှဲပြောင်းပေးအပ်ခြင်းပါဝင်သည်။ တစ်ဖန် ဤနည်းတွင်လည်း ပုံစံအမျိုးမျိုးရှိပါသည်။ ဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့်ရှိသောတာဝန်များတွင် ကဏ္ဍတစ်ခုအတွက် နိုင်ငံတော်ဥပဒေများပြဋ္ဌာန်းနိုင်သည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များ အကန့်အသတ်ဖြင့် ပါဝင်နိုင်ပြီး (အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်နိုင်ရန်အတွက် သိသာထင်ရှားသော ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်များ သို့မဟုတ် ဥပဒေပြုရေးအာဏာများကို ကျင့်သုံးနိုင်ခွင့်ရှိသော ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးပုံစံအလားတူနှင့်တကွ) စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများချမှတ်ခြင်းနှင့် မူဝါဒများနှင့်မဟာဗျူဟာများ တီထွင်ချမှတ်နိုင်သည်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာလွှဲပြောင်းပေးခြင်း အတိုင်းအတာပေါ်မူတည်ပြီး ဗဟိုအစိုးရသည် အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်နိုင်သည်။ ဗဟိုအစိုးရသည် ဒေသန္တရအဖွဲ့ခွဲများအား အပြည့်အဝ တာဝန်ယူမှုမရှိတော့သောကြောင့် နိုင်ငံရေးဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေး အတိုင်းအတာ

နိုင်ငံရေးဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေးအတိုင်းအတာသည်တာဝန်လွှဲပြောင်းပေးနှင့်အတူ တစ်ပါတည်းဖြစ်နေရမည်ဖြစ်သည်။

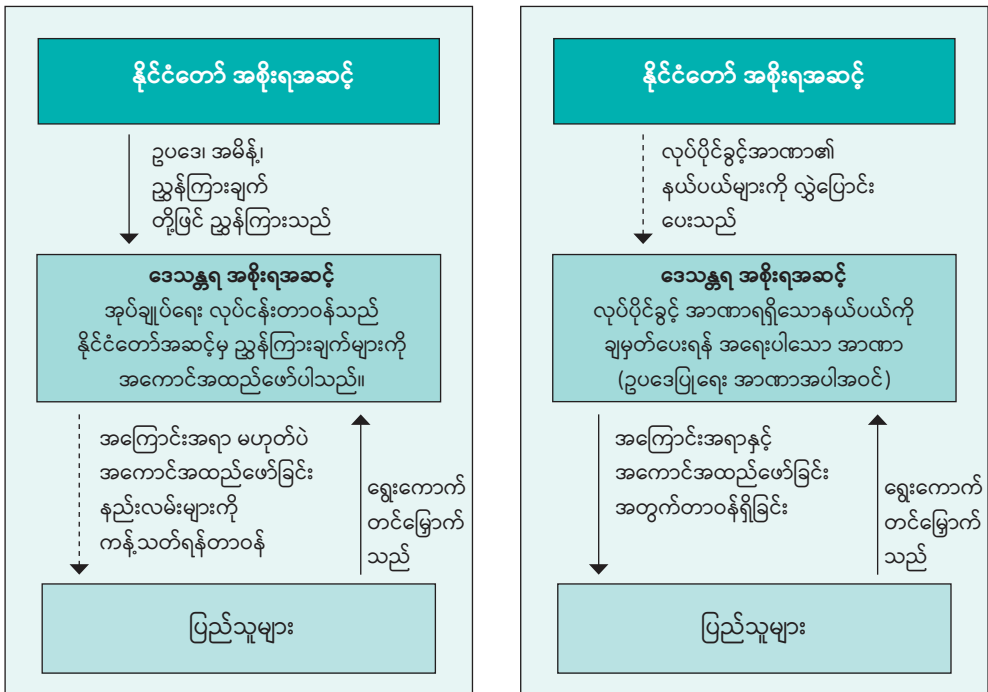
သည်တာဝန် လွှဲပြောင်းပေးနှင့်အတူ တစ်ပါတည်း ဖြစ်နေရမည်ဖြစ်သည်။ မဲဆန္ဒရှင်များအနေဖြင့် ပြည်လုံးကျွတ်ရွေးကောက်ပွဲများတွင်ဆန္ဒမဲပေးခြင်းဖြင့်ထိုတာဝန်ကိုယူရမည်။

နိုင်ငံရေးဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်း

နိုင်ငံရေး ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းတွင် အချက်နှစ်ချက်ပါဝင်ပါသည်။ ၎င်းအချက်နှစ်ချက်မှာ (က) ဗဟိုအစိုးရမှ ဒေသန္တရအစိုးရများသို့ ဒေသန္တရအာဏာပိုင်များကို ရွေးချယ်ခန့်အပ်နိုင်သောအာဏာ လွှဲပြောင်းပေးခြင်းနှင့် (ခ) ဒေသန္တရ သို့မဟုတ် ဒေသအဆင့်တွင် အစိုးရဖွဲ့စည်းရန် အာဏာကို လွှဲပြောင်းခြင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။ ပထမအချက်သည် ဗဟိုအစိုးရအစား နိုင်ငံသားများအား ဒေသ သို့မဟုတ် ဒေသန္တရအဆင့်များတွင်အမှုထမ်းမည့် ကိုယ်စားလှယ်များကို ရွေးကောက်တင်မြှောက်ရန် အခွင့်ပေးသောကြောင့် ၎င်းကို ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေးဟု ဖော်ပြနိုင်သည်။ သို့သော်ဒေသခံအရာရှိများအား ရွေးကောက်တင်မြှောက်နိုင်စွမ်းရှိသည့်တိုင် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံအရာရှိများသည် ဗဟိုညွှန်ကြားချက်များကို ဆက်လက်အကောင်အထည် ဖော်နေသမျှကာလပတ်လုံး နိုင်ငံသားများအနေဖြင့် မူဝါဒကိုအကန့်အသတ်ဖြင့်သာ လွှမ်းမိုးနိုင်ပေလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံသားများအနေဖြင့် ကိုယ်စားလှယ်များကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှုအတွက်သာ တာဝန်ခံနိုင်စေပြီး အရေးပါသောမူဝါဒများချမှတ်ရန်မူ တာဝန်မရှိပေ။ (ပုံ ၉ ၏ ညာဘက် ဇယားကွက်ကို ကြည့်ပါ။)

နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်း၏ ဒုတိယအချက်ကိုမြှင့်တင်ရာတွင် မဲဆန္ဒရှင်များအား ၎င်းတို့၏ဒေသဆိုင်ရာခေါင်းဆောင်ကို ရွေးချယ်ခွင့်ပြုခြင်းအပြင် ဒေသန္တရနိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များသည် နိုင်ငံတော်ဗဟိုမှ လွှဲပြောင်းအပ်နှင်းသော မူဝါဒဆိုင်ရာ တာဝန်များကို ချမှတ်ခြင်း၊ စောင့်ကြည့်ခြင်းနှင့် အကဲဖြတ်ခြင်းတို့ကိုဆောင်ရွက်နိုင်စေမည့် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံဆိုင်ရာအစီအမံများနှင့် အလေ့အကျင့်များကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းပါဝင်သည်။ ထိုကဲ့သို့သောအစီအမံများသည် မြင့်မားသော ဒေသန္တရလုပ်ပိုင်ခွင့်အတိုင်းအတာနှင့် လွတ်လပ်စွာရပ်တည်နိုင်ခွင့်ရှိသော ဥပဒေပြုရေး (သို့) တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဥပဒေပြုအဖွဲ့များ (quasi-legislative) လိုအပ်ပြီး ၎င်းဥပဒေပြုအဖွဲ့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်သည် နိုင်ငံတော်အစိုးရမှ လွှဲပြောင်းအပ်နှင်းသော မူဝါဒရေးရာကိစ္စရပ်များအား ဒီဇိုင်းရေးဆွဲခြင်းနှင့် အသေးစိတ်ရေးဆွဲခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်သည်အထိ ကျယ်ပြန့်သည် (ပုံ ၉ ၏ ဘယ်ဘက် ဇယားကွက်ကို ကြည့်ပါ) ။

ပုံ ၉။ နိုင်ငံရေးဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းဥပမာများ

———> တင်းကြပ်သော ကြီးကြပ်အုပ်ချုပ်ရေး
 -----> ကန့်သတ်ထားသော/အားနည်းသော ကြီးကြပ်အုပ်ချုပ်ရေး

အရင်းအမြစ် - Böckenförde, M., *Decentralization from a Legal Perspective: Options and Challenges* (Gießen: TransMIT, 2010). တရားဥပဒေရှုထောင့်မှ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်း - နည်းလမ်းများနှင့် စိန်ခေါ်မှုများ

ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်း

အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းသည် အစိုးရတာဝန်ဝတ္တရားများ ခွဲဝေမှု အပေါ်တွင် အဓိကထားပြီး နိုင်ငံရေးဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချခြင်းတွင် ထိုတာဝန်ဝတ္တရားများကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရာတွင် ကိုယ်ပိုင်စီမံအုပ်ချုပ်နိုင်ခွင့်အတိုင်းတာ ပါဝင်သည်။ ဘဏ္ဍာရေး ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းသည်မူ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာလုပ်ပိုင်ခွင့်အတိုင်းအတာကို ဆုံးဖြတ် သတ်မှတ်ပါသည်။ လုံလောက်သော ဘဏ္ဍာရေးအရင်းအမြစ်များမရှိပါက ဒေသဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် ဒေသန္တရအာဏာပိုင်များသည် ၎င်းတို့အပ်နှင်းခံရသောတာဝန်အသစ်များအား လုံလောက်စွာလုပ် ဆောင်နိုင်ခြင်းမရှိခြင်းကြောင့် တာဝန်ခံမှုနှင့်တရားဝင်မှုကို အားနည်းစေသည်။

ထို့အပြင် ဘဏ္ဍာရေးဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းကို ချန်လှပ်ထားခြင်း သို့မဟုတ် နှောင့် နှေးစေခြင်းတို့သည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်း၏ အခြားရှုထောင့်၊ ကဏ္ဍများကိုလည်း ထိရောက်မှု မရှိခြင်း ဖြစ်စေနိုင်သည်။

ဗဟိုအဆင့်အုပ်ချုပ်ရေးများသည် ပြည်နယ်အဆင့်အရာရှိများခန့်အပ်ခြင်းကို ဩဇာလွှမ်းမိုး ခြင်းဖြင့် ထိန်းချုပ်ကွပ်ကဲခွင့် အလယ်အလတ်ရှိသည်။ အာဖဂန်နစ္စတန်နှင့်အိန္ဒိယတို့တွင် သမ္မတ သည် ပြည်နယ်အဆင့်များ၏ အုပ်ချုပ်ရေးအကြီးအကဲများကို ခန့်အပ်သည်။ ဂါနာတွင် ဒေသန္တရနှင့် ကျေးလက်အစိုးရဝန်ကြီးဌာနသည် ခရိုင်အဆင့်အုပ်ချုပ်ရေးအကြီးအကဲရာထူးအတွက် ကိုယ်စား လှယ်လောင်းများကို အမည်စာရင်းတင်သွင်းသည်။ သမ္မတကအမည်စာရင်းတင်သွင်းခံရသူများကို ခန့်အပ်ပြီး ခရိုင်လွှတ်တော်က သုံးပုံနှစ်ပုံမဲဖြင့် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများကို အတည်ပြုသည်။ ထို့ အပြင် မှတ်သားစရာရှိသည်မှာ ခရိုင်လွှတ်တော်၏အဖွဲ့ဝင် ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိကို သမ္မတက ခန့်အပ် သည်။

ဘဏ္ဍာရေးဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းကို ချန်လှပ်ထားခြင်း သို့မဟုတ် နှောင့်နှေးစေခြင်း တို့သည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်း၏ အခြားရှုထောင့်၊ ကဏ္ဍများကိုလည်း ထိရောက်မှုမရှိခြင်း ဖြစ်စေနိုင်သည်။ ဘဏ္ဍာရေးအသုံးစရိတ်ဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများ ချမှတ်ခြင်းသည် ဆောင်ရွက်ရ မည့် လုပ်ငန်းတာဝန်များနှင့်ကျွမ်းကျင်မှုများ ချမှတ်တာဝန်ပေးခြင်းနှင့် တွဲဖက်ညီနေရမည်။

၅.၃။ အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်အပေါ် အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ ထိန်းကျောင်းမှုများ

နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကို ထိန်းချုပ်ရန်အတွက် အခြားသော နည်းလမ်းတစ်ခုမှာ ထိန်းကျောင်းစစ်ဆေးရေးစနစ်များကို ပုံစံသတ်မှတ်ခြင်းနှင့် အစိုးရ၏ အခြားသောကဏ္ဍများအပေါ် မှီခိုအားထားခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ ဤအခန်း၏ အစပိုင်းတွင် အလေးပေးဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကို စစ်ဆေးရာတွင် အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ ဒီဇိုင်းပုံစံသတ်မှတ်မှု

နှစ်မျိုးကို အလွန်အသုံးပြုကြပါသည်။ ယင်းတို့မှာ လွှတ်တော်စနစ်နှင့် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း သမ္မတ စနစ်ဟုခေါ်သော အုပ်ချုပ်သူနှစ်မျိုးပါဝင်သည့် အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်တို့ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံရေးလုပ်ပိုင်ခွင့်ကိုထိန်းသိမ်းရန်နှင့် အာဏာကို နှစ်ဖက်စလုံးတွင်ထားရှိရန် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍသည် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်နှင့်ကင်းကွာ၍မရပါ။ လွှတ်တော်စနစ်များတွင် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာသည် (က) ဥပဒေပြုလွှတ်တော်မှဆင်းသက်လာခြင်းဖြစ်သည်။ (ခ) ဥပဒေပြုလွှတ်တော်သည် အစိုးရကိုဖြုတ်ချနိုင်သည့် အယုံအကြည်မရှိအဆိုကို တင်သွင်းနိုင်သည်။ ဖော်ပြပါဖွဲ့စည်းမှုပုံစံသည် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်ကို အားသာစေသည့် အစိုးရ၏ကဏ္ဍများအကြား အထက်အောက်ဆက်ဆံရေးကို ဖန်တီးပါသည်။ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်သည် ဝန်ကြီးအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းမှုအပေါ် တိုက်ရိုက်သက်ရောက်မှုရှိပါက နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကို ထပ်လောင်းထိန်းချုပ်ထားနိုင်ပါသည်။ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသမ္မတ

နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကိုထိန်းချုပ်ရန် အခြားသောနည်းလမ်းတစ်ခုမှာ ထိန်းကျောင်းစစ်ဆေးရေးစနစ်များကို ပုံစံသတ်မှတ်ခြင်းနှင့် အစိုးရ၏ အခြားသောကဏ္ဍများအပေါ် နှိပ်စက်မှုအားထားခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကို စစ်ဆေးရာတွင် အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ ဒီဇိုင်းပုံစံသတ်မှတ်မှုနှစ်မျိုးကို အလွန်အသုံးပြုကြပါသည်။ ယင်းတို့မှာ လွှတ်တော်စနစ်နှင့် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသမ္မတစနစ်ဟုခေါ်သော အုပ်ချုပ်သူနှစ်ဦးပါဝင်သည့် အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

စနစ်ကျင့်သုံးသောအုပ်ချုပ်သူနှစ်ဦးပါဝင်သည့် အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်တွင် ပုံမှန်အားဖြင့် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအားဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ တရားဝင် လွှတ်လပ်စွာရပ်တည်သော သီးခြား အင်စတီကျူးရှင်းနှစ်ခုအဖြစ် ခွဲခြားထားပါသည်။ ယင်းတို့မှာ တိုက်ရိုက်ရွေးချယ်ခြင်းမဟုတ်ပဲ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်တွင်ထောက်ခံမဲအများဆုံးရရှိ၍ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်းခံရသော အစိုးရ၏အကြီးအကဲဖြစ်သည့် ဝန်ကြီးချုပ်နှင့် ပြည်သူ့လူထုက ရွေးကောက်တင်မြှောက်သည့် နိုင်ငံတော်၏ အကြီးအကဲဖြစ်သူ သမ္မတတို့ ဖြစ်ပါသည်။

နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍနှင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်တို့အကြား ဟန်ချက်ညီမျှမှုသည် ကြီးမားစွာကွာဟနိုင်ပါသည်။ အညွှန်းကိန်းလေးခုတို့က နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာများနှင့်ဥပဒေ ပြုလွှတ်တော်၏ ပုံစံချမှတ်မှုများအတွက် သင့်လျော်သောအတိုင်းအတာကို သတ်မှတ်ရန် အထောက်အကူပြုပါသည်။ ယင်းတို့မှာ (က) အုပ်ချုပ်သူနှစ်ဦးပါဝင်သော အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်အတွင်း အစိုးရအကြီးအကဲ (ဝန်ကြီးချုပ်)ကို ခန့်အပ်/ရွေးချယ်/ထုတ်ပယ်နိုင်သော အာဏာ (ခ) ဝန်ကြီးအဖွဲ့အပေါ်ကြီးကြပ်ရေး (ဂ) အယုံအကြည်မရှိ အဆိုတင်သွင်းနိုင်ရန်၊ ဝေဖန်ပြစ်တင်နိုင်ရန် ဖြစ်နိုင်ခြေနှင့် (ဃ) ဥပဒေပြုလွှတ်တော်ကို ဖျက်သိမ်းနိုင်မည့်အာဏာတို့ ဖြစ်ကြပါသည်။

၅.၃.၁။ အစိုးရ၏ အကြီးအကဲ (ဝန်ကြီးချုပ်) အား ခန့်အပ်/ရွေးချယ်/ထုတ်ပယ်နိုင်သော အာဏာ

အုပ်ချုပ်သူနှစ်ဦးပါဝင်သောအုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ကို ရွေးချယ်ပြဋ္ဌာန်းထားသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေများစွာတို့တွင် သမ္မတအား ဝန်ကြီးချုပ်ကို ရွေးချယ်ခန့်အပ်ရန် ခွင့်ပြုထားပါသည် (ဥပမာ- ပြင်သစ်၊ မွန်ဂိုလီးယား၊ မိုဇမ်ဘီခါ၊ နမ်ဘီးယား၊ ဝီရူး၊ ပိုလန်၊ ရုရှ၊ ဆီနီဂေါ တို့၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေများ) ။ အချို့သောနိုင်ငံများတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအတွင်း ‘သမ္မတစနစ် လွှတ်တော် ၏ ညီလာခံအတွင်း ကိုယ်စားပြုပါတီများ၏ အမြင်ကိုလက်ခံရန်နှင့် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲရလဒ် များကိုလေးစားလိုက်နာမှုရှိရန်’ သတ်မှတ်ထားခြင်းအားဖြင့် သမ္မတ၏ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်ကို အတိုင်း အတာတစ်ခုအထိ လျှော့ချထားပါသည်(ပေါ်တူဂီ)²⁵ ။ တစ်ခါတစ်ရံတွင် ဝန်ကြီးချုပ်အား ထုတ်ပယ် ရန်အာဏာသည် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၏ မဲအသာစီးရသော အရေအတွက်ပေါ်တွင်သာ လုံးဝမူတည် နေပါသည် (ဥပမာ- ပြင်သစ်၊ ပေါ်တူဂီ၊ ဆီနီဂေါ)။ အကျိုးဆက်အားဖြင့် သမ္မတ၏ ရွေးချယ်မှုသည် စီရင်ဆုံးဖြတ်ပေးနိုင်ခြင်းမရှိတော့ပါ။ သမ္မတအနေဖြင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်မှထောက်ခံမှု (အနည်း ဆုံးအနေဖြင့် သဘောတူညီမှု) ကိုရရှိစေရန် မျှော်မှန်းထားသူတစ်ဦးတစ်ယောက်ကို သတ်မှတ်နိုင် သောကြောင့် သမ္မတ၏ရွေးချယ်မှုကို ထိုသို့ကန့်သတ်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် ဝန်ကြီးချုပ် ကို ရွေးချယ်ခန့်အပ်ပြီးသည်နှင့် ၎င်းသည် သမ္မတ၏ထိန်းချုပ်မှုအောက်တွင် မရှိတော့ဘဲ သမ္မတ၏ လက်အောက်ခံလည်း မဟုတ်တော့ပါ။ သို့ရာတွင် ဝန်ကြီးချုပ်သည် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၏ လက် အောက်ခံဖြစ်သောကြောင့် အစိုးရ၏မူဝါဒများအား စီမံဆောင်ရွက်ရာတွင် ဥပဒေပြုလွှတ်တော် ဘက်သို့သာ အားသာပါသည်။ အချို့သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများ၌ သမ္မတအနေဖြင့် ဝန်ကြီး

နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်မှုကဏ္ဍအပေါ် တည်ရှိသော နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာနှင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၏ ပုံစံချမှတ်မှု အတိုင်း အတာ၏ ညွှန်ပြချက်တစ်ခုမှာ အုပ်ချုပ်သူ နှစ်ဦးပါဝင်သော အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်အတွင်း အစိုးရ၏ အကြီးအကဲ(ဝန်ကြီးချုပ်) ကို ခန့်အပ်/ရွေးချယ်/ ထုတ်ပယ်နိုင်သော သမ္မတ၏အာဏာ ဖြစ်ပါသည်။

ချုပ်အား ထုတ်ပယ်ရာတွင် ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ် ချက်ရှိစေရန်အတွက် ဖန်တီးပေးခြင်းအား ဖြင့် သမ္မတ၏ နေရာကို တည်တံ့ခိုင်မြဲစေပါသည် (ဥပမာ- မိုဇမ်ဘီခါ၊ နမ်ဘီးယား၊ ဝီရူး၊ ရုရှား)။ အကျိုးဆက်အားဖြင့် ဝန်ကြီးချုပ်သည်သမ္မတ နှင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အကြား ကြားညှပ်နေ ပြီး ၎င်းသမ္မတနှင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်တို့၏ နိုင်ငံရေး နည်းဗျူဟာများအပေါ်ကိုလည်း မှီခို အားထားနေရပါသည်။

လွှတ်တော်စနစ်များတွင် ဝန်ကြီးချုပ်အား ရွေးချယ်သည့်နည်းလမ်းများမှာ ကွဲပြားခြားနား ကြသော်လည်း ယင်း၏မူလပုံစံသည် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၏ ဆန္ဒအပေါ်တွင် မူတည်နေပါသည်။ အချို့သောနိုင်ငံများတွင် ဝန်ကြီးချုပ်အား ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်းသည် ဥပဒေပြုလွှတ်တော် ၏ လက်ထဲတွင်သာ လုံးဝဥသ္မရှိနေပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဆွီဒင်နိုင်ငံတွင် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၏

ဥက္ကဋ္ဌက ဝန်ကြီးချုပ်ကို အဆိုပြုခန့်ထားနိုင်ပါသည်။ အခြားသော နိုင်ငံများတွင် ဝန်ကြီးချုပ်နေရာ အတွက် သမ္မတက မည်သို့ပင်အဆိုပြုနိုင်သော်လည်း သမ္မတ၏ အဆိုပြုချက်ကို ဆန္ဒမဲအများစုမှ ထောက်ခံခြင်း မရှိကြပါက ဥပဒေပြုလွှတ်တော်သည် အခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်ကို ရွေးကောက်တင်မြှောက်နိုင်ပါသည် (ဂျာမနီနိုင်ငံ)။ ထိုအခါ သမ္မတကလည်း အဆိုပါ ရွေးကောက် တင်မြှောက်ထားသူကိုသာ ခန့်အပ်ရပါသည်။ အခြားသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် သမ္မတ သည် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်ရွေးကောက်ပွဲတွင် ကိုယ်စားလှယ်နေရာအရေအတွက် အများဆုံးရရှိ ထားသောပါတီမှရွေးချယ်ကာ ဝန်ကြီးချုပ်တစ်ဦးကို အဆိုပြုနိုင်ပါသည် (ဂရိနိုင်ငံ)။ အချို့ နိုင်ငံများ တွင် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်က ရွေးကောက်တင်မြှောက်ထားသောသူကို နိုင်ငံတော်၏ အကြီးအကဲ အဖြစ်ခန့်အပ်ပေးရန် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ သတ်မှတ်ထားပါသည် (ဂျပန်)။ အကယ်၍ သမ္မတ သည် အချိန်ကာလတစ်ခုတိုင်အောင် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ထားသူကို ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် ခန့်အပ် ခြင်း မရှိပါက အချို့နိုင်ငံများတွင် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်မှ ၎င်းအား ခန့်အပ်ရန်ဆုံးဖြတ်နိုင်ပါသည် (အီသီယိုးပီးယား)။

၅.၃.၂။ ဝန်ကြီးအဖွဲ့အပေါ် ထိန်းချုပ်ခြင်း

ဝန်ကြီးအဖွဲ့အပေါ် ထိန်းချုပ်ခြင်းအား ပုံစံသတ်မှတ်ခြင်းသည် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေး ကဏ္ဍနှင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အကြား ဆက်စပ်မှုကိုလွှမ်းမိုးရန် သို့မဟုတ် အသေးစိတ်ချိန်ညှိရန် အခြားသောနည်းလမ်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ သမ္မတစနစ် အများစုတွင် ဝန်ကြီးအဖွဲ့ကို သမ္မတကသာ ခန့်အပ်၍ ယင်း၏သဘောအတိုင်းသာ အပြည့်အဝတာဝန်ထမ်းဆောင်ပါသည်။ သို့ရာတွင် အနည်း ငယ်သော သမ္မတစနစ်များတွင် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အား ဝန်ကြီးအဖွဲ့၏ဖွဲ့စည်းမှုတွင် နိုင်ငံရေးအရ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခွင့်ပြုထားပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကိုလံဘီယာတွင် ဝန်ကြီးများအား ဥပဒေပြု လွှတ်တော်က ပြင်းထန်စွာဝေဖန်ပြောဆိုနိုင်ပြီး²⁶ အာဂျင်တီးနားတွင်လည်း ဝန်ကြီးအဖွဲ့၏ အကြီး

ဝန်ကြီးအဖွဲ့အပေါ် ထိန်းချုပ်ခြင်းအား ပုံစံ သတ်မှတ်ခြင်းသည် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေး ကဏ္ဍနှင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အကြား ဆက်စပ်မှုကို လွှမ်းမိုးရန် သို့မဟုတ် အသေးစိတ်ချိန်ညှိရန် အခြားသော နည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ဝန်ကြီးအဖွဲ့၏ ပုံစံချမှတ်မှုကို လွှမ်းမိုးခြင်းဖြင့် ဥပဒေပြု လွှတ်တော်သည် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေး ကဏ္ဍ၏ ဦးတည်ချက်လမ်းကြောင်းကိုလည်း ပုံဖော်ပေးနိုင်ပါသည်။

အကဲအား အလားတူပြုမှုနိုင်ပါသည်။²⁷ အုပ် ချုပ်သူနှစ်ဦး ပါဝင်သော အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်၏ စိန်ခေါ်မှုတစ်ခုမှာ ဝန်ကြီးအဖွဲ့မှ အဖွဲ့ဝင်များ ကိုရွေးချယ်ခြင်း/ထုတ်ပယ်ခြင်းပြုလုပ်ရာတွင် သမ္မတ၊ ဝန်ကြီးချုပ်နှင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော် တို့၏ လုပ်ဆောင်ချက်များအကြားလုံလောက် သောဟန်ချက်ညီမျှမှု ရှိရန်ဖြစ်သည်။ ပြင်သစ် နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအရ ဝန်ကြီး ချုပ်သည် ခန့်အပ်ရမည့် သို့မဟုတ် ထုတ်ပယ် ရမည့် ကိုယ်စားလှယ်များအား အဆုံးအဖြတ် ပေးမည့်သမ္မတထံ အကြံပြုတင်ပြ ရပါသည်။

လွှတ်တော်၏ အယုံအကြည်မရှိအဆို တင်သွင်းမှုသည် အစိုးရအဖွဲ့အပေါ်သာ အကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိပြီး အစိုးရအဖွဲ့၏ တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းအပေါ် သက်ရောက်မှုမရှိပါ။ ပီရူးနိုင်ငံတွင် ဥပဒေပြု လွှတ်တော်သည် ဝန်ကြီးအဖွဲ့မှ ကိုယ်စားလှယ်များအား ပြင်းထန်စွာ ဝေဖန်ကန့်ကွက်ရန် အာဏာ ရှိသောကြောင့် ဝန်ကြီးချုပ်၏နေရာကို အားနည်းစေပါသည်။ မွန်ဂိုလီးယားတွင် ဝန်ကြီးချုပ်သည် သမ္မတနှင့်ဆွေးနွေးပြီးနောက် ဝန်ကြီးအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းရန်အဆိုပြုပြီး လွှတ်တော်က ကိုယ်စားလှယ် လောင်းများကို တစ်ဦးချင်းစီအတည်ပြု ခန့်အပ်ပေးပါသည်။ တစ်ဖန်ဝန်ကြီးအဖွဲ့၏ ဒီဇိုင်းပုံစံကို လွှမ်းမိုးခြင်းဖြင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်သည် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ ဦးတည်ချက်လမ်းကြောင်း ကိုလည်း ပုံဖော်ပေးနိုင်ပါသည်။

တောင်အာဖရိကနိုင်ငံ၏ ကြားဖြတ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (၁၉၉၄-၆) တွင် မတူညီသော နည်းလမ်းဖြင့် လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ ယင်းမှာ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၏ဖွဲ့စည်းမှု (the composition of legislature) သည် ဝန်ကြီးအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းမှု (the composition of the Cabinet) အား အဆုံးအဖြတ် ပေးခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်တွင် စုစုပေါင်းအမတ်နေရာ ၅ ရာခိုင်နှုန်းကျော် ရရှိထား သောပါတီက အစိုးရအဖွဲ့၌ ရာထူးတစ်နေရာရခွင့်ရှိသည်။^{၂၈} ဤပြဋ္ဌာန်းချက်၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေး စနစ်အောက်တွင် မတူကွဲပြားသော လူမျိုးစုများအားလုံး ပါဝင်သည့် အစိုးရ တစ်ရပ်ကို ဖွဲ့စည်းရန်ဖြစ်ပါသည်။

၅.၃.၃။ အယုံအကြည်မရှိ အဆိုတင်သွင်းခြင်း

နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်း၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်အရ အစိုးရအကြီးအကဲကို ဝေဖန်ကန့် ကွက်နိုင်သည့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၏ အာဏာကို နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ဒီဇိုင်းပုံစံချမှတ်နိုင်ပြီး အလားအလာရှိသောအင်အားအရွေ့ (dynamics) များ ဖော်ဆောင်နိုင်ပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေများစွာတို့တွင် ဝန်ကြီးချုပ်အပေါ် အယုံအကြည်မရှိအဆိုတင်သွင်းနိုင်သည့် ဥပဒေပြုလွှတ် တော်၏ အာဏာကိုပြန်လည်ရုပ်သိမ်းခြင်းဖြင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၏ အခွင့်အာဏာကန့်သတ်မှု များပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ ရုရှားနိုင်ငံတွင် သမ္မတသည် လွှတ်တော်၏မဲကိုပယ်ချနိုင်ပြီး လွှတ်တော် သည် နောင်သုံးလအကြာတွင်သာ အယုံအကြည်မရှိအဆို ထပ်မံတင်သွင်းခြင်းပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။ အခြားသောနည်းလမ်းများတွင် ဝန်ကြီးချုပ်အားထုတ်ပယ်ခြင်းကို ၎င်း၏သတ်မှတ်သက်တမ်းအထိ တာဝန်ထမ်းဆောင်စေပြီးသောအခါမှ လုပ်ဆောင်ရမည် သို့မဟုတ် ကာလတစ်ခုတွင်ဝန်ကြီးများ အားကန့်သတ်ထားသော အရေအတွက်အရသာလျှင် ထုတ်ပယ်နိုင်သည်ဟူ၍ ပါဝင်ပါသည်။^{၂၉} အချို့ သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများသည် ထို့ထက်ပို၍ပင်ကျယ်ပြန့်ပါသည်။ ယင်းတို့တွင် အယုံအကြည် မရှိအဆိုသည် အပြုသဘောဆောင်ရန် လိုအပ်ကြောင်းပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ဆန္ဒမဲ အများစုအရ ဝန်ကြီးချုပ်အားထုတ်ပယ်ပါက တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ဆန္ဒမဲအများစုအရ ဝန်ကြီးချုပ် အသစ်အား ရွေးချယ်ခန့်အပ်ပေးရပါမည် (ဂျာမနီ^{၃၀}၊ ဟန်ဂေရီ^{၃၁}၊ လီဆိုသို^{၃၂}၊ ပိုလန်^{၃၃}၊ စပိန်^{၃၄})။ အကျိုးဆက်အားဖြင့် အယုံအကြည်မရှိအဆိုအား တင်သွင်းခြင်းသည် ဝန်ကြီးအဖွဲ့အား တာဝန်မှ

နှုတ်ထွက်ရန် သို့မဟုတ် အသစ်ရွေးကောက်တင်မြှောက်ရန်အတွက် မလွဲမသွေဖိအားပေးခြင်းမဟုတ်ပါ။ ဤသို့ အသစ်ခန့်ထားရန် သဘောတူညီနိုင်ခြင်းမရှိပါက ဝန်ကြီးချုပ်သည် လူနည်းစုကိုကိုယ်စား

အစိုးရအကြီးအကဲအား အယုံအကြည်မရှိ အဆိုဖြင့် ဝေဖန်ကန့်ကွက်နိုင်သည့် ဥပဒေပြု လွှတ်တော်၏ အာဏာကို နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ဒီဇိုင်းပုံစံချမှတ်နိုင်ပြီး အလားအလာရှိသောအင်အားအရွေ့ (dynamics) များ ဖော်ဆောင်နိုင်ပါသည်။

ပြုသော ခေါင်းဆောင်အဖြစ် ဆက်လက်၍ တာဝန်ထမ်းဆောင်နိုင်ပါသည်။ အုပ်ချုပ်သူနှစ်ဦးပါဝင်သည့်အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ကိုကျင့်သုံးသော နိုင်ငံ (ပိုလန်) တွင် အပြုသဘောဆောင်သော အယုံအကြည်မရှိ အဆိုတင်သွင်းရာ၌အကျိုး သက်ရောက်မှုနှစ်မျိုးရှိပါသည်။ ယင်းမှာ ဝန်ကြီးချုပ်/ဝန်ကြီးအဖွဲ့အားထုတ်ပယ်ရန်ခက်ခဲသဖြင့် ကနဦး ခန့်အပ်မှုတွင် သမ္မတ၏ လွှတ်လပ်စွာ

လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာခွင့်ပြုပေးရန်ဖြစ်ပြီး အခြားတစ်ဘက်တွင်လည်း အယုံအကြည်မရှိအဆိုကိုတင်သွင်းပြီးနောက် အစိုးရသစ်တည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် သမ္မတသည် ပါဝင်မှုမရှိရပါ။

၅.၃.၄။ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အား ဖျက်သိမ်းခြင်း

ရွေးကောက်တင်မြှောက်ထားသောညီလာခံကို ဖျက်သိမ်းနိုင်သည့် သမ္မတ၏အာဏာသည် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်တို့အကြားရှိ ဆက်စပ်မှုကို ဆုံးဖြတ်ပေးသည့် အရာ ဖြစ်ပါသည်။ လွှတ်တော်ကိုဖျက်သိမ်းရန် သမ္မတအား အာဏာအပ်နှင်းခြင်းသည် မဲဆန္ဒရှင်အားလုံးက တာဝန်ပေးအပ်ထားသည့် လွှတ်တော်၏ မူလသတ်မှတ်ကာလသက်တမ်းကို လျော့နည်းစေပါသည်။ ဖျက်သိမ်းနိုင်ခြင်းအာဏာ၏ အမှန်တကယ် ဒီဇိုင်းပုံစံချမှတ်မှုအပေါ်မူတည်၍ အာဏာ၏ ဟန်ချက်ညီမျှမှုအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှုအချို့ ရှိနိုင်ပါသည်။ အကယ်၍ အုပ်ချုပ်သူနှစ်ဦးပါဝင်သောအုပ်ချုပ်ရေးစနစ်၏ ဒီဇိုင်းပုံစံတွင် လေးနက်သည့်ကန့်သတ်မှုများမရှိပါက သမ္မတအနေဖြင့် လွှတ်တော်၏ သဘောတူညီမှုကိုရယူခြင်းမပြုပဲ အစိုးရကိုခန့်အပ်နိုင်ပါသည်။ အကယ်၍ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်က အစိုးရအားအယုံအကြည်မရှိအဆိုကို တင်သွင်းရန်ရည်ရွယ်ပါက သမ္မတသည် လွှတ်တော်ကိုဖျက်သိမ်းမည်ဟု ခြိမ်းခြောက်ကာ အယုံအကြည်မရှိအဆိုတင်သွင်းခြင်းကို ကြိုတင်ဟန့်တားခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။ ဖျက်သိမ်းနိုင်ခြင်းအာဏာသည် သမ္မတအား လွှတ်တော်ရွေးကောက်ပွဲများ၏ အချိန်ကာလအပေါ်လွှမ်းမိုးခွင့်ပေးခြင်းဖြင့် ယင်း၏နိုင်ငံရေးလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် လိုက်လျောညီထွေမှုရှိစေရန် ကြိုးပမ်းစေနိုင်ပါသည်။ အစိုးရအကြီးအကဲကို ဥပဒေပြုလွှတ်တော်က ရွေးကောက်တင်မြှောက်သည့် အစိုးရစနစ်များတွင် ဖျက်သိမ်းနိုင်မှုအာဏာသည် သမ္မတအား (လွှတ်တော်အတွင်း ကိုယ်စားလှယ်နေရာအများစုရရှိထားသော၎င်း၏ပါတီမှတစ်ဆင့်) ၎င်းပြန်လည်ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံရနိုင်မည့် အလားအလာကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်သည့် နည်းဗျူဟာကျကိရိယာတစ်ခု ဖြစ်လာနိုင်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဂျပန်နိုင်ငံ၏ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်တွင် အောက်လွှတ်တော်ကို ဝန်ကြီးချုပ်က စတင်ဦးဆောင်ပြီး (နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲ၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းမှတစ်ဆင့်) အချိန်မရွေး

ဖျက်သိမ်းနိုင်သော်လည်း ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၏ လေးနှစ်တာကာလအပြီး နောက်အကျဆုံးအချိန်မှသာ ယင်းကိုဖျက်သိမ်းရန် လိုအပ်ပါသည်။ လေးနှစ်တာကာလအဆုံးတွင် ဖျက်သိမ်းခြင်းကို နှစ်ပေါင်း ၆၀ ကျော်အတွင်း တစ်ကြိမ်သာတွေ့ရှိရပါသည်။ အခြားသော ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များကိုမူ သက်တမ်းမစေ့မီ ကြိုတင်၍ဖျက်သိမ်းပါသည်။

အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့် စိန်ခေါ်မှုအမျိုးမျိုးအရ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများစွာတို့သည် လွှတ်တော်ကိုဖျက်သိမ်းနိုင်သည့်အာဏာကို သမ္မတအားပေးအပ်ရာတွင် ထပ်ဆောင်းလိုအပ်ချက်များ၊ အကန့်အသတ်များဖြင့်ပေးအပ်ပါသည်။ ၎င်းလိုအပ်ချက်နှင့် ကန့်သတ်ချက်များတွင် ဖျက်သိမ်းရမည့်အချိန်ကာလကန့်သတ်ချက်များ (ပေါ်တူဂီတွင် လွှတ်တော်၏ရွေးကောက်ပွဲအပြီး ပထမခြောက်လအတွင်း၌ ဖျက်သိမ်းခြင်း မပြုရပါ) ၊ ဖျက်သိမ်းနိုင်မည့် အကြိမ်အရေအတွက်ကန့်သတ်ချက်များ

ရွေးကောက်တင်မြှောက်ထားသော ညီလာခံကို ဖျက်သိမ်းနိုင်သည့် သမ္မတ၏ အာဏာသည် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်တို့အကြားရှိ ဆက်စပ်မှုကို ဆုံးဖြတ်အဖြေထုတ်ပေးသည့်အရာတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းဒီဇိုင်းပုံစံအပေါ်မူတည်၍ အာဏာ၏ ဟန်ချက်ညီမျှမှုအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှု အချို့ရှိနိုင်ပါသည်။

(ပြင်သစ်နိုင်ငံတွင် တစ်နှစ်လျှင်တစ်ကြိမ်သာ ဖျက်သိမ်းခွင့်ရှိသည်)၊ ဂါဘွန်တွင် (တစ်နှစ်လျှင်တစ်ကြိမ် ဖျက်သိမ်းခွင့်ကို ပေးထားသော်လည်း သမ္မတသက်တမ်းတစ်ခုအတွင်း နှစ်ကြိမ်ထက်ပို၍ ဖျက်သိမ်းခွင့်မပြုပါ)၊ ဖျက်သိမ်းရမည့် အကြောင်းရင်း (ဩစတီးယားတွင် အကြောင်းပြချက် တစ်မျိုးအတွက် တစ်ကြိမ်သာ ဖျက်သိမ်းခွင့်ရှိသည်) သို့မဟုတ် ဖျက်သိမ်းရမည့် ရှေးဦးအခြေအနေတစ်ရပ်သတ်မှတ်ခြင်း - ဥပမာ လွှတ်တော်၏အပြုအမူ/

လုပ်ရပ် (မိုဇမ်ဘိခ်၊ ပိုလန်) စသည့် အကန့်အသတ်များ ပါဝင်ပါသည်။ အချို့သော နိုင်ငံများတွင် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အား သမ္မတကဖျက်သိမ်းခြင်းသည် တစ်ချိန်တည်းမှာပင် သမ္မတရွေးကောက်တင်မြှောက်ပွဲများ ကျင်းပရန်အတွက် အစပျိုးပေးလိုက်သကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်(နမ်ဘီးယား³⁵)။ အခြားသောနိုင်ငံများတွင်မူ သမ္မတသည် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အား ဖျက်သိမ်းခြင်းကို စတင်ဦးဆောင်ရုံသာ လုပ်နိုင်ပြီး အပြီးသတ်ဆုံးဖြတ်ချက်သည် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲမှ မဲဆန္ဒရှင်များအပေါ် မူတည်ပါသည် (အီဂျစ် ၂၀၀၅³⁶)။

၅.၃.၅။ စွဲချက်တင်ခြင်း

စွဲချက်တင်ခြင်းဟူသည် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍကိုထိန်းချုပ်ရန် အခြားသောနည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ စွဲချက်တင်ခြင်းသည် အယုံအကြည်မရှိအဆိုကိုတင်သွင်းသည့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာကြီးကြပ်မှုနှင့်မတူညီပဲ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ အကြီးအကဲသည် တရားဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင်နေပြီး မမှန်မကန်လုပ်ဆောင်နေပါက ယင်းအားထုတ်ပယ်နိုင်သော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ပေးပါသည်။ သမ္မတစနစ်များတွင် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်က နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ အကြီး

အကဲအား နိုင်ငံရေးအရထုတ်ပယ်ခြင်းသည် အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ စီမံဆောင်ရွက်ချက်များ၏ အခန်းကဏ္ဍမဟုတ်သည့် နိုင်ငံများတွင် စွဲချက်တင်ခြင်းသည် အထူးသဖြင့် သင့်လျော်လာပါသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် အကြောင်းရင်းနှစ်ခုကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ပါသည်။ ယင်းတို့မှာ စွဲချက်တင်ခြင်းပြုလုပ်နိုင်မည့် ပြစ်ဒဏ်အမျိုးအစားနှင့် ဤလုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း အစိုးရ၏ အခြားသောကဏ္ဍများ၏ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုတို့ ဖြစ်ကြပါသည်။ အချို့သောဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် နိုင်ငံတော်သစ္စာဖောက်မှုစသည့် ကြီးမားသောပြစ်ဒဏ်များအား စွဲချက်တင်သည့်ဆောင်ရွက်ချက်ကို ကန့်သတ်ထားပါသည်။ အခြားသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင်မူ ပို၍ကျယ်ပြန့်ပြီး ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသို့မဟုတ် အခြားသောဥပဒေတစ်ခုခုကို ယင်းတို့ အာဏာတည်နေစဉ် ချိုးဖောက်ပါက ကျခံရမည့် ပြစ်ဒဏ်များကိုပင် ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည် (ဟန်ဂေရီ)။ အစွန်းရောက်ပြင်းထန်သော ကိစ္စတစ်ရပ်မှာ သမ္မတသည် နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို ထိခိုက်ပျက်စီးစေပါက ၎င်းအားစွဲချက်တင်နိုင်သော တာဇန်နီယားနိုင်ငံ၏ အကြောင်းအရာဖြစ်ပါသည်။ ဤကဲ့သို့ မရှင်းလင်းသော သို့မဟုတ် ကျယ်ပြန့်သော သတ်မှတ်ချက်များသည် စွဲချက်တင်ခြင်းကို နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာလုပ်ငန်းစဉ်အဖြစ် ပြောင်းလဲရာတွင် ပြဿနာဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ပါသည်။ အထူးသဖြင့်(မော်လ်ဒိုဗားနိုင်ငံမှာကဲ့သို့)ဆုံးဖြတ်ချက်သည် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အပေါ် အပြည့်အဝမူတည်နေပါက စွဲချက်တင်ခြင်းကို နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာလုပ်ငန်းစဉ်အဖြစ်ပြောင်းလဲရာတွင် ပြဿနာဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ယေဘုယျအားဖြင့် တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍသည် သမ္မတ၏အပြုအမူများအား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ညီညွတ်မှုရှိစေရန် ထိန်းကျောင်းခြင်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးကော်မတီ၏ လုပ်ငန်းစဉ်များတွင်ပါဝင်ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း စောင့်ကြည့်သည့်တာဝန်ထမ်းဆောင်ပေးပါသည်။ ဟွန်ဒူးရပ်စ်နိုင်ငံတွင် အခြားနည်းလမ်းတစ်မျိုးကို လိုက်နာကျင့်သုံးပါသည်။ အကယ်၍ သမ္မတသည်

အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ အကြီးအကဲသည် တရားဥပဒေနှင့် ညီညွတ်ခြင်းမရှိပဲ မမှန်မကန် လုပ်ဆောင်နေပါက ယင်းအား ထုတ်ပယ်ခြင်းဟူသည့် စွဲချက်တင်ခြင်းသည် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍကိုထိန်းချုပ်ရန် အခြားသော နည်းလမ်းဖြစ်ပါသည်။ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်က နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ အကြီးအကဲအား နိုင်ငံရေးအရ ထုတ်ပယ်ခြင်းသည် အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ စီမံဆောင်ရွက်ချက်များ၏ အခန်းကဏ္ဍမဟုတ်သည့် နိုင်ငံများတွင် စွဲချက်တင်ခြင်းသည် အထူးသဖြင့်သင့်လျော်လာပါသည်။

အခြားအကြောင်းအရာများရှိသည့်အနက်မှ၎င်း၏အာဏာရာထူးသက်တမ်းနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် ကန့်သတ်ချက်များကို ပြင်ဆင်ပြောင်းလဲခြင်းဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အစီအမံကို ပျက်ပြားစေပါက တပ်မတော်သည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အပိုဒ်ခွဲ ၂၇၂ (၂) အရ ကြားဝင်စွက်ဖက်မှုများ ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အပိုဒ်ခွဲ ၂၇၂ (၂) တွင် ‘ယင်း(စစ်တပ်) ကို ပိုင်နက်နယ်မြေ၏ တည်တံ့ခိုင်မြဲမှု၊ သမ္မတနိုင်ငံတော်၏အချုပ်အခြာအာဏာကို ကာကွယ်ရန်၊ ငြိမ်းချမ်းရေး၊ နိုင်ငံတော်အမိန့်၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အုပ်စိုးမှု၊ လွတ်လပ်သော မဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိစေရန်နှင့် နိုင်ငံတော်

သမ္မတအကူးအပြောင်းတွင် လွတ်လပ်မှုရှိစေရန်အတွက် ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ထားခြင်းဖြစ်သည်၊ ဟူ၍ အလေးပေးဖော်ပြထားပါသည်။

၅.၃.၆။ နိုင်ငံသားများက အုပ်ချုပ်ရေးအစိုးရကို တာဝန်မှပြန်လည်ရုပ်သိမ်းခွင့်

အစိုးရ၏ အခန်းကဏ္ဍအသီးသီးအတွင်းရှိ သို့မဟုတ် ကဏ္ဍအသီးသီးကြားရှိ အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ ကြီးကြပ်ရေးအပြင် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ အကြီးအကဲအား ယင်း၏တာဝန်ထမ်းဆောင်မှုကာလ မပြီးဆုံးမီ တာဝန်မှပြန်လည်ရုပ်သိမ်းခွင့်ရှိသည့် နိုင်ငံသားများ၏အခွင့်အရေးသည် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကို စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးနိုင်ရန်အတွက် အခြားသောနည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် အမျိုးသားအဆင့်၌ တာဝန်မှပြန်လည်ရုပ်သိမ်းခြင်းနည်းလမ်းနှစ်မျိုးရှိပါသည်။ တစ်စိတ်တစ်ဒေသ လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသောနည်းလမ်းနှင့် အပြည့်အဝလုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသောနည်းလမ်းဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။ အပြည့်အဝလုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသောနည်းလမ်းဆိုသည်မှာ အစိုးရအားတာဝန်မှပြန်လည်ရုပ်သိမ်းရာတွင် စတင်လှုပ်ရှားမှုများနှင့် အပြီးသတ်ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် ပြည်သူပြည်သားများအပေါ်တွင်သာ လုံးဝဥသံတည်မှီနေသောစနစ် ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဤနည်းလမ်းဖြင့် တာဝန်မှပြန်လည်ရုပ်သိမ်းခြင်းသည်အသုံးနည်းပြီး အချို့သောလက်တင်အမေရိကနိုင်ငံများတွင်သာ ယင်းနည်းလမ်းအား အသုံးချသည်ကိုတွေ့ရပါသည် (ဥပမာ-အက်ကွေဒေါ³⁷)။ တစ်စိတ်တစ်ဒေသလုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသော နည်းလမ်းမှာမူ တာဝန်မှပြန်လည်ရုပ်သိမ်းရန်အတွက် စတင်ဆောင်ရွက်မှု သို့မဟုတ် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲတွင် ပါဝင်ဆုံးဖြတ်ခြင်း စသည့်အဆင့်နှစ်ဆင့်ရှိသည့်အနက်မှ အဆင့်တစ်ခုတွင်သာ ပြည်သူလူထု ပါဝင်နိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ အချို့သော နိုင်ငံများတွင် သမ္မတ၏ မမှန်မကန်လုပ်ရပ်များကြောင့် ၎င်းအားဆိုင်းငံ့သည့်လုပ်ငန်းစဉ်များတွင်လည်း ပြည်သူလူထုသည်တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအနေဖြင့်ပါဝင်ပါသည် (ရိုမေးနီးယား³⁸)။ အချို့ကိစ္စရပ်များတွင် ပြည်သူလူထုသည် သမ္မတအားဖယ်ရှားခြင်းကို သဘောတူအတည်ပြုရသည့် နိုင်ငံရေးသီးသန့်ဆွေးနွေးမှုများတွင် အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်အဖြစ် ပါဝင်လာပါသည် (ဩစတြီးယား³⁹နှင့် အိုက်စလန်⁴⁰)။

ပြည်သူလူထုမှ အစိုးရအား တာဝန်မှပြန်လည်ရုပ်သိမ်းရာတွင် အများပါဝင်ရေး၊ ထိရောက်သောအုပ်ချုပ်ရေး၊ ကိုယ်စားပြုဒီမိုကရေစီစနစ်ရှိ ထိရောက်သောအင်စတီကျူးရှင်းများနှင့် တာဝန်မှပြန်လည်ရုပ်သိမ်းခြင်းလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ လိုက်လျောညီထွေရှိရေး စသည့် အခြေခံမူများအား ဟန်ချက်ညီမျှစေရန် လိုအပ်ပါသည်။ အခြားတစ်ဘက်က ကြည့်ပြန်လျှင်လည်း မကြာခဏ အစိုးရဖယ်ရှားဖြုတ်ချခြင်း ပြုလုပ်ပါက အဖွဲ့အစည်းအားလုံးကို ကိုယ်စားပြုသော ဒီမိုကရေစီစနစ်၏ သဘောတရားကို လျော့ပါးစေပြီး နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအား ယင်း၏ကာလလတ်နှင့်ကာလရှည် နိုင်ငံရေး လုပ်ငန်းစဉ်များကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရာတွင် နှောင့်နှေးကြန့်ကြာစေမည် ဖြစ်သည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင်လည်း အစိုးရဖြုတ်ချနိုင်ခွင့်အပေါ် အလွန်အကျွံအသုံးချမှုများရှောင်ရှားရန်အတွက် လုပ်ငန်းစဉ်အား အလွန်အမင်းခက်ခဲအောင် ဖန်တီးခြင်းသည် နိုင်ငံရေးကိုယ်စား

လှယ်များက နိုင်ငံသားများထံတိုက်ရိုက်တာဝန်ခံမှုရှိစေနိုင်ရေးဆိုသည့် မူလရည်ရွယ်ချက်ကို ကန့်သတ်လိုက်သလိုဖြစ်နိုင်သည်။

၅.၄။ အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ ထိရောက်မှုရှိသောအာဏာကို ဒီဇိုင်းရေးဆွဲခြင်း

အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ ဒီဇိုင်းပုံစံသတ်မှတ်ရာတွင် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာခွဲဝေမှုများအပြင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ မူကြမ်းရေးဆွဲသူများသည် ဆုံးဖြတ်ချက်ချသည့်လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် အခြားနိုင်ငံရေးလုပ်ဆောင်သူများ ထည့်သွင်းပါဝင်စေခြင်းဖြင့် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကို ထိန်းချုပ်ကောင်းထိန်းချုပ်ချင်ကြပါသည်။ ယင်းအခြေအနေအတွက် နည်းလမ်းနှစ်ခုကို စဉ်းစားသင့်ပါသည်။ ပထမအချက်မှာ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် အခြားသော နိုင်ငံရေးလုပ်ဆောင်သူများ၏ ပါဝင်မှုများအား အစဉ်အလာအရ အုပ်ချုပ်သူများ၏အောက်တွင် ထားခြင်းနှင့် ဒုတိယအချက်အနေဖြင့် အစိုးရ၏အခြားကဏ္ဍများအတွင်းရှိ အရေးပါသောနယ်ပယ်များအပေါ် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ လွှမ်းမိုးနိုင်မှုအာဏာအား ကန့်သတ်ခြင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။

၅.၄.၁။ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ အရေးကြီးသော ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် အခြားသော နိုင်ငံရေးလုပ်ဆောင်သူများ၏ ပါဝင်မှု

အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်များအား ခွဲဝေယူမည့် ပထမအမျိုးအစားတွင် အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေငြာခြင်း၊ အပြစ်ဒဏ်မှ ကင်းလွတ်မှု သို့မဟုတ် လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ပေးခြင်း၊ သို့မဟုတ် တရားဝင်စစ်ကြေငြာခြင်း စသည်တို့နှင့်စပ်လျဉ်းသော ဆုံးဖြတ်ချက်များ ပါဝင်ပါသည်။ အစဉ်အလာအားဖြင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်က အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏လွှမ်းမိုးမှုကို တားဆီးကာကွယ်သောအဆုံးအဖြတ်များဖြစ်သည့် ဒုတိယအမျိုးအစားတွင် တရားဥပဒေများ သို့မဟုတ် ဥပဒေကဲ့သို့ အာဏာတည်သောအမိန့်များ ထုတ်ပြန်နိုင်သည့် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏အာဏာကို ကန့်သတ်ခြင်းနှင့် ပုံမှန်ဥပဒေရေးဆွဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကို စီစဉ်ဖန်တီးရန် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ ကြိုးပမ်းချက်များအပေါ် ကန့်သတ်ထားခြင်းများ ပါဝင်နိုင်ပါသည်။

အရေးပေါ်အခြေအနေ

အရေးပေါ်အခြေအနေကို မည်သူက ကြေငြာမည်နည်း၊ မည်သည့်နည်းလမ်းဖြင့် လုပ်ဆောင်ရမည်နည်းဟူသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ မေးခွန်းနှစ်ခုလုံးသည် ထိုလုပ်ငန်းစဉ်တွင် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့အပြင် အခြားအင်စတီကျူးရှင်းများ ပါဝင်နိုင်မည့် အတိုင်းအတာအမျိုးမျိုးကို ပေးစွမ်းပါသည်။ ထိပါးကျူးကျော်ခြင်းဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် သဘာဝကပ်ဘေးဆိုင်ရာများဆိုင်ရာ အစရှိသော အခြေအနေမျိုးတွင် (သာ) အစိုးရသည် အရေးပေါ်အခြေအနေကို ကြေငြာနိုင်သည်ကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ အသေးစိတ်ဖော်ပြနိုင်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ

ဆိုင်ရာ မူကြမ်းရေးဆွဲကြသူများသည် ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်အတွက် အခွင့်အလမ်းများကို ထားရှိလိုကြပါသည်။ (ဥပမာအားဖြင့် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး သို့မဟုတ် ပြည်တွင်းအဓိနဲ့ ညွှန်ကြားချက်များအား ခြိမ်းခြောက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်လာသောအခြေအနေမျိုးအတွက်)။ အဆိုပါ အနေအထားအားလုံးကို ရှင်းလင်းစွာ ရေးသားဖော်ပြရန် ကြိုးပမ်းခြင်းသည် ဖြစ်နိုင်ခြေမရှိသကဲ့သို့ ဉာဏ်အမြော်အမြင်မရှိရာလည်းကျပါသည်။ ခြိမ်းခြောက်မှုအတိုင်းအတာသည် အရေးပေါ်အနေအထားသို့ ရောက်ရှိလာသောအခါ အချို့သော မူကြမ်းရေးဆွဲကြသူများအနေဖြင့် အလွဲသုံးစား ပြုလုပ်မှုကို ရှောင်ရှားရန်အတွက် ဆုံးဖြတ်ချက်များကိုဆန်းစစ်ရန် တစ်ဦးတစ်ယောက်ကို လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာပေးရမည်ဖြစ်သည်။ ပီရူးနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ အကြီးအကဲက

နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ အာဏာကို ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် အခြားသော နိုင်ငံရေးလုပ်ဆောင်မှုများ၏ ပါဝင်မှု ဖြင့်သော်လည်းကောင်း (ဥပမာ အားဖြင့် - အရေးပေါ် အခြေအနေကြေငြာခြင်း)၊ အစိုးရ၏ အခြားသောကဏ္ဍများအတွင်းရှိ အရေးပါသော နယ်ပယ်များအပေါ် ရှိနေသော နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ လွှမ်းမိုးမှုအား ကန့်သတ်ထားခြင်းဖြင့် လည်းကောင်း ထိန်းချုပ်ထားနိုင်ပါသည်။

အရေးပေါ်အခြေအနေကို ကြေငြာခြင်းမပြုမီ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအတွင်း အာဏာများကို ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးထားမှုအရ ဝန်ကြီးဌာနကဦးစွာအတည်ပြုပေးရန်လိုအပ်ပါသည်။ မော်လဝီ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအား အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေငြာခြင်းပြုရန် ခွင့်ပြုထားသော်လည်း သတ်မှတ်ထားသောကာလတစ်ခုအတွင်း၌ အချိန်နောက်ကြောင်းပြန် အကျိုးသက်ရောက်မည့် လွှတ်တော်၏ အတည်ပြုချက်ကိုလည်း လိုအပ်ပါသည်။ အီသီယိုးပီးယားနှင့် ဖီဂျီတို့၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍမှ

အရေးပေါ်အခြေအနေကို ကြေငြာခြင်းမပြုမီ လွှတ်တော်ကဦးစွာအတည်ပြုရမည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ အပ်နှင်းထားပါသည်။ မွန်ဂိုလီးယား၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် လွှတ်တော်ကသာ အရေးပေါ်အခြေအနေကြေငြာနိုင်သည်ဟုပြဋ္ဌာန်းထားကာ အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏အာဏာကို အကျယ်ပြန့်ဆုံးခွဲဝေပေးထားပါသည်။ လွှတ်တော်သည်ယာယီအားဖြင့် ဆိုင်းငံ့ကာလအတွင်း ရှိနေပါက သမ္မတက တာဝန်ထမ်းဆောင်ပေးရသော်လည်း လွှတ်တော်သည်မည်သည့်တုံ့ပြန်ချက်မှ မပြုလုပ်ပါက ဤသို့ကြေငြာခြင်းသည် အချိန်ကာလအားဖြင့် ၇ ရက်သက်တမ်းသာကြာရှည်ပြီး ပျက်ပြယ်သွားပါသည်။

မည်သို့ပင်ဆိုစေ အရေးပေါ်အခြေအနေကြေငြာခြင်းသည် အခြားသောအုပ်ချုပ်ရေးဥပဒေများနှင့်မတူပဲ အပြန်အလှန်စောင့်ကြည့်ခြင်းများကို ဖယ်ရှားလျက် တစ်ဖက်သတ်လုပ်ငန်းစဉ်များအဖြစ် အာဏာကိုချုပ်ကိုင်ထားခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ပဋိပက္ခဖြစ်ပေါ်ပြီးနောက်ပိုင်း နိုင်ငံများစွာတို့သည် ရန်ရှင်းကြမ်းတမ်းသော နည်းလမ်းများကို အသုံးပြုထားသည့် အရေးပေါ်ဥပဒေ၏ဒဏ်ကို ပြင်းထန်စွာခံစားကြရသည်။ ဤသို့ ဖြစ်တတ်သောသဘောတို့အပေါ်တွင် သတိထားလျက် ဖွဲ့စည်းပုံ

အခြေခံဥပဒေအား မူကြမ်းရေးဆွဲကြသူများစွာတို့သည် အရေးပေါ်အခြေအနေကြေငြာခြင်းအတွက် မဖြစ်မနေ ကြိုတင်လိုက်နာရမည့်လိုအပ်ချက်များကို အလွန်အမင်းသတိကြီးစွာအများအပြားထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းခြင်းဖြင့် လွန်ကဲစွာထိန်းချုပ်တက်ကြပါသည်။ အရေးပေါ်အခြေအနေများ တကယ်တမ်းပေါ်ပေါက်လာသောအခါ လုပ်ငန်းတာဝန်ထမ်းဆောင်နေသော အဖွဲ့အစည်းများမရှိပါက လိုအပ်ချက်များကို ပြည့်မှီစေခြင်းငှာ မဖြစ်နိုင်ပေ။ ဥပမာအားဖြင့် ဟေတီနိုင်ငံတွင် သမ္မတ၏ဆုံးဖြတ်ချက်အတိုင်းအတာနှင့် လိုအပ်ချက်တို့ကို အလေးထားကာ လွှတ်တော်က နှောင့်နှေးကြန့်ကြာမှုမရှိပဲ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းအပြင် မည်သည့်အရေးပေါ် ကြေငြာချက်မဆို ဝန်ကြီးချုပ်နှင့် အခြားသော အစိုးရဝန်ကြီးအားလုံးက ထပ်ဆင့်လက်မှတ်များထိုးရန် ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ မကြာသေးမီက ဟေတီနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များမပါပဲ နိုင်ငံရပ်ခြားမှ ကျူးကျော်

မည်သို့ဆိုစေ အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေငြာခြင်းသည် အခြားသော အုပ်ချုပ်ရေး ဥပဒေများနှင့်မတူပဲ အပြန်အလှန်စောင့်ကြည့်ခြင်းများကို ဖယ်ရှားလျက် တစ်ဖက်သတ်လုပ်ငန်းစဉ်များအဖြစ် အာဏာကို ချုပ်ကိုင်ထားခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ဤသို့ ဖြစ်တတ်သော သဘောတို့အပေါ်တွင် သတိထားလျက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမူကြမ်းရေးဆွဲကြသူများစွာတို့သည်အရေးပေါ်အခြေအနေကြေငြာခြင်းအတွက် မဖြစ်မနေ ကြိုတင်လိုက်နာရမည့်လိုအပ်ချက်များကို အလွန်အမင်းသတိကြီးစွာ အများအပြား ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းခြင်းဖြင့် လွန်ကဲစွာ ထိန်းချုပ်တက်ကြပါသည်။

စော်ကားမှုများနှင့် ပြည်တွင်းစစ်ပွဲများကိုသာ အရေးပေါ်အခြေအနေအဖြစ် သတ်မှတ်ထားခဲ့သည်။ သို့ရာတွင်မကြာမီဖူးပြင်းထန်သည့်လျင် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပြီးနောက်ဝန်ကြီးများစွာ၊ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များစွာတို့ သေကြေပျက်စီးခဲ့ရသောအခါ ဤသို့ ကန့်သတ်ထားသော စကားလုံးသုံးနှုန်းမှုနှင့်လတ်တလောအရေးယူဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်နေသည့် အခြေအနေများကြောင့် ဟေတီအစိုးရသည် သက်ဆိုင်သောဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကိုလျစ်လျူရှုခဲ့ပြီး မည်သို့ပင်ဖြစ်စေကာမူ အချုပ်အခြာအာဏာကိုကာကွယ်နိုင်ရေးအတွက်အရေပေါ်အခြေအနေကြေငြာခဲ့ကာ တရားဥပဒေဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများကို အတင်းအကြပ်လျစ်လျူရှုစေခဲ့ပါသည်။

လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ပေးခြင်း/ လွတ်ငြိမ်းခွင့်ပေးနိုင်သည့်အာဏာ

အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအနေဖြင့် ပုံမှန်ထမ်းဆောင်ကြသည့် အခြားသောလုပ်ငန်းတာဝန်တစ်ရပ်မှာ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ပေးခြင်း သို့မဟုတ် လွတ်ငြိမ်းခွင့်ပေးနိုင်သည့်အာဏာ ဖြစ်ပါသည်။ ပဋိပက္ခအလွန်အခြေအနေများတွင် လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ကိစ္စရပ်များပါဝင်သော အကူးအပြောင်းဆိုင်ရာတရားမျှတရေးအတွက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာစည်းမျဉ်းများ (constitutional regulations) သည် အလွန်အရေးပါလှပြီး သမိုင်းသစ်ကို ငြိမ်းချမ်းစွာစတင်ရန်မရှိမဖြစ် လိုအပ်ပါသည်။ အဆိုပါစည်းမျဉ်းများ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်ဖြစ်သည့် ပြင်းထန်သောပဋိပက္ခများဖြစ်ပေါ်ပြီးသည့်နောက်

လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ပေးခြင်းကိုမူ ဤအခန်းတွင်ဖော်ပြထားခြင်းမရှိပါ။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ သက်တမ်း၏ သာမန်လမ်းကြောင်းတစ်ခုအတွင်း ဆောင်ရွက်ရန်ရည်ရွယ်ထားသည့် လွတ်ငြိမ်း ချမ်းသာခွင့်နှင့် အပြစ်ဒဏ်မှကင်းလွတ်ခွင့်ပေးခြင်းအတွက် ပြဋ္ဌာန်းချက်များကိုသာ ဤအခန်း၌ လေ့လာတင်ပြသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ဤအနေအထား၌ပင် လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ပေး ခြင်း/လွတ်ငြိမ်းခွင့်ပေးရန်အာဏာသည် အမှားမခံသောကြောင့် စဉ်းစားမြော်မြင်ဉာဏ်မရှိပဲ အသုံး ချပါက တရားရေးစီရင်ဆောင်ရွက်မှုများအပေါ် အတိုင်းအတာကြီးကြီးမားမားဖြင့် လွှမ်းမိုးနိုင်သော အလားအလာများ ဖြစ်ပါစေပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်/လွတ်မြောက်ခွင့်ပေးခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ကြသူများ၏ သင့်လျော်သော ဟန့်ချက်ညီမျှမှုအားသတ်မှတ်ခြင်း

ပဋိပက္ခအလွန်အခြေအနေများတွင် လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ကိစ္စရပ်များပါဝင်သော အကူးအပြောင်းဆိုင်ရာ တရားမျှတရေး (transitional justice) အတွက် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများ (constitutional regulations) သည် ထိပ်တန်းအရေးပါလှပြီး သမိုင်းသစ်ကို ငြိမ်းချမ်းစွာ စတင်ရန်မရှိမဖြစ် လိုအပ်ပါ သည်။ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ပေးခြင်း/ လွတ်ငြိမ်းခွင့်ပေးရန် အာဏာသည် အမှား မခံသဖြင့် စဉ်းစားမြော်မြင် ဉာဏ်မရှိပဲ အသုံးချပါက တရားရေးဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်မှု များအပေါ် အတိုင်းအတာ ကြီးကြီးမားမား လွှမ်းမိုးနိုင်သော အလားအလာများ ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

သည် အလွန်အရေးပါလှပါသည်။ ဤတွင် လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ပေးနိုင်သောအုပ်ချုပ်ရေး ကဏ္ဍ၏ သီးသန့်အာဏာ (ဘာကီနာ ဖာဆို၊ ချက်ရီပတ်ဘလစ်) သို့မဟုတ် အပြစ်ဒဏ်မှ ခွင့်လွှတ်ပေးခြင်း (ဂျော်ဂျီယာ၊ ကင်ညာ)နှင့် လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ် ရာတွင် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအား မပါဝင်စေခြင်း (ဟန်ဂေရီ) အထိ အတိုင်းအတာ အသီးသီးရှိ ရှိသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ နည်း လမ်းမျိုးစုံကိုဖော်ပြထားပါသည်။ ၎င်းအစွန်း နှစ်ဖက်အကြားရွေးချယ်နိုင်မည့်နည်းလမ်းများ မှာ ပြစ်ဒဏ်ခွင့်လွှတ်ပေးခြင်းနှင့် လွတ်ငြိမ်း ချမ်းသာခွင့်အာဏာတို့ကို အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ နှင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်ကပြိုင်တူကျင့်သုံးခြင်း (မိုဇမ်ဘိခ်၊ ၁၉၉၀)၊ အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍသည် လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်နှင့် အပြစ်ဒဏ်မှ လွတ် မြောက်ခွင့်ပေးခြင်းတို့ကို ကန့်သတ်သတ်မှတ်

ထားသော အခြေအနေအောက်တွင်သာလုပ်ဆောင်စေခြင်း (ဟေတီ)၊ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်နှင့်အပြစ် ဒဏ်မှလွတ်မြောက်ခွင့်ကိုအတည်ပြုရန် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍနှင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အား ပူးတွဲအာဏာ ပေးအပ်ခြင်း (အင်ဒိုနီးရှား၊ တောင်ကိုရီးယား) စသည်တို့ဖြစ်ကြပါသည်။ နောက်ဆုံးနည်းလမ်းနှစ်မျိုး ကို ပေါင်းစပ်အကောင်အထည်ဖော်သော ဂရိနိုင်ငံတွင်လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်သည် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ပြစ်မှုများအတွက်သာ သတ်မှတ်ထားခြင်းဖြစ်ပြီး အုပ်ချုပ်ရေးနှင့်လွတ်တော်တို့က အတည်ပြုမှသာ ယင်းအခွင့်အရေးကိုပေးခြင်းဖြစ်ပါသည်။

၅.၄.၂။ ဥပဒေရေးဆွဲခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ သက်ရောက်မှုကို ကန့်သတ်ခြင်း

ပုံမှန်အားဖြင့် ဥပဒေကို မူကြမ်းရေးဆွဲရန်အာဏာသည် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်နှင့်သာ သက်ဆိုင်ပြီး အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍနှင့် မဆိုင်ပါ။ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာသည် ဥပဒေပြုခြင်းကဲ့သို့သော အစိုးရ၏ အခြားသောကဏ္ဍများမှ အဓိကလုပ်ဆောင်မှုများကို ပိတ်ဆို့ခြင်း၊ စစ်ဆေးခြင်း သို့မဟုတ် လွှဲပြောင်းခြင်းများပြုရန်အာဏာများကို ဗဟိုအဆင့်တွင်ချုပ်ကိုင်ကောင်းချုပ်ကိုင်နိုင်ပါသည်။ ဥပဒေပြုရေးလုပ်ငန်းစဉ်အပေါ် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍမှ ဝင်ရောက်လွှမ်းမိုးနိုင်မည့်အတိုင်းအတာကို လျော့ပါးအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကိုပုံစံချမှတ်ရာတွင် စဉ်းစားရမည့်နောက်ထပ် အချက်တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။

ဥပဒေပြုရေး လုပ်ငန်းစဉ်အပေါ် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍမှ ဝင်ရောက်လွှမ်းမိုးနိုင်မည့် အတိုင်းအတာကို လျော့ပါးအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် နိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကို ပုံစံချမှတ်ရာတွင် စဉ်းစားရမည့် နောက်ထပ်အချက်တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။

ဥပဒေပြုရေးလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍက ပါဝင်သည့် ပုံစံနှစ်မျိုးနှစ်စား ရှိပါသည်။ ယင်းတို့မှာ (က) ဒီကရီအမိန့် (decree) ဖြင့် ဥပဒေပြုနိုင်သည့် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ အာဏာနှင့် (ခ) ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၏ ဥပဒေပြုရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ ပါဝင်မှုတို့ ဖြစ်ကြပါသည်။

ဒီကရီအမိန့်ဖြင့် ဥပဒေပြုခြင်း

အုပ်ချုပ်ရေးသဘောသဘာဝအရ ဥပဒေကဲ့သို့ အာဏာတည်သောအမိန့်ကို ထုတ်ပြန်နိုင်သောအာဏာနှင့် ဒီကရီအမိန့်ညွှန်ကြားချက်ဖြင့် ဥပဒေပြုခြင်းအာဏာ နှစ်မျိုးအကြား ရောထွေးမှု မရှိစေရန်အရေးကြီးပါသည်။ အနည်းဆုံးအနေဖြင့် အကြီးအကဲကို ပြည်သူလူထုက တိုက်ရိုက်ရွေးချယ်တင်မြှောက်သည့် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအများစုသည် နိုင်ငံရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအမိန့်များကို ထုတ်ပြန်နိုင်သောအာဏာကို ရရှိကြပါသည်။ အချို့သောကိစ္စရပ်များ၌ သမ္မတသည် ဥပဒေကိုအကောင်အထည်ဖော်ရာ၌ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၏ ရည်ရွယ်ချက်များကိုဆောင်ရွက်ရန်အတွက် ကျယ်ပြန့်သောကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ချက် သမ္မတထံတွင် ရှိပါသည်။⁴¹

ဒီကရီအမိန့်ညွှန်ကြားချက်ဖြင့် ဥပဒေပြုရာတွင် ပုံစံနှစ်မျိုးရှိပါသည်။ ယင်းတို့မှာ (က) ဥပဒေပြုလွှတ်တော်မှ အပ်နှင်းသည့် အာဏာနှင့် (ခ) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ မူလရရှိသော အာဏာများဟူ၍ဖြစ်ပါသည်။ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်မှအပ်နှင်းသည့် အာဏာအရ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်သည် ယင်းအာဏာအပ်နှင်းထားခြင်းကို ကြီးကြပ်ပီး အချိန်မရွေးပြန်လည်ပယ်ဖျက်နိုင်ပါသည်။ (ခရိုအေးရှား)။ အကယ်၍ ၎င်းအာဏာကို ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၏ ထောက်ခံမဲအများစုဖြင့် ယာယီပေး

အပ်ထားပြီး ၎င်းနှင့်ပါဝင်ပတ်သက်သည့် အကြောင်းအရာများအသေးစိတ်ကို သေချာစိစစ်ဖော်ပြထားလျှင် သတ်မှတ်ထားသောနယ်ပယ်တစ်ခုချင်းစီ၏ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ပိုမိုထိရောက်စွာအကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန်အတွက် အထောက်အကူပြုပါလိမ့်မည်။ အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍတွင် တိုက်ရိုက်အပ်နှင်းထားသော ဥပဒေပြုရေးအာဏာနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ရှုထောင့်နှစ်မျိုးကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ပါသည်။ ပထမတစ်ချက်မှာ ခြွင်းချက်အနေအထားများအတွက် ဥပဒေပြုရေးအာဏာနှင့် ဒုတိယအချက်မှာ အထူးကိစ္စရပ်များအတွက် ဥပဒေပြုရေးအာဏာ ဖြစ်ပါသည်။ အများစုသော ခြွင်းချက်အနေအထားများသည် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်က အစည်းအဝေးကျင်းပနေခြင်းမရှိသောကာလများ ဖြစ်ကြပါသည်။ သို့ရာတွင် အဆိုပါအမိန့်များအား ဥပဒေပြုလွှတ်တော်က အစည်းဝေးကျင်းပပြီးနောက် တိကျသော အချိန်ကာလတစ်ခုအတွင်း အတည်ပြုခြင်းမရှိသောအခါ အများအားဖြင့် ပျက်ပြယ်သွားလေ့ရှိပါသည် (ဘရာဇီးလ်နိုင်ငံ)။ အခြားသော ခြွင်းချက်တစ်ခုမှာ အရေးပေါ်အခြေအနေ ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင်

အမိန့် ဩဇာကြားချက်ဖြင့် ဥပဒေပြုရန် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာဆိုသည်မှာ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်မှ အပ်နှင်းထားသော အာဏာ သို့မဟုတ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ဆိုင်ရာ မူလအာဏာကို ဆိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ယင်းကို သေချာစွာပုံစံချမှတ်ထားခြင်းမရှိပါက အဆိုပါပြဋ္ဌာန်းချက်သည် ဥပဒေပြုရေးအာဏာ၏ အတော်အတန်ကျယ်ပြန့်သောပုံစံဖြင့် လွတ်လပ်စွာလုပ်ဆောင်နိုင်သော အလားအလာများ ရှိနေပြီး အီဂျစ်၊ ဆူဒန်နှင့် အခြားသော နိုင်ငံများတွင် တွေ့ရသည့်အတိုင်း အာဏာအား အလွဲသုံးစားပြုခြင်းမျိုး ဖြစ်တတ်ပါသည်။

တစ်နည်းအားဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတစ်ခုသည် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်သူများအား အထူးမူဝါဒကဏ္ဍများတွင် ဥပဒေကဲ့သို့အာဏာတည်သော အမိန့်များကိုထုတ်ပြန်ရန် ခွင့်ပြုထားနိုင်သဖြင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များကို ထိုနယ်ပယ်များမှ ဖယ်ရှားလိုက်သကဲ့သို့ ဖြစ်စေပါသည် (ပြင်သစ်)။

ဥပဒေပြုရေး လုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ ပါဝင်မှု

ဥပဒေပြုရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ဥပဒေပြုခြင်း၏ ပဏာမခြေလှမ်းများကို စတင်ခြင်းမှအစ ဥပဒေမူကြမ်းအား ဥပဒေအဖြစ် ထုတ်ပြန်ကြေငြာခြင်းအဆုံးထိ အဆင့်များစွာ ပါဝင်ပါသည်။ ဤလုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ ထိရောက်သောပါဝင်မှုသည် (က) ကနဦးအဆင့် နှင့် (ခ) ဥပဒေပြုလွှတ်တော်က ဥပဒေမူကြမ်းကို အတည်ပြုပြီး နောက်ပိုင်းအဆင့်ဟူသည့် အဆင့်နှစ်ဆင့်တွင် ဖြစ်ပေါ်နိုင်ပါသည်။

(က) ဥပဒေပြုရန် စတင်လုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်း

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အများစု၌ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်သည် ကိစ္စရပ်အားလုံးတို့၏ ဥပဒေပြုရေးလုပ်ငန်းစဉ်အား စတင်ရန်အတွက် အကန့်အသတ်မရှိသော အာဏာကို ချုပ်ကိုင်ထားပြီး ရံဖန်ရံခါတွင် သီးသန့်ပင်ချုပ်ကိုင်ထားပါသည် (ဥပမာ- အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု)။ သို့ရာတွင် နိုင်ငံ

များစွာတို့၌ ဥပဒေမူကြမ်းများရေးဆွဲပိုင်ခွင့်အာဏာကို အနည်းဆုံးအနေဖြင့် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေး ကဏ္ဍအား အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးပါသည်။ အချို့သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေများတွင် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍသည် ရသုံးမှန်းခြေငွေစာရင်းဥပဒေများ၊ နိုင်ငံတကာသဘောတူ ညီမှုစာချုပ်များ သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်မှုနှင့် သွင်းကုန်စည်းကြပ်ခွန် ဥပဒေပြုခြင်းတို့ကို ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်ရန် သီးသန့်အာဏာရှိပါသည်။ (ဥပမာ - ဘရာဇီးလ်၊ ချီလီနှင့် ကိုလံဘီယာ)။ “ တံခါးမှူးလုပ်ဆောင်ချက်”ဟုတင်စားနိုင်သည့် အဆိုပါစောင့်ကြည့်သည့် ဆောင်ရွက်ချက်များသည် အုပ်ချုပ်ရေးအနေဖြင့် သက်ဆိုင်ရာမူဝါဒနယ်ပယ်များတွင် မူလရှိရင်းစွဲအနေအထားကို ထိန်းသိမ်း ထားနိုင်ပါသည်။ သမ္မတတစ်ဦးအနေဖြင့် အတိုက်အခံအဖွဲ့စည်းများ လွှမ်းမိုးထားသည့် ဥပဒေပြု လွှတ်တော်အား သတ်မှတ်ထားသောကဏ္ဍများအတွင်း ပြောင်းလဲမှုများမပြုလုပ်စေလိုလျှင် ဥပဒေ ပြုရေးလုပ်ငန်းစဉ်များကို ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်းမှရှောင်ကြဉ်ခြင်းဖြင့် ထိန်းသိမ်းနိုင်ပါသည်။

(ခ) သမ္မတ၏ ဗီတိုအာဏာများ

ဥပဒေပြုလွှတ်တော်သည် ဥပဒေမူကြမ်းတစ်ခုအား အတည်ပြုပြီးသောအခါ သမ္မတအနေ ဖြင့် ယင်းအားဝင်ရောက်လွှမ်းမိုးရန်၊ နှောင့်နှေးကြန့်ကြာစေရန် နှင့် ပိတ်ပင်တားဆီးရန် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတော်တော်များများက ခွင့်ပြုထားပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ဗီတို အာဏာသတ်မှတ်ထားသည့်ပုံစံသည် အာဏာအား ဗဟိုအဆင့်တွင်ချုပ်ကိုင်ထားခြင်း သို့မဟုတ် လက်အောက်ခံ အဖွဲ့အစည်းအသီးသီးသို့ ခွဲဝေသတ်မှတ်ခြင်းနှစ်မျိုးစလုံးဖြစ်နိုင်ပါသည်။ သမ္မတ၏ ကြားဝင်စွက်ဖက်ခြင်း အမျိုးအစားကိုလည်း နှစ်မျိုးနှစ်စားခွဲခြားနိုင်ပါသည်။ သမ္မတအနေဖြင့် (က) နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အကြောင်းရင်းများအတွက် ဥပဒေမူကြမ်းကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် ငြင်းဆန်ပယ်ချ နိုင်သည် သို့မဟုတ် (ခ) ဥပဒေမူကြမ်း၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ညီညွတ်မှုအပေါ် ဆန်းစစ်နိုင် ပါသည်။ ပထမအချက်ကို နိုင်ငံရေးဗီတိုအာဏာဟုခေါ်၍ ဒုတိယအချက်အား ဥပဒေမူကြမ်း၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ညီညွတ်မှုဆိုင်ရာ ဗီတိုအာဏာဟု ခေါ်ဆိုပါ သည်။ ဥပဒေပြုလွှတ်တော် ကရွေးချယ်တင်မြှောက်ခြင်းမဟုတ်ပဲ မဲဆန္ဒရှင်များက သမ္မတကိုတိုက်ရိုက်ရွေးကောက် တင်မြှောက် ကြသည့် သမ္မတစနစ်နှင့် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသမ္မတစနစ်များတွင် နိုင်ငံရေးဗီတိုအာဏာများကို ပို၍ အသုံးများပါသည်။ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်သည် ဆွေးနွေးလျက်ရှိသော ဥပဒေမူကြမ်းကို ကနဦး အတည်ပြုခဲ့သည့် ထောက်ခံမဲအများစုနှင့် ညီမျှသော သို့မဟုတ် သာလွန်သောမဲအရေအတွက်ဖြင့် ဗီတို အာဏာကို ကျော်လွန်၍ပယ်ချနိုင်သည်။ (ဥပမာ ဘော့စ်ဝါနာ၊ အိန္ဒိယ၊ တူရကီ)။ ထိုသို့သော အခြေအနေသည် သမ္မတ၏ ဗီတိုအာဏာကို အားပျော့စေပြီး နှောင့်နှေးကြန့်ကြာမှုများ ဖြစ်ပေါ်စေ ပါသည်။ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်က ဥပဒေမူကြမ်းကို ပြန်လည်စဉ်းစားခြင်းမပြုမီ ဗီတိုအာဏာတစ်ရပ် သည် လပေါင်းများစွာကြာနိုင်ပါသည်။ ၎င်းကြားကာလသည်နောက်ထပ်ဆွေးနွေးမှုများ သို့မဟုတ် မီဒီယာ၏ အာရုံစိုက်မှုများကို ပေါ်ပေါက်စေနိုင်ပါသည်။ (ဥရုဂွေး)။ သမ္မတ၏ ဗီတိုအာဏာကို ကျော် လွန်ပယ်ချရန် လိုအပ်သောဥပဒေပြုလွှတ်တော်၏ မဲအရေအတွက်သည် ပို၍မြင့်လေ သမ္မတ၏

အာဏာသည် ပိုမိုခိုင်မာမှုရရှိလာမည်ဖြစ်သည်။ ဥပမာအချို့မှာ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်မှ အမှန်တကယ် တက်ရောက်သော အဖွဲ့ဝင်အားလုံးတို့၏ ထောက်ခံမဲ ရာနှုန်းပြည့်ဖြစ်ရန်လိုအပ်သော ပီရူးနိုင်ငံ၊ မဲအသာရနိုင်မှုနှုန်း ၆၀% လိုအပ်သော ပိုလန်နိုင်ငံ၊ မဲအသာရနိုင်မှု နှုန်း ၆၇% လိုအပ်သော ချီလီ နိုင်ငံနှင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၏ အဖွဲ့ဝင်အားလုံးအနက် ၆၇% ထောက်ခံမဲ အသာစီးရရှိရမည့် အီဂျစ်နိုင်ငံ တို့ဖြစ်ကြပါသည်။ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၏ ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် အတိုက်အခံပြုသူများ၏ အင်အား တို့အပေါ် မူတည်၍ သမ္မတ၏ဗီတိုအာဏာသည် အကြွင်းမဲ့ဗီတိုအာဏာနှင့် တန်းတူဖြစ်လာနိုင်ပြီး ထိုအာဏာကိုကျင့်သုံးပါက ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၏ ဆောင်ရွက်ချက်အားလုံးကို ပိတ်ပင်ဟန့်တား နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ဥပဒေအားဖြင့် တရားဝင်တည်ရှိသော ရာနှုန်းပြည့်ဗီတိုအာဏာကို တွေ့ရလေ့မရှိ ပါ။ ရှိပါကလည်း ကန့်သတ်ထားသော မူဝါဒနယ်ပယ်များအတွက်သာ အကျုံးဝင်ပါသည်။

သမ္မတအနေဖြင့် လက်ခံသည်။ မခံသည်ကိုသာ ဖော်ပြရန်လိုသော ‘မူကြမ်းတစ်ခုလုံးကို ပယ်ချခွင့်ဗီတိုအာဏာ’ အပြင် သမ္မတအား ဥပဒေမူကြမ်းတစ်ခု၏ အစိတ်အပိုင်းများကို ကန့်ကွက်

ဥပဒေပြုရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွင် အုပ်ချုပ်ရေး ကဏ္ဍ၏ ပါဝင်မှုသည် ဥပဒေပြုခြင်းအာဏာ သို့မဟုတ် ဗီတိုအာဏာကို ဆိုလိုပါသည်။ နိုင်ငံများစွာတို့၌ ဥပဒေမူကြမ်းများအား ရေးဆွဲပိုင်ခွင့်အာဏာကို အနည်းဆုံး အနေဖြင့် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအား အတိုင်းအတာ တစ်ခုအထိခွဲဝေသတ်မှတ် ပေးပါသည်။ သို့မဟုတ်ပါက ဗီတိုအာဏာကို အနေအထား အမျိုးမျိုးတွင်အသုံးပြုကာ ကြီးစိုးခြယ်လှယ်နိုင်ပါသည်။

နိုင်ခွင့်ပေးထားသော ‘တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ပယ် ချခွင့်ဗီတိုအာဏာ’လည်း ရှိပါသည် (ဥရုဂွေး)။ မည်သို့ဆိုစေ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ပယ်ချခွင့်ရှိ သည့် ဗီတိုအာဏာသည် နိုင်ငံတော်သမ္မတ အား ဥပဒေပြုခြင်းဆိုင်ရာ အသေးစိတ်အချက် အလက်များအတွင်း အကန့်အသတ်ဖြင့် ပါဝင် ပတ်သက်ခြင်းအားဖြင့် ဥပဒေပြုရေးလုပ်ငန်း စဉ်များတွင် ပို၍နီးကပ်မှုရှိစေပါသည်။ ဤသို့ ကန့်သတ်ထားသောကြားဝင်မှုများသည်တစ်စ တစ်စဖြင့်တရားဥပဒေ၏အပြီးသတ်ပုံစံအပေါ် ကြီးမားသော လွှမ်းမိုးမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

အခြားသော နည်းလမ်းတစ်ရပ်မှာ သမ္မတက အဆိုပြုထားသော ဥပဒေအတွက် လိုအပ် သော အတည်ပြုရေးလုပ်ငန်းစဉ်၏နယ်ပယ် ကျယ်ပြန့်လာစေရန်ဖြစ်ပါသည်။ တိုက်ရိုက်လူများစု ဆန္ဒမဲဖြင့် အတည်ပြုခြင်း သို့မဟုတ် ပယ်ချခြင်းပြုလုပ်နိုင်ရန် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍသည် ဥပဒေမူ ကြမ်းကို ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲတွင် တင်ပြခြင်းအားဖြင့် ဥပဒေပြုရေးလုပ်ငန်းစဉ်အပေါ် လွှမ်းမိုး နိုင်ပါသည် (ပြင်သစ်၊ ပီရူး)။ ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ (referendum) သို့မဟုတ် လူထုဆန္ဒခံယူပွဲ (plebiscite) ကိုကျင်းပရန် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာသည် သမ္မတ၏မူဝါဒ အဆိုပြုချက်ကို သဘောတူညီ စေရေးအတွက် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အားဖိအားပေးရန် သမ္မတကသာအသုံးပြုသည့် အရေးပါသော အရာဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ၎င်းအာဏာကိုအသုံးပြုကာ ဥပဒေမူကြမ်းတစ်ခုမှာပါရှိတဲ့ စစ်မှန်သော အကြောင်းအရာပေါ်ကိုသာ သီးသီးသန့်သန့်အခြေခံပြီး ငြင်းခုံဆွေးနွေးမှုများ လုပ်တာရှိနိုင်သကဲ့သို့

သမ္မတသည် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာနှင့် တရားဝင်ဖြစ်ခြင်းတို့ကို ထပ်လောင်းအတည်ပြုဖို့အတွက် ၎င်း အာဏာကိုအသုံးပြုခြင်းမျိုးလည်းရှိနိုင်ပါသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတစ်ခုသည် ဥပဒေမူကြမ်းတစ်ခုကို သင့်လျော်ရာတရားရုံးသို့ ဆန်းစစ်သုံးသပ်မှုပြုရန် လက်ဆင့်ကမ်း၍ ပေးပို့ခြင်းအားဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ကိုက်ညီမှု ရှိမရှိ ကိုသုံးသပ်ရန် သမ္မတအား လုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးထားပါသည် (ခရိုအေးရှား၊ တောင်အာဖရိက)။ ဤတွင် ယင်းကို သင့်လျော်ရာ တရားရုံးက လက်ခံပါက ကြန့်ကြာမှုများရှိနိုင်ပြီး ဥပဒေအား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိမရှိနှင့် စပ်လျဉ်း၍ သမ္မတ၏ အလေးပေးမှုသည် (ယင်းကိုသင့်လျော်ရာတရားရုံးက ထောက်ခံပါက) နိုင်ငံရေးအကြောင်းပြချက်အစား ဥပဒေရေးရာအကြောင်းပြချက်များအပေါ် အခြေခံသောလုပ်ငန်းစဉ်အဖြစ် နှောင့်နှေးကြန့်ကြာစေပြီး အဆုံးသတ်ခြင်းမျိုး ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ သမ္မတအနေဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ နောက်ခံအကြောင်းတရားများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဥပဒေမူကြမ်းတစ်ခုအားပယ်ချရန် လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိခြင်းသည် တရားရေးဆိုင်ရာစောင့်ကြည့်ထိန်းကျောင်းမှုကို အစောပိုင်းအခြေအနေမှာပင် လုပ်ဆောင်နိုင်စေပါသည်။

၆။နိဂုံး

အစိုးရ၏ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအား ဒီဇိုင်းပုံစံချမှတ်သော နည်းလမ်းများသည် အမျိုးအစားစုံလင်ပြီး ထိုအမျိုးအစားအများအပြားအနက်မှ အချို့ဥပမာများကိုသာ ရွေးချယ်စရာ နည်းလမ်းများအဖြစ် အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာအား လက်အောက်အဆင့်အသီးသီးသို့ ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးရန် အမျိုးမျိုးသောအကြံပြုချက်များကလည်း နိုင်ငံရေးအယူအဆများကို တရားရေးဆိုင်ရာပုံစံသတ်မှတ်မှုအဖြစ်အသွင်ပြောင်းလဲဖို့ ဆွေးနွေး ရာတွင်အထောက်အကူပြုကောင်းမွန်စေနိုင်ပါသည်။ သို့ရာတွင် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအတွင်းသာမက အစိုးရ၏ကဏ္ဍသုံးရပ်လုံးအကြားမှာရှိသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများနှင့် တာဝန်များကို ဟန်ချက်ညီမျှတမှုရှိစေရန်အတွက် အင်စတီကျူးရှင်းအကြားရှိ ဆက်နွှယ်မှုများအား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ဖြင့် တည်ဆောက်ပြဋ္ဌာန်းခြင်းသည် ပထမအဆင့်လုပ်ဆောင်ချက်သာ ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံရေး လှုပ်ရှားသက်ရောက်မှု (political dynamics) နှင့် နိုင်ငံရေးလုပ်ဆောင်ကြသူများသည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များကို လိုသလိုအသုံးပြုကာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမူကြမ်း ရေးဆွဲထား ကြသူများ ရည်မှန်းထားသည်နှင့် မလျော်ညီသောရလဒ်များကို ထွက်ပေါ်စေနိုင်ပါသည်။ အခါ အားလျော်စွာ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍမှ ဥပဒေအားအလွန်အမင်းချဲ့ကား၍ ဆောင်ရွက်နေခြင်း များကို ရှောင်ရှားရန်အတွက်သက်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံရေးလုပ်ဆောင်သူများထံမှ ပံ့ပိုးကူညီမှုနှင့် နှိုးကြား သတိရှိမှုတစ်သတ်မတ်တည်း လိုအပ်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဘရာဇီးနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေက ‘ဆီလျော်သက်ဆိုင်မှုရှိသည့်အရေးပေါ်’ အခြေအနေများတွင် ‘ယာယီဆောင်ရွက်ချက် များ’ကိုထုတ်ပြန်ရန် အာဏာကို သမ္မတအားပေးအပ်ထားပါသည်။ ၁၉၈၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ပြဋ္ဌာန်းချက်များအရ အဆိုပါဆောင်ရွက်ချက်များသည် ဥပဒေအားဖြင့် အတည်ပြုခြင်းမရှိပါက ရက် ပေါင်း ၃၀ ကျော်လွန်ပါက တရားမဝင်တော့ကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။ သို့ရာတွင် ဤပြဋ္ဌာန်း ချက်သည် ယာယီဆောင်ရွက်ချက်များကို အကြိမ်အကန့်အသတ်မရှိ ပြန်လည်ထုတ်ပြန်ရန် သမ္မတ

အား ခွင့်ပြုထားသည်ဟုလည်း အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုလိုရန်နေပါသည်။ ၂၀၀၁ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုက သက်ဆိုင်ရာအချိန်ကာလကို ရက်ပေါင်း ၆၀ အထိ တိုးမြှင့်ခဲ့ရုံမျှမက ယာယီဆောင်ရွက်ချက်များကို တစ်ကြိမ်သာ သက်တမ်းတိုးရန်သတ်မှတ်ထားခဲ့ပါသည်။ သို့သော် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့၏အာဏာကို ထိန်းချုပ်နိုင်ရန်အတွက် ဒီဇိုင်းရေးဆွဲထားသည့် အာဏာခွဲဝေခြင်းနှင့် အင်စတီကျူးရှင်းအကြား အပြန်အလှန်စောင့်ကြည့်ထိန်း ကျောင်းခြင်းဆိုင်ရာ နည်းဥပဒေများသည် တစ်ခါတစ်ရံတွင် မသင့်လျော်ပါ။ ဝန်ကြီးချုပ်သည် သူ/သူမ၏ နိုင်ငံရေးပါတီအပေါ် ကြီးကြပ်ထိန်းချုပ်ပါက ထိုနည်းဥပဒေများသည်မသင့်လျော်ကြောင်း သက်သေပြနေပါသည်။

နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍများအား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအတွင်း ခွင့်ပြုထားသည့် ရာထူးသက်တမ်း/လုပ်ပိုင်ခွင့်များထက် ကျော်လွန်၍လုပ်ဆောင်ခြင်းမှ ကာကွယ်ရန်အတွက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အခက်အခဲရှိပါသည်။ ၎င်းမှာ နိုင်ငံရေးအရ ထောက်ပံ့မှုမရှိသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ လက်လှမ်းမီစေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်မှုကဏ္ဍ၏ အကြီးအကဲများသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်မွမ်းမံရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင်ပါဝင်လေ့မရှိကြသော်လည်း ၎င်းတို့အနေဖြင့် ယင်းတို့၏ သက်တမ်းတိုးမြှင့်ခြင်းကို ဖြစ်ပေါ်စေသော အဆိုပါလုပ်ငန်းစဉ်များအား ဦးဆောင်ရန်နှင့် ညွှန်ကြားရန် တစ်သမတ်တည်း စီမံအုပ်ချုပ်ရပါသည် (ဘာကီနာ ဖာဆို၊ ကိုဒီဗွား ၊ ဂါဘွန်၊ ယုဂန်ဒါ)။ ဤရလဒ်မျိုး မဖြစ်ပေါ်စေရန်အတွက် အချို့သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများ (အယ်လ်ဆာဗာဒေါ၊ ဟွန်ဒူးရပ်စ်၊ နီဂါ) က သမ္မတ၏ သက်တမ်းကာလကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲ၍ မရဟူ၍ ကြေငြာခဲ့ပြီး ဟွန်ဒူးရပ်စ်၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင်မူ တပ်မတော်အား (အထက်ဖော်ပြပါ) ဤပြဋ္ဌာန်းချက်ကို အတည်ပြုရန် လုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးထားပါသည်။ ဟွန်ဒူးရပ်စ်နှင့် နီဂါတို့တွင် ဤကန့်သတ်ချက်ကိုကျော်လွှားရန် သမ္မတများက ကြိုးပမ်းခဲ့သောအခါ ၎င်းတို့၏ ကြိုးပမ်းချက်သည် မအောင်မြင်ကြပဲ အာဏာရပ်သိမ်းခံရသည်မှာလည်း တိုက်ဆိုင်မှုတစ်ခုဟု ယူဆ၍မရနိုင်ပါ။ ယင်းကို ကာကွယ်ရန်အတွက် ဤသတ်မှတ်ချက်များအပေါ် ပြောင်ပြောင်တင်းတင်း ကျူးလွန်သော မလေးစားမှုများနှင့် အစိုးရ၏ အခြားသောကဏ္ဍများမှ ကြားဝင်စွက်ဖက်ခြင်းများကို လျစ်လျူရှုလိုက်သောကြောင့် အတိုက်အခံများနှင့် ပဋိပက္ခများကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ အဆုံးတွင် နှစ်နိုင်ငံစလုံးမှ သမ္မတများ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအပေါ်ခြယ်လှယ်ရန်ကြိုးစားမှုကို စစ်တပ်၏ ကြားဝင်မှုဖြင့် အဆင့်အသီးသီး၌ ရပ်တန့်သွားစေခဲ့သည်။

ဇယား ၂။ ဤအခန်းတွင် အလေးပေးဖော်ပြထားသော အရေးကိစ္စရပ်များ

အကြောင်းအရာ	မေးခွန်းများ
၁။ အစိုးရစနစ်	• အစိုးရ အကြီးအကဲအား သတ်မှတ်ထားသော ကာလတစ်ခုတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရန်အတွက် ပြည်သူလူထုက တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်တင်မြှောက်ရမည်လား သို့မဟုတ် ၎င်း၏တရားဝင်မှုသည် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်မှဆင်းသက်ပြီး ၎င်း၏ စတင်ဖြစ်တည်မှုနှင့် ရှင်သန်ရပ်တည်မှုသည် လွှတ်တော်အပေါ်တွင်သာ မှီခိုရမည်လား။ • နိုင်ငံတော် အကြီးအကဲသည် အစိုးရအကြီးအကဲဖြစ်နိုင်ပါသလား။ ဤသို့ဖြစ်နိုင်ပါက ယင်းကိုပြည်သူလူထုက ရွေးကောက်တင်မြှောက်ရမည်လား (သမ္မတစနစ်) သို့မဟုတ် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်က ရွေးကောက်တင်မြှောက်ရမည်လား (တောင်အာဖရိက၊ ဘော့စဝါနာ)။ • ပြည်သူများက တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်တင်မြှောက်သည့် နိုင်ငံတော် အကြီးအကဲတစ်ဦး၊ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်နှင့် နိုင်ငံတော်၏ အကြီးအကဲက ရွေးကောက်တင်မြှောက်သည့် အစိုးရအကြီးအကဲတစ်ဦးဖြင့် ဖွဲ့စည်းအပ်သည့် ခေါင်းဆောင်နှစ်ဦး အုပ်ချုပ်သည့် အုပ်ချုပ်မှုစနစ်မျိုး ရှိသင့်ပါသလား။
၂။ နိုင်ငံတော်အဆင့် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအား ပုံစံချမှတ်ခြင်း	• အစိုးရ အကြီးအကဲ (နှင့် နိုင်ငံတော် အကြီးအကဲ) တို့၏နေရာများကို လူတစ်ဦးတစ်ယောက်တည်းကသာ ရရှိနိုင်ပါသလား သို့မဟုတ် သမ္မတရာထူးကို အဖွဲ့ဝင်များစွာဖြင့်ဖွဲ့စည်းထားပြီး တာဝန်ခွဲဝေသတ်မှတ်ကြသော နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးပုံစံ (collegial executive) ဖြင့် အုပ်ချုပ်မည်လား။ • တာဝန်ခွဲဝေသတ်မှတ်ကြပါက သမ္မတတာဝန် စုပေါင်းထမ်းဆောင်သော အဖွဲ့ဝင်များသည် အာဏာကို ညီတူညီမျှ ရရှိရမည်လား သို့မဟုတ် ကိုယ်စားလှယ်များတွင် မတူညီသော အာဏာတစ်မျိုးစီရှိပြီး အရေးကြီးသောအကြောင်းအရာများကိုသာ စုပေါင်းဆုံးဖြတ်ချက် ချစေမည်လား။ • ခေါင်းဆောင်နှစ်ဦး အုပ်ချုပ်သော အစိုးရစနစ် (dual executive) ကို ကျင့်သုံးပါက နိုင်ငံတော် အကြီးအကဲသည် အစိုးရအကြီးအကဲအား ခန့်အပ်/ရွေးချယ်/ထုတ်ပယ်ရန် အာဏာရှိပါသလား။ • ခေါင်းဆောင်နှစ်ဦး အုပ်ချုပ်သော အစိုးရစနစ်တွင် နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲသည် ဝန်ကြီးအဖွဲ့ဝင်များကို ခန့်အပ်ခြင်း/ထုတ်ပယ်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ပါဝင်ခြင်း ရှိပါသလား သို့မဟုတ် ဤအခွင့်အာဏာသည် အစိုးရအကြီးအကဲကိုသာ အပ်နှင်းထားပါသလား။
၃။ သမ္မတ၏ ရာထူး သက်တမ်းသတ်မှတ်ချက်များ	• ပြည်သူလူထုက တိုက်ရိုက်ရွေးကောက် တင်မြှောက်ထားသောသမ္မတ၏ တာဝန်ထမ်းဆောင်ရမည့် အချိန်ကာလ သတ်မှတ်ချက်များရှိပါသလား။ ဤသတ်မှတ်ချက်များသည် အလွယ်တကူ ပြင်ဆင်မွမ်းမံမှုများ ပြုလုပ်၍မရအောင် မည်ကဲ့သို့ ကာကွယ်ပေးနိုင်သနည်း။

၄။ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကို လက်အောက်အဆင့်များသို့ လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း	• ဒေါင်လိုက်စနစ်အရ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတွင် အုပ်ချုပ်ရေးအဆင့် အမျိုးမျိုးသို့မဟုတ် အစိုးရအဆင့်အမျိုးမျိုး ရှိပါသလား။ • အစိုးရ၏ အဆင့်အမျိုးမျိုးရှိပါက သက်ဆိုင်ရာအုပ်ချုပ်ရေးအကြီးအကဲကို ပြည်သူလူထုကရွေးကောက်တင်မြှောက်ပါသလား သို့မဟုတ် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍက ရွေးချယ်ပါသလား။ • နိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ်ရေး/အစိုးရ၏ အကြီးအကဲသည် အမျိုးသားမူဝါဒများကိုသာ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ပေးခြင်း ရှိပါသလားသို့မဟုတ် ယင်းအား အကြောင်းအရာ တစ်မျိုးမျိုးကို ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြင့် (အစိုးရအဆင့်တစ်ရပ်တွင် ယင်းကိုယ်တိုင်ဖြစ်စေ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်ညီလာခံမှ ဖြစ်စေ) မူဝါဒများအားဆုံးဖြတ်ရန်နှင့် ယင်းအစိုးရအဆင့်ကို ကိုယ်စားပြုရန်အာဏာအပ်နှင်းထားပါသလား။ • အစိုးရအဆင့်သည် ယင်း၏ ကိုယ်ပိုင်ဝင်ငွေများကို မြှင့်တင်နိုင်ခြင်းရှိပါသလား။
၅။ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာအာဏာများ	• နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍတွင် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်ကို ဖျက်သိမ်းရန်အာဏာရှိပါသလား။ ရှိမည်ဆိုပါက မည်သည့်အနေအထားမျိုးတွင် ဖျက်သိမ်းနိုင်မည်နည်း။
၆။ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအပေါ် အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ ထိန်းကျောင်းမှုများ	• နိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ အကြီးအကဲသည် ဝန်ကြီးအဖွဲ့အပေါ်အပြည့်အဝ ကြီးကြပ်ထိန်းချုပ်နိုင်ပါသလား သို့မဟုတ် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်နှင့် တွဲဖက်၍ အုပ်ချုပ်ရပါသလား။ • ဥပဒေပြုလွှတ်တော်က အစိုးရ၏ အကြီးအကဲအား နိုင်ငံရေးအရအယုံအကြည်မရှိအဆိုတင်သွင်းခြင်း ရှိနိုင်ပါသလား။ • နိုင်ငံတော် အကြီးအကဲ/အစိုးရ အကြီးအကဲတို့အား စွဲချက်တင်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်တွင် မည်သူတို့က ပါဝင်ကြမည်နည်း။ • သတ်မှတ်ထားသော အခြေအနေများတွင် နိုင်ငံသားများသည် နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲကို တာဝန်မှပြန်လည်ရုပ်သိမ်းနိုင်မည့် အခွင့်အလမ်း ရှိပါသလား။

၇။ အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်၏ ထိရောက်သော အာဏာများ	• နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍတွင် အရေးပေါ်အခြေအနေကြေငြာရန် သီးသန့်အာဏာ ရှိပါသလား သို့မဟုတ် အခြားသောကဏ္ဍများ (ဥပမာ- ဥပဒေပြုလွှတ်တော်) က ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း ရှိနိုင်ပါသလား။ • နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍတွင် စစ်ကြေငြာရန် သီးသန့်အာဏာ ရှိပါသလား။ သို့မဟုတ် အခြားသောကဏ္ဍများ (ဥပမာ-ဥပဒေပြုလွှတ်တော်) က ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း ရှိနိုင်ပါသလား။ • နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍတွင် အပြစ်ဒဏ်မှ လွတ်မြောက်ခွင့်/လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ပေးရန် သီးသန့်အာဏာ ရှိပါသလား။သို့မဟုတ် အခြားသော ကဏ္ဍများ (ဥပမာ - ဥပဒေပြုလွှတ်တော်) ကပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း ရှိနိုင်ပါသလား။ • နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍသည် ဥပဒေပြုရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွင်ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း ရှိပါသလား။ ဤသို့ဆိုလျှင် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍသည်ဒီကရီအမိန့်ညွှန်ကြားချက်ဖြင့် ဥပဒေပြုရန်အခွင့်အလမ်း ရှိပါသလား။ မည်သည့် ကန့်သတ်ချက်များထားရှိပါသနည်း။ • နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍသည် ဥပဒေပြုခြင်းကို ဦးဆောင်ခွင့်နှင့် အချို့သောကဏ္ဍများတွင် ဥပဒေပြုရေးဆိုင်ရာသီးသန့်လုပ်ပိုင်ခွင့် ရှိပါသလား။ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍသည် ဥပဒေမူကြမ်းများကိုပယ်ချပိုင်ခွင့် ရှိပါသလား။ • ဤသို့ရှိပါက ယင်းသည်ဆိုင်းငံ့ထားနိုင်သည့် ပယ်ချချက်သက်သက်သာဖြစ်ပါသလား သို့မဟုတ် သမ္မတ၏ပယ်ချချက်ကို ကန့်ကွက်ရန် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၏ သာလွန်အများစုထောက်ခံမဲများကို လိုအပ်ပါသလား သို့မဟုတ် အချို့သော နယ်ပယ်များတွင် ရာနှုန်းပြည့် ကန့်ကွက်ပယ်ချမှုများ ရှိပါသလား။ • နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍတွင် ဥပဒေမူကြမ်းတစ်ခုအားတရားဝင်အတည်ပြုခြင်း မပြုလုပ်မီ ယင်းသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ညီညွတ်ခြင်း ရှိ၊ မရှိ ကို မေးမြန်းပိုင်ခွင့် ရှိပါသလား။
---	---

မှတ်စုများ

1. See Mainwaring, S. and Shugart, M. S., 'Juan Linz, Presidentialism, and Democracy: A Critical Appraisal', *Comparative Politics*, 29/4 (1997), pp. 449–71. သမ္မတစနစ်နှင့် ဒီမိုကရေစီ - အရေးပါသော ဆန်းစစ်ချက်
2. Linz, J. J., 'The Perils of Presidentialism', *Journal of Democracy*, 1/4 (1990), pp. 51–69. သမ္မတစနစ်၏ အန္တရာယ်
3. Horowitz, D., 'Constitutional Design: Proposals Versus Processes', in A. Reynolds (ed.), *The Architecture of Democracy: Constitutional Design, Conflict Management, and Democracy* (Oxford and New York: Oxford University Press, 2002), pp. 15–36. ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ပုံစံချမှတ်မှု - အဆိုပြုချက်များနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များ၏ အားပြိုင်မှု
4. Carey, J. and Shugart, M. S., *Presidents and Assemblies: Constitutional Design and Electoral Dynamics* (Cambridge: Cambridge University Press, 1992). သမ္မတနှင့် ညီလာခံများ - ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ပုံစံချမှတ်မှုနှင့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာတွန်းအားများ
5. Simeon, R., 'Constitutional Design and Change in Federal Systems: Issues and Questions', *Publius: The Journal of Federalism*, 39/2 (2009), pp. 241–61. ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာပုံစံချမှတ်မှုနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်များအတွင်းရှိပြောင်းလဲမှုများ - အကြောင်းအရာများနှင့် မေးခွန်းများ
6. Horowitz, 'Constitutional Design: Proposals Versus Processes'. ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ပုံစံချမှတ်မှု - အဆိုပြုချက်များနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များ၏ အားပြိုင်မှု
7. Simeon, 'Constitutional Design and Change in Federal Systems'. ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ပုံစံချမှတ်မှုနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်များအတွင်းရှိ ပြောင်းလဲမှုများ
8. For an in-depth analysis of the 'Dismissal (ထုတ်ပယ်ခြင်း)' see Kelly, P., *The Dismissal* (Melbourne: Angus & Robertson, 1983). A similar dynamic framed the 2008–09 Canadian parliamentary dispute, which opposition parties in the House of Commons triggered by supporting a motion of no confidence against the minority government. (အလားတူခိုင်နမတ်တစ်ခုသည် ၂၀၀၈–၀၉ ကနေဒါလွှတ်တော်အငြင်းပွားမှုကို ဖြစ်ပွားစေခဲ့ပါသည်။ ထိုအငြင်းပွားမှုသည် အောက်လွှတ်တော်ရှိ အတိုက်အခံပါတီများက လူနည်းစုအစိုးရအပေါ် ယုံကြည်မှုကင်းမဲ့သည့်အဆိုကို ထောက်ခံခြင်းဖြင့် အစပျိုးခဲ့သည်။)
9. Article 64 of the German Basic Law (1949) as of 2009. (၁၉၄၉) ဂျာမနီအခြေခံဥပဒေ၏ ပုဒ်မခွဲ ၆၄ (၂၀၀၉ ခုနှစ် ပြင်ဆင်ဖော်ပြချက်အရ)

10. Article 175 of the Swiss Constitution. ဆွစ်ဇာလန် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၁၇၅။
11. Posner, D. N. and Young, D. J., 'The Institutionalization of Political Power in Africa', *Journal of Democracy*, July 2007, p. 131. အာဖရိကတွင် နိုင်ငံရေးအာဏာကို သတ်မှတ် ပြဋ္ဌာန်းခြင်း
12. Article 81 (3) of the Constitution of the Russian Federation (1993) as of 2008. ရုရှား ဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံတော်၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ၊ ပုဒ်မ ၈၁ (၃)(၁၉၉၃) တွင် ပြဋ္ဌာန်း၍ ၂၀၀၈ တွင် ပြင်ဆင်မွမ်းမံထားသည်။
13. Article 60 (5) of the Constitution of the Republic of Austria (1920) as of 2004. ဩစတီးယား သမ္မတနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၆၀ (၅)၊ (၁၉၂၀) တွင် ပြဋ္ဌာန်း၍ ၂၀၀၄ တွင် ပြင်ဆင်မွမ်းမံထားသည်။
14. Article 178 of the Constitution of the Republic of Panama (1972) as of 2004. ပနားမား သမ္မတနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၁၇၈၊ (၁၉၇၂) တွင် ပြဋ္ဌာန်း၍ ၂၀၀၄ တွင် ပြင်ဆင် မွမ်းမံထားသည်။
15. Article 229 of the Constitution of Paraguay 1992. ပါရာဂွေးနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၂၂၉၊ (၁၉၉၂)
16. Article 70 of the Constitution of the Republic of Korea (1948) as of 1987. ကိုရီးယား သမ္မတနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၇၀၊ (၁၉၄၈) တွင် ပြဋ္ဌာန်း၍ ၁၉၈၇ တွင် ပြင်ဆင် မွမ်းမံထားသည်။
17. Article 88 (2) of the Constitution of South Africa (1996) as of 2007. တောင်အာဖရိက နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၈၈ (၂)၊ (၁၉၉၆) တွင် ပြဋ္ဌာန်း၍ ၂၀၀၇ တွင် ပြင်ဆင် မွမ်းမံထားသည်။
18. Article 101 (2) of the Constitution of the Republic of Turkey (1982) as of 2008. တူရကီ သမ္မတနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၁၀၁ (၂)၊ (၁၉၈၂) တွင် ပြဋ္ဌာန်း၍ ၂၀၀၈ တွင် ပြင်ဆင် မွမ်းမံထားသည်။
19. Article 248 of the Constitution of El Salvador (1983). အယ်ဆာဗာဒေါနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၂၄၈ (၁၉၈၃)
20. Article 374 of the Constitution of Honduras (1982). ဟွန်ဒူးရပ်စ်နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၃၇၄ (၁၉၈၂)
21. Article 36 and 136 of the Constitution of Niger (1999). နီဂါနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၃၆ နှင့် ၁၃၆ (၁၉၉၉)

22. Article 272 of the Constitution of Honduras (1982). ဟွန်ဒူးရပ်စ်နိုင်ငံ ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၂၇၂ (၁၉၈၂)
23. Article 128 (2) of the Constitution of the Republic of Korea (1948) as of 1987. ကိုရီးယား သမ္မတနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၁၂၈(၂)၊ (၁၉၄၈) တွင် ပြဋ္ဌာန်း၍ ၁၉၈၇ တွင် ပြင်ဆင် မွမ်းမံထားသည်။
24. ‘ဗဟိုအဆင့်မှ ဒေသန္တရအဆင့်သို့ တာဝန်ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်း’ ဆိုသည့်စကားလုံးသည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းကို အတိုင်းအတာတိကျကျဖြင့်ဖော်ပြရန် အသုံးပြုသောဘာသာ ရပ်ဆိုင်းရာ စကားလုံးဖြစ်သည်။ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာလျှော့ချခြင်းကိုဖော်ပြရန် တိုက်ရိုက်ဆက်စပ်အသုံးမပြုပါက ထိုစကားလုံးကို ယေဘုယျအဓိပ္ပါယ်ဖြင့်သာ အသုံးများလေ့ရှိသည်။
25. Article 187 (1) of the Constitution of Portugal (1976) as of 2004. ပေါ်တူဂီနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၁၈၇ (၁)၊ (၁၉၇၆) တွင် ပြဋ္ဌာန်း၍ ၂၀၀၄ တွင် ပြင်ဆင်မွမ်းမံထားသည်။
26. Article 135 (9) of the Constitution of Colombia (1991) as of 2005. ကိုလံဘီယာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၁၃၅ (၉) (၁၉၉၁) တွင် ပြဋ္ဌာန်း၍ ၂၀၀၅ တွင် ပြင်ဆင်မွမ်းမံထားသည်။
27. Article 101 of the Constitution of Argentina (1994). အာဂျင်တီးနားနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၁၀၁၊ (၁၉၉၄)
28. Article 88 of the Interim Constitution of South Africa (1994–96). တောင်အာဖရိက နိုင်ငံ ၏ ကြားဖြတ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၈၈ (၁၉၉၄–၉၆)
29. Article 87 of the Constitution of Ukraine (1996) as of 2004. ယူကရိန်းနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၈၇ (၁၉၉၆) တွင် ပြဋ္ဌာန်း၍ ၂၀၀၄ တွင်ပြင်ဆင်မွမ်းမံထားသည်။
30. Article 67/Article 68 of the German Basic Law (1949) as of 2009. ဂျာမနီအခြေခံဥပဒေ ၏ ပုဒ်မ ၆၇/၆၈၊ (၁၉၄၉) တွင် ပြဋ္ဌာန်း၍ ၂၀၀၉ တွင် ပြင်ဆင်မွမ်းမံထားသည်။
31. Article 39 A of the Constitution of Hungary (1949) as of 2007. ဟန်ဂေရီနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၃၉ က၊ (၁၉၄၉) တွင် ပြဋ္ဌာန်း၍ ၂၀၀၇ တွင် ပြင်ဆင်မွမ်းမံထားသည်။
32. Article 87 (8) of the Constitution of Lesotho (1993). လီဆိုသိုနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၈၇ (၈) (၁၉၉၃)
33. Article 158 (1) of the Constitution of Poland (1997). ပိုလန်နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၁၅၈ (၁)၊ (၁၉၉၇)

34. Article 113 of the Constitution of Spain (1978) as of 1992. စပိန်နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ၊ ပုဒ်မ ၁၁၃ (၁၉၇၈) တွင် ပြဋ္ဌာန်း၍ ၁၉၉၂ တွင် ပြင်ဆင်မွမ်းမံထားသည်။
35. Article 57 of the Constitution of Namibia (1990) as of 1998. နမ်မီးဘီးယားနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၅၇ (၁၉၉၀) တွင်ပြဋ္ဌာန်း၍ ၁၉၉၈ တွင်ပြင်ဆင်မွမ်းမံထားသည်။
36. Article 136 of the Constitution of Egypt (1971) as of 2005 (before the 2007 amendments). အီဂျစ်နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၁၃၆ (၁၉၇၁) တွင် ပြဋ္ဌာန်း၍ ၂၀၀၅ တွင် ပြင်ဆင်မွမ်းမံထားသည် (၂၀၀၇ ပြင်ဆင်မွမ်းမံမှုများ မတိုင်မီ)။
37. Article 105 of the Constitution of the Republic of Ecuador (1998) as of 2008. အက်ကွေဒေါ သမ္မတနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၁၀၅၊ (၁၉၉၈) တွင် ပြဋ္ဌာန်း၍ ၂၀၀၈ တွင် ပြင်ဆင်မွမ်းမံထားသည်။
38. Article 95 of the Constitution of Romania (1991) as of 2003. ရိုမေးနီးယားနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၉၅ (၁၉၉၁) တွင် ပြဋ္ဌာန်း၍ ၂၀၀၃ တွင် ပြင်ဆင်မွမ်းမံထားသည်။
39. Article 60 (6) of the Constitution of the Republic of Austria (1920) as of 2004. ဩစတြီးယားနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၆၀(၆)၊ (၁၉၂၀) တွင် ပြဋ္ဌာန်း၍ ၂၀၀၄ တွင် ပြင်ဆင်မွမ်းမံထားသည်။
40. Article 11 of the Constitution of the Republic of Iceland (1944) as of 1999. အိုက်စလန် သမ္မတနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၁၁ (၁၉၄၄) တွင် ပြဋ္ဌာန်း၍ ၁၉၉၉ တွင် ပြင်ဆင်မွမ်းမံထားသည်။
41. Payne, J. M. et al., *Democracies in Development: Politics and Reform in Latin America* (Washington, DC: Inter-American Development Bank, International IDEA et al., 2007). ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်နေသော ဒီမိုကရေစီစနစ်များ - လက်တင်အမေရိကတွင် နိုင်ငံရေးနှင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး

အဓိက စာလုံးများ

တာဝန်ခွဲဝေသတ်မှတ်သော နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ (Collegial executive)၊ နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲနှင့် အစိုးရ အကြီးအကဲဟူ၍ အုပ်ချုပ်သူနှစ်ဦးပါဝင်သော အုပ်ချုပ်ရေးစနစ် (Dual executive)၊ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်မှုအာဏာကို ဒေါင်လိုက်စနစ်ဖြင့် ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်း (Vertical separation of executive powers)၊ အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ မှီခိုအားထားမှု (Institutional dependence)

အခြားသော ရင်းမြစ်များ

- **Peacebuilding Initiative**

<<http://www.peacebuildinginitiative.org/>>

ဤဝက်ဘ်ဆိုဒ်သည် ပဋိပက္ခများဖြစ်ပွားခဲ့ပြီးနောက်ပိုင်း ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ရန် လိုအပ်နေသောအနေအထားများ၌ ဒီမိုကရေစီနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာများကို ခြေခြေမြစ်မြစ် လေ့လာသုံးသပ် တင်ပြပေးပါသည်။ ယင်းသည် ဒီမိုကရေစီစနစ်၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားဥပဒေတို့၏ အယူအဆများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် အဓိပ္ပါယ်သတ်မှတ်ချက်များနှင့် သဘောတရားများကို ဖော်ပြပေးပါသည်။ ယင်းသည် လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်းနှစ်ဆယ်ကျော်က ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားခဲ့ပြီးနောက် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ရန်အတွက် အချက်အချာကျသော နိုင်ငံရေး အခြေခံမူဘောင်တစ်ခုအနေဖြင့် ဒီမိုကရေစီစနစ်ကိုအခြေပြုသော အုပ်ချုပ်ရေး မည်ကဲ့သို့ ဖြစ်ပေါ်လာပုံကိုဆန်းစစ်ပေးပြီး ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများအတွက် သီးသန့် ရည်ညွှန်း၍ ဆွေးနွေးထားပါသည်။

- **ACE Electoral Knowledge Network**

<<http://www.aceproject.org>>

International IDEA၊ အာဖရိကတောင်ပိုင်း၏ ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်း (ESIA)၊ ကနေဒါ၏ရွေးကောက်ပွဲလုပ်ငန်းစဉ်များ၊ မက္ကဆီကို၏ ဖယ်ဒရယ်ရွေးကောက်ပွဲအဖွဲ့အစည်း၊ ရွေးကောက်ပွဲစနစ်များဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ ဖောင်ဒေးရှင်း (IFES)၊ ကုလသမဂ္ဂ၏ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးရာများဌာန (UNDESA)၊ ကုလသမဂ္ဂ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအစီအစဉ် (UNDP)နှင့် ကုလသမဂ္ဂ ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးရေးဌာန (UNEAD) ဟူသော အဖွဲ့အစည်းများ၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ချက်ဖြစ်သော ACE ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အသိပညာ ဗဟုသုတ ကွန်ယက်သည် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာအသိအမြင်များ၊ ပံ့ပိုးမှုများနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်မြင့်မားမှုတို့နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် ဝန်ဆောင်မှုများကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ဖန်တီးပေးထားသော အွန်လိုင်းဗဟုသုတ ဘဏ်တိုက်ကြီး ဖြစ်ပါသည်။ ဤဝက်ဘ်ဆိုဒ်တွင် ခြေခြေမြစ်မြစ်ရှိသောဆောင်းပါးများ၊ တစ်ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာကိန်းဂဏန်းများဖြင့် မှတ်တမ်းသွင်းထားသည့် အချက်အလက်များ၊ ရွေးကောက်ပွဲပေါင်းစုံကို ဖော်ပြထားသည့် စွယ်စုံကျမ်းများ၊ ရွေးကောက်ပွဲအတွက် အထောက်အကူပြုမည့် အချက်အလက်များ၊ စောင့်ကြည့်လေ့လာမှုများနှင့် အတတ်ပညာဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများ၊ တိုင်းဒေသကြီးများနှင့် နိုင်ငံ၏ တိကျစွာသတ်မှတ်ထားသော အရင်းအမြစ်များ၊ နေ့စဉ် ရွေးကောက်ပွဲသတင်းများ၊ ရွေးကောက်ပွဲနေ့စွဲများ၊ ပဟေဠိများနှင့် ကျွမ်းကျင်သူများ၏ကွန်ယက်များပါဝင်ပါသည်။

- **Institute of Federalism**

<<http://www.federalism.ch>>

ဖယ်ဒရယ်မူဝါဒဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းသည် ဖယ်ဒရယ်မူဝါဒနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ဝိဝါဒကွဲပြားခြားနားမှုများ အပေါ်တွင် အလေးပေးသော သုတေသနနှင့် ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်မှုဌာန တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ယင်း၏ဝက်ဘ်ဆိုဒ်သည် ယဉ်ကျေးမှုပေါင်းစုံဖြင့်ဖွဲ့စည်းထားသော လူ့အဖွဲ့အစည်းများအား ငြိမ်းချမ်းစွာဖန်တီးရေးအပေါ် အလေးပေးသည့် နိုင်ငံတကာသုတေသနနှင့် ဆွေးနွေးနိုင်မည့် စင်တာတစ်ခုအဖြစ် ပေးစွမ်းပါသည်။

- **Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces**

<<http://www.dcaf.ch>>

ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို အခြေခံ၍ တပ်မတော်အား ကြီးကြပ်ချုပ်ထိန်းရေး စင်တာ (DCAF)သည် နိုင်ငံတော်နှင့် နိုင်ငံသားများအတွက် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရသော လုံခြုံရေးတပ်များ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို ပံ့ပိုးပေးသည့် နိုင်ငံတကာ ဖောင်ဒေးရှင်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ဤဝက်ဘ်ဆိုဒ်သည် အရေးပေါ်အခြေအနေများအား ဆွေးနွေးတင်ပြထားသည့် မူဝါဒစာတမ်းများ ('ဥရောပရှိ အရေးပေါ် အာဏာသက်ရောက်မှုများအပေါ် နှိုင်းယှဉ်လေ့လာသော ဆန်းစစ်ချက်၊ ဒီမိုကရေစီစနစ်အား ကာကွယ်ခြင်း' (၂၀၀၉)) အပါအဝင် စာအုပ်များ၊ ထုတ်ဝေမှုများကို ဖော်ပြထားပါသည်။

- **National Democratic Institute**

<<http://www.ndi.org/>>

အမျိုးသားဒီမိုကရက်တစ်အဖွဲ့အစည်း (NDI) သည် နိုင်ငံသားတို့၏ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှု၊ ပွင့်လင်းမှုနှင့် အစိုးရ၏ တာဝန်ဝတ္တရားတို့ဖြင့် ကမ္ဘာအနှံ့အပြားရှိ ဒီမိုကရက်တစ် အဖွဲ့အစည်းများကိုပံ့ပိုးသည့် အမြတ်အစွန်းကို ရှေးရှုခြင်းမရှိသော၊ ဘက်မလိုက်သော အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ဤဝက်ဘ်ဆိုဒ်သည် အဓိကကျသော စာရွက်စာတမ်းများအပြင် အခြားသော ထုတ်ဝေမှုများကို ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသည့် အွန်လိုင်းစာကြည့်တိုက် တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။

- **Organization for Security and Co-operation in Europe Office for Democratic Institutions and Human Rights**

<<http://osce.org/odihr>>

ဥရောပရှိ လုံခြုံရေးနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး အဖွဲ့အစည်း (OSCE) သည် ကြိုတင်သတိပေးချက်၊ ပဋိပက္ခများအား တားဆီးကာကွယ်ရေး၊ အကျပ်အတည်းများအား စီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့် ပဋိပက္ခများဖြစ်ပွားပြီးနောက်ပိုင်း ပြန်လည်ထူထောင်ရေး စသည့် နယ်ပယ်များတွင် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ချက်များနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရေးအတွက် ဖိုရမ်တစ်ခု ဖန်တီးပေးရန် ရည်ရွယ်ထားသော ဒေသန္တရလုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ယင်း၏ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ

များမှထောက်ပံ့ကူညီထားသောဤအဖွဲ့အစည်းသည် ပါဝင်သောနိုင်ငံများ၏ နိုင်ငံရေးသဘောထားကို ယင်း၏ ကွင်းဆင်းလုပ်ငန်းကွန်ယက်များမှတစ်ဆင့် လက်တွေ့ကျင့်သုံးအကောင်အထည်ဖော်ပါသည်။ ဤဝက်ဘ်ဆိုဒ်သည် စွယ်စုံရင်းမြစ်များ၊ သတင်းဝန်ဆောင်မှုများ၊ သိမ်းဆည်းထားသောအချက်အလက်များ (database) နှင့် မှတ်တမ်းမှတ်ရာများ ပါဝင်ပါသည်။

• **Semi-presidential One Website**

<http://www.semipresidentialism.com/The_Semi-presidential_One/Blog/Blog.html>

ဤဝက်ဘ်ဆိုဒ်တွင် နိုင်ငံရေးသိပ္ပံပညာရှင်ရောဘတ်အယ်လ်ဂျီရေးသားထားသော တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသမ္မတစနစ် နှင့် ယင်းစနစ်၏ အစိုးရများအကြောင်းကို ဖော်ပြထားပါသည်။

အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်များ

အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်း (Administrative decentralization)	အစိုးရ၏ အရေးကိစ္စများကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် ဗဟိုအစိုးရနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဒေသန္တရအစိုးရ အဖွဲ့ခွဲများက ပိုင်ဆိုင်သည့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်မှု အတိုင်းအတာ။ အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးသည့် ပုံစံများမှာ ဥပမာအားဖြင့် ဗဟိုအဆင့်မှ ဒေသန္တရ အဆင့်သို့ တာဝန်ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်း (de-concentration)၊ ကိုယ်စားပြုလုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးခြင်း (delegation) နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ လွှဲပြောင်းအပ်နှင်းခြင်း (devolution) တို့ဖြစ်ပါသည်။
အစိုးရ၏ ကဏ္ဍများ (Branches of government)	နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းမှုပုံစံအတွင်း အာဏာနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာ ကွဲပြားခြားနားသည့် အခန်းကဏ္ဍများ။ ပုံမှန်အားဖြင့် ခေတ်သစ် နိုင်ငံတော်တစ်ခုတွင် နိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၊ ဥပဒေပြု လွှတ်တော်နှင့် တရားစီရင်ရေးဟူသည့် ကဏ္ဍသုံးရပ် ရှိပါသည်။
စုပေါင်းသမ္မတစနစ် (Collegial presidency)	ကွဲပြားခြားနားစွာ တည်ရှိနေထိုင်နေကြသည့် အဖွဲ့အစည်းများအား ညှိနှိုင်းပြေလည်စေရန် နည်းလမ်းတစ်ရပ်အဖြစ် အသုံးပြုသည့် သမ္မတ၏တာဝန်များကို ကြီးကြပ်ထမ်းဆောင်ရာတွင် ဦးစီးဆောင်ရွက်သူ တစ်ဦးထက်ပိုသောစနစ်။
ဗဟိုအဆင့်မှ ဒေသန္တရ အဆင့်သို့ တာဝန်ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်း (De-concentration)	ဗဟိုအစိုးရသည် မူဝါဒတစ်ရပ်ကိုအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရေးအတွက် ယင်း၏အဖွဲ့ခွဲများထံသို့လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာမလွှဲပြောင်းဘဲ တာဝန်ဝတ္တရားများကိုသာ လွှဲပြောင်းသောစနစ်။

ကိုယ်စားပြုလုပ်ပိုင်ခွင့်
ပေးခြင်း (Delegation)

ဗဟိုအစိုးရသည် နိုင်ငံတော်၏ လုပ်ငန်းတာဝန်ပေါင်းစုံကို ထမ်းဆောင်
ရေးအတွက် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးတာဝန်များကို
အခြားသောအစိုးရ အဆင့်များသို့ အချိန်မရွေး ပြန်လည်ရုပ်သိမ်းနိုင်
သည့်စနစ်ဖြင့် လွှဲပြောင်းအပ်နှင်းခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်။ ကြီးကြပ်ခြင်း
အတိုင်းအတာသည် အမျိုးမျိုးကွာခြားနိုင်ပြီး ထိရောက်သောဗဟို၏
ကြီးကြပ်ခြင်းများလည်းပါဝင်နိုင်သည့်အပြင် အုပ်ချုပ်ရေးနှင့်အကောင်
အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှုများကိုလည်း ဒေသန္တရအစိုးရအဖွဲ့များ
သို့ အပြည့်အဝခွဲဝေ သတ်မှတ်ပေးနိုင်ပါသည်။

လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ
လွှဲပြောင်းအပ်နှင်းခြင်း
(Devolution)

ဒေသန္တရ သို့မဟုတ် ဒေသန္တရအစိုးရများသို့ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာလွှဲ
ပြောင်းပေးအပ်သည့် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်း၏အင်အားအကောင်း
ဆုံးပုံစံ။

နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲနှင့်
အစိုးရအကြီးအကဲဟူ၍
အုပ်ချုပ်သူနှစ်ဦး
ပါဝင်သည့် နိုင်ငံတော်
အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်
(Dual executive)

သမ္မတတစ်ဦးနှင့် ဝန်ကြီးချုပ်တစ်ဦးတို့က အတူတကွ အုပ်ချုပ်ကြ
သည့်စနစ်။

နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေး
ကဏ္ဍ (Executive
branch)

အစိုးရ၏ ကဏ္ဍသုံးရပ်အနက် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်မှုကဏ္ဍသည်တစ်ခု
အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ ယင်း၏အဓိကတာဝန်မှာ ဥပဒေများကို အကောင်
အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန် ဖြစ်ပါသည်။

ဘဏ္ဍာရေးဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု
လျှော့ချခြင်း (Fiscal
decentralization)

ဒေသန္တရ အစိုးရအဖွဲ့များအနေဖြင့် အခွန်ငွေများ ကောက်ခံပေးခြင်း၊
အသုံးစရိတ်စသည့် ဘဏ္ဍာရေးတာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ရမည့်
အတိုင်းအတာ။

အပြည့်အဝ တာဝန်မှ
ပြန်လည်ရုပ်သိမ်းနိုင်ခွင့်
(Full recall)

ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများအရ အပြည့်အဝ ရာထူးမှဖယ်ရှားနိုင်ခွင့်
ပေးထားပါက ကနဦးအဆင့်မှ အပြီးသတ် ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်မှု
သည် ပြည်သူလူထုပေါ်၌သာ အပြည့်အဝမူတည်နေသည်။

အလျားလိုက်စနစ်အရ အာဏာခွဲခြားသတ်မှတ်ခြင်း (Horizontal separation of authority)	အစိုးရ၏ကဏ္ဍ တစ်ခုအတွင်း၌သော်လည်းကောင်း (ဥပမာ- နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်မှုကဏ္ဍအတွင်း တစ်ဦးထက်ပို၍အုပ်ချုပ်သော သမ္မတစနစ် သို့မဟုတ် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အတွင်း အထက်လွှတ်တော်)၊ နိုင်ငံတော်အဆင့်၌ရှိသော အစိုးရ၏ ကဏ္ဍအသီးသီးအကြားတွင် သော်လည်းကောင်း၊ အာဏာများလွှဲပြောင်းခွဲဝေ သတ်မှတ်ပေးရန် နည်းလမ်းများကို လေ့လာသောဆောင်ရွက်ချက်။
စွဲချက်တင်ခြင်း (Impeachment)	ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ထိပ်ပိုင်းအာဏာပိုင်များ၊ ပြည်သူ့အာဏာပိုင် သို့မဟုတ် တရားသူကြီးများအား ရာထူးမှဖယ်ရှားနိုင်မည့် တရားဥပဒေအရ အမှုရင်ဆိုင်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်။
ဒီကရီအမိန့်ညွှန်ကြားချက်အရ ဥပဒေပြုခြင်း (Legislating by decree)	ဥပဒေပြုလွှတ်တော် မှ လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးသည့်အာဏာ သို့မဟုတ် မူလ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အာဏာများအဖြစ် ဖော်ပြထားသော နိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ ဥပဒေပြုရန်အာဏာ။ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်က ခွဲဝေချပေးသည့်အာဏာတွင် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်သည် လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးထားသည့် ယင်းအာဏာအား အချိန်မရွေး ပြန်လည်ရုပ်သိမ်းနိုင်သည်။
တစ်စိတ်တစ်ဒေသ တာဝန်မှပြန်လည်ရုပ်သိမ်းနိုင်ခွင့် (Mixed recall)	ဤစနစ်အရ ရာထူးမှ ဖယ်ရှားရန်အတွက် စတင်ဆောင်ရွက်မှု သို့မဟုတ် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲတွင် ပါဝင်ဆုံးဖြတ်ခြင်း စသည့် အဆင့်နှစ်ဆင့်ရှိသည့်အနက်မှ အဆင့်တစ်ခုတွင်သာ ပြည်သူလူထု ပါဝင်နိုင်ခြင်း။
အရောစနစ် (Mixed system)	သမ္မတစနစ် နှင့် လွှတ်တော်စနစ် တို့၏ သဘောတရားများကို နည်းလမ်းတကျ ပေါင်းစည်းထားသော နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ ပုံစံချမှတ်မှု။
ပါလီမန်စနစ် (Parliamentary system)	အစိုးရ၏အကြီးအကဲအား ဥပဒေပြုလွှတ်တော်က ရွေးကောက်တင်မြှောက်ပြီး အစိုးရ၏အကြီးအကဲသည် လွှတ်တော်ကိုတာဝန်ခံရသော အစိုးရ၏ အင်စတီကျူးရှင်းဒီဇိုင်းပုံစံ။
နိုင်ငံရေးဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချခြင်း (Political decentralization)	ဒေသန္တရ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများက ကိုယ်စားပြု ပါဝင်ခြင်းဖြင့် အုပ်ချုပ်ရေး၏ နိုင်ငံရေးနှင့်ဆိုင်သော လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ထမ်းဆောင်နိုင်မည့် အတိုင်းအတာ။

သမ္မတစနစ်
(Presidential system)

သတ်မှတ်ကာလတစ်ခုအတွက် ပြည်သူလူထုကတိုက်ရိုက်ရွေးကောက်
တင်မြှောက်သည့် နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲနှင့် အစိုးရအကြီးအကဲတို့
တစ်ဦးတည်းဖြစ်နေသော အစိုးရ၏ အင်စတီကျူးရှင်းဒီဇိုင်းပုံစံ။

တာဝန်မှပြန်လည်
ရုပ်သိမ်းနိုင်ခွင့်
(Recall)

ဥပဒေပြုလွှတ်တော် သို့မဟုတ် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအတွင်း
ရှိ ကိုယ်စားလှယ်များအား ယင်းတို့၏ တာဝန်ထမ်းဆောင်ရမည့်
သတ်မှတ်ကာလမပြီးဆုံးမီ ရာထူးမှဖယ်ရှားရန် မဲဆန္ဒရှင်များ၏
လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ။ နိုင်ငံသားများ၏ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုအပေါ်
မူတည်၍ အပြည့်အဝရာထူးမှဖယ်ရှားနိုင်ခွင့်နှင့် တစ်စိတ်တစ်ဒေသ
သာ ရာထူးမှဖယ်ရှားနိုင်ခွင့်ဟူ၍ ကွဲပြားပါသည်။

အာဏာခွဲဝေခြင်း
(Separation of powers)

အစိုးရ၏ မည်သည့်ကဏ္ဍကမှ အခြားကဏ္ဍသို့ အထူးအပ်နှင်းထား
သော အာဏာများကို အသုံးပြုခြင်းမရှိစေရန် အစိုးရ၏ ကွဲပြားခြား
နားသော ကဏ္ဍအသီးသီးနှင့် အဖွဲ့အစည်းများအကြား အာဏာများ
ကို ခွဲဝေသတ်မှတ်ခြင်း။

အရေးပေါ်အခြေအနေ
(State of emergency)

အရေးပေါ်ဟု ယူဆရသည့် အခြေအနေများအား ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်း
ရေးအတွက်နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအား အဓိကအားဖြင့် အာဏာ
နှင့် တာဝန်အထူးအပ်နှင်းထားသည့် ယာယီကာလအပိုင်းအခြား။

ဒေါင်လိုက်စနစ်အရ
အာဏာခွဲဝေပေးခြင်း
(Vertical separation of
authority)

အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း ပုံစံအမျိုးမျိုးကို အသုံးပြုခြင်းဖြင့် အစိုးရ
၏ အဆင့်အသီးသီးအကြား အာဏာများကို သတ်မှတ်ချပေးသော
ဆောင်ရွက်ချက်။

ဗီတိုအာဏာ (Veto)

ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ရေးနှင့် တရားဥပဒေကို အတည်ပြုရေးအား
တားဆီး၊ ဟန့်တား၊ ရွှေ့ဆိုင်းနိုင်သော အာဏာပိုင်တစ်ဦး သို့မဟုတ်
အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်၏အာဏာ။

ဗီတိုအာဏာကို
ကျင့်သုံးနိုင်သူများ
(Veto players)

ဥပဒေပြုရေး လုပ်ငန်းစဉ်စသည်တို့အပေါ် ပယ်ချခွင့်အာဏာရှိသော
ဥပဒေပြုအထက်လွှတ်တော် သို့မဟုတ် သမ္မတများ စသည့် နိုင်ငံရေး
အာဏာရှိသူများနှင့် အဖွဲ့အစည်းများ။

စာရေးသူအကြောင်း

Markus Böckenförde သည် စီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ဖယ်ဒရယ်ဝန်ကြီးဌာန၏ မူဝါဒချမှတ်လုပ်ဆောင်သောဝန်ထမ်းများအတွက် အကြံပေးအဖွဲ့အစည်း၏ ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးဖြစ်သည့်အပြင် ဂျာမန်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအဖွဲ့အစည်း၏ အကြီးတန်းသုတေသနပညာရှင်လည်း ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၀၉ မှ ၂၀၁၁ ခုနှစ်အထိ စတော့ခ်ဟုမ်းရှိ International IDEA ၌ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ရေးစီမံကိန်း၏ စီမံကိန်းအရာရှိဖြစ်ပြီး စီမံကိန်းမန်နေဂျာ အဖြစ်လည်း အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိဆောင်ရွက်ပါသည်။ IDEA အဖွဲ့အစည်းသို့ဝင်ရောက်ခြင်း မပြုမီ အာဖရိက စီမံကိန်း၏ခေါင်းဆောင်နှင့် ဟိန်ဒယ်လ်ဘွဂ်ရှိ နိုင်ငံတော်ဥပဒေနှင့် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေတို့အား နှိုင်းယှဉ်လေ့လာရေး မက်စ်ပလန်ခ် (Max Planck) အဖွဲ့အစည်း(MPIL) ၏ အကြီးတန်းသုတေသနပညာရှင်တစ်ဦးဖြစ်ခဲ့သည် (၂၀၀၁-၂၀၀၈)။ ၂၀၀၆-၂၀၀၇ ခုနှစ် တွင် ဆူဒန်နိုင်ငံရှိ ဆန်းစစ်ရေးနှင့် အကဲဖြတ်ရေးကော်မရှင် (ACE) ၏ ဂျာမန်နိုင်ငံခြားရေးဌာန၌ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်အဖြစ် ရွှေ့ပြောင်းထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ ဆူဒန်၏ ပြီးပြည့်စုံသော ငြိမ်းချမ်းရေး သဘောတူညီမှုအား အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ပုံပိုးရန်နှင့် ကြီးကြပ်ရန် ACE ကို လုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးထားပါသည်။ ၁၉၉၅ မှ ၁၉၉၇ ခုနှစ်အထိ ယင်းသည် ဗင်းနစ်စ်ကော်မရှင်၏ ဂျာမန်ကိုယ်စားလှယ်ဖြစ်သူ တရားရေးပါမောက္ခ ဟဲလ်မတ်ထ် စတိုင်ဘာဂျာ၏ လက်ထောက်သုတေသနမှူးအဖြစ် (ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာများအပေါ် ဥရောပကောင်စီ၏ အကြံပေးအဖွဲ့) ဆောင်ရွက်ပါသည်။

ဒေါက်တာ Böckenförde သည် ဟိန်ဒယ်ဘတ်ဂ် တက္ကသိုလ်မှ ဥပဒေဘွဲ့နှင့် ပါမောက္ခဘွဲ့ အပြင် မင်နီဆိုတာ တက္ကသိုလ်မှ ဥပဒေဆိုင်ရာမဟာဘွဲ့ကိုရရှိပြီး ယင်းသည် နိုင်ငံရေးသိပ္ပံဘာသာရပ်၏ ဘွဲ့နှင့်ညီမျှပါသည် (ဖရီး ဘွဂ် တက္ကသိုလ်)။ ယင်းသည် ဆူဒန်နှင့် ဆိုမာလီယာတို့၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်များတွင်ပါဝင်ပြီး သက်ဆိုင်ရာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာလွှတ်တော်များနှင့် တွဲဖက်လုပ်ဆောင်ခဲ့သည့်အပြင် အာဖရိကနက္ခတ်နှင့် နီပေါတို့တွင်လည်း ပါဝင်လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။

ယင်းသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းဥပဒေနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ရေး စသည့်နယ်ပယ်များ၌ စာအုပ်စာတမ်း ထုတ်ဝေမှုများကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး မက်စ်ပလန်ခ်စီမံကိန်းများအတွက် လေ့ကျင့်သင်ကြားရေး ပစ္စည်းများအဖြစ် အသုံးပြုသည့် မက်စ်ပလန်ခ်၏ လက်စွဲစာအုပ်များတွင် တွဲဖက်ရေးသားခဲ့ပါသည်။ ကုလသမဂ္ဂ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအစီအစဉ် (UNDP)၊ နည်းပညာဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအတွက် ဂျာမန်အဖွဲ့အစည်း၊ ဂျာမန်နိုင်ငံခြား ရေးဌာန၊ ကွန်နိုရက်ဒ် အာဒင်နော့ ဖောင်ဒေးရှင်းနှင့် ဖရက်ဒရစ် အဲလဘတ်ဖောင်ဒေးရှင်းစသည်တို့၏ အတိုင်ပင်ခံအဖြစ် ဆောင်ရွက်ပါသည်။

International IDEA အကြောင်း

ဒီမိုကရေစီနှင့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အကူအညီပေးရေးနိုင်ငံတကာအဖွဲ့ (International IDEA) သည် အစိုးရအများ ပါဝင်သောအဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး ကမ္ဘာတစ်ဝန်း ဒီမိုကရေစီ ရေရှည်တည်တံ့နိုင်ရေးပံ့ပိုးမှုပေးပါသည်။ International IDEA ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်မှာ နှိုင်းယှဉ် လေ့လာလျက် အသိပညာ ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်း၊ ဒီမိုကရေစီ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကို အကူအညီ ပေးခြင်း၊ မူဝါဒများနှင့် နိုင်ငံရေးအပေါ် သြဇာသက်ရောက်ခြင်းတို့ဖြင့် ရေရှည်တည်တံ့နိုင်မည့် ဒီမိုကရေစီအပြောင်းအလဲကို ပံ့ပိုးမှုပေးရန် ဖြစ်ပါသည်။

International IDEA သည် မည်သည့် လုပ်ငန်းများကို လုပ်ဆောင်ပါသနည်း။

ရွေးကောက်ပွဲများဆိုင်ရာ၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ခြင်းဆိုင်ရာ၊ နိုင်ငံရေး ပါတီများဆိုင်ရာ၊ ဒီမိုကရေစီစနစ်တွင် ကျား-မ အခန်းကဏ္ဍဆိုင်ရာ၊ အမျိုးသမီးများ နိုင်ငံရေး ပိုင်း စွမ်းဆောင်နိုင်စေခြင်းဆိုင်ရာနှင့် ဒီမိုကရေစီ ကိုယ်တိုင်အကဲဖြတ်ခြင်းဆိုင်ရာ နယ်ပယ် များတွင် လုပ်ငန်းများကို သုံးပိုင်းခွဲခြားလျက် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ပါသည်။

- ၁။ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းမတူကွဲပြားသောပကတိအခြေအနေအသီးသီးမှ ဒီမိုကရေစီတည်ထောင် သည့် လုပ်ငန်းစဉ်များဆိုင်ရာ လက်တွေ့အတွေ့အကြုံမှရရှိသည့် နှိုင်းယှဉ်လေ့လာ ထားသော အသိပညာဗဟုသုတများ ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်း
- ၂။ ဒီမိုကရေစီ အင်စတီကျူးရှင်းများနှင့်လုပ်ငန်းစဉ်များကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲရာတွင် နိုင်ငံရေးပါဝင်ဆောင်ရွက်နေသူများကို အကူအညီပေးခြင်းနှင့် ဖိတ်ကြားလာပါက နိုင်ငံရေးလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ထိတွေ့ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း
- ၃။ နှိုင်းယှဉ်လေ့လာထားသည့် အသိပညာဗဟုသုတ အရင်းအမြစ်များကို ဖြည့်ဆည်း ပေးခြင်း၊ နိုင်ငံရေးပါဝင်ဆောင်ရွက်နေသူများကို အကူအညီပေးခြင်းဖြင့် ဒီမိုကရေစီ တည်ဆောက်ရေး မူဝါဒများအပေါ် သြဇာသက်ရောက်ခြင်း

International IDEA သည် မည်သည့်နေရာဒေသများတွင် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ပါသနည်း။

International IDEA သည် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းတွင် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ပါသည်။ စတော့ ဟုမ်းမြို့တွင် ရုံးစိုက်ပြီး အာဖရိက၊ အာရှ-ပစိဖိတ်၊ လက်တင်အမေရိကနှင့် ကယ်ရစ်ဘီယန် ဒေသများတွင်ရုံးများ ဖွင့်လှစ်ထားရှိပါသည်။ International IDEA သည် ကုလသမဂ္ဂတွင် အမြဲတမ်း လေ့လာသူဖြစ်ပါသည်။

ဝက်ဘ်ဆိုက် - <<http://www.idea.int>>

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတစ်ခု၏ အဓိကကျသည့် လုပ်ငန်းတာဝန်များအနက်မှ တစ်ရပ်မှာ အစိုးရ တစ်ရပ်လည်ပတ်နိုင်ရန်အတွက် မူဘောင်တစ်ခုချမှတ်ပေးပါသည်။ ဤ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ခြင်း လက်တွေ့လမ်းညွှန်စာအုပ် - နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ ဒီဇိုင်းပုံစံသတ်မှတ်မှုတွင် အစိုးရစနစ်များကို လေ့လာထားပြီး အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍသို့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ အပ်နှင်းထားသော အာဏာများ၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် အတိုင်းအတာကို နှိုင်းယှဉ်ဥပမာများဖြင့် တင်ပြထားပါသည်။ ယခုစာအုပ်သည် International IDEA က ထုတ်ဝေထားသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ခြင်း လက်တွေ့လမ်းညွှန်စာအုပ်တွင် အခန်း ၄ အနေဖြင့်ပါဝင်သည်။

လမ်းညွှန်စာအုပ်တစ်အုပ်လုံးကို အီလက်ထရွန်းနစ်စာအုပ်အသွင် PDF ဖိုင်အနေဖြင့် <https://www.idea.int/publications/catalogue/practical-guide-constitution-building?lang=my> တွင် ရရှိနိုင်ပြီး ယင်းတွင် မိတ်ဆက်နိဒါန်း (အခန်း ၁)၊ အခြေခံမူများနှင့် အပြန်အလှန်ချိတ်ဆက်နေသော အကြောင်းအရာများ (အခန်း ၂)၊ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဓလေ့ထုံးတမ်းတည်ဆောက်ခြင်း (အခန်း ၃)၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ခြင်းတွင် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်နှင့် တရားစီရင်ရေးတို့၏ ဒီဇိုင်းပုံစံ (အခန်း ၅ နှင့် ၆) နှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချထားသော အစိုးရပုံစံများ (အခန်း ၇) တို့ပါဝင်သည်။

International IDEA

စတွန်းစ်ဘောက်

SE- ၁၀၃၃၄၊ စတော့ဟုမ်းမြို့

ဆွီဒင်နိုင်ငံ

ဖုန်းနံပါတ် - +၄၆ ၈ ၇၈၃၇၀၀

အီးမေးလ် - info@idea.int

ဝဘ်ဆိုဒ် - www.idea.int

International IDEA Myanmar

မြန်မာနိုင်ငံအခြေစိုက်ရုံး

၆၈(ဘီ)၊ ဆရာစံလမ်း၊ ဗဟန်းမြို့နယ်၊

ရန်ကုန်၊ မြန်မာနိုင်ငံ။

ဖုန်းနံပါတ် - +၉၅ ၉ ၂၆၃ ၁၂၈၁၀၄

အီးမေးလ် - info-myanmar@idea.int

my.constitution@idea.int

ဝဘ်ဆိုဒ် - www.idea.int

ISBN: 978-91-7671-347-1 (Print)

ISBN: 978-91-7671-348-8 (PDF)

ရဲအဖွဲ့

ကောင်းမွန်သော လုံခြုံရေးကဏ္ဍအားအုပ်ချုပ်မှုတွင် အခန်းကဏ္ဍများနှင့်တာဝန်ဝတ္တရားများ

ဤအကြောင်းအရာစဉ်၏အကြောင်း

ဤလုံခြုံရေးကဏ္ဍအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး နောက်ခံသမိုင်းအကျဉ်းချုပ်သည် ကောင်းမွန်သော လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား အုပ်ချုပ်မှုနှင့် လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးရှိ အကြောင်းအရာများနှင့် ခေါင်းစဉ်များကို ကျစ်လစ်ပြည့်စုံသော ယူကေမိတ်ဆက်မှုများ ပေးရန်ဖြစ်သည်။ အကြောင်းအရာစဉ်သည် လက်ရှိ အခြေအတင်ဆွေးနွေးမှုများကို အကျဉ်းချုပ်ကာ အဓိကကျသော ဝေါဟာရများကို ရှင်းလင်းပြီး များပြားစွာလေ့လာ နိုင်သောကောင်းရာ အတွေ့အကြုံများကို အခြေခံ၍ အဓိကကျသော တင်းမာမှုများကို ဖော်ထုတ်ပေးပါသည်။ လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး နောက်ခံသမိုင်းအကျဉ်းချုပ်သည် ကောင်းမွန်သောအုပ်ချုပ်မှု (သို့) ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအတွက် သတ်မှတ်ထားသော နမူနာပုံစံများ၊ မူဝါဒများ (သို့) အဆိုတင်သွင်းချက်များကို ထောက်ခံမြှင့်တင်မှုမလုပ်ဘဲ စာဖတ်သူများကို အကြောင်းအရာတစ်ခုစီ အပေါ်တွင်ရှိသော ၎င်းတို့၏အသိအမြင်ကြွယ်ဝမှုကို ချဲ့ထွင်ခွင့်ရရန် အရင်းအမြစ်များကို အမှန်တစ်ကယ်ပင် အကျိုးပြုထောက်ပံ့ပေးရန်ဖြစ်သည်။ လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး နောက်ခံသမိုင်းအကျဉ်းချုပ်သည် သက်ဆိုင်သူများ နားလည်သဘောပေါက်ရန် ကြိုးပမ်းနေသော လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား အုပ်ချုပ်မှုနှင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအတွက် အရင်းအမြစ်များကို ပေးရုံသာမက ကောင်းမွန်သော လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား အုပ်ချုပ်မှုနှင့် လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ဆီသို့ရောက်ရှိရန် လုပ်ဆောင်နေသော လက်ရှိလုပ်နည်းကိုင်နည်းများကိုပါ ဆန်းစစ်ဝေဖန် အကဲဖြတ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

ဤလုံခြုံရေးကဏ္ဍအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး နောက်ခံသမိုင်းအကျဉ်းချုပ်၏အကြောင်း

ဤလုံခြုံရေးကဏ္ဍအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး နောက်ခံသမိုင်းအကျဉ်းချုပ်တွင် ကောင်းမွန်သော လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား အုပ်ချုပ်မှုတွင် ရဲအဖွဲ့၏ အခန်းကဏ္ဍများနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများကို ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ လူထုအပေါ်တွင်ရှိသော ယင်းတို့၏ အထူးလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများနှင့် နီးနီးကပ်ကပ် ဆက်စပ်လုပ်ကိုင်မှုတို့ကြောင့် ရဲအဖွဲ့သည် ယင်းတို့၏ လုပ်ငန်းတာဝန်ကို မည်သို့မည်ပုံ ဆောင်ရွက်နေသည်ဆိုခြင်းသည် တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းနှင့် လူ့အသိုက်အဝန်း၏ နေ့စဉ်ဘဝ လုံခြုံရေးအပေါ်တွင်သာမက နိုင်ငံတော်ယဉ်ကျေးမှု၏ အခြေခံသောသွင်ပြင်လက္ခဏာရပ် အပေါ် တွင်လည်း တိုက်ရိုက်အကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိနိုင်ပါသည်။ နိုင်ငံတိုင်းရှိ ရဲအဖွဲ့များသည် ကွဲပြားခြားနားသော်လည်း ဤလုံခြုံရေးကဏ္ဍအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး နောက်ခံသမိုင်းအကျဉ်းချုပ်သည် ကောင်းမွန်သော လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာနှင့် ဒီမိုကရေစီစံနှုန်းနှင့်အညီဖြစ်သော ရဲလုပ်ငန်းတာဝန်များကိုလုပ်ဆောင်ခြင်းဆိုင်ရာတို့၏ တူညီသော အခြေခံသဘောတရားများကို အခြေအနေအရပ်ရပ်တွင် လိုက်လျောညီထွေရှိအောင် မည်ကဲ့သို့ ပြင်ဆင် ညှိနှိုင်းယူရမည် ကို ရှင်းလင်းပြသထားပါသည်။

ဤလုံခြုံရေးကဏ္ဍအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး နောက်ခံသမိုင်းအကျဉ်းချုပ်သည် အောက်ဖော်ပြပါ မေးခွန်းများကို ဖြေဆိုထားပါသည်။

- ▶ ရဲကည်မှာအဘယ်နည်း။ *စာမျက်နှာ (၂)*
- ▶ ထိရောက်မှုရှိသော ရဲလုပ်ငန်းတာဝန်များ လုပ်ဆောင်ခြင်း၏ သိသာထင်ရှားသော အင်္ဂါရပ်များမှာ အဘယ်နည်း။ *စာမျက်နှာ (၄)*
- ▶ ဒီမိုကရေစီစံနှုန်းနှင့် အညီဖြစ်သော ရဲလုပ်ငန်းတာဝန်များကို လုပ်ဆောင်ခြင်း(democratic policing)သည် ကောင်းမွန်သော လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား အုပ်ချုပ်မှုကို မည်ကဲ့သို့ ဖြည့်ဆည်းပံ့ပိုးပေးနိုင်သနည်း။ *စာမျက်နှာ (၅)*
- ▶ ရဲအဖွဲ့ကို အရပ်ဖက်ပြည်သူလူထုမှဒီမိုကရေစီနည်းကျ ထိန်းကွပ်နိုင်မှု၏ သိသာထင်ရှားသော အင်္ဂါရပ်များမှာ အဘယ်နည်း။ *စာမျက်နှာ (၈)*
- ▶ လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကြောင့် ရဲအဖွဲ့တွင် မည်ကဲ့သို့ အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိသနည်း။ *စာမျက်နှာ (၁၁)*

DCAF
a centre for security,
development and
the rule of law

ရဲဟူသည်မှာအဘယ်နည်း။

ရဲဟူသည်မှာ ပြည်သူလူထုအား ကူညီထောက်ပံ့ခြင်း၊ ဥပဒေအာဏာကို သက်ရောက်မှုရှိစေခြင်း၊ ပြစ်မှုဖြစ်ပွားခြင်းကို ထိန်းချုပ်ခြင်းနှင့် ကာကွယ် တားဆီးခြင်းနှင့် လူနေမှုဘဝလုံခြုံရေးတို့ကို ဖြည့်ဆည်းလုပ်ဆောင် ပေးခြင်းမှတစ်ဆင့် အဓိကလုပ်ငန်း တာဝန်ဖြစ်သောပြည်သူလူထုနှင့် အိုးအိမ်စည်းစိမ်တို့ကို ကာကွယ်ပေးသည့် နိုင်ငံ၏ လုံခြုံရေးကို စီမံ ဆောင်ရွက်ပေးသူများဖြစ်သည်။ တရားရုံးစနစ်များနှင့်၊ ပြုပြင်မွမ်းမံမှုနှင့် အပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများအပါအဝင် ပိုမို၍ ကျယ်ပြန့် သော တရားစီရင်မှုကဏ္ဍ၏ ဝန်ဆောင်မှုများမှတစ်ဆင့် နိုင်ငံလုံခြုံရေးနှင့် တရားစီရင်မှုဆိုင်ရာ စီမံဆောင်ရွက်မှုတို့ကို ဆက်စပ်ပေးသော ပြစ်မှုဆိုင်ရာတရားစီရင်ရေးကွင်းဆက်(the criminal justice chain)တွင် ရဲတို့သည် မရှိမဖြစ် လိုအပ်သောအစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် ပါဝင်ပါသည်။ တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍတွင် ရဲတို့နှင့်သက်ဆိုင်သောကဏ္ဍနှင့် ပတ်သက်၍ သတင်းအချက်အလက် ပိုမိုသိရှိလိုပါက “တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍ”နှင့် သက်ဆိုင်သောလုံခြုံရေးကဏ္ဍအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး နောက်ခံသမိုင်း အကျဉ်းချုပ်ကို ကျေးဇူးပြု၍ ဖတ်ရှုလေ့လာပါ။

ယေဘုယျအားဖြင့်ရဲတို့သည် နိုင်ငံတော်မှပြည်သူလုံခြုံရေးအတွက် စီစဉ် ဆောင်ရွက်ပေးမှုတွင် အဓိကကျသူများ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အများ ပြည်သူ အနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ နေ့စဉ်လူနေမှုဘဝတွင် အများဆုံး တွေ့ကြုံ ဆက်ဆံရသော ပြည်သူလုံခြုံရေးကို စီမံဆောင်ရွက်ပေးသူများဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့၏ ရည်မှန်းချက်တာဝန်များကို ကျေပွန်စွာဆောင်ရွက်နိုင်စေရန် အလို့ငှာ ရဲများတွင်- တရားဥပဒေအရ အတိအကျသတ်မှတ် ဖော်ဆောင် ထားသည့် အခြေအနေမျိုးတွင် အသုံးပြုနိုင်သော-အခြေခံ အခွင့်အရေး အသုံးပြုမှုကို ကန့်သတ်ရန်၊ လူများ၏ လွတ်လပ်ခွင့်ကို ပိတ်ပင်ရန်နှင့် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်ကို အပြင်းအထန် ဒဏ်ရာရစေသော (သို့) သေစေလောက်သော အင်အားအသုံးပြုခြင်းအပါအဝင် အင်အားအသုံး ပြုရန်စသည်ဖြင့် ယာယီအားဖြင့် ခွင့်ပြုထားသော အထူးလုပ်ပိုင်ခွင့် တာဝန်များ ရှိသည်။ လူထုအပေါ်တွင်ရှိသော ယင်းတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့် တာဝန်များနှင့် နီးနီးကပ်ကပ် ဆက်စပ်လုပ်ကိုင်ရမှု တို့ကြောင့် ရဲအဖွဲ့သည် ယင်းတို့၏ လုပ်ငန်းတာဝန်ကို မည်သို့မည်ပုံ ဆောင်ရွက်နေသည် ဆိုခြင်းသည် တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းနှင့် လူ့အသိုက် အဝန်းများ၏ လုံခြုံရေးအပေါ်တွင်သာမက နိုင်ငံ၏ ဂုဏ်အင်္ဂါရပ် အပေါ်တွင်လည်း တိုက်ရိုက် အကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိနိုင်ပါသည်။

ဤယေဘုယျလက္ခဏာရပ်များအပြင် ရဲအဖွဲ့များသည် အစီအစဉ်ချုပ်၊ အတွင်းဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံ၊ ရည်မှန်းချက်တာဝန်နှင့် လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်ပုံ နည်းလမ်းများကိုလိုက်၍ နိုင်ငံများအကြား တွင် အလွန်ကွဲပြားခြားနားကြသည်။ မည်သည့်နိုင်ငံတွင်း ရဲလုပ်ငန်း

လုပ်ဆောင်သည့်နည်းစနစ်နှစ်ခုသည်မျှ ထပ်တူ ထပ်မျှ တူညီမှုမရှိသည့်အပြင် စနစ်တစ်ခုချင်းစီသည် နိုင်ငံ၏ သမိုင်းကြောင်း၊ နိုင်ငံရေး၊ တရားဥပဒေ၊ လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် စီးပွားရေး နယ်ပယ်များမှ လွှမ်းမိုး သက်ရောက်မှုများကို မတူထူးခြားစွာ ပေါင်းစပ်ကာ ဖန်တီးထားသော အခြေအနေတစ်ရပ်ဖြင့် လုပ်ကိုင်ဆောင် ရွက်ပါသည်။ ဤကဲ့သို့ နမူနာပုံစံများ အမျိုးမျိုးကွဲပြား ခြားနား နေပါသော်လည်းကောင်းမွန်သော လုံခြုံရေးကဏ္ဍ အား အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ အခြေခံသဘောတရားများကို သီးခြား အခြေအနေတစ်ရပ်အား ထင်ဟပ်ရန် လိုက်လျော ညီထွေ ဖြစ်အောင် ပြင်ဆင်ညှိနှိုင်းယူနိုင်ပြီး ယင်းတို့ကို မည်သည့် ရဲဌာနအဖွဲ့အစည်းတွင်မဆို ကျင့်သုံးနိုင်သည်။ **ကောင်းမွန် သော လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ အခြေခံ သဘော တရားများကို ရဲလုပ်ငန်း တာဝန်များကို လုပ်ဆောင် ရာတွင် ကျင့်သုံးခြင်းသည် လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား ပြုပြင် ပြောင်းလဲ မှန်နှင့်ဆက်စပ်ကြည့်လျှင် ရဲအဖွဲ့အား ပြုပြင် ပြောင်းလဲခြင်း၏ ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်ပင် ဖြစ်သည်။** လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနှင့် ပတ်သက် သော သတင်းအချက်အလက်များကို ပိုမိုသိရှိလိုပါက “လုံခြုံရေးကဏ္ဍအားပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး(Security Sector Reform)” ဆိုင်ရာ လုံခြုံရေးကဏ္ဍအားပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး နောက်ခံသမိုင်းအကျဉ်းချုပ်ကို ကျေးဇူးပြု၍ ဖတ်ရှုလေ့လာ ပါ။

► ရဲအဖွဲ့၊ ရဲလုပ်ငန်းတာဝန်များ လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် အစိုးရမဟုတ်သော ပါဝင်လှုပ်ရှားသူများ

ရဲအဖွဲ့သည်ပုံမှန်အားဖြင့် ပြည်တွင်းပြစ်မှုဖြစ်ပွားခြင်းကို ထိန်းကွပ် ရေးနှင့် တားဆီးကာကွယ်ရေးအတွက် တာဝန်ရှိသောအဓိက အစိုးရကိုယ်စားလှယ် အဖွဲ့ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်ရဲလုပ်ငန်း တာဝန် များကိုလုပ်ဆောင်ရာတွင် ၎င်းတို့သည် တစ်ဦးတည်းသာ ပါဝင် လှုပ်ရှားသူများမဟုတ်ပါ။ “ရဲလုပ်ငန်း တာဝန်များလုပ်ဆောင်ခြင်း” သည်နိုင်ငံတွင်းဥပဒေအာဏာသက်ရောက်မှု ရှိစေရန် လုပ်ဆောင် ခြင်းထက်များစွာ နယ်ပယ်ကျယ်ပြန့်သည်။ အဘယ့်ကြောင့် ဆိုသော် ယင်းတွင် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်နေထိုင်လျက်ရှိသော အထွေထွေလူမှုဘဝစနစ်တကျရှိစေရေးနှင့်စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ ကို ထိန်းသိမ်းခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်များ အားလုံး ပါဝင်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ရဲအဖွဲ့ကဲ့သို့သောအစိုးရ၏ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး လုပ်ဆောင်သည့် အဖွဲ့အစည်းများသည်

ရဲလုပ်ငန်းတာဝန်များ လုပ်ဆောင်ရာတွင် အရေးပါအရာရောက်သူများ ဖြစ်သော်လည်း အခြားအစိုးရနှင့် အစိုးရမဟုတ်သော လှုပ်ရှားသူများသည်လည်း ရဲလုပ်ငန်းတာဝန်များ လုပ်ဆောင်ရာတွင် ပါဝင် ပတ်သက်နေနိုင်သေးသည်။ အစိုးရနှင့် မသက်ဆိုင်သော ရဲလုပ်ငန်းတာဝန် လုပ် ဆောင်မှုမှတစ်ဆင့် နိုင်ငံစည်းစနစ်ကျနမှုရှိစေရန်ထောက်ခံအားပေးရာတွင် တစ်တပ် တစ်အား ပါဝင်သော အစိုးရမဟုတ်သော ပါဝင်လှုပ်ရှားသူများတွင် လူမှုရေး(သို့) ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ၊ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ၊ လူမှုရေး အဖွဲ့အစည်းများ၊ အတတ်ပညာဆိုင်ရာအသင်းအဖွဲ့များနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ လုံခြုံရေးစီစဉ် ဆောင်ရွက်သူများလည်း ပါဝင်နိုင်သည်။ နိုင်ငံတော်တော်များများ တွင်အစိုးရနှင့် မသက်ဆိုင်သော ရဲလုပ်ငန်းတာဝန် လုပ်ဆောင်မှုတွင် ပါဝင်လှုပ်ရှား သူများသည် အစိုးရ၏ ရဲအဖွဲ့(သို့) တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးလုပ်ဆောင်သည့် အဖွဲ့ အစည်းများထက် အရေအတွက်အားဖြင့် ပိုမိုများပြားရှိသောမက ပို၍ကျွမ်းကျင် ပိုင်နိုင်မှုရှိကာ စွမ်းအား အရင်းအမြစ်များ ပို၍ကြွယ်ဝပြီး ပို၍အားကောင်းကြသည်။ ဤအကြောင်းရင်းကြောင့် လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား အုပ်ချုပ်မှုအပေါ်တွင် ယင်းအဖွဲ့ အစည်းများ၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်များကြောင့် ရရှိလာသည့် အကျိုးသက် ရောက်မှုများကို လည်း ရဲအဖွဲ့အားပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနှင့်လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား ပြုပြင် ပြောင်းလဲရေး လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်များကို အစီအစဉ်ရေးဆွဲရာတွင် ထည့်သွင်း စဉ်းစားသင့်သည်။ ဤနောက်ခံသမိုင်းအကျဉ်းချုပ်သည် ကောင်းမွန်သော လုံခြုံ ရေးကဏ္ဍအား အုပ်ချုပ်မှုတွင် အစိုးရရဲအဖွဲ့များ၏ အခန်းကဏ္ဍများ နှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများကို အလေးပေးရေးသားထားသည်။

ကောင်းမွန်သော လုံခြုံရေးကဏ္ဍအားအုပ်ချုပ်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ သတင်းအချက် အလက်များ ပိုမိုသိရှိလိုပါက "လုံခြုံရေးကဏ္ဍအားအုပ်ချုပ်ရေး (Security Sector Governance)" နှင့် "ကျားမ တန်းတူညီမျှမှုနှင့် ကောင်းမွန်သော လုံခြုံရေးကဏ္ဍအားအုပ်ချုပ်မှု (Gender Equality and Good Security Sector Governance)" ဆိုင်ရာ လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး နောက်ခံသမိုင်းချုပ်ကိုကျေးဇူးပြု၍ဖော်ပြခြင်းကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

ထိရောက်မှုရှိသော ရဲလုပ်ငန်းတာဝန်များ လုပ်ဆောင်ခြင်း၏ သိသာထင်ရှားသော အင်္ဂါရပ်များမှာ အဘယ်နည်း။

ကောင်းမွန်သောလုံခြုံရေးကဏ္ဍအားအုပ်ချုပ်မှုနှင့်ဆက်စပ်စဉ်းစားလျှင်ရဲအဖွဲ့၏အကျိုးထိရောက်မှုရှိမှု ဟူသည်မှာ အရပ်ဖက်ပြည်သူလူထု၏ ဒီမိုကရေစီ နည်းကျသော ထိန်းကွပ်မှု၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကို လေးစားမှုတို့ပါဝင်သော မူဘောင်အတွင်းမှ နိုင်ငံနှင့် နိုင်ငံသားတို့၏ လုံခြုံရေး ကိုဖော်ဆောင်ပေးရန်ရည်ရွယ်၍ ရဲဌာနအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ရဲဝန်ထမ်းများအား လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအပ်နှင်းထားခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

ရဲအဖွဲ့၏အကျိုးထိရောက်မှုရှိမှုသည် ရဲပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များ ပေါ်တွင်သာမက အဖွဲ့ အစည်းသဘောတရားနှင့် ရဲများအလုပ်လုပ်ကိုင်ရာတွင် လိုက်နာကျင့်သုံးနေသော ဥပဒေမူဘောင် အပေါ်တွင်လည်း မူတည်နေပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် - ရဲဝန်ထမ်းများသည် ၎င်းတို့အလုပ်လုပ်ကိုင်နေသော အဖွဲ့အစည်းအတွင်းနှင့် ရာထူးအဆင့်ဆင့် တွင် အကျင့်ပျက်ခြစားမှုများရှိနေလျှင်၊ ၎င်းတို့ပြဌာန်းထားသော ဥပဒေများ သည် ခေတ်နှင့်လျော်ညီမှုမရှိခြင်း (သို့) ခွဲခြားဆက်ဆံသည့် သဘော သက်ရောက်နေလျှင်၊ (သို့)၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်လုပ်ငန်းခွင်သည် ရန်လိုတတ်ပြီး ခွဲခြား ဆက်ဆံတတ်ပါက ၎င်းတို့၏လုပ်ပိုင်ခွင့်တာဝန်ကို သင့်တော်မှန်ကန်စွာ အသုံးပြုနိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ ဤအကြောင်းရင်းများကြောင့် အခြားလုံခြုံရေး ကဏ္ဍနှင့်တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍမှ လှုပ်ရှားသူများသည် ရဲအဖွဲ့ထိထိရောက် ရောက် နှင့် တာဝန်ခံမြေရှင်းမှုဖြင့်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် အထောက်အကူ ပေးရန် တာဝန်ရှိကြောင်းကို သတိပြုမိရန် အရေးကြီးသည်။

ရဲများသည် ကောင်းမွန်သော လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား အုပ်ချုပ်မှုကို ပံ့ပိုး ကူညီရာတွင် ထိထိရောက်ရောက် ဆောင်ရွက်နိုင်သည် ဟူသော အာမခံခြင်း သည် ရဲအဖွဲ့အား အုပ်ချုပ်မှု၊ စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် အဖွဲ့တွင်းထိန်းကွပ်မှု ကဲ့သို့သော အဖွဲ့အစည်းပိုင်းဆိုင်ရာအကြောင်းအချက်များ၊ မူဝါဒရေးရာတွင် အဘက်ဘက်မှ တာဝန်ရှိသည့်အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာပိုင်များ (ဥပမာ-ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာနနှင့် တရားစီရင်ရေးရာဝန်ကြီးဌာနများ)ကဲ့သို့သော အခြားလုံခြုံရေးကဏ္ဍနှင့် တရား စီရင်ရေးရာကဏ္ဍများရှိ ပါဝင်လှုပ်ရှားသူများနှင့် ဥပဒေမူဘောင်ကို ဖန်တီးပေး မည့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်တို့တွင် မူတည်နေသည်။

လွတ်လပ်သောပြည်သူကြီးကြပ်စစ်ဆေးရေး အာဏာပိုင်များသည်လည်းပဲ အရေးကြီးသောအခန်းကဏ္ဍတွင်ပါဝင်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းတို့ သည်ရဲအဖွဲ့၏ ပြည်သူလူထုကို ဝန်ဆောင်မှုပေးရာတွင် အကျိုးထိရောက် မှုရှိမှု၊ အများ၏ စိတ်ချယုံကြည်မှုရှိမှုနှင့် တရားဥပဒေနှင့်အညီဖြစ်မှု တို့ကိုစိစစ် အတည်ပြုပေးသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ဤအဖွဲ့များကိုဥပမာပေးရလျှင် - အဖွဲ့ များစွာရှိသည့်အနက်မှ - အစိုးရဌာနများအပေါ်မကျေနပ်ချက်များကို စုံစမ်း တင်ပြရန် အစိုးရကခန့်အပ်ထားသောအဖွဲ့များ၊ ရဲအဖွဲ့အပေါ် မကျေနပ်ချက် များကို ကြီးကြပ်ရသည့်လွတ်လပ်သောအာဏာပိုင်အဖွဲ့များ၊ အကူအညီနှင့် အထောက်အပံ့ ဝန်ဆောင်မှုများပေးသော လူထုအခြေပြုအရပ်ဖက်အဖွဲ့ အစည်း များနှင့် လူမှုရေးအဖွဲ့အစည်းများ။

ပုံ(၁)တွင် ရဲအဖွဲ့၏ အကျိုးထိရောက်မှု၏အခန်းကဏ္ဍပေါင်းစုံနှင့် သက်ဆိုင် သော အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာနှင့် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်ဆိုင်ရာ သိသာ ထင်ရှားသောအင်္ဂါရပ်အချို့ကိုဖော်ပြထားပါသည်။

ပုံ(၁) ရဲအဖွဲ့၏ အကျိုးထိရောက်မှုဆိုင်ရာ သိသာထင်ရှားသော အင်္ဂါရပ်များ

လုံခြုံရေးကဏ္ဍနှင့် တရားစီရင်မှုကဏ္ဍ

- တရားဥပဒေများ၊ မူဝါဒများ၊ ရည်မှန်းချက်တာဝန်၊ နည်းဗျူဟာများနှင့် အစီအစဉ်များကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ထုတ်ဖော်ပြောဆိုထားပြီး ယင်းတို့ကို အခြေအနေအလို့ကို လိုက်လျောညီထွေရှိစေရန် ပြင်ဆင်ထားကာ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီစံနှုန်းနှင့်အညီ ရဲလုပ်ငန်းတာဝန်လုပ်ဆောင်မှုတို့နှင့် ကိုက်ညီမှုရှိအောင်ဆောင်ရွက်ထားသည်။
- အစိုးရဌာနအဖွဲ့အစည်းများအချင်းချင်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအတွက် တာဝန်ဝတ္တရားများ၊ ရာထူး ဂုဏ်သိမ်အဆင့်ဆင့်၊ နည်းစနစ်ယန္တရားများနှင့် လုံခြုံရေးကဏ္ဍနှင့်တရားစီရင်မှုကဏ္ဍတို့အတွင်း ဆက်သွယ်ဆက်ဆံရေးကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း အဓိပ္ပါယ်ဖော်ပြထားသည်။
- ရဲအဖွဲ့၏လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုကို အရပ်ဖက်ပြည်သူလူထုမှဒီမိုကရေစီ နည်းကျ ထိန်းကွပ်နိုင်မှု မူဘောင်ဖြင့် ထိန်းညှိထားသည်။

ရဲဌာနအဖွဲ့အစည်း

- အဖွဲ့အစည်းအတွင်းစီစဉ်မှုဆိုင်ရာ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံများ၊ မူဝါဒများ၊ လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် စွမ်းအားအရင်းအမြစ်များကို ဥပဒေပြဌာန်းချက်များနှင့်အညီ ဖြစ်စေသည်။
- စီမံခန့်ခွဲမှု၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် အဖွဲ့အတွင်းထိန်းကွပ်ခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းနယ်ပယ်ရှိစံချိန်စံနှုန်းများသည် ရဲအဖွဲ့၏ ပြည်သူလူထုအားဝန်ဆောင်မှုပေးရာတွင် အထောက်အကူပြုသည်။
- မတူညီသောနောက်ခံအသိုင်းအဝိုင်းရှိသည့် လူအများအား တန်းတူညီမျှအခွင့်အရေးပေးခြင်းနှင့် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုပေးခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းခွင်ယဉ်ကျေးမှုတစ်ရပ်သည် ကောင်းမွန်စွာတည်ဆောက်ထားပြီး စည်းကမ်းသေဝပ်သော အလုပ်ခွင်တစ်ခုပေါ်ပေါက်လာစေရန် အထောက်အကူပြုပါသည်။

ရဲဝန်ထမ်းများ

- သာတူညီမျှမှုရှိသည့်အခွင့်အရေးပေးမည့် လူသစ်စုဆောင်းရေးနည်းဗျူဟာများသည် လျော်ကန်သောပညာရေး၊ အတွေ့အကြုံများနှင့် ပင်ကိုစွမ်းရည်တို့အပေါ်မူတည်၍ ရွေးချယ်သည်။
- အလုပ်သက်တမ်းတစ်လျှောက် လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးခြင်းနှင့် ကြီးကြပ်စစ်ဆေးမှုများ လုပ်ဆောင် ပေးခြင်းသည် အထွေထွေနှင့် အထူးသီးသန့်နယ်ပယ်များတွင် အသိပညာပိုင်း၌ လုံလောက် သည့်အဆင့်ရှိရန် အာမခံပေးသည်။
- ရဲတို့၏ စိတ်နေသဘောထားများနှင့် စနစ်ကျနမူသည် ပြည်သူလုံခြုံရေး စီစဉ်ဆောင်ရွက်ပေးမှုတွင် ရဲကျင့်ဝတ်များ၊ စည်းကမ်းသေဝပ်ခြင်းနှင့် တည်ကြည်မှုဆိုင်ရာ မြှင့်မားသောစံနှုန်းများကို အထောက်အပံ့ပေးပါသည်။

ဒီမိုကရေစီစံနှုန်းနှင့် အညီဖြစ်သော ရဲလုပ်ငန်းတာဝန်များကို လုပ်ဆောင်ခြင်း(democratic policing)သည် ကောင်းမွန်သော လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား အုပ်ချုပ်မှုကို မည်ကဲ့သို့ ဖြည့်ဆည်းပံ့ပိုးပေးနိုင်သနည်း။

ရဲများသည် လူ့အခွင့်အရေးကို လေးစားမှုနှင့်အတူ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့်အညီ အရပ်ဖက်ပြည်သူလူထု၏ ဒီမိုကရေစီနည်းကျသော ထိန်းကွပ်မှုဆိုင်ရာ ကန့်သတ်ချက်များအတွင်း ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ထိထိရောက်ရောက်တာဝန်ခံဖြေရှင်းမှုရှိရှိဖြင့် ဆောင်ရွက်လျှင် ကောင်းမွန်သောလုံခြုံရေးကဏ္ဍအား အုပ်ချုပ်မှုကို အထောက်အပံ့ဖြစ်စေပါသည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင်မူ ထိရောက်မှုနှင့် တာဝန်ခံဖြေရှင်းမှုမရှိသော ရဲများသည် အခွင့်အာဏာကို အလွဲသုံးစားပြုခြင်း၊အကြမ်းဖက်ခြင်း၊အကျင့်ပျက်ခြစားခြင်း၊ လူအချင်းချင်း ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းနှင့် လုပ်ငန်းခွင်တွင်ကျွမ်းကျင်ပိုင်နိုင်မှု မရှိခြင်းတို့မှတစ်ဆင့် နိုင်ငံနှင့် လူထုအား ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ ရဲတို့သည် ၎င်းတို့၏ အခွင့်အာဏာများကို လူ့အခွင့်အရေးအား လေးစားမှု မရှိဘဲ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို ဆန့်ကျင်လျက် အရပ်ဖက်ပြည်သူလူထု၏ ဒီမိုကရေစီနည်းကျသောထိန်းကွပ်မှုဆိုင်ရာကန့်သတ်ချက်များကို ကျော်လွန်၍ အသုံးပြုပါက ညံ့ဖျင်းသော လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား အုပ်ချုပ်မှုကိုအားပေးသကဲ့သို့ ဖြစ်သည့်အပြင် နိုင်ငံနှင့် နိုင်ငံသားများကိုပါ အန္တရာယ်ဖြစ်စေ ပါသည်။

ကောင်းမွန်သောလုံခြုံရေးကဏ္ဍအားအုပ်ချုပ်မှု၏ ရှုထောင့်အမြင်မှကြည့်လျှင် ထိရောက်မှုရှိပြီး တာဝန်ယူ ဖြေရှင်းမှုရှိသော ရဲတို့သည် အများပြည်သူနှင့် မိမိတို့ကိုယ်တိုင်၏ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေး၊ လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ရေး၊ အများပြည်သူငြိမ်းချမ်းစွာနေထိုင်နိုင်ရေးနှင့် နိုင်ငံ၏ ဒီမိုကရေစီဝါဒကို အခြေခံသည့် စရိုက်လက္ခဏာကိုအားပေးမြှင့်တင်ရာရောက်သည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော်ရဲအဖွဲ့သည် နိုင်ငံနှင့်လူ့အဖွဲ့အစည်းအပေါ်၌အလွန် ထိရောက်မှုရှိသော သက်ရောက်မှုတစ်ခု ရှိနိုင်သောကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ ဒီမိုကရေစီနှင့် ဆက်စပ်စဉ်းစားကြည့်ပါက ရဲလုပ်ငန်းတာဝန်များကို လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် ဆက်နွှယ်ပတ်သက်လျက်ရှိသည့် အချို့သော ထူးခြားသောလက္ခဏာများ ရှိပါသည်။ ဤလက္ခဏာများကို ဒီမိုကရေစီစံနှုန်းနှင့်အညီ ရဲလုပ်ငန်းတာဝန်များကို လုပ်ဆောင်ခြင်းဟု ညွှန်းဆိုထားပါသည်။ (ပုံ-၂ ကိုကြည့်ပါ။)

သို့သော် ဒီမိုကရေစီစံနှုန်းနှင့်အညီ ရဲလုပ်ငန်းတာဝန်များကို လုပ်ဆောင်ခြင်းသည် ရံဖန်ရံခါ နားလည်မှုလွဲတတ်ပါသည်။

- ဒီမိုကရေစီစံနှုန်းနှင့်အညီ ရဲလုပ်ငန်းတာဝန်များကို လုပ်ဆောင်ခြင်း ဟူသည် ရဲများက နိုင်ငံရေးတွင် နီးကြားတက်ကြွစွာ ပါဝင်ခြင်းကို မဆိုလိုပါ။ ဆိုလိုသည်မှာ ရဲများသည် နိုင်ငံရေးတွင် မည်သည့် အခန်းကဏ္ဍတွင်မျှမပါဝင်ပါ။ အဘယ့်ကြောင့် ဆိုသော် ရဲများသည် တရားဥပဒေနှင့်အညီဖြစ်သော ဥပဒေဘောင် အတွင်းမှ ၎င်းတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့် တာဝန်များကို အသုံးပြုရာတွင် ဘက်မလိုက်ဘဲ သမာသမတ်ကျမှုကို ထိန်းသိမ်းရသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

► **ပြည်သူတို့ပြု ရဲလုပ်ငန်းစဉ်** ပြည်သူတို့ပြု ရဲလုပ်ငန်းစဉ်ဟူသည်မှာ နိုင်ငံတော်တော်များများနှင့် နိုင်ငံတကာရှိ ရဲအဖွဲ့အားဖြင့်ပြောင်းလဲရေး အစီအစဉ်များအကြားတွင် လူသိများသော ရဲလုပ်ငန်း လုပ်ဆောင်နည်းတစ်နည်း ဖြစ်သည်။ ယခုအခါ ပုံစံကွဲများစွာ ရှိနေပြီဖြစ်သည်။ များစွာရှိသည့်အနက် အချို့မှာ "ပြည်သူလူထုအား အလေးထားလုပ်ကိုင်သော ရဲလုပ်ငန်းစဉ်(community-orientated policing)"၊ "တုံ့ပြန်မှုအားကောင်းသော ရဲလုပ်ငန်းစဉ် (responsive policing)"၊ "ရပ်ကွက်ပြည်သူတို့ပြုရဲ လုပ်ငန်းစဉ် (neighbourhood policing)"၊ "အခက်အခဲပြဿနာများကိုဖြေရှင်းရေး ရဲလုပ်ငန်းစဉ် (problem-solving policing)" စသည်တို့ဖြစ်သည်။ ပြည်သူတို့ပြုရဲလုပ်ငန်းစဉ်၏ အဓိကသဘော သဘာဝမှာ ရဲများသည် နှစ်ဦးနှစ်ဖက်အပြန်အလှန် အကျိုးပြုသော ဆက်ဆံရေးကို ပုံဖော်၍ ယုံကြည်မှုကို တည်ဆောက်ခြင်းအားဖြင့် ပြည်သူလူထုကို အကောင်းဆုံး အလုပ်အကျွေးပြုနိုင်သည်ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှု ဝေါဟာရဖြင့် ပြောရမည်ဆိုလျှင် ပုံမှန်ပြည်သူတို့ပြုရဲလုပ်ငန်းစဉ်၏ နည်းဗျူဟာများ တွင် လူထု ကိုယ်စား လှယ်များနှင့် တိုင်ပင်နှီးနှောခြင်း၊ ဒေသအဆင့်မှ တာဝန်ခံမှု ယန္တရားများကို ဖန်တီးခြင်း၊ ပြည်သူလူထုအားလက်လှမ်းမီနိုင်မှု နယ်ပယ်ကို တိုးမြှင့်ခြင်း၊ တိကျသော ကင်းလှည့်မှုပုံစံများ အသုံးပြုခြင်း၊ ရဲလုပ်ငန်းလုပ်ဆောင် သည့် ဇွဲစည်းပုံစနစ် တွင် အထက်ကဩဇာအာဏာကို အောက်ခြေအဆင့်များသို့ လွှဲပြောင်း ပေးသည့် စနစ်အား ကျင့်သုံးခြင်းစသည်တို့ပါဝင်သည်။ ပြည်သူတို့ပြုရဲလုပ်ငန်းစဉ် သည် နေရာအနှံ့အပြားတွင် ပြန့်နှံ့ကာ လူသိများလာသောကြောင့်လည်း ယင်းသည် အငြင်းပွားဖွယ်ရာဖြစ်နေဆဲပင် ဖြစ်သည်။ ဝေဖန်ပြောဆိုချက်များသည် အဓိကအားဖြင့် လုံလောက်သောလေ့ကျင့်မှု သို့မဟုတ် ဒီမိုကရေစီနည်းကျသော ကာကွယ်မှုများ မရှိဘဲ ရဲအဖွဲ့နှင့် ပြည်သူလူထုကြားရှိ ထိတွေ့ဆက်ဆံမှု များပြား လာလျှင် ရဲများ၏ နိုင်ငံလုံးထက်မြက်မှုနှင့် နိုင်ငံရေးအရ ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်မှုများ ဖြစ်လာ နိုင်ချေမှုအပေါ် အလေးပေးပြောဆိုကြသည်။ ပြည်သူတို့ပြုရဲလုပ်ငန်းစဉ်ကို များသောအားဖြင့် ရဲအဖွဲ့အားဖြင့်ပြောင်းလဲရေး သို့မဟုတ် ဒီမိုကရေစီစံနှုန်းနှင့် အညီ ရဲလုပ်ငန်းတာဝန်များကို လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် ရောထွေးတတ်ကြသည်။ အချို့ တူညီသော အချက်များရှိသော်လည်း ယင်းတို့သည် မတူညီကြပါ။

- ဒီမိုကရေစီစံနှုန်းနှင့်အညီ ရဲလုပ်ငန်းတာဝန်များကို လုပ်ဆောင်ခြင်း ဟူသည် ရဲဝန်ထမ်းများသည် နိုင်ငံရေးအရရပိုင်ခွင့်များ လုံးဝမရရှိခြင်းကို မဆိုလိုပါ။ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက် ဖြစ်သည့်အလျောက် ရဲဝန်ထမ်းများသည်လည်း ပြည်သူများရပိုင်ခွင့်နှင့် နိုင်ငံရေးအရရပိုင်ခွင့်အပါအဝင် လူ့အခွင့်အရေးကို အများနည်းတူစွာခံစားခွင့်ရှိသည်။ ထိုသို့ ရပိုင်ခွင့်များ ရှိသည့်အနက်မှ လွတ်လပ်စွာ မဲပေးပိုင်ခွင့်လည်း ရှိပါသည်။ လုပ်ငန်းနယ်ပယ်ပိုင်းဆိုင်ရာ စံချိန်စံနှုန်းများသည် ရဲများအား လုပ်ငန်းခွင်ရှိ အလုပ်တာဝန်များနှင့်၎င်းတို့၏ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအမြင်များကို ခွဲခြားသတ်မှတ်နိုင်ရန် လမ်းညွှန်ပြသပေးသင့်ပါသည်။

- ဒီမိုကရေစီစံနှုန်းနှင့်အညီ ရဲလုပ်ငန်းတာဝန်များကို လုပ်ဆောင်ခြင်း ဟူသည် ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်များကို ဒီမိုကရေစီနည်းကျကျ ရွေးချယ်ရမည်ဟု မဆိုလိုပါ။ ရဲများသည် ဥပဒေနှင့်မူဝါဒများချမှတ်ရန် အခွင့်အာဏာ တစ်ရပ်နှင့်တကွ ဒီမိုကရေစီနည်းကျကျ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ထားသည့် အစိုးရတစ်ရပ်၏ လက်အောက်တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ အချို့သောဖြစ်တောင့်ဖြစ်ခက်စွဲများတွင် ရဲအရာရှိများကို ဒီမိုကရေစီဝါဒအခြေခံ၍ ရွေးကောက်ခြင်းဖြင့် ရွေးချယ်ခန့်အပ်ထားသော်လည်း ဤအချက်သည် အစဉ်အလာအရ အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ စီစဉ်ဆောင်ရွက်မှုပုံစံတစ်ရပ်သာဖြစ်ပြီး ဒီမိုကရေစီစံနှုန်းနှင့်အညီ ရဲလုပ်ငန်းတာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ခြင်းမဟုတ်ပါ။

- ဒီမိုကရေစီစံနှုန်းနှင့်အညီ ရဲလုပ်ငန်းတာဝန်များကို လုပ်ဆောင်ခြင်း ဟူသည် ပြည်သူလူထုသည် ရဲများကို တိုက်ရိုက်တာဝန်ပေးအပ်နိုင်သည် ဟု မဆိုလိုပါ။ ပြည်သူများသည် ရဲအဖွဲ့အား စီမံခန့်ခွဲရေးနှင့် ကြီးကြပ်ရေး တို့အတွက်တာဝန်ရှိသော ၎င်းတို့၏ ဒီမိုကရေစီနည်းကျကျ ရွေးကောက် တင်မြှောက်ထားသည့် အစိုးရမှတစ်ဆင့် ရဲအဖွဲ့ကို သွယ်ဝိုက်၍ အလုပ်တာဝန်ပေးအပ်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

ဒီမိုကရေစီစံနှုန်းနှင့်အညီ ရဲလုပ်ငန်းတာဝန်များကို လုပ်ဆောင်ခြင်းသည် ရဲများသည် ပြည်သူအား ဝန်ဆောင်မှုပေးရာတွင် ထိရောက်မှုရှိသလို တာဝန်ခံ ဖြေရှင်းမှုလည်းရှိရမည်ဟူသော ခံယူချက်ပေါ်တွင် အခြေခံထားသည်။ သို့သော် လည်း ရဲအဖွဲ့များသည်နိုင်ငံတိုင်းတွင် တူညီမှုမရှိသောကြောင့် ဒီမိုကရေစီ စံနှုန်းနှင့်အညီ ရဲလုပ်ငန်းတာဝန်များကို လုပ်ဆောင်ခြင်းအတွက် ပုံသေချမှတ်ထားသော ပုံစံဟူ၍ မရှိပါ - ရဲလုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်သည့် အစီအစဉ် စနစ်နှင့် ပုံစံအမျိုးစုံသည် ဒီမိုကရေစီနှင့် ကောင်းမွန်သော လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား အုပ်ချုပ်မှုအခြေခံသဘောတရားများနှင့် လိုက်ဖက်ညီ မှုရှိသည်။ လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအခြေအနေအရ ရဲအဖွဲ့အား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရာတွင် ဒီမိုကရေစီစံနှုန်းနှင့်အညီ ရဲလုပ်ငန်းတာဝန်များကို လုပ်ဆောင်ခြင်း၏ အခြေခံသဘောတရားများသည် အခြေအနေတစ်ခုချင်းစီ ပေါ်လိုက်၍ လိုက်လျောညီထွေစွာ ညှိနှိုင်းပြောင်းလဲနိုင်စေရန် အာမခံရမည်။

ပုံ(၂) ဒီမိုကရေစီစံနှုန်းနှင့် အညီဖြစ်သော ရဲလုပ်ငန်းတာဝန်များကို လုပ်ဆောင်ခြင်း၏ လက္ခဏာရပ်များ

တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေးကို လေးစားခြင်း

ရဲများသည်တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို ဒီမိုကရေစီနည်းကျကျ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ထားသော အရပ်သားအစိုးရလက်အောက်တွင် ပြည်တွင်းပြည်ပ ဥပဒေများနှင့်အညီ ထိန်းသိမ်းသည်။

လူ့အခွင့်အရေးကို လေးစားခြင်း

အတည်တကျသတ်မှတ်ပြဌာန်းထားသော နည်းလမ်းစနစ်များ(mechanisms)သည် ယောက်ျား၊ မိန်းမအားလုံးတန်းတူညီမျှမှုရှိရေးနှင့် ပြည်သူများရပိုင်ခွင့်များနှင့် နိုင်ငံရေးအရရပိုင်ခွင့်များအပါအဝင် လူ့အခွင့်အရေးကို လေးစားမှုရှိရန် သေချာစေပါသည်။

တာဝန်ခံဖြေရှင်းမှု

အတွင်းပိုင်း ထိန်းကွပ်မှုကြီးကြပ်ကွပ်ကဲမှုနှင့် ပြင်ပမှ ကြီးကြပ်မှုအလွှာအဆင့်ဆင့်သည် လူပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦး တစ်ယောက်ချင်းကိုဖြစ်စေ၊ အဖွဲ့အစည်းများကိုဖြစ်စေ အရပ်ဖက်ပြည်သူလူထု၏ ဒီမိုကရေစီ နည်းကျသော ထိန်းကွပ်မှုမူဘောင်အတွင်းမှလင်းတို့၏အပြုအမူများအတွက် တာဝန်ခံဖြေရှင်းစေသည်။

ပွင့်လင်းမြင်သာမှု

လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ခြင်းဆိုင်ရာ လျှို့ဝှက်ချက်များကိုမူ မပေါက်ကြားစေဘဲ မူဝါဒများ၊ နည်းဗျူဟာ များနှင့် ရာထူးခန့်အပ်မှုများ၊ လူအင်အားအရင်းအမြစ်များနှင့် လုပ်ဆောင်မှုစွမ်းရည်နှင့်ပတ်သက်သည့် ဆုံးဖြတ် ချက်ချမှတ်ပုံ တို့ကို အများပြည်သူများ စေ့စပ်သေချာစွာ ကြည့်ရှုစစ်ဆေးပြီး ကြီးကြပ်နိုင် စေရန် ပွင့်လင်းစွာဖွင့်ဟပြရမည်။

ရှင်းလင်းပြတ်သားသော ဥပဒေရေးရာအခန်းကဏ္ဍများနှင့် ကျွမ်းကျင်ပြောင်မြောက်သော စီမံခန့်ခွဲမှုများ

မျှော်မှန်းချက်တာဝန်များ၊ အခန်းကဏ္ဍများနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများသည် ဥပဒေနှင့်မူဝါဒများတွင် ရှင်းလင်းဖော်ပြထား၍ အများပြည်သူ၏ စစ်ဆေးကြည့်ရှုမှုကိုခံယူပြီး နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာထိန်းကွပ်မှုနှင့် လုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်မှုဆိုင်ရာ ထိန်းကွပ်မှုဟူ၍ခြားသတ်မှတ်ချက်တစ်ရပ် ပါဝင်သည်။

အများပြည်သူအား ဝန်ဆောင်မှုပေးရန် စီစဉ်ဆောင်ရွက်ပေးမှု

ရဲများသည် မတူညီသောလူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးနောက်ခံအသိုင်းအဝိုင်းရှိသည့် ယောက်ျားနှင့်မိန်းမ အားလုံးကို တန်းတူအခွင့်အရေးပေးခြင်းနှင့် ပြည်သူ့အတွက်ဝန်ဆောင်မှုကို အခြေခံထားသည့် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ အလုပ်ယဉ်ကျေးမှုတစ်ရပ် အပါအဝင် ပြည်သူလူထုအားဝန်ဆောင်မှုပေးလိုသော စိတ်ဓာတ်ဖြင့် အလုပ်လုပ်ကိုင်ကြသည်။

အကြမ်းမဖက်သည့် နည်းလမ်းများနှင့် အနည်းဆုံးအင်အားအသင့်အတင့်အသုံးပြုမှု

ပြည်သူလူထုအား ကူညီထောက်ပံ့ခြင်းနှင့် တရားဥပဒေကို လိုက်နာသက်ရောက်မှုရှိစေရေးလုပ် ဆောင်ရာတွင် အကြမ်းမဖက်သောနည်းလမ်းများကို ပို၍ဦးစားပေးရမည်။ တရားဝင်ဖြစ်သော အင်အားအသုံးပြုမှုကို ဥပဒေသတ်မှတ်ပေးခြင်းဖြစ်ပြီး လုပ်ငန်းပိုင်းဆိုင်ရာစံနှုန်းများသည် အကန့်အသတ်ဖြင့် အမျိုးမျှတစွာ လုံလောက်သော အင်အားအသုံးပြုမှုကို အသားပေးသည်။

ရဲအဖွဲ့ကို အရပ်ဖက်ပြည်သူလူထုမှ ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ထိန်းကွပ် နိုင်မှု၏ သိသာထင်ရှားသော အင်္ဂါရပ်များမှာ အဘယ်နည်း။

အရပ်ဖက်ပြည်သူလူထု၏ ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ထိန်းကွပ်မှုသည် ရဲအဖွဲ့အား ထိရောက်၍ တာဝန်ယူဖြေရှင်းမှုရှိရန် ကူညီပေးသည်။ ရဲအဖွဲ့၏ တာဝန်ယူ ဖြေရှင်းမှုနှင့် အကျိုးရှိထိရောက်မှုသည် ရဲအဖွဲ့၏လုပ်ဆောင်ချက်များသည် ရှင်းလင်းစွာဖော်ပြပြီးဖြစ်သော အပြုအမူပိုင်းဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်မျှော်မှန်းချက် များကို လိုက်နာမှုရှိမရှိ ကြီးကြပ်စစ်ဆေးပြီးရင်းတို့၏ လုပ်ဆောင်ချက်များ သည် သတ်မှတ်ထားသောစံချိန်စံနှုန်းများကို မရောက်ရှိသော အခြေအနေမျိုး တွင် ထိန်းညှိပြင်ဆင်ပေးမည်ဖြစ်သော စွမ်းရည်ပြည့်ဝပြီး ဘက်မလိုက်သည့် အာဏာပိုင်တစ်ဦးပေါ်တွင် မူတည်နေသည်။ ရဲအဖွဲ့၏တာဝန်ယူဖြေရှင်းမှုနှင့် အကျိုးရှိထိရောက်မှုသည် ဝန်ဆောင်မှုပေးခြင်းဆိုင်ရာလုပ်ငန်းခွင် စံချိန်စံနှုန်း များနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ရန် စိတ်လိုလားမှု၊ စွမ်းရည်နှင့် လုပ်ရည်ကိုင်ရည်ရှိ သော ရဲဝန်ထမ်းများလည်းပဲ လိုအပ်ပါသည်။

ဤလိုအပ်ချက်များသည် ရဲလုပ်ငန်းတာဝန်လုပ်ဆောင်ခြင်း၏ မည်သည့် အဆင့်တွင်မဆို ကိုက်ညီမှုရှိရမည်။ အတွင်းပိုင်းကျသော လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှု ကို ထိန်းကွပ်ပေးရာတွင် တာဝန်ရှိသည့်ရဲအရာရှိများနှင့် ရဲစီမံခန့်ခွဲရေးမှူးများ မှ စတင်၍ လိုအပ်ချက်များကို ပြင်ဆင်ရမည်။ ဤလိုအပ်ချက်များသည် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၊ အစိုးရအမှုထမ်းများ၊ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် များ၊ ဝန်ကြီးဌာနများနှင့် နိုင်ငံအကြီးအကဲကဲ့သို့သော အဖွဲ့ပြင်ပမှ ကြီးကြပ်မှု လုပ်ဆောင်သူများအပေါ်တွင်လည်း အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိပါသည်။ လုံခြုံရေး ကဏ္ဍအားပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး အခြေအနေအရ ရဲအဖွဲ့အားပို၍တာဝန်ယူ ဖြေရှင်းတတ်ပြီးထိရောက်မှုရှိစေရန် လုပ်ဆောင်ခြင်းသည် ရဲအဖွဲ့အား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး၏ ပန်းတိုင်ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ တစ်ခါတစ်ရံ ရဲအဖွဲ့အား အတွင်းကျကျ ထိန်းကွပ်ခြင်းနှင့် အဖွဲ့ပြင်ပမှကြီးကြပ်ခြင်းကို မြှင့်တင်သည် ဟုလည်း ဆိုလိုပါသည်။ ပုံ(၃)သည် အရပ်ဖက်ပြည်သူလူထုမှ ဒီမိုကရေစီ နည်းကျ ထိန်းကွပ်နိုင်မှုနှင့် ဆက်စပ်၍ ရဲအဖွဲ့အားအတွင်းမှထိန်းကွပ်ခြင်းနှင့် ရဲအဖွဲ့အားပြင်ပမှကြီးကြပ်ခြင်း၏ သိသာထင်ရှားသော အင်္ဂါရပ်များကို ပြသပါသည်။

► ကောင်းမွန်သော လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား အုပ်ချုပ်မှု(SSG)နှင့် လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး(SSR)

ကောင်းမွန်သောအုပ်ချုပ်မှု၏ အခြေခံသဘောတရားများသည် ပြည်သူလုံခြုံရေးစီစဉ် ဆောင်ရွက်မှုအပေါ်တွင် မည်သို့အကျိုး သက်ရောက်မှုရှိသည်ကို ကောင်းမွန်သော လုံခြုံရေး ကဏ္ဍအား အုပ်ချုပ်မှုက ဖော်ပြပါသည်။ ကောင်းမွန်သော အုပ်ချုပ်မှု၏ အခြေခံသဘောတရားများမှာ တာဝန်ခံဖြေရှင်းမှု၊ ပွင့်လင်း ဖြင်သာမှု၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ ပူးပေါင်းပါဝင်ခွင့်ရှိမှု၊ တုံ့ပြန် ဆောင်ရွက်နိုင်မှု၊ ထိရောက်စွာနှင့် အကျိုးရှိရှိ လုပ်ဆောင်နိုင်မှု တို့ဖြစ်သည်။ ကောင်းမွန်သော လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား အုပ်ချုပ်မှု သည် ဒီမိုကရေစီစနစ်ကျင့်သုံးသောနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတွင် နိုင်ငံ၏ လုံခြုံရေးကဏ္ဍသည် မည်သို့လုပ်ဆောင်သင့်သည်ဟူသော စံသတ်မှတ်ထားသည့် စံနှုန်း တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။

လုံခြုံရေးကဏ္ဍသည် လုံခြုံရေး စီစဉ်ဆောင်ရွက်ပေးမှု၊ စီမံခန့်ခွဲမှု နှင့် နိုင်ငံတော်နှင့် ဒေသအဆင့်တို့တွင် ကြီးကြပ်မှုတို့အတွက် တာဝန်ရှိသော ဖွဲ့စည်းပုံများ၊ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အမှုထမ်းများ အားလုံးတို့နှင့် ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားပါသည်။ ကောင်းမွန်သော လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား အုပ်ချုပ်မှုဟူသည် အရပ်ဖက်ပြည်သူလူထု ၏ ဒီမိုကရေစီနည်းကျသော ထိန်းကွပ်မှု၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး နှင့် လူ့အခွင့်အရေးကိုလေးစားမှု တို့ပါဝင်သော မူဘောင်အတွင်း မှ လုံခြုံရေးကဏ္ဍသည် နိုင်ငံနှင့် နိုင်ငံတွင်း နေထိုင်သူတို့၏ လုံခြုံရေးကို ထိထိရောက်ရောက်နှင့် တာဝန်ခံဖြေရှင်းမှုရှိစွာ စီစဉ်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

ကောင်းမွန်သော လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား အုပ်ချုပ်မှုကို တည် ဆောက်ထူထောင်ခြင်းသည် လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား ပြုပြင်ပြောင်း လဲမှု၏ ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင် တစ်ရပ်ပင်ဖြစ်သည်။ လုံခြုံရေး ကဏ္ဍအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုသည် အရပ်ဖက်ပြည်သူလူထု၏ ဒီမိုကရေစီနည်းကျသော ထိန်းကွပ်မှု၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကို လေးစားမှု တို့ပါဝင်သော မူဘောင်အတွင်းမှ လုံခြုံရေး စီစဉ်ဆောင်ရွက်ပေးမှု၊ စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် ကြီးကြပ်ရေး တာဝန်တို့ကို ပိုမိုထိထိရောက်ရောက်နှင့် တာဝန်ခံဖြေရှင်းမှုရှိစွာ ဖြင့် နိုင်ငံနှင့်နိုင်ငံတွင်းနေထိုင်သူတို့၏ လုံခြုံရေးကို တိုးတက် ကောင်းမွန်စေရန်လုပ်ဆောင်သည့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာနှင့် လုပ်ထုံး လုပ်နည်းဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်ဖြစ်သည်။ ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင် သည် ထိရောက်မှုနှင့် တာဝန်ခံဖြေရှင်းမှု နှစ်ခုစလုံးကို အစဉ် တိုးတက် ကောင်းမွန်လာစေရေးအတွက်ဖြစ်နေသ၍ လုံခြုံရေး ကဏ္ဍအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုသည် လုံခြုံရေးကဏ္ဍ၏ တစ်စိတ် တစ်ပိုင်းတည်း (သို့) စနစ်တစ်ခုလုံး၏ လုပ်ငန်းလည်ပတ် ဆောင်ရွက်ပုံကို အာရုံစိုက်အလေးပေးနေမည်ဖြစ်သည်။

ထိုအဓိကကျသည့် အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်များနှင့် ပတ်သက် သော နောက်ထပ်သတင်းအချက်အလက် များရရှိရေး အတွက် “လုံခြုံရေးကဏ္ဍအားအုပ်ချုပ်မှု (Security Sector Governance)”၊ “လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု (Security Sector Reform)”၊ “လုံခြုံရေးကဏ္ဍ(The Security Sector)” နှင့်ပတ်သက်၍ ရေးသားထားသည့် လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနောက်ခံသမိုင်း အကျဉ်းချုပ်ကို ကျေးဇူးပြု၍ မှီငြမ်းကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

ပုံ (၃) ရဲအဖွဲ့အားအတွင်းကျကျထိန်းကွပ်ခြင်းနှင့် ရဲအဖွဲ့အားပြင်ပမှကြီးကြပ်ခြင်း၏သိသာထင်ရှားသော အင်္ဂါရပ်များ

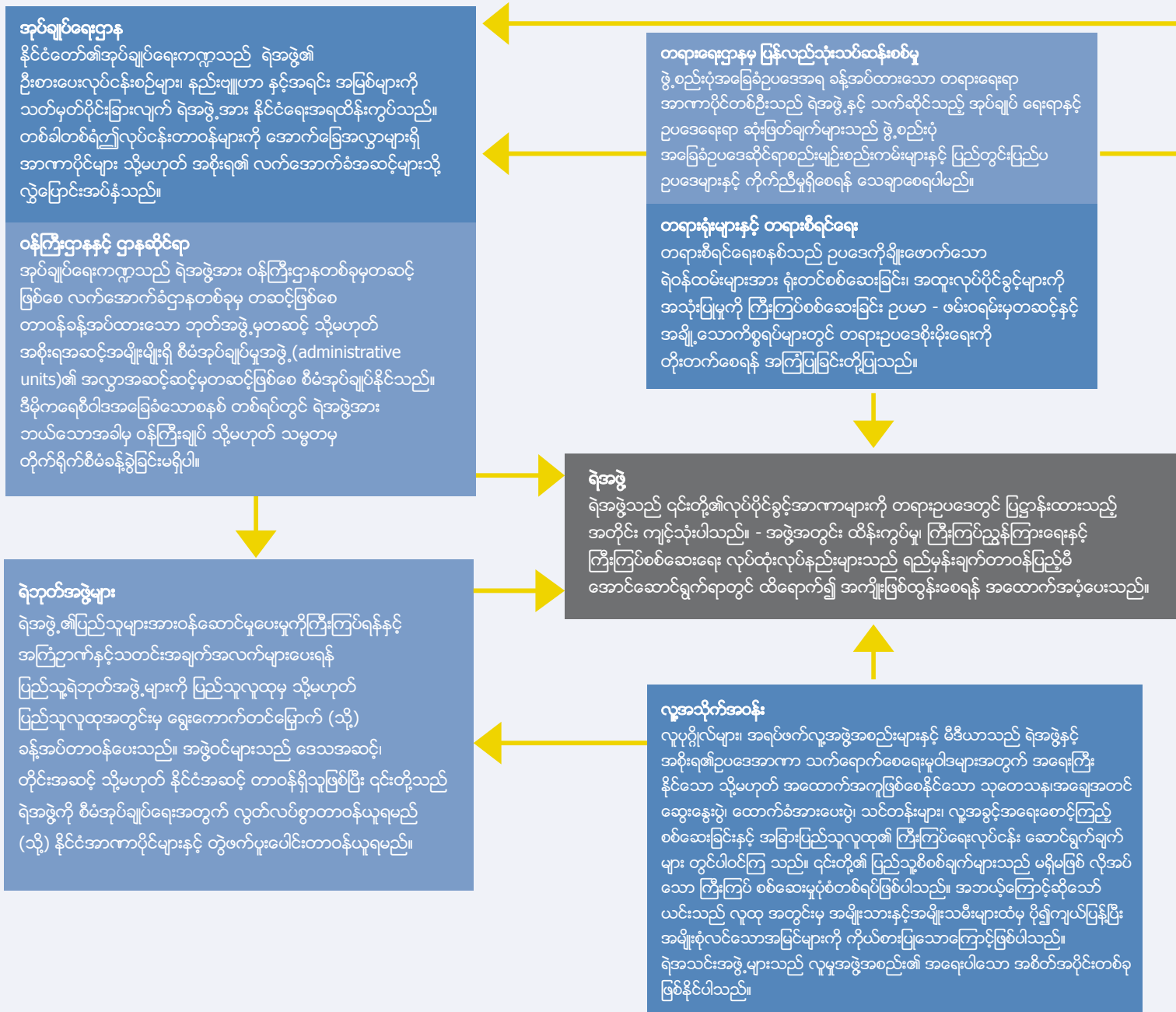

အရပ်ဖက်ပြည်သူလူထု၏ ဒီမိုကရေစီနည်းကျကျ ထိန်းကွပ်မှုမူဘောင်အတွင်းမှ ရဲအဖွဲ့အား ပြင်ပမှ ကြီးကြပ်ရာတွင် စီစဉ်ထားသောလုပ်ငန်းစဉ်အတိုင်း သီးခြား သတ်မှတ်ထားသော အခန်းကဏ္ဍများမှ ပါဝင်လုပ်ရှားသူ အများအပြား ရှိပါသည်။ ထို့ပြင်ယင်းကြီးကြပ်မှုသည် အောက်ပါအခြေအနေ များတွင် ဖြစ်ပွားနိုင်သည်။

- ၁။ ရဲအဖွဲ့ကအရေးယူဆောင်ရွက်မှုတစ်ရပ်မပြုလုပ်ခင် (ဥပမာ-မူဝါဒအားပြန်လည်သုံးသပ်ကြည့်ရှုခြင်းတစ်ရပ်)၊
- ၂။ ဆောင်ရွက်ချက်တစ်ရပ်ပြုလုပ်နေစဉ်အတောအတွင်း (ဥပမာ- လုပ်ဆောင်နေဆဲ အစီအစဉ်တစ်ခု၏ အခြေအနေ)၊
- ၃။ ထိုဖြစ်စဉ်အပြီး (ဥပမာ- မိမိ၏လုပ်ဆောင်ချက်ကို ပြန်လည်သုံးသပ် ကြည့်ရှုခြင်း)

ကြီးကြပ်မှုသည် တိုက်ရိုက်သော်လည်းကောင်း (ဥပမာ - ရဲအဖွဲ့အား စီမံအုပ်ချုပ်ရန် တာဝန်ပေးခြင်းခံရသော အုပ်ချုပ်ရေးရာအဖွဲ့များမှ) သွယ်ဝိုက်၍သော်လည်းကောင်း (ဥပမာ - ဥပဒေပြုလွှတ်တော်သည် အုပ်ချုပ်ရေးရာအကြီးအကဲများအား ၎င်းတို့၏ ရဲအဖွဲ့ကိုစီမံခန့်ခွဲပုံနှင့်ပတ်သက်၍ တာဝန်ခံဖြေရှင်းမှုရှိစေသောအခါ) ဖြစ်နိုင်သည်။ အရပ်ဖက် ပြည်သူလူထု၏ ဒီမိုကရေစီနည်းကျကျ ထိန်းကွပ်မှုမူဘောင်အတွင်းမှ ရဲအဖွဲ့အား ကြီးကြပ်မှုတာဝန်လုပ်ဆောင်သူများ၏ အခန်းကဏ္ဍများနှင့် တာဝန်ဝတ္တရား များသည် နိုင်ငံတိုင်းတွင် ရဲအဖွဲ့များနှင့် နိုင်ငံရေးစနစ်များ မတူကွဲပြားမှုများကြောင့် ကွဲပြားခြားနားကြသည်။ သို့သော်လည်း အချို့သိသာထင်ရှားသော ဆက်ဆံရေးများကို ပုံ (၄)တွင် အကျဉ်းချုပ်ရေးသားထားပါသည်။

ပုံ(၄) ရဲအဖွဲ့အား အရပ်ဖက်ပြည်သူလူထု၏ ဒီမိုကရေစီနည်းကျကျ ထိန်းကွပ်မှုမူဘောင်၏ သိသာထင်ရှားသော အင်္ဂါရပ်များ

ဥပဒေပြုရေး

နိုင်ငံရေးစနစ်အပေါ်တွင်လိုက်၍ ဥပဒေပြုအဖွဲ့ သို့မဟုတ် လွှတ်တော်၏ မူကြမ်းများ သို့မဟုတ် ရဲအဖွဲ့အပေါ်သက်ရောက်မှုရှိသော ဥပဒေ၊ မူဝါဒ နှင့် အသုံးစရိတ်တို့ကို အတည်ပြုခြင်း၊ အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအား စီမံအုပ်ချုပ်ရေးနှင့် မူဝါဒတို့ကိုရှင်းလင်း တင်ပြ စေခြင်း၊ ကြီးကြပ်ရေး တာဝန်ကို ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် နိုင်ငံရေးပါတီများအတွက် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးမူဝါဒနှင့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ခြင်းများကို ချင့်ချိန်သုံးသပ်နိုင်ရန် လူထု ဆွေးနွေးပွဲတစ်ခု စီစဉ်ပေးခြင်းတို့ ဆောင်ရွက်သည်။ အချို့စနစ်များတွင်ရဲအဖွဲ့နှင့်တိုက်ရိုက် ထိတွေ့ဆက်ဆံသည့် နည်းစနစ်များလည်း ပါရှိသည်။

ကော်မတီများ

ကော်မတီများသည် ရဲတို့၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်နှင့် မူဝါဒကို မတူညီသောအခြေအနေအမျိုးမျိုး- လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်မတိုင်ခင်၊ ဆောင်ရွက်နေစဉ်အတောအတွင်းနှင့် လုပ်ငန်းအကောင် အထည်ဖော်ပြီး ချိန်တို့တွင် ကြီးကြပ်သည်။ ကော်မတီများသည် မိမိတို့၏လုပ်ငန်းတာဝန်အရ စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းများ ပြုလုပ်ခြင်း၊ အရာရှိများ နှင့် ဝန်ကြီးများကို မေးမြန်းခြင်း နှင့် သက်ဆိုင်သူသာသိခွင့်ရှိသောအချက်အလက်များကို ကြည့်ရှုနိုင်သည်။

လွတ်လပ်သော ကြီးကြပ်စစ်ဆေးရေးအဖွဲ့များ

ပြဌာန်းဥပဒေအရလိုအပ်သော အထူးအဖွဲ့အစည်းများသည် ၎င်းတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအောက်တွင် ကျရောက်သော ရဲလုပ်ငန်းများ၏ သွင်ပြင်အရပ်ရပ်ကို ကြီးကြပ်သည်။ များစွာရှိသည့်အနက် ဥပမာအားဖြင့် လူ့အခွင့်အရေး ဖော်ဆောင်သည့်ကော်မရှင်များ၊ လွတ်လပ်သော တိုင်ကြားစာ လက်ခံသည့် အာဏာပိုင်အဖွဲ့များ၊ အစိုးရဌာနများအပေါ်မကျေနပ်ချက်များကို စုံစမ်းတင်ပြရန် အစိုးရကဖွဲ့စည်းထားသောအဖွဲ့များ၊ ငွေစာရင်းစစ်သော အဖွဲ့များနှင့် အကျင့်ပျက်ခြစားမှုကိုတိုက်ဖျက်သောကော်မရှင်များဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့တွင် စုံစမ်းစစ်ဆေးရန်၊ သတင်းပို့ရန် သို့မဟုတ် အကြံပြုချက်များပြုရန် လုပ်ပိုင်ခွင့်တာဝန်များရှိနိုင်သည်။

လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကြောင့် ရဲအဖွဲ့တွင် မည်ကဲ့သို့ အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိသနည်း။

ရဲအဖွဲ့သည် အရေးကြီးသော နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးကို စီစဉ်ဆောင်ရွက်ပေးသူများ ဖြစ်သောကြောင့် တစ်ခါတစ်ရံ ရဲအဖွဲ့အားပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးသည် လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအတွက် ပထမဦးစားပေးတစ်ခုပင်ဖြစ်သည်။ လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအခြေအနေအရ ရဲအဖွဲ့အား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရာတွင် ရဲအဖွဲ့၏ထိရောက်မှုနှင့် တာဝန်ခံဖြေရှင်းမှုကို တိုက်ရိုက် အလေးပေး ကြည့်ရှုသော အမျိုးအစားစုံလင်သည့်လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်များ သို့မဟုတ် ရဲအဖွဲ့အား စီမံခန့်ခွဲရေးနှင့် ကြီးကြပ်ရေးတာဝန်တွင် ပါဝင်ပတ်သက်နေသော လုပ်ဆောင်သူတစ်ဦးဦး ပါဝင်နိုင်သည်။ ရဲအဖွဲ့အား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးသည် ရဲဝန်ထမ်းများ၏ လေ့ကျင့်ရေးနှင့် ဆောင်ရွက်ပုံ စံချိန်စံနှုန်းများတိုးတက်စေရေးကို အာရုံစိုက်လေ့ရှိသည်။ သို့သော်လည်း ရဲဝန်ထမ်းများအကြားရှိ စံချိန်စံညွှန်းများကို မြှင့်တင်ရန်မှာ အလုံးစုံသော အဖွဲ့အစည်းပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံဆိုင်ရာ အလုပ်ခွင်သည် ၎င်းတို့အား သင်တန်းများနှင့် စံချိန်စံနှုန်းများမှ ညွှန်ကြားထားသည့်အတိုင်း လုပ်ဆောင်ရန် ခွင့်ပြုသည့်အခါမှသာအောင်မြင်နိုင်မည်။ ဆိုလိုသည်မှာ အချို့အရေးကြီးဆုံးသော ရဲအဖွဲ့အားပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်များသည် လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်များစီမံခန့်ခွဲရေး၊ မှတ်တမ်းယူခြင်းနှင့် စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကဲ့သို့သော ရဲအဖွဲ့၏ အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာသွင်ပြင်လက္ခဏာများကို အလေးပေး ပြုပြင်ခြင်းအားဖြင့် အဓိကကျသောအချက်ဖြစ်သည့် ဝန်ဆောင်မှုပေးခြင်းကို တိုးတက်စေနိုင်သည်။ မူရင်းကာကွယ်တားဆီးရေးနှင့် ထိန်းချုပ်ရေးအတွက် ဥပဒေမူဘောင်များသည် ခေတ်နှင့်လျော်ညီမှုရှိပြီး လုံခြုံရေးပိုင်းဆိုင်ရာ အကြောင်းအချက်များနှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေရန် ညှိနှိုင်းပြင်ဆင်ခြင်းကို သေချာဆောင်ရွက်ခြင်းသည်လည်းပဲ ရဲအဖွဲ့အားထိရောက်၍ တာဝန်ခံဖြေရှင်းမှုရှိစေမည့် မရှိမဖြစ်လိုအပ်ချက်တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ရဲအဖွဲ့အားပြုပြင် ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ရဲနှင့်ဆက်ဆံရေးတိုးတက်လာစေရန် ပြည်သူလူထုနှင့် အတူတွဲဖက်လုပ်ကိုင်ခြင်းသည်လည်း ပါဝင်နိုင်ပါသည်။

ရဲနှင့်အခြားတရားစီရင်မှုကဏ္ဍတွင် ပါဝင်လှုပ်ရှားသူများ၏ ဆက်ဆံရေးသည် ရဲအဖွဲ့အားပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး လုပ်ငန်းစဉ်၏ အရေးကြီးသော အကြောင်းကိစ္စတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အကယ်၍ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို စနစ်တစ်ခုလုံးတွင်အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းမျိုးမဟုတ်ပါက ပြစ်မှုဆိုင်ရာတရားစီရင်ရေးကွင်းဆက်၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းတွင်သာ တိုးတက်ပြောင်းလဲမှုများရှိနေပြီး တစ်ခြားတစ်နေရာတွင် ပြဿနာအသစ်များကိုသာ ဖန်တီးလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် အကယ်၍ ကဏ္ဍတစ်ခုလုံး၏ စွမ်းဆောင်ရည်တွင် အချိုးအစားမျှတသော တိုးတက်မှုမရှိပါက ရဲများ၏ ဖမ်းဆီးနှုန်းတိုးတက်လာခြင်းသည် တရားရုံးစနစ်တွင် နှောင့်နှေးကြန့်ကြာမှုများနှင့် အလုပ်ကြွေးများတင်စေနိုင်ပြီး ရုံးတင်မစစ်ဆေးမီ အချုပ်တွင်ထိန်းသိမ်းထားရသောနှုန်း မြင့်တက်လာသည်အထိ ဖြစ်စေနိုင်သည်။

လုံခြုံရေးကဏ္ဍပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနှင့် ပတ်သက်သော နောက်ထပ်အချက်အလက်များအတွက် “လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး(Security Sector Reform)” နှင့်ပတ်သက် □ ရေးသားထားသည့် လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး နောက်ခံသမိုင်းအကျဉ်းချုပ်ကို ကျေးဇူးပြု □ မှီငြမ်းကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

ဆက်လက်၍ မိုင်းမြစ်လေ့လာဖွယ်ရာ အရင်းအမြစ်များ

ရဲလုပ်ငန်းကို ကမ္ဘာ့တောင့်အမြင်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ရှုခြင်းဆိုင်ရာ ပဏာမ မိတ်ဆက်ခြင်းသုံးသပ်ချက်များ အတွက်

- Alan Wright
Policing: An Introduction to Concepts and Practices
(London: Routledge, 2002).
- John Casey
Policing in the World: The Practice of International and Transnational Policing
(Durham: Carolina Academic Press, 2010).

ဒီမိုကရေစီစံနှုန်းနှင့်အညီ ရဲလုပ်ငန်းတာဝန်လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် ကောင်းမွန်သော လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား အုပ်ချုပ်မှုနှင့်ပတ်သက်သော နောက်ထပ်အချက်အလက် များအတွက်

- Senior Police Adviser to the OSCE Secretary General
Guidebook on Democratic Policing
(Vienna: Organization for Security and Co-operation in Europe, 2008).
- David H. Bayley
Changing the Guard: Developing Democratic Police Abroad
(Oxford: Oxford University Press, 2005).
- Maja Daruwala, Devika Prasad, Swati Mehta, Maria Laura Canineu, Janine Rauch
Police Accountability: Too Important to Neglect, Too Urgent to Delay
International Advisory Commission of the Commonwealth Human Rights Initiative, 2005.

ကောင်းမွန်သောလုံခြုံရေးကဏ္ဍအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး အကြောင်းခြင်းရာတွင် ရဲအဖွဲ့အား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်အတွက်

- OECD Development Assistance Committee
Section 7.5: Police Reform
in OECD DAC Handbook on Security System Reform: Supporting Security and Justice (Paris: Organisation for Economic Cooperation and Development, 2007, pp. 163-181).
- DCAF
Toolkit on Police Integrity
(Geneva: DCAF, 2012).
- DCAF-ISSAT online e-learning course
Police Integrity
available through the DCAF-ISSAT website:
<http://issat.dcaf.ch>

ယောက်ျား/မိန်းမဖြစ်တည်မှုနှင့် ကောင်းမွန်သောလုံခြုံရေးကဏ္ဍအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ရဲအဖွဲ့အား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာချက် အတွက်

- Tara Denham
Tool 2: Police Reform and Gender
in Gender and Security Sector Reform Toolkit,
Megan Bastick and Kristin Valasek (eds)
(Geneva: DCAF, OSCE/ODIHR, UN-INSTRAT, 2008).
- Megan Bastick
Integrating Gender into Internal Police Oversight
(Geneva: DCAF, OSCE, OSCE/ODIHR, 2014).

နောက်ထပ် DCAF ၏လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဆိုင်ရာ မိုင်းမြစ်လေ့လာဖွယ်ရာ အရင်းအမြစ်များ

- DCAF သည်လုံခြုံရေးကဏ္ဍအားပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုနှင့် ကောင်းမွန်သော လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား အုပ်ချုပ်မှုတို့ကို ရှုထောင့်ပေါင်းစုံမှ ဆင်ခြင်သုံးသပ်၍ ကျယ်ပြန့်စပ်ကာ အမျိုးအစား စုံလင်လှသည့် အထောက်အကူ ပစ္စည်းများ၊ လက်စွဲစာအုပ်များ၊ လမ်းညွှန်ချက်များတို့ကို ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေထားကာ www.dcaf.ch တွင်အခမဲ့ ရယူလေ့လာနိုင်ပါသည်။ မိုင်းမြစ်လေ့လာဖွယ်ရာ အရင်းအမြစ်အများအပြားကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားအပြင် အခြားသော ဘာသာစကားများဖြင့်လည်း ရယူလေ့လာနိုင်ပါသည်။
- DECAF-ISSAT Community of Practice ၏ website ဖြစ်သည့် <http://issat.dcaf.ch> တွင်လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးနေသူများအတွက် စုံလင်လှသော မိုင်းမြစ်လေ့လာဖွယ်ရာ အရင်းအမြစ်များကို ရယူလေ့လာနိုင်ပါသည်။

Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces (DCAF) သည်

ကမ္ဘာအရပ်ရပ်ရှိနိုင်ငံများကို ကောင်းမွန်သောအုပ်ချုပ်မှုကို လက်ကိုင်ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်ရေးနှင့် လုံခြုံရေး ကဏ္ဍအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးတို့ကို ကူညီပံ့ပိုးရန် ရည်ရွယ်သော နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။ DCAF သည် သတ်မှတ်ချက်များနှင့် စံချိန်စံနှုန်း များကို ဖန်တီးပြုလုပ်ခြင်းနှင့် မြှင့်တင်ပေးခြင်း၊ လိုအပ်ချက်နှင့် ကိုက်ညီမှု ရှိသော မူဝါဒများဖြစ်ပေါ်လာရေး အတွက် သုတေသနပြုခြင်း၊ ဒီမိုကရေစီစံနှုန်းနှင့် အညီဖြစ်သော လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား စီမံအုပ်ချုပ်မှုကို အထောက်အကူပြုရန်အတွက် ကောင်းမွန်သော အလေ့အကျင့်များနှင့် အကြံပြုချက်များကို ခွဲခြားရွေးထုတ်ပေးခြင်းနှင့် နိုင်ငံအတွင်းသို့သွားရောက်၍ အကြံပြုချက်ပေးခြင်းဖြင့် ကူညီထောက်ပံ့ခြင်းနှင့် လက်တွေ့အသုံးပြုမှုအတွက် ကူညီထောက်ပံ့မှုဆိုင်ရာ အစီအစဉ်များကို စီစဉ်လုပ်ဆောင်ပေးခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်ပါသည်။

ထုတ်လုပ်မှုနှင့် ဒီဇိုင်းပုံစံအတွက် လုပ်ဆောင်ပေးသော Petra Gurtner
အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့်ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေမည့် ရေးသားထားမှုကို တည်းဖြတ်ပေးသော
Cherry Ekins
ပြင်သစ်ဘာသာဖြင့်ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေမည့် ရေးသားထားမှုကို တည်းဖြတ်မှုပေးသော
Lynda Chenaf
ပြင်သစ်ဘာသာသို့ဘာသာပြန်ဆိုပေးသော Linda Machata နှင့်
App ရေးဆွဲဖန်တီးပေးသော Fernando Colaco တို့အား **DCAF**
မှကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

အကြောင်းအရာစဉ်ကိုတည်းဖြတ်သူ

Fairlie Chappuis

ဤပုံနှိပ်ထုတ်ဝေမှုကို အကိုးအကားပြုလုပ်ရန်

Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces, “The Police”, SSR Backgrounder Series (Geneva: DCAF, 2015)

© DCAF ၊ လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး နောက်ခံသမိုင်းအကျဉ်းချုပ်များကို www.dcaf.ch တွင်အခမဲ့ရယူနိုင်ပါသည်။
ရယူအသုံးပြုသူများသည် □အချက်အလက်ကို မိတ္တူဖွားဖြန့်နိုင်သော်လည်း DCAF မှရရှိကြောင်းကို အသိအမှတ်ပြုဖော်ပြရမည်ဖြစ်သည်။ အကျိုးစီးပွားရှာရန် အတွက် အသုံးပြုမှုမပြုရ။

DCAF
a centre for security,
development and
the rule of law

"The original version of the Security Sector Reform (SSR) Backgrounder was published by the Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces (DCAF). The present work is an unofficial translation for which the International Management Group accepts full responsibility.

The reproduction of the Myanmar version of SSR Backgrounder has been produced with the assistance of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of DCAF and do not necessarily reflect the views of the European Union".

လုံခြုံရေးကဏ္ဍအားပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနောက်ခံသမိုင်းအကျဉ်းချုပ်၏ မူရင်းကို လက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့များအား ဒီမိုကရေစီ နည်းကျထိန်းချုပ်ရေး (DCAF) ဂျီနီဗာစင်တာမှ ပံ့ပိုးထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။ ယခုလက်ရှိ လုပ်ဆောင်ချက်သည် အလွတ်သဘောအရ ဘာသာပြန်ဆိုထားပြီး နိုင်ငံတကာ စီမံခန့်ခွဲသည့်အဖွဲ့ (International Management Group- IMG) မှ အပြည့်အဝ တာဝန်ယူပါသည်။

လုံခြုံရေးကဏ္ဍအားပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနောက်ခံသမိုင်းအကျဉ်းချုပ်အား မြန်မာဘာသာဖြင့် ပြန်လည် ထုတ်ဝေခြင်းကို ဥရောပသမဂ္ဂ၏ အကူအညီဖြင့် ထုတ်ဝေခြင်းဖြစ်သည်။ ဤထုတ်ဝေမှုတွင် ပါဝင်သော အကြောင်းအရာများသည် DCAF တစ်ဦးတည်းသော တာဝန်ရှိပြီး ဥရောပသမဂ္ဂ၏ သဘောထား ထင်မြင်ချက်များအဖြစ် ထင်မြင်ယူဆရန် မလိုအပ်ပါ။

Geneva Centre for the Democratic Control of Armed
Forces (DCAF)
P. O. Box 1360
CH-1211 Geneva 1
Switzerland

လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး နောက်ခံသမိုင်းအကျဉ်းချုပ်များကို www.ssrbackrounders.org တွင် အင်တာနက်တွင်ဖြစ်စေ ဖတ်ရှုနိုင်ပါသည်။ သို့မဟုတ် လက်ကိုင်ဖုန်းများနှင့် တက်ဘလက်များအတွက် SSR Backrounders app ကို အခမဲ့ကူးယူနိုင်ပါသည်။

ကျွန်ုပ်တို့၏
ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်း
လမ်းညွှန် အခြေခံသဘောတရားများ

ကာကွယ်ရေးသည် ကျွန်ုပ်တို့လုပ်ကိုင်သည့် အရာအားလုံး၏ အချက်အချာ ဖြစ်ပါသည်။
Ansell က ဘေးကင်းလုံခြုံရေးထက် ပို၍ အဓိပ္ပါယ်လေးနက်မှုရှိပြီး၊ ကျွန်ုပ်တို့၏ ကုန်ပစ္စည်းများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများက နေရာတိုင်းတွင် လူအများကို ယုံကြည်စိတ်ချနိုင်စေရန် စေ့ဆော်ပေးပြီး လုပ်ငန်းများနှင့် အလုပ်သမားများအား ပိုကောင်းစွာ စွမ်းဆောင်နိုင်စေပါသည်။

ANSELL က ကာကွယ်ပေးထားသည်

Ansell ၏ ရည်မှန်းချက်မှာ 'ANSELL က ကာကွယ်ပေးထားသည်' ကမ္ဘာကြီးကို ဖန်တီးပေးရင်း ယုံကြည်စိတ်ချရပြီး အားကိုးနိုင်သော တီထွင်ဆန်းသစ်မှုရှိသည့် ဘေးကင်းရေး ဖြေရှင်းနည်းများကို ဖန်တီးပေးရန် ဖြစ်သည်။ #AnsellProtects

ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု GBU

စက်မှုလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ GBU

ANSELL တန်ဖိုးထားမှုများ

စိတ်ချယုံကြည်ရမှု

ဂုဏ်သိက္ခာ

ဖျတ်လတ်မှု

ဖန်တီးနိုင်မှု

စိတ်ထက်သန်ခြင်းမြှင့်မှု

ပါဝင်ပတ်သက်မှု

ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု

ထူးချွန်မှု

သင်၏ စီမံခန့်ခွဲရေးထံမှ စာလွှာ

ချစ်ခင်ရပါသော လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များ၊

1893 တွင် စတင်တည်ထောင်ခဲ့ချိန်မှစပြီး၊ Ansell သည် ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းရှိလူသန်းပေါင်းများစွာအတွက် အဆင့်မြင့် ကာကွယ်ရေး ဖြေရှင်းနည်းများ ဖန်တီးပေးခြင်းဖြင့် ဘေးကင်းရေး လုပ်ငန်းနယ်ပယ်တွင် ဦးဆောင်လာခဲ့ပါသည်။

ကျွန်ုပ်တို့အားလုံးသည် ကျွန်ုပ်တို့ ဖြတ်သန်းလာခဲ့သည့် မှတ်တမ်းများအတွက် ဂုဏ်ယူပြီး ဝယ်ယူအသုံးပြုသူများနှင့် ဝန်ထမ်းများအား ဘေးကင်းပြီး၊ ကျန်းမာကြံ့ခိုင်ကာ စိတ်ချမ်းသာမှုတို့ကို ဖန်တီးပေးရန် ကျွန်ုပ်တို့၏ ရည်မှန်းချက်ကို ဖြစ်မြောက်စေရန် ကတိကဝတ်ပြုပါသည်။

ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းလုံးတွင် Ansell သည် ဘေးကင်းရေးနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာအတွက်ပါ ရပ်တည်လျက်ရှိပါသည်။

ကျွန်ုပ်တို့၏ မျှော်မှန်းချက်ကို ထိန်းသိမ်းရန် အလို့ငှာ၊ Ansell က ဖန်တီးတည်ဆောက်ထားသည့် အဓိက တန်ဖိုးထားမှုများကို ကျွန်ုပ်တို့ ဆက်လက်၍ လိုက်နာပါမည်။ ယနေ့ခေတ်၏ လျင်မြန်စွာ ပြောင်းလဲနေသော ကမ္ဘာကြီးတွင်၊ ကျွန်ုပ်တို့၏ တန်ဖိုးထားမှုများကို ဆက်လက်၍ ဆုပ်ကိုင်ထားရန် လိုအပ်ပါသည်။ ၎င်းမှာ ပုံသေအချက်ဖြစ်ပြီး အခွန်ရှည်စေသည့် အရာလည်း ဖြစ်ပါသည်။

ဤကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းသည် ပြဿနာဖြစ်စေသော ကိစ္စရပ်များကို ဖြေရှင်းနိုင်မှု အလားအလာဖြင့် သင့်အား ကူညီရန် လမ်းညွှန် အခြေခံသဘောတရားများအား ဖန်တီးပေးပါသည်။ စည်းကမ်းအား အလုပ်တာဝန် သို့မဟုတ် ရာထူးအဆင့်မြင့်မှုနှင့် မသက်ဆိုင်ဘဲ Ansell တွင် အလုပ်လုပ်သည့် လူအားလုံး လိုက်နာရန် ရည်ရွယ်ထားသော်လည်း၊ ၎င်းက အလားအလာရှိသော အခြေအနေတိုင်းကို ဖြေရှင်းမပေးပါ။ သို့မဟုတ် စိတ်ကူးကြံစည်၍ရနိုင်သော ပြဿနာတိုင်းကိုတော့ လက်ဦးမမရစေနိုင်ပါ။ သို့ဖြစ်ပါ၍ ကျွန်ုပ်တို့၏ စည်းကမ်းဆိုသည့် "စိတ်ဓာတ်" ဖြင့် အလုပ်လုပ်ပြီး ကျွန်ုပ်တို့၏ တန်ဖိုးထားမှုများကို အမြဲတမ်း လိုက်နာရပါမည်။

သင့်တွင် မေးမြန်းလိုသည်များရှိတိုင်း သို့မဟုတ် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော လုပ်ရပ်အမှားများကို သတိပြုမိတိုင်း သို့မဟုတ် သီးခြား လုပ်ရပ်အစုက ကျွန်ုပ်တို့၏ စည်းကမ်းကို ချိုးဖောက်ခြင်းရှိမရှိနှင့် ပတ်သက်သည့် မေးခွန်းများရှိသည့်အခါတိုင်း အကူအညီရယူရန် (လိုသည့်အခါတိုင်း) အမြဲတိုက်တွန်းအားပေးခံရပါသည်။

Ansell တွင်၊ ထူးချွန်မှုကို ကျွန်ုပ်တို့ လိုလားပြီး စွမ်းဆောင်ရည်ကို မျှော်လင့်ပါသည်။ သို့သော် အခြေအနေအားလုံးတွင်တော့ မဟုတ်ပါ။ ကျွန်ုပ်တို့ တန်ဖိုးထားမှုများ၏ ကုန်ကျစရိတ်များနှင့် သက်ဆိုင်ပါက အရွယ်အစား မည်မျှပင်ဖြစ်ပါစေ လုပ်ငန်း အကျိုးအမြတ် သို့မဟုတ် အောင်မြင်မှုမှာ မည်သည့်အခါမျှ လက်မခံနိုင်ပါ။ သို့မဟုတ် လုပ်ရကျိုးမနပ်ပါ။

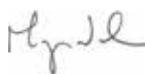
Ansell ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းကို ဂရုတစိုက်နှင့် စနစ်တကျ ဖတ်ရှုပါ။ စည်းကမ်းအား အဓိက Ansell တည်နေရာအားလုံးတွင် ပြောဆိုသည့် ဘာသာစကားများဖြင့် ရန်ငြိမ်း ၎င်းအကြောင်းနှင့် ကျွန်ုပ်တို့က သင့်အားလိုက်နာရန် မျှော်လင့်သည့် တရားဥပဒေနှင့် ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့် စံနှုန်းများကို သင်နားလည်ကြောင်း သေချာစေရန် Ansell က အခါအားလျော်စွာ သင်တန်းပို့ချပေးပါမည်။

စည်းကမ်းကို သင်ဖတ်ရှုပြီး နားလည်ကာ လိုက်နာရန် သဘောတူကြောင်း တရားဝင် အသိအမှတ်ပြုရန် သင့်အား ပုံမှန် တောင်းဆိုသွားပါမည်။

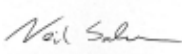
ကျွန်ုပ်တို့၏ အဓိက အခြေခံသဘောတရားများအတိုင်း လိုက်နာခြင်းက ကျွန်ုပ်တို့၏ မျှော်မှန်းချက်ကို လက်တွေ့ဖြစ်လာစေပြီး Ansell နှင့် ကျွန်ုပ်တို့ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သည့် ရပ်ရွာနှစ်ခုလုံးအား စေ့ဆော်သော နေရာများ ဖြစ်လာစေပါသည်။

ရိုးသားစွာဖြင့်၊

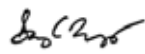
Ansell အလုပ်အမှုဆောင် ခေါင်းဆောင်မှုအဖွဲ့

Magnus Nicolin
မန်နေဂျင်း ဒါရိုက်တာနှင့် CEO

Neil Salmon
ဥက္ကဋ္ဌ IGBU

Darryl Nazareth
ဥက္ကဋ္ဌ HGBU

Zubair Javeed
CFO

Amanda Manzoni
CHRO

Renae Leary
CCO အမေရိကား

Rikard Froberg
CCO EMEA APAC

Michael Gilleece
SVP နှင့် ကော်ပိုရိတ် အထွေထွေ အကြံပေး

Peter Dobbelssteijn
SVP ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်း ဈေးကွက်ချိတ်ဆက်ရေး

Francois le Jeune
SVP BDI အသွင်ကူးပြောင်းခြင်းနှင့် ကော်ပိုရိတ် ဈေးကွက်ရှာဖွေရေး

John Marsden
SVP လုပ်ငန်းများ

Giri Peddinti
SVP နှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ CIO

Angie Phillips
VP နှင့် GM ခွဲစိတ်ကုသမှုဆိုင်ရာနှင့် HSS SBU

Jocelyn Petersen
VP ငွေကြေး၊ IR၊ ဘဏ္ဍာတိုက်

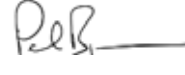
Sean Sweeney
VP နှင့် GM စက်မှုဆိုင်ရာ SBU

Frederic Guyonneau
VP နှင့် GM ဘဝသိပ္ပံ SBU

Augusto Accorsi
VP နှင့် GM SU/စစ်ဆေးမှု SBU

Paul Bryce
VP နှင့် GM ဓာတုပစ္စည်း SBU

မာတိကာ

01	ကျွန်ုပ်တို့၏ လမ်းညွှန် အခြေခံသဘောတရားများ
01	ကျွန်ုပ်တို့၏ စည်းကမ်း ရည်ရွယ်ချက်
01	ကျွန်ုပ်တို့၏ စည်းကမ်း အတိုင်းအတာ
02	ဒေသဆိုင်ရာ ဥပဒေများကို လိုက်နာမှု
02	လူသားရင်းမြစ် မန်နေဂျာများနှင့် ကြီးကြပ်ရေးမှူး၏ နောက်ဆက်တွဲတာဝန်ဝတ္တရားများ
03	အကြောက်ရယူခြင်းနှင့် စိုးရိမ်မှုများကို သတင်းပို့ခြင်း
03	Ansell တွင် လက်တုံ့ပြန်မှုမပြုရေး
04	အစီရင်ခံစာများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းများ
04	စည်းကမ်း ချိုးဖောက်မှုများ၏ နောက်ဆက်တွဲများ
05	ကျွန်ုပ်တို့ အချင်းချင်း၏ တာဝန်ဝတ္တရားများ
05	ကျွန်ုပ်တို့၏ အလုပ်ခွင်တွင် လေးစားမှု
06	ကျွန်ုပ်တို့၏ အလုပ်ခွင်တွင် ဘေးကင်းရေးနှင့် ကျန်းမာရေး
06	မျှတသော အလုပ်ထမ်းဆောင်မှု အလေ့အကျင့်များ
06	ဝန်ထမ်း လျှို့ဝှက်ရေး
07	ကျွန်ုပ်တို့၏ ဝယ်ယူအသုံးပြုသူများနှင့် လုပ်ငန်း လက်တွဲလုပ်ကိုင်သူများအတွက် ကျွန်ုပ်တို့၏ တာဝန်ဝတ္တရားများ
07	ကုန်ပစ္စည်း ဘေးကင်းရေး
08	မျှတသော ဆက်ဆံခြင်း
09	ယှဉ်ပြိုင်ရေး ဥပဒေများ
10	အစိုးရ ကန့်သတ်ချက်များ
11	ကျွန်ုပ်တို့၏ ရယ်ယာရှင်များအတွက် ကျွန်ုပ်တို့၏ တာဝန်ဝတ္တရားများ
11	အကျိုးစီးပွားဆိုင်ရာ သဘောထားကွဲလွဲမှု
13	ကုမ္ပဏီ ပိုင်ဆိုင်မှု
13	အသိဉာဏ်ဆိုင်ရာ ပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် လျှို့ဝှက်အချက်အလက်
14	ဒေတာ လျှို့ဝှက်ရေး
14	ကုမ္ပဏီ ကွန်ပျူတာကို မှန်ကန်စွာ အသုံးပြုခြင်း စနစ်များ
15	စာအုပ်များနှင့် မှတ်တမ်းများ
17	အတွင်းလူ သတင်းရောင်းခြင်း
18	မီဒီယာနှင့် စိစစ်သူများထံမှ စုံစမ်းမေးမြန်းမှုများ
19	နိုင်ငံသားကောင်း ဆြစ် ကျွန်ုပ်တို့၏ တာဝန်ဝတ္တရားများ
19	လူမှုတာဝန်ခံမှု
19	ပတ်ဝန်းကျင်ကာကွယ်ရေး
19	နိုင်ငံရေးနှင့် ပရဟိတ လုပ်ကိုင်မှုများ
20	လာဘ်တိုးမှုများ၊ မသမာကြေးများနှင့် အကျင့်ပျက်ခြစားမှု
21	ကုန်သွယ် ထိန်းချုပ်မှုများ
23	ကျွန်ုပ်တို့၏ စည်းကမ်း စွန့်လွှတ်ကြောင်းစာများ

ကျွန်ုပ်တို့၏ လမ်းညွှန် အခြေခံသဘောတရားများ မိတ်ဆက်

ကျွန်ုပ်တို့၏ စည်းကမ်း ရည်ရွယ်ချက်

Ansell ၏ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းမှ ကြိုဆိုပါသည်- ကျွန်ုပ်တို့၏ “စည်းကမ်း” အဖြစ်လည်း သိကြသည့် ကျွန်ုပ်တို့၏ လမ်းညွှန် အခြေခံသဘောတရားများ။ ကျွန်ုပ်တို့၏ စည်းကမ်းက Ansell ၏ လုပ်ငန်းဆောင်တာ အားလုံးအတွက် ပလတ်ဖောင်းအဖြစ် ဆောင်ရွက်ပါသည်။ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက် ဝန်ထမ်းများ၊ ဝယ်ယူအသုံးပြုသူများ၊ ပေးသွင်းသူများ၊ ဖြန့်ဖြူးသူများ၊ အခြားလုပ်ငန်း လက်တွဲလုပ်ကိုင်သူများ၊ အကြံပေးများ၊ ရှယ်ယာရှင်များ၊ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ဝန်ထမ်းများ၊ ဆေးရုံများ၊ ကုန်ပစ္စည်း သုံးစွဲသူများနှင့် ဒေသတွင်း အသင်းအဖွဲ့များ အပါအဝင် ကျွန်ုပ်တို့၏ ပါဝင်ပတ်သက်သူအားလုံးနှင့် လုပ်ကိုင်သောအခါ အမြင့်မားဆုံး ဂုဏ်သိက္ခာဖြင့် ပြုမူရန် ၎င်းက ကျွန်ုပ်တို့အား ပြသပါသည်။ အဆိုပါ ပါဝင်ပတ်သက်သူအားလုံးနှင့် ပြန်လှန်လုပ်ဆောင်သောအခါ ကျွန်ုပ်တို့၏ စည်းကမ်းကို လိုက်နာခြင်းဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့ ကုမ္ပဏီ၏ အောင်မြင်မှုကို သေချာစေရန် ကူညီပေးပြီး ၎င်း၏ လုပ်ငန်း အန္တရာယ်များကို ကန့်သတ်ပေးပါသည်။

ကျွန်ုပ်တို့၏ ကျင့်ဝတ်အား ကျင့်ဝတ်နှင့်ညီသော အခြေခံသဘောတရားများနှင့် Ansell တွင် လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်မှုအတွက် လမ်းညွှန်အဖြစ်လည်း အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့ထံမှ မျှော်လင့်ထားသည့် အပြုအမူများကို ဖော်ပြပေးပြီး ကျင့်ဝတ်ညီသော ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ရာတွင် ကူညီကာ မှားယွင်းသော အပြုအမူ ဖြစ်နိုင်ခြေကို ဖော်ထုတ်ရန် ပြသပါသည်။ ထို့အပြင်၊ ကျွန်ုပ်တို့ထံတွင် မေးမြန်းလိုသည်များရှိပါက သို့မဟုတ် အစီရင်ခံစာကို ကျွန်ုပ်တို့ ပြုလုပ်လိုပါက သွားရမည့်နေရာကို ပြောပြပါသည်။

ကျွန်ုပ်တို့၏ စည်းကမ်း အတိုင်းအတာ

ကျွန်ုပ်တို့၏ တည်နေရာကို ထည့်သွင်းမစဉ်းစားဘဲ ကျွန်ုပ်တို့၏ စည်းကမ်းသည် ကျွန်ုပ်တို့၏ အလုပ် ဆောင်ရွက်ချက်အားလုံးတွင် ဝန်ထမ်းများ၊ အရာရှိများနှင့် ဒါရိုက်တာများ အပါအဝင် ကျွန်ုပ်တို့အားလုံးအပေါ် သက်ရောက်ပါသည်။ ထို့အပြင်၊ ကျွန်ုပ်တို့၏ အကြံပေးများ၊ ပေးသွင်းသူများ၊ ဖြန့်ဝေသူများနှင့် အခြား လုပ်ငန်း လက်တွဲလုပ်ကိုင်သူများက Ansell ၏ ကိုယ်စား သို့မဟုတ် Ansell ၏ အဆောက်အအုံကိုယ်စား အလုပ်လုပ်ကိုင်သောအခါ ယင်း အခြေခံသဘောတရားများကို လိုက်နာမည်ဟု ကျွန်ုပ်တို့ မျှော်လင့်ပါသည်။

ဒေသဆိုင်ရာ ဥပဒေများကို လိုက်နာမှု

Ansell ၏ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လက်လှမ်းမီမှုကြောင့်၊ သက်ဆိုင်ရာ ဒေသတွင်း ဥပဒေနှင့် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေး လိုအပ်ချက်အားလုံးကို သိထားပြီး လိုက်နာရန်မှာ အရေးကြီးပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ စည်းကမ်းနှင့် ကုမ္ပဏီ မူဝါဒများတွင် သတ်မှတ်ထားသည့် စံနှုန်းများကိုလည်း ကျွန်ုပ်တို့ ထိန်းသိမ်းထားရမည်။ အခြေအနေအချို့တွင်၊ ကျွန်ုပ်တို့ လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်သော နေရာတွင် ဥပဒေအရ လိုအပ်သည့် စံနှုန်းထက် ပိုမြင့်မားသည့်အတိုင်း ပြုမူရန် လိုအပ်နိုင်ပါသည်။

ဥပဒေများနှင့် စည်းမျဉ်းများမှာ ရှုပ်ထွေးပြီး ပြောင်းလဲနိုင်ကာ တစ်နေရာမှာ နောက်ထပ် နေရာတစ်ခုသို့ အလွန် ကြီးမားစွာ ပြောင်းလဲပါသည်။ လုပ်ငန်း ဆုံးဖြတ်ချက် သို့မဟုတ် လုပ်ဆောင်ချက်မှာ ဥပဒေနှင့် ကိုက်ညီကြောင်း သို့မဟုတ် သင့်လျော်ကြောင်းနှင့် ပတ်သက်၍ သံသယရှိပါက၊ "အကြံဉာဏ်ရယူခြင်းနှင့် စိုးရိမ်မှုများကို သတင်းပို့ခြင်း" တွင် သတ်မှတ်ထားသည့် အဆင့်များကို လိုက်နာခြင်းဖြင့် အကြံဉာဏ် ရယူရပါမည်။

လူသားရင်းမြစ် မန်နေဂျာများနှင့် ကြီးကြပ်ရေးမှူးများ၏ နောက်ဆက်တွဲ တာဝန်ဝတ္တရားများ

Ansell လူသားရင်းမြစ် မန်နေဂျာများနှင့် ကြီးကြပ်ရေးမှူးများတွင် ကျွန်ုပ်တို့အားလုံးမျှဝေသည့် တာဝန်များထက် ကျော်လွန်သည်များလည်း ရှိပါသည်။ အခြားအရာများကို သင်တန်းပေးခြင်း၊ နမူနာအတိုင်း လုပ်ဆောင်ပြီး ကျင့်ဝတ်သို့သော စံပြပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ရန် သင့်ကိုမျှော်လင့်ထားပါသည်။ သင့်အား သတင်းပေးပို့သူများထံ ၎င်းတို့၏ လမ်းညွှန်ချက်များကို ထိရောက်စွာ ဆက်သွယ်ပြောပြပေးရန် အလို့ငှာ ကျွန်ုပ်တို့၏ စည်းကမ်းကို သင်အကျွမ်းတဝင်ရှိရမည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။ ထို့အပြင်၊ မေးခွန်းများ သို့မဟုတ် စိုးရိမ်ပူပန်မှုများဖြင့် သင့်ထံ ရောက်လာသူ ဝန်ထမ်းများ စိတ်သက်သာရစေသည့် အပြုသဘောဆောင်သော အလုပ်ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ခု ဖန်တီးရန် သင့်တွင် တာဝန်ရှိပါသည်။

၎င်းက သင်တာဝန်ယူသည့် သို့မဟုတ် ကျွမ်းကျင်သည့် နယ်ပယ်မဟုတ်သော နေရာ ပြင်ပတွင် ဖြစ်လျှင်ပင် ကျင့်ဝတ်မညီသော သို့မဟုတ် လုပ်ရပ်အမှားကို မည်သည့်အခါမျှ မသိကျိုးကျွန်မပြုရပါ။ တစ်စုံတစ်ယောက် စိုးရိမ်မှုဖြင့် သင့်ထံ ရောက်လာပါက၊ ကုမ္ပဏီအတွင်းရှိ HRI လေးစားလိုက်နာရေး အရာရှိ ဥပဒေဌာန၏ အဖွဲ့ဝင်များ သို့မဟုတ် အခြား သင့်လျော်သော ရင်းမြစ်များထံ ဆက်သွယ်ရန် လိုအပ်နိုင်သည့် ပြဿနာအား သင့်လျော်စွာ ဖြေရှင်းရန် တာဝန်ရှိပါသည်။ (ကြည့်ရန်- အကြံဉာဏ်ရယူခြင်းနှင့် စိုးရိမ်မှုများကို သတင်းပို့ခြင်း)။ အမှန်တကယ် သို့မဟုတ် သံသယရှိသော လုပ်ရပ်အမှားနှင့် ပတ်သက်၍ စိုးရိမ်မှုကို စိတ်ရင်းမှန်ဖြင့် သတင်းပို့သည့် လူအားလုံးကို မည်သည့်အခါမျှ သင်လက်တုံ့မပြန်ရပါ။ ထိုသို့ လုပ်ဆောင်သော သို့မဟုတ် ယင်းကဲ့သို့ လက်တုံ့ပြန်မှု ဖြစ်ပေါ်လာစေရန် ခွင့်ပြုသည့် မန်နေဂျာများနှင့် ကြီးကြပ်ရေးမှူးများသည် ဒေသဆိုင်ရာ ဥပဒေနှင့်အညီ စည်းကမ်းအရ အရေးယူခံရပါမည်။

မန်နေဂျာတစ်ဦးအနေဖြင့်၊ သင့်ထံ သတင်းပို့သူများသည် ကျွန်ုပ်တို့၏ စည်းကမ်းနှင့် သက်ဆိုင်ရာ Ansell မူဝါဒများဆိုင်ရာ လိုအပ်သော သင်တန်းအားလုံးကို ပြီးမြောက်စေရန်လည်း သေချာလုပ်ဆောင်ရမည်။

အကြံဉာဏ်ရယူခြင်းနှင့် စိုးရိမ်မှုများကို သတင်းပို့ခြင်း

တစ်ခါတစ်ရံတွင်၊ လုပ်ဆောင်ချက်အမှန်နှင့် ပတ်သက်၍ သင်မသေချာသည့် ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ အကျပ်ရိုက်ခြင်းတွင် သင်ပါဝင်သည်ကို သင်ကိုယ်တိုင် သိရှိနိုင်ပါသည်။ လုပ်ရပ်တစ်ခုသည် ကျွန်ုပ်တို့၏ စည်းကမ်း သို့မဟုတ် Ansell မူဝါဒများနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိသောသေချာပါက သို့မဟုတ် မေးမြန်းလိုသည်များရှိပါက၊ အကြံဉာဏ်ရယူရပါမည်။

Ansell နှင့် သင်၏ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက် ဝန်ထမ်းများထံ သိထားသည့် သို့မဟုတ် သံသယရှိသည့် စည်းကမ်း ချိုးဖောက်မှု၊ Ansell မူဝါဒ သို့မဟုတ် သက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေများ သို့မဟုတ် စည်းမျဉ်းများကို သတင်းပို့ရန်လည်း သင့်တွင် တာဝန်ရှိပါသည်။ ယင်းသတင်းပို့မှု ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့်၊ Ansell နှင့် ၎င်းအတွက် အလုပ်လုပ်သူအားလုံး၏ ဂုဏ်သတင်းနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာကို သင်ကာကွယ်ရာ ရောက်ပါသည်။

အကြံဉာဏ်ရယူရန် သို့မဟုတ် စိုးရိမ်မှုကို သတင်းပို့ရန် လိုအပ်ပါက၊ အကူအညီအတွက် သင်၏ မန်နေဂျာထံ အရင်ဆုံး ဆက်သွယ်ရန် တိုက်တွန်းအပ်ပါသည်။ ထိုသို့လုပ်ဆောင်ရန် သင်အဆင်မပြေပါက၊ ဆက်သွယ်ရန် တိုက်တွန်းထားသည့် နေရာ-

- လူသားရင်းမြစ်ဌာန
 - လေးစားလိုက်နာရေး အရာရှိ (complianceofficer@ansell.com သို့ အီးမေးလ်ဖြင့်)
 - ဥပဒေဌာန၊ သို့မဟုတ်
 - လေးစားလိုက်နာရေး ဟော့လိုင်း
- တယ်လီဖုန်း- သင့်တည်နေရာရှိ Ansell လေးစားလိုက်နာရေး ဟော့လိုင်း ပိုစတာ သို့မဟုတ် အွန်လိုင်း <http://www.ansell.com/hotline> တွင် ရှာတွေ့နိုင်သည့် နိုင်ငံအလိုက် ဖုန်းနံပါတ်များကို ရှာတွေ့နိုင်သည်
 - အွန်လိုင်း- <https://ansell.alertline.com>
 - ကျွန်ုပ်တို့၏ လေးစားလိုက်နာရေး ဟော့လိုင်းအား Ansell ရှိ လေးစားလိုက်နာရေး အရာရှိထံ သင့်ခေါ်ဆိုမှု၏ သတင်းပို့ချက်အား တစ်ဆင့်ပေးပို့မည့် သီးခြား ဝန်ဆောင်မှုတစ်ခုက ဆောင်ရွက်ပါသည်။ **သတင်းပို့မှု၏ ခေါင်းစဉ်မှာ သတင်းပေးပို့မှုကို လက်ခံရရှိသူ မဖြစ်စေရန် သတင်းပို့ရေးဝန်ခံအား ဖန်တီးထားသည်။** ဟော့လိုင်းအား တစ်ပတ်လျှင် ခုနစ်ရက် တစ်ရက်လျှင် 24 နာရီ ဆက်သွယ်နိုင်သည်။ ဒေသဆိုင်ရာ ဥပဒေဖြင့် ခွင့်ပြုထားသည့် ကျွန်ုပ်တို့၏ လေးစားလိုက်နာရေး ဟော့လိုင်းထံ အမည်မဖော်ပြဘဲ သတင်းပေးပို့မှုများ သင်ပြုလုပ်နိုင်သော်လည်း၊ ထိုသို့လုပ်ခြင်းက သင့်စိုးရိမ်မှုကို အပြည့်အဝ စုံစမ်းစစ်ဆေးသောကြောင့် သင့်အထောက်အထားကို ထုတ်ပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။ နောက်ထပ် အချက်အလက်အတွက် သင့်တည်နေရာရှိ လေးစားလိုက်နာရေး ဟော့လိုင်း ပိုစတာကို ကြည့်ပါ။

Ansell တွင် လက်တုံ့ပြန်မှုမပြုရေး

Ansell သည် စိတ်ရင်းမှန်ဖြင့် စိုးရိမ်မှုကို သတင်းပို့ခြင်း သို့မဟုတ် အစီအရင်ခံစာ၏ စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းအတွက် လက်တုံ့ပြန်ခြင်းမှ သင့်အား ကာကွယ်ပေးသွားပါမည်။ သတင်းပို့မှုမှ မှန်ကန်သည်ဖြစ်စေ မမှန်ကန်သည်ဖြစ်စေကို ထည့်သွင်းမစဉ်းစားဘဲ "စိတ်ရင်းမှန်" ဖြင့် သတင်းပို့ခြင်းဆိုသည်မှာ သင့်တွင်ရှိသည့် အချက်အလက်အားလုံးကို ထုတ်ပေးခြင်းနှင့် ရိုးသားစွာ သတင်းပို့ခြင်းဖြစ်သည်။

လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်တစ်ဦးအား လက်တုံ့ပြန်ရန် ကြိုးပမ်းသည့် (သို့မဟုတ် ယင်းကဲ့သို့ လက်တုံ့ပြန်မှုအား သတိပြုမိပြီး လျော်ညီစွာ တိုင်ကြားမှု မပြုသည့်) ဝန်ထမ်းတိုင်းသည် ဒေသဆိုင်ရာ ဥပဒေနှင့်အညီ အလုပ်ထုတ်ခံရခြင်းအထိ အပါအဝင် စည်းကမ်းအရ အရေးယူခြင်း ခံရပါမည်။ လက်တုံ့ပြန်မှု လုပ်ရပ်တစ်ခုကို သင်ကြုံတွေ့ သို့မဟုတ် မြင်တွေ့သည်ဟု သံသယရှိပါက၊ သင့်စိုးရိမ်မှုအား ချက်ချင်း သတင်းပို့ရပါမည်။

အစီရင်ခံစာများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းများ

လေးစားလိုက်နာရေး အရာရှိ၏ ကြီးကြပ်မှုအောက်တွင် သတင်းပို့မှုအားလုံးအား ချက်ချင်း မှန်ကန်စွာ စုံစမ်းစစ်ဆေးသွားရပါမည်။ ပြဿနာ၏ ပြည့်စုံလုံလောက်သော ဖြေရှင်းနည်းအတွက် ခွင့်ပြုပြီး ဒေသဆိုင်ရာ ဥပဒေနှင့် ကိုက်ညီသော်လည်း ဖြစ်နိုင်သည့် အများဆုံး အတိုင်းအတာအထိ လျှို့ဝှက်ထားသည့်အတိုင်း သင်ထုတ်ပေးသည့် အချက်အလက်အားလုံးကို Ansell က ကိုင်တွယ်သွားပါမည်။ ဒေသဆိုင်ရာ ဥပဒေအရ လိုအပ်ချိန်တွင်၊ မှားယွင်းစွာ လုပ်ကိုင်သည်ဟု စွပ်စွဲခံရသူတိုင်းတွင် ပြင်ဆင်ပိုင်ခွင့်အပြင် ၎င်းတို့အကြောင်း သတင်းပို့သည့် အချက်အလက်အား ရယူအသုံးပြုရန် အခွင့်အရေးလည်း ရှိပါမည်။

တောင်းဆိုသည့်အခါ၊ သတင်းပို့ထားသည့် ချိုးဖောက်မှုအတွက် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် သင့်အား မျှော်လင့်ပါသည်။

စည်းကမ်း ချိုးဖောက်မှုများ၏ နောက်ဆက်တွဲများ

ကျွန်ုပ်တို့၏ စည်းကမ်း၊ Ansell မူဝါဒများ၊ စည်းမျဉ်းများနှင့် ဥပဒေကို ချိုးဖောက်ခြင်းများတွင် မေးခွန်းထုတ်နေသည့် လူ(များ) အတွက်သာမကဘဲ Ansell အတွက်ပါ အကျိုးဆက်များ ရှိနိုင်သောကြောင့် ၎င်းတို့အား အထူးပြင်းထန်စွာ အရေးယူပါသည်။ တစ်ဦးချင်း အဆင့်တွင်၊ ၎င်းက ဒေသဆိုင်ရာ ဥပဒေနှင့်အညီ အလုပ်ထုတ်ခံရခြင်းအထိ အပါအဝင် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ အရေးယူမှုကို ဦးတည်စေနိုင်ပါသည်။ တစ်ဦးချင်း၏ ချိုးဖောက်မှုများသည် Ansell နှင့်/သို့မဟုတ် ၎င်း၏ အရာရှိများအား အရပ်သား နှင့်/သို့မဟုတ် ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ တာဝန်ယူမှု ဖြစ်လာစေနိုင်ပါသည်။

ကျွန်ုပ်တို့ အချင်းချင်း၏ တာဝန်ဝတ္တရားများ

ကျွန်ုပ်တို့၏ အလုပ်ခွင်တွင် လေးစားမှု

ကျွန်ုပ်တို့ လုပ်ငန်း အောင်မြင်မှု၏ အဓိကအကြောင်းရင်းမှာ မတူကွဲပြားမှုနှင့် ထည့်သွင်းပါဝင်မှုတွင် ကျွန်ုပ်တို့ ထားရှိသည့် တန်ဖိုးမှ အစပြုပါသည်။ မတူကွဲပြားသော အလုပ်ခွင်ကို ထိန်းသိမ်းခြင်းက လူတိုင်း၏ မတူညီသော အရည်အချင်းများနှင့် အားသာချက်များကို အသုံးပြုကာ လေးစားသမှုရှိသည့် ထည့်သွင်းပါဝင်သော၊ ဖွင့်လင်းသော၊ စိတ်ရှည်ပြီး ထိရောက်မှုရှိသော အလုပ်ခွင်တစ်ခုကို အားပေးပါသည်။

မတူကွဲပြားသော အလုပ်ခွင်ကို ထိန်းသိမ်းရန်အလို့ငှာ၊ ၎င်းသည် တရားဥပဒေနှင့်မညီသော ခွဲခြားဆက်ဆံရေး အပြုအမူများနှင့် လွတ်ကင်းကြောင်း ကျွန်ုပ်တို့ သေချာလုပ်ဆောင်ရမည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ အလုပ်ခန့်အပ်ရေး ဆုံးဖြတ်ချက်အားလုံးသည် အရည်အချင်းအပေါ် အခြေခံပြီး စွမ်းဆောင်ရည်နှင့် မသက်ဆိုင်သော လိင်၊ အတန်းအစား၊ အသက်၊ အမျိုးအစား၊ ဘာသာ၊ လိင်စိတ်တိမ်းညွတ်မှု သို့မဟုတ် အခြား အရည်အချင်းများအပေါ် အခြေမခံရဟု ဆိုလိုပါသည်။ ခွဲခြားချက် အခြေခံအကြောင်းရင်းဖြစ်ပြီး သက်ဆိုင်ရာ ဒေသတွင်း ဥပဒေအရ လိုအပ်သည့်အခါ၊ သမိုင်းကြောင်းအရ အားနည်းချက်ရှိသည့် လူနည်းစုများကို ခန့်အပ်ရေး ဆုံးဖြတ်ချက်များတွင် မျက်နှာသာပေးသော ဆက်ဆံရေးကို Ansell က ဖန်တီးပေးနိုင်ပါသည်။

ကျွန်ုပ်တို့၏ အလုပ်ခွင်သည် နှောင့်ယှက်မှု ကင်းရှင်းကြောင်း သေချာစေရန်လည်း ကျွန်ုပ်တို့ လုပ်ဆောင်ရမည်။ “နှောင့်ယှက်ခြင်း” တွင် ယေဘုယျအားဖြင့် လူတစ်ယောက်အတွက် ခြိမ်းခြောက်သော၊ ရန်လိုသော သို့မဟုတ် စော်ကားသော အလုပ်ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ခု ဖန်တီးခြင်း ရည်ရွယ်ချက် သို့မဟုတ် အကျိုးသက်ရောက်မှုဖြင့် ယင်းလူတစ်ယောက်အား မကြိုဆိုသော ပုံစံဖြင့် ပြုမူခြင်း ပါဝင်ပါသည်။ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ နှောင့်ယှက်မှုတွင် မလိုလားအပ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ချဉ်းကပ်မှုများ၊ မလိုလားအပ်သော ထိကိုင်ခြင်း၊ အရိပ်မမြွက်ပြသော သို့မဟုတ် ညစ်ညမ်းသော မှတ်ချက်ပေးမှုများ၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးပေးရန် တောင်းဆိုမှုများနှင့် မသင့်လျော်သော အကြောင်းအရာကို ပြသမှု ပါဝင်ပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့ လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်သည့်နေရာများတွင် နှောင့်ယှက်မှု၏ အဓိပ္ပါယ်မှာ ကွဲပြားနိုင်သော်လည်း Ansell သည် နှောင့်ယှက်သော အပြုအမူ ပုံစံအားလုံးကို မည်သည့်အခါမျှ သည်းခံမည် မဟုတ်ပါ။

နှောင့်ယှက်မှု သို့မဟုတ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု စိုးရိမ်ဖွယ်ရာများကို ချက်ချင်း သတင်းပေးရန် တိုက်တွန်းပါသည်။ Ansell သည် ယင်း သတင်းပေးပို့မှုအားလုံးကို စုံစမ်းစစ်ဆေးမည်ဖြစ်ပြီး သင့်လျော်သလို ပြင်ဆင်ရေး လုပ်ဆောင်ချက်များ ဆောင်ရွက်သွားပါမည်။ စိတ်ရင်းမှန်ဖြင့် သတင်းပို့မှု ပြုလုပ်ခြင်းအတွက် သင် လက်တုံ့ပြန်ခံရမည် မဟုတ်ပါ။

ကျွန်ုပ်တို့၏ အလုပ်ခွင်တွင် ဘေးကင်းရေးနှင့် ကျန်းမာရေး

အလုပ်ခွင် ဘေးကင်းရေးနှင့် ကျန်းမာရေး

အလုပ်ခွင် ဘေးကင်းရေးတွင် ကမ္ဘာ့ဦးဆောင်သူတစ်ဦးအဖြစ်၊ ကျွန်ုပ်တို့၏ ကိုယ်ပိုင် အလုပ်ခွင်သည် ဘေးကင်းပြီး ကျန်းမာရေးနှင့် ညီညွတ်ကြောင်း သေချာစေရန် အတူတကွ လုပ်ကိုင်ရန်မှာ အလွန် အရေးကြီးပါသည်။ ၎င်းက ကျွန်ုပ်တို့ အချင်းချင်းကို ကာကွယ်ပေးပြီး ကျွန်ုပ်တို့၏ ဝယ်ယူအသုံးပြုသူများထံ ဘေးကင်းသော၊ အရည်အချင်းမီ ဖြေရှင်းနည်းများ ထုတ်ပေးပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ အလုပ်အား ဘေးအကင်းဆုံးဖြစ်မည့် ပုံစံဖြင့် လုပ်ကိုင်ရန် ကျွန်ုပ်တို့ တာဝန်၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ်၊ ကျွန်ုပ်တို့သည် ကျွန်ုပ်တို့၏ အလုပ်များနှင့် သက်ဆိုင်သော ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးကင်းရေး ဥပဒေများနှင့် စည်းမျဉ်းအားလုံးကို လိုက်နာပါသည်။ Ansell တွင် သတ်မှတ်ထားသည့် ညွှန်ကြားချက်များနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအားလုံးကိုလည်း ကျွန်ုပ်တို့ လိုက်နာပြီး လိုအပ်ပါက ချွှဲဖောက်မှုအား ကုမ္ပဏီတွင်း (ဒေသတွင်း EHS စီမံခန့်ခွဲရေးသို့) နှင့် သင့်တော်သော ဒေသတွင်း အာဏာပိုင်များထံ တိုင်ကြားပါသည်။ ဘေးမကင်းသော အခြေအနေများ သို့မဟုတ် သတ်မှတ်ချက်များကို သင်သိထားပါက၊ သင့်မန်နေဂျာကို ချက်ချင်း အသိပေးပါ။ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ၊ ကျန်းမာရေး သို့မဟုတ် ဘေးကင်းရေး ဖြစ်ရပ်ကို မှန်ကန်စွာ သတင်းပို့မထားကြောင်း သင်ယုံကြည်ပါက၊ လေးစားလိုက်နာရေး အရာရှိထံ ဆက်သွယ်ပါ။

မူးယစ်ဆေးနှင့် အရက်

ကျွန်ုပ်တို့ အလုပ်ခွင်၏ ဘေးကင်းရေးကို သေချာစေရန်၊ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သောအခါ ကျွန်ုပ်တို့အားလုံးသည် အရက်၊ မူးယစ်ဆေးများနှင့် မမှန်ကန်စွာ အသုံးပြုထားသည့် ဆေးညွှန်းပါ ဆေးဝါးကို ကျွန်ုပ်တို့အားလုံး ကင်းရှင်းရပါမည်။ ဒေသဆိုင်ရာ ဥပဒေနှင့် မူဝါဒ လိုအပ်ချက်များအရ၊ Ansell အဆောက်အအုံများ သို့မဟုတ် Ansell လုပ်ငန်းကို ဆောင်ရွက်စဉ် တရားမဝင် ဆေးဝါးများ သို့မဟုတ် အခြား တားမြစ်ဆေးဝါးများကို လက်ဝယ်ပိုင်ဆိုင်ခြင်း၊ အသုံးပြုခြင်း၊ ရောင်းချခြင်း၊ ကမ်းလှမ်းခြင်း သို့မဟုတ် ဖြန့်ဝေခြင်းအား တားမြစ်ထားသည်။ သက်ဆိုင်ရာ ကုမ္ပဏီ မူဝါဒများနှင့်အညီ လုပ်ငန်း ညစာစားပွဲများ သို့မဟုတ် ခွင့်ပြုချက်ရ Ansell ပွဲများတွင် အရက်ကို သင့်တင့်မျှတစွာ သင်သောက်သုံးနိုင်ပါသည်။ ဤမူဝါဒကို ချွှဲဖောက်ခြင်းသည် ဘေးကင်းရေး ပြဿနာများကို ဖြစ်စေနိုင်ပြီး ပြင်းထန်သော လုပ်ရပ်အမှားအဖြစ် မှတ်ယူသွားပါမည်။

အကြမ်းဖက်မှုနှင့် လက်နက်များ

အလုပ်ခွင် ဘေးကင်းရေးအတွက် ကျွန်ုပ်တို့၏ ကတိပြုမှုဆိုသည်မှာ အကြမ်းဖက်မှု၏ လုပ်ရပ်များ သို့မဟုတ် ခြိမ်းခြောက်မှုများအတွက် Ansell တွင် နေရာမရှိစေရဟု ဆိုလိုပါသည်။ Ansell အဆောက်အအုံတွင် လက်နက်များကို ကျွန်ုပ်တို့ ကိုင်ဆောင်မရနိုင်ပါ။ ထူးခြားသော အခြေအနေများတွင်၊ ဥပဒေအရ ခွင့်ပြုထားပြီး အလုပ်ခွင် မန်နေဂျာနှင့် Ansell ၏ CEO ထံမှ အတည်ပြုချက်ရှိပါက၊ နာမည်ရပြီး လိုင်စင်ရထားသည့် လုံခြုံရေးလုပ်ငန်းများက ခန့်အပ်ထားသည့် လက်နက်ကိုင် အစောင့်အကြပ်များအား ဝန်ထမ်း၏ အကျိုးစီးပွားနှင့် အများပြည်သူ ဘေးကင်းရေးအတွက် အလုပ်ခွင်တွင် ခွင့်ပြုနိုင်ပါသည်။ အကြမ်းဖက်မှု သို့မဟုတ် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော အကြမ်းဖက်မှု အခြေအနေကို သင်ကြုံတွေ့၊ မြင်တွေ့ သို့မဟုတ် သတိပြုပါက၊ အခြေအနေအား သင်၏ မန်နေဂျာ၊ လူသားရင်းမြစ်ဌာန သို့မဟုတ် ဒေသဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များထံ ချက်ချင်း သတင်းပို့ရပါမည်။

မျှတသော အလုပ်ထမ်းဆောင်မှု အလေ့အထများ

Ansell သည် ၎င်း၏ ဝန်ထမ်းများအား ဂုဏ်သိက္ခာရှိပြီး လေးစားမှုရှိစွာ ဆက်ဆံရန် ကတိပြုပါသည်။ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအားဖြင့် အချင်းချင်း မျှတစွာ ဆက်ဆံပြီး အလုပ်ထမ်းဆောင်မှုနှင့် အလုပ်ခွင် အခြေအနေများနှင့် ပတ်သက်ပြီး သက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေအားလုံးကို လိုက်နာမည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။ Ansell သည် ကလေး၊ အတင်းအကျပ် သို့မဟုတ် ဆန္ဒမပါသည့် အလုပ်ခိုင်းစေမှုအားလုံးကို အခြေအနေအားလုံးတွင် သည်းခံမည် မဟုတ်ပါ။

ကျွန်ုပ်တို့၏ ပစ္စည်း ပေးသွင်းသူများနှင့် ပြင်ပ ထုတ်လုပ်သူများအား အလားတူ အလုပ်ထမ်းဆောင်မှု ကျင့်ထုံးများကို လိုက်နာရန် မျှော်လင့်ပါသည်။ နောက်ထပ် အချက်အလက်အတွက် "နိုင်ငံသားကောင်းအဖြစ် ကျွန်ုပ်တို့၏ တာဝန်ဝတ္တရားများ၊ လူမှုရေး တာဝန်ခံမှု" ဟု ညွှန်းထားသည့် ကျွန်ုပ်တို့၏ စည်းကမ်းပါ အပိုင်းကိုလည်း ကြည့်ပါ။

ဝန်ထမ်း လျှို့ဝှက်ရေး

ကျွန်ုပ်တို့၏ လုပ်ငန်းကိုင်ဖက် ဝန်ထမ်းများ၏ ကိုယ်ရေး အချက်အလက်ကို ကာကွယ်ခြင်းဖြင့် အချင်းချင်း၏ လျှို့ဝှက်ရေးကို ကျွန်ုပ်တို့အားလုံး လေးစားရပါမည်။ ယင်းအချက်အလက်အား ဝင်ကြည့်နိုင်သူများသည် ယင်းအချက်အလက်များအား ကျွန်ုပ်တို့ လုပ်ငန်း လုပ်နေသည့် နေရာရှိ ဥပဒေများနှင့် ကိုက်ညီသော ပုံစံဖြင့် စုဆောင်း၊ သိမ်းဆည်းကာ အသုံးပြုကြောင်း သေချာ လုပ်ဆောင်ရပါမည်။ သင့်အလုပ်တာဝန်များတွင် ဝန်ထမ်း ကိုယ်ရေး အချက်အလက် စုဆောင်းခြင်း၊ သိမ်းဆည်းခြင်း၊ ပြင်ဆင်ခြင်း၊ လွှဲပြောင်းခြင်း၊ တားမြစ်ခြင်း၊ ဖျက်ပစ်ခြင်း သို့မဟုတ် အသုံးပြုခြင်း ပါဝင်ပါက၊ သင့်အလုပ်နှင့် ခြုံငုံဆိုရသော် Ansell အဖွဲ့အစည်းနှင့် သက်ဆိုင်သော လျှို့ဝှက်ရေးနှင့် ဒေတာ ကာကွယ်ရေး ဥပဒေများကို သိရှိလိုက်နာရန် တာဝန် သင့်တွင်ရှိပါသည်။

ကျွန်ုပ်တို့၏ ဝယ်ယူအသုံးပြုသူများနှင့် လုပ်ငန်း လက်တွဲလုပ်ကိုင်သူများအတွက် ကျွန်ုပ်တို့၏ တာဝန်ဝတ္တရားများ

ကုန်ပစ္စည်း ဘေးကင်းရေး

Ansell ၏ အဓိက ရည်ရွယ်ချက်များအနက် တစ်ခုမှာ ကျွန်ုပ်တို့ ဖန်တီး၊ ပြုလုပ်ပြီး ရောင်းချသည့် ကုန်ပစ္စည်းများသည် ဘေးကင်း၊ စိတ်ချရပြီး ထိရောက်မှုရှိကြောင်း သေချာစေရန် ဖြစ်သည်။ ဤရည်မှန်းချက်ကို ပံ့ပိုးရန်၊ Ansell ကုန်ပစ္စည်းများ ဖန်တီးခြင်း၊ ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ရောင်းချခြင်းနှင့် ဖြန့်ဝေခြင်းတို့နှင့် သက်ဆိုင်သည့် သက်ဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ချက်အားလုံးနှင့် စံနှုန်းများကို ကျွန်ုပ်တို့ လိုက်နာရပါမည်။ သင့်အလုပ်နှင့် သက်ဆိုင်သော သတ်မှတ်ချက်များနှင့် စံနှုန်းများအတွက် နောက်ထပ် အချက်အလက် သင်လိုအပ်ပါက၊ အရည်အသွေး နှင့်/သို့မဟုတ် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေး အဖွဲ့များ သို့မဟုတ် ဥပဒေ ဌာနမှ အကြံဉာဏ်ရယူရပါမည်။ ပေးသွင်းသူများကိုလည်း ကျွန်ုပ်တို့ထံ ပေးအပ်သည့် ကုန်ပစ္စည်းများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများ၏ ဘေးကင်းရေးနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်အတွက် သေချာလုပ်ဆောင်ရန် မျှော်လင့်ပါသည်။

ကုန်ပစ္စည်းဆိုင်ရာ မကျေနပ်ချက် သို့မဟုတ် ချို့ယွင်းချက်ကို သင်လက်ခံရရှိပါက သို့မဟုတ် အသိပေးခံရပါက၊ Ansell လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့်အညီ ချက်ချင်း တုံ့ပြန်ရပါမည်။ Ansell ကုန်ပစ္စည်းတစ်ခုခု၏ ဂုဏ်သိက္ခာ၊ စွမ်းဆောင်ရည် သို့မဟုတ် ထိရောက်မှုကို ဆိုးရွားစွာ သက်ရောက်မှု သို့မဟုတ် ထိခိုက်မှုဖြစ်စေသည့် ပြဿနာတစ်ခုကို သင်သတိပြုမိသည်နှင့် ချက်ချင်း သတင်းပို့ရမည်။ Ansell သည် ကုန်ပစ္စည်း တိုင်ကြားချက်အားလုံးကို အရေးတယူလုပ်ပြီး အသိပေးချက်များကို အထူးတလည် မှတ်မိစေကာ ၎င်းတို့အား ချင်းချင်း ပြည့်စုံစွာ ဖြေရှင်းပေးပါသည်။

ကုန်ပစ္စည်း ဘေးကင်းရေးနှင့် ဆက်စပ်သည့် မေးခွန်းများ သို့မဟုတ် စိုးရိမ်ရမှုများ သင့်တွင်ရှိပါက၊ သင့် မန်နေဂျာ သို့မဟုတ် ကျွန်ုပ်တို့၏ အရည်အသွေး နှင့်/သို့မဟုတ် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေး အဖွဲ့များ သို့မဟုတ် ဥပဒေဌာနနှင့် တိုင်ပင်ရပါမည်။

မျှတသော ဆက်ဆံရေး

ကျွန်ုပ်တို့၏ ပြိုင်ဆိုင်မှုရှိသော အကျိုးကျေးဇူးအား ကျွန်ုပ်တို့၏ ကုန်ပစ္စည်းများ၊ ကျွန်ုပ်တို့၏ အမှတ်တံဆိပ် အားသာချက်နှင့် ကျွန်ုပ်တို့၏ ထပ်ဆောင်း ဝန်ဆောင်မှုများ၏ အရည်အသွေးအပေါ် အထူးသီးသန့် အခြေခံပါသည်။ ၎င်းမှာ မည်သည့်အခါမျှ တရားမမျှတသော ဆက်ဆံရေး ကျင့်ထုံးများ၏ ရလဒ် မဖြစ်ရပါ။ ထို့အပြင်၊ Ansell ၏ ကိုယ်စား လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သည့်အခါ ရိုးသားမှုနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာရှိစွာ အမြဲတမ်း ပြုမူရပါမည်။

ကျွန်ုပ်တို့၏ ကုန်ပစ္စည်းများဆိုင်ရာ အရည်အသွေး၊ အင်္ဂါရပ်များ သို့မဟုတ် ဝယ်ယူနိုင်မှုကို မှားယွင်းစွာ မဖော်ပြမိစေရန် အမြဲတမ်း သတိရှိရပါမည်။ အစိုးရ ပရိဂရမ်များဖြင့် ငွေပြန်ထုတ်ပေးသည့် ကုန်ပစ္စည်းများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပြုလုပ်သည့် မမှန်ကန်သော သို့မဟုတ် လက်သင့်မခံနိုင်သော ပြန်အမ်းငွေများ၊ လျှော့စျေးများ သို့မဟုတ် အခြား ငွေပေးချေမှုများကို မည်သည့်အခါမျှ ကျွန်ုပ်တို့ ရှာဖွေခြင်း သို့မဟုတ် ထိန်းသိမ်းခြင်း မပြုလုပ်ရပါ။ ကုမ္ပဏီ၏ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ပြန်လှန်ဆောင်ရွက်ခြင်းများကို ကြည့်ပါ- ကျွန်ုပ်တို့၏ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု လုပ်ငန်းများနှင့် သက်ဆိုင်သော သီးခြား မူဝါဒများနှင့် သတ်မှတ်ချက်များအတွက် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လက်စွဲစာအုပ်များနှင့် အကိုးအကား လမ်းညွှန်။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့်၊ ကျွန်ုပ်တို့၏ ပြိုင်ဘက်များထံမှ ကုန်ပစ္စည်းများနှင့် ပတ်သက်သော မမှန်ကန်သည့် ကြေညာချက်များကို ကျွန်ုပ်တို့ မပြုလုပ်နိုင်ပါ။

မျှတသော ဆက်ဆံရေးနှင့် ပတ်သက်၍ မေးမြန်းလိုသည်များရှိပါက သို့မဟုတ် သီးခြား လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်များအတွက် လမ်းညွှန်ချက် လိုအပ်ပါက၊ ဥပဒေဌာနနှင့် တိုင်ပင်ရပါမည်။

လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ လာဘ်ထိုးခြင်း

လာဘ်ထိုးမှုမှတစ်ဆင့် မမျှတသော ယှဉ်ပြိုင်မှု အကျိုးအမြတ်များကို ရယူရန် မည်သည့်အခါမျှ မကြိုးစားရပါ။ Ansell “လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ လာဘ်ထိုးမှု” ၏ မည်သည့်ပုံစံကိုမျှ သည်းမခံပါ။ လုပ်ငန်းကို ရယူရန် သို့မဟုတ် ထိန်းသိမ်းရန် သို့မဟုတ် အခြား အထူးလိုက်လျောမှုများ သေချာစေရန်သာ ကုမ္ပဏီတစ်ခု (သို့မဟုတ် ၎င်း၏ ကိုယ်စားလှယ်) က နောက်ထပ် ကုမ္ပဏီတစ်ခု (သို့မဟုတ် ၎င်း၏ ကိုယ်စားလှယ်) သို့ လာဘ်ထိုးမှု၊ မသမာကြေး သို့မဟုတ် မမှန်ကန်သော ပေးငွေပေးသည့်အခါ ဤသို့သော လာဘ်ထိုးမှု ပုံစံ ဖြစ်ပေါ်ပါသည်။ နောက်ဆက်တွဲ အချက်အလက်အတွက်၊ ကျွန်ုပ်တို့၏ စည်းကမ်းပါ “လာဘ်ထိုးမှု၊ မသမာကြေး သို့မဟုတ် မမှန်ကန်သော ပေးငွေ” အပိုင်းကို ကြည့်ပါ။

ပြိုင်ဘက် အချက်အလက်

ကျွန်ုပ်တို့၏ အလုပ်မှတစ်ဆင့်၊ ကျွန်ုပ်တို့၏ ပြိုင်ဘက်များနှင့် ပတ်သက်၍ အချက်အလက် စုဆောင်းရန် သင့်ကို စေခိုင်းနိုင်ပါသည်။ ၎င်းမှာ ဥပဒေနှင့်ညီသော လုပ်ငန်း လှုပ်ရှားမှု ဖြစ်သော်လည်း၊ ဤအချက်အလက်အား မျှတပြီး ကျင့်ဝတ်ညီကာ ဥပဒေနှင့်ညီသည့် ပုံစံဖြင့် စုဆောင်းရပါမည်။ အများပြည်သူမဟုတ်သော ပြိုင်ဘက် အချက်အလက်ဖြစ်နိုင်သည့်အရာကို သင်ရင်ဆိုင်ရပါက သေချာ သတိပြုလုပ်ဆောင်ပါ။ ယင်းအချက်အလက်အား အသုံးမပြုမီ သို့မဟုတ် မတွက်ချက်မီ ဥပဒေဌာနသို့ သတင်းပေးပို့ပါ။ ထို့အပြင်၊ ပြိုင်ဘက် အချက်အလက်ကို ဝင်သုံးခွင့် လက်ခံရရှိရန် အလို့ငှာ သင့်အထောက်အထား သို့မဟုတ် ရည်ရွယ်ချက်များကို မည်သည့်အခါမျှ မှားယွင်းစွာ မဖော်ပြရပါ။

ယှဉ်ပြိုင်ရေး ဥပဒေများ

ကျွန်ုပ်တို့၏မညီစွာ လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်ရေးကို ထိန်းချုပ်ပြီး ယှဉ်ပြိုင်မှုကို ကန့်သတ်သည့် လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်မှုများကို တားဆီးရန် ရည်ရွယ်သည့် ယှဉ်ပြိုင်ရေး သို့မဟုတ် မယုံကြည်ရေး ဥပဒေများ။ ဤဥပဒေများသည် နိုင်ငံအလိုက် ကွဲပြားနိုင်သော်လည်း၊ ၎င်းတို့က ယေဘုယျအားဖြင့် လုပ်ငန်းများသည် ယှဉ်ပြိုင်မှုရှိသော ဈေးနှုန်းများဖြင့် အရည်အသွေးမီ၊ ဆန်းသစ်တီထွင်သော ကုန်ပစ္စည်းများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများ မြှင့်တင်ပေးသည့် ပုံစံဖြင့် ယှဉ်ပြိုင်ကြောင်း သေချာစေရန် ကြိုးပမ်းလုပ်ဆောင်ပါသည်။ ကျင့်ဝတ်ညီစွာနှင့် ဥပဒေနှင့်အညီ ယှဉ်ပြိုင်ရန်၊ ကျွန်ုပ်တို့ လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်သည့် နေရာများရှိ သက်ဆိုင်ရာ ယှဉ်ပြိုင်ရေးဥပဒေများကို ကျွန်ုပ်တို့သိထားကာ ၎င်းတို့အား တင်းကြပ်စွာ လိုက်နာရပါမည်။

ယှဉ်ပြိုင်ရေးဥပဒေသည် ရှုပ်ထွေးသော်လည်း၊ အောက်ပါတို့ကဲ့သို့ ကုန်သွယ်မှုကို ကန့်သတ်နိုင်သည့် ယှဉ်ပြိုင်သူများနှင့် တရားဝင် သို့မဟုတ် တရားဝင်မဟုတ်သည့် သဘောတူညီချက်များ ပြုလုပ်ခြင်းအား ယေဘုယျအားဖြင့် တားမြစ်ပါသည်။

- ဈေးနှုန်းများ သို့မဟုတ် အခြား ရောင်းဝယ်မှု စီးပွားရေး ဝေဟာရများကို သတ်မှတ်ခြင်း။
- ဝယ်ယူအသုံးပြုသူများ၊ ပထဝီဝင် နယ်မြေများ၊ ကုန်ပစ္စည်းများ သို့မဟုတ် ဝန်ဆောင်မှုများကို ခွဲဝေသတ်မှတ်ခြင်း သို့မဟုတ် ကန့်သတ်ခြင်း။
- ဝယ်ယူအသုံးပြုသူ သို့မဟုတ် ပေးသွင်းသူနှင့် လုပ်ငန်းလုပ်ခြင်းအား ငြင်းပယ်ခြင်း (“အဆက်အဆံမလုပ်ခြင်း”)။
- ထုတ်လုပ်မှု ပမာဏ သို့မဟုတ် သုတေသနနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို ကန့်သတ်ခြင်း။

- ကုန်ပစ္စည်းများ သို့မဟုတ် ဝန်ဆောင်မှုများကို ရောင်းချခြင်း သို့မဟုတ် ဈေးကွက်ရှာဖွေခြင်း အမျိုးအစားအချို့အား ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။
- ကုန်ပစ္စည်းများ သို့မဟုတ် ဝန်ဆောင်မှုများ၏ အင်္ဂါရပ်များကို ကန့်သတ်ခြင်း သို့မဟုတ် စံသတ်မှတ်ခြင်း။

ယှဉ်ပြိုင်ရေးဥပဒေသည် ယှဉ်ပြိုင်မှုကို ကန့်သတ်နိုင်သည့် ပေးသွင်းသူများ၊ ဖြန့်ဖြူးသူများ သို့မဟုတ် ဝယ်ယူအသုံးပြုသူများနှင့် တရားဝင် သို့မဟုတ် တရားဝင်မဟုတ်သည့် သဘောတူညီချက်များ ပြုလုပ်ခြင်းအားလည်း တားမြစ်ပါသည်။ ယင်းသဘောတူညီချက်များတွင် ကုန်ပစ္စည်းများကို အမျိုးအစားခွဲခြား၊ ပြန်ရောင်းဈေးများကို ပုံသေသတ်မှတ်ခြင်း သို့မဟုတ် ဝယ်ယူအသုံးပြုသူ အချို့ထံ ရောင်းချခြင်း သို့မဟုတ် ပေးသွင်းသူ အချို့ထံမှ ဝယ်ယူခြင်းအား ငြင်းပယ်ခြင်း ပါဝင်ပါသည်။

Ansell သည် ယှဉ်ပြိုင်ရေးဥပဒေများကို ချိုးဖောက်သည်ဟု နားလည်စေသည့် ထင်မြင်ချက် သို့မဟုတ် သဘောတူညီချက်ကိုပင် ရှောင်ကြဉ်ရပါမည်။ ကုန်သွယ်မှု ပြဿနာ၊ ကုန်သည်အသင်းအဖွဲ့ သို့မဟုတ် စံနှုန်းများ သတ်မှတ်ရေး အဖွဲ့အစည်း တွေ့ဆုံပွဲများ သို့မဟုတ် ပြိုင်ဘက်ကိုယ်စားလှယ်များ တက်ရောက်နိုင်သည့် အခြား တွေ့ဆုံပွဲများ တက်ရောက်ချိန်တွင် အထူး သတိပြုရပါမည်။ ပြိုင်ဘက်က ယင်းခေါင်းစဉ်အချို့ကို သင်နှင့် ဆွေးနွေးရန် ကြိုးပမ်းပါက၊ စကားပြောဆိုမှုကို ချက်ချင်း ရပ်တန့်ပါ။ ထို့နောက်တွင် ဖြစ်ရပ်အား လေးစားလိုက်နာရေး အရာရှိ သို့မဟုတ် ဥပဒေဌာနထံ ချက်ချင်း သတင်းပို့ရပါမည်။

ယင်းဥပဒေများကို ချိုးဖောက်ခြင်းမှာ ပါဝင်သည့် ဝန်ထမ်းတစ်ဦးချင်းနှင့် Ansell အား ပြင်းထန်သော အကျိုးဆက်များကို ဖြစ်စေနိုင်ကြောင်း သတိပြုပါ။ နောက်ဆက်တွဲ မေးမြန်းလိုသည်များ ရှိပါက၊ ဥပဒေဌာနမှ အကြံဉာဏ်ရယူရပါမည်။

အစိုးရ ကန်ထရိုက်များ

အစိုးရ ဝယ်ယူအသုံးပြုသူများနှင့် အလုပ်လုပ်သောအခါ၊ Ansell သည် အစိုးရ ကန်ထရိုက်အလုပ်နှင့် ကိုက်ညီသည့် ဥပဒေများ၊ စည်းမျဉ်းများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို လိုက်နာရန်မှာ အလွန်အရေးကြီးပါသည်။ ယင်းဥပဒေများသည် တစ်ခါတစ်ရံတွင် လုပ်ငန်းအရ ဝယ်ယူအသုံးပြုသူများနှင့် လုပ်ကိုင်သည့်အလုပ်အပေါ် လွှမ်းမိုးသည့် ဥပဒေများထက် ပိုတင်းကျပ်နိုင်ပြီး ပိုရှုပ်ထွေးနိုင်သည်။

အများပြည်သူ လေလံပွဲတွင် Ansell ၏ ပါဝင်ဆင်နွှဲမှုနှင့် သက်ဆိုင်နိုင်သည့် သီးခြား သတ်မှတ်ချက်များအတွက် “အများပြည်သူ တင်ဒါများ” ဟု စာညွှန်းထားသည့် အပိုင်းကို ကြည့်ပါ။

ဥပဒေအများစုသည် ကျွန်ုပ်တို့အား အကြံပေးများအဖြစ် အစိုးရဝန်ထမ်းများ (လက်ရှိ သို့မဟုတ် ယခင်) ကို မခန့်အပ်နိုင်စေရန် ကန့်သတ်ထားပြီး ယင်းအဖွဲ့များနှင့် နောက်ပိုင်း အလုပ်ထမ်းဆောင်မှု စီစဉ်ခြင်းများ

ဆွေးနွေးနိုင်စွမ်းကိုပါ ကန့်သတ်နိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် လက်ရှိအစိုးရ ဝန်ထမ်းတစ်ဦးနှင့် ယင်းအခွင့်အလမ်းများကို မဆွေးနွေးမီ သို့မဟုတ် လွန်ခဲ့သော နှစ်နှစ်အတွင်း အစိုးရအလုပ်မှ ထွက်လာသည့် လူတစ်ဦးကို အလုပ်ခန့်အပ်ခြင်း သို့မဟုတ် ထိန်းသိမ်းထားခြင်း မပြုမီ ဥပဒေဌာနထံမှ စာဖြင့်ရေးသားထားသော ခွင့်ပြုချက်ကို မဖြစ်မနေ ရယူရပါမည်။

အစိုးရ အဖွဲ့ သို့မဟုတ် အေဂျင်စီပါဝင်သည့် ပရောဂျက် သို့မဟုတ် အရောင်း အခွင့်အလမ်းတစ်ခုတွင် သင်လုပ်ကိုင်နေပါက၊ သင်နှင့် သက်ဆိုင်သည့် စည်းမျဉ်းများကို သိထားရန်နှင့် လိုက်နာရန်မှာ သင့်တာဝန်ဖြစ်ပါသည်။ သင့်တွင် မေးမြန်းလိုသည်များရှိပါက သို့မဟုတ် ဤနယ်မြေတွင် စိုးရိမ်ရမှု ရှိပါက၊ သင့်မန်နေဂျာ၊ သင့်ကြီးကြပ်ရေးမှူး သို့မဟုတ် ဥပဒေဌာနနှင့် တိုင်ပင်ပါ။

ကျွန်ုပ်တို့၏ ရှယ်ယာရှင်များအတွက် ကျွန်ုပ်တို့၏ တာဝန်ဝတ္တရားများ

အကျိုးစီးပွားဆိုင်ရာ သဘောထားကွဲလွဲမှု

ကျွန်ုပ်တို့ တစ်ဦးချင်းစီသည် Ansell ၏ ကိုယ်စား ဘက်မလိုက်ဘဲ သစ္စာရှိသော လုပ်ငန်း ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ချမှတ်ရပါမည်။ ထိုသို့လုပ်ဆောင်ရန်ကဲ့သို့ အမှန်တကယ် အကျိုးစီးပွားဆိုင်ရာ သဘောထားကွဲလွဲမှု သို့မဟုတ် ဖြစ်နိုင်ခြေအား မှန်ကန်စွာ လုပ်ဆောင်ရပါမည်။ “အကျိုးစီးပွားဆိုင်ရာ သဘောထားကွဲလွဲမှု” သည် တစ်ကိုယ်ရေ အကျိုးစီးပွားများက Ansell ၏ အကျိုးစီးပွားများအပေါ် နှောင့်ယှက်သည့် သို့မဟုတ် နှောင့်ယှက်နိုင်ခြေရှိသည့် အခြေအနေတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ တစ်ကိုယ်ရေ အကျိုးစီးပွားများသည် Ansell ၏ ကိုယ်စား ကျွန်ုပ်တို့၏ အလုပ်ကို တက်ကြွစွာ လုပ်ဆောင်ရန် ခက်ခဲနိုင်စေသည့် အခြေအနေများကို ကျွန်ုပ်တို့၏ တက်ကြွစွာ ရှောင်ကြဉ်ရပါမည်။

အကျိုးစီးပွားဆိုင်ရာ သဘောထားကွဲလွဲမှု ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော အခြေအနေတွင် သင်္သကရိုက်သည့် ယုတ္တိသဘောထားကို သို့မဟုတ် သံသယရှိပါက၊ အခြေအနေအား သင်၏ ကြီးကြပ်ရေးမှူးနှင့် လူသားရင်းမြစ်ဌာနထံ ချက်ချင်း ထုတ်ပြောရပါမည်။ အကျိုးစီးပွား ဝိရောဓိဖြစ်မှု ဖြစ်နိုင်ခြေတွင် ပါဝင်ရုံပါဝင်ခြင်းက ကျွန်ုပ်တို့၏ စည်းကမ်းကို ချိုးဖောက်ခြင်း မဖြစ်နိုင်ပါ။ သို့သော်၊ ၎င်းကို ထုတ်ဖော်ရန် ပျက်ကွက်ခြင်း သို့မဟုတ် ထုတ်ဖော်ရန် နှောင့်နှေးခြင်းမှာ ချိုးဖောက်မှု ဖြစ်ပါသည်။

အကျိုးစီးပွား ဝိရောဓိဖြစ်မှုသည် နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည်။ အောက်ပါတို့က ယေဘုယျ အကျိုးစီးပွား ဝိရောဓိဖြစ်မှု အချို့ကို ဖော်ပြပါသည်။

လက်ဆောင်များနှင့် ဖျော်ဖြေရေးများ ပေးခြင်းနှင့် လက်ခံခြင်း

လုပ်ငန်း လောကဝတ်များ ဖလှယ်ခြင်းသည် ကျွန်ုပ်တို့၏ ဝယ်ယူအသုံးပြုသူများ၊ ပေးသွင်းသူများနှင့် အခြား လုပ်ငန်း လက်တွဲလုပ်ကိုင်သူများနှင့် ဆက်ဆံရေးကောင်းများ ဖန်တီးရာတွင် ထူးစံဖြစ်နေပါသည်။ သို့သော်၊

ယင်းလုပ်ဆောင်ချက်များကို ဖလှယ်ရာတွင် သတိပေးချက်ကို ကျွန်ုပ်တို့ ကျင့်သုံးရမည်။ လက်ဆောင်များနှင့် ဖျော်ဖြေရေးများ ပေးခြင်းနှင့် လက်ခံခြင်းက အကျိုးစီးပွား ဝိရောဓိဖြစ်မှုကို အလွယ်တကူ ဦးတည်စေပါသည်။ ထို့အပြင်၊ ယင်းလုပ်ဆောင်ချက်များက မမှန်ကန်စွာ ကိုင်တွယ်လျှင် လာဘ်ထိုးမှုများဟု စွပ်စွဲခြင်း ခံရနိုင်စေပါသည်။ လက်ဆောင် သို့မဟုတ် ဖျော်ဖြေမှု ပေးရန် သို့မဟုတ် လက်ခံရန်နှင့် ပတ်သက်၍ သံသယရှိပါက၊ သင့်ကြီးကြပ်ရေးမှူး သို့မဟုတ် ဥပဒေဌာနကို သင်တိုင်ပင်ဆွေးနွေးရပါမည်။ မမှန်ကန်သော လုပ်ငန်း လောကဝတ်များ ပေါ်လာခြင်းကို ရှောင်ကြဉ်ရန်၊ အောက်ပါ လမ်းညွှန်ချက်များကို လိုက်နာပါ။

- တန်ဖိုးမကြီးသည့် လက်ဆောင်များကို သင်ပေးခြင်း သို့မဟုတ် လက်ခံခြင်း ပြုလုပ်နိုင်သော်လည်း ထိုသို့ မလုပ်ဆောင်ခင် သင့်ကြီးကြပ်ရေးမှူး သို့မဟုတ် ဥပဒေဌာနနှင့် တိုင်ပင်ရပါမည်။
- လက်ဆောင်များကို ငွေသား၊ ငွေသားနှင့်ညီမျှသော ပုံစံ (ဥပမာ၊ လက်ဆောင်ကတ်) သို့မဟုတ် အစုရှယ်ယာလက်မှတ်များ သို့မဟုတ် ယူအက်စ်ထက်ပိုများသည့် တန်ဖိုးရှိသော လက်ဆောင်များဖြင့် ပေးခြင်း သို့မဟုတ် လက်ခံခြင်း မလုပ်ရပါ။ \$100 (သို့မဟုတ် ဒေသတွင်း တူညီသောပမာဏ)။
- သမားရိုးကျ လုပ်ငန်း ဖျော်ဖြေမှုကို ပေးခြင်း သို့မဟုတ် လက်ခံခြင်းမှာ လုပ်ငန်း အခါသမယနှင့် ဆက်စပ်ပြီး ဥပဒေနှင့်ညီသော လုပ်ငန်း ဆွေးနွေးမှုများ ပါဝင်သရွေ့ လက်ခံနိုင်ပါသည်။ ဖျော်ဖြေမှု ကမ်းလှမ်းချက်အားလုံးမှာ သဘာဝအားဖြင့် သင့်လျော်ကြောင်း သေချာစေရန် ၎င်းအကြောင်းအား (ဖြစ်နိုင်ပါက၊ ကြိုတင်၍) သင့်မန်နေဂျာထံ သတင်းပို့ရပါမည်။
- မည်သည့်လက်ဆောင် သို့မဟုတ် ဖျော်ဖြေမှုကိုမျှ မတောင်းခံရပါ။

- နိုင်ငံများစွာသည် ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှု ကျွမ်းကျင်သူများအတွက် လက်ဆောင်များနှင့် ဖျော်ဖြေရေးကို လုံးဝ တားမြစ်သည် သို့မဟုတ် အထက်ပါ လမ်းညွှန်ချက်များထက် ပို၍တင်းကျပ်စွာ ကန့်သတ်ထားသည်။ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုပေးသူထံ လက်ဆောင်များ၊ ဖျော်ဖြေရေး သို့မဟုတ် လုပ်ငန်း လောကဝတ်များ မကမ်းလှမ်းမီ၊ Ansell ၏ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ကျွမ်းကျင်သူ တုံ့ပြန်မှုများနှင့် တိုင်ပင်ပါ။ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လက်စွဲစာအုပ်များနှင့် အကိုးအကား လမ်းညွှန်။

ယင်းလမ်းညွှန်ချက်များနှင့် မကိုက်ညီသည့် လုပ်ငန်း လောကဝတ်များကို သင်ကမ်းလှမ်းခံရပါက၊ ၎င်းအား ယဉ်ကျေးစွာ ငြင်းပယ်ပြီး ကျွန်ုပ်တို့၏ ကုမ္ပဏီ မူဝါဒကို တိုက်ရိုက်ကိုးကားပါ။ လုပ်ငန်း လောကဝတ်များသည် ဤစည်းကမ်းနှင့် ကိုက်ညီခြင်းရှိမရှိမသေချာပါက လောကဝတ်အား သင့်မန်နေဂျာနှင့် လေးစားလိုက်နာရေး အရာရှိထံ သတင်းပို့ရပါမည်။

ကော်ပိုရိတ် အခွင့်အလမ်းများ

Ansell ရှိသင့်ရာထူးဖြင့်၊ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာအရ သင်စိတ်ဝင်စားသည့် လုပ်ငန်း အခွင့်အလမ်းနှင့် ပတ်သက်၍ သင်လေ့လာနိုင်သည်။ Ansell သည် ယင်းအခွင့်အလမ်းကို အသုံးပြုရန် အခွင့်အရေးရှိသော်လည်း ငြင်းဆိုခွင့်ကြောင်း သင်သေချာသိရှိရန်အထိ တစ်ကိုယ်ရေ အကျိုးစီးပွား (သို့မဟုတ် အခြားလူ၏ အကျိုးစီးပွား) အတွက် ယင်းအခွင့်အလမ်းကို အသုံးမချနိုင်ပါ။ Ansell နှင့် ယှဉ်ပြိုင်သည့် လုပ်ဆောင်ချက်တစ်ခုခုအား မည်သည့်အခါမျှ တိုက်ရိုက် သို့ သွယ်ဝိုက်၍ ချိတ်ဆက်မလုပ်ကိုင်ရပါ။

အပြင်အလုပ်

Ansell ၏ အကျိုးစီးပွားများ အကောင်းဆုံးဖြစ်မြောက်စေရန် သင်ကြိုးပမ်းနေကြောင်း သေချာစေရန်၊ Ansell အတွက် သင့်အလုပ်ကို လုပ်ဆောင်ရန် လုပ်နိုင်စွမ်းများအား ဟန့်တားသည့် Ansell ၏ ပြိုင်ဘက် အဖွဲ့အစည်းအတွက်ဖြစ်သည့် သို့မဟုတ် ကျွန်ုပ်တို့၏ ပံ့ပိုးမှု သို့မဟုတ် ထောက်ပံ့မှုကို ညွှန်ပြသည့် ပြင်ပအလုပ်ပုံစံအားလုံးကို မပြုလုပ်ရပါ။ Ansell ၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို ထိခိုက်စေနိုင်သည့် ပြင်ပအလုပ်ပုံစံအားလုံးတွင် မပါဝင်စေရန် အထူးဂရုစိုက်ရပါမည်။ ပြင်ပအလုပ် ဆောင်ရွက်ချက်အားလုံးသည် သင့်မန်နေဂျာထံမှ စာဖြင့်ရေးထားသည့် အတည်ပြုချက် လိုအပ်ပါသည်။

ပြင်ပအလုပ်အတွက် ကုမ္ပဏီပိုင်ပစ္စည်း သို့မဟုတ် အချိန်အား မည်သည့်အခါမျှ အသုံးမပြုရပါ။

ငွေကြေးဆိုင်ရာ အကျိုးစီးပွားများ

Ansell ဝယ်ယူအသုံးပြုသူ၊ ပေးသွင်းသူ၊ အခြား လုပ်ငန်းလက်တွဲလုပ်ကိုင်သူ သို့မဟုတ် ပြိုင်ဘက်ဖြင့် သင်နှင့် သင်၏ မိသားစုဝင်များ ရှိနိုင်သည့် တိုက်ရိုက် သို့မဟုတ် သွယ်ဝိုက်သော ငွေကြေးဆိုင်ရာ အကျိုးစီးပွားအားလုံးအား သင့်မန်နေဂျာ သို့မဟုတ် လေးစားလိုက်နာရေး အရာရှိထံ သတင်းပို့ရပါမည်။ ဖြစ်နိုင်ပါက၊ ဤအကျိုးစီးပွားအား ကြိုတင်၍ သတင်းပို့ရမည်။ “မိသားစုဝင်” တွင် သင့်အိမ်ထောင်ဖက်၊ အတူနေလက်တွဲဖက် သို့မဟုတ် အခြား မိသားစုရင်းချာ ပါဝင်ပါသည်။ ကုမ္ပဏီ၏ စုစုပေါင်း အသားတင် စတော့၏ တစ်ရာခိုင်နှုန်းထက် မကျော်သည့် အများပြည်သူ ကုန်သွယ်ရေး စတော့တွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်းမှာ တစ်ခုတည်းသော ခြွင်းချက် ဖြစ်ပါသည်။

အလုပ်ခွင် ဆက်ဆံရေးများ

မိသားစုတစ်ခုတည်းမှ အလုပ်လုပ်နေသူ နှစ်ဦး သို့မဟုတ် နှစ်ဦးအထက်ရှိနေခြင်း ကဲ့သို့ပင် လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်နှင့် ချစ်ခင်သော သို့မဟုတ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဆက်ဆံရေးရှိနေခြင်းက အကျိုးစီးပွား ဝိရောဓိဖြစ်မှု ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ Ansell သည် ယင်းကဲ့သို့ အလုပ်ခွင်တွင်း ဆက်ဆံရေးများကို မတားမြစ်သော်လည်း၊ ကျွန်ုပ်တို့က ယေဘုယျအားဖြင့် ၎င်းတို့အား လူသားရင်းမြစ်ဌာနထံ ထုတ်ပြောရန် လိုအပ်ပြီး မန်နေဂျာနှင့် လက်အောက်ဝန်ထမ်းများကြား သို့မဟုတ် အခြား ဆက်ဆံရေး၏ တစ်ဖက်လူက အခြားတစ်ဖက်လူအပေါ် သိသာသည့် စီမံခန့်ခွဲရေး လွှမ်းမိုးမှု ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည့် ဆက်ဆံရေးရှိသည့် အခြေအနေများအား ခွင့်မပြုပါ။ သင်သည် လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်၏ မိသားစုဝင်ဖြစ်ပါက သို့မဟုတ် ယင်းနှင့် ချစ်ခင်သော ဆက်ဆံရေးရှိပါက၊ အကျိုးစီးပွားဆိုင်ရာ သဘောထားကွဲလွဲမှု ဖြစ်စေမှုများကို မှန်ကန်စွာ စီမံခန့်ခွဲထားကြောင်း သေချာစေရန် လူသားရင်းမြစ်ဌာနနှင့် တိုင်ပင်ပါ။

ကုမ္ပဏီ ပိုင်ဆိုင်မှု

ကျွန်ုပ်တို့၏ အဖိုးတန်အရာများကို အလုပ်ကြိုးပမ်းမှုနှင့် နှစ်ပေါင်းများစွာကြာ Ansell ဝန်ထမ်းများ၏ စူးစိုက်နှစ်မြှုပ်ထားမှုမှ ရရှိခဲ့ပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ အဖိုးတန်အရာများအပေါ် မှီတည်သကဲ့သို့ ဤပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းကို ကာကွယ်ရန်မှာ ကျွန်ုပ်တို့၏ ကုမ္ပဏီ၊ ကျွန်ုပ်တို့၏ ပါဝင်ပတ်သက်သူများနှင့် အချင်းချင်းအပေါ် မှီတည်နေပါသည်။

Ansell ၏ ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းကို ဂရုတစိုက် အသုံးပြုရန် တာဝန်ယူရပြီး သူခိုး၊ ဖျက်စီးမှုနှင့် ဆိုးရွားမှု (မှန်ကန်သော စရိတ်စိုက်ထုတ်ပေးမှု လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများဖြင့် အပါအဝင်) မှ ကာကွယ်ပေးရပါမည်။ ၎င်းတွင် Ansell အဆောက်အအုံများ၊ စက်ကိရိယာ၊ မော်တော်ယာဉ်များ၊ ငွေများ၊ ဉာဏ်ပစ္စည်းနှင့် ကွန်ရက်အပြင် ကွန်ပျူတာစနစ်များ ပါဝင်ပါသည်။ ကုမ္ပဏီပိုင် ပစ္စည်းများကို အသုံးပြုခြင်းသည် Ansell မူဝါဒများနှင့် ကိုက်ညီရပါမည်။

အသိဉာဏ်ဆိုင်ရာ ပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် လျှို့ဝှက်ရေး အချက်အလက်

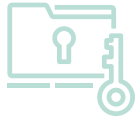
အသိဉာဏ်ဆိုင်ရာ ပစ္စည်း (“IP”) သည် Ansell ၏ တန်ဖိုးအရှိဆုံး လုပ်ငန်းသုံး အဖိုးတန်အရာများအနက် တစ်ခုဖြစ်သည်။ အောက်ပါတို့ကြောင့် IP သည် Ansell အတွက် အရေးကြီးပါသည်- (1) ၎င်းက ဝယ်ယူအသုံးပြုသူများကြား အမှတ်တံဆိပ် သတ်မှတ်မှုနှင့် သစ္စာရှိမှုကို ဖန်တီးပေးသည်။ (2) ကျွန်ုပ်တို့ ရောင်းချသည့် ကုန်ပစ္စည်းများနှင့် နည်းပညာအပြင် ၎င်းတို့အား ထုတ်လုပ်ရန် အသုံးပြုသည့် နည်းလမ်းတွင်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုများတွင် ကာကွယ်သော ဥပဒေ အကျိုးစီးပွားများကို ချမှတ်ပေးသည်။ (3) Ansell အား ပြိုင်ဆိုင်မှုရှိသော အခြေအနေ ဖြစ်စေသည်။ (4) ဆန်းသစ်တီထွင်မှုကို အားပေးသည်။ (5) နည်းပညာ ဦးဆောင်သူအဖြစ် Ansell ၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို တည်ဆောက်ပေးသည်။ (6) Ansell အား ဈေးကွက်အသစ်များသို့ ဝင်ရောက်စေပြီး ဈေးကွက်ဝေစု တိုးစေပါသည်။ IP အခွင့်အရေးများက ပံ့ပိုးသည့် ကာကွယ်မှုမရှိပါက၊ Ansell ၏ ပြိုင်ဘက်များက ကျွန်ုပ်တို့၏ အောင်မြင်သော ကုန်ပစ္စည်းများကို မကြာမီ ကူးယူနိုင်ပါမည်။

Ansell သည် မူပိုင်ခွင့်များ၊ မှတ်ပုံတင်မှုပိုင်များ၊ ကုန်အမှတ်တံဆိပ်များ၊ ကုန်ပစ္စည်းနှင့် ထုပ်ပိုးမှု ဒီဇိုင်းများ၊ အမှတ်တံဆိပ် အမည်များနှင့် လိုဂိုများ၊ သုတေသနနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအပြင် ကုန်သွယ်မှု လျှို့ဝှက်ချက်များအပါအဝင် IP ကာကွယ်ရေး ပုံစံများစွာကို အသုံးပြုပါသည်။ သက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေနှင့် ကုမ္ပဏီနှင့်အတူ သင်ချမှတ်သည့် သဘောတူညီချက်အားလုံးအရ အလုပ်တွင် သို့မဟုတ် အလုပ်ချိန်နောက်ပိုင်းတွင် ဖြစ်စေ သင်ဖန်တီးသည့်နေရာ သို့မဟုတ် အချိန်နှင့် မသက်ဆိုင်ဘဲ ယင်း IP ဖြင့် သင့်ရပိုင်ခွင့်အားလုံးအား Ansell ထံ သင်ပေးအပ်ပါသည်။ Ansell မူဝါဒများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့်အညီ ယင်း IP အား Ansell ထံ သင်ထုတ်ပေးရပါမည်။

အချိန်တိုင်းတွင်၊ ဝန်ထမ်းများက ကြိုတင်သတ်မှတ်မှုများ လုပ်ဆောင်ပြီး Ansell IP နှင့် လျှို့ဝှက် လုပ်ငန်း အချက်အလက်ကို ကာကွယ်ရန် သက်ဆိုင်ရာ မူဝါဒများကို လိုက်နာရပါမည်။ လျှို့ဝှက်အချက်အလက် ဥပမာများတွင် ထုတ်မပေးထားသည့် ငွေကြေးဆိုင်ရာ ရလဒ်များ၊ ဈေးနှုန်းသတ်မှတ်ခြင်း၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး လုပ်ဆောင်ချက်များနှင့် အလားအလာရှိသော တတ်မြောက်မှုများ သို့မဟုတ် ဆုံးရှုံးမှုများ ပါဝင်ပါသည်။ ခွင့်ပြုချက်မရှိသော ဝင်ရောက်အသုံးပြုမှုကို တားဆီးရန် လျှို့ဝှက်အချက်အလက်အား လုံခြုံစိတ်ချရသော ပုံစံဖြင့် Ansell ၏ မူဝါဒများနှင့်အညီ သိမ်းဆည်းရမည်။ ဝန်ထမ်းများသည် အများပြည်သူ နေရာများတွင် လျှို့ဝှက်အချက်အလက်အကြောင်း ပြောခြင်း သို့မဟုတ် မျှဝေခြင်းအား ရှောင်ကြဉ်ပြီး မှားယွင်းစွာ အသုံးပြုမှု သို့မဟုတ် အခြားလူများ၏ ခိုးယူမှုအတွက် စိုးရိမ်ဖွယ်ရာများကို တိုင်ကြားရပါမည်။ ပြင်ပအဖွဲ့အစည်းများထံ လျှို့ဝှက်အချက်အလက် ထုတ်မပြောမီ သို့မဟုတ် ကုမ္ပဏီပိုင် ပစ္စည်းများကို မမျှဝေမီ၊ ဝန်ထမ်းများက မှန်ကန်သော ခွင့်ပြုချက် ရယူရမည်ဖြစ်ပြီး သင့်လျော်သော ကန်ထရိုက် စည်းမျဉ်းကို သတ်မှတ်ထားကြောင်း သေချာလုပ်ဆောင်ရမည်။ Ansell အမှတ်တံဆိပ်များနှင့် ကုန်ပစ္စည်းတံဆိပ်များကို ကာကွယ်ရန်၊ ဝန်ထမ်းများသည် မှန်ကန်သော အသုံးပြုမှုအတွက် ဥပဒေဌာနထုတ် လမ်းညွှန်ချက် ရယူရပါမည်။

Ansell IP နှင့် လျှို့ဝှက်အချက်အလက်အား ကာကွယ်ခြင်းအပြင်၊ သက်ဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်၏ သတ်မှတ်ချက်များနှင့်အညီ အခြားလူများ၏ IP နှင့် လျှို့ဝှက်အချက်အလက်အား ကျွန်ုပ်တို့၏ ကိုယ်ပိုင်အချက်အလက်ကို စောင့်ရှောက်သည့် ပုံစံအတိုင်း လေးစားစွာ ကိုင်တွယ်ရန်မှာ အလွန်အရေးကြီးပါသည်။ ခိုးယူမှု၊ မှားယွင်းစွာသုံးစွဲမှု သို့မဟုတ် ပြင်ပအဖွဲ့အစည်း၏ IP ကို အလွဲသုံးစားပြုမှုက သင်နှင့် Ansell အား အရပ်ဘက် တရားစွဲဆိုမှုများနှင့် ထိခိုက်မှုများ အပြင် ဖြစ်မှုဆိုင်ရာ တာဝန်ယူမှု ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ Ansell သို့မဟုတ် ပြင်ပအဖွဲ့အစည်း IP အပြင် လျှို့ဝှက်အချက်အလက်နှင့် ပတ်သက်၍ မေးမြန်းလိုသည်များရှိပါက၊ ဥပဒေဌာနထုတ် သင်ဆက်သွယ်ရပါမည်။

ဒေတာလျှို့ဝှက်ရေး

Ansell သည် ကျွန်ုပ်တို့ လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်သည့် ကျွန်ုပ်တို့၏ ဝန်ထမ်းများ၊ ဝယ်ယူအသုံးပြုသူများနှင့် အခြား ပြင်ပအဖွဲ့အစည်းများကို လေးစားပြီး ကာကွယ်ကာ ကိုယ်ရေးဒေတာကို စုဆောင်းမှု၊ သိုလှောင်မှု၊ အသုံးပြုမှု၊ လွှဲပြောင်းမှုနှင့် စွန့်ပစ်ခြင်းအတွက် တာဝန်ယူရန် ကတိပြုပါသည်။

ကျွန်ုပ်တို့ သေချာလုပ်ဆောင်ရမည့်အရာများ-

- ဥပဒေနှင့်ညီသော လုပ်ငန်းများ သို့မဟုတ် တရားဝင် အကြောင်းရင်းများအတွက် ကိုယ်ရေးဒေတာကို စုဆောင်းရန်၊ ကျွန်ုပ်တို့ထံ အပ်နှံသည့် ကိုယ်ရေးဒေတာကို ကာကွယ်ရန်နှင့် ၎င်း၏ စုဆောင်းခြင်း ရည်ရွယ်ချက်များအတွက် အသုံးပြုရန်၊
- ခွင့်ပြုထားသူများသာ ကိုယ်ရေးဒေတာကို ဝင်သုံးနိုင်စေရန်အတွက် ကန့်သတ်ရန်။
- ကိုယ်ရေးဒေတာကို ခွင့်ပြုချက်မရှိဘဲ ထုတ်ဖော်ခြင်းအား ကာကွယ်ရန် သင့်လျော်သော စီမံချက်များ ဆောင်ရွက်ရန်နှင့် ဒေတာ လျှို့ဝှက်ရေး ချိုးဖောက်မှုကို ကုစားရန် လက်ငင်း အရေးယူမှု လုပ်ဆောင်ရန်။

သင်၏ ကိုယ်ရေးဒေတာ အသုံးပြုမှုသည် ကုမ္ပဏီမူဝါဒများနှင့် ကိုက်ညီခြင်းရှိမရှိ မသေချာပါက၊ ဥပဒေဌာနထံ ဆက်သွယ်ပါ။

ကုမ္ပဏီ ကွန်ပျူတာ စနစ်များကို မှန်ကန်စွာ အသုံးပြုခြင်း

ကျွန်ုပ်တို့ တစ်ဦးချင်းတွင် ကျင့်ဝတ်ညီသော လုပ်ငန်းလိုအပ်ချက်များအတွက် ကျွန်ုပ်တို့၏ ကုမ္ပဏီ ကွန်ပျူတာစနစ်များကို အသုံးပြုရန် တာဝန်ရှိပါသည်။ အခါအားလျော်စွာ ယင်းစနစ်များကို တစ်ကိုယ်ရေ အသုံးပြုမှုအား ခွင့်ပြုထားသော်လည်း၊ ဒေသတွင်း ဥပဒေနှင့် Ansell မူဝါဒများနှင့်အညီ Ansell ကွန်ပျူတာ စနစ်များအတွက် ကျွန်ုပ်တို့ ဖန်တီး၊ သိမ်းဆည်း၊ ပေးပို့ သို့မဟုတ် လက်ခံသည့် အရာအားလုံးကို စောင့်ကြည့်ရန် Ansell တွင် အခွင့်အရေးရှိသည်ကို သိထားရပါမည်။ ၎င်းတွင် ကုမ္ပဏီ ကွန်ပျူတာများ၊ လက်ပ်တော့များ၊ မိုဘိုင်းကိရိယာများနှင့် ကွန်ရက်များတွင် ထိန်းသိမ်းထားသည့် အီလက်ထရွန်းနစ် စာရွက်စာတမ်းများ အပြင် Ansell အီးမေးလ် အကောင့်များတွင် ပါဝင်သည်။ ယင်းဖြင့် ထုတ်လွှင့်၊ လက်ခံရရှိသည့် ဒေတာနှင့် ဆက်သွယ်ပြောဆိုမှု အားလုံး ပါဝင်ပါသည်။

ခွင့်ပြုချက်မရှိသော၊ ကျွမ်းကျင်မှုမရှိသော၊ တရားမဝင်သော သို့မဟုတ် ကျင့်ဝတ်မညီသော ရည်ရွယ်ချက်များအတွက် Ansell ၏ ကွန်ပျူတာစနစ်များကို မည်သည့်အခါမျှ ကျွန်ုပ်တို့ အသုံးမပြုနိုင်ပါ။ ၎င်းက တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအားဖြင့် ဆိုလိုသည်မှာ-

- ကျွန်ုပ်တို့သည် တရားမဝင်သော သို့မဟုတ် ရင့်သီးသော သို့မဟုတ် စိတ်အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေသော၊ မထိမ့်မြင်ဖြစ်သော၊ (ခွင့်ပြုထားပြီး တရားဥပဒေနှင့်ညီသော လုပ်ငန်းရည်ရွယ်ချက်အတွက် လိုအပ်သည်မှလွဲ၍) လိင်အသားပေးသော သို့မဟုတ် မခြွင်းမချန် ပြသသော အချက်အလက်များ ထုတ်လွှင့်ခြင်း သို့မဟုတ် ဒေါင်းလုဒ်လုပ်ခြင်း မပြုလုပ်ရပါ။
- ဘာသာရေး အကြောင်းရင်းများ၊ နိုင်ငံရေး လှုပ်ရှားမှုများနှင့် ပြင်ပအဖွဲ့အစည်းများ ကဲ့သို့သော ပြင်ပ ရည်ရွယ်ချက်များအတွက် တောင်းခံသည့် Ansell ၏ ကွန်ပျူတာ စနစ်များကို ကျွန်ုပ်တို့အသုံးမပြုရပါ။
- မှန်ကန်သော ခွင့်ပြုချက်မပါဘဲ မှပိုင်ခွင့်တင်ထားသည့် အချက်အလက်များ၊ ကုန်သွယ်မှုလျှို့ဝှက်ချက်များ၊ ပိုင်ဆိုင်မှုဆိုင်ရာ ငွေကြေးအချက်အလက် သို့မဟုတ် အလားတူ အချက်အလက်များကို ပေးပို့ခြင်း သို့မဟုတ် ဒေါင်းလုဒ်လုပ်ခြင်း မပြုလုပ်ရပါ။

စာအုပ်များနှင့် မှတ်တမ်းများ

ကျွန်ုပ်တို့၏ စာအုပ်များနှင့် မှတ်တမ်းများက ကျွန်ုပ်တို့၏ ဝင်ငွေ ရှင်းတမ်းများ၊ ငွေကြေးအစီရင်ခံစာများနှင့် အခြားအများပြည်သူ ထုတ်ဖော်မှုများအတွက် အခြေခံအကြောင်းရင်း ဖြစ်စေပါသည်။ ထို့အပြင်၊ ၎င်းတို့က ကျွန်ုပ်တို့၏ လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းနှင့် မဟာဗျူဟာ စီစဉ်ခြင်းကို လမ်းညွှန်ပေးပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကုမ္ပဏီမှတ်တမ်းအားလုံးတွင် ကျွန်ုပ်တို့ တင်သွင်းသည့် အချက်အလက်သည် ပြည့်စုံပြီး တိကျကာ နားလည်လွယ်ကြောင်းကို သေချာစေခြင်းအတွက် ကျွန်ုပ်တို့ တစ်ဦးချင်း တွင် တာဝန်ရှိပါသည်။ ၎င်းတွင် အချိန်ကတိများ၊ ခရီးနှင့် အသုံးစရိတ် အစီရင်ခံစာများ၊ တိုင်းတာမှုနှင့် စွမ်းဆောင်ရည် မှတ်တမ်းများ၊ ဝယ်ယူအသုံးပြုသူနှင့် ပေးသွင်းသူ မှတ်တမ်းများ၊ ကုန်ပစ္စည်းစာရင်း မှတ်တမ်းများနှင့် ဒီဇိုင်းအပြင် အင်ဂျင်နီယာ မှတ်တမ်းများဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့ ထုတ်ပေးသည့် အချက်အလက် ပါဝင်ပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည် ယင်းအချက်အလက်အား မှားယွင်းသော တင်ပြမှု သို့မဟုတ် အခြားနည်းလမ်းဖြင့် သရုပ်ဖော်မှုကို မည်သည့်အခါမျှ မပြုလုပ်ရပါ။

ငွေကြေးနှင့် စာရင်းဇယားဆိုင်ရာ တာဝန်ယူသူများသည် Ansell ၏ ငွေကြေးဆိုင်ရာ ရှင်းတမ်းများမှာ မှန်ကန်ပြီး မျှတကြောင်း သေချာစေရန် အထူး တာဝန်ယူရပါသည်။ Ansell သည် ဩစတြေးလျ အများပိုင် ကုမ္ပဏီတစ်ခု ဖြစ်သောကြောင့်၊ တိကျပြီး အချိန်နှင့်တစ်ပြေးညီသည့် ငွေကြေးဆိုင်ရာ အစီခံမှုများစွာနှင့် အခြားဖိုင်များကို ဩစတြေးလျ စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေး အာဏာပိုင်များထံ တင်သွင်းရပါမည်။ ၎င်းအရ ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် ယင်းအစီရင်ခံမှုများကို လွှမ်းမိုးသည့် ကုမ္ပဏီတွင်း ထိန်းချုပ်မှုများအပြင် ဥပဒေနှင့် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေး သတ်မှတ်ချက်များကို သိထားပြီး လိုက်နာရန် လိုအပ်ပါသည်။ မတိကျသော၊ မပြည့်စုံသော သို့မဟုတ် အချိန်မတိုင်သော မှတ်တမ်းများ သို့မဟုတ် အကြောင်းကြားခြင်းသည် ကျွန်ုပ်တို့၏ကုမ္ပဏီကို ထိခိုက်ပျက်စီးစေရုံသာမက ထိုပါဝင်မှုများအတွက် ဥပဒေဆိုင်ရာတာဝန်ယူမှုမျိုး ကိုလည်း ဖြစ်စေပါသည်။

သင်သည် သံသယဖြစ်ဖွယ် စာရင်းအင်း သို့မဟုတ် စာရင်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ ပုံမှန်မဟုတ်သည်များ သို့မဟုတ် လိမ်လည်မှုတို့ကို ချက်ခြင်း အကြောင်းကြားသင့်ပါသည်။ Ansell သည် မေးခွန်းထုတ်နိုင်သော သို့မဟုတ် မသင့်လျော်သော စာရင်းအင်း သို့မဟုတ် စာရင်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များတွင် ကောင်းမွန်သောစိတ်ဆန္ဒဖြင့် ထုတ်ဖော်ခြင်းအတွက် သင့်အားလက်တုံ့ပြန်ခြင်းကို သည်းခံမည်မဟုတ်ပါ။

အဆက်မပြတ်ထုတ်ဖော်မှုနှင့် အများပြည်သူဆိုင်ရာ ဆက်သွယ်ဆက်ဆံရေးများ

ဩစတြေးလျအများပြည်သူဆိုင်ရာကုမ္ပဏီအဖြစ်၊ Ansell သည် Ansell ၏ လုံခြုံရေးတန်ဖိုးပေါ်တွင် သက်ရောက်နိုင်ချေရှိသော ပစ္စည်းမျိုးရှိနိုင်သော အချက်အလက်တစ်စုံတစ်ရာကို ချက်ခြင်းထုတ်ဖော်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထို့အပြင် Ansell သည် ဈေးကွက်ရှိပစ္စည်းအမှားအယွင်း သို့မဟုတ် သတင်းလွှဲမှားမှုတစ်စုံတစ်ရာကို ချက်ခြင်းပြင်ဆင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ အခွင့်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်များသည်သာ အဆိုပါထုတ်ဖော်မှုများကို ပြုလုပ်ပါမည်။ ဤနယ်ပယ်တွင် ကျွန်ုပ်တို့အားပေးထောက်ခံရမည့် တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့်ပတ်သက်သည့် ပိုမိုသောအချက်အလက်များအတွက်၊ အွန်လိုင်းရှိ Ansell.com တွင်တွေ့နိုင်သော ကျွန်ုပ်တို့၏ အဆက်မပြတ်ထုတ်ဖော်မှုမူဝါဒကို ကြည့်ပါ။ ကျွန်ုပ်တို့တစ်ဦးချင်းစီသည် ကျွန်ုပ်တို့၏တာဝန်ဝတ္တရားများကို သတိပြုကာ အချိန်တိုင်း လိုက်နာရပါမည်။

စာရွက်စာတမ်းထိန်းချုပ်မှု

ကုမ္ပဏီစာရွက်စာတမ်းများကို သိမ်းဆည်းထားသင့်သော အချိန်ကာလသာမက၊ ၎င်းတို့ကို စွန့်ပစ်ရမည့် ပုံစံနှင့် စွန့်ပစ်ရမည့်အချိန်တို့နှင့်ပတ်သက်၍ ဖော်ပြထားသော စည်းကမ်းများကို သိရှိကာ လိုက်နာရန် ကျွန်ုပ်တို့တွင် တာဝန်ရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့သည် ကုမ္ပဏီစာရွက်စာတမ်းတစ်စုံတစ်ရာကို သိမ်းဆည်းခြင်း သို့မဟုတ် ဖျက်ဆီးခြင်းမပြုမီ Ansell ၏ မှတ်တမ်းထိန်းချုပ်ခြင်းမူဝါဒ တွင်သတ်မှတ်ထားသော လမ်းညွှန်ချက်များကို သိရှိ လိုက်နာရပါမည်။ သီးခြားစာရွက်စာတမ်းများကို ထိန်းသိမ်းထားရန် သို့မဟုတ် ဖျက်ဆီးပစ်ရန် မသေချာပါက၊ ဥပဒေဌာနနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးသင့်ပါသည်။

သင်၏ထိန်းချုပ်မှုရှိစာရွက်စာတမ်းအား တရားစွဲဆိုမှု သို့မဟုတ် အစိုးရစုံစမ်းစစ်ဆေးမှုနှင့် ချိတ်ဆက်ရာတွင် လိုအပ်မည်ဖြစ်ကြောင်း သင့်ကို အသိပေးမည်ဖြစ်ပါသည်။ သင်သည် ထိုကဲ့သို့သော အသိပေးစာကို လက်ခံရရှိပါက၊ သက်ဆိုင်နိုင်ချေရှိသော စာရွက်စာတမ်းများကို ထိန်းသိမ်းထားရပါမည် (ပြောင်းလဲခြင်း၊ ဖုံးကွယ်ခြင်း သို့မဟုတ် ဖျက်ဆီးခြင်းမျိုး လုံးဝမပြုလုပ်ရပါ)။ စာရွက်စာတမ်းမှာ သက်ဆိုင်ခြင်း ရှိမရှိမသေချာပါက၊ ဥပဒေဌာနထံ ဆက်သွယ်ပါ။

စာရင်းစစ်များနှင့် အစိုးရစုံစမ်းမေးမြန်းမှုများကို တုံ့ပြန်ခြင်း

ကျွန်ုပ်တို့သည် Ansell ၏ ထုတ်ကုန်များ၊ လုပ်ဆောင်ချက်များ သို့မဟုတ် ငွေကြေးဆိုင်ရာ အကြောင်းကြားခြင်းများကို ပြန်လည်ဆန်းစစ်သည့် ဌာနပြင်ပနှင့် ဌာနတွင်း စာရင်းစစ်များနှင့် ပျူငာစွာပူးပေါင်းရန် တာဝန်ရှိပါသည်။ Ansell ကို စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု လုပ်ဆောင်နေသော အစိုးရ စုံစမ်းစစ်ဆေးသူများနှင့်လည်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရပါမည်။ ထိုသူများအား မသင့်လျော်သောလွှမ်းမိုးမှုဖြင့် နှောက်ယှက်ခြင်း သို့မဟုတ် လုပ်ဆောင်ခြင်းကို လုံးဝမလုပ်ရပါ။ ၎င်းတို့ ရပိုင်ခွင့်ရှိသော အချက်အလက်များအား ပံ့ပိုးပေးရန် သေချာပါစေ။ နောက်ထပ်အသိပေးမှုမရမချင်း စာရွက်စာတမ်းများ၊ အီးမေးလ်များ၊ သို့မဟုတ် အခြားသော မှတ်တမ်းများကို မဖျက်ဆီးသင့်ပါ။ စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုကို နှောင့်နှေးစေခြင်း၊ အကြောင်းအရာနှင့် ဒေတာကို ဖျက်ဆီးခြင်း သို့မဟုတ် ဖျက်ပစ်ခြင်း၊ IT စနစ်များကို နှောက်ယှက်ခြင်း၊ အချက်အလက်များကို ထိမ်ချိတ်ထားခြင်းနှင့် ဟာဒ်ဝဲများ သို့မဟုတ် အီးမေးလ်ထံ ဝင်ရောက်ခွင့်ကို ကန့်သတ်ခြင်း သို့မဟုတ် ငြင်းပယ်ခြင်းအတွက် ခိုင်မာသောပြစ်ဒဏ်များ ကျသင့်ပါမည်။ အချို့သောနိုင်ငံများမှ အာဏာပိုင်များသည် ကုမ္ပဏီအပြင် တစ်ဦးချင်းကိုပါ ပြစ်ဒဏ်များ သတ်မှတ်နိုင်ပါသည်။ စာရင်းစစ် သို့မဟုတ် စုံစမ်းစစ်ဆေးသူထံ ပေးထားသောအချက်အလက်အား အမည်တပ်ထားခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ မေးမြန်းလိုသည့်တစ်စုံတစ်ရာရှိပါက၊ ဥပဒေဌာနနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပါ။

အတွင်းလူ သတင်းရောင်းခြင်း

ကျွန်ုပ်တို့၏အလုပ်မှတစ်ဆင့်၊ ဌာနတွင်း အချက်အလက်ဟု စဉ်းစားထားသော ကျွန်ုပ်တို့လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်သည့် အခြားသောကုမ္ပဏီ သို့မဟုတ် Ansell နှင့်ပတ်သက်သော အချက်အလက်ကို ကျွန်ုပ်တို့ သိရှိလာနိုင်ပါသည်။ အများသိအောင် ထုတ်ဖော်ထားခြင်း မရှိပါက အချက်အလက်မှာ "ဌာနတွင်း" ဖြစ်ပြီး၊ ၎င်းကို အများသိအောင် ထုတ်ဖော်ထားပါက၊ အချက်အလက်နှင့် စပ်ဆက်နေသည့်ကုမ္ပဏီ၏ စတော့များကို ဝယ်ရန်၊ ကိုင်ထားရန် သို့မဟုတ် ရောင်းရန် ဆုံးဖြတ်ရာ၌ အကျိုးအကြောင်း ဆီလျော်သောရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူ အတွက် အရေးကြီးသည်ဟု စဉ်းစားမည်ဖြစ်ပါသည်။ ဌာနတွင်းအချက်အလက်တွင်ပါဝင်သော အတွေ့ရများသည့် ဥပမာများတွင် ပါဝင်သည်များမှာ-

- Ansell ၏ ငွေကြေးဆိုင်ရာ ရလဒ်များနှင့်ပတ်သက်သော အများပြည်သူသိရှိခြင်းမရှိသည့် အချက်အလက်။
- မကြေညာထားသော ရရှိမှုများ သို့မဟုတ် ရောင်းချမှုများ။
- အကြီးတန်းစီမံခန့်ခွဲမှုပိုင်းရှိ အပြောင်းအလဲများအတွက် ကြိုတင်အသိပေးစာ။
- တန်ဖိုးသော သို့မဟုတ် သတိပေးထားသော တရားရင်ဆိုင်မှု
- သိသာထင်ရှားသည့် ထုတ်ကုန်သစ်ကို ဖော်ဆောင်မှု။

ကုမ္ပဏီနှင့်ပတ်သက်၍ ကျွန်ုပ်တို့တွင် ဌာနတွင်းအချက်အလက်ရှိသည့်အခါ၊ ကျွန်ုပ်တို့သည် ထိုကုမ္ပဏီ၏လုံခြုံရေးကိစ္စရပ်များနှင့် လဲလှယ်မည်မဟုတ်ပါ။ ထိုလုပ်ဆောင်ချက်ကို "အတွင်းလူ သတင်းရောင်းခြင်း" ဟုခေါ်ဆိုပြီး ကျွန်ုပ်တို့လုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်သော နိုင်ငံများစွာရှိလုံခြုံရေးဥပဒေများအောက်တွင် ထိုလုပ်ရပ်မှာ တရားမဝင်ပါ။

လုပ်ငန်းနှင့်ပတ်သက်၍ သိရန်မလိုအပ်သောမည်သူ့ကိုမူ ဌာနတွင်းအချက်အလက်များ ဆက်သွယ်ပြောဆိုခြင်းကို လုံးဝမပြုလုပ်ပါနှင့်။ ထိုသို့သည် အချက်အလက်ပေါ်တွင် အခြေခံကာ အတွင်းလူ သတင်းရောင်းခြင်းတွင် ပါဝင်နိုင်သည်ဟု ကျွန်ုပ်တို့သိရှိပါက သို့မဟုတ် သိလာရပါက၊ အခြားလူတစ်ဦးထံ ဌာနတွင်းအချက်အလက်ကို ဆက်သွယ်ပြောဆိုခြင်းသည် လုံခြုံရေးများကို ချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့သောအခြေအနေတွင် ပြောကြားလိုသည်မှာ၊ ကျွန်ုပ်တို့သည် ကုန်သွယ်ရေးလုပ်ဆောင်ချက်တွင် ကိုယ်တိုင်ပါဝင်ခြင်းမရှိဘဲ ဥပဒေကိုချိုးဖောက်ခြင်းအတွက် တာဝန်ယူရနိုင်ပါသည်။ အွန်လိုင်းရှိ ansell.com တွင်တွေ့နိုင်သည့် ပိုမိုသောအချက်အလက်များအတွက် ကျွန်ုပ်တို့၏ လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ကုန်သွယ်ရေးမူဝါဒ ကိုကြည့်ပါ။

ဌာနတွင်းအချက်အလက်များနှင့်ထိတွေ့နိုင်ချေရှိသော မည်သည့်ဝန်ထမ်းမဆိုသည် Ansell ရှယ်ယာများနှင့် ဆက်စပ်လုပ်ကိုင်သည့်အခါ ကန့်သတ်ထားသော "ကုန်သွယ်ရေးဝင်းဒိုးများ" ပေါ်ရှိ Ansell လမ်းညွှန်ချက်များအပါအဝင် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ကုန်သွယ်ရေးမူဝါဒ ကို လိုက်နာရပါမည်။ ထို့အပြင်၊ အကြီးတန်းဒါရိုက်တာအဆင့် သို့မဟုတ် ၎င်းအထက်အဆင့်ရှိသူများသည် ကုန်သွယ်မှုဝင်းဒိုးများအတောအတွင်း၌ပင်လျှင် Ansell ၌လုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်ခြင်းမပြုမီ CEO ထံမှ အတည်ပြုချက်ကို သေချာရယူရပါမည်။ အခြားသော အသေးစိတ်အချက်များအတွက် Ansell ၏ လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ကုန်သွယ်ရေးမူဝါဒ ကို ပြန်လည်ဆန်းစစ်ပါ။

အတွင်းလူ သတင်းရောင်းခြင်း ဥပဒေများကို ချိုးဖောက်ခြင်းများသည် ပါဝင်သူတစ်ဦးစီတိုင်းကို အရပ်ဘက်နှင့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာ တရားစွဲဆိုမှုနှစ်ခုလုံးပါဝင်သည့် ပြင်းထန်သောအကျိုးဆက်များဖြစ်စေပါမည်။ အတွင်းလူ သတင်းရောင်းခြင်း နှင့်ပတ်သက်၍ မေးမြန်းလိုပါက၊ ကုမ္ပဏီအတွင်းရေးမှူး သို့မဟုတ် ဥပဒေဌာနနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပါ။

မီဒီယာနှင့် စိစစ်သူများထံမှ စုံစမ်းမေးမြန်းမှုများ

Ansell နှင့်ပတ်သက်သော အချက်အလက်များကို အများပြည်သူထံ သင့်လျော်စွာ ဖွင့်ထုတ်ပြကြောင်း သေချာစေရန်အလို့ငှာ၊ ကျွန်ုပ်တို့ကုမ္ပဏီ၏ သတ်မှတ်ထားသော ကိုယ်စားလှယ်များကသာလျှင် အချက်အလက် တောင်းဆိုမှုများတွင် မှတ်ချက်ပြု သို့မဟုတ် တုံ့ပြန်မည် ဖြစ်ပါသည်။ မသင့်လျော်သော သို့မဟုတ် မတိကျသော တုံ့ပြန်မှု တစ်စုံတစ်ရာသည် အဆိုးဘက်ရောက်သော ကျော်ကြားမှုကို ဖြစ်စေကာ ကျွန်ုပ်တို့ကုမ္ပဏီ၏ ဈေးကွက်နှင့် တရားဝင်ရပ်တည်မှုကို ပြင်းထန်စွာ ထိခိုက်စေနိုင်ကြောင်း မှတ်ထားပေးပါ။

သင်သည် မီဒီယာ သို့မဟုတ် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအသိုက်အဝန်း၏ အဖွဲ့ဝင်ထံမှ စုံစမ်းမေးမြန်းမှုကို လက်ခံရရှိပါက-

- ပြင်ပဆက်သွယ် ဆက်ဆံရေးများထံ Ansell နှင့် ၎င်း၏လုပ်ငန်းယူနစ်များနှင့် ပတ်သက်သော အချက်အလက်များ အတွက် တောင်းဆိုချက်များအား ကိုးကားပါ။
- ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ၊ ဘဏ္ဍာရေး၊ ငွေကြေးဆိုင်ရာနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူ ဆက်ဆံရေးများထံ ပြဌာန်းဥပဒေအရ အကြောင်းကြားခြင်း သို့မဟုတ် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူ မေးမြန်းမှုများနှင့် ဆက်စပ်နေသည့် တောင်းဆိုချက်များအား ကိုးကားပါ။

ဥပဒေဌာန သို့မဟုတ် ကုမ္ပဏီအတွင်းရေးမှူးထံ (ဩစတေးလျစတော့အိတ်ချ်နိုးကို သို့သော်) အာဏာရှိအေဂျင်စီများထံမှ အချက်အလက်များ တောင်းဆိုမှုများအား ကိုးကားပါ။

မီဒီယာ သို့မဟုတ် စိစစ်သူ စုံစမ်းမေးမြန်းမှုများထံ ပြန်လည်တုံ့ပြန်ချက်တစ်စုံတစ်ရာ သည် ကျွန်ုပ်တို့၏ အဆက်မပြတ်ထုတ်ဖော်ချက်မူဝါဒအရ ဖြစ်ရပါမည်။

နိုင်ငံသားကောင်းအဖြစ် ကျွန်ုပ်တို့၏ တာဝန်ဝတ္တရားများ

လူမှုရေးဆိုင်ရာတာဝန်ရှိမှု

Ansell တွင်၊ ကောင်းမွန်က တာဝန်ယူမှုရှိသော ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သည့် နိုင်ငံသားကောင်းပီသမှုသည် ကျွန်ုပ်တို့၏ ဆက်ရှိနေသော လုပ်ငန်းအောင်မြင်မှုတွင် အလွန်အရေးကြီးသည်ဟု ကျွန်ုပ်တို့ယုံကြည်ပါသည်။ ကောင်းမွန်သော ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သည့် နိုင်ငံသားကောင်းပီသမှု၏ ပဓာနကျသောအရာမှာ ကျွန်ုပ်တို့၏ထုတ်ကုန်များကို ပံ့ပိုးပေးသူများသည် ၎င်းတို့၏ ဝန်ထမ်းအားလုံးကို လေးစားသမှုဖြင့် ဆက်ဆံမည်ဖြစ်သည်ဟူသော ကျွန်ုပ်တို့၏ မျှော်မှန်းချက်ဖြစ်ပါသည်။ ပံ့ပိုးသူများသည် ကျွန်ုပ်တို့ထုတ်ကုန်များ၏ ကုန်ထုတ်လုပ်မှုနှင့် ဖြန့်ဝေမှု၊ နှင့် ၎င်းတို့၏ဝန်ဆောင်မှုများကို ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်းရှိ သက်ရောက်သော ဥပဒေများနှင့် စည်းမျဉ်းအားလုံးကို လိုက်နာမည်ဟု ကျွန်ုပ်တို့ မျှော်မှန်းထားပါသည်။

Ansell ထုတ်ကုန်အားလုံး၏ ပံ့ပိုးပေးသူအားလုံးသည် ကျွန်ုပ်တို့၏ ပံ့ပိုးပေးသူ ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းကို လိုက်နာရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထိုပံ့ပိုးပေးသူများသည် Ansell ၏ တောင်းဆိုချက်အရ ဤမူဝါဒနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် ၎င်းတို့၏လိုက်နာမှုကို သရုပ်ပြသရမည်ဖြစ်ကာ စာရင်းစစ်များနှင့် ကိုယ်တိုင်အကဲဖြတ်မှုများနှင့်လည်း စပ်လျဉ်းမည်ဖြစ်ပါသည်။

ကျွန်ုပ်တို့၏ ဝယ်ယူသုံးစွဲသူများစွာသည် ပဋိပက္ခဖြစ်နေသောဒေသများရှိ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များထံ ငွေကြေးထောက်ပံ့ပေးသော တွင်းထွက်ပစ္စည်းများနှင့် သတ္တုများကိုအသုံးပြုမှုအား ကန့်သတ်ထားသော ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေများနှင့် လမ်းညွှန်ချက်များနှင့် သက်ဆိုင်ပါသည်။ ထိုဝယ်ယူသုံးစွဲသူများမှ တောင်းဆိုပြီး Ansell မူဝါဒအရ လိုအပ်သည်မှာ Ansell သည် ဦးစွာ ၎င်းတို့၏စစ်ဖြစ်ကို စစ်ဆေးခြင်းမရှိဘဲ အချို့သော ကုန်ပစ္စည်းအကြမ်းများ၊ သီးခြားသတ္တုအမာများ၊ သံဖြူ၊ ရွှေ သို့မဟုတ် သံကြွပ်တို့ကိုအရင်းခံခြင်းအား ရှောင်ကြဉ်ပါသည်။ ထိုသတ္တုများပါဝင်သော ကုန်ပစ္စည်းအကြမ်းများကို ဝယ်ယူရန်လိုအပ်ပါက၊ ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် ပံ့ပိုးပေးသူများကို သင့်လျော်စွာ စစ်ဆေးကြောင်းသေချာစေရန် Global Sourcing သို့မဟုတ် ဥပဒေဌာနထံ ဆက်သွယ်ပေးပါ။

ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ကာကွယ်ရေး

ကျွန်ုပ်တို့ ကမ္ဘာ့အသိုက်အဝန်း၏ ကောင်းမွန်သော ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သည့် နိုင်ငံသားများအနေဖြင့်၊ ကျွန်ုပ်တို့သည် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ တာဝန်ယူသောအပြုအမူအတိုင်း ပြုမူကာ ထိန်းသိမ်းနိုင်သော အလေ့အကျင့်များကို မြှင့်တင်ရန် ကြိုးစားနေပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ကျွန်ုပ်တို့သည် ကျွန်ုပ်တို့၏အ လုပ်ကိုအုပ်စိုးသော သက်ရောက်သည့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ၊ ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးကင်းရေး ဥပဒေများ၊ စည်းမျဉ်းများနှင့် မူဝါဒများနှင့် ကိုက်ညီရမည် သို့မဟုတ် ကျော်လွန်ရမည်။ သက်ဆိုင်သောစံနှုန်းများကို သိရှိလိုက်နာရန်မှာ သင်၏တာဝန်ဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ပတ်ဝန်းကျင်ရှိကျွန်ုပ်တို့၏ အလေ့အကျင့်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ စိတ်ပူပန်စရာများရှိပါက၊ ထိုအခြေအနေကို ချက်ခြင်း အကြောင်းကြားသင့်ပါသည်။

နိုင်ငံရေးနှင့် ပရဟိတ လုပ်ကိုင်မှုများ

ကျွန်ုပ်တို့နေထိုင် အလုပ်လုပ်ရာ အသိုက်အဝန်းများကို တက်ကြွစွာပံ့ပိုးပေးရန် တိုက်တွန်းအားပေးပါသည်။ သို့ရာတွင် ကျွန်ုပ်တို့သည် ကုမ္ပဏီထံမှ ကြိုတင် ရေးသားအတည်ပြုချက်မပါရှိဘဲ Ansell ၏ ပိုင်ဆိုင်မှု၊ အသုံးအဆောင်များ၊ ရုပ်ဝတ္ထုပိုင်းဆိုင်ရာ ရင်းမြစ်များ သို့မဟုတ် အမည်တို့ကို အသုံးပြုနေစဉ်တွင် အသိုက်အဝန်း၊ စေတနာ့ဝန်ထမ်း သို့မဟုတ် အလှူအတန်း လုပ်ဆောင်ချက်များတွင် ပါဝင်မည်မဟုတ်ပါ။ သင်သည် Ansell ၏ကိုယ်စား ထောက်ပံ့မှုပြုလုပ်ရန် ဆန္ဒရှိပါက၊ လူသားအရင်းအမြစ်ဌာနနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပါ။

ထို့အပြင်၊ Ansell သည် ကိုယ်ရေးကိုယ်တာဆိုင်ရာ နိုင်ငံရေးလုပ်ဆောင်ချက်များတွင် ပါဝင်နိုင်သော ကျွန်ုပ်တို့၏လွတ်လပ်ခွင့်ကို ပံ့ပိုးပေးပါသည်။ သို့ရာတွင်၊ ပူးပေါင်းထားသော နိုင်ငံရေးလုပ်ဆောင်ချက်များကို တင်းကြပ်သောဥပဒေဖြင့် စိုးမိုးထားပါသည်။ Ansell ၏ကိုယ်စား လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်ဟန်တူသည့် နိုင်ငံရေးလုပ်ဆောင်ချက်တစ်စုံတစ်ရာကို ဆောင်ရွက်ခြင်းမပြုမီ လေးစားလိုက်နာရေးအရာရှိသို့မဟုတ် ဥပဒေဌာနထံမှ ကြိုတင်အတည်ပြုချက်ကို လက်ခံရရှိထားရမည်ဖြစ်ကာ၊ Ansell ရန်ပုံငွေများကို နိုင်ငံရေးအရလှူဒါန်းခြင်းများအတွက် အသုံးပြုမည်မဟုတ်ပါ။ ၎င်းတွင် တစ်စုံတစ်ရာသော နိုင်ငံရေးပါတီ သို့မဟုတ် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းထံ တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ သို့မဟုတ် သွယ်ဝိုက်၍ဖြစ်စေ နိုင်ငံရေးထောက်ပံ့ခြင်း ကမ်းမေးရန်အတွက် ရန်ပုံငွေများ သို့မဟုတ် ပိုင်ဆိုင်မှုများကို အသုံးပြုခြင်း ပါဝင်ပါသည်။ Ansell သည် တစ်စုံတစ်ရာသော ကိုယ်ရေးကိုယ်တာဆိုင်ရာ နိုင်ငံရေးထောက်ပံ့မှုများအတွက် သင့်ကို ငွေပြန်လည်ပေးချေမည်မဟုတ်ပါ။

လက်ထိုးမှုများ၊ မသမာကြေးများနှင့် အကျင့်ပျက်ခြစားမှု

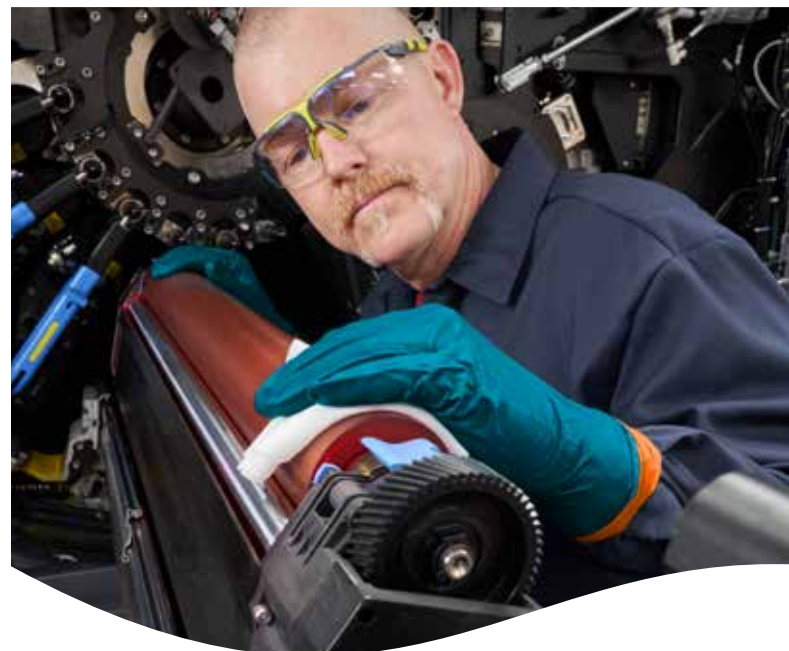

Ansell သည် လက်ထိုးမှုကိုဆန့်ကျင်သည့် ခိုင်မာသောရပ်တည်ချက် ရှိပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ စီးပွားရေးအသိုက်အဝန်းများ၏ တာဝန်ရှိသောအဖွဲ့ဝင်များဖြစ်ရန်၊ ကျွန်ုပ်တို့သည် Ansell ၏ကိုယ်စား လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်နေစဉ်တွင် လက်ထိုးသောပစ္စည်း၊ မသမာကြေး သို့မဟုတ် မသင့်လျော်သောငွေပေးချေမှုများကို မည်သူ့ထံသို့မဆို ပေးခြင်း၊ လက်ခံခြင်း၊ ချေးခြင်း သို့မဟုတ် ကမ်းလှမ်းခြင်းမျိုး လုံးဝ မပြုလုပ်ရပါ။ "လက်ထိုးသောပစ္စည်း" တွင် လက်ခံသူ၏ လုပ်ငန်းဆုံးဖြတ်ချက်များကို လွှဲပြောင်းပေးရန် သို့မဟုတ် လွတ်လပ်သောစီရင်ဆုံးဖြတ်မှုကို ညှိနှိုင်းရန်အတွက် လွှဲပြောင်းနိုင်သော သို့မဟုတ် လွှဲပြောင်းပေးရန်တူသော ပိုက်ဆံ၊ လက်ဆောင်များ၊ ချေးငွေများ သို့မဟုတ် အခြားသော မျက်နှာသာပေးမှုတို့ပါဝင်သည့် တန်ဖိုးရှိသော မည်သည့်အရာမဆို ပါဝင်ပါသည်။ "မသမာကြေး" သည် လုပ်ငန်းစဉ်များ ပြုလုပ်ခြင်း သို့မဟုတ် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်း အတွက် ဆုလာဘ်အနေဖြင့် ပေးပြီးဖြစ်သော သို့မဟုတ် ပေးရန်ဖြစ်သော ပြန်လှန်ပေးအပ်သည့်ငွေပမာဏ ဖြစ်ပါသည်။ မျက်နှာသာပေးသောဆုံးဖြတ်ချက် များကို ရရှိရန်အတွက် လက်ထိုးသောပစ္စည်းများ၊ မသမာကြေးများ သို့မဟုတ် အခြားသော မသင့်လျော်သည့်ငွေပေးချေမှုများကို အစိုးရတာဝန်ရှိသူများ သို့မဟုတ် ဝန်ထမ်းများထံ ပေးခြင်း သို့မဟုတ် ကမ်းလှမ်းခြင်းအား လုံးဝမပြုလုပ်ကြောင်း သေချာစေရမည်။

ကျင့်ဝတ်အရ သို့မဟုတ် ဥပဒေအရ ကျွန်ုပ်တို့ကိုယ်တိုင် လုပ်နိုင်ခြင်းမရှိသော တစ်စုံတစ်ရာကို လုပ်ဆောင်ရန်အတွက် ပြင်ပအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအား ငှားရမ်းမည်မဟုတ်ကြောင်းကို မှတ်ထားရန်မှာလည်း အရေးကြီးပါသည်။ Ansell ၏ကိုယ်စား မသင့်လျော်သောငွေပေးချေမှုပြုလုပ်ရန်၊ သို့မဟုတ် တစ်နည်းအားဖြင့် အကျင့်ပျက်သောလုပ်ရပ်ကိုလုပ်ဆောင်ရန်၊ ကျွန်ုပ်တို့၏စည်းကမ်းနှင့် အကျင့်ပျက်မှုတိုက်ဖျက်ရေးဥပဒေများကို ချိုးဖောက်ရန် ပြင်ပအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုနှင့် ဆက်သွယ်ခြင်း၊ ကျွန်ုပ်တို့သည် ပြင်ပအဖွဲ့အစည်းများအား ဆက်သွယ်ခြင်းမပြုမီတွင် ကျွန်ုပ်တို့၏ အထူးဂရုပြုလုပ်ငန်းစဉ်များကိုသုံးကာ ၎င်းတို့အားလုံးကို ဂရုတစိုက် စစ်ဆေးရပါမည်။ ထို့အပြင်၊ ကျွန်ုပ်တို့သည် သံသယဖြစ်ဖွယ်လုပ်ဆောင်ချက် သို့မဟုတ် ငွေပေးချေမှုတစ်စုံတစ်ရာအတွက် ၎င်းတို့ကို အစဉ်အမြဲစောင့်ကြည့်ရပါမည်။

အကျင့်ပျက်မှုတိုက်ဖျက်ရေးဥပဒေများ

ကျွန်ုပ်တို့သည် အကျင့်ပျက်မှုတိုက်ဖျက်ရေးဥပဒေများ၊ သဘောတူစာချုပ်များနှင့် စည်းမျဉ်းများအားလုံးကို လိုက်နာရပါမည်။ ထိုတားမြစ်မှုများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် အစိုးရတာဝန်ရှိသူများ၏ လက်ထိုးမှုကိုတားမြစ်ပါသည်။ "အစိုးရတာဝန်ရှိသူများ" တွင် အစိုးရဝန်ထမ်းများနှင့် နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ ပါတီတာဝန်ရှိသူများနှင့် အများပြည်သူဆိုင်ရာရုံးအတွက် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများ ပါဝင်နိုင်ပါသည်။ များစွာသော နိုင်ငံများတွင်၊ နိုင်ငံပိုင်အင်တာပရိုက်များ၏ ဝန်ထမ်းများလည်း ပါဝင်နိုင်ပါသည်။ မည်သည့်နေရာတွင် လုပ်ငန်းလုပ်သည်ဖြစ်စေ၊ ဒေသတွင်းဥပဒေ သို့မဟုတ် ဓလေ့ထုံးတမ်းကို ထည့်သွင်းတွက်သည့် အဆိုပါဥပဒေများကို သေချာပေါက် လိုက်နာရပါမည်။ အကျင့်ပျက်မှုတိုက်ဖျက်ရေးဥပဒေများသည် ရှုပ်ထွေးပြီး ထိုဥပဒေများကိုချိုးဖောက်ခြင်း၏ အကျိုးဆက်များမှာ ပြင်းထန်ပါသည်။ ထို့ကဲ့သို့သောအကြောင်းကြောင့်၊ သင်သည် လက်ထိုးမှုအဖြစ် ရှုမြင်နိုင်သော လုပ်ဆောင်ချက်တစ်စုံတစ်ရာကို ရှောင်ကြဉ်သင့်ပါသည်။

ဖြည့်ဆည်းခြင်းအတွက်ပေးသော ငွေပေးချေမှုများမှာ လာဘ်ထိုးမှုများဖြစ်ပါသည်

အချို့သောနေရာများတွင်၊ ပါမစ်များ သို့မဟုတ် ဗီဇာများ ထုတ်ပြန်ခြင်းကဲ့သို့သော ပုံမှန်ဖြစ်သည့် အစိုးရဆိုင်ရာလုပ်ဆောင်ချက်များကို အရှန့်မြင့်စေရန်အတွက် အနည်းငယ်သော၊ ငွေပေးချေမှုများပြုလုပ်ရန် ("ဖြည့်ဆည်းခြင်းအတွက်ပေးသော ငွေပေးချေမှုများ" အဖြစ် သိရှိသည်) မှာ အဖြစ်များသော လုပ်ဆောင်ချက်ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ သို့ရာတွင်၊ ထိုငွေပေးချေမှုများသည် များစွာသော ဥပဒေရေးရာနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ပုံစံများစွာကို မြှင့်တက်စေသောကြောင့် ၎င်းတို့အား Ansell တွင် အမြဲတမ်း တားမြစ်ထားပါသည်။ Ansell သည် "ဖြည့်ဆည်းခြင်းအတွက်ပေးသော ငွေပေးချေမှုများ" နှင့် အခြားသော လာဘ်ထိုးမှုကြားတွင် ခွဲခြားသိမြင်ပေးမည်မဟုတ်ပါ။

အများပြည်သူတင်ဒါများ

Ansell သည် အစိုးရပိုင်းမှ ဝယ်ယူအသုံးပြုသူများထံ ထုတ်ကုန်များကို ပုံမှန်ရောင်းချကာ အများပြည်သူဆိုင်ရာတင်ဒါ၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ် လေလံများ သို့မဟုတ် အဆိုပြုချက်များ တင်သွင်းမည်ဖြစ်ပါသည်။ သင်သည် အများပြည်သူဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် အစိုးရတင်ဒါများတွင် ပါဝင်ပါက၊ သင်သည် အများပြည်သူဆိုင်ရာ တင်ဒါလုပ်ငန်းစဉ်နှင့်ပတ်သက်၍ သက်ဆိုင်သောဥပဒေများနှင့် စည်းမျဉ်းများအားလုံးနှင့် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်ကာ လိုက်နာရပါမည်။ ဥပမာ၊ ထိုစည်းကမ်းများသည် တရားမဝင်သောလုပ်ရပ်များမှတစ်ဆင့် တင်ဒါတွင်ပါဝင်သော အစိုးရတာဝန်ရှိသူများဖြင့် ဆက်သွယ်ဆက်ဆံခြင်းမှနေ၍ သင့်ကို တားမြစ်ထားခြင်းမျိုး ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

ဤနယ်ပယ်နှင့်ပတ်သက်၍ မေးမြန်းလိုသည်များ သို့မဟုတ် စိုးရိမ်ရမှုများ သင့်တွင်ရှိပါက၊ ဥပဒေဌာနထံ ဆက်သွယ်သင့်ပါသည်။

ကုန်သွယ်ရေးထိန်းချုပ်မှုများ

ဂလိုဘယ်ကုမ္ပဏီတစ်ခုအနေဖြင့်၊ ကျွန်ုပ်တို့သည် ကျွန်ုပ်တို့၏ထုတ်ကုန်များကို ကမ္ဘာအနှံ့သို့ ဖြန့်ဝေပေးပို့ပါသည်။ တင်ပို့မှုများ၊ ပြန်လည်တင်ပို့မှုများ သို့မဟုတ် တင်သွင်းမှုများပါဝင်သော ကျွန်ုပ်တို့၏ နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်ရေးလုပ်ဆောင်ချက် ကို စည်းကမ်းသတ်မှတ်ပေးသော သက်ဆိုင်သည့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းအားလုံးကို ဂရုတစိုက်လိုက်နာရန်မှာ အလွန်အရေးကြီးပါသည်။

တင်ပို့မှုများနှင့် တင်သွင်းမှုများ

ထုတ်ကုန်၊ ဝန်ဆောင်မှု၊ နည်းပညာ သို့မဟုတ် အချက်အလက်အနည်းငယ်အား အခြားနိုင်ငံရှိ လူတစ်ဦးထံ ပေးပို့သည့်အခါ တင်ပို့မှုဖြစ်ပေါ်ပါသည်။ နည်းပညာ၊ နည်းပညာဆိုင်ရာအချက်အလက် သို့မဟုတ် ဆော့ဖ်ဝဲကို မည်သည့်ပုံစံဖြင့်ဖြစ်စေ (အချက်အလက်ဖြစ်ပါက နှုတ်ဖြင့်ပြောခြင်းအပါအဝင်) အပြားနိုင်ငံရှိနိုင်ငံသားတစ်ဦးထံ ပေးသည့်အခါတွင်လည်း တင်ပို့မှုဖြစ်ပေါ်ပါသည်။ တင်ပို့မှုလုပ်ဆောင်ချက်တွင် ပါဝင်ခြင်းမပြုမီ၊ သင်သည် ပေးပို့မည့်နေရာနှင့် လက်ခံသူ၏ အရည်အချင်းပြည့်မီမှုကို စစ်ဆေးရပါမည်။ သင်သည် လိုအပ်သောလိုင်စင်များနှင့် ပါမစ်များအားလုံးကို ရယူရမည်ဖြစ်ကာ သင့်လျော်သောတာဝန်အားလုံးအတွက် ပေးချေရပါမည်။

တင်ပို့မှုလုပ်ဆောင်ချက် သို့မဟုတ် နိုင်ငံရပ်ခြား သို့မဟုတ် ပြင်ပရင်းမြစ်ထံမှ အခြားသောနိုင်ငံအတွင်းသို့ ကျွန်ုပ်တို့ဝယ်ယူလာသော ကုန်စည်များနှင့်

ဝန်ဆောင်မှုများကို ယူဆောင်လာခြင်းသည်လည်း များစွာသော ဥပဒေများနှင့် စည်းမျဉ်းများနှင့် သက်ဆိုင်ပါသည်။ အတိအကျပြောရလျှင်၊ ဤလုပ်ဆောင်ချက်တွင် ငွေပေးချေမှုဆိုင်ရာ အခွန်အခများသာမက အချို့သောတင်ပြချက်များ တင်ပြခြင်းတို့ လိုအပ်ပါသည်။

ကုန်သွယ်မှု ထိန်းချုပ်ရေးဥပဒေများနှင့် စည်းမျဉ်းများကို ချိုးဖောက်ခြင်းအတွက် အကျိုးဆက်များသည် ကုမ္ပဏီဖြစ်သော Ansell သာမက ပါဝင်သောတစ်ဦးချင်းစီအတွက်ပါ ပြင်းထန်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ဤအရာ သို့မဟုတ် အခြားသော ကုန်သွယ်မှု ထိန်းချုပ်ရေးမူဝါဒများနှင့်ပတ်သက်၍ မေးမြန်းလိုသည်များရှိပါက၊ ဥပဒေဌာနနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပေးပါ။

ပိတ်ဆို့မှုများနှင့် သပိတ်မှောက်မှုများ

လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်သည့်နေရာကို ထည့်တွက်ခြင်းမရှိဘဲ၊ ကျွန်ုပ်တို့သည် ကျွန်ုပ်တို့၏ လုပ်ဆောင်ချက်များတွင် သက်ရောက်သော စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုများနှင့် ကုန်သွယ်ရေးပိတ်ဆို့မှုများကို လိုက်နာရပါမည်။ နောက်ထပ် နိုင်ငံခြားမှဝါဒနှင့် အမျိုးသားလုံခြုံရေး ရည်ရွယ်ချက်များဖြင့် နိုင်ငံများမှ ထိပ်တံဆို့မှုများကို မကြာခဏအသုံးပြုပါသည်။ လုပ်ငန်းသည် သက်ရောက်သော ပိတ်ဆို့မှုနှင့် ကုန်သွယ်ရေး ပိတ်ဆို့မှုပရိုဂရမ်များကို လိုက်နာခြင်းရှိမရှိမသေချာပါက၊ သင်သည် ဥပဒေဌာနနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးသင့်ပါသည်။

ထို့အပြင်၊ များစွာသောနိုင်ငံများတွင် ပိတ်ဆို့မှုမရှိသော နိုင်ငံတကာသပိတ်မှောက်မှုတွင် ပါဝင်ခြင်း သို့မဟုတ် ပူးပေါင်းခြင်းမှ ကုမ္ပဏီများကိုတားမြစ်ထားသော ဥပဒေများကို နိုင်ငံများတွင် ပြဌာန်းထားပါသည်။ သက်ဆိုင်ရာ သပိတ်မှောက်မှုဆန့်ကျင်ရေးဥပဒေ အားလုံးကို လိုက်နာရန်မှာ Ansell ၏မူဝါဒဖြစ်ပါသည်။

သင်သည် သပိတ်မှောက်မှု သို့မဟုတ် ကုန်သွယ်ရေးပိတ်ဆို့မှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ တောင်းဆိုချက် သို့မဟုတ် အခြားသော ဆက်သွယ်မှုပုံစံတစ်မျိုးကို လက်ခံရရှိသည်ဟုယုံကြည်ပါက၊ ဥပဒေဌာနထံ ထိုအခြေအနေကို ချက်ခြင်းအကြောင်းကြားသင့်ပါသည်။

ကျွန်ုပ်တို့၏စည်းကမ်း၏ ချန်လှပ်မှုများ

ကျွန်ုပ်တို့၏စည်းကမ်းတွင်ပါဝင်သောဘာသာစကားကို Ansell Limited ၏ ဒါရိုက်တာများဘုတ်အဖွဲ့မှ အချိန်မရွေး ပြန်လည်ပြင်ဆင်၊ ပြောင်းလဲ သို့မဟုတ် မွမ်းမံမည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင်၊ ဘုတ်အဖွဲ့သည် ဤစာရွက်စာတမ်း၌ပါဝင်သော အချက်အလက်များ၏ နောက်ဆုံးဘာသာပြန်ဆိုမှုအတွက် တာဝန်ရှိပါသည်။ ဒါရိုက်တာများနှင့် အမှုဆောင်အရာရှိများအတွက် ဤစည်းကမ်းတွင် ချန်လှပ်မှုများ သို့မဟုတ် ခြွင်းချက်များကို Ansell Limited ၏ ဒါရိုက်တာများဘုတ်အဖွဲ့ ဥက္ကဋ္ဌမှသာ စာဖြင့်ရေးသား၍ ပြုလုပ်ပါမည်။ အခြားသော ချန်လှပ်မှုများ သို့မဟုတ် ခြွင်းချက်များကို အမှုဆောင်အရာရှိချုပ်နှင့် အထွေထွေအတိုင်ပင်ခံတို့မှ ပူးပေါင်းကာ ပြုလုပ်မည်ဖြစ်ပါသည်။ စည်းမျဉ်း သို့မဟုတ် ဥပဒေအရ လိုအပ်သည့်အခါ ချန်လှပ်မှုများနှင့် ခြွင်းချက်များအားလုံးကို ချက်ခြင်း ထုတ်ဖော်ပြသမည်ဖြစ်ပါသည်။

HyFlex® **GAMMEX®** **AlphaTec®** **MICRO⊕FLEX®**

Ansell® နှင့် ™ တို့သည် Ansell လီမိတက် သို့မဟုတ် ၎င်း၏လက်အောက်ခံကုမ္ပဏီတစ်ခုခုမှ ပိုင်ဆိုင်သော ကုန်သွယ်မှုအမှတ်အသားများ ဖြစ်ပါသည်။ © 2019 Ansell လီမိတက်။ မူပိုင်ခွင့်အားလုံး လက်ဝယ်ရှိသည်။

အမျိုးသားလုံခြုံရေးနှင့် ထောက်လှမ်းရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားနှင့် အမျိုးသားလုံခြုံရေးကို
ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရာတွင် ထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့အစည်းများ၏ အခန်းကဏ္ဍမှာ
လွန်စွာအရေးကြီးပါသည်။ နိုင်ငံတကာအကြမ်းဖက်အဖွဲ့အစည်းများ ပြည်တွင်းသို့
စိမ့်ဝင်စီးဆင်းမှု၊ ပြည်ပနိုင်ငံများ၏ ကြားဝင်နှောင့်ယှက်မှုနှင့် ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေး
ထိန်းသိမ်းမှုတို့ကို ကောင်းစွာထိန်းသိမ်းကြပ်မတ်နိုင်ရန်မှာ
ထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့အစည်းများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်၊ လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့်
ယင်းလုပ်ပိုင်ခွင့်များကို အပြန်အလှန်ထိန်းကျောင်းစောင့်ကြည့် တည့်မတ်မည့်ဥပဒေ၊
နည်းဥပဒေနှင့် အဖွဲ့အစည်းများ ခိုင်မာအားကောင်းရန် လိုအပ်ပါသည်။ ယနေ့ခေတ်
မြန်မာနိုင်ငံ၏လုံခြုံရေးပြဿနာများမှာ
ထောက်လှမ်းရေးယန္တရားအားနည်းမှုနှင့်ထောက်လှမ်းရေးစက်ဝန်း (Intelligence
Cycle) ၏ အဆင့်ဆင့်တွင် မှားယွင်းတိမ်းချော်မှုများ ရှိနေသောကြောင့်ဖြစ်သည်။

မြန်မာ့ထောက်လှမ်းရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ခေတ်သစ်ထောက်လှမ်းရေးသမိုင်းတွင်
ထောက်လှမ်းရေးယန္တရားကြီးတစ်ခုလုံး ဖြုတ်ထုတ်ပစ်ပယ်ခံရခြင်းမျိုး ၁၉၆၄ ခုနှစ်တွင်
တစ်ကြိမ်၊ ၁၉၈၄ တွင် တစ်ကြိမ်၊ ၂၀၀၄ တွင် တစ်ကြိမ် ကြုံခဲ့ရပါသည်။

၁၉၆၄ အပြောင်းအလဲ

၁၉၆၄ ခုနှစ်တွင် ထောက်လှမ်းရေးအရာရှိ ဗိုလ်ကြီး ကျော်စွာမြင့်၏
ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်းအားလုပ်ကြံရန်အကြံအစည်ကို တပ်မတော်ကသိရှိပြီး
ထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့အစည်းကို အကြီးစားပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ လုပ်ခဲ့သည်။
ဗိုလ်ကြီးကျော်စွာမြင့်မှာ အင်္ဂလိပ်ကျောင်းတွင် Johnny Lears အမည်ကို သုံးသည်။
ဖခင်မှာ ဥရောပနိုင်ငံသားတစ်ဦးဖြစ်ပြီး မိခင်မှာ ကရင်ဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။
ခရစ်ယာန်ဘာသာကိုးကွယ်သူဖြစ်ပြီး ဘာသာရေးကိုင်းရှိုင်းသူတစ်ဦးဖြစ်သည်။
စာရေးသူမြင်ဖူးသော ပုံအရဆိုလျှင် အရပ်အမောင်းကောင်းကောင်း၊ အသားဖြူဖြူနှင့်
သန့်ပြန့်ရည်မွန်သူတစ်ဦးဖြစ်သည်။ သူသည် ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်းကတော် ဒေါ်ခင်မေသန်း၏
သဘောကျခြင်းကိုခံရကြောင်းနှင့် ဒေါ်ခင်မေသန်းဘယ်သွားသွား
ဗိုလ်ကြီးကျော်စွာမြင့်ကို ခေါ်သွားလေ့ရှိကြောင်း ထိုစဉ်က တပ်မတော်အသိုင်းအဝိုင်းမှ
လူပုဂ္ဂိုလ်များက အမြဲပြောလေ့ရှိသည်။

၎င်းမှာ ဗိုလ်မှူးကြီးလွင် (နှုတ်ခမ်းမွေးလွင်) ထောက်ခံချက်ဖြင့်
ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်းနားရောက်ခဲ့သူဖြစ်ပြီး ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်း
နိုင်ငံခြားခရီးစဉ်တော်တော်များများတွင်လည်း လိုက်ပါဖူးသူဖြစ်သည်။
ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်းအပေါ် မုန်းတီးမှုမှာ ၎င်း၏ဆွေမျိုးများပိုင်ဆိုင်သော မန္တလေးမှ
လုပ်ငန်းအချို့မှာ ပြည်သူပိုင်သိမ်းခံရခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။
၎င်းတက်ခဲ့သော မန္တလေးမှ စိန့်ပီတာကျောင်းမှာလည်း
ပြည်သူပိုင်သိမ်းခံရခဲ့သည်ဟုဆိုသည်။ (အချို့ကလည်း ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်း၏
ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များနှင့် Church ကျောင်းများကို
ဖိနှိပ်သည်ဟုခံစားရသောကြောင့်ဟု ဆိုပါသည်။ ၎င်း၏ သမိုင်းအသေးစိတ်ကို

သိလို့သိငြား ဗိုလ်ကြီးကျော်စွာမြင့်၏သားနှင့်ဆက်သွယ်ရန် ကြိုးစားခဲ့သော်လည်း
ယခုဆောင်းပါးရေးချိန်အထိအဆက်အသွယ် (ပြန်စာ) မရရှိခဲ့ပါ။)

ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်းအားလုပ်ကြံရန် အကြံအစည် အကောင်အထည်မဖော်ရသေးခင်
နိုင်ငံတော်က အချိန်မီသိရှိသွားချိန်တွင် ဗိုလ်ကြီးကျော်စွာမြင့်လည်း
တောခိုသွားခဲ့ပါသည်။ နောက်ပိုင်း မြန်မာထိုင်းနယ်စပ်မှတစ်ဆင့် သြစတြေးလျနိုင်ငံသို့
ဆက်လက်ရွှေ့ပြောင်းခဲ့ပြီး ထိုနိုင်ငံ၌ပင် ဆုံးပါးသွားခဲ့ပါသည်။
(အချို့သောလေ့လာသူများက ဗိုလ်ကြီးကျော်စွာမြင့်မှာ ပြည်ပနိုင်ငံတစ်ခုအား
နိုင်ငံတော်လျှို့ဝှက်ချက်များ ရောင်းစားခဲ့ပြီး
ထောက်လှမ်းရေးအချင်းချင်းတိုင်ကြားမှုကြောင့် နောက်ဆုံး
တပ်ပြေးဘဝရောက်ခဲ့ရသည်ဟု ဆိုကြသူများလည်းရှိသည်။)
ထောက်လှမ်းရေးအကြီးအကဲတစ်ဦး တောခိုသွားခြင်းမှာ
ထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအတွက်
များစွာရုပ်ဆိုးအကျဉ်းတန်သောကိစ္စဖြစ်ရာ ထိုစဉ် ထောက်လှမ်းရေးညွှန်မှူး
ဗိုလ်မှူးကြီးလွင်ကို ဂျာမဏီနိုင်ငံသို့ သံအမတ်ကြီးအဖြစ်
ပြောင်းရွှေ့တာဝန်ထမ်းဆောင်စေခဲ့ပြီး ဗိုလ်မှူး ချာလီသိန်းဆွေ၊
ဗိုလ်ကြီးတိုက်သိမ်းမောင်နှင့် ဗိုလ်မှူးမြသွင်တို့ကို အရပ်ဘက်
ပြောင်းရွှေ့တာဝန်ထမ်းဆောင်စေခဲ့ပါသည်။ ဗိုလ်ကြီး
ကျော်စွာမြင့်မိသားစုဝင်များကိုလည်း အရေးယူခဲ့ပြီး ၎င်းကို
လက်ရှိရာထူးထိရောက်လာအောင်လုပ်ရာတွင် လုံခြုံရေးစစ်ဆေးမှုအဆင့်ဆင့် Vetting
လုပ်သူများကိုပါ ခေါ်ယူစစ်ဆေးခဲ့သည်ဟုလည်း ပြောကြပါ သည်။ သို့သော် ၁၉၆၄
ထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့အစည်းများ အရေးယူမှုတွင် ဖမ်းဆီးခံရသူ လူဦးရေမှာ ၁၉၈၄ နှင့်
၂၀၀၄ ခုနှစ် အရေးယူမှုတို့လောက် မများပေ။

၁၉၈၄ အပြောင်းအလဲ

နောင်အနှစ် နှစ်ဆယ်အကြာ ၁၉၈၄ ခုနှစ် လမ်းစဉ်ပါတီခေတ်
ထောက်လှမ်းရေးအပြောင်းအလဲမှာ ထိုစဉ်က ထောက်လှမ်းရေးညွှန်ကြားရေးမှူး

ဗိုလ်မှူးကြီးတင်ဦး (မျက်မှန်တင်ဦး) အား အရေးယူခြင်းမှစသည်။ မျက်မှန်တင်ဦးမှာ မွန်တိုင်းရင်းသား၊ မုဒုံသားဖြစ်သည်။ အရပ်ရှည်သောကြောင့်လည်း သူ့ကို လောရှည်ဟုလည်း ခေါ်ကြသည်။ အသက် ၁၅ နှစ်အရွယ်တွက် အသက် ၁၈ နှစ်ဟူညာကာ တပ်မတော်ထဲသို့ ဝင်လာခဲ့ပြီး ရှည်လျားသောအရပ်ကြောင့် ၁၈ နှစ်ဆိုသည်ကို သံသယမရှိခဲ့ကြပေ။ ဗိုလ်နေဝင်းနှင့် ဂျပန်တပ်များနှင့် ပြန်အလာ မုဒုံတွင် ဆုံတွေ့ခဲ့သည်ဟု ဆိုကြသည်။ လုံခြုံရေးသတိကြီးသော ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်းက ၁၉၅၈ အိမ်စောင့်အစိုးရတက်လာချိန်တွင် အဓိကလုပ်ဆောင်ခဲ့သောအရာမှာ တပ်မတော်ထောက်လှမ်းရေးစနစ်ကို တည်ထောင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ လန်ဒန်ရဲတပ်ဖွဲ့၏ CID ဌာန၊ MI6 နှင့် ပို၍လျှို့ဝှက်သော Shetmead ထောက်လှမ်းရေးကျောင်းတို့ထိ ထောက်လှမ်းရေးအရာရှိများ စေလွှတ်သင်တန်းတက်စေခဲ့ သည်။ မျက်မှန်တင်ဦးအား CID နှင့် အင်္ဂလန်တို့တွင် ထောက်လှမ်းရေးနှင့် ရဲလုပ်ငန်းပညာများ လေ့လာရန်လည်း စေလွှတ်ခဲ့သည်။ တခြားတစ်ဖက်တွင် ဗိုလ်မှူးချုပ်မောင်မောင်ကလည်း CID ထောက်လှမ်းရေးသင်တန်းများ တက်ရောက်ခြင်း၊ ပြည်တွင်း၌ CID အရာရှိများခေါ်ယူကာ ထောက်လှမ်းရေးသင်တန်းများစီစဉ်ဖြစ်သည်။ ဒုတိယအသုတ်သင်တန်းစီစဉ်ချိန်တွင် သီးခြားထောက်လှမ်းရေးဌာနတစ်ခု စင်ပြိုင်ထောင်လာသည်ဟု ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်းကယူဆကာ ဗိုလ်မှူးချုပ်မောင်မောင်အား တာဝန်မှ အနားပေးခဲ့သည်။ ဗိုလ်မှူးချုပ်မောင်မောင် ရာထူးမှ ဖယ်ရှားခံရချိန်တွင် မျက်မှန်တင်ဦး ပို၍နေရာရလာခဲ့သည်။ နောင်ပိုင်းတွင် ဗိုလ်မှူးချုပ်ရာထူးအဖြစ် တိုးမြှင့်ပေးခြင်းခံရသလို လမ်းစဉ်ပါတီတွင်လည်း တွဲဖက်အတွင်းရေးမှူးဖြစ်လာသည်။ ရတနာနတ်မယ်နှင့် ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်း၏နာမည် များစွာထိခိုက်ခဲ့ရာ ၎င်းနေရာကိုဆက်ခံရန် ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်းကိုယ်တိုင်က ရွေးထားခဲ့သူဖြစ်သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် တပ်မတော်၏အရေးပါသောရာထူးနေရာများတွင်း မျက်မှန်တင်ဦးက ၎င်းစိတ်ကြိုက်လူများကို ရွေးချယ်နေရာပေးခဲ့သည်။ ဒါကိုပဲ ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်းက အလိုမကျဖြစ်၍လားမသိ မျက်မှန်တင်ဦးအား တပ်မတော်ဘတ်ဂျက်အလွဲသုံးစားလုပ်မှုဖြင့် အရေးယူရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။

မျက်မှန်တင်ဦးခန့်အပ်ခဲ့သော အကြီးတန်းအရာရှိများအားလုံးကိုလည်း တာဝန်မှ အနားပေးခဲ့သည်။

ထိုကာလတွင် Intelligence Failure ဟုသတ်မှတ်သော လုံခြုံရေးစည်းပေါက်မှုကိစ္စကြီးတစ်ခုဖြစ်ခဲ့သည်။ ၎င်းမှာ တောင်ကိုရီးယားသမ္မတ ချန်ထူးဟွမ်အား မြောက်ကိုရီးယားအေးဂျင့်သုံးဦးက အာဇာနည်ကုန်းတွင် ဗုံးဖောက်ခွဲလုပ်ကြံမှုဖြစ်သည်။

Rangoon Bombing

၁၉၈၃ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၉ ရက် နေ့လယ်တွင်ဖြစ်သည်။
တောင်ကိုရီးယားသမ္မတနှင့် ဝန်ကြီးအဖွဲ့သည် လမ်းစဉ်ပါတီအစိုးရအဖွဲ့နှင့်တွေ့ဆုံပြီး နှစ်နိုင်ငံကြား စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်အတွက် အလည်အပတ်ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က နိုင်ငံတော်ဧည့်သည်များလာလျှင် ရွှေတိဂုံဘုရားနှင့် အာဇာနည်ကုန်းကို လိုက်လံပို့ဆောင်ပြသလေ့ရှိသည်။
တောင်ကိုရီးယားခရီးစဉ်မတိုင်ခင်တွင်လည်း မြောက်ကိုရီးယားကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ရောက်ရှိလာခဲ့ပြီး ရွှေတိဂုံဘုရား၊ အာဇာနည်ကုန်းနှင့် အမျိုးသားပြတိုက်တို့ကို လိုက်လံပို့ဆောင်ခဲ့ရာ တောင်ကိုရီးယားသမ္မတနှင့်အဖွဲ့လာလျှင်လည်း ယင်းအစီအစဉ်အတိုင်းလိုက်ပို့မည်ဟု အပိုင်တွက်ကာ အာဇာနည်ကုန်းတွင် ဖောက်ခွဲလုပ်ကြံရန် စီစဉ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။
ကံကောင်းချင်သော တောင်ကိုရီးယားသမ္မတမှာ အာဇာနည်ကုန်းသို့မသွားခင် ဝင်ဒါမီယာရှိ သမ္မတကြီးဦးစန်းယုအိမ် ဝင်ရောက်နှုတ်ဆက်သည်။
သမ္မတကြီးအားနှုတ်ဆက်ပြီး ပြန်အထွက်တွင် ခြံထဲရှိ နှင်းဆီပန်းများကို တောင်ကိုရီးယားသမ္မတကတော်ကမြင်ကာ သဘောကျကြောင်းပြောသဖြင့် သမ္မတကြီးဦးစန်းယုက တစ်ခါတည်းခူး၍ထည့်ပေးဖို့လုပ်သည်။ ထိုအချိန်တွင် ကပ်ကြေးခပ်တုံးတုံးဖြင့် ပန်းများခူးနေရသည်ဟုဆိုသည်။ ထိုပန်းခူးနေချိန် အချိန်ငါးမိနစ်ခန့်လေးက သမ္မတကြီးနှင့် သမ္မတကတော်တို့၏အသက်ကို ကယ်သွားခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။ တစ်ဖက်မှာလည်း ခရာမှုတ်စစ်သည်တစ်ဦးက အာဇာနည်ကုန်းမလာခင် အိမ်တွင်ကြိုတင်၍ ခရာစမ်းမှုတ်ကြည့်ရာ ခရာထဲတွင်

ပိုးကောင်တစ်ကောင်ဝင်နေသဖြင့် မှုတ်လို့မရ။ ထို့ကြောင့် မနက်ခင်း
အာဇာနည်ကုန်းရောက်ချိန်တွင် ခရာအားသန့်စင်ပြီး အထက်လူကြီးအားခွင့်တောင်းကာ
တောင်ကိုရိုးယားသမ္မတ မရောက်ရှိသေးသော်လည်း ခရာကို
စမ်းမှုတ်ကြည့်ချင်သည်ဟုခွင့်တောင်းပြီး ခရာမှုတ်လိုက်သည်။ တကယ်တော့
သမ္မတကြီးလာမှုတ်ရမည့်ခရာကို စမ်းသပ်မှုတ်ကြည့်ချိန်တွင်
တောင်ကိုရိုးယားသမ္မတအား လုပ်ကြံရန်ရောက်ရှိနေသော
မြောက်ကိုရိုးယားအေးဂျင့်များက သမ္မတကြီးရောက်ရှိပြီထင်ပြီး
ဖောက်ခွဲခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ နှင်းဆီပန်းလေးအချို့နှင့် ခရာထဲက ပိုးကောင်လေးက
တောင်ကိုရိုးယားသမ္မတအသက်ကို ကယ်သွားခြင်းဖြစ်သည်။
(ဤအကြောင်းအသေးစိတ်ကို ဦးဝင်းထိန်ရေးသော 'ပိုးကောင်လေးတစ်ကောင်နှင့်
နှင်းဆီတစ်ပွင့်' ဆောင်းပါးတွင် လေ့လာနိုင်သည်)။

ယင်းအဖြစ်အပျက်သည် နောင်အနှစ်သုံးဆယ်အကြာ အမေရိကန်သမ္မတ အိုဘားမား
မြန်မာနိုင်ငံလာချိန်ထိ အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ အိုဘားမား
မြန်မာနိုင်ငံလာချိန်တွင် ဖြစ်လာနိုင်ခြေရှိသော တိုက်ခိုက်မှုများကို သုံးသပ်ရာတွင် ၁၉၈၃
ခုနှစ် တောင်ကိုရိုးယားသမ္မတအားလုပ်ကြံရန် ကြိုးစားမှုမျိုးဖြစ်မလာရန်
လုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်းများက သတိထားထည့်သွင်းစဉ်းစားခဲ့ကြသည်ဟု
နီးစပ်သူမိတ်ဆွေအချို့က ပြန်ပြောပြဖူးသည်။ လုပ်ကြံမှုအပြီး ဆယ်ရက်အကြာတွင်
ယင်းလုပ်ကြံမှုအဖြစ်အပျက်ကို CID မှ အစီရင်ခံစာတစ်ခုနှင့် လျှို့ဝှက်ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။
ထိုအစီရင်ခံစာတွင် လုပ်ကြံသူများထံမှ ဖြောင့်ချက်မကြားရသေးသော်လည်း CID
အနေနှင့် ယင်းတိုက်ခိုက်မှုတွင် အသုံးပြုသွားသောလက်နက်များမှာ ယခင်က
မြောက်ကိုရိုးယားအေးဂျင့်များလုပ်ခဲ့ဖူးသော လုပ်ကြံမှုများတွင်အသုံးပြုခဲ့သည့်
လက်နက်များနှင့်တူသည်ဟု ယူဆရကြောင်း၊ ချွမ်ထူးဟွမ်မရောက်ခင်နှစ်လခန့်က
မြောက်ကိုရိုးယားကိုယ်စားလှယ် အဖွဲ့လာရောက်ပြီး အာဇာနည်ကုန်းသို့
လည်ပတ်သွားခဲ့ကြောင်း၊ ယင်းတိုက်ခိုက်မှုမတိုင်ခင် စက်တင်ဘာလ ၁၇ ရက်နေ့မှ ၂၃
ရက်နေ့အထိ ရန်ကုန်မြစ်တွင် မြောက်ကိုရိုးယားသင်္ဘောတစ်စင်း ဆိုက်ရောက်ခဲ့ပြီး
မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အကူအညီပစ္စည်းများ ပေးသွားကြောင်း၊
ဖောက်ခွဲမှုဦးဆောင်မည့်သူများကို ထိုသင်္ဘောဖြင့်ခေါ်လာပြီး

ထားသွားခြင်းဖြစ်နိုင်ကြောင်း၊ CID ၏လေ့လာချက်များအရ
မြောက်ကိုရီးယားအေးဂျင့်များလုပ်ခဲ့သော လုပ်ကြံမှုတိုင်းတွင် ယခုကဲ့သို့ပင်
သုံးယောက်တစ်ဖွဲ့ဖြင့် လာသည်ကများကြောင်း၊ ယခင်လုပ်ကြံမှုများတွင်လည်း
အဖမ်းခံရလျှင် ခုခံရန်ယူဆောင်လာသော လက်ပစ်ဗုံးများမိခဲ့ကြောင်း၊
မြန်မာအာဏာပိုင်များကလည်း မြောက်ကိုရီးယားလက်ချက်ဟု ယူဆနေကြကြောင်းနှင့်
၎င်းတို့ယူဆချက်မှန်သည်ဟု CID က ထင်မြင်ကြောင်း၊ ပြည်တွင်း
လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းအများအပေါ် သံသယရှိရန်မလိုကြောင်း၊ KNU
အနေနှင့်လည်း သူတို့လက်ချက်မဟုတ်ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ကြောင်း အစီရင်ခံ
တင်ပြခဲ့သည်။

ယခုလုပ်ကြံမှုတွင် ထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့အနေနှင့် တာဝန်ရှိသည်ဟု အကြီးအကဲများက
ယူဆကြသည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံတကာတွင် ထောက်လှမ်းရေးကျရုံးမှုများဖြစ်ပေါ်လျှင်
ထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့အစည်းများအား ပြန်လည်သုံးသပ်ရေးကော်မတီဖွဲ့သကဲ့သို့
ကော်မတီတစ်ရပ်ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ကော်မတီခေါင်းဆောင်မှာ ဗိုလ်ချုပ်ကြီး
ကျော်ထင်ဖြစ်ပြီး အဖွဲ့ဝင်အနေနှင့် ဦးမောင်မောင်နှင့် သူရဦးထွန်းတင်တို့
ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။ ယင်းကော်မတီအနေနှင့် ထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့အစည်းကြီးတစ်ခု
လုံးသုံးသပ်ခြင်းအလုပ်ကိုမလုပ်ခဲ့ဘဲ ၎င်းတို့အမြင်အရ တာဝန်ရှိသူဟု
ယူဆရသူအားလုံးကို အပြစ်ပေးအရေးယူခြင်းများကိုသာ လုပ်ခဲ့ပါသည်။
ပြင်တွင်းတင်မက ပြင်ပတွင်တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသူများကအစ
ပါဝင်သည်ဟုဆိုသည်။ ဒုတိယအကြိမ်ထောက်လှမ်းရေးရုံခါသည့်
အဖြစ်အပျက်ဖြစ်သည်။ ဖောက်ခွဲမှုဖြစ်ချိန်တွင် DSA အပတ်စဉ်တစ်မှ
ဗိုလ်မှူးကြီးအောင်ကိုးမှာ ထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့ညွှန်မှူးဖြစ်ပြီး
ယခုအဖြစ်အပျက်ကြောင့် လပိုင်းလောက်သာလုပ်ခဲ့ရပြီး အမေရိကန်နိုင်ငံသို့
စစ်သံမှူးအနေနှင့်စေလွှတ်ခြင်းခံခဲ့ရသည်။ ၎င်း၏နေရာတွင် အစားထိုးခံခဲ့ရသူကတော့
ဗိုလ်ချုပ်ခင်ညွန့်ဖြစ်သည်။

၂၀၀၄ ခုနှစ် ထောက်လှမ်းရေးအပြောင်းအလဲအား အသေးစိတ်မရေးတော့ပါ။
အားလုံးသိထားကြသည့်အတိုင်း ထောက်လှမ်းရေးတန်ခိုးထွားလာခြင်းကြောင့်

တပ်မတော်ကိုယ်တိုင်ကပင် စိုးရိမ်လာရသည်အထိ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ကက (ကြည်း) ၏ တပ်ရင်းမှူး၊ ဗျူဟာမှူးတို့ကို ကက (လှမ်း) ၏ တပ်ကြပ်ကြီးလောက်အဆင့်က ဂရုမစိုက်၊ မောက်မာစွာဆက်ဆံကြပြီး ကက (ကြည်း) ထက်ပင် တန်ခိုးထွားခဲ့ခြင်းနှင့် နိုင်ငံရေးတတ်ကြွလှုပ်ရှားသူများအပေါ်တွင်လည်း ကြမ်းကြမ်းတမ်းတမ်းကိုင်တွယ်ခဲ့ခြင်းများကြောင့် နာမည်ဆိုးဖြင့်ကြော်ကြားခဲ့ရာမှ ၂၀၀၄ ခုနှစ်တွင် လုံးဝဖျက်သိမ်းခံခဲ့ရသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့သော ထောက်လှမ်းရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုတိုင်းသည် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုဆိုသည်ထက် မိမိတန်ခိုးအာဏာအား ခြေရာတိုင်းလာနိုင်မည့်ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် ၎င်းပုဂ္ဂိုလ်နှင့် စပ်ဆက်သည့် လူတိုင်းကို တာဝန်မှ အနားပေးခဲ့ခြင်းသာဖြစ်သည်။ ၂၀၀၄ ခုနှစ် အပြောင်းအလဲတွင်တော့ ထောက်လှမ်းရေး Institution ကြီးတစ်ခုလုံးအား ဖြိုချဖျက်ဆီးပစ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ရာ ကျွမ်းကျင်မှုများ၊ လူစွမ်းအားအရင်းအမြစ်များစွာ ဆုံးရှုံးခဲ့သည်။ နှစ်ပေါင်းများစွာ မွမ်းမံအသက်သွင်းခဲ့သော National Intelligence Bureau ကိုလည်း ဖျက်သိမ်းခဲ့ပါသည်။ ၂၀၀၄ ထောက်လှမ်းရေးဖျက်သိမ်းမှုအပြီး ပြန်လည်အသက်သွင်းခဲ့သော 'စရဖ' မှာ လုပ်ငန်းအတွေ့အကြုံနှင့် သက်တမ်းအားဖြင့် နုနယ်သေးသည်ဖြစ်ရာ အောက်ခြေလုပ်ငန်းဆောင်တာများတွင် ပို၍စီနီယာကျသော SB နှင့် စသုံးလုံးထံမှပင် ပြန်လည်သင်ယူနေသည့် အခြေအနေဖြစ်သည်။

ယခုလ ၁၅ရက်နေ့ကဖြစ်ခဲ့သော DSTA တိုက်ခိုက်မှု၊ ရခိုင်ပြည်နယ်မှ ရဲစခန်းများအား အာဆာအဖွဲ့မှ ရာနှင့်ချီသော လူထုကို စည်းရုံးတိုက်ခိုက်နိုင်မှုတို့မှာ ထောက်လှမ်းရေးစနစ်ယိုယွင်းကျရှုံးမှု (Intelligence Failure) ကြောင့် ဖြစ်ရခြင်းဖြစ်သည်။ လွန်ခဲ့သော ၂ နှစ်ခန့်က ARSA တိုက်ခိုက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်လာတော့မည်ကို နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းအချို့မှ ကြိုတင်သိရှိနေခဲ့သော်လည်း ထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့အစည်းများအနေနှင့် သိရှိခဲ့ပုံမရပေ။ ခက်ခဲသောသတင်းကောက်ယူမှုများကိုမဆိုနှင့် Open Source ဟုခေါ်သည့် လူတိုင်းလက်လှမ်းမီနိုင်သည့် သုတေသီများ၊ နိုင်ငံရေးသုံးသပ်သူ သတင်းစာဆရာများ အသင့်ရေးသားထားသော သတင်းများကိုပင် သုံးသပ်ရန်ပျက်ကွက် (Failure to

Assess) ခဲ့သည်များကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ ဥပမာ - ရခိုင်ကိစ္စမဖြစ်ခင်တွင် ICG အစီရင်ခံစာမှ ထိုတိုက်ခိုက်မှုဖြစ်လာနိုင်ကြောင်းကို ကြိုတင်သတိပေးခဲ့ခြင်းကို ထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့အစည်းများ သတိမမူခဲ့ခြင်းနှင့် ဖုန်ကြားရှင်အနေနှင့် ကိုးကန့်ဒေသကို ပြန်လည်တိုက်ယူဖို့ရှိကြောင်း နှပ်ကြောင်းပေး၍ တရုတ်မီဒီယာတစ်ခုအား ဖြေကြားခဲ့ခြင်းကိုလည်း ထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့များအနေနှင့် အရေးတယူလုပ်ရန် ပျက်ကွက်ခဲ့ကြပါသည်။ ထိုအတွက် ပေးဆပ်လိုက်ရခြင်းက တပ်မတော်သားပေါင်းများစွာ၏အသက်၊ ပြည်သူလူထုပေါင်းများစွာအတွက် ဒုက္ခများပင်ဖြစ်သည်။ Open Source သတင်းများသည် ဈေးပေါသည် (ဒါမှမဟုတ် အလကားရသည်) ဖြစ်ရာ အလွန်အသုံးဝင်လှပါသည်။ နိုင်ငံတကာတွင် Open Source ကို အားကိုးရလွန်းသဖြင့် ထောက်လှမ်းရေးလုပ်ငန်းအချို့ကို စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသို့ပင် လွှဲပြောင်းကြဖို့ ဆွေးနွေးကြသည်များရှိသည်။ အမေရိကန်တွင် သတင်းစာဆရာများ၊ သုတေသနသမားများနှင့် လုံခြုံရေးပညာရှင်များက လုံခြုံရေးအဆင့်သတ်မှတ်ထားသော သတင်းအချက်အလက်များ (Classified Information) များကို ထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့အစည်းများအနေနှင့် ၎င်းတို့၏ သုတေသနနှင့် ပညာရေးစာတမ်းများအတွက် အသုံးပြုခွင့်ပေးရန် တောင်းခံခဲ့ဖူးသည်။ အစိုးရအနေနှင့် ထိုပညာရှင်များနှင့် သတင်းစာဆရာများမှ ထိုအချက်အလက်များရရှိကာ ပြန်လည်ရေးသားမည့်စာတမ်းများမှာ နိုင်ငံတော်အတွက် အကျိုးရှိနိုင်မည်ဟု ယူဆသောကြောင့် Case by Case ထုတ်ပေးဖို့ထိပ်စီးစဉ်ခဲ့ကြသည်။ ပြင်ပပညာရှင်များ၏သုံးသပ်ချက်များ Open Source ၏ အရေးပါပုံဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်တော့ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ၏ ခေါင်းဆောင်များနှင့် တပ်မတော်ခေါင်းဆောင်များ ပုံမှန်ဆွေးနွေးပွဲများမရှိချိန်တွင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ၏ သဘောထားနှင့် ၎င်းတို့ မည်သည့်အကြောင်းအရာတွေ့နေသည်ကို Open Source က မရရှိနိုင်ရန် ကန့်သတ်ထားသောအရာများ ရှိပါသည်။ အထူးသဖြင့် သတင်းထောက်များအား ပုဒ်မ ၁၇ (၁) ဖြင့် အရေးယူခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ သတင်းထောက်များအား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် တွေ့ဆုံခြင်း၊ အင်တာဗျူးခြင်းနှင့်

၎င်းတို့၏အနာဂတ်အမြင်ကို မေးမြန်းရေးသားခွင့်မရှိရာမှ Open Source
အချက်အလက်ပေါင်းများစွာလည်း ဆုံးရှုံးခဲ့လျက် ရှိပါသည်။

အမျိုးသားလုံခြုံရေးဟုဆိုရာတွင် နိုင်ငံတော်အပေါ်ခြိမ်းခြောက်လာနိုင်သော Threat
များမှာ ယနေ့ Globalization ခေတ်တွင် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်သည့်
သဘောသဘာဝရှိသည်ဖြစ်ရာ ပြည်တွင်းလက်နက်ကိုင်များအရေးသာမဟုတ်ဘဲ
ပြင်ပနိုင်ငံများမှ ဝင်ရောက်လာမည့် အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှုများကလည်း
အဓိကပြဿနာဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးနှင့်
အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး အောင်မြင်ခဲ့ပါက အဓိက Threat မှာ ပြင်ပနိုင်ငံများမှ
ဖြတ်ကျော်ဝင်ရောက် ခြိမ်းခြောက်လာမည့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာပြဿနာများဖြစ်ရာ
ထောက်လှမ်းရေးအားနည်းချိနဲ့နေပါက ညီအစ်ကိုချင်းတိုက်ကြသည့် တိုက်ပွဲများထက်
အန္တရာယ်ပေးကြမည်ဖြစ်သည်။ ညီအစ်ကိုချင်းအကြောင်းကိုပင်
ထောက်လှမ်းနားလည်ရန်ပျက်ကွက်ပါက ထောက်လှမ်းရေးစနစ်
အဆင့်မြင့်သောနိုင်ငံများပင် ကိုင်တွယ်ရန်ခက်ခဲသော
နိုင်ငံတကာအကြမ်းဖက်အဖွဲ့များကပေးလာမည့် လုံခြုံရေးခြိမ်းခြောက်မှုများကို
အချိန်မီသိရှိကိုင်တွယ်နိုင်ရန် လက်ရှိထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့အစည်းများ၏
စွမ်းဆောင်ရည်ပေါ် များစွာမူတည်မည်ဖြစ်ကြောင်း ပြည်သူအများ၏ လုံခြုံရေးအတွက်
ထောက်လှမ်းရေးပြန်လည်သုံးသပ်မှုများ လိုအပ်လာပြီဖြစ်ကြောင်း တင်ပြအပ်ပါသည်။

v

ကျော်စောဟန် (မြန်မာပြည်ဖွားဂေါ်ရခါး)

**(စာရေးသူသည် ဩစတြေးလျ အမျိုးသားတက္ကသိုလ်တွင် National Security
Policy မဟာဘွဲ့ တက်ရောက်သင်ယူနေသူဖြစ်ပြီး လုံခြုံရေးနယ်ပယ်တွင် ငါးနှစ်ကြာ
လုပ်ကိုင်ခဲ့သူ သုတေသီဖြစ်သည်။)**

ခေတ်သစ်မှာ ကိုယ့်အချက်အလက်တွေကို နိုင်ငံရေးပါတီတွေက ဘယ်လိုအသုံးပြုနိုင်သလဲ

၂၉ နိုဝင်ဘာ ၂၀၂၀

ဓာတ်ပုံ ပုံစာ,

ကိုယ့်သဘောထားကို ကိုယ်မသိလိုက်ဘဲ ပုံအဖော်ခံရတာမျိုးဆိုရင်တော့ ဒါမျိုးကို လက်ခံချင်ကြသူ
ရှားနိုင်ပါတယ်။

ဖွဲ့စည်းကတစ်ဆင့် အသုံးပြုသူတွေရဲ့အချက်အလက်တွေကို အသုံးပြုပြီး နိုင်ငံရေးပါတီ
တစ်ခုခုဘက်ကို အသာရအောင် ပုံဖော်တယ်ဆိုတဲ့ကိစ္စဟာ လက်ရှိ ခေတ်အခြေအနေမှာ
ကြားရဖန်များလို့ မထူးဆန်းသယောင် ဖြစ်နေနိုင်ပေမယ့် ကိုယ့်သဘောထားကို ကိုယ်မသိလိုက်ဘဲ
ပုံအဖော်ခံရတာမျိုးဆိုရင်တော့ ဒါမျိုးကို လက်ခံချင်ကြသူ ရှားနိုင်ပါတယ်။

၂၀၁၃ ခုနှစ်မှာ ထူထောင်ခဲ့တဲ့ အခုလို နိုင်ငံရေးပါတီ ဘက်တစ်ခုခုကို အသာရအောင်
အခကြေးငွေယူ ပုံဖော်ပေးသော ကိန်းဘရစ်ဂျ် အနဲလစ်တစ်ကာ ဆိုတဲ့ ကုမ္ပဏီဟာ ဒီလို
လုပ်ဖို့အတွက် ဖွဲ့စည်းကတစ်ဆင့် ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ အချက်အလက်တွေကို
ခွင့်ပြုချက်မရှိဘဲ အသုံးပြုခဲ့ကြောင်း နိုင်ငံတကာသတင်းဌာနတွေက ထုတ်ဖော်လာမှုကြောင့်
စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုတွေ ခံရပြီး ပြီးခဲ့တဲ့ ၂၀၁၈ ခုနှစ်မှာတင် ဖျက်သိမ်းပစ်ခဲ့ရတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီကုမ္ပဏီဟာ အမေရိကန်နဲ့ ယူကေတို့လို နိုင်ငံကြီးတွေရဲ့ ရွေးကောက်ပွဲတွေမှာ ပတ်သက်ခဲ့ရုံသာမက အိန္ဒိယ၊ ကင်ညာ၊ ဘရာဇီး အစရှိသဖြင့် ကမ္ဘာအနှံ့က ရွေးကောက်ပွဲတွေမှာ ဘက်တစ်ခုရဲ့ ငှားရမ်းခံခဲ့ရကြောင်း ထုတ်ဖော်ခံခဲ့ရတဲ့အတွက် တစ်ကမ္ဘာလုံးက နိုင်ငံမရွေး အများပြည်သူတွေ သတိထားရမယ့် ကိစ္စတစ်ခုလည်း ဖြစ်လာခဲ့ပါတယ်။

အခုဆောင်းပါးမှာတော့ ယူကေနိုင်ငံကို ဗဟိုထားပြီး နိုင်ငံရေးပါတီတွေက ဒီလို ကိုယ်ရေးအချက်အလက်တွေကို ဘယ်လို အသုံးပြုနေသလဲဆိုတာကို လေ့လာ သုံးသပ်သွားမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

- အမေရိကန် ကိုဗစ် ကာကွယ်ဆေး အသက် ၆၅ အထက်တွေမှာ ၉၄ ရာနှုန်း ထိရောက်တယ်လို့ဆို
- အီရန် ထိပ်တန်း နျူသိပ္ပံပညာရှင် လုပ်ကြံခံရ
- ထရမ်နဲ့အဖွဲ့ရဲ့ ၂၀၂၀ အမေရိကန်ရွေးကောက်ပွဲရလဒ်အပေါ် မေးခွန်းထုတ်မှု ငါးခုအား စစ်ဆေးခြင်း

မီဒီယို ပုံစံ၊

ကိုပူချိန်တိုင်းတဲ့ စက်ရုပ်နဲ့ လေဆိပ်မှာ ထားမယ့် ဆေးဖြန်းခန်း

ယူကေနိုင်ငံက နိုင်ငံရေးပါတီတွေက တစ်ကိုယ်ရေ အချက်အလက်တွေ ဘယ်လို အသုံးပြုနေသလဲ

ယူကေနိုင်ငံက နိုင်ငံရေးပါတီတွေက အများပြည်သူ တစ်ကိုယ်ရေ အချက်အလက်တွေကို အလွဲသုံးစား လုပ်မလုပ်ကို ယူကေ ယဉ်ကျေးမှု၊ စာနယ်ဇင်း၊ အားကစားနဲ့ ဒစ်ဂျစ်တယ်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာနရဲ့ ထောက်ပံ့မှုနဲ့ ဖွဲ့စည်းထားတဲ့ အဖွဲ့တစ်ခုကို စစ်ဆေးရာမှာ စိတ်ဝင်စားစရာ ရလဒ်တွေကို တွေ့ခဲ့ရပါတယ်။

ယူကေ သတင်းအချက်အလက်ဆိုင်ရာ ကော်မရှင်နာမင်းကြီးရုံး ဆိုတဲ့ အဲဒီအဖွဲ့က စစ်ဆေးချက် အစီအရင်ခံစာအရ လူတစ်ယောက်ရဲ့ နာမည်အမှန်ကို အချက်အလက် ဝယ်ယူရုံနဲ့တင် ဒီလူရဲ့ ဝင်ငွေ၊ သားသမီးအရေအတွက်နဲ့ လူမျိုး အချက်အလက်တွေပါ တစ်ပါတည်း ခန့်မှန်းချက်ထုတ်ပြီး ဒါတွေနဲ့ သဟဇာတဖြစ်တဲ့ နိုင်ငံရေး စည်းရုံးမှု ပုံစံ ဖော်ထုတ်နိုင်တဲ့ အခြေအနေ ရှိနေတာကို တွေ့ရပါတယ်။

ယူကေ ကွန်ဆားဗေးတစ်ပါတီဆိုရင် သူတို့ကို မဲပေးသူ ၁၀ သန်းလောက်ကို ကိုယ်ရေးအချက်အလက်တွေ ဘယ်လို ပြန်သုံးသလဲ ဆိုတာ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ပြန်အသိမပေးဘဲ တစ်ဦးစီရဲ့ နောက်ခံအခြေအနေနဲ့အညီ ကိုယ့်ဘက်ပါစေတဲ့ နိုင်ငံရေး စည်းရုံးမှု အမျိုးမျိုး ပုံစံထုတ်နေတာကို တွေ့ရပါတယ်။

ယူကေနိုင်ငံက နိုင်ငံရေးပါတီတွေဟာ မဲဆွယ်မှု ပိုအောင်မြင်ဖို့အတွက် မဲပေးပြည်သူတွေရဲ့ ကိုယ်ရေးအချက်အလက်တွေကို အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ တရားဝင် အသုံးပြုခွင့်ရထားပါတယ်။ ဒါပေမဲ့လည်း နောက်ပေါ်လာတဲ့ အချက်အလက်တွေ စုပေါင်းတွက်ချက်ရေး ဆော့ဖ်ဝဲတွေကြောင့် အရင်းအမြစ် အမျိုးမျိုးကလာတဲ့ လူတစ်ဦးတစ်ယောက်နဲ့ ပတ်သက်တဲ့ အချက်အလက်တွေကို စုပေါင်းပြီး ဒီလူရဲ့ အကျိုးစီးပွားနဲ့ မဲပေးနိုင်ခြေရှိတဲ့ ပုံစံကိုပါ တွက်ချက်နိုင်လာတဲ့အတွက် ဒါကို စိုးရိမ်စရာအဖြစ် မြင်လာကြသူတွေလည်း ရှိလာပါတယ်။

နိုင်ငံရေးပါတီတွေဟာ မဲပေးဖို့ စာရင်းသွင်းသူတွေက ဖြည့်သွင်းတဲ့ အချက်အလက်တွေကို အချက်အလက် အရင်းအမြစ်ကျောရိုးအဖြစ် အသုံးပြုပြီး ဒီထက်ပိုပြီး သူတို့ ဘယ်လို အချက်အလက်တွေ စုဆောင်း အသုံးပြုတယ်ဆိုတာ စစ်ဆေးရခက်တယ်လို့ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးလွတ်လပ်ခွင့် ကာကွယ်ရေး နိုင်ငံတကာ ပရဟိတအဖွဲ့ Privacy Internaional (PI) က ဆိုပါတယ်။

ဗီဒီယို ပုံစာ,

ဂျပန်က ကားဝါသနာအိုးများ

တစ်ကိုယ်ရေ အချက်အလက် ပွဲစားသဖွယ် လုပ်နေတဲ့ ကုမ္ပဏီတွေ

ယူကေနိုင်ငံက အဓိက နိုင်ငံရေးပါတီကြီးနှစ်ခုဖြစ်တဲ့ ကွန်ဆားဗေးတစ်နဲ့ လေဘာပါတီတို့ နှစ်ခုစလုံးဟာ Experian ဆိုတဲ့ လူတစ်ဦးချင်းရဲ့ ဘဏ္ဍာရေး တတ်နိုင်ခြေ စံနှုန်း တွက်ချက်ပေးတဲ့ ကုမ္ပဏီက ရောင်းချတဲ့ တစ်ကိုယ်ရေ အချက်အလက် တွက်ချက်ရေး စနစ်ကို အသုံးပြုကြတယ်လို့ ယူကေ အခြေစိုက် ပွင့်လင်းအခွင့်အရေးအဖွဲ့ (ORG) က ပြောပါတယ်။

Experian အပါအဝင် Equifax နဲ့ Transunion အစရှိတဲ့ အလားတူ ကုမ္ပဏီတွေဟာ အရစ်ကျ အိမ်ဝယ်ရေး အစရှိတဲ့ အကြွေးဝယ် လျှောက်ထားမှုတွေမှာ အသုံးပြုတဲ့ လူတစ်ဦးချင်းရဲ့ ဘဏ္ဍာရေး တတ်နိုင်ခြေ စံနှုန်း တွက်ချက်ပေးတဲ့ ကုမ္ပဏီတွေဖြစ်ပေမဲ့ သူတို့က အချက်အလက်တွေ ရောင်းပေးတဲ့ ပွဲစားတွေသဖွယ် စီးပွားရေးလုပ်နေကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီကုမ္ပဏီတွေဟာ သူတို့ ကိုယ်တိုင် ဘဏ္ဍာရေး တတ်နိုင်ခြေ စံနှုန်း သိချင်သူတွေက ဖြည့်သွင်းတဲ့ အချက်အလက်တွေကို စုဆောင်းသလို အကြွေးဝယ်နိုင်တဲ့ ခရက်ဒစ်ကတ် ကုမ္ပဏီတွေမှာ ရှိတဲ့ အချက်အလက်တွေကိုလည်း ပြန်လည်ဝယ်ယူပြီး အဲဒီအချက်အလက်တွေကို နိုင်ငံရေးပါတီ အပါအဝင် ကြော်ငြာလုပ်ငန်းလို လုပ်ငန်းမျိုးတွေကို ပြန်လည် ရောင်းချနေကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။

PI ရဲ့ ကန့်ကွက်မှု အကျိုးဆက်အဖြစ် ယူကေ အသင်းအချက်အလက်ဆိုင်ရာ

ကော်မရှင်နာမင်းကြီးရုံး (ICO) ရဲ့ နှစ်နှစ်ကြာ စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုအရ Experian ဟာ သန်းချီတဲ့

ယူကေနိုင်ငံသားတွေရဲ့ အချက်အလက်တွေကို စုပေါင်း တွက်ချက်မှုတွေ လုပ်နေရာမှာ ဒီကုမ္ပဏီက

ဥရောပသမဂ္ဂ တစ်ခုလုံးနဲ့ သက်ဆိုင်တဲ့ အချက်အလက် ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ဆိုင်ရာ

အထွေထွေ စည်းမျဉ်း (GDPR) နဲ့အညီ လုပ်ဆောင်ဖို့ လိုအပ်ချက်တွေကို ICO က Experian ကို တိုက်တွန်းခဲ့ပြီး Experian ကလည်း ပြန်လည် အယူခံဝင် ထားပါတယ်။

လူတစ်ဦးချင်းရဲ့ ကိုယ်ရေးအချက်အလက် များများ သိမယ်ဆိုရင် အဲဒီလူတစ်ဦးစီရဲ့ အကြိုက်အလိုက် နိုင်ငံရေးအနေအထားတစ်ခုနဲ့ ပတ်သက်လို့ အပြည့်အစုံ မရှင်းလင်းဘဲ နိုင်ငံရေးပါတီတစ်ခုအပေါ် ထောက်ခံမှု ပိုရဖို့အတွက် ပြဿနာရဲ့ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းကိုပဲ ရွေးချယ် အသားပေး ပြောဆိုတာလည်း လုပ်လို့ရတယ်လို့ ဆိုနိုင်တဲ့အတွက် နိုင်ငံရေး ငြင်းခုံမှု ပုံစံတွေ ကျဉ်းမြောင်းစေပြီး၊ တစ်ဖက်စွန်း မဲပေးမှုတွေ၊ ကိုယ့်အမြင်ကိုပဲ တစ်ဖက်သတ် အမှန်ထင်သွားတာတွေ ဖြစ်စေနိုင်တယ်လို့ PI က ဆိုပါတယ်။

ဥပမာအားဖြင့် ယူကေနိုင်ငံမှာ လူတစ်ယောက်ရဲ့ နာမည်က မိုဟာမက် ဆိုရင် ဒီလူ ကိုးကွယ်တဲ့ ဘာသာနဲ့ အဲဒီလူက ယူကေဖွား မဟုတ်ဘဲ ပြည်ပက ရွှေ့ပြောင်းလာသူ ဖြစ်ကြောင်း ခန့်မှန်း တွက်ချက်လို့ရပြီး ဒါနဲ့ ကိုက်ညီတဲ့ နိုင်ငံရေး စည်းရုံးမှု လုပ်နိုင်တာမျိုးလည်း ရှိတယ်လို့ ယူကေအခြေစိုက် ပွင့်လင့်အခွင့်အရေးအဖွဲ့ဝင် ORG ဂျိုးလ် ကီးလ်လော့ဒ်က ဆိုပါတယ်။ ဒါ့အပြင် အသက်အရွယ်မကွာတဲ့ လူနှစ်ဦးက လိပ်စာ တစ်ခုတည်းမှာနေတယ်ဆိုရင် စုံတွဲဖြစ်ကြောင်း ခန့်မှန်းနိုင်ပြီး ဒီနှစ်ဦးစလုံးနဲ့ ကိုက်ညီတဲ့ နိုင်ငံရေး သတင်းစကားတစ်ခုပါ ဖန်တီးနိုင်ခြေ ရှိတယ်လို့လည်း သူက ပြောပါတယ်။

ဗီဒီယို ပုံစံ၊

ချောင်းဆိုးတာနဲ့ ကိုဗစ်လားသိနိုင်မယ့် နည်းပညာ

ကွန်ဆားဗေးတစ်၊ လေဘာနဲ့ လစ်ဘရယ် ဒီမိုကရက် ပါတီတို့ရဲ့ တုံ့ပြန်ချက်

ယူကေနိုင်ငံက နိုင်ငံရေးပါတီကြီး သုံးခုဖြစ်တဲ့ ကွန်ဆားဗေးတစ်၊ လေဘာနဲ့ လစ်ဘရယ် ဒီမိုကရက် တို့ သုံးခုစလုံးက သူတို့ရရှိထားတဲ့ မဲဆွယ်ရေးဆိုင်ရာ တစ်ကိုယ်ရေ အချက်အလက်တွေကို ဘယ်လို အသုံးပြုသလဲ ဆိုတာကို ဘီဘီစီက မေးမြန်းခဲ့ပေမဲ့ ဘယ်ပါတီကမှ ပြန်လည် မဖြေကြားခဲ့ပါဘူး။

ORG ကတော့ ဒီပါတီတွေ ဘယ်လို တစ်ကိုယ်ရေ အချက်အလက်တွေ အသုံးပြုသလဲ ဆိုတာ ကိုယ်တိုင်လေ့လာ သုံးသပ်ခဲ့ပါတယ်။

ဒီအဖွဲ့က ပါတီအသီးသီးက ထောက်ခံသူတွေကို သူတို့ အခွင့်အရေးအရ ပါတီကို ပြန်လည် မေးမြန်းစေရာမှာ တုံ့ပြန်ချက် အနည်းငယ်သာ ရရှိခဲ့ပေမဲ့ စိတ်ဝင်စားစရာ အချက်တွေတော့ ရခဲ့ပါတယ်။

လေဘာပါတီဆိုရင် လူတစ်ဦးချင်းစီအတွက် စရိုက်နဲ့လူတန်းစား အမျိုး ၈၀ ကျော် ခွဲထားပြီး အဲဒီ တစ်ဦးစီအတွက် မှတ်တမ်းယူထားတဲ့ အချက်အလက်ကလည်း စာမျက်နှာ တစ်ရာကျော်လောက်အထိ ထားတယ်လို့ ဆိုပါတယ်။

လစ်ဘရယ် ဒီမိုကရက်တစ် ပါတီကတော့ လူတစ်ယောက်ရဲ့ အချက်အလက်ကနေ အဲဒီလူရဲ့ အိမ်ထောင်စုအတွင်း လူဘယ်နှစ်ယောက်ရှိမလဲဆိုတာ ခန့်မှန်းဖို့ကြိုးစားပြီး နာမည်အားဖြင့်လည်း အသက်ဘယ်လောက် ရှိမလဲဆိုတာ ခန့်မှန်းတယ်လို့ တုံ့ပြန်ခဲ့ပါတယ်။

ကွန်ဆားဗေးတစ်ပါတီကတော့ သူတို့ဟာ ရထားတဲ့ တစ်ကိုယ်ရေ အချက်အလက်အပေါ်မူတည်ပြီး အဲဒီလူက ဒေးလီးမေးလ် သတင်းစာကို နှစ်သက်နိုင်ခြေ ဘယ်လောက်ရှိမလဲ ဆိုတာနဲ့ ဝင်ငွေကို ခန့်မှန်းလေ့ရှိတယ်လို့ဆိုပါတယ်။

ဓာတ်ပုံ ပုံစာ,

အွန်လိုင်းမှာ ဘယ်အချက်အလက်တွေကို စုဆောင်းခံနေရသလဲဆိုတာကို သာမန်လူတွေ သိကြတာနည်းတာကလည်း အဓိက ပြဿနာဖြစ်နေ
ဒီလို အခြေအနေတွေကို ဘယ်လိုဖြေရှင်းလို့ရမလဲ

ICO ရဲ့ လေ့လာသုံးသပ်ချက် အစီအရင်ခံစာမှာတော့ နိုင်ငံရေးပါတီတွေအနေနဲ့ တစ်ကိုယ်ရေ အချက်အလက်တွေကို ဘယ်လို အသုံးပြုလို့သလဲ ဆိုတာနဲ့ ပတ်သက်လို့ အများကြီး ပိုပြီး ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ဖြစ်သင့်တယ်လို့ တိုက်တွန်းထားပါတယ်။

ORG အဖွဲ့ကတော့ အခုလို တိုက်တွန်းချက်နဲ့တင် မလုံလောက်ဘဲ အရေးယူတဲ့ ပုံစံမျိုး အထိ လုပ်သင့်တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။

တစ်ကိုယ်ရေ အချက်အလက် အသုံးခံရသူတွေ အနေနဲ့လည်း သူတို့ရဲ့အချက်အလက်တွေကို အချက်အလက် ပွဲစားလုပ်တဲ့ ကုမ္ပဏီတွေနဲ့ နိုင်ငံရေးပါတီတွေ အကြား အကူးအသန်းမရှိစေဖို့ ဆုံးဖြတ်ခွင့် ရသင့်တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။

GDPR အရဆိုရင်လည်း လူတစ်ဦးချင်းစီဟာ သူတို့ရဲ့တစ်ကိုယ်ရေ အချက်အလက်တွေ ဘယ်လို အသုံးခံနေရသလဲ ဆိုတာ အတိအကျ သိပိုင်ခွင့် ရှိသင့်ပြီး ခွင့်ပြုချက်ပေးမှ ဒီလိုသုံးခွင့်ရသင့်တဲ့ ဥပဒေ ကန့်သတ်ချက်တွေလည်း ပါဝင်ပါတယ်။

ဒါပေမဲ့ အွန်လိုင်းမှာ ဘယ်အချက်အလက်တွေကို စုဆောင်းခံနေရသလဲဆိုတာကို သာမန်လူတွေ သိကြတာနည်းတာကလည်း အဓိက ပြဿနာဖြစ်နေတယ်လို့ PI အဖွဲ့က မစ္စ ပါဒွန်က ပြောပါတယ်။

အချက်အလက်ပွဲစားလုပ်နေတဲ့ ကုမ္ပဏီတွေရဲ့ လုပ်ပုံကိုင်ပုံတွေက ရှုပ်ထွေးလှပြီး GDPR က လူတွေကို တစ်ကိုယ်ရေ အချက်အလက်နဲ့ ပတ်သက်တဲ့ ပိုင်စိုးခွင့် အခွင့်အရေးတွေ ပိုရစေတယ် ဆိုပေမယ့် ကိုယ်ဘယ်လို အချက်အလက်တွေ စုဆောင်းခံနေရတယ်ဆိုတာ သတိမထားမိဘူး၊ မသိဘူးဆိုရင် အဲဒီ အခွင့်အရေးတွေကို ဘယ်လို အသုံးပြုပြီး ကိုယ့်ကိုယ်ကို ကာကွယ်ဖို့ဆိုတဲ့ အဆင့်ကို မရောက်တော့တဲ့ ပြဿနာက ဆက်လက် အဖြေရှာရမယ့် အခြေအနေ ဖြစ်ပါတယ်။

နိုင်ငံတော်ကာကွယ်ရေးတက္ကသိုလ်

ဝီကီပီးဒီးယား မှ

[အညွှန်းသို့ ခုန်ကူးရန်ရှာဖွေရန် ခုန်ကူးမည်](#)

ဤဆောင်းပါးကို ဝီကီစံနှင့် ကိုက်ညီစေရန် ပြင်ဆင်တည်းဖြတ်ရန် လိုအပ်နေသည်။ အကယ်၍သင်ပြင်ဆင်နိုင်ပါက ဤဆောင်းပါးအား တိုးတက်စေရန် ကျေးဇူးပြု၍ [ပြင်ဆင်](#)ပေးပါ။ [ဆွေးနွေးချက် စာမျက်နှာ](#)တွင် အကြံပေးမှုများ ပါဝင်လိမ့်မည်။

မာတိကာ

- [သမိုင်းကြောင်း](#)
- [၂ဖွဲ့စည်းပုံ](#)
- [၃သင်ကြားပို့ချမှု](#)
 - [၃.၁အပိုင်း \(၁\) နိုင်ငံစွမ်းအားကို သတ်မှတ်ပေးနိုင်သော အရင်းခံ အကြောင်းရပ်များ](#)
 - [၃.၂အပိုင်း \(၂\) နိုင်ငံတော်၏ စီးပွားရေးအခြေခံ အဆောက်အအုံများကို လေ့လာခြင်း](#)

- ၃.၃အပိုင်း (၃) နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ၊ နိုင်ငံတကာ ဆက်ဆံရေးနှင့် သံတမန်နည်းများ
- ၃.၄အပိုင်း (၄) ခေတ်သစ်စစ်ပွဲများတွင် စစ်မှုသိပ္ပံနှင့် နည်းပညာများ
- ၃.၅အပိုင်း (၅) စီမံခန့်ခွဲမှု
- ၃.၆အပိုင်း (၆) တိုက်ပွဲဖြစ်စဉ်များအပေါ် လေ့လာသုံးသပ်ခြင်း
- ၃.၇အပိုင်း (၇) စစ်အတွေးအခေါ်များ၊ စစ်မဟာဗျူဟာ၊ ခေတ်သစ်စစ်ဆင်ရေးနှင့် ကာကွယ်ရေး မူဝါဒများ
- ၃.၈အပိုင်း (၈) မဟာဗျူဟာအမြင်ဖြင့် နိုင်ငံများကို လေ့လာခြင်း
- ၃.၉အပိုင်း (၉) နိုင်ငံတော်၏ အမျိုးသားရေး အကျိုးစီးပွားနှင့်မူဝါဒများ
- ၃.၁၀အပိုင်း (၁၀) နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးနှင့် ကာကွယ်ရေး
- ၃.၁၁အပိုင်း (၁၁) နိုင်ငံတော်၏ အနာဂတ် အမျိုးသားရေး မဟာဗျူဟာကို လေ့လာစူးစမ်း ဖော်ထုတ်ခြင်း

သမိုင်းကြောင်း[ပြင်ဆင်ရန်]

နိုင်ငံတော် ကာကွယ်ရေး တက္ကသိုလ်ကို ၁၉၅၅ ခုနှစ်တုန်းက မင်္ဂလာဒုံ တောင်ပိုင်းတိုင်း စစ်ဌာနချုပ်မှာ စတင် ဖွင့်လှစ်ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီနောက် ၁၉၅၈ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၄ ရက်နေ့မှာ ဖွဲ့စည်းပုံ W.E (B.A/437/1/58) နဲ့ ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနရဲ့ အစိတ်အပိုင်းတခုအဖြစ် ပြန်ဖွဲ့ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီနောက် နိုင်ငံတော် ကာကွယ်ရေး တက္ကသိုလ်ရဲ့ နေရာကို မင်္ဂလာဒုံကနေ ကန်တော်လေး (၃၄/၃၉) ကြေးနန်း ဆက်သွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့ဆီ ပြောင်းရွှေ့ခဲ့ပါတယ်။

အဲဒီကနေ ၁၉၆၆ ခုနှစ် မေလ ၅ ရက်နေ့မှာ အမှတ် (၄) အလံပြဘုရားလမ်း ဒဂုံ (၁) ကျောင်းအနီးဆီ ထပ်ရွှေ့ခဲ့ပြန်ပါတယ်။ ၁၉၇၆ ခုနှစ် ဧပြီလ ၂၀ ရက်နေ့မှာ နိုင်ငံတော် ကာကွယ်ရေး တက္ကသိုလ် နေရာကို ၉ မိုင်ခွဲဆီ ပြောင်းရွှေ့ခဲ့ပြန်ပါတယ်။ ၁၉၉၁ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၁ ရက်နေ့မှာ ဖွဲ့စည်းပုံ (War Establishment – W.E) ကဖ ၁၀၆၊ ၂- ၉၁ နဲ့ ထပ်မံ ပြင်ဆင်ခဲ့ပါတယ်။ ၁၉၉၄ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၆ ရက်နေ့မှာတော့ ၉ မိုင်ခွဲနေရာကနေ ရန်ကုန်တိုင်း စစ်ဌာနချုပ် ကုန်းမြင့်သာဆီ ပြောင်းခဲ့ပါတယ်။ ကုန်းမြင့်သာကို စစ်ရုံးကြီးတခုလုံး ပြောင်းရွှေ့လာချိန်မှာ နေရာမဆန့်တာကြောင့် နိုင်ငံတော် ကာကွယ်ရေး တက္ကသိုလ်ကို ၂၀၀၂ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၉ ရက်နေ့မှာ ကုန်းမြင့်သာကနေ ဒဂုံမြို့နယ်ရှိ စစ်ရုံး ရုံးဟောင်းဝင်းကြီးအတွင်း ထပ်ရွှေ့ခဲ့ပါတယ်။ နိုင်ငံတော် ကာကွယ်ရေး တက္ကသိုလ်မှာ ၁၉၆၆ ခုနှစ်ကနေ ၁၉၇၀ ခုနှစ်ထိ တပ်မှူးများ မွမ်းမံ သင်တန်း ၉ ခုကို ဖွင့်လှစ်ခဲ့ပြီး ၁၉၈၄ ခုနှစ်ကနေ ၁၉၈၈ ခုနှစ်ထိ ဥပဒေရက်တို မွမ်းမံသင်တန်း ၁၀ ခု ဖွင့်လှစ်ခဲ့ပါတယ်။ စစ်တပ်က အာဏာသိမ်းပြီး ၁၉၉၂-၁၉၉၃ ခုနှစ်မှာ တပ်မှူးများ မွမ်းမံ သင်တန်း ၄ ခုနဲ့ အရာရှိကြီးများ အုပ်ချုပ်မှုသင်တန်း ၄ ခု ဖွင့်လှစ် သင်ကြားခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီသင်တန်းတွေတုန်းက နိုင်ငံတော် ကာကွယ်ရေး တက္ကသိုလ်ဟာ အဆင်သင့် မဖြစ်သေး တာကြောင့် မင်္ဂလာဒုံ ရန်ကုန်တိုင်း စစ်ဌာနချုပ် စုပေါင်းရိပ်သာ (ခရေပင်လမ်းခွဲ) မှာပဲ ဖွင့်လှစ် ခဲ့ရပါသေးတယ်။ အဲဒီနောက် ဗိုလ်မှူးကြီးအဆင့် ဗျူဟာမှူးတွေကို နိုင်ငံတော် ကာကွယ်ရေး တက္ကသိုလ်မှာ လေ့ကျင့် သင်ကြားပေးတဲ့ သင်တန်းကို စတင်ဖွင့်လှစ်ခဲ့ရာ အမှတ်စဉ် ၁ ကနေ ၉ အထိ အရာရှိကြီး ဦးရေ ၅၀၀ ဦးခန့် သင်ကြား ပေးခဲ့ပြီး ဖြစ်တယ်လို့ သိရှိရပါတယ်။

ဖွဲ့စည်းပုံ[ပြင်ဆင်ရန်]

အဲဒီအဖွဲ့ရဲ့ အမျိုးသား ကာကွယ်ရေး ရည်မှန်းချက် နိုင်ငံတော် ကာကွယ်ရေး တက္ကသိုလ်ရဲ့ မူဝါဒဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်အဖွဲ့အနေနဲ့ နာယကအဖြစ် တပ်မတော် ကာကွယ်ရေး ဦးစီးချုပ်က ဆောင်ရွက်ပြီး ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ဒုတိယ တပ်မတော် ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် က ဆောင်ရွက်ပါတယ်။ အဖွဲ့ဝင်တွေအဖြစ် ညှိနှိုင်းကွပ်ကဲရေးမှူး(ကြည်း ရေ လေ) ၊ စစ်ရေးချုပ်၊ စစ်ထောက်ချုပ်၊ စစ်ဘက်ရေးရာလုံခြုံရေးအရာရှိချုပ်၊ လေကြောင်း ကာကွယ်ရေး အရာရှိချုပ်၊ တပ်မတော်လေ့ကျင့်ရေး အရာရှိချုပ်၊ ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်(ရေ)၊ ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်(လေ)နဲ့ အတွင်းရေးမှူးအဖြစ် ကျောင်းအုပ်ကြီးတို့ ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားတာ တွေ့ရပါတယ်။

သင်ကြားပို့ချမှု[ပြင်ဆင်ရန်]

သိပ္ပံပညာ ထွန်းကားမှုကြောင့် စစ်မှုအတတ်ပညာ (Military Technology) လည်း ပြောင်းလဲ တိုးတက်နေရာ စစ်မှုအတတ် ပညာတိုးတက်မှုနှင့်အညီ စစ်နည်းဗျူဟာ၊ စစ်မဟာဗျူဟာနှင့် စစ်အခြေခံ သဘောတရားများလည်း စဉ်ဆက်မပြတ် ပြောင်းလဲလျက် ရှိပါတယ်။ ဒါကြောင့် ခေတ်နှင့်အညီ ရင်ပေါင်တန်းနိုင်ဖို့ ဗိုလ်မှူးကြီး အဆင့် စစ်ခေါင်းဆောင်များအား လေ့လာ ဆည်းပူး လေ့ကျင့်ပွားများနေရန် နိုင်ငံတော် ကာကွယ်ရေး တက္ကသိုလ်က အပိုင်း (၁၁) ပိုင်း ခွဲခြားပြီး ပို့ချခဲ့ပါတယ်။ သင်တန်းသားများကို တဦးချင်းရော၊ အဖွဲ့လိုက်ပါ ဆောင်ရွက်စေတဲ့ လုပ်ငန်းများ ရှိပါတယ်။

သင်တန်းသား တဦးချင်း အနေနဲ့ ဘာသာရပ်သုံးသပ်ခြင်း (ရေးသားမှု)၊ ဘာသာရပ် သုံးသပ်ခြင်း (ဟောပြောတင်ပြမှု)၊ ပထမအကြိမ် ကိုးကားရမဲ့ စာအုပ်စာတမ်း လေ့လာ သုံးသပ်ခြင်း၊ ဒုတိယအကြိမ် ကိုးကားရမဲ့ စာအုပ်စာတမ်းများ လေ့လာသုံးသပ်ခြင်း၊ ဟောပြော တင်ပြခြင်း (မြန်မာဘာသာ)၊ ဟောပြောတင်ပြခြင်း (အင်္ဂလိပ်ဘာသာ)၊ ဘွဲ့ယူ စာတမ်း ပြုစု တင်ပြခြင်းတို့ ပါဝင်ပါတယ်။ အဖွဲ့လိုက် အနေနဲ့ အဖွဲ့လိုက် ဆွေးနွေးခြင်း၊ အဖွဲ့ဖြင့် ပြဿနာ အဖြေရှာခြင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံအကြောင်း သိကောင်းစရာ နှီးနှောဖလှယ်ပွဲ၊ စီးပွားရေးရာ နှီးနှော ဖလှယ်ပွဲ၊ မဟာဗျူဟာ လေ့လာရေး စာတမ်း ပြုစုခြင်း စသည်တို့ ပါဝင်ပါတယ်။

အပိုင်း (၁) နိုင်ငံစွမ်းအားကို သတ်မှတ်ပေးနိုင်သော အရင်းခံ

အကြောင်းရပ်များ[ပြင်ဆင်ရန်]

- နိုင်ငံစွမ်းအား အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်
- သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အရင်းခံများ
- နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အရင်းခံများ
- စစ်အင်အားကိုဖြစ်စေသော အရင်းခံများ
- စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အရင်းခံများ
- အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အရင်းခံများ
- လူမှုရေးဆိုင်ရာ အရင်းခံများ
- ခေါင်းဆောင်မှုနှင့် နိုင်ငံဦးဆောင်မှုဆိုင်ရာ အရင်းခံများ

- သံတမန်ဆိုင်ရာ အရင်းခံများ

အပိုင်း (၂) နိုင်ငံတော်၏ စီးပွားရေးအခြေခံ အဆောက်အအုံများကို လေ့လာခြင်း[\[ပြင်ဆင်ရန်\]](#)

- စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခြေခံ သဘောတရားများ
- စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှု၊ ဖွံ့ဖြိုးရေးမူဝါဒနှင့် ဆောင်ရွက်ချက်များ
- ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အတွေ့အကြုံများ
- မြန်မာ နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံတော်စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဆိုင်ရာ လေ့လာချက်များ

အပိုင်း (၃) နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ၊ နိုင်ငံတကာ ဆက်ဆံရေးနှင့် သံတမန်နည်းများ[\[ပြင်ဆင်ရန်\]](#)

- မျက်မှောက်ခေတ် နိုင်ငံတကာ ဆက်ဆံရေး အခြေအနေ
- နိုင်ငံအချင်းချင်း အကျိုးတူ ပူးပေါင်းဖွဲ့စည်းမှုနှင့် ဆောင်ရွက်မှုများ
- မဟာဗျူဟာ လက်နက် လျှော့ချရေးနှင့် ကန့်သတ်ရေး ဆွေးနွေးပွဲများ
- စစ်အေးလွန် ကာလ ကုလသမဂ္ဂ၏ အခန်းကဏ္ဍ
- ကုလသမဂ္ဂနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ
- အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အလုပ်သမားအဖွဲ့ (ILO)
- ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကော်မတီနှင့် တနှစ်အတွင်း လှုပ်ရှားမှု
- ငွေကြေးဆိုင်ရာ သီးခြားအဖွဲ့အစည်းများ
- နိုင်ငံတကာ ဆက်ဆံရေး
- နိုင်ငံခြားရေးဝါဒများကို လေ့လာခြင်း
- မျက်မှောက် ခေတ် အမျိုးသားရေး ဝါဒ
- မျက်မှောက်ခေတ် နိုင်ငံတကာ အရေးအခင်း များကို ဖြေရှင်းမှုများ
- ဘက်မလိုက် လှုပ်ရှားမှု စတင်ပေါ်ပေါက်လာပုံနှင့် ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုများ
- အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ
- အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပင်လယ်ပြင် ဥပဒေ
- အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လေကြောင်းဥပဒေ
- အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ ကျင့်သုံးမှုကို လေ့လာခြင်း
- သံတမန်နည်းနာ (Course in Diplomacy)

အပိုင်း (၄) ခေတ်သစ်စစ်ပွဲများတွင် စစ်မှုသိပ္ပံနှင့် နည်းပညာများ[\[ပြင်ဆင်ရန်\]](#)

- ခေတ်သစ် စစ်ပွဲများတွင် မိုင်းစစ်ဆင်ရေး သဘောတရားများ

- နျူကလီးယား၊ ဇီဝ၊ ဓာတုစစ်ဆင်ရေးနှင့် ခြိမ်းခြောက်တားဆီးမှု မဟာဗျူဟာ
- ခေတ်သစ် စစ်ပွဲများတွင် ဥမင်လှိုဏ်ခေါင်း စစ်ဆင်ရေး သဘောတရားများ
- အီလက်ထရောနစ် စစ်ဆင်ရေး
- စိတ်ဓာတ်စစ်ဆင်ရေး
- ရေဒါနည်းပညာနှင့် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ အတွက် အသုံးပြုမှု
- ခေတ်မီဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာနှင့် ကွန်ယက် ဗဟိုပြုစစ်ပွဲ
- ဂြိုဟ်တု နည်းပညာနှင့် ဝေဟင်အာကာသစစ်၊
- ဒုံးလက်နက် မဟာဗျူဟာ
- သတင်း အချက်အလက် စစ်ဆင်ရေး
- နိုင်ငံတော် ကာကွယ်ရေးအတွက် သိပ္ပံနှင့် နည်းပညာ
- အနာဂတ် စစ်ရေးမဟာဗျူဟာအပေါ်လွှမ်းမိုး လျက်ရှိနေမည့် နည်းပညာ၏ အခန်းကဏ္ဍ
- သိပ္ပံနည်းပညာ၊ သတင်းနှင့် အမျိုးသား လုံခြုံရေး

အပိုင်း (၅) စီမံခန့်ခွဲမှု [\[ပြင်ဆင်ရန်\]](#)

- စီးပွားရေးလုပ်ငန်း စီမံခန့်ခွဲမှု (Business Administration)
- စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှု (Defense Management System)
- နယ်ဘက်ဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှု (Public Administration or Public Management)

အပိုင်း (၆) တိုက်ပွဲဖြစ်စဉ်များအပေါ်လေ့လာသုံးသပ်ခြင်း [\[ပြင်ဆင်ရန်\]](#)

- ကြည်း၊ ရေ၊ လေ ပူးပေါင်းစစ်ဆင်ရေးနှင့် ပတ်သက်သော တိုက်ပွဲများကို လေ့လာ သုံးသပ်ခြင်း
- လေကြောင်းစွမ်းအား အသုံးပြုတိုက်ပွဲ ဖြစ်စဉ်များအပေါ်လေ့လာ သုံးသပ်ခြင်း
- ရေကြောင်းစွမ်းအား အသုံးပြုတိုက်ပွဲ ဖြစ်စဉ်များအပေါ်လေ့လာ သုံးသပ်ခြင်း
- ခေတ်သစ်စစ်၏ သဘောသဘာဝနှင့် ခေတ်သစ်စစ်ပွဲကို ရင်ဆိုင် အံ့တု နေသော စစ်ပွဲများကို လေ့လာသုံးသပ်ခြင်း
- ကန့်သတ်မဲ့ စစ်ဆင်မှုများ၏ သဘော သဘာဝနှင့် သမားရိုးကျစစ်ပွဲများကို ရင်ဆိုင်အံ့တုနေသော ၂၀ ရာစု နောက်ပိုင်း ကန့်သတ်မဲ့ စစ်ပွဲများကို လေ့လာသုံးသပ်ခြင်း

အပိုင်း (၇) စစ်အတွေးအခေါ်များ၊ စစ်မဟာဗျူဟာ၊ ခေတ်သစ်စစ်ဆင်ရေးနှင့် ကာကွယ်ရေး မူဝါဒများ [\[ပြင်ဆင်ရန်\]](#)

- စစ်အတွေးအခေါ်များ
- စစ်မဟာဗျူဟာများ
- ခေတ်သစ် စစ်ဆင်ရေး
- ၂၁ ရာစု စစ်ပွဲအသွင်အပြင်များ

- လေကြောင်းရန် ကာကွယ်ရေး
- ခေတ်သစ်စစ်ပွဲနှင့် ပြည်သူ့စစ် မဟာဗျူဟာ
- ကာကွယ်ရေး မူဝါဒများ ရေးဆွဲရာတွင် စဉ်းစားရမည့် အခြေခံများ (Fundamentals of Defense Policy Documents) ဒေသတွင်း နိုင်ငံများ၏ ကာကွယ်ရေး မူဝါဒ ရေးဆွဲမှုအပေါ် နှိုင်းယှဉ် လေ့လာချက်
- အခြားနိုင်ငံများ၏ ကာကွယ်ရေးမူဝါဒများ ရေးဆွဲမှု အတွေ့အကြုံများ (Development of Defense Policy-Case Studies)

အပိုင်း (၈) မဟာဗျူဟာအမြင်ဖြင့် နိုင်ငံများကို လေ့လာခြင်း [\[ပြင်ဆင်ရန်\]](#)

- နိုင်ငံများအပေါ် မဟာဗျူဟာ အမြင်ဖြင့် လေ့လာခြင်း
- မဟာ အင်အားကြီး နိုင်ငံ
- အင်အားကြီးနိုင်ငံများ
- အလယ်အလတ် အင်အားကြီး နိုင်ငံများ
- ကျန်ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ
- အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ

အပိုင်း (၉) နိုင်ငံတော်၏ အမျိုးသားရေး အကျိုးစီးပွားနှင့်မူဝါဒများ [\[ပြင်ဆင်ရန်\]](#)

- ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်၏ အမျိုးသားရေး အကျိုးစီးပွားဆိုင်ရာ အခြေခံများ
- ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်၏ အမျိုးသားရေး ရည်မှန်းချက်များ
- ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်၏ အမျိုးသားရေး အကျိုးစီးပွား မျှော်မှန်းချက်ဆိုင်ရာ အခြေခံ အချက်များ
- နိုင်ငံတော်အဆင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ခြင်းဆိုင်ရာ ယေဘုယျ အဆင့်များ
- နိုင်ငံတော် မူဝါဒများ ဖော်ထုတ်ချမှတ်ခြင်းဆိုင်ရာ ယေဘုယျအဆင့်များ
- နိုင်ငံတော် အာဏာပိုင် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများ
- အမျိုးသားညီလာခံ ကျင်းပရေး လုပ်ငန်းများ
- ပါတီစုံ ဒီမိုကရေစီ အထွေထွေ ရွေးကောက်ပွဲ လုပ်ငန်းများ
- ရန်ကုန်မြို့တော် စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီ၊
- မန္တလေးမြို့တော် စည်ပင်သာယာရေး ကော်မတီ
- သုတေသန စာတမ်း တင်သွင်းခြင်းနှင့် စစ်ဆေးခံယူခြင်း

အပိုင်း (၁၀) နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးနှင့် ကာကွယ်ရေး [\[ပြင်ဆင်ရန်\]](#)

- နိုင်ငံတော် လုံခြုံရေးနှင့် ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်နှင့် အယူအဆများ
- နိုင်ငံတော် လုံခြုံရေး (National Security)

- နိုင်ငံတော်ကာကွယ်ရေး (National Defense)

အပိုင်း (၁၁) နိုင်ငံတော်၏ အနာဂတ် အမျိုးသားရေး မဟာဗျူဟာကို လေ့လာစူးစမ်း ဖော်ထုတ်ခြင်း

- တပ်မတော်အကြီးအကဲများ၏ ဩဝါဒများ
- မဟာဗျူဟာစာတမ်း၊ ပြုစုရေးသားတင်ပြခြင်း

အဆိုပါ အပိုင်း (၁၁) ပိုင်းထဲမှာ စစ်ရေးပိုင်းဆိုင်ရာ (၄) ပိုင်း၊ မူဝါဒနှင့် ဩဝါဒပိုင်းဆိုင်ရာ (၂) ပိုင်း၊
နိုင်ငံတကာရေးရာ ဆိုင်ရာ (၂) ပိုင်း၊ စီမံခန့်ခွဲရေး ဆိုင်ရာ (၁) ပိုင်း၊ စီးပွားရေး ဆိုင်ရာ (၁) ပိုင်း၊ နိုင်ငံ့စွမ်းအား
ဆိုင်ရာ (၁) ပိုင်း ပါဝင်နေတာကို ခြုံငုံ လေ့လာသိရှိရပါတယ်။

နောက်ဆုံးမှာတော့ သင်တန်းသားတွေဟာ အပိုင်း (၁၁) ဖြစ်တဲ့ နိုင်ငံတော်၏ အနာဂတ် အမျိုးသားရေး
မဟာဗျူဟာ စာတမ်းကို ပြုစုရေးသား တင်ပြကြရပြီး ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် (ကြည်း) စစ်ဆင်ရေး ခန်းမကြီးမှာ
ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးသန်းရွှေနှင့် အဖွဲ့ကို သင်တန်းသားတွေ ကိုယ်တိုင် အသီးသီး ရှင်းလင်းတင်ပြရပြီးနောက်
သင်တန်းဆင်းသွားကြရပါတယ်။

ချုံ့ရန်

မြန်မာနိုင်ငံရှိတက္ကသိုလ်ကောလိပ်များ

- ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်
- ဒဂုံတက္ကသိုလ်
- ရန်ကုန်အရှေ့ပိုင်းတက္ကသိုလ်
- ရန်ကုန်အနောက်ပိုင်းတက္ကသိုလ်
- မန္တလေးတက္ကသိုလ်
- ကျောက်ဆည်တက္ကသိုလ်
- မိတ္ထီလာတက္ကသိုလ်
- ရတနာပုံတက္ကသိုလ်
- မော်လမြိုင်တက္ကသိုလ်
- ပုသိမ်တက္ကသိုလ်
- ဟင်္သာတတက္ကသိုလ်
- မအူပင်တက္ကသိုလ်
- တောင်ငူတက္ကသိုလ်
- ပြည်တက္ကသိုလ်
- မုံရွာတက္ကသိုလ်

တက္ကသိုလ်များ

	• မြစ်ကြီးနားတက္ကသိုလ် • တောင်ကြီးတက္ကသိုလ် • လားရှိုးတက္ကသိုလ် • ကလေးတက္ကသိုလ် • ဟားခါးတက္ကသိုလ် • ဗန်းမော်တက္ကသိုလ် • လှိုင်ကော်တက္ကသိုလ် • ဘားအံတက္ကသိုလ် • ပခုက္ကူတက္ကသိုလ် • မကွေးတက္ကသိုလ် • စစ်တွေတက္ကသိုလ် • ကျိုင်းတုံတက္ကသိုလ် • ပင်လုံတက္ကသိုလ် • ထားဝယ်တက္ကသိုလ် • မြိတ်တက္ကသိုလ် • ပဲခူးတက္ကသိုလ် • ရွှေဘိုတက္ကသိုလ် • စစ်ကိုင်းတက္ကသိုလ် • ရေနံချောင်းတက္ကသိုလ် • အဝေးသင်တက္ကသိုလ်(ရန်ကုန်) • အဝေးသင်တက္ကသိုလ်(မန္တလေး) • နိုင်ငံခြားဘာသာတက္ကသိုလ်(ရန်ကုန်) • နိုင်ငံခြားဘာသာတက္ကသိုလ်(မန္တလေး) • တောင်ကုတ်တက္ကသိုလ်
ကောလိပ်များ	• အမျိုးသားစီမံခန့်ခွဲမှုပညာဒီဂရီကောလိပ် • တောင်ကုတ်ဒီဂရီကောလိပ် • မြင်းခြံဒီဂရီကောလိပ် • မိုးညှင်းဒီဂရီကောလိပ် • မန္တလားဒီဂရီကောလိပ် • ဟားခါးကောလိပ်
တက္ကသိုလ်များ	• ရန်ကုန်ပညာရေးတက္ကသိုလ် • စစ်ကိုင်းပညာရေးတက္ကသိုလ်
ကောလိပ်များ	• ကသာပညာရေးကောလိပ် • ကျိုင်းတုံပညာရေးကောလိပ် • ကျောက်ဖြူပညာရေးကောလိပ်

- [စစ်ကိုင်းပညာရေးကောလိပ်](#)
- [တောင်ကြီးပညာရေးကောလိပ်](#)
- [တောင်ငူပညာရေးကောလိပ်](#)
- [ထားဝယ်ပညာရေးကောလိပ်](#)
- [ပခုက္ကူပညာရေးကောလိပ်](#)
- [ပုသိမ်ပညာရေးကောလိပ်](#)
- [ပြည်ပညာရေးကောလိပ်](#)
- [ဘားအံပညာရေးကောလိပ်](#)
- [ဘိုကလေးပညာရေးကောလိပ်](#)
- [မကွေးပညာရေးကောလိပ်](#)
- [မန္တလေးပညာရေးကောလိပ်](#)
- [မိတ္ထီလာပညာရေးကောလိပ်](#)
- [မုံရွာပညာရေးကောလိပ်](#)
- [မော်လမြိုင်ပညာရေးကောလိပ်](#)
- [မြစ်ကြီးနားပညာရေးကောလိပ်](#)
- [မြောင်းမြပညာရေးကောလိပ်](#)
- [ရန်ကင်းပညာရေးကောလိပ်](#)
- [လားရှိုးပညာရေးကောလိပ်](#)
- [လှည်းကူးပညာရေးကောလိပ်](#)
- [လွိုင်ကော်ပညာရေးကောလိပ်](#)
- [သင်္ကန်းကျွန်းပညာရေးကောလိပ်](#)
- [ဟားခါးပညာရေးကောလိပ်](#)

- [ဆေးတက္ကသိုလ်\(၁\) ရန်ကုန်](#)
- [ဆေးတက္ကသိုလ်\(၂\) ရန်ကုန်](#)
- [ဆေးတက္ကသိုလ် \(မန္တလေး\)](#)
- [ဆေးတက္ကသိုလ် \(မကွေး\)](#)
- [ဆေးတက္ကသိုလ် \(တောင်ကြီး\)](#)
- [ကျန်းမာရေးတက္ကသိုလ်](#)
- [သွားဘက်ဆိုင်ရာဆေးတက္ကသိုလ်\(ရန်ကုန်\)](#)
- [သွားဘက်ဆိုင်ရာဆေးတက္ကသိုလ်\(မန္တလေး\)](#)
- [ဆေးဘက်ဆိုင်ရာနည်းပညာတက္ကသိုလ်\(ရန်ကုန်\)](#)
- [ဆေးဘက်ဆိုင်ရာနည်းပညာတက္ကသိုလ်\(မန္တလေး\)](#)
- [ဆေးဘက်ပညာသည်တက္ကသိုလ်\(ရန်ကုန်\)](#)
- [ဆေးဘက်ပညာသည်တက္ကသိုလ်\(မန္တလေး\)](#)
- [ဆေးဝါးတက္ကသိုလ်\(ရန်ကုန်\)](#)
- [ဆေးဝါးတက္ကသိုလ်\(မန္တလေး\)](#)

တက္ကသိုလ်များ

- [ပြည်သူ့ကုန်းမရေးတက္ကသိုလ်\(ရန်ကုန်\)](#)
- [တိုင်းရင်းဆေးပညာတက္ကသိုလ်\(မန္တလေး\)](#)
- [သူနာပြုတက္ကသိုလ်\(ရန်ကုန်\)](#)
- [သူနာပြုတက္ကသိုလ်\(မန္တလေး\)](#)

တက္ကသိုလ်များ

- [မြန်မာနိုင်ငံရေကြောင်းပညာတက္ကသိုလ်](#)
- [မြန်မာနိုင်ငံလေကြောင်းနှင့်အာကာသပညာတက္ကသိုလ်](#)
- [ရန်ကုန်နည်းပညာတက္ကသိုလ်](#)
- [ရန်ကုန်အနောက်ပိုင်းနည်းပညာတက္ကသိုလ်](#)
- [မန္တလေးနည်းပညာတက္ကသိုလ်](#)
- [ပြည်နည်းပညာတက္ကသိုလ်](#)
- [နည်းပညာတက္ကသိုလ်\(ဟင်္သာတ\)](#)
- [နည်းပညာတက္ကသိုလ်\(မအူပင်\)](#)
- [နည်းပညာတက္ကသိုလ်\(ပုသိမ်\)](#)
- [နည်းပညာတက္ကသိုလ်\(တောင်ငူ\)](#)
- [နည်းပညာတက္ကသိုလ်\(ကလေး\)](#)
- [နည်းပညာတက္ကသိုလ်\(မြစ်ကြီးနား\)](#)
- [နည်းပညာတက္ကသိုလ်\(ဗန်းမော်\)](#)
- [နည်းပညာတက္ကသိုလ်\(လွိုင်ကော်\)](#)
- [နည်းပညာတက္ကသိုလ်\(ဘားအံ\)](#)
- [နည်းပညာတက္ကသိုလ်\(မကွေး\)](#)
- [နည်းပညာတက္ကသိုလ်\(ပခုက္ကူ\)](#)
- [နည်းပညာတက္ကသိုလ်\(မန္တလေး\)](#)
- [နည်းပညာတက္ကသိုလ်\(ကျောက်ဆည်\)](#)
- [နည်းပညာတက္ကသိုလ်\(မိတ္ထီလာ\)](#)
- [နည်းပညာတက္ကသိုလ်\(မော်လမြိုင်\)](#)
- [နည်းပညာတက္ကသိုလ်\(စစ်တွေ\)](#)
- [နည်းပညာတက္ကသိုလ်\(မုံရွာ\)](#)
- [နည်းပညာတက္ကသိုလ်\(တောင်ကြီး\)](#)
- [နည်းပညာတက္ကသိုလ်\(လားရှိုး\)](#)
- [နည်းပညာတက္ကသိုလ်\(ကျိုင်းတုံ\)](#)
- [နည်းပညာတက္ကသိုလ်\(ပင်လုံ\)](#)
- [နည်းပညာတက္ကသိုလ်\(ထားဝယ်\)](#)
- [နည်းပညာတက္ကသိုလ်\(မြိတ်\)](#)
- [နည်းပညာတက္ကသိုလ်\(မော်ဘီ\)](#)
- [နည်းပညာတက္ကသိုလ်\(သန်လျင်\)](#)
- [နည်းပညာတက္ကသိုလ်\(ရမည်းသင်း\)](#)

	- နည်းပညာတက္ကသိုလ်(ရတနာပုံဆိုင်ကံဘီးတီး) - နည်းပညာတက္ကသိုလ်(စစ်ကိုင်း)
ကောလိပ်/သိပ္ပံများ	- အစိုးရနည်းပညာကောလိပ်(မြင်းခြံ) - အစိုးရနည်းပညာကောလိပ်(ရွှေဘို) - အစိုးရစက်မှုလက်မှုသိပ္ပံ (မန္တလေး) - အစိုးရနည်းပညာသိပ္ပံ(ချောက်) - အစိုးရစက်မှုလက်မှုသိပ္ပံ(ရေနံချောင်း) - အစိုးရနည်းပညာသိပ္ပံ(ဝါးခယ်မ) - အစိုးရနည်းပညာသိပ္ပံ(ကျောက်ပန်းတောင်း) - အစိုးရနည်းပညာသိပ္ပံ(ပြင်ဦးလွင်) - အစိုးရနည်းပညာသိပ္ပံ(ရမည်းသင်း) - အစိုးရနည်းပညာသိပ္ပံ(သံတွဲ)
တက္ကသိုလ်များ	- ရန်ကုန်ကွန်ပျူတာတက္ကသိုလ် - မန္တလေးကွန်ပျူတာတက္ကသိုလ် - ကွန်ပျူတာတက္ကသိုလ်(ပြည်) - ကွန်ပျူတာတက္ကသိုလ်(ဟင်္သာတ) - ကွန်ပျူတာတက္ကသိုလ်(မအူပင်) - ကွန်ပျူတာတက္ကသိုလ်(ပုသိမ်) - ကွန်ပျူတာတက္ကသိုလ်(တောင်ငူ) - ကွန်ပျူတာတက္ကသိုလ်(ကလေး) - ကွန်ပျူတာတက္ကသိုလ်(မြစ်ကြီးနား) - ကွန်ပျူတာတက္ကသိုလ်(ဗန်းမော်) - ကွန်ပျူတာတက္ကသိုလ်(လွိုင်ကော်) - ကွန်ပျူတာတက္ကသိုလ်(ဘားအံ) - ကွန်ပျူတာတက္ကသိုလ်(မကွေး) - ကွန်ပျူတာတက္ကသိုလ်(ပခုက္ကူ) - ကွန်ပျူတာတက္ကသိုလ်(မန္တလေး) - ကွန်ပျူတာတက္ကသိုလ်(မိတ္ထီလာ) - ကွန်ပျူတာတက္ကသိုလ်(စစ်တွေ) - ကွန်ပျူတာတက္ကသိုလ်(မုံရွာ) - ကွန်ပျူတာတက္ကသိုလ်(တောင်ကြီး) - ကွန်ပျူတာတက္ကသိုလ်(လားရှိုး) - ကွန်ပျူတာတက္ကသိုလ်(ကျိုင်းတုံ) - ကွန်ပျူတာတက္ကသိုလ်(ပင်လုံ) - ကွန်ပျူတာတက္ကသိုလ်(ထားဝယ်) - ကွန်ပျူတာတက္ကသိုလ်(မြိတ်)

	• ကွန်ပျူတာတက္ကသိုလ်(သထုံ) • သတင်းအချက်အလက်နည်းပညာတက္ကသိုလ် (ရန်ကုန်) • မြန်မာသတင်းအချက်အလက်နည်းပညာတက္ကသိုလ်
တက္ကသိုလ်များ	• ရန်ကုန်နိုင်ငံခြားဘာသာတက္ကသိုလ် • မန္တလေးနိုင်ငံခြားဘာသာတက္ကသိုလ်
တက္ကသိုလ်များ	• ရေဆင်းစိုက်ပျိုးရေးတက္ကသိုလ် • မွေးမြူရေးဆိုင်ရာဆေးတက္ကသိုလ်(ရေဆင်း)
ကောလိပ်၊ သိပ္ပံများ	• ပုသိမ်ကြီးစိုက်ပျိုးရေးသိပ္ပံ • ပွင့်ဖြူစိုက်ပျိုးရေးသိပ္ပံ
တက္ကသိုလ်များ	• ရေဆင်းသစ်တောတက္ကသိုလ်
သင်တန်းကျောင်းများ	• မြန်မာနိုင်ငံသစ်တောကျောင်း • မြန်မာနိုင်ငံမြေတိုင်းကျောင်း
တက္ကသိုလ်များ	• ရန်ကုန်စီးပွားရေးတက္ကသိုလ် • မုံရွာစီးပွားရေးတက္ကသိုလ် • မိတ္ထီလာစီးပွားရေးတက္ကသိုလ် • သမဝါယမတက္ကသိုလ်(သန်လျင်) • သမဝါယမတက္ကသိုလ်(စစ်ကိုင်း)
ကောလိပ်များ	• ဗဟိုသမဝါယမကောလိပ် (ဖောင်ကြီး) • သမဝါယမဒေသကောလိပ် (မန္တလေး)
ဗုဒ္ဓဘာသာ	• နိုင်ငံတော်ပရိယတ္တိသာသနာ့တက္ကသိုလ် (ရန်ကုန်) • နိုင်ငံတော်ပရိယတ္တိသာသနာ့တက္ကသိုလ် (မန္တလေး) • အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာထေရဝါဒဗုဒ္ဓသာသနာပြုတက္ကသိုလ် • သီတဂူကမ္ဘာ့ဗုဒ္ဓတက္ကသိုလ် (စစ်ကိုင်း) • သီတဂူကမ္ဘာ့ဗုဒ္ဓတက္ကသိုလ် (ရန်ကုန်) • သီတဂူကမ္ဘာ့ဗုဒ္ဓတက္ကသိုလ် (မန္တလေး) • ဇေယျဝံသအကယ်ဒမီ (ကျိုက်လတ်)
ခရစ်ယာန်ဘာသာ	• Paku Divinity School • Chin Christian College • Union Theological College

	- Zomi Theological College မြန်မာနိုင်ငံ ဓမ္မတက္ကသိုလ် - Myanmar Union Adventist Seminary (College) MyaungMya
	စစ်တက္ကသိုလ် တပ်မတော်ဆေးတက္ကသိုလ် တပ်မတော်နည်းပညာတက္ကသိုလ် တပ်မတော်သူနာပြုနှင့်ဆေးဘက်ပညာသည်တက္ကသိုလ် - နိုင်ငံတော်ကာကွယ်ရေးတက္ကသိုလ် စစ်ဦးစီးတက္ကသိုလ်
ဖွံ့ဖြိုးရေးတက္ကသိုလ်	ပြည်ထောင်စုတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများဖွံ့ဖြိုးရေးတက္ကသိုလ်(စစ်ကိုင်း) ပြည်ထောင်စုတိုင်းရင်းသားလူငယ်များစွမ်းရည်ဖွံ့ဖြိုးရေးဒီဂရီကောလိပ်(ရန်ကုန်) ပြည်ထောင်စုတိုင်းရင်းသားလူငယ်များစွမ်းရည်ဖွံ့ဖြိုးရေးဒီဂရီကောလိပ်(စစ်ကိုင်း) တိုင်းရင်းသားလူငယ်များဖွံ့ဖြိုးရေးကောလိပ် (မန္တလေး)
ယဉ်ကျေးမှုတက္ကသိုလ်	အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှုနှင့်အနုပညာတက္ကသိုလ်(ရန်ကုန်) အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှုနှင့်အနုပညာတက္ကသိုလ်(မန္တလေး)

မူဝါဒအကျဉ်းချုပ်၊ နိုဝင်ဘာလ၊ ၂၀၁၉

လုံခြုံရေးအား ပြည်သူတို့၏ လက်ဝယ်၌ ထားရှိခြင်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ လုံခြုံရေးနှင့် တရားမျှတရေးကဏ္ဍများတွင် အများပြည်သူ၏ ထိန်းကျောင်း ကြီးကြပ်စီမံမှုနှင့် လက်တွဲဆောင်ရွက်မှု

၂၀၁၈ ခုနှစ်မှ စတင်ကာ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လုံခြုံရေးနှင့် တရားမျှတမှုကဏ္ဍတို့တွင် ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ပြောင်းလဲမှုများအား အသင့်အတင့် စတင်ခြေလှမ်းအစပျိုး လုပ်ဆောင်လာခဲ့ကြပါသည်။ တစ်ချိန်တည်းတွင်ပင် အဆိုပါကဏ္ဍများ၌ ပြည်သူတို့၏ထိန်းချုပ်ကြီးကြပ်စီမံမှုများနှင့် နိုင်ငံရေးအရ ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်မှုများအတွက် အခန်းကဏ္ဍများ ပွင့်လာခဲ့ပြီး အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၊ မီဒီယာများ၊ ပညာရေးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် မူဝါဒရေးရာလေ့လာမှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများမှလည်း ပါဝင်လုပ်ဆောင်ခွင့် ရရှိလာကြပါသည်။ ပြည်သူအများစုကင်းလုံခြုံစွာဖြင့် အကြောက်တရားကင်းစွာ နေထိုင်နိုင်သည့် ငြိမ်းချမ်းပြီး စည်ပင်ဝပြောသော ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတော်တစ်ခု အဖြစ်ထူထောင်ရာတွင် အဆိုပါကဏ္ဍနှစ်ရပ်ကို ဟန်ချက်ညီညီ အကောင်အထည်ဖော်ရန် အထူးအရေးကြီးမည်ဖြစ်ပါသည်။

ပါဝင်သည့် အကြောင်းအရာများ

ပြည်သူများ၏ ထိန်းချုပ်ကြီးကြပ်စီမံမှုနှင့် လက်တွဲဆောင်ရွက်မှုကဏ္ဍများ၊ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်သူများ၏ နယ်ပယ်အား အထိခိုက်မခံနိုင်သော အဖြစ်အပျက်များ ဖြင့်စတင်ဖွင့်လှစ်ခြင်း၊ ပညာရေး၊ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း၊ မူဝါဒရေးရာလေ့လာမှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ၊ လွတ်လပ်သော မီဒီယာကဏ္ဍ၊ ရှေ့ဆက်ဆောင်ရွက်မည့်နည်းလမ်းများ

စစ်အုပ်ချုပ်မှု နှစ်ပေါင်း (၅၀) အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံ၏အစိုးရနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ အားလုံးသည် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ၏ လက်အောက်တွင် တင်းကျပ်စွာချုပ်ကိုင်ခံခဲ့ရသည်။ စီးပွားရေးအကျိုးအမြတ်များအား ပြည်တွင်းတော်လှန်ပုန်ကန်မှုများမှ ကာကွယ်နိုင်ရန် အားကောင်းသော လုံခြုံရေး ယန္တရားတစ်ခုအား ဗြိတိသျှကိုလိုနီတို့မှထူထောင်ခဲ့ရာ ထိုလုံခြုံရေးတပ်သည် အမျိုးသားများ ကြီးစိုးသည့် စစ်တပ်လက်ထဲသို့ ရောက်ရှိသွားခဲ့ပါသည်။ အများပြည်သူအပေါ် တင်းကြပ်စွာစောင့်ကြည့်မှုနှင့် မီဒီယာ၊ ပညာရေး၊ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းနှင့် လွတ်လပ်သော မူဝါဒရေးရာ လေ့လာမှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများအပေါ် ကန့်သတ်ချုပ်ချယ်မှုများသည် ပြည်သူ့ဆက်ဆံရေးနှင့် နိုင်ငံအပေါ်တိုက်ရိုက် ဝေဖန်အကဲဖြတ်မှုများ လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် အဟန့်အတားဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် တပ်မတော်သည် အရပ်သားထိန်းချုပ်ကြီးကြပ်စီမံမှုများမှ လွတ်မြောက်၍ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် တိုက်ပွဲများ ဆက်လက်ဆင်နွှဲနေခဲ့ပြီး မကြာခဏဆိုသလို အချို့သောဒေသများရှိ ပြည်သူများသည် ၎င်းတို့အားပြန်လည်တိုက်ခိုက်လာနိုင်သည့် စစ်သည်များဖြစ်လာနိုင်သည်ဆိုသည့်အချက်ဖြင့် ၎င်းဒေသများရှိ လူထုတစ်ရပ်လုံးအား ပစ်မှတ်ထားမှုများရှိလာခဲ့ပါသည်။

အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်များ

လုံခြုံရေးနှင့် တရားမျှတမှုကဏ္ဍများ ဆိုသည်မှာ အစိုးရနှင့် ပြည်သူများအတွက် တရားမျှတရေးနှင့် လုံခြုံရေးတို့အား ပံ့ပိုးပေးရန် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ အပ်နှင်းခံထားရသော အစိုးရအဖွဲ့အစည်းအားလုံးကို ဆိုလိုပါသည်။ ဤလေ့လာမှုသည် တပ်မတော်၊ ရဲတပ်ဖွဲ့၊ အကျဉ်းထောင်များ၊ တရားရုံးများနှင့် ထောက်လှမ်းရေးလုပ်ငန်းများအပေါ် အလေးပေးလေ့လာ ဆွေးနွေးထားပါသည်။

စစ်တပ်၊ ကာကွယ်ရေး၊ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ/တပ်မတော် - ၎င်းတို့သည် မြန်မာ့တပ်မတော်၏ အသုံးပြုနေကျ အခေါ်အဝေါ်များဖြစ်ပြီး တရားဝင်ထုတ်ဝေထားသော စာစောင်များတွင် ၎င်းတို့အား အပြန်အလှန် အသုံးပြုထားပါသည်။

“တပ်မတော်သည် ရွေးကောက်ခံ အရပ်သားကိုယ်စားလှယ်များအားနောက်ထပ် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများလွှဲပြောင်းပေးရန်ကတိကဝတ်အတိအလင်းပြုထားသော်လည်း ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် အရှိန်ဖြင့်ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ရန်ဆန္ဒရှိကြပြီး၎င်းတို့၏အတွေးအခေါ်အယူအဆပိုင်းဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂလိကအကျိုးစီးပွားများကို ခြိမ်းခြောက်မည့် မည်သည့်ပြောင်းလဲမှုမျိုးကိုမဆိုလက်ခံခြင်းမရှိဘဲ တွန်းလှန်ကြမည် ဖြစ်ပါသည်။”

၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် လုပ်ကြံခံခဲ့ရသော လွတ်လပ်ရေးသူရဲကောင်းများအား အလေးပြုသည့် အာဏာနည်နေ့ အခမ်းအနားတွင် အလေးပြုနေသည့် တပ်မတော်သားတစ်ဦး၊ ၁၆၊ ဇူလိုင် ၂၀၁၆။
© Hkun Lat

Saferworld ၏ “မြန်မာနိုင်ငံ၏ လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား ဒီမိုကရေစီနည်းကျဖော်ဆောင်ခြင်း - တည်မြဲသည့် အမွေအနှစ်များနှင့် ရှေ့ဆက်ရမည့်ခရီးရှည်” ခေါင်းစဉ်ဖြင့် ထုတ်ပြန်ထားသော အစီရင်ခံစာ၏ အပိုင်းတစ်ခုအပေါ် အခြေခံ၍ ဤမူဝါဒစာစောင်ကို ပြုစုရေးသားထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤစာစောင်သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လုံခြုံရေးနှင့် တရားမျှတရေးကဏ္ဍတို့၌ပါဝင်ဆောင်ရွက်နေကြသည့်ပညာရေးအဖွဲ့အစည်းများ၊ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၊ မူဝါဒရေးရာလေ့လာမှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် မီဒီယာများ၏ အခန်းကဏ္ဍများအား ပိုမိုတိုးတက်လာစေရန်အဓိကဖော်ပြဆွေးနွေးသွားမည်ဖြစ်ပါသည်။ အစီရင်ခံစာအပြည့်အစုံတွင် လုံခြုံရေးနှင့် တရားမျှတရေးကဏ္ဍတို့အား ဒီမိုကရေစီနည်းကျဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် အရပ်သားအစိုးရနှင့် စစ်တပ်အကြား အာဏာခွဲဝေခြင်းနှင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၏ လက်ရှိကျင့်သုံးဆောင်ရွက်နေမှုများနှင့် အလေ့အထများကို ရှုထောင့် (၂) မျိုးဖြင့် အလေးအနက် ရေးသားဖော်ပြထားပါသည်။

လက်ရှိအချိန်တွင်တိုင်းပြည်ကိုအရပ်ဘက်-စစ်ဘက်ပူးပေါင်းထားသည့် အစိုးရတစ်ရပ်မှ အုပ်ချုပ်လျက်ရှိပြီး ယင်းအစိုးရတွင် ပြည်သူလူထုက ရွေးချယ်ထားသော အရပ်သားကိုယ်စားလှယ်များ၊ ခိုင်မာ၍ အမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ်ရှိသည့် လျှို့ဝှက်သော စစ်တပ်များအကြား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ အာဏာကို ခွဲဝေကျင့်သုံးကြကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ စစ်တပ်အနေဖြင့် နိုင်ငံရေးလောကမှ ဖယ်ခွာပေးရန် ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ တောင်းဆိုလာခဲ့သည့် အမျိုးသား ဒီမိုကရေစီခေါင်းဆောင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်သည် အစိုးရ၏ ဦးဆောင်မှု အခန်းကဏ္ဍတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နေပါသည်။ သို့သော် စစ်တပ်သည် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ကာကွယ်ရေးနှင့် နယ်စပ်ရေးရာဝန်ကြီးဌာနတို့တွင် ထိပ်ပိုင်းအကြီးအကဲများကို စစ်တပ်အရာရှိများသာ ခန့်အပ်အာဏာပေးအပ်ထားခြင်းဖြင့် လုံခြုံရေးနှင့် တရားမျှတရေးကဏ္ဍတို့၌ စစ်တပ်၏ မဟာဗျူဟာစစ်ဆင်ရေး၊ ဘဏ္ဍာရေးနှင့်တရားမျှတမှုဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များတွင်လွတ်လပ်စွာ အနီးကပ် ထိန်းချုပ်ထားနိုင်ပေသည်။

အာဏာရှင်ဆန်ဆန် သဘောထားများသည် နက်ရှိုင်းစွာ စီးဆင်းနေပြီး၎င်းကိုပြုပြင်ပြောင်းလဲရာတွင်လည်းတပ်မတော်မှဦးဆောင်ဖော်ဆောင်သည့် စည်းဝါးမိမိ၊ ဖြေးဖြေးမှန်မှန် ကူးပြောင်းနေခြင်းမျိုးသာဖြစ်သည်။ ထိုပြောင်းလဲမှုသည်လည်း တပ်မတော်အား လွတ်လပ်စွာ လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် နိုင်ငံရေးအင်အားများ ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ရန် ခွင့်ပြုထားပေးပါသည်။ တပ်မတော်သည် ရွေးကောက်ခံ အရပ်သားကိုယ်စားလှယ်များအားနောက်ထပ် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ လွှဲပြောင်းပေးရန် ကတိကဝတ်အတိအလင်း ပြုထားသော်လည်း ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် အရှိန်ဖြင့် ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ရန် ဆန္ဒရှိကြပြီး ၎င်းတို့၏ အတွေးအခေါ်အယူအဆပိုင်းဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂလိကအကျိုးစီးပွားများကို ခြိမ်းခြောက်မည့်မည်သည့် ပြောင်းလဲမှုမျိုးကိုမဆို လက်ခံခြင်းမရှိဘဲ တွန်းလှန်ကြ

မည်ဖြစ်ပါသည်။ အစိုးရယန္တရားတစ်ခုလုံးသည် စစ်တပ်အရာရှိဟောင်းများဖြင့်သာ ပြည့်နှက်နေပြီး ၎င်းတို့၏ နောက်ခံအဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ အခြေအနေများကြောင့် အရပ်သားခေါင်းဆောင်များ၊ နိုင်ငံခြားသားများနှင့် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအပေါ် မယုံကြည်မှုများ ရှိနေရုံသာမက ရာထူးဂုဏ်အဆင့်ဆင့်အပေါ်လည်း စွဲလမ်းခံမင်ကြပါသည်။ အချို့ကိစ္စရပ်များတွင် အသစ်ဝင်ရောက်လာသည့် အရပ်သားကိုယ်စားလှယ်များသည်ယခင်ရှိခဲ့ပြီးသော နည်းလမ်းဟောင်းများနှင့် ထင်မြင်ယူဆချက်များကို ရိုးရှင်းစွာ သဘောတူ လက်ခံကြခြင်း သို့မဟုတ် စစ်သားများတွင်သာလိုအပ်သော ကျွမ်းကျင်မှုများရှိသည်ဆိုသည့် ယုံကြည်မှုဖြင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များအား တပ်မတော်မှ ဦးဆောင်ရန် လိုလိုလားလားအခွင့်ပေးကြခြင်းများလည်း ရှိနေပါသည်။

ပြည်သူများ၏ ထိန်းချုပ်ကြီးကြပ်စီမံမှုနှင့် လက်တွဲဆောင်ရွက်မှု ကိစ္စရပ်များ

ရွေးကောက်ပွဲများ ကျင်းပခြင်းတစ်ခုတည်းဖြင့် ခိုင်မာသော ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို တည်ဆောက်၍ မရနိုင်သကဲ့သို့ လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အာဏာများအား ရွေးကောက်ခံ အရာရှိများလက်သို့ ပေးအပ်လိုက်ခြင်းကလည်း လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အလေ့အကျင့်များနှင့် စံနှုန်းများအားအလိုအလျောက် ပြောင်းလဲမှုများ ပြုလုပ်နိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ ထင်ရှားသည့် နိုင်ငံရေးသမားများအား လုံခြုံရေး အဖွဲ့အစည်းများအပေါ် ထိန်းချုပ်ခွင့်ပေးသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အပြောင်းအလဲ သို့မဟုတ် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အပြောင်းအလဲများ ပြုလုပ်ရုံသာကံသက် ဖြင့်ပြည်သူများ၏အကျိုးစီးပွားအတွက်အဆိုပါအဖွဲ့အစည်းများမှအလိုအလျောက် ဆောင်ရွက်ပေးသည်ဟု မဆိုလိုနိုင်ပေ။ အရပ်သားခေါင်းဆောင်များသည်ပင်လျှင် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများအပေါ် ရန်လိုသည့် နည်းလမ်းများ၊ ရာဇဝတ်မှုများအပေါ် ပြင်းပြင်းထန်ထန် အပြစ်ပေးသည့် နည်းလမ်းများ၊ အကျဉ်းထောင်များနှင့် စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးလုပ်ငန်းများတွင် အာဏာရှင်ဆန်ဆန် ကိုင်တွယ်သည့် နည်းလမ်းများဖြင့် ဆောင်ရွက်ခြင်းအား လုပ်ရိုးလုပ်စဉ်အဖြစ် လက်ခံထားကြပါသည်။

လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ဖော်ဆောင်နိုင်ရေးအတွက်လူတစ်ချင်းစီနှင့်အဖွဲ့အစည်းများသည်အစိုးရ၏မလျော်မကန် ပြစ်ဒဏ်ပေးမည့်အပေါ် ကြောက်ရွံ့မှုမရှိဘဲ လုံခြုံရေးကဏ္ဍများတွင်တက်ကြွစွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုအပေါ်တွင် မူတည်နေပါသည်။ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပြည်သူတို့၏ ပါဝင်ဆွေးနွေးမှုနှင့် ဝေဖန်ချက်များအားလွတ်လပ်စွာ အခွင့်ပေးခြင်းသည် လုံခြုံရေးကဏ္ဍတစ်ခုလုံးအပေါ် အကျိုးကျေးဇူးများစွာ ဖြစ်ထွန်းစေနိုင်ပါသည်။

လုံခြုံရေးကဏ္ဍကို ပြည်သူများက ထိန်းချုပ်ကြီးကြပ်စီမံမှုပေးခြင်းသည် ပိုမိုထိရောက်မှုရှိစေသည့်အပြင် ဥပဒေနှင့်အညီ တာဝန်ခံမှုတာဝန်ယူမှုလည်း ရှိစေပါသည်။ မည့်သည့်အုပ်ချုပ်ရေးမဆို ပြည်သူဝန်ကိုထမ်းဆောင်ရမည်ဆိုပါကအဆိုပါအစိုးရအဖွဲ့အစည်းများသည်ပြည်သူများအပေါ် တာဝန်ယူမှုနှင့်ဝန်ခံမှုရှိရပေမည်။ လုံခြုံရေးကဏ္ဍတွင်လည်း အလားတူတာဝန်ယူမှုနှင့်တာဝန်ခံမှုမျိုးရှိရပေမည်။ အကယ်၍ပြည်သူများအား ဘေးကင်းလုံခြုံစေရန် ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများနှင့် အသက်အိုးအိမ်များကို ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ပေးရန် ရည်ရွယ်ပါက ၎င်းတို့၏ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုနှင့် ထိန်းချုပ်ကြီးကြပ်စီမံမှုတို့ကို ခွင့်ပြုပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။^၁ လုံခြုံရေးအပေါ် အများပြည်သူ၏ ပါဝင်မှုမရှိဘဲ အထက်မှအောက်သို့အာဏာရှင်ပုံစံဖြင့် ပြည်သူ့အကျိုးစီးပွားအတွက် ထောက်ပံ့ဆောင်ရွက်ပေး၍ မရနိုင်ပေ။ ထိုသို့ပြုလုပ်ခြင်းသည် နိုင်ငံတော် သို့မဟုတ် အထူးအထက်တန်းလွှာများ၏ အကျိုးစီးပွားကိုသာ အခြားလူများမှ ကာကွယ်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဆောင်ရွက်ပေးနေသည့် သဘောသာ သက်ရောက်နေပေလိမ့်မည်။^၂

“ရွေးကောက်ပွဲများ ကျင်းပခြင်း တစ်ခုတည်းဖြင့်ခိုင်မာသော ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို တည်ဆောက်၍မရနိုင်သကဲ့သို့ လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အာဏာများအားရွေးကောက်ခံ အရာရှိများလက်သို့ ပေးအပ်လိုက်ခြင်းကလည်း လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အလေ့အကျင့်များနှင့်စံနှုန်းများအား အလိုအလျောက် ပြောင်းလဲမှုများ ပြုလုပ်နိုင်မည် မဟုတ်ပေ။”

ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်က“ဒီမိုကရေစီသည်ကွဲပြားခြားနားမှုများကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် အဆိုပါ ကွဲပြားမှုများအား ငြိမ်းချမ်းစွာ ဖြေရှင်းပေးရန် တာဝန်ရှိကြောင်း” ပြောဆိုခဲ့ပါသည်။ အာဏာရှင် အစိုးရသည် ၎င်းတို့၏ လုပ်ဆောင်ချက်များနှင့် မူဝါဒများအပေါ် ဝေဖန်မှုများကို

တိုက်ဖျက်ရမည့် စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ်အဖြစ်သာ ရှုမြင်ကြပါသည်။ ၎င်းတို့အနေဖြင့် ကောင်းမွန်သည့်စိတ်ဓာတ်တို့ဖြင့် စစ်မှန်သည့် ဆွေးနွေးမှုများမှတစ်ဆင့် အဓိကကွဲလွဲချက်များကို ပွင်းလင်းစွာဖလှယ်၍ ဖြေရှင်းရသည့်အယူအဆကို ဆုပ်ကိုင်နိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ သဘောထားကွဲလွဲမှုအားလုံးကို ချေမှုန်းရန် နိုင်ငံထက်စီးနင်းမှုကို အခြေခံသည့် အာဏာမခိုင်မြဲမှု လိုအပ်ကြောင်း အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆို လေ့ရှိပါသည်။^၁ ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် မင်းအောင်လှိုင်ကပင်လျှင် “ဒီမိုကရေစီစနစ်သည်မြန်မာနိုင်ငံ၏ စည်းကမ်းပြည့်ဝသည့် ဒီမိုကရေစီစည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများအပေါ် အခြေခံသော သဘောသဘာဝကိုအလေးအထားဖော်ပြခြင်းမပြုမီ ဘက်ပေါင်းစုံမှ ကွဲလွဲသော အမြင်များအား စေ့စပ်ညှိနှိုင်းပေးရန်ဖြစ်ပြီး တူညီသောသဘောထားဖြင့် ပေါင်းစည်း နေထိုင်ကြရမည်” ဟုဆိုပါသည်။^၂

ပြည်သူတို့သည် လုံခြုံရေးကဏ္ဍ၌ ပါဝင်ဆောင်ရွက် ခွင့်ရှိကြရမည်ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့သည် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များအတွက် လုပ်ခလစာအပါအဝင် လုံခြုံရေးအတွက် အခွန်များပေးဆောင်ရပါသည်။ ၎င်းပြည်သူများသည် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ လှုပ်ရှားသော ဒေသများတွင် နေထိုင်ကြပြီး ၎င်းတို့ဆောင်ရွက်ချက်များ၏ အကျိုးဆက်ကို ခံစားနေကြရပါသည်။ လုံခြုံရေးကိုမည်ကဲ့သို့ဆောင်ရွက်နေကြောင်းနှင့်အဘယ့်ကြောင့်ဆောင်ရွက်ရကြောင်း ပြည်သူများအား သိရှိစေခြင်းဖြင့် ပြည်သူများမှ တာဝန်ရှိသော အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လိုစိတ်တို့ဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ရဲတပ်ဖွဲ့သို့ ကိစ္စရပ်အဖြစ်အပျက်များအား သတင်းပို့ခြင်းနှင့် ဆောင်ရွက်နေဆဲကိစ္စရပ်များအတွက် သတင်းအချက်အလက်များ ပံ့ပိုးပေးနိုင်ပါသည်။

ဤလေ့လာမှုတွင် ပါဝင်ခဲ့သူများမှ ဒီမိုကရေစီစနစ်သို့ ကူးပြောင်းရေး ကနဦးအဆင့်ကတည်းကပင် လုံခြုံရေးကဏ္ဍ၌ ပြည်သူများနှင့်လက်တွဲဆောင်ရွက်ကြရန် လိုအပ်ကြောင်း ပြောကြားခဲ့ကြပါသည်။ ပြည်သူလူထုနှင့် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း အများစုသည် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (NLD) အပေါ် နိုင်ငံရေးအရ မျှော်လင့်ချက်များ ဆယ်စုနှစ်များစွာ ယုံကြည်မှုထားခဲ့ကြပေသည်။ လက်ရှိ NLD အစိုးရလက်ထက်တွင် ပြည်သူတို့၏ လိုအပ်ချက်များနှင့်အညီ ၎င်းတို့၏ ဦးစားပေးဆောင်ရွက်ရမည့်အချက်များနှင့် တောင်းဆိုထားသည့် အချက်များအား ဆောင်ရွက်ပေးရန် ပြည်သူများအနေဖြင့် နိုင်ငံရေး အသိအမြင်ရှိရန်အထူးအရေးကြီးပါသည်။ ယင်းအချက်သည် ရင့်ကျက်သော ဒီမိုကရေစီစနစ် ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် မရှိမဖြစ် လိုအပ်ပါသည်။

ပြည်သူများ၏ ထိန်းချုပ်ကြီးကြပ်စီမံမှုနှင့်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုတို့သည် ပြည်သူများအတွက် ပေးထားသည့် အခွင့်အရေးအပေါ် မူတည်နေပါသည်။ မီဒီယာများ၊ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၊ နိုင်ငံရေးအတိုက်အခံများ၊ အသိပညာပေးသူများ၊ ရှေ့နေများ၊ ပညာရှင်များနှင့် တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများသည် လွတ်လပ်ပွင့်လင်းစွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ကြရပါမည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ကြသူများသည် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၏ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု၊ တာဝန်သိမှုနှင့် တုံ့ပြန်နိုင်မှုတို့အား တိုးမြှင့်ပေးရာတွင်

အရေးပါသည့် အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ဆောင်ရွက်နေကြခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းတို့သည် ပြည်သူများအတွက် သတင်းအချက်အလက်များ ရရှိနိုင်ရေးနှင့် ပြည်သူများ၏အသံကို အစိုးရမှ နားထောင်ပေးရေးတို့အတွက် ဆောင်ရွက်နိုင်ကြပါသည်။

“
ထို့ပြင် ပြည်သူများ၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း အာဏာမညီမျှမှုကို ပိုမိုခိုင်မာစေခြင်းမျိုး မဖြစ်ရန် အလွန်လိုအပ်ပါသည်။ ဥပမာ - လူနည်းစုများနှင့် အမျိုးသမီးများအပေါ် လူအများစုမှ ဘေးဖယ်ထားခြင်းမျိုး မပြုရန် လိုအပ်ပါသည်။”

မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူမှုမီဒီယာများတွင်လည်း အမုန်းစကားများဖြင့် တက်လာမှုအပေါ် ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် တစ်ခါတစ်ရံ လုံခြုံရေးအတွက် အာဏာရှင်ဆန်ဆန် အကြမ်းဖက်သည့် နည်းလမ်းများဖြင့် ဖြေရှင်းမှုများအား ပြည်သူများက ထောက်ခံလာလျက်ရှိသည်ကို သတိပြုသင့်ပါသည်။ ထို့ပြင်ပြည်သူများ၏ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုသည်လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း အာဏာမညီမျှမှုကို ပိုမိုခိုင်မာစေခြင်းမျိုး မဖြစ်ရန် အလွန်လိုအပ်ပါသည်။^၃ ဥပမာ - လူနည်းစုများနှင့် အမျိုးသမီးများအပေါ် လူအများစုမှ ဘေးဖယ်ထားခြင်းမျိုး မပြုရန် လိုအပ်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် လူများစု လွှမ်းမိုးခြင်းဝါဒဆိုရာတွင် လူနည်းစုအား ကိုယ်စားပြုသော အဖွဲ့အတွက် ဥပဒေရေးရာနှင့် နိုင်ငံရေးရာအရ ကာကွယ်ပေးမှုတို့ အညီအမျှ ဖန်တီးပေးရန်လိုအပ်သည်။ နိုင်ငံရေးသမားများနှင့် အာဏာပိုင်တို့သည် ပြည်သူတို့၏ ဝန်ကိုထမ်းရန်နှင့် အများပြည်သူ၏ အကျိုးစီးပွားအတွက် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ကိုယ်စားပြု ဆောင်ရွက်ရန်တာဝန်ရှိပြီး အင်းအားကြီးအုပ်စု၏တောင်းဆိုမှုကိုသာ လိုက်နာဆောင်ရွက်ရန် မဟုတ်ပေ။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်သူများ၏ နယ်ပယ်အား အထိခိုက်မခံနိုင်သော အဖြစ်အပျက်များဖြင့် စတင်ဖွင့်လှစ်ခြင်း

၂၀၁၁ ခုနှစ်မှ စတင်၍ မြန်မာနိုင်ငံ၌ အများပြည်သူပါဝင်နိုင်သည့်နယ်ပယ်သည် သိသာစွာ ပွင့်လင်းလာခဲ့ပါသည်။ ယခင်ကာလများတွင်မီဒီယာများအပေါ် ကြိုတင်ဆင်ဆာဖြတ်ခံရမှုများကြောင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာရေးရာကိစ္စများနှင့် ပတ်သက်ပြီး စစ်တပ်၏ တရားဝင်အရင်းအမြစ်များမှ ထုတ်ပြန်ဖြန့်ဝေသော သတင်းအချက်အလက်များမှအပ မည်သည့် အဓိပ္ပါယ်ရှိသော အများပြည်သူဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များအတွက် တာဆီးမှုဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။ လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ပြဿနာများအပေါ် ပြည်သူများအနေဖြင့်လည်း အခြေအတင် ဆွေးနွေးခြင်းမျိုး မရှိခဲ့ပေ။ ပြည်သူများ ဆန္ဒပြမှုများကို မဆိုထားနှင့် ပြည်သူများ၏ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်မှုများအား လုံးလုံးတားမြစ်ပိတ်ပင်သည့်အပြင် လူ (၅) ဦးအထက် စုဝေးခြင်းတို့အား တရားဝင် ကန့်သတ်တားမြစ်ထားခဲ့ပါသည်။ ထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့များကလည်း NLD ထောက်ခံသူများနှင့်အခြားနိုင်ငံရေး အဖွဲ့အစည်းများအား အနှောင့်အယှက်များပေး၍ ပုံမှန်ရုံးတင် စစ်ဆေးမှုများပြုလုပ်ကာ ထောင်ချခဲ့ကြပါသည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ်မတိုင်မီအထိ အကျဉ်းထောင်များတွင် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားပေါင်း (၂၀၀၀) ဦးကျော်ရှိခဲ့ပါသည်။^၆

ယနေ့ကာလတွင် ပြည်သူများသည် လွတ်လပ်စွာ စုဝေးဟောပြောလာနိုင်ကြပါသည်။ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများနှင့် လူ့အခွင့်အရေး

ပြဿနာများအပါအဝင် နိုင်ငံရေးနှင့် ပတ်သက်သည့် အကြောင်းအရာများအား လူထုဟောပြောပွဲများနှင့် မီဒီယာများတွင် ပုံမှန်ထုတ်ပြန်လာနိုင်ကြပါသည်။ သတင်းစာများတွင်လည်း ကြိုတင်ဆင်ဆာဖြတ်မှုများ မရှိတော့သကဲ့သို့ ပုဂ္ဂလိကပိုင် နေ့စဉ်သတင်းစာများအား ထုတ်ဝေခွင့်ပြုခဲ့ပေသည်။ ပြည်သူများအနေဖြင့်လည်း အကြောင်းအရာ ခေါင်းစဉ်အများစုအပေါ် ပွင့်လင်းစွာ ပြောဆိုလာနိုင်ကြပါသည်။ အရပ်ဖက်လူမှုဖွဲ့အစည်းများသည်လည်း အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများ ကျင်းပနိုင်ပြီး အစီရင်ခံစာများကိုလည်း ယခင်နှစ်များထက် ပိုမိုလွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဝေဖြန့်ချိလာနိုင်ကြပေသည်။ လွှတ်တော်အစည်းအဝေးများကိုလည်း ရုပ်မြင်သံကြားမှတစ်ဆင့် ထုတ်လွှင့်ပေးလျက်ရှိသည့်နည်းတူ နိုင်ငံတော်၏ ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်နှင့်ပတ်သက်သည့် အစည်းအဝေးများကိုပါ ထုတ်လွှင့်ပေးသည့်အတွက် လက်နက်ကိုင်များသည်ပင်လျှင် ၎င်းတို့၏ စိုးရိမ်ကြောင့်ကြမှုများနှင့် နိုင်ငံရေးအမြော်အမြင်တို့အား ပြည်သူများနှင့်တိုက်ရိုက် ပြောဆိုလာနိုင်ကြပါသည်။^၇

သို့သော်တပ်မတော် (နှင့်အချို့သောအရပ်သားခေါင်းဆောင်များ) အနေဖြင့်လွတ်လပ်စွာပြောဆိုခွင့်အပေါ် ပိတ်ပင်ရန်နှင့်အကြောင်းအရာအချို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဆွေးနွေးကြရာ၌ ကြောက်ရွံ့မှုနှင့် ခြိမ်းခြောက်မှုတို့ အချို့ကျန်ရှိနေစေရန် တရားရုံးများသို့ ပြန်လည် ဦးလှည့်လာကြ

ပါသည်။ အကျဉ်းထောင်များတွင် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားလျှော့နည်းသွားသော်လည်း နိုင်ငံရေးတက်ကြွလှုပ်ရှားသူများနှင့် သတင်းထောက်များသည် ၎င်းတို့တာဝန်များ ထမ်းဆောင်ခြင်းအတွက် တရားစွဲဆိုမှုများကြောင့် စွာ ခံရလေ့ရှိပြီး ပုံမှန် ဖိအားပေးနှောင့်ယှက်မှုများကိုလည်း ခံကြရပါသည်။

၂၀၁၃ ခုနှစ် မှစတင်၍ “အသရေဖျက်မှု” အမှုပေါင်း အနည်းဆုံး (၂၀၀) မှုခန့်ရှိခဲ့ရာ အများစုသည် တပ်မတော်က စွဲဆိုထားခြင်း သို့မဟုတ် ယင်းတို့အား ထောက်ခံသူအရပ်သားများမှ အာဏာပိုင်များအပေါ် ဝေဖန်မှုများကို တုန့်ပြန်ခြင်းများဖြစ်ပါသည်။^၆ ၎င်းတွင် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများဖြစ်ပွားသည့် နေရာများရှိ ပြည်သူများအား စစ်တပ်၏ လူ့အခွင့်အရေး အလွဲသုံးစားမှုကိစ္စများနှင့် ပတ်သက်သော အသိပညာ မြှင့်တင်ပေးသည့် အမှုများ အများအပြား ပါဝင်ပါသည်။^၇ ဥပဒေတွင် အသရေဖျက်မှုဆိုရာ အဓိပ္ပါယ်များကို တိကျစွာ ဖွင့်ဆိုနိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ပေ။ ၎င်းတွင်ပါဝင်သည့် ဖော်ပြချက်များသည် မှန်ကန်မှု ရှိမရှိနှင့်အကယ်၍ တစ်ဦးတစ်ယောက်၏ အယူအဆများသာ ဟုတ်၊ မဟုတ် ထည့်သွင်းစဉ်းစားမှုမျိုးလည်း မရှိပေ။^၈

ပြည်သူလူထုသည် အများနှင့် သက်ဆိုင်သည့် လှုပ်ရှားမှုများနှင့် စုဝေးပွဲများကို လွတ်လပ်စွာ ကျင်းပခွင့် ပိုမိုရလာသော်လည်း အဆိုပါ အခွင့်အရေးများသည် မကြာသေးမီ နှစ်များအတွင်း ထပ်မံလျှော့နည်းသွားခဲ့ပါသည်။ ငြိမ်းချမ်းစွာ ဆန္ဒပြတောင်းဆိုသူများသည် စီတန်းလှည့်လည်ခွင့်အတွက် ခွင့်ပြုမိန့်ရရှိရန် ကြာမြင့်စွာ ဆက်လက်တင်ပြရပြီး အကယ်၍ အဆိုပါအမိန့်အတိုင်းမလိုက်နာပါက ဖမ်းဆီးခံရခြင်း သို့မဟုတ် အကျဉ်းချခြင်းတို့ခံရနိုင်ပါသည်။^၉ သက်ငယ်မုဒိန်းမှုများတွင် ရဲတပ်ဖွဲ့၏ ဆောင်ရွက်မှုအပေါ် ဝေဖန်သည့် အရွယ်မရောက်သေးသူများအတွက် တရားမျှတမှု ပိုမိုတိုးတက်စေရေးအား တောင်းဆိုလှုံ့ဆော်စည်းရုံးသူအား ရဲတပ်ဖွဲ့က အသရေဖျက်မှုဖြင့် စွဲချက်တင်ထား၍ ၎င်း၏ ဘက်စာရင်းအား ရာဇဝတ်မှု စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးဌာန၏ အကြံပေးချက်အရ ပိတ်ထားခဲ့ပါသည်။^{၁၀} ၂၀၁၃ ခုနှစ် မေလတွင် ရန်ကုန်၌ ငြိမ်းချမ်းစွာ ဆန္ဒထုတ်ဖော်မှုကို အဓိကရုဏ်း နှိမ်နင်းရေးရဲများက အရပ်သားဝတ်စုံများဖြင့် ကြမ်းဖက်ဖြိုခွဲခဲ့သည်ဟု စွပ်စွဲမှုများလည်း ရှိခဲ့ပါသည်။^{၁၁}

တစ်ဦးချင်းစီနှင့် အဖွဲ့အစည်းများသည် အစိုးရက ချမှတ်ထားသော ကန့်သတ်ချက်များအား ကွဲပြားစွာ တုံ့ပြန်ကြပါသည်။ အချို့သည် ဖြေးဖြေးနှင့်လက်တွေ့ ကျကျလုပ်ကိုင်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြပြီး လုံခြုံစွာ စောင့်ရှောက်၍ အတားအဆီးများကို တစ်ဆင့်ချင်း ဖြိုခွင်းရန် ကြိုးပမ်းကြပါသည်။ အခြားသူများမှာ ၎င်းတို့ အခွင့်အရေးများကို တောင်းဆိုရန် ကြိုးစားကြပြီး အာဏာရှင်များနှင့် ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်ရန် မတွန့်ဆုတ်ကြပေ။ ၎င်းတို့နည်းလမ်း နှစ်ခုလုံးသည် ဒီမိုကရေစီနှင့်အညီ ပိုမိုတရားမျှတသော လုံခြုံရေးကဏ္ဍ တိုးတက်မှုအတွက် အဖြေရှာပေးရန် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍတွင် ဆက်လက် ပါဝင်နေမည် ဖြစ်ပါသည်။

ပညာရေး

“

မည်သည့် အသိုင်းအဝိုင်းတွင်မဆို ပညာတတ်များသည် လွန်စွာအရေးကြီးပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ယင်းတို့သည် ပြည်သူများအား နှိုးဆော်ပေးနိုင်သူများ၊ အကြံဉာဏ်သစ် ပေးနိုင်သူများ၊ အမြင့်သို့ တွန်းပို့ပေးနိုင်သောသူများ ဖြစ်ကြသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ အာဏာရှင် စိတ်ဓာတ်ရှိသောသူများနှင့် မေးခွန်းထုတ်တတ်သော စိတ်ဓာတ်ရှိသူများအကြား အမြဲတစ်စေ ပဋိပက္ခများ ဖြစ်နေပါလိမ့်မည်။ ထိုလူမျိုးနှစ်ဦးသည် မည်သည့် အခါမျှ အတူယှဉ်တွဲလျှောက်လှမ်းနိုင်မည်မဟုတ်ပါ။

အောင်ဆန်းစုကြည်၊ ၁၉၉၁^{၁၂}

”

လုံခြုံရေးကဏ္ဍတွင် ဒီမိုကရေစီရရှိရေးမှာ လုံခြုံရေးကိစ္စများနှင့် လုံခြုံရေးကဏ္ဍစီမံအုပ်ချုပ်မှုတို့နှင့် ပတ်သက်သော ပညာရေးကို တိုး၍ သင်ယူခွင့် ရရှိနိုင်မှုအပေါ် မူတည်နေပါသည်။ လွတ်လပ်သော ပညာပေးသူတစ်ဦး ရှင်းပြသည်မှာ “[ပညာသင်ကြားရေးအတွက်] လုံခြုံရေး အယူအဆကို ဦးစားပေးရပါမည်။ သို့သော် စစ်တပ်သည် ထိုအယူအဆ သဘောထားကို လက်ဝါးကြီးအုပ်ထားပါသည်။ ၎င်းသည် နိုင်ငံ၏ ပြည်သူတစ်ရပ်လုံးကို ကိုယ်စားပြုသင့်ပေသည်။ ယင်းကို စစ်တပ်က ထိန်းချုပ်ထားရမည့် ကိရိယာသဖွယ် အသုံးမပြုသင့်ပေ” ဟု ရှင်းပြပါသည်။^{၁၆}

ပထမဆုံးအနေဖြင့် ပညာရေးကို ပြည်သူများအား လူသားအားလုံး၏ အခြေခံအခွင့်အရေးများကို မြှင့်တင်ခြင်းဖြင့် စံနှုန်းသစ်များနှင့်အစိုးရနှင့် ဆက်ဆံရေးအသစ်များအပေါ် အသိရှင်သန်နေစေရေး တွန်းအားပေးနိုင်မည့်အရာအဖြစ် မြှင့်တင်ပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထိုမှ ၎င်းတို့၏ အခြေခံအခွင့်အရေးများနှင့် အစိုးရ၏ အခြေခံတာဝန်ဝတ္တရားများအား သိရှိလာမည်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် လုံခြုံရေးကဏ္ဍ ပြဿနာများကို ဆွေးနွေးနိုင်မည့် နည်းပညာ ပိုင်းဆိုင်ရာဗဟုသုတရှိသော နယ်ပယ်စုံမှ ကျွမ်းကျင်သည့် အရပ်သားခေါင်းဆောင်များစွာ လိုအပ်ပါသည်။ ယင်းသည် လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား သင့်တော်သော ခေါင်းဆောင်မှု၊ မူဝါဒချမှတ်ခြင်း၊ ရသုံးငွေချထားပေးခြင်းနှင့် နိုင်ငံရေးအရ ထိန်းချုပ်ကြီးကြပ်စီမံမှုများအတွက် အရေးပါသည်။ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်းမှ ပညာရှင်ဖြစ်လာသူ တစ်ဦးကမူ “အရပ်သားလွှတ်တော်အမတ်များသည် လုပ်ရည်ကိုင်ရည် အကန့်အသတ် ရှိကြသည်။ ကဏ္ဍအားလုံးအတွက် လုံခြုံရေး ပညာရှင်များ ကျွန်ုပ်တို့လိုအပ်ပါသည်။ စစ်တပ်နှင့်ရဲအတွက်သာ မဟုတ်။ လက်နက်ကိုင်ဆောင် ထားကြသူများအတွက်သာမဟုတ်” ဟု ဆိုခဲ့ပါသည်။^{၁၇}

လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များတွင် စစ်တပ်၏ ကျောထောက် နောက်ခံရှိသူများက ထိန်းချုပ်ခွင့်များစွာ ရရှိနေသည်မှာ မြန်မာနိုင်ငံ တစ်ခုတည်း မဟုတ်ပေ။ အစိုးရ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် အခြားသော မှန်ကန်သော ဗဟုသုတနှင့် အတွေ့အကြုံရှိသူများဖြစ်ကြသည်ဟု ယူဆနေကြသော ကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ဤအတွေးအခေါ်သည် အထူးသဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အစိုးရ၊ လွှတ်တော်၊ တရားစီရင်ရေးနှင့် ပြည်သူတို့ အကြားကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် တည်တံ့နေခဲ့ပါသည်။ မျိုးဆက်သစ်ခေါင်း ဆောင်များတွင် အမျိုးသမီးများအပါအဝင် ဘက်ပေါင်းစုံမှ လူများသည် လုံခြုံရေးကဏ္ဍတွင် ယုံကြည်ချက်ရှိရှိ၊ ဩဇာရှိစွာ ပြောဆိုပါဝင်လာနိုင် ရန်လွန်စွာအရေးကြီးပါသည်။

ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပတွင် ကာကွယ်ရေး၊ ရဲလုပ်ငန်း၊ အကျဉ်းဦးစီး လုပ်ငန်း၊ တရားမျှတမှုနှင့် အခြားလုံခြုံရေးနှင့်ဆိုင်သော အတွေးအခေါ် များနှင့်အလေ့အထများ၏ဘာသာရပ်များကိုသင်ယူနိုင်မည့်အရပ်သား လုံခြုံရေး ပညာရှင်များလည်းရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထိုသို့သော ပညာရှင် များသည် ထိုခေါင်းစဉ်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ စာပေများကို ထုတ်ဝေကာ နက်ရှိုင်း၍ ထိရောက်သော မူဝါဒနှင့် အတွေးအခေါ်များဖြင့် ၎င်းဘာသာ ရပ်နှင့်ဆိုင်သော ဆွေးနွေးမှုများတွင် အကျယ်တဝင့် ပါဝင်နိုင်မည် ဖြစ် ပါသည်။ နိုင်ငံရေးသမားတစ်ဦးက အလေးထား ပြောကြားခဲ့သည်မှာ “လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အရပ်သားပညာရှင်များကို လက်ချိုးရေတွက်လိုပင် ရ နိုင်ချိန်မှာ တပ်မတော်သား လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များမှာမူ ထိုပညာ ရပ်များကို အဆင့်မြင့်မြင့် လေ့ကျင့်သင်ယူခွင့်ရခဲ့ကြသည်။ အများစုမှာ ရှေးဦးစွာ နိုင်ငံတွင် လေ့ကျင့်သင်ကြားထားသူများ ဖြစ်ကြသည်။ သို့ဖြစ်ရာ (လုံခြုံရေးနှင့်ဆိုင်သော စွမ်းရည်) တွင်ကွာခြားချက် အလွန်ကြီးမား လာရခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ယင်းအချက်သည် ပြဿနာကြီးတစ်ရပ်ပင် ဖြစ် ပါသည်။”^{၁၀၀} နိုင်ငံရေးသမားများနှင့် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း ခေါင်း ဆောင်များက မြန်မာပညာရှင်များသည် နိုင်ငံရေးပါတီဝင်များနှင့် ငြိမ်း ချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နေကြသောသူများ အားထား ရာအဓိကကျသည့်အရင်းအမြစ်ပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်နေကြရာ ၎င်းတို့၏ လက် တွေ့ပါဝင် ဆောင်ရွက်မှုသည် မည်မျှအရေးကြီးကြောင်းကို ပြသလျက် ရှိနေပေသည်။

အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း ခေါင်းဆောင်များ၊ အထောက် အကူပြုအဖွဲ့များ၊ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများ၊ ဂျာနယ်လစ်များ၊ ရှေ့နေများ၊ အခြားသော ရပ်ရွာတွင်းမှ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများအားလည်း လုံခြုံရေး ဆိုင်ရာအတွေးအခေါ်များကိုသင်ကြားပေးသည့်သင်တန်းတိုများပေးခြင်း၊ သို့မဟုတ် သက်ဆိုင်ရာ ဘွဲ့သင်တန်းများတက်ရောက် စေခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် များစွာအကျိုးရှိမည် ဖြစ်ပါသည်။ နည်းပညာပါသည့် အကြံပြုချက်များ၊ အခြေအတင်ဆွေးနွေးခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်ရန်မှာ လုံခြုံရေးကဏ္ဍ အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ ဗဟုသုတများကို သိနားလည်နိုင်ခြင်း ဖြင့်လူမှုအခွင့်အရေး၊ တရားစီရင်ရေး၊ ကျား-မရေးရာတန်းတူညီမျှရေး၊ ကာကွယ်ရေး၊ ဒေသန္တရအုပ်ချုပ်ရေး၊ ဘတ်ဂျက်ကြီးကြပ်ရေးနှင့် အခြား သောယေဘုယျအကြောင်းအရာမျိုးစုံကို ဆောင်ရွက်နေသော အရပ် ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအတွက် များစွာအကျိုးရှိနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

နိုင်ငံရေးပညာပေး လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်နေသော အရပ် ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ကို ဦးဆောင်နေသည့် နိုင်ငံရေးအကျဉ်း သားဟောင်းတစ်ဦးက ၎င်းသည် ထောင်တွင်အကျဉ်းကျနေစဉ်အတွင်း နိုင်ငံရေးသိပ္ပံနှင့်အရပ်ဘက်-စစ်ဘက်ဆက်ဆံရေးအကြောင်းကိုပထမ ဆုံးအကြိမ် ဖတ်ရှုခဲ့ရစဉ်က လွန်စွာအားတက်ခဲ့ရကြောင်း ရှင်းပြခဲ့ပါ သည်။ “ကျွန်တော်တို့ ဒီအကြောင်း ဘာမှမသိခဲ့ဘူးဆိုတာ နားလည် လိုက်ပါတယ်” ဟု ၎င်းကဆိုပါသည်။ “ကျွန်တော်တို့အစိုးရနဲ့ ပတ်သက် ပြီးနစ်နာမှုတွေ ရှိခဲ့ကြတယ်။ ဒါပေမဲ့ စနစ်တွေ၊ ဖွဲ့စည်းပုံတွေကို မသိခဲ့ ကြဘူး။ ဒါကြောင့် တက်ကြွလှုပ်ရှားသူတွေကို ဒီအကြောင်းသင်ပေးရင် ကောင်းမယ်လို့ ဆုံးဖြတ်ခဲ့တယ်။ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူတွေ ယေဘုယျ အားဖြင့် ဒီကိစ္စနဲ့ပတ်သက်ပြီး ဗဟုသုတ မရှိကြသေးလို့ပါ” ဟူ၍ သုံး သပ်ပြောကြားခဲ့ပါသည်။

နောက်ဆုံးအနေဖြင့် စာသင်ခန်းများသည် အရပ်ဘက်နှင့် စစ်ဘက်တို့အကြား နားလည်မှု ပျိုးထောင်ပေးရန် နယ်မြေကောင်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဘုံနားလည်မှုနှင့် တန်ဖိုးများ မွေးမြူပေးနိုင်ရေးအတွက် အရပ်ဘက်နှင့်စစ်ဘက်ပညာရေးဌာနမှာ ပညာရှင်များအကြား အချင်းချင်း အပြန်အလှန် ပူးပေါင်းပညာဆည်းပူးမှုများသည် အထူးအရေးပါသော အခွင့်အလမ်းများ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့မလုပ်ဆောင်နိုင်ပါက အရပ်ဘက် နှင့်စစ်ဘက်ခေါင်းဆောင်များအကြား နိုင်ငံတော်၏ ဦးစားပေးကိစ္စရပ် များနှင့် ပြဿနာဖြေရှင်းရေးဆိုင်ရာ ချဉ်းကပ်ရမည့် နည်းလမ်းများတွင် အမြင်များ ဆက်လက်ကွဲပြားနေမည် ဖြစ်ပါသည်။

ပြည်သူ့တက္ကသိုလ်များ

ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်မှ ပါမောက္ခများသည် လုံခြုံရေးနှင့် မဟာ ဗျူဟာလေ့လာရေးဆိုင်ရာ မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့တစ်ရပ်ကို စတင်နိုင်ရန် ကြိုး ပမ်းဆောင်ရွက်နေကြရာ ၂၀၂၀ ခုနှစ်တွင် စတင်နိုင်မည်ဟု မျှော်လင့်ရ ပါသည်။ ယင်းသည် ၁၉၆၂ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၃ ခုနှစ်အတွင်း တက္ကသိုလ် တွင်နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ဘာသာရပ်များကို ပွင့်လင်းစွာ မည်သူမျှ လေ့လာ ဆည်းပူးခွင့် မရှိသောနိုင်ငံအတွက် ကြီးမားသည့် တိုးတက်မှုကို ကိုယ် စားပြုပါလိမ့်မည်။ ၂၀၁၃ ခုနှစ်မှ စ၍ ရန်ကုန်နှင့် မန္တလေး တက္ကသိုလ် များတွင် နိုင်ငံရေးသိပ္ပံဆိုင်ရာ မဟာဘွဲ့များကို ပေးအပ်ပြီး အရပ်ဘက်- စစ်ဘက်ဆက်ဆံရေးများနှင့် မဟာဗျူဟာရေးရာများ ပါဝင်သည့် သင် ခန်းစာများကိုလည်း ထည့်သွင်းသင်ကြားနေပါသည်။

လုံခြုံရေးနှင့်မဟာဗျူဟာလေ့လာရေးမဟာဘွဲ့တွင်ဘာသာ ရပ် (၈) ခု ပါဝင်မည်ဖြစ်ပြီး ဒေသန္တရ လုံခြုံရေးနှင့် ကာကွယ်ရေး စိန်ခေါ် မှုများဆိုင်ရာ ဘာသာရပ်များအပြင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လုံခြုံရေးအမြင်နှင့် ကာကွယ်ရေးမူဝါဒ၊ အရပ်ဘက်-စစ်ဘက်ဆက်ဆံရေးနှင့် လူသားလုံခြုံ ရေးစသည့် ဘာသာရပ်များ ထည့်သွင်းသင်ကြားရန် လျာထားလျက်ရှိပါ သည်။ လတ်တလောတွင် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းအတွက် အဆိုပြုမှုများကို စောင့်ဆိုင်းလျက်ရှိပြီး ခက်ခဲသည့် အဆင့်လည်း ဖြစ်ပေသည်။ ဤကာလ

အတွင်းဌာနအနေဖြင့် အခြားကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုများလည်း ဆောင်ရွက်ရန်အချိန်ယူလျက်ရှိပါသည်။ အဆိုပါ မဟာတန်းကို ပညာရှင်အဆင့်အတွေ့အကြုံရှိသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များမှ တက်ရောက်ခွင့် ရရှိကြမည်ဖြစ်ပြီး အရပ်ဘက်-စစ်ဘက်မှ အရာရှိများ၊ ဘွဲ့ကြိုအောင်မြင်ပြီးသည့် ကျောင်းသူ/သား လူငယ်များပါ တက်ရောက်ခွင့်ရလိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ရပါသည်။ အမျိုးသားများအပြင် အမျိုးသမီးများအတွက်ပါ အခွင့်အရေးပေးထားမည်ဖြစ်သဖြင့် နှစ်ပေါင်းများစွာ အမျိုးသားများကိုသာ ခွင့်ပြုထားခဲ့ပြီးတပ်တွင်သာ သင်ကြားခွင့်ရနိုင်သည့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ပညာရပ်ကို အမျိုးသမီးများကပါဆည်းပူးနိုင်မည့်ကြံတောင့်ကြံခဲရှားပါးသည့်အခွင့်အရေးတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။^{၁၉}

ဌာနမှ အကြီးတန်းပါမောက္ခများက နိုင်ငံတော် ကာကွယ်ရေးတက္ကသိုလ်တွင် သက်ဆိုင်ရာဘာသာရပ်များအား သွားရောက်သင်ကြားပို့ချလျက်ရှိရာ စစ်တက္ကသိုလ်များမှ ကထိကများကလည်း တက္ကသိုလ်များတွင် ပြန်လည်သင်ကြားပို့ချမှုများ ပြုလုပ်ပါသည်။

ဒါဇင်နှင့်ချီသော ဘွဲ့ကြိုနှင့် ဘွဲ့လွန်စစ်ပညာ သင်ကြားရေးကျောင်းများအပြင် တပ်မတော်လက်အောက်တွင် ဝိဇ္ဇာဘွဲ့၊ သိပ္ပံဘွဲ့၊ မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့နှင့်ဆေးပညာဒေါက်တာဘွဲ့များအပါအဝင်ပညာရေးဒီဂရီများပေးအပ်နေသည့်သင်ကြားရေးတက္ကသိုလ်(၅)ခုရှိပါသည်။ ယင်းတို့အနက် ခေတ်အမီဆုံးသော အမျိုးသားကာကွယ်ရေးကောလိပ်တွင် ရဲမှူးကြီးများနှင့် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာနတို့မှ အရာရှိများအတွက်ပါ တစ်ဖြည်းဖြည်း တက်ရောက်သင်ကြားခွင့်များ ပေးနေပြီဖြစ်ပါသည်။ အချို့တက္ကသိုလ်များကို အရပ်ဘက်အရာရှိများအတွက် တစ်ဖြည်းဖြည်း ခွင့်ပြုလာနိုင်ပါသည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် အရာရှိများနှင့်အရာရှိဟောင်းများသည် ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပမှ အရပ်ဘက်တက္ကသိုလ်၊ ကောလိပ်များ၌ တိုး၍ ပညာဆည်းပူးလျက်ရှိကြပါသည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင်နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီးဌာနကို ကိုယ်စားပြုကာ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်ကအမျိုးသားကာကွယ်ရေးကောလိပ်တွင်မိန့်ခွန်းပြောကြားခဲ့ပါသည်။^{၂၀} အချို့သော နိုင်ငံခြားသား အရာရှိများလည်း ဧည့်ကထိက အနေဖြင့် ပို့ချပေးမှုများရှိပါသည်။ ထိုသို့သော ပို့ချခြင်းများကို လက်ခံပေးခဲ့ခြင်းသည်အကြီးတန်းအရာရှိကြီးများအကြား “ကျွန်ုပ်တို့ကပြောင်းလဲလျက်ရှိရာကျွန်ုပ်တို့က တံခါးဖွင့်ပေးရန် လိုအပ်သည်” ဟူသည့်အရာကိုနားလည်သဘောပေါက်မှု အစပျိုးလာကြောင်း မီးမောင်းထိုးပြလျက်ရှိပါသည်။^{၂၁}

သို့သော် ပိုမိုခိုင်မာသည့် ဆက်ဆံရေးများ တည်ဆောက်ရာတွင်စိန်ခေါ်မှုများစွာ ရှိနေဆဲပင် ဖြစ်ပါသည်။ ထိပ်တန်းပါမောက္ခတစ်ဦးက “(အရပ်ဘက်-စစ်ဘက်ဆက်ဆံရေး) တည်ဆောက်ရန် ကျွန်ုပ်တို့တာဝန်ယူဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည် ဝန်ထမ်းများဖြစ်ကြရာယင်းသည် ခက်ခဲပါသည်။ ကျွန်တော်က တပ်မတော်အငြိမ်းစားအရာရှိတစ်ဦးကို ဖိတ်ကြားပေးခဲ့သော်လည်း ကျောင်းသားများက မနှစ်သက်ကြသဖြင့် အလွန်ခက်ခဲတဲ့ မေးခွန်းတွေကို မေးခဲ့ကြသည်...ကျွန်ုပ်တို့နားလည်မှုတည်ဆောက်ရန်လိုအပ်ပါသည်။ထို့ကြောင့်ဤသင်တန်းကလွန်စွာ အရေးပါသည်” ဟု ရှင်းပြခဲ့ပါသည်။^{၂၂}

“

တပ်မတော်ရေးရာ အကြီးတန်းပညာရှင်တစ်ဦးက တပ်မတော်နှင့် ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ရန် မည်မျှခက်ခဲကြောင်းကို အလေးထား ပြောကြားခဲ့ပြီး သိသာထင်ရှားသည့် ဆက်ဆံရေးနှင့် ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ရန် လိုအပ်သဖြင့် အရပ်သားများအနေနှင့် ထိုခေါင်းစဉ်ကို လေ့လာရာတွင် တပ်မတော်အရာရှိများအား ၎င်းတို့ စကားနားထောင်လာအောင်သွေးဆောင်နိုင်မည့် အရေးသည် များစွာကြိုးပမ်းအားထုတ်ရမည် ဖြစ်ကြောင်းပြောကြားခဲ့ပါသည်။

”

တပ်မတော်ရေးရာ အကြီးတန်းပညာရှင်တစ်ဦးက တပ်မတော်နှင့်ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ရန် မည်မျှခက်ခဲကြောင်းကို အလေးထား ပြောကြားခဲ့ပြီး သိသာထင်ရှားသည့် ဆက်ဆံရေးနှင့် ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ရန်လိုအပ်သဖြင့် အရပ်သားများအနေနှင့် ထိုခေါင်းစဉ်ကို လေ့လာရာတွင် တပ်မတော်အရာရှိများအား ၎င်းတို့ စကားနားထောင်လာအောင်သွေးဆောင်နိုင်မည့် အရေးသည် များစွာကြိုးပမ်းအားထုတ်ရမည်ဖြစ်ကြောင်းပြောကြားခဲ့ပါသည်။ ယင်းနှင့်ဆက်စပ်နေသည့် စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ်မှာ အများပြည်သူရရှိနိုင်သည့် သတင်းအချက်အလက်များ ရရှိနိုင်ခြင်းရှားပါးမှုနှင့်တပ်မတော်အနေနှင့်၎င်းတို့၏အခြေခံအချက်များဖြစ်သည့် ၎င်းတို့၏ ဖွဲ့စည်းပုံ၊ စည်းကမ်းနှင့် ဦးစားပေးမှုများကိုပင် ပိတ်ပင်ထားသည့် သဘောသဘာဝပင် ဖြစ်ပါသည်။

နောက်ထပ် အပြုသဘောဆောင်သည့် ဖွံ့ဖြိုးမှုတစ်ရပ်မှာ အစိုးရသည် ပြည်သူ့တက္ကသိုလ်များတွင် ဥပဒေနှင့် နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးပညာ လေ့လာသင်ယူနေသော ကျောင်းသူ/သားများအတွက်လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေအား မသင်မနေရ ဘာသာရပ်အဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။^{၂၃} ဒီမိုကရေစီ နည်းလမ်းအရ ဥပဒေ ချိုးဖောက်မှုဖြစ်ပွားခဲ့သော နယ်မြေတရားရုံးတွင် အမှုဖွင့်နိုင်ရေးအတွက် ပြည်သူ့အသံကို ရေးသားရန်မှာ စစ်ရေးစစ်ရေး၊ ဧကန်စွာဆွေးနွေးသည့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ၊ ရဲလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၊ တရားဥပဒေအရ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ လေ့လာရန်အတွက် အခြားသော လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များကိုခိုင်မာစွာဗဟုသုတရှိသည့် လွတ်လပ်သော ဧည့်သည်များအပေါ် မှီခိုအားထားနေရပါသည်။

ကျောင်းပြင်ပနှင့် ပုဂ္ဂလိက ပညာရေး

နိုင်ငံတစ်ဝှမ်းပေါ်ပေါက်လာသည့် ကျောင်းပြင်ပနှင့် ပုဂ္ဂလိက ပညာရေးကျောင်း အရေအတွက်လည်း များစွာရှိပါသည်။ ၎င်းတို့သည် ပုံစံအမျိုးမျိုးရှိကြသည်။ အချို့က ပုဂ္ဂလိက လွတ်လပ်သော ဝိဇ္ဇာကောလိပ်များဖြစ်ကြပြီး မကြာမီကမှ ဥပဒေအရ ခွင့်ပြုလိုက်သော နိုင်ငံခြားသားများပိုင်ဆိုင်သော ပုဂ္ဂလိကကျောင်းများ ပါဝင်သည်။ အခြားကျောင်းများမှာ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများကတည်ထောင်ခဲ့ကြပြီးအချို့မှာ ပြည်ပ အထူးသဖြင့် ထိုင်းနိုင်ငံတွင် ရေရှည်ပညာသင်ကြား ပေးခဲ့ကြသောဖောင်ဒေးရှင်းများ သို့မဟုတ် အသင်းအဖွဲ့များက တည်ထောင်ကြခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ်မတိုင်မီက ထိုင်း-မြန်မာနယ်စပ်တွင် အဆင့်မြင့်ပညာရေးကျောင်း အရေအတွက် များစွာရှိခဲ့ပြီး ထိုကျောင်းများ၌ ဖွံ့ဖြိုးရေး၊ နိုင်ငံရေးနှင့် အခြားဘာသာရပ်များကို ပိုမိုလွတ်လပ်မှုရှိသော ဝန်းကျင်တွင် သင်ကြားရန် ကျောင်းသားအများအပြားကို ဆွဲဆောင်နိုင်ခဲ့သည်။

လွတ်လပ်သော ကျောင်းများသည် လူ့အခွင့်အရေး၊ ကျား/မ အခွင့်အရေးနှင့် လူသားလုံခြုံရေးကိစ္စရပ်များနှင့် သက်ဆိုင်သော ဘာသာရပ်များကို သင်ကြားကြသည်။ အချို့တို့သည် လုံခြုံရေးကဏ္ဍ အုပ်ချုပ်မှုနှင့် တရားမျှတမှုတို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပိုမိုနည်းပညာဆန်သည့် ဘာသာရပ်များကိုပါ စတင်သင်ကြား လာကြပေသည်။ ရန်ကုန် နိုင်ငံရေးသိပ္ပံကျောင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး ခေါင်းဆောင်မှုနှင့် သုတေသနအင်စတီကျုတို့သည် အတုယူဖွယ်ကောင်းသော နမူနာများ ဖြစ်ကြသည်။ ဒုတိယဖော်ပြသောကျောင်းသည် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အထူးသဖြင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားချိန် လုံခြုံရေးကိစ္စရပ်တို့ကို သင်ကြားသည့် ဘာသာရပ်များစွာ ပါဝင်သော ငြိမ်းချမ်းရေးဆိုင်ရာ ခေါင်းဆောင်မှု ဒီပလိုမာဘွဲ့ကို အပ်နှင်းလျက်ရှိပါသည်။^{၂၇}

အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း

မြန်မာနိုင်ငံရှိ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများတွင် လုပ်ဆောင်သူမျိုးစုံရှိသည်။ ၎င်းတွင် ရိုးရာဓလေ့ အစဉ်အလာမှသည် ခေတ်မီတိုးတက်သော၊ ရပ်ရွာအဆင့် သေးငယ်သော အသိုင်းအဝိုင်းမှသည် နိုင်ငံအဆင့်ကျယ်ပြန့်သည့် အဖွဲ့အစည်းများလည်းရှိပါသည်။ အချို့အဖွဲ့အစည်းများက ပြည်ပအထောက်အပံ့များ ရယူကြသော်လည်း အချို့မှာမူ မိမိတို့ရပ်ရွာ၌ ကိုယ်တူကိုယ်ထ ရန်ပုံငွေ ရှာဖွေကြသည်။ စစ်တပ်အုပ်ချုပ်သည့်ကာလ၌ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများတွင် အစိုးရပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကို တောင်းဆိုကြသော ပြည်ပရောက်အဖွဲ့အစည်းများ၊ ပြည်တွင်းတွင် လျို့ဝှက်စွာ ဆောင်ရွက်နေကြသော အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ရှုပ်ထွေးသော နိုင်ငံရေး အခြေအနေများကို ရှောင်ရှား၍ လူမှုရေးလုပ်ငန်းများကိုသာ လုပ်ဆောင်ကြသည့်အဖွဲ့အစည်းများ ပါဝင်သည်။

မဖြစ်မနေအရေးကြီးသည့်အချက်မှာ မတူကွဲပြားသော ထိုအဖွဲ့

အစည်းများနှင့် လူတစ်ဦးချင်းစီသည် လုံခြုံရေးကဏ္ဍအုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ပြည်သူတို့အပေါ် ကောင်းမွန်သော ဆက်ဆံရေးရှိရေးကို ရိုးရှင်းစွာ စိတ်ဝင်စားမှုရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။ သို့မှသာလျှင် ဦးစားပေးစာရင်းတွင် နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေး သို့မဟုတ် အစိုးရ သို့မဟုတ် တပ်မတော်မှ ဖွင့်ဆိုထားသော နိုင်ငံတော် အကျိုးစီးပွားတို့အကြား အပြန်အလှန် ဆက်နွယ်မှုတို့ထက် ပြည်သူတို့၏ အဓိက လိုအပ်ချက်များကို ထည့်သွင်းနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

လက်ရှိကာလအထိ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒီမိုကရေစီ အသွင်ကူးပြောင်းရေးကို ထုဆစ်ပုံဖော်ရာ၌ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများသည် များစွာ အရေးပါပါသည်။ စစ်တပ်မှ တင်းကြပ်သည့် စည်းမျဉ်းများဖြင့် ထိန်းချုပ်ခဲ့သော်လည်း နိုင်ငံရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို အများပြည်သူအတွက် ကျယ်ပြန့်သည့်အကျိုးစီးပွားမှထိန်းကျောင်းပေးနိုင်ပြီး ခွဲခြားဆက်ဆံခံရသော လူနည်းစုများ၏ အသံများအား ကြားသိခံရသည့် အနေအထားအထိ တစ်ဖြည်းဖြည်း လမ်းပွင့်လာအောင် လုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့သည်။ ၎င်းတို့သည် လုံခြုံရေးကဏ္ဍတွင် အရေးပါသည့် ကဏ္ဍတွင် ပါဝင်ဆဲဖြစ်ပြီး ထိုအခန်းကဏ္ဍသည် သိသိသာသာ ကျယ်ပြန့်လာမည့်အလားအလာရှိပါသည်။

အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း ကိုယ်စားလှယ်များက အစိုးရအနေနှင့် ၎င်းတို့အား ပိုမိုအသုံးပြုလာပါက ၎င်းတို့သည် အစိုးရအား အစိုးရတန်ခိုးကျွမ်းကျင်မှုများပေးနိုင်ကြောင်းရှင်းပြကြပါသည်။ ၎င်းတို့တွင်ဘာသာရပ်အလိုက် ကျွမ်းကျင်မှုများရှိပြီး အစိုးရဝန်ထမ်း အများစုတွင်မရှိသေးသော ကောင်းစွာဖွံ့ဖြိုးနေပြီဖြစ်သော ဆက်ဆံရေးဆိုင်ရာ နူးညံ့သောကျွမ်းကျင်မှုကို ပိုင်ဆိုင်ထားပါသည်။ ပိုမိုပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် အစိုးရသည် ထိုအရင်းအမြစ်များထံမှ အကျိုးကျေးဇူးများရရှိနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်ကို ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့အချိန်မှ စတင်၍ လုံခြုံရေးကဏ္ဍတွင် အရပ်ဖက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၏ တိုက်ရိုက်နှင့် အတိအလင်းဆက်ဆံရေးတို့ကို ငြိမ်းချမ်းရေးလမ်းစဉ်အားဖြင့် ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပြီဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများသည် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအား လုံခြုံရေးကဏ္ဍဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းအဖွဲ့သို့ တရားဝင် ဝင်ရောက်ခွင့် မပြုနိုင်သေးပေ။ သို့ဖြစ်ရာ ဆက်ဆံရေးသည် သုတေသနလုပ်ငန်းများ၊ အရေးဆိုတင်သွင်းများနှင့် ပြင်ပမှ နည်းပညာ အထောက်အကူပေးခြင်းတို့အားဖြင့်သာ ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။ လုံခြုံရေးကဏ္ဍဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု၊ အရပ်ဘက်-စစ်ဘက်ဆက်ဆံရေး စသည်တို့ကို တိုက်ရိုက်အလေးထားဆောင်ရွက်သည့် မူဝါဒရေးရာဌာနများ အမြောက်အများရှိပါသည်။ ၎င်းကို နောက်အပိုင်းတွင် အသေးစိတ် ဖော်ပြပါမည်။

အသိပညာပေးမှုများ၊ ဥပဒေရေးရာ ပညာပေးခြင်းများနှင့် ပြည်သူတစ်ဦးချင်း ဖြစ်စဉ်များကို အစီရင်ခံတင်ပြခြင်းစသည့် နည်းလမ်း

နိုင်ငံတကာ အမျိုးသမီးများနေ့ ချီတက်ပွဲ၊
ရန်ကုန်၊ ၁၅ နိုဝင်ဘာ ၂၀၁၂။
© J Paing / MPA

များအားဖြင့် ရပ်ရွာအဆင့်တွင် တရားမျှတမှု ရရှိစေနိုင်ရေး အထောက်အကူပြုလှုပ်ရှားမှုများ ဆောင်ရွက်နေသည့် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၏ ဆောင်ရွက်ချက်များ ကျယ်ပြန့်စွာရှိပါသည်။ နည်းပညာအထောက်အကူပေးမှုများစွာအနက်တရားသူကြီးများနှင့်ရှေ့နေများအားသင်တန်းပေးခြင်းများကို စတင်ကမကထပြု ဆောင်ရွက်နေသော အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ မျိုးစုံရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲပြီးဟန်ချက်ညီသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုစီမံကိန်းတွင် “ဥပဒေပြုရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး ဆောင်ရွက်ရာတွင် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၏ အရေးပါသည့်အခန်းကဏ္ဍ” အား အသိအမှတ် ပြုထားပါသည်။^{၁၅}

ကျား၊မရေးရာ တန်းတူညီမျှရေးကွန်ရက်သည် လူကုန်ကူးမှု တားဆီးနိုင်ခြင်းရေးဌာနမှ ရဲအရာရှိ (၁၂၀၀) ဦးအား သင်တန်းပေးခဲ့ရာ ယင်းသည် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း တစ်ရပ်အနေနှင့် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များအား အရေးပါသည် ကဏ္ဍပြုပြင် ပြောင်းလဲမှုအတွက် တိုက်ရိုက် သင်တန်းပေးနိုင်ခဲ့သော အောင်မြင်မှုတစ်ရပ်ကို ပြသလျက်ရှိပါသည်။^{၁၆} အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီး အဖွဲ့အစည်းများစွာတို့သည် တရားမျှတမှု ရရှိရန် လွန်စွာခဲယဉ်းသော လိင်နှင့် ကျား၊မ အခြေခံသည့် အကြမ်းဖက်ခံရမှုများမှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအား အထောက်အကူ ပေးလျက်ရှိပါသည်။ ထိုအဖွဲ့အစည်းမျိုးတစ်ရပ်မှ ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးက အများစုမှာ အမျိုးသားများဖြစ်ကြသော ရှေ့နေများနှင့် တရားသူကြီးများအကြား ကျား၊မရေးရာ အသိပညာပေးခြင်းကို ပိုမိုပြုလုပ်ရန် လိုအပ်ကြောင်း ကိုအလေးထားပြောကြားခဲ့ပါသည်။

အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် လုံခြုံရေးကဏ္ဍနှင့် ပတ်သက်သော ဥပဒေများနှင့် တရားဝင်ပေါ်လစီများအပေါ် လွှမ်းမိုးမှုပြုနိုင်ရန် နည်းလမ်းတော်တော်များများအား ရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့ကြပြီး သိသာထင်ရှားစွာဖြင့် တွေ့ရသော အရာများမှာ အမျိုးသမီးအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတိုက်ဖျက်ရေး၊ ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးများ၊ ရာဇသတ်ပုဒ်မပြင်ဆင်မှုများ၊ မီဒီယာလွတ်လပ်ခွင့်နှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခြင်းဆိုင်ရာကဏ္ဍများတွင်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအဖွဲ့အစည်းများသည် စစ်တပ်၊ စစ်တပ်လက်

အောက်ခံ ဝန်ကြီးဌာနများနှင့် ပြောင်းလဲမှုကို အန်တုနေကြသည့် အရပ်ဘက် အရာရှိများ၏ နောက်ပြန်တွန်းထုတ်မှုကို ဆက်တိုက်ခံခဲ့ကြရသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေ ဖြည်းဖြည်းမှန်မှန် တိုးတက်မှုရရှိခဲ့သည်။ ရွေးကောက်ခံကိုယ်စားလှယ်များအား ရှုပ်ထွေး၍ အကဲဆတ်သည့် ပြဿနာများဖြေရှင်းရန် တစ်ဖြည်းဖြည်း နေရာရလာကြရာ ၎င်းတို့၏ အတွေးအခေါ်များသည် တိုးတက်ပြောင်းလဲလာခဲ့သည်။

အရပ်ဖက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများက ဦးဆောင်သည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများအနက် အထင်ရှားဆုံးနမူနာများမှာ အမျိုးသမီးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာ စီမံကိန်း ဟုဆိုရပါလိမ့်မည်။ ယင်းသည် ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်နှောင်းပိုင်းမှစတင်၍ ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင်တရားဝင်အသိအမှတ်ပြုခံရချိန်အထိ အမျိုးသမီး အဖွဲ့အစည်းများနှင့်ကွန်ရက်များ၏ ဝိုင်းဝန်းကြိုးပမ်းရပ်တည်ဆောင်ရွက်ခဲ့မှု၏ ရလဒ်အဖြစ်ပေါ်ထွက်လာသော ကြီးမား၍ မကြုံဖူးသော အောင်မြင်မှုတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအရပ်ဖက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများသည် နိုင်ငံတစ်ဝှမ်းကျယ် ကျယ်ပြန့်ပြန့် သဘောထားခံယူမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး ယင်းမှ ရရှိလာသော အချက်အလက်များဖြင့် အများပြည်သူလူထုမှ စဉ်ဆက်မပြတ် ဖိအားသတင်းပေးခြင်း၊ အစိုးရကော်မတီများနှင့် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များအတွက် ရည်ရွယ်ပြုလုပ်ပေးသည့် တံခါးပိတ် အရေးဆိုတင်သွင်းခြင်းနှင့် နည်းပညာအကူအညီပေးရေး အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများ၏ ရလဒ်များဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းတို့သည် ကုလသမဂ္ဂနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများမှ အထောက်အကူများ ရယူခြင်းနှင့်ထိုအဖွဲ့အစည်းများမှ အစိုးရအားလိုအပ်သောဖိအားများ ပေးနိုင်ရန်အရေးဆိုတင်သွင်းခြင်းများကိုလည်း အသုံးပြုခဲ့ကြပါသည်။

အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေကြမ်းသည် ဤလုပ်ငန်းစဉ်၏ တိုးချဲ့လုပ်ငန်း တစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုဥပဒေကို ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် အတည်ပြုမည်ဟု ကတိပြုထားသော်လည်းပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် ယခုအချိန်ထိ အတည်ပြုနိုင်ခြင်း မရှိသေးပေ။ ဤသည်မှာ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် အဆောတလျင် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော

ကျားဝါဒီအခြေခံသည့် အမျိုးသားဘာသာသနာ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးဥပဒေ (၄) ရပ်နှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်နိုင်ကြောင်း ယူဆမှုများ ရှိနေပါသည်။^{၂၇} ဤဥပဒေပြဋ္ဌာန်းနိုင်ရေးနှင့် ဥပဒေပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးတို့အတွက် အမျိုးသမီးအသင်းအဖွဲ့များက ဆက်လက်တွန်းအားပေးလျက်ရှိပါသည်။ အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးများအဖွဲ့ချုပ် (မြန်မာနိုင်ငံ) သည် အမျိုးသမီး၊ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားယန္တရားတစ်ရပ် ဖြစ်ပေါ်လာရေးအတွက်တိုက်တွန်းအားပေးလျက်ရှိပါသည်။^{၂၈} ၂၀၁၉ခုနှစ်တွင်ကလေးသူငယ် အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းလာနိုင်ခြင်းမှာ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၏ ပါဝင်မှုနှင့် အထူးသဖြင့် စိတ်အားထက်သန်သော လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ (အမျိုးသမီး အများစု) ၏မဆုတ်မနစ်သော ကြိုးပမ်းမှုကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ဤဥပဒေသည် ကလေးများအား အခြားအရေးကြီးသော ကိစ္စရပ်များအနက် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ၏ရန်မှ အကာအကွယ်ပေးရာတွင် ထင်ရှားသည့် အောင်မြင်မှုတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။

မကြာမီနှစ်များအတွင်းက နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ ကူညီစောင့်ရှောက်ရေးအသင်း (AAPP) သည် သုတေသနလုပ်ငန်းများ၊ မူဝါဒဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ၊ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန၊ မြန်မာနိုင်ငံ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်တို့နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် အကျဉ်းထောင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုမြှင့်တင်ရေး ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ ဤကမကထပြုမှုတွင် အစိုးရဝန်ထမ်းများ၊ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် အခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်များပါဝင်သည့် မူဝါဒချမှတ်ရေးနှင့် အဓိကစိန်ခေါ်မှုများဆိုင်ရာ အသိပညာပေးရေး၊ ပူးတွဲအလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများစွာ ပါဝင်သည်။ စိန်ခေါ်မှုများစွာတို့သည် အချင်းချင်း အပြန်အလှန်ဆက်စပ်လျက်ရှိကြရာ AAPP သည် တစ်ခုချင်း ပြောင်းလဲခြင်းမဟုတ်ဘဲ အုပ်စုလိုက် ပြောင်းလဲမှုစနစ်ဖြစ်သော ဘက်စုံပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု ဖော်ဆောင်ရန် တိုက်တွန်းအားပေးလျက်ရှိပါသည်။ အထူးသဖြင့် အဆိုပါအဖွဲ့အစည်းက တွန်းအားပေးနေသည်မှာ ပြင်းထန်သည့် အပြစ်ဒဏ်ပေးစနစ်မှသည် ပြန်လည်ထူထောင်ရေး စနစ်ယဉ်ကျေးမှုသို့ ဦးတည်ကူးပြောင်းရန် ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ်သော ရှေ့နေများအသင်းအပြင် AAPP သည် တရားမျှတရေးဝန်ကြီးဌာန ပေါ်ပေါက်လာရေးအတွက် အခြားအရပ်ဖက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့်တကွ တောင်းဆိုနေကြပါသည်။ ထိုဝန်ကြီးဌာနသည် အကျဉ်းဦးစီးဌာနကို ကြီးကြပ်မည်ဖြစ်ရာ ယင်းသည်ရဲတပ်ဖွဲ့နှင့်ဖွဲ့စည်းပုံအရသီးခြားစီဖြစ်သွားမည်ဖြစ်ပြီး တရားစီရင်ရေးအတွက် ဘတ်ဂျက်ကို စီမံခန့်ခွဲ အုပ်ချုပ်ရန် တာဝန်ရှိမည်ဖြစ်သည်။ AAPP သည် အကျဉ်းသားများ ခေါင်းပုံဖြတ်မခံရရေး၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုနှင့် ပညာသင်ကြားခွင့်ရရှိရေး၊ အကျဉ်းသားများ စိစစ်ခွဲခြားနေရာချထားခြင်း၊ အကျဉ်းသားများ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် လူ့ဘောင်အတွင်း ပြန်လည်ဝင်ဆန့်စေရေးစသည့် ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် ဥပဒေပြုရေးနှင့် လိုက်နာကျင့်သုံးရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ပြုလုပ်ရန်လည်း တွန်းအားပေးလျက် ရှိပါသည်။ ၎င်းအဖွဲ့အစည်းသည် အလုပ်ကြမ်းပြစ်ဒဏ်အဆုံးသတ်ရေး၊ အလုပ်ကြမ်းကို အကျဉ်းထောင်

အုပ်ချုပ်ရေး သို့မဟုတ် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအတွက် တိုက်ရိုက်အကျိုးပြုမှုအတွက်သာ ကန့်သတ်ထားရေး တို့ကိုလည်း တောင်းဆိုလျက်ရှိပါသည်။ ၎င်း၏ အစီအစဉ်တွင် အကျဉ်းထောင်ဝန်ထမ်းများ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များ ပိုမိုကောင်းမွန်လာစေရေးအတွက် သင်တန်းများပေး၍ တိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေရေး၊ လွတ်လပ်သော စောင့်ကြည့်အဖွဲ့နှင့် အားကိုးလောက်သည့် တိုင်ကြားရေး ယန္တရားတို့ထူထောင်ရေးများလည်း ပါဝင်ပါသည်။ အကျဉ်းသားများအား လွှတ်ပေးသည့်စနစ် ပိုမိုကောင်းမွန်လာစေရေး၊ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့် ပိုမိုစနစ်တကျ ဖြစ်စေရေးနှင့် လွှတ်ပေးပြီးနောက် အကူအညီပေးရေးတို့ကိုလည်း ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။^{၂၉} ထို့အပြင် AAPP သည် ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခြင်းနှင့် အကျဉ်းချထားခြင်းတို့အစား အခြားနည်းလမ်းများအား အသုံးပြုနိုင်ရန်နှင့် အစိုးရက စတင်အသုံးပြုလျက်ရှိသည့် ခံဝန်ချက်စနစ်တို့ကိုလည်းအတတ်နိုင်ဆုံး အသုံးပြုရန် မြှင့်တင်ပေးလျက်ရှိပါသည်။^{၃၀}

အကျဉ်းထောင် ဥပဒေမူကြမ်းကို လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာန များအကြား အကြိမ်ကြိမ်လွှဲချလျက်ရှိပါသည်။ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် မူကြမ်းရေးဆွဲသူများအား မြန်မာနိုင်ငံလူ့အခွင့်အရေး ကော်မရှင်နှင့် ပူးပေါင်းဆွေးနွေး တိုင်ပင်ဆောင်ရွက်ရန် AAPP က အကြံပြုလျက်ရှိပါသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော AAPP ဝန်ထမ်းကမူ ထိုဥပဒေကြမ်းသည် အဖွဲ့အစည်း၏ ရည်ရွယ်ချက်နှင့်အညီ တစ်ဆင့်ချင်း တိုးတက်လာလျက်ရှိကြောင်း၊ သို့သော် အချို့အချက်များမှာမူ လမ်းဟောင်းအတိုင်း ပုံဖော်ခြင်းခံရဆဲဖြစ်သဖြင့် လုံလောက်မှုမရှိသေးကြောင်း ရှင်းပြပါသည်။^{၃၁} အကျဉ်းထောင်လက်စွဲကိုလည်း AAPP ၏ အကြံပြုချက်များနှင့်အညီ ပြင်ဆင်လျက်ရှိသော်လည်းထိုဥပဒေကို ယခုတိုင် အချောသတ်၍ အသုံးပြုနိုင်ခြင်း မရှိသေးပေ။ ဘက်စုံပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး အစီအစဉ်ရေးဆွဲရန် နိုင်ငံတကာမှ အသိအမှတ်ပြု၍ အထောက်အကူပေးလာရေးအတွက် တွန်းအားပေးသည့်အနေဖြင့် သက်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာစာချုပ်များကို ပြဌာန်းရန်လည်း AAPP ကတွန်းအား ပေးလျက်ရှိပါသည်။

အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၏ အရေးကြီးဆုံးသော အခန်းကဏ္ဍများအနက် တစ်ခုမှာ သုတေသနလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် အရေးဆိုတင်သွင်းခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ ၎င်းကို တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့အစည်းများနှင့် တစ်နိုင်ငံလုံးရှိ အဖွဲ့အစည်းများက ဆယ်စုနှစ်များစွာ လုပ်ဆောင်နေကြပြီး လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများနှင့် စစ်ရေးလှုပ်ရှားမှုများအပေါ် အစီရင်ခံစာရေးသားလျက် ရှိပါသည်။ ထိုသို့မလုပ်ဆောင်ပါက လျှမ်း၍ကျော်သွားနိုင်မည့် အချက်များကို မီးမောင်းထိုးပြနိုင်မည်မဟုတ်ပေ။ လူသားချင်းစာနာမှုအား တားဆီးပိတ်ပင်မှုများ၊ အစိုးရမူဝါဒနှင့် သက်ဆိုင်သည့်အခြားသော ပြဿနာများအား အများပြည်သူသိရှိစေရန်အတွက်လည်း ဤအခြေအနေကို အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများက အသုံးပြုကြပါသည်။ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများက ဦးဆောင်သည့် သုတေသနနှင့် အရေးဆိုဆောင်ရွက်ပေးမှုများသည် အချို့မူဝါဒများနှင့် ဥပဒေများအပေါ် အစိုးရ သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာ အေဂျင်စီများအား အကြံဉာဏ်ကောင်းများပေးရန် အလေးထားဆောင်ရွက်လျက် ရှိပါသည်။

ဘတ်ဂျက်ပွင့်လင်းမြင်သာမှု၊ လေ့လာစောင့်ကြည့်မှုဆိုင်ရာ များတွင် အရပ်ဖက်လူမှု အဖွဲ့အစည်းများ၏ လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် များနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု၊ ပြည်သူများအား လူထုဆက်ဆံရေး နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် သင်တန်းများပေးခြင်းတို့သည် ပြည်သူလူထုအနေ ဖြင့်တပ်မတော်ဦးစီးသည့် ဝန်ကြီးဌာနများအား ထိန်းချုပ်ကြီးကြပ်စီမံမှု တို့ကို ပိုမိုခိုင်မာစေပါသည်။ ထိုလုပ်ငန်း နယ်ပယ်များကို လုံခြုံရေး ဘတ်ဂျက်တွက်ချက်ခြင်း သို့မဟုတ် အနာဂတ်တွင် ရဲတပ်ဖွဲ့၏ ဆောင် ရွက်ချက်များကို စောင့်ကြည့်ခြင်းများဆောင်ရွက်နိုင်ရန်လည်း ပိုမိုချဲ့ ထွင်နိုင်ပါသေးသည်။

မူဝါဒရေးရာလေ့လာမှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ

မူဝါဒရေးရာလေ့လာမှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများဟု ဆိုရာ၌ အစိုးရ သို့မဟုတ် အုပ်ချုပ်မှုလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်နေသူများအတွက် မူဝါဒများချမှတ်ရေးတွင် အထောက်အကူ ပေးလျက်ရှိသော လွတ်လပ် သည့် သို့မဟုတ် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းလွတ်လပ်သည့် အဖွဲ့အစည်းများဖြစ် သည်ဟု အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ရာ၌ ၎င်းတို့ သည်အထူးသဖြင့် သုတေသနပြုလုပ်ခြင်း၊ ပြည်သူလူထုစိုးရိမ်မကင်း ဖြစ်သည့်အကြောင်းအရာများကို စာဖြင့်ရေးသား၍ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့ လာခြင်းတို့ဖြင့် ဆောင်ရွက်ကြပါသည်။^{၃၂} အချို့တို့မှာ အရပ်ဖက်လူမှု အဖွဲ့အစည်းများဖြစ်ကြပြီး အချို့ဖွဲ့များမှာမူ အစိုးရနှင့် သော်လည်း ကောင်း၊ အခြားအေဂျင်စီများနှင့် သော်လည်းကောင်း ပူးပေါင်းလုပ် ဆောင်သည့် အဖွဲ့အစည်းများဖြစ်ကြပါသည်။ အခြားကျန်အဖွဲ့အစည်း များမှာ တစ်စုံတစ်ရာသော ဈေးကွက်ကဏ္ဍအကျိုးအတွက် လုပ်ကိုင် ခြင်းဖြစ်နိုင်ပါသည်။

လွတ်လပ်သော မူဝါဒရေးရာလေ့လာမှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ သည် အမှန်တရားဟု ၎င်းတို့ ထင်မြင်ယူဆချက်များအပေါ် သို့မဟုတ်

အချို့သောအဖွဲ့များ၏ နိုင်ငံရေးတောင်းဆိုချက်တို့အပေါ် အလေး ထားခြင်းထက် ကောင်းမွန်၍ အထောက်အထား ခိုင်လုံမှုကို အခြေခံ သောမူဝါဒဆုံးဖြတ်ချက်များအား ရှာဖွေဖော်ထုတ်ရေးကို ပိုမိုအလေး ထား ဆောင်ရွက်ကြပါသည်။

ရန်ကုန်-အခြေစိုက် မူဝါဒရေးရာ လေ့လာမှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့ အစည်းတစ်ခုမှ သုတေသီတစ်ဦးကမူ “(အစိုးရထံတွင်) အကြံဉာဏ် သစ်များ မရှိတော့ဘဲ အကြံဉာဏ်ဟောင်းများအားလုံးဖြင့်သာ လည် ပတ်နေသည်ကို တွေ့ရှိရပြီး ၎င်းတို့သည် ညစ်ပတ်နေသော ရေထဲတွင် ကူးနေသူများနှင့် အလားသဏ္ဌာန်တူသည်” ဟု ရှင်းပြခဲ့ပါသည်။^{၃၃} လုံခြုံရေးကဏ္ဍ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ပြုလုပ်နေသည့်အချိန်မျိုးတွင် အထူးသဖြင့် အကြံဉာဏ်သစ်များ လိုအပ်ပါသည်။ စစ်အုပ်ချုပ်ရေး ကာလများအတွင်း ချမှတ်ခဲ့သော လုပ်ရိုးလုပ်စဉ်များသည် တင်းကြပ် သည့်လုံခြုံရေးကြောင့် ပြည်သူလူထုအတွက် လုံခြုံရေးနှင့် တရားမျှတ ရေးစိုးရိမ်မကင်း ဖြစ်မှုများကို ဖြေရှင်းနိုင်စွမ်း နည်းပါးခဲ့သည်။

ထိုကိစ္စများကို သုတေသနလုပ်ဆောင်ရာ၌ မြန်မာပြည်တွင် နေထိုင်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံအကြောင်း နားလည်သည့် လွတ်လပ်သော သုတေသီများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည့် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပညာရှင်များ ကဆောင်ရွက်ရန် အရေးကြီးပါသည်။ ထိုသို့သော သုတေသီများက ဒေသသုံးဘာသာစကားဖြင့် တိုက်ရိုက်ရေးသားကာ နိုင်ငံတွင်းရှိ ဌာနေ ပညာရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက်လည်း အကူအညီပေးနိုင် ပါသည်။ မူဝါဒရေးရာ လေ့လာမှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် ဒီမိုကရေစီစနစ်ထွန်းကားမှုနယ်ပယ်သေးချိန်ကာလ၊ ရွေးကောက်ခံအရပ် သားများအပေါ် မျှော်လင့်ချက်များကြီးမားနေသော ကာလ၊ အစိုးရ အရာရှိများအနေဖြင့်လည်း အတွေ့အကြုံနှင့် အရည်အချင်းများနုနယ် သောအနေအထားတွင် အထူးအရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေ သည်။ လုပ်ငန်းတာဝန်များ များပြား၍ အသေးစိတ် သုတေသနပြု လုပ်ရန်နှင့် မိမိကိုယ်တိုင်လေ့လာရန် အချိန်မပေးနိုင်သော လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် ဌာနဆိုင်ရာများအား ၎င်းတို့၏ ကျွမ်းကျင်မှုနှင့် ဗဟုသုတများအား မျှဝေပေးရန် ၎င်းတို့အား ဖိတ်ခေါ်နိုင်ပါသည်။

မန္တလေးမှ ပြည်သူများ မဲပေးရန် မဲရုံအပြင် ဘက်တွင် တန်းစီနေစဉ်၊ မြန်မာ၊ ၈ နိုဝင်ဘာ၊ ၂၀၁၅။
© Hkun Lat

မြန်မာနိုင်ငံတွင် မူဝါဒရေးရာလေ့လာမှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများဒါဇင်နှင့်ချီရှိပြီး ယင်းတို့အနက် အများစုမှာ ၂၀၁၁ ခုနှစ်နောက်ပိုင်းတွင် ပေါ်ပေါက်လာခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းတို့တွင် နိုင်ငံတော်အစိုးရနှင့်ဆက်စပ်နေသော အဖွဲ့အစည်းများလည်း ပါဝင်သည်။ ဥပမာ တပ်မတော်နှင့် ဆက်စပ်သည့် သေနင်္ဂမဟာဗျူဟာလေ့လာရေးအဖွဲ့၊ နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီးဌာနနှင့် နီးနယ်သော မြန်မာနိုင်ငံမဟာဗျူဟာနှင့် နိုင်ငံတကာလေ့လာရေးအဖွဲ့ စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်နှင့် နီးနယ်သော Renaissance Institute နှင့် Bayda Institute တို့လည်း ရှိပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ လွတ်လပ်သော မူဝါဒရေးရာလေ့လာမှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများတွင် တကောင်းနိုင်ငံရေး လေ့လာမှုအဖွဲ့၊ မြန်မာ့မဟာဗျူဟာနှင့် မူဝါဒလေ့လာရေးအင်စတီကျု၊ ပြည်သူ့မူဝါဒအတွက် သံလွင်အင်စတီကျု (the Salween Institute for public policy)၊ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ မြန်မာအင်စတီကျု၊ (အခြား) မြန်မာငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ လေ့လာရေးအင်စတီကျု၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးရေးရာ သုတေသနအသင်း၊ ရန်ကုန်နိုင်ငံရေးသိပ္ပံကျောင်းနှင့် ပွင့်လင်းမြန်မာ ရှေ့ဆောင်စသည့် အဖွဲ့အစည်းများအပြင် အခြားအဖွဲ့အစည်းများစွာ ရှိပါသည်။

တိုမူဝါဒရေးရာလေ့လာမှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဘုံအခန်းကဏ္ဍမှာ အထောက်အထားခိုင်လုံမှုအပေါ် အခြေခံသော မူဝါဒများချမှတ်ရေးအတွက် သုတေသနလုပ်ငန်းဖြင့် အထောက်အကူပြုပေးရေးတို့ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းတွင် လက်ရှိမူဝါဒများ၏ သက်ရောက်မှုအပေါ် သက်သေအထောက်အထားများ စုဆောင်းခြင်း၊ ဥပမာ အားဖြင့် နမူနာလူတစ်စုအပေါ် မည်သို့ သက်ရောက်မှုရှိသည်ကို စမ်းစစ်လေ့လာခြင်းတို့ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းတို့က ကိစ္စရပ်တစ်ခုအပေါ် လူထုသဘောထား၊ အမြင်များနှင့် လုပ်ရပ်များကို စစ်တမ်းကောက်ယူပါသည်။ ၎င်းတို့က မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အလားတူသည့် အခြားနိုင်ငံများမှ နမူနာများနှင့်လည်း နှိုင်းယှဉ်လေ့လာမှုကို ပြုလုပ်ပါသည်။ မည်သည်က အလုပ်ဖြစ်သည်၊ မည်သည်က အလုပ်မဖြစ်သည်ကို နားလည်နိုင်ရန် အသစ်သော ဆောင်ရွက်ချက်များနှင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု လုပ်ငန်းစဉ်များကိုလည်း ၎င်းတို့က စောင့်ကြည့် လေ့လာနိုင်ကြပါသည်။

သုတေသနလုပ်ငန်းအပြင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ မူဝါဒရေးရာလေ့လာမှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများသည် အစိုးရ၊ အစိုးရ မဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ၊ တစ်သီးပုဂ္ဂလများ အလွတ်သဘော တွေ့ဆုံဆွေးနွေးနိုင်ရန် စီစဉ်ပေးသောကြောင့် ၎င်းတို့ အချင်းချင်း နားလည်မှုရှိစေရန် အချင်းချင်း လေ့လာခွင့်များလည်း ရရှိနိုင်ပါသည်။ ၎င်းတို့သည် အစိုးရအရာရှိများ၊ နိုင်ငံရေးပါတီများ သို့မဟုတ် ငြိမ်းချမ်းရေးစေ့စပ်ညှိနှိုင်းသူများအား အုပ်ချုပ်မှုအတွက် အဓိကကျသော သင်တန်းများကို တစ်ကြိမ်တည်းအပြတ်ပေးခြင်း၊ ဘာသာရပ်အလိုက် သင်တန်းများ ဖွင့်လှစ်ပေးခြင်း သို့မဟုတ် စဉ်ဆက်မပြတ် နည်းပြပေးခြင်း စသည့်လမ်းများဖြင့် ဆောင်ရွက်ပေးပါသည်။ အစိုးရနှင့် တရားဝင်ချိတ်ဆက်ထား

သော အဖွဲ့အစည်းများ သို့မဟုတ် ခိုင်မာသောကွန်ရက်ရှိပြီး လွတ်လပ်သော အဖွဲ့အစည်းများသည် အများပြည်သူ ပွင့်လင်းလင်းမရနိုင်သည့်သတင်းအချက်အလက်များကိုလည်း ရရှိနိုင်ကြပြီး ပြည်သူများအားပြန်လည်အကြောင်းကြားပေး ကြသည်။

အချို့သော မူဝါဒရေးရာလေ့လာမှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများသည်ပြည်သူလူထု အသိပညာပေးလှုပ်ရှားမှုများတွင် ပါဝင်ကြသည်။ ဥပမာမြန်မာ့မဟာဗျူဟာနှင့် မူဝါဒလေ့လာရေးအင်စတီကျုသည်ခေါင်းစဉ်အမျိုးမျိုးအပေါ် ပညာရှင်စကားပိုင်းများ ပြုလုပ်ပြီး ၎င်းဆွေးနွေးချက်များကို ရုပ်မြင်သံကြားမှတစ်ဆင့် စီစဉ်ထုတ်လွှင့်ပေးပါသည်။ မြန်မာသုတေသီတစ်ဦးကမူ “ဗဟုသုတမရှိသော ပြည်သူများနေထိုင်သည့် နိုင်ငံတွင် ဒီမိုကရေစီသည် အန္တရာယ်ကြီးသည်” ဟု ဆိုပါသည်။^{၃၄} ယုံကြည်ရသော သတင်းအချက်အလက်များပေးခြင်း၊ လုံခြုံရေးပြဿနာများကို နည်းစနစ်ကျကျ ပညာတတ်များမှ သုံးသပ်ထားသောအချက်များနှင့် ပိုမိုထိထိဝင်ဝင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန် တွန်းအားပေးခြင်း၊ သင့်လျော်သည့်တုန့်ပြန်မှု ပြုလုပ်စေခြင်းတို့သည် အမုန်းစကားများ လွှမ်းမိုးနေပြီးဘာသာတစ်ခု၊ လူမျိုးတစ်စုအား လုံခြုံရေးအရ ခြိမ်းခြောက်နေသည်ဟု တံဆိပ်တပ်ခံနေရသော အနေအထားတွင် အထူးသဖြင့် အရေးကြီးသည်။

မူဝါဒရေးရာလေ့လာမှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများမှ အင်တာဗျူးဖြေဆိုသူများကမူ လက်ရှိအစိုးရ သို့မဟုတ် စစ်တပ်သည် ပြင်ပမှ အကြံဉာဏ်များကို လက်ခံမှုအားနည်း၍ ပိတ်ပင်ထားလျက်ပြီး ၎င်းတို့ ဩဇာလွှမ်းမိုးနိုင်ရန် ခက်ခဲကြောင်း ပြောကြားကြသည်။ ပိုမိုခိုင်မာသည့် မူဝါဒယဉ်ကျေးမှုဆက်လက် ဖွံ့ဖြိုးခြင်း၊ ထိုသို့သော အဖွဲ့အစည်းတည်ရှိနေခြင်းနှင့် ကျစ်လစ်ပြီး ပညာရှင်ဆန်သော အဖွဲ့အစည်းများ ရှိနေခြင်းသည် ဤအခြေအနေကို တစ်ချိန်ချိန်၌ ပြောင်းလဲနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

လွတ်လပ်သော မီဒီယာကဏ္ဍ

မီဒီယာသည်မည်သို့ပင်ဆိုစေ လုံခြုံရေးကဏ္ဍအပေါ် ပြည်သူများ၏ ထိန်းချုပ်ကြီးကြပ်စီမံမှုရရှိနိုင်ရန် ပံ့ပိုးပေးသော အရေးကြီးဆုံးသော အဖွဲ့အစည်းအဖြစ် တည်ရှိနေပါသည်။ စစ်တပ်၊ ရဲနှင့် တရားရေးကဏ္ဍဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများအပေါ် လွတ်လပ်သော မီဒီယာ လွှမ်းခြုံမှု ရှိခြင်းသည် ပြည်သူများအနေဖြင့် ရင်ဆိုင်နေရသော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများနှင့် ရာဇဝတ်မှုများအား ဘယ်အချိန်၊ ဘာကြောင့်၊ ဘယ်လို ရင်ဆိုင်တိုက်ခိုက်နေသည်နှင့် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနေသည် အစရှိသည်တို့ကို သိရှိနားလည်မှု ပေးစွမ်းနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် ပြည်သူများအတွက် လုပ်ပေးသည်ဆိုသည့် လုပ်ငန်းများတွင် အများပြည်သူ၏ ပံ့ပိုးမှုရရှိစေရန်နှင့် ပြည်သူများမှ သဘောမတူညီသောအခါများတွင်လည်း ၎င်းတို့အနေဖြင့် သဘောထားထုတ်ဖော်နိုင်ရန်တို့အတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်ပါသည်။

လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ခွင့်ရသော မီဒီယာသည် မတရားသောလုပ်ရပ်များနှင့် အကတိလိုက်စားမှုများအား စစ်ဆေး၍ အလွယ်တကူထိန်းချုပ်နိုင်စေရန်၊ အစိုးရနှင့် လူထုအား အမှားများဆောင်ရွက်ခြင်း သို့မဟုတ် သံသယဖြစ်ဖွယ် လုပ်ရပ်များကို ပုံမှန်သတင်းများ ပေးပို့ရာတွင် အထောက်အကူပြုပေးနိုင်ပါသည်။ မီဒီယာသည် ပြည်သူတို့ ပေးဆောင်ရသည့် အခွန်ငွေများဖြင့် ယာဉ်များ၊ လက်နက်များနှင့် ပစ္စည်းကိရိယာများအတွက် အသုံးပြုနေမှုများကို အချက်အလက်များဖြင့် ပြည်သူတို့အား အသိပေးနေပါသည်။ ဤပုံစံဖြင့် သတင်းတင်ပြခြင်းသည် မဲဆန္ဒရှင်တို့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် တစ်ချိန်တွင် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံရသော နိုင်ငံရေးသမားများ၏ ပြည်သူ့အကျိုး ဆောင်ရွက်လာစေရန်အတွက် မီဒီယာမှ အကူအညီပေးသည်။

လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များအနေဖြင့်လည်း မီဒီယာနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် အကျိုးများစွာ ဖြစ်ထွန်းနိုင်သည်။ ပြင်းထန်သည့် ရာဇဝတ်မှုများအပေါ် ပြည်သူတို့၏ ဆော်ဩပေးမှုသည် မျက်မြင်သက်သေများရှေ့သို့ ထွက်ပေါ်လာစေရန် အသုံးပြုနိုင်ပြီး အထောက်အကူပြုနိုင်သော သတင်းအချက်အလက်များပေးရန် မကြာခဏ အားပေးကူညီမှုရရှိနိုင်ပါသည်။ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ၏ လူထုပုံရိပ်အား ပုံဖော်ပေးရာတွင် မီဒီယာကို အသုံးပြုနိုင်ပြီး ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ရန်နှင့် တပ်သားသစ်များကို ဆွဲဆောင်ရန်အတွက်လည်း ကူညီပေးနိုင်ပါသည်။^{၃၅}

နာမည်ကြီး မြန်မာသတင်းစာမှ အယ်ဒီတာနှစ်ဦး၏ ပြောကြားချက်အရ ပြည်သူလူထုသည် စစ်တပ်နှင့် လုံခြုံရေးကဏ္ဍတို့၌ စိတ်ဝင်စားမှုများရှိသည့်အတွက် မီဒီယာများသည် အထူးသဖြင့် ၎င်းကိစ္စများတွင်ရေးသားသတင်းပို့ခြင်းအား ကြိုးပမ်းအားထုတ်လျက် ရှိပါသည်။ အခြား သတင်းထောက်တစ်ဦးမှလည်း ထိုသို့ ပြည်သူလူထုအတွက် သတင်းအချက်အလက်များ ရေးသားတင်ပြပေးခြင်းသည် အာဏာရှင်စနစ်မှ အကူးအပြောင်းကာလအတွင်းတွင် အလွန်အရေးပါကြောင်းဆိုခဲ့ပါသည်။ အချိန်များစွာတွင် မီဒီယာအား သတင်းအချက်အလက်များပေးရန်ထက် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ စစ်ဆင်ရေးအဖြစ် ကာလကြာရှည်စွာ အသုံးပြုခဲ့ကြကြောင်းလည်း ရှင်းပြခဲ့သည်။^{၃၆} ၂၀၁၁ ခုနှစ် မတိုင်မီအထိ အစိုးရ သတင်းစာများ၌ မြေအောက်မီဒီယာ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် နိုင်ငံခြားမီဒီယာတို့၏ သတင်းအရင်းအမြစ်များအား “အမုန်းပွားစေသော ရန်သူများ” အဖြစ် အမဲရောင်စာလုံးများဖြင့် ပုံမှန်သတင်းအနေဖြင့် ထင်ထင်ရှားရှားထည့်သွင်း ဖော်ပြခဲ့သည်။ စစ်တပ်အရာရှိများသည် သာလျှင် လုံခြုံရေးကိစ္စများ၌ အမှန်တရားကိုသာ သိသောသူများဖြစ်ကြောင်း^{၃၇} ပုံမှန်ပြောဆိုနေသော်လည်း ယခုအခါ ၎င်းအကြောင်းအရာများအားအကြောင်းအရာမျိုးမျိုး၊ ရှုထောင့်အဖုံဖုံဖြင့်လည်းလွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဝေနေပြီဖြစ်သည်။

လုံခြုံရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးကိစ္စများကို ထိရောက်စွာ သတင်းရယူမှုမျိုးသည် အောက်တွင်ဖော်ပြမည့် အကြောင်းအရာ နှစ်ရပ်အပေါ်တွင် မူတည်သည်။ ပထမအချက်မှာ မီဒီယာများအနေဖြင့် သက်ဆိုင်ရာ

အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဆောင်ရွက်မှုနှင့် ပတ်သက်သည့် သတင်းများအား လွတ်လပ်စွာထုတ်ဝေခွင့်ရရန်သာ ဖြစ်သည်။ ဒုတိယအချက်မှာသတင်းထောက်များသည် ယုံကြည်စိတ်ချရသော သတင်းအရင်းအမြစ်များမှ သတင်းအချက်အလက်များအား အလွယ်တကူရရှိနိုင်ခြင်းနှင့် လုံခြုံရေးစစ်ဆင်ရေးများကြောင့် ထိခိုက်ခံရသော ပြည်သူများနှင့် အဆိုပါဒေသများသို့ သွားရောက်သတင်းရယူခွင့်ရရှိရေးတို့ ဖြစ်သည်။

၂၀၁၁ ခုနှစ်မှစတင်၍ အဆိုပါနယ်ပယ် နှစ်ခုစလုံးတွင် သိသိသာသာတိုးတက်ခဲ့ပြီး ပြည်သူများအကြား အသိပညာဗဟုသုတရရှိမှု အဆင့်သည်လည်း သိသိသာသာ တိုးတက်လာခဲ့ပြီး နောင်လာမည့်မျိုးဆက်အတွက် လုံခြုံရေးကိစ္စများတွင် တိုက်ရိုက် ချိတ်ဆက်ခွင့်ပိုမိုရရှိစေသည်။ သို့သော် ဆယ်စုနှစ်များစွာ အုပ်ချုပ်ခဲ့သည့် စစ်အုပ်ချုပ်ရေး၏ လုံခြုံရေးအလေ့အကျင့်များ၏ ရလဒ်တစ်ခုအဖြစ် ကြီးမားသော ကန့်သတ်မှုများ ကျန်ရှိနေသေးသည်။ စာနယ်ဇင်းသမားများနှင့် ထုတ်ဝေသူများအား တရားစွဲဆိုမှုများဖြင့် ပစ်မှတ်ထားခြင်းအားဖြင့် စစ်တပ်သည် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများအား ဖုံးကွယ်ရန် ကြိုးစားနေသည်။ မီဒီယာနှင့် ပိုမိုထိတွေ့ဆက်ဆံမှုများရှိသော်လည်း ၎င်း၏ လုပ်ဆောင်မှုအများစုနှင့် ပတ်သက်၍ အလွန်အမင်း လျို့ဝှက်ထားဆဲဖြစ်သည်။

မီဒီယာလွတ်လပ်ခွင့်

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၁၉၆၂ ခုနှစ်မတိုင်မီက အားကောင်း၍ လွတ်လပ်သော ပုံနှိပ်မီဒီယာတစ်ခုရှိခဲ့သော်လည်း နေဝင်းအစိုးရလက်ထက်တွင်လုံးဝဖျက်သိမ်းခဲ့သည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ ထုတ်ဝေခြင်းမပြုမီ ဆင်ဆာဖြတ်တောက်ခြင်းအား ၂၀၁၂ ခုနှစ်မတိုင်မီအထိ ဆက်လက်ကျင့်သုံးခဲ့ပြီးလက်နက်ကိုင်ပဋိကွများ သို့မဟုတ် စစ်ရေးကိစ္စများနှင့် ပတ်သက်သောသတင်းအချက်အလက်များကို ထိန်းချုပ်မှုမြင့်မားသော တရားဝင်အရင်းအမြစ်မှ ထုတ်ပြန်မှသာ ရရှိနိုင်ပါသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင်ထုတ်ဝေမှုမပြုမီ ဆင်ဆာဖြတ်တောက်ခြင်းအား လုံးလုံးဖျက်သိမ်းလိုက်ပြီး နောက်တစ်နှစ်တွင်လည်း စာပေစစ်စစ်ရေးနှင့် မှတ်ပုံတင်ဌာနအားလည်း အပြီးအပိုင် ဖျက်သိမ်းလိုက်သည်။ ပြည်ပရောက်မီဒီယာအဖွဲ့အစည်းဖြစ်သော ဒီမိုကရက်တစ်မြန်မာ့အသံသည် ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင်မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းသို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိလာပြီး ပြည်တွင်း၌ လုပ်ငန်းများလည်ပတ်ဆောင်ရွက်လာနိုင်ခဲ့သည်။ အရေးပါသောဥပဒေများဖြစ်သည့် ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေ အပါအဝင် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် သတင်းမီဒီယာဥပဒေနှင့် ပုံနှိပ်နှင့် ထုတ်ဝေရေးဥပဒေကို ပြဌာန်းခြင်း၊ ပြင်ဆင်ခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်ခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ်ကာလများတွင် ဒေတာနှင့် ချိတ်ဆက်နိုင်သော လက်ကိုင်ဖုန်းများ တဟုန်ထိုး များပြားလာသည်နှင့်အမျှ လူမှုမီဒီယာ (Social Media) သုံးစွဲမှုသည်လည်း မြင့်တက်လာခဲ့သည်။

ဤပြောင်းလဲမှု၏ ရလဒ်များသည် တိုင်းတာရန် ခက်ခဲသော်လည်း ပြောင်းလဲမှုမတိုင်မီနှင့် ပြောင်းလဲမှုအပြီးတွင် နိုင်ငံအတွင်း နေထိုင်ကြသည့် မည်သည့်အရွယ်ရောက်သူမဆို သိသိသာသာ ခံစားတွေ့ကြုံနိုင်ကြပါသည်။ ယခုအခါတွင် ပုဂ္ဂလိကနေ့စဉ် သတင်းစာများအပြင် ပုဂ္ဂလိကဓနီယိုနှင့် တီဗီသတင်းဌာနများစွာ ပေါ်ပေါက်လာပါသည်။ ၎င်းတို့သည် စစ်ဆင်ရေးများနှင့် ကာကွယ်ရေးပစ္စည်းဝယ်ယူမှုများ၊ ရဲတပ်ဖွဲ့များ၏ အောင်မြင်မှုများနှင့် လွှဲမှားသော ဆောင်ရွက်မှုများ၊ အကျဉ်းထောင်စီမံခန့်ခွဲရေးကိစ္စများနှင့် ပတ်သက်၍ သတင်းများ တင်ပြကြသည့်အပြင် အခြားအကြောင်းအရာများကိုလည်း တင်ပြကြပါသည်။ ထိုသတင်းများတွင် ပွင့်လင်းစွာ ကိုးကားထားသော သတင်းအရင်းအမြစ်များတွင် အဖြစ်အပျက်များနှင့် တိုက်ရိုက်ပတ်သက်သည့် သာမန်လူများ၊ လွတ်လပ်သော လေ့လာသုံးသပ်သူများ၊ အစိုးရဆန့်ကျင်ရေး လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူများ၊ အစိုးရ၏ ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူများ၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းခေါင်းဆောင်များနှင့် မြန်မာ့စစ်တပ်မှ ဗိုလ်ချုပ်များ၏ ပြောဆိုချက်များ ပါဝင်သည်။ စာဖတ်ပရိသတ်များသည် ၂၀၁၁ ခုနှစ်မတိုင်မီကထက် ဤကိစ္စများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ယနေ့အချိန်တွင် ပိုမိုသိရှိလာကြသည်။

သို့သော် စစ်တပ်သည် အချို့ကိစ္စရပ်များနှင့် ပတ်သက်၍ သတင်းရေးသားတင်ပြခြင်းများအား အလွန်အမင်း အထိအခိုက်မခံမှုများကျန်ရှိနေသေးသည့်အပြင် လွတ်လပ်စွာ သတင်းရေးသား တင်ပြမှုများအား အမျိုးမျိုးသော ဥပဒေများကို အသုံးပြု၍ နှိမ်နင်းမှုများ ပြုလုပ်နေသည်။ အထူးသဖြင့် NLD အာဏာရလာပြီးသည့် နောက်ပိုင်းတွင် စိုးရိမ်ကြောင့်ကြမှု အခြေအနေတစ်ရပ်ကို ဖန်တီးပေးသောကြောင့် အယ်ဒီတာများသည် ၎င်းတို့ဝန်ထမ်းများအား သတင်းရေးသားရာတွင် အချို့ပြဿနာများမှ ကင်းဝေးစေရန် သတိကြီးစွာ တင်ပြကြရန် ဖိအားပေးမှုများ ရှိလာသည်။^{၁၁} အထိအခိုက်မခံသော ပြဿနာများတွင် စစ်တပ်၏ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု (အထူးသဖြင့် အမျိုးသားလုံခြုံရေးနှင့်ဆိုင်သော အကြောင်းအရာများ) နှင့် အဆင့်မြင့်စစ်တပ် အရာရှိကြီးများ၏ အဂတိလိုက်စားမှုများကို တင်ပြခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။ စစ်စစ်အချို့ဥပဒေသစ်များသည် စာနယ်ဇင်းသမားများအား အရေးယူ ဒုက္ခပေးရန်အတွက် အသုံးပြုခြင်း သို့မဟုတ် စာနယ်ဇင်းသမားများအပေါ် တစ်လွှဲအသုံးပြုမှုများပြုလုပ်ရန်တို့ဖြစ်သည်။^{၁၂} အထူးသဖြင့် ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေ၏ အသရေဖျက်မှု ပုဒ်မ (၆၆ ယ) ဖြစ်ပြီး ၎င်းအောက်တွင် ၂၀၁၃ ခုနှစ်မှစ၍ အသရေဖျက်မှုပေါင်း (၂၀၀) ကျော်ဖွင့်လှစ်ခဲ့ပြီး အများစုမှာစစ်တပ်အရာရှိများမှ စွဲဆိုခြင်းများ ဖြစ်သည်။^{၁၃}

အသရေဖျက်မှုပုဒ်မများ ပါဝင်သည့် အခြားဥပဒေ (၅) ခုရှိရာ ၎င်းတို့သည် အသရေဖျက်မှု၏ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုခြင်း အားနည်းသကဲ့သို့ ဆောင်းပါးများ ရေးသားရာတွင် ဖော်ပြသော ထင်မြင်ယူဆချက်များ သို့မဟုတ် မည်သည့်သတင်းအချက်အလက်က မှန်ကန်သည်ဆိုသည့် အချက်များအား သေချာထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းမျိုးလည်း မရှိပေ။^{၁၄} စစ်ရေးကိစ္စရပ်များနှင့် ပတ်သက်၍ သတင်းထောက်များနှင့် သတင်းပေးပို့သူများကို စွဲချက်တင်သည့် အခြားဥပဒေများမှာ ရာဇသတ်ပုဒ်မ၊ နိုင်ငံတော်လျှို့ဝှက်ချက်ဥပဒေ၊ လေယာဉ်အက်ဥပဒေနှင့် မတရားအသင်းအဖွဲ့အက်ဥပဒေ အစရှိသည်တို့ကို အသုံးပြုကြသည်။^{၁၅}

တရားသူကြီးများနှင့် အစိုးရရှေ့နေများသည် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင်ကပင် အစိုးရ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ်သာ ရှုမြင်ကြပြီး စစ်တပ်မှ တင်ပြလာသော အမှုများအား ငြင်းပယ်ခြင်း သို့မဟုတ် မေးခွန်းထုတ်ခြင်းတို့ ပင်ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ အချို့အရပ်သားအစိုးရ အဖွဲ့ဝင်များ ကပင်လျှင် အသရေဖျက်မှုများကို တရားရုံးသို့ တင်ပြလာကြပါသည်။ ထိုကဲ့သို့သော အမှုများအား ရပ်တန့်ရန် NLD ၌ ရှင်းလင်းသော အစီအစဉ်များ မရှိသေးပေ။ သတင်းစာအယ်ဒီတာများကမူ အချို့ စစ်တပ်နှင့် အစိုးရ၏လုပ်ဆောင်မှုများအား ဝေဖန်သည့်အတွက် လူထုရှိ အစွန်းရောက်အုပ်စုများမှ ခြိမ်းခြောက်မှုများပင် ရင်ဆိုင်နေကြကြောင်း ရှင်းပြခဲ့သည်။

သတင်းရယူခွင့်

ကန့်သတ်မှုများစွာ ရှိနေသေးသော်လည်း ၂၀၁၁ ခုနှစ်မှ စတင်၍ စစ်တပ်နှင့် ရဲတပ်ဖွဲ့များထံမှ တရားဝင်သတင်းရယူမှုတို့အပြင် သတင်းသမားများအား တိုက်ပွဲဖြစ်ပွားရာ နေရာများသို့ သတင်းသွားယူခွင့်တို့အား ခွင့်ပြုမှုများ ရှိလာခဲ့သည်။ ယနေ့အချိန်တွင် သတင်းထောက်များသည် သတင်းအချက်အလက်များတောင်းခံနိုင်ရန်အတွက် တရားဝင်ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူများ သို့မဟုတ် သီးခြားခန့်အပ်ထားသော ဌာနများနှင့် ဆက်သွယ်နိုင်ရန် တပ်မတော်မှ ပေးသော ဖုန်းနံပါတ် လမ်းညွှန်စာအုပ် တစ်ခုအားပေးထားပါသည်။ ဤနည်းလမ်းဖြင့် ၎င်းတို့သည် အဓိကဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် ဆောင်ရွက်ချက်တို့နှင့် ပတ်သက်သည့်ရှင်းလင်းဖော်ပြချက်များအား တောင်းခံရန်နှင့် အဖြစ်အပျက်များ၏ တရားဝင်အချက်အလက်များအား ရရှိနိုင်ပါသည်။ အဓိကအမျိုးသားလုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်မှုများအတွက် တပ်မတော်၏ အဓိကအဖွဲ့မှာ သတင်းမှန်ပြန်ကြားရေးအဖွဲ့ဖြစ်၍ ၎င်းကို ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ရခိုင်ပြည်နယ်၌ ဖြစ်ပွားခဲ့သော အကြမ်းဖက်မှုများအတွင်း စတင်တည်ထောင်ခဲ့သည်။ သတင်းထောက်များကမူ အဆိုပါအဖွဲ့၏ ပြောရေးဆိုခွင့် ရှိသူများသည် အတော်အတန်ပွင့်လင်းကြသော်လည်း ဖုန်းခေါ်ဆိုသည့်အခါ ကိုင်လေ့မရှိဘဲ အချို့အဖြစ်အပျက်များအတွက်သာ တရားဝင်သတင်းများပေးရန် ဆန္ဒရှိကြောင်း ပြောဆိုကြပါသည်။

အစိုးရဌာနဆိုင်ရာရုံးများရှိ တရားဝင်ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူများနှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်သွယ်ပြောဆိုမှု ရရှိရေးသည် အရေးကြီးသည့် အဆင့်တစ်ခုဖြစ်သော်လည်း အဆိုပါ သတင်းအချက်အလက်သည် မှန်ကန်မှုရှိမရှိ စိုးရိမ်နေရဆဲပင်ဖြစ်သည်။ ဥပမာ ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ပြန်သော သတင်းထုတ်ပြန်ချက်တစ်ခု၌ သတင်းမှန်ပြန်ကြားရေးအဖွဲ့သည် မြန်မာနိုင်ငံမှ မဟုတ်သော ဓာတ်ပုံများကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ရာ ၎င်းတို့မှာ ရိုဟင်ဂျာများ (ဘင်္ဂလီများဟုလည်း ခေါ်သည်) သည် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ကျူးလွန်နေကြောင်းနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းသို့ အလုံးအရင်းနှင့် ဝင်ရောက်ခဲ့ကြောင်း မှားယွင်းစွာ စွပ်စွဲချက်များဖြင့် ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။^{၁၆} ပြည်သူများသည် ရခိုင်ပြည်နယ်နှင့် မြန်မာပြည်အခြားနေရာများတွင် ဖြစ်ပွားနေသော စစ်ရေးလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှု သတင်းအချက်အလက်

များအား ရရှိမှုနည်းပါးနေဆဲဖြစ်သော်လည်း ဆက်နွယ်ပတ်သက်နေသည့် လူထုအမြင်များနှင့် ဦးစားပေးမှုများအား မှန်မှန်ကန်ကန် တိုင်းတာဆုံးဖြတ်နိုင်ရန် မဖြစ်နိုင်ပေ။

တိုက်ပွဲများ ဖြစ်ပွားရာနေရာများသို့ သွားရောက်သတင်းရယူခွင့်သည် အဓိကလမ်းမကြီးတစ်လျှောက် လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်အားတိုးမြှင့်ထားရာ ယေဘုယျအားဖြင့် တိုက်ပွဲများဖြစ်ပွားရာ နေရာများသို့ပင် သွားလာခွင့်ရသဖြင့် တိုးတက်မှုများရှိလာသည်ကို တွေ့ရသည်။ သတင်းထောက်များ ခရီးသွားလာရာ၌ ရပ်တန့်ခိုင်း၍ မေးခွန်းမေးမြန်းခြင်းများ ပြုလုပ်နေဆဲဖြစ်ရာ တစ်ခါတစ်ရံ ကင်မရာများနှင့် အခြားပစ္စည်းများကိုပင် စစ်ဆေးမှုများ ရှိနေသေးသည်။ မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်း ၎င်းတို့သည် ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ အထိအခိုက်မခံသည့် နေရာများသို့ ဝင်ရောက်ခြင်းမှ ပိတ်ပင်တားဆီးမှုများ ပုံမှန်ရှိနေခဲ့ပြီး သတင်းတင်ပြရန် လွတ်လပ်ခွင့် အနည်းငယ်သာရှိသည့် တာဝန်ရှိသူများမှစီစဉ်ထားသော ခရီးစဉ်များသို့သာ သွားလာခွင့်ပြုခဲ့သည်။^{၄၄} အထူးသဖြင့် မတရားအသင်းအက်ဥပဒေအား တိုက်ပွဲများဖြစ်ပွားရာနယ်မြေများသို့ သွားရောက်သတင်းယူသူများအား ကန့်သတ်ထားရန်အတွက် အသုံးပြုထားပြီး ၎င်း၏ ပုဒ်မ ၁၇ (၁) သည် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများအပါအဝင် တရားအသင်းအဖွဲ့များနှင့် ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ခြင်းအား တားမြစ်ထားသည်။ ဤဥပဒေအား တစ်သမတ်တည်းအသုံးပြုခြင်းမျိုး မရှိသောကြောင့် မီဒီယာများသည် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်း ခေါင်းဆောင်များ၏ မှတ်ချက်များအား ပုံမှန်ထုတ်ဝေခြင်းမျိုး လုပ်ဆောင်နိုင်သည်။ သို့သော် ၎င်းကို သတ်မှတ်ထားသောတစ်သီးပုဂ္ဂလများ သို့မဟုတ် စာစောင်များ ထုတ်ဝေမှုများအား နှိမ်နင်းရန်နှင့် ပတ်ဝန်းကျင် အခြေအနေကိုလိုက်၍ သတိထား ထိန်းသိမ်းရန်သာ တစ်ခါတစ်ရံ အသုံးပြုခြင်းဖြစ်သည်။

အဆိုးရွားဆုံးဖြစ်ရပ်မှာ ဒီမိုကရေစီအကျိုးပြုကရင်တပ်မတော်၏နယ်မြေတွင် ဖမ်းဆီးခံရပြီးနောက် စစ်တပ်မှ ထိန်းသိမ်းထားစဉ် ၂၀၁၄ ခုနှစ်အတွင်း အသတ်ခံခဲ့ရသော ကိုပါကြီး အမှုပင်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ သတင်းထောက်သည် အချိန်အတော်ကြာ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူဖြစ်ခဲ့ပြီး ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်ကို ထောက်ခံအားပေးသူ တစ်ဦးလည်းဖြစ်၍

တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်း၏ အဖွဲ့ဝင်မဟုတ်ကြောင်း လည်းထင်ရှားခဲ့သည်။ သို့သော် စစ်တပ်မှ ၎င်းအားသတ်ဖြတ်ခဲ့သည့် စစ်သားနှစ်ဦးအား တရားသေလွှတ်ခဲ့ပြီး ၎င်းမိသားစုမှာမူ တရားမျှတမှုကို ရှာဖွေ၍ မရသေးပေ။^{၄၅}

စစ်တပ် အသုံးစရိတ်နှင့် ပတ်သက်သော တရားဝင်အချက်အလက်များအား ရရှိရန် ကန့်သတ်မှု ကြီးကြီးမားမား ရှိနေသေးသည်။ မီဒီယာများသည် နောက်ဆုံးပေါ် စစ်လက်နက် ကိရိယာများဝယ်ယူသည့်ကိစ္စမျိုးကဲ့သို့ ဖုံးကွယ်လျှို့ဝှက်ထားသော သတင်းအချက်အလက်များအကြောင်းကို ရှာဖွေရာ၌ အများအားဖြင့် နိုင်ငံခြားသတင်းဌာနများမှ ထွက်ရှိသည့် စာစောင်များ အပေါ်သာ မှီခိုရသည်။ အစောပိုင်းတွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း တရားဝင်ဘတ်ဂျက်အပိုင်းတွင် သတင်းရရှိမှုအလွန်အမင်း ကန့်သတ်ထားခြင်းကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။

အွန်လိုင်းမီဒီယာအား အလျင်အမြန် ဖြေလျှော့ပေးခြင်းသည် လည်းမြန်မာနိုင်ငံရှိ တိုက်ပွဲနယ်မြေများစွာ၏ ဘက်တော်သားအဖွဲ့အစည်းများနှင့် တသီးပုဂ္ဂလိကများမှ ရေးသားချက်များဖြစ်သည့် ခိုင်မာမှုမရှိသောသတင်းအချက်အလက်များအား ပြန့်နှံ့သွားစေတတ်သည်။ အခြားနိုင်ငံများမှ ခိုးချအသုံးပြုထားသော သို့မဟုတ် လိမ်လည်အသုံးပြုထားသောအလောင်းများ၏ ဓာတ်ပုံများအပါအဝင် မမှန်ကန်သော သတင်းအချက်အလက်များအား ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖြန့်ဝေခြင်းတို့ ရှိခဲ့သည်။

ရှေ့ဆက်ဆောင်ရွက်မည့် နည်းလမ်းများ

ဒီမိုကရေစီနည်းလမ်းဖြင့်ဆောင်ရွက်နေသည့်လုံခြုံရေးကဏ္ဍသည်ပြည်သူတို့အပေါ် တာဝန်ခံသည့် လုံခြုံရေးကဏ္ဍတစ်ခုဖြစ်၍ ၎င်းတို့၏ မူလရည်မှန်းချက်ဖြစ်သည့် ပြည်သူများအတွက် ဘေးကင်းလုံခြုံမှုအားထိန်းသိမ်းကာကွယ်ပေးရန်သာ ဖြစ်သည်။ လက်ရှိသွားနေဆဲဖြစ်သောနိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ကူးပြောင်းမှုမှ ရလာမည့် ရလဒ်များအား ကြည့်ခြင်းဖြင့် မြန်မာ့လုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် ထိုလမ်းစဉ်အတိုင်း

သွားနေသည်ဟု မည်သည့်အရာကမှ အာမခံထားခြင်းမရှိသေးသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ပြောင်းလဲမှုများသည် အစိုးရအဖွဲ့ ပြင်ပနှင့်အတွင်း နှစ်ခုလုံးရှိ ဒီမိုကရေစီလိုလား သူများနှင့် အတူတကွ ၎င်းလမ်းကြောင်းအတိုင်း သွားနိုင်ရေး တွန်းအားဖြစ်စေ သည့်အခွင့်အရေးများအား ဖန်တီးပေးပါသည်။

ယခုမှစ၍ မြန်မာ့လုံခြုံရေးနှင့် တရားစီရင်ရေး ကဏ္ဍများ သည်နည်းလမ်းမျိုးစုံဖြင့် အဆင့်ဆင့် ပြောင်းလဲမှု ပြုနိုင်ပါသည်။ ၎င်းတို့ သည် စစ်တပ်ခေါင်းဆောင်များ၏ အတွေးအမြင်များ သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂလိက အကျိုးစီးပွားများအပေါ် အခြေခံပြီး အရပ်သားအစိုးရအဖွဲ့၏ လက် အောက်မှ ခွဲထွက်နေနိုင်ပါသေးသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ၎င်းတို့သည် ဒီမိုကရေစီစနစ်သို့ တဖြည်းဖြည်း ကူးပြောင်းမှုပြုနိုင်ပြီး ရွေးကောက်ခံ အရပ်သားကိုယ်စားလှယ်များ၏ ထိန်းချုပ်ကြီးကြပ်စီမံမှု အောက်သို့ တိုးမြှင့် ကူးပြောင်းလာနိုင်ကာ ပြည်သူတို့၏ ဘေးကင်းလုံခြုံမှုအား ထိန်း သိမ်းကာကွယ်ရန် ပိုမိုအလေးပေးလာမှုနှင့်အတူ ပြည်သူလူထုနှင့် အရပ် ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအား ပိုမိုပါဝင်ခွင့်ရရှိစေရန် ဖွင့်လှစ်ပေးမှုများ လည်း ပြုလုပ်လာနိုင်ပါသည်။

“
အစိုးရအဖွဲ့မှအရပ်သားကိုယ်စားလှယ်များ၊အရပ်
ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၊ မီဒီယာ၊ မူဝါဒရေးရာ
လေ့လာမှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပညာရေး
ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများအားလုံးတွင် အဓိက
အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေကြပါသည်။
”

အရပ်သား ပြည်သူ့ကိုယ်စားလှယ်များ၏ စိတ်ဝင်စားသော အများပြည်သူကောင်းကျိုးအပေါ် ခိုခိုမျှပြုခြင်းနှင့်အတူ တသမတ်တည်း ဖြစ်သော ဖိအားနှင့် လိမ္မာပါးနပ်သော ညှိနှိုင်းမှုအား ပေါင်းစပ်လုပ် ဆောင်ခြင်းမှတစ်ဆင့် ပိုမိုကြီးမားသော အင်အားနှင့် လွှမ်းမိုးနိုင်မှုတို့ အား ရရှိနိုင်မည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ အစိုးရအဖွဲ့မှ အရပ်သားကိုယ်စား လှယ်များ၊ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၊ မီဒီယာ၊ မူဝါဒရေးရာလေ့ လာမှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပညာရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ အားလုံးတွင် အဓိက အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေကြပါသည်။

၂၀၁၀ ခုနှစ်မှစတင်၍ လုံခြုံရေးကဏ္ဍ၌ ပြည်သူတို့၏ ထိန်းချုပ် ကြီးကြပ်စီမံမှုနှင့်ထိတွေ့ ဆက်ဆံမှုတို့သည် အတော်အသင့် တိုးတက်မှု များရှိလာခဲ့သည်။ ဧရာဆက်လုပ်ဆောင်ရမည့်လုပ်ငန်းများသည် ဆယ်စု နှစ်များစွာရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည့် စိန်ခေါ်မှုတစ်ခုအဖြစ် လေးနက်စွာ ရှုမြင် ရန်ဖြစ်သည်။ များပြားသော အဖွဲ့အစည်းများနှင့် တစ်ဦးတစ်ယောက် ချင်းစီတို့၏ တသမတ်တည်းလုပ်ဆောင်မှုများသည် မျိုးဆက်သစ်များ အတွက် စဉ်ဆက်မပြတ်ပြောင်းလဲမှုအား ယူဆောင်လာနိုင်ရန် လိုအပ်

လျက်ရှိပါသည်။ ဒီမိုကရေစီကူးပြောင်းခြင်းကဲ့သို့ပင် ၎င်းနယ်ပယ်များ တွင်ပြောင်းလဲမှုပြုလုပ်ခြင်းသည် ပြီးမြောက်ပြီဆိုသည့် အဆုံးသတ်ရှိ မည်မဟုတ်ပေ။ လူထုနေရာအားတည်ဆောက်ခြင်း၊ ထိန်းသိမ်းခြင်းနှင့် အာဏာပိုင်များအားပြည်သူများ တာဝန်ခံမှု၊ တာဝန်ယူမှုရှိလာအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် အစဉ်ပြောင်းလဲနေပြီး ဆက်လက်လုပ်ဆောင် သွားရမည့် လုပ်ငန်းစဉ်များဖြစ်ပါသည်။

ဤနယ်ပယ်၌ တိုးတက်မှုကို မျိုးစုံသော အကြောင်းအရာများ ကတားဆီးပယ်ဖျက်မှုများရှိနေသည်။ ပထမအချက်မှာ တပ်မတော်၏ ခုခံမှုဖြစ်ပြီး ၎င်းသည် စုပေါင်းပြီးအားလုံးပါဝင်သည့် အများပြည်သူတို့ အမြော်အမြင်ထက် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်အတွေးအမြင်နှင့် ပုဂ္ဂလိက အကျိုးစီးပွားများကိုသာ ဆက်လက်၍ ဦးစားပေးဆောင်ရွက်ရန်သာ ဖြစ်သည်။ ဒုတိယအချက်မှာ အစိုးရနှင့်လူမှုအဖွဲ့အစည်းသည် ထိုကဏ္ဍ အတွက်လိုအပ်သော စွမ်းရည်နှင့် အရင်းအမြစ်များတွင် ကန့်သတ်ချက် များနှင့် ရင်ဆိုင်နေရပြီး အရပ်သား အနည်းငယ်ကသာ လုံခြုံရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍတို့၌ နက်နက်နဲနဲ ဗဟုသုတများ ရှိကြသည်။

တတိယအချက်မှာ စစ်တပ်ကို စိန်ခေါ်ရန် သို့မဟုတ် ခေတ်မီ နည်းလမ်းများဖြင့် (တခါတစ်ရံ နိုင်ငံခြားနည်းနာဟု ထင်ရသည့်) စမ်း သပ်ရန် နိုင်ငံရေးအရ စိတ်အားထက်သန်မှုများ အားနည်းနေသေး သည်။ ထို့ကြောင့် အစိုးရယန္တရားတစ်လျှောက်လုံး ပြောင်းလဲမှု မရှိ သောဆောင်ရွက်မှုများဖြင့်သာ ဆက်လက် လည်ပတ်နေသည်။ နောက် ဆုံးအချက်မှာ နိုင်ငံတော်နှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းအကြား မယုံကြည်မှု ပိုမို နက်ရှိုင်းလာပြီး အချို့အစိုးရအဖွဲ့များသည် ပြည်သူများအား အန္တရာယ် ကဲ့သို့ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရမည့် ပြဿနာတစ်ရပ်အဖြစ် သို့မဟုတ် ပိုမို ဆိုးရွားသည်မှာ ပြည်သူများအား ရန်သူသဖွယ် စီမံအုပ်ချုပ်ရန် ဆက် လက်ကြိုးပမ်းလာကြပါသည်။ ထို့အတူ ပြည်သူ့ဘက်မှလည်း အစိုးရကို ကြောက်ရွံ့နေဆဲဖြစ်သဖြင့် လုံခြုံရေးကိစ္စရပ်သည် ၎င်းတို့နှင့် မသက် ဆိုင်သကဲ့သို့ ဖြစ်လာသည်။

လုံခြုံရေးကဏ္ဍအား ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ဖော်ဆောင်ရာတွင် နိုင်ငံသားများ၏ တက်ကြွစွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်သည့် အခွင့်အပေါ် မူတည်၍ ၎င်းတွင် တစ်ဦးချင်းစီနှင့် အဖွဲ့အစည်းများသည် နိုင်ငံတော်၏ မျှတမှုမရှိသော တရားစီရင်ရေးတို့အား ကြောက်ရွံ့မှုမရှိဘဲ လုံခြုံရေး ဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များတွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပါဝင်လက်တွဲဆောင်ရွက် နိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပြည်သူများ၏ ပါဝင်ဆွေးနွေးမှုနှင့် ဝေဖန်မှုများအား ပိုမိုဖွင့်လှစ်ပေးလိုက်ခြင်းသည် လည်း လုံခြုံရေးကဏ္ဍတစ်ခုလုံးအတွက် အကျိုးများစွာ ဖြစ်ထွန်းစေနိုင် ပါသည်။

စင်စစ် ဝေဖန်မှုများသည် အပြုသဘောဆောင်ပြီး ခိုင်မာသည့် ဒီမိုကရေစီ အဖွဲ့အစည်းများမှ မတူကွဲပြားသည့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းတစ်ခု လုံး၏ လိုအပ်သလိုလိုက်လျောညီထွေဖြစ်နိုင်မည့် ပိုမိုထိရောက်သော အစိုးရကို ဖန်တီးရန်အတွက် အသုံးပြုနိုင်သည်။ ကဏ္ဍအားလုံးတွင်

အစိုးရ၏ အရင်းအမြစ်များသည် လူ့စွမ်းအားအရသော်လည်းကောင်း၊ ဘဏ္ဍာရေးနှင့် အချိန်တို့အရသော်လည်းကောင်း အလွန်အားနည်းနေပါသေးသည်။ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း၏ သုတေသနနှင့် အရေးဆိုတင်ပြမှုများသည် အစိုးရအား အရေးကြီးသော အချက်အလက်များကို ပေးနိုင်ပြီး ပိုမိုကောင်းမွန်သော မူဝါဒများကို လမ်းညွှန်ပေးရန် အထောက်အကူပြုနိုင်ပါသည်။ တရားဝင်ညှိနှိုင်းရေးယန္တရားများမှတစ်ဆင့် ကျွမ်းကျင်သူများ၏ ထင်မြင်ယူဆချက်များကို ပိုမိုစနစ်တကျ တောင်းဆိုနိုင်သည်။

ဤဆွေးနွေးမှုသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လုံခြုံရေးကဏ္ဍပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးတွင် ပါဝင်သော အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများနှင့် လွတ်လပ်သော အဖွဲ့အစည်းများအား ပိုမို၍ ဒီမိုကရေစီနည်းကျ တာဝန်ခံမှု တာဝန်ယူမှုရှိ၍ ထိရောက်သော လုံခြုံရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍများအား ရေရှည်တိုးတက်စေရန် အထောက်အကူပြု လိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ရပါသည်။ Saferworld ၏ အနာဂတ် သုတေသနနှင့် လုပ်ငန်းစီမံကိန်းများသည်လည်း အဆိုပါကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများအား ပံ့ပိုးနိုင်ရန် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်သွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

- United Nations Development Programme (2018), 'Public Oversight of the Security Sector: A Handbook for Civil Society Organizations', January, p 11 (https://www.undp.org/content/undp/en/home/librarypage/civil_society/public_oversightofthesecuritysectorahandbookforcivilsocietyorgan.html)
- There are, in some circumstances, legitimate reasons to limit public involvement in security affairs; for example, when withholding highly sensitive information. However, this should only be permitted for well-defined and legally sanctioned reasons, and only in extreme circumstances.
- See Aung San Suu Kyi (1991), 'In Quest of Democracy', in M Aris (ed.), *Freedom from Fear and Other Writings* second edition (London: Penguin Books), p 176. She continued, 'Within the framework of liberal democracy, protest and dissent can exist in healthy counterpart with orthodoxy and conservatism, contained by a general recognition of the need to balance respect for individual rights with respect for law and order.'
- The Global New Light of Myanmar* (2018), 'Military parade to mark 73rd Anniversary of Armed Forces Day held in Nay Pyi Taw', 28 March (<http://www.globalnewlightofmyanmar.com/military-parade-mark-73rd-anniversary-armed-forces-day-held-nay-pyi-taw/>)
- East-West Center (2014), 'Contesting Buddhist Narratives: Democratization, Nationalism, and Communal Violence in Myanmar' (<https://www.eastwestcenter.org/sites/default/files/private/ps071.pdf>); Wade F (2017), *Myanmar's Enemy Within: Buddhist Violence and the Making of Muslim 'Other'* (London: Zed Books).
- BBC News (2011), 'Burma frees dozens of political prisoners', 12 October (<https://www.bbc.com/news/world-asia-pacific-15269259>)
- See chapter 2 of Egretreau (2016), *Caretaking Democratization: The Military and Political Change in Myanmar* (London: Hurst).
- Regular updates of the number of political prisoners behind bars are available on the website of the Assistance Association for Political Prisoners (Burma) at: <https://aappb.org/2019/02/2019-political-prisoners-list/>
- San Yamin Aung (2019), 'Total Number of Defamation Cases Under Telecommunications Law Hits 200', *The Irrawaddy*, 24 June (<https://www.irrawaddy.com/news/burma/total-number-defamation-cases-telecommunications-law-hits-200.html>)
- Human Rights Watch (2019), 'Dashed Hopes: The Criminalization of Peaceful Expression in Myanmar', January 31 (<https://www.hrw.org/report/2019/01/31/dashed-hopes/criminalization-peaceful-expression-myanmar>)
- Free Expression Myanmar (2019), 'Defamation?', p 26 (<http://freeexpressionmyanmar.org/wp-content/uploads/2019/05/Defamation-international-standards.pdf>)
- Human Rights Watch, op. cit., p 56–69.
- Naw Betty Han (2019), 'Justice for Victoria: child sexual abuse case sparks national outrage', *Frontier Myanmar*, 15 July (<https://frontiermyanmar.net/en/justice-for-victoria-child-sexual-abuse-case-sparks-national-outrage>)
- Hein Ko Soe (2018), 'Peace rally leaders call for investigation into police violence', *Frontier Myanmar*, 31 May (<https://frontiermyanmar.net/en/peace-rally-leaders-call-for-investigation-into-police-violence>)
- Quoted in Aung San Suu Kyi, Clements A (2008), *The Voice of Hope. Conversations with Aung San Suu Kyi* second edition (London: Rider), p 128.
- Interview, Yangon, April 2019.
- Ibid.
- Interview, Yangon, May 2019.
- Interview, Yangon, March 2019.
- Htet Naing Zaw (2019), 'In a First, Daw Aung San Suu Kyi Lectures at National Defense College', *The Irrawaddy*, 21 February (<https://www.irrawaddy.com/news/burma/first-daw-aung-san-suu-kyi-lectures-national-defense-college.html>)
- Interview with a retired colonel, Yangon, May 2019.
- Interview, Yangon, March 2019.
- Zue Zue (2019), 'Human Rights Law Now Mandatory for Myanmar Law, Int'l Relations Students', *The Irrawaddy*, 17 October. (<https://www.irrawaddy.com/news/burma/human-rights-law-now-mandatory-myanmar-law-intl-relations-students.html>)
- The Peace Leadership and Research Institute is run by the Thabyay Education Foundation. See their website at: <http://www.thabyay.org/plri.html>
- Myanmar Sustainable Development Plan, p 12.
- Interview, Yangon, May 2019.
- Nyan Hlaing Lynn (2017), 'Tensions ahead over changes to "race and religion" laws', *Frontier Myanmar*, 20 February (<https://frontiermyanmar.net/en/tensions-ahead-over-changes-to-race-and-religion-laws>); The Global Justice Center (2015), 'Myanmar's Long Road to Gender Equality', November (<http://www.globaljusticecenter.net/documents/UPR.2Pager.pdf>); Walton MJ, McKay M, Daw Khin Mar Mar Kyi (2015), 'Women and Myanmar's "Religious Protection Laws"', *The Review of Faith & International Affairs* 13 (4).
- Interviews with the Women's League of Burma, the Gender Equality Network and international experts, Yangon, May 2019. International pressure came largely as a result of issues being raised at the Universal Periodic Review.
- See Assistance Association for Political Prisoners (2016), 'Prison Conditions in Burma and the Potential for Prison Reform', September, p 32 (http://www.burmalibrary.org/docs23/AAPPB-2016-09-Prison_Conditions+Reform-en-red.pdf)
- The Global New Light of Myanmar* (2019), 'Improved rights for prisoners through Parole System', 6 June (<http://www.globalnewlightofmyanmar.com/improved-rights-for-prisoners-through-parole-system/>)
- Interviews with the Assistance Association for Political Prisoners and MPs, Yangon and Naypyidaw, March 2019, May 2019.
- The Asia Foundation (2016), 'Strengthening Policy Institutes in Myanmar', p 1 (https://asiafoundation.org/wp-content/uploads/2016/05/Strengthening-Policy-Institute-in-Myanmar_ENG.pdf)
- Interview, Yangon, May 2019.
- Interview, Yangon, May 2019. She also mentioned the need for the majority public to be informed on federalism, to understand it is not simply about non-Bamar communities trying to break away from the country, but is about building a stronger country together.
- For more on the role of the media in supporting security sector governance and reform, see: DCAF (2012), 'The Media and Security Sector Governance' (https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/ENG_Media_Tool2.pdf)
- Interviews, Yangon, May 2019.
- For example, see Senior General Min Aung Hlaing's website: <https://www.seniorgeneralminaugnhlaing.com.mm/en/2734/senior-general-min-aung-hlaing-welcomes-meets-lt-gen-chansamone-chanyalath-minister-national-defence-lao-peoples-armed-forces/>
- Interviews in Yangon, May 2019.
- See Kean T (2017), 'Myanmar's Telecommunications Law Threatens its Democratisation Process', *ISEAS Perspective* 50 (https://www.iseas.edu.sg/images/pdf/ISEAS_Perspective_2017_50.pdf); Human Rights Watch, op. cit., pp 11–12.
- San Yamin Aung (2019), 'Total Number of Defamation Cases Under Telecommunications Law Hits 200', *The Irrawaddy*, 24 June (<https://www.irrawaddy.com/news/burma/total-number-defamation-cases-telecommunications-law-hits-200.html>)
- Free Expression Myanmar, op. cit., p 26.
- Human Rights Watch, op. cit.
- McPherson P (2018), 'Exclusive: Fake photos in Myanmar army's "True News" book on the Rohingya crisis', *Reuters*, 30 August (<https://www.reuters.com/article/us-myanmar-rohingya-photos-exclusive/exclusive-fake-photos-in-myanmar-armys-true-news-book-on-the-rohingya-crisis-idUSKCN1LF2LB>)
- Interviews, Yangon, 2019.
- International Commission of Jurists (2018), 'Achieving Justice for Gross Human Rights Violations in Myanmar Baseline Study', pp 27–28 (<https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Myanmar-GRA-Baseline-Study-Publications-Reports-Thematic-reports-2018-ENG.pdf>)

Saferworld အကြောင်း

Saferworld သည် အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ပဋိပက္ခများအား လျော့ချကာကွယ်ရန်နှင့် ပိုမိုလုံခြုံသော ဘဝများ တည်ဆောက်နိုင်ရန် ရည်ရွယ်ချက်များဖြင့်လုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်နေသော လွတ်လပ်သည့် နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်တော်တို့အဖွဲ့အနေဖြင့် ပဋိပက္ခများ ခံစားနေရသော ဒေသခံပြည်သူများနှင့်အတူ လက်တွဲပြီး ၎င်းတို့၏ ဘဝပိုမိုဘေးကင်းစေရန်နှင့် လုံခြုံမှုအား ခံစားရရှိနိုင်သော လုပ်ငန်းများ၊ ကျယ်ပြန့်လှသော သုတေသနလုပ်ငန်းများနှင့် ဆန်းစစ်ခြင်းလုပ်ငန်းများကို လုပ်ဆောင်ပါသည်။ ၎င်းသုတေသနလုပ်ငန်းများနှင့် အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ခြင်းများမှ ရရှိလာသော လေ့လာတွေ့ရှိချက်များအား အသုံးပြုပြီး ဒေသတွင်းသော်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံတွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာမှ မူဝါဒများနှင့် အလေ့အကျင့်များအား တိုးတက်ကောင်းမွန်အောင် လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသော ငြိမ်းချမ်းရေးကို ဖော်ဆောင်နေပါသည်။ ကျွန်တော်တို့အဖွဲ့၏ ပထမဦးစားပေးမှာ လူသားများပင် ဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်တော်တို့အဖွဲ့မှ အကြွင်းမဲ့ယုံကြည်သည်မှာ လူတိုင်းမလုံခြုံမှုနှင့် အကြမ်းဖက်မှု ပဋိပက္ခများမှ ကင်းလွတ်ပြီး ငြိမ်းချမ်း၍ မိမိဆန္ဒပြည့်ဝသော ဘဝများကို ရရှိပိုင်ဆိုင်နိုင်ခွင့်ရှိသည့် အချက်ပင်ဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်တော်တို့ အဖွဲ့သည် အာဖရိက၊ အာရှနှင့် အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသများတွင် လုပ်ငန်းများ ဖော်ဆောင်နေသော အကျိုးအမြတ်မယူသည့် အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

ဤမူဝါဒအကျဉ်းချုပ်ကို Kim Jolliffe မှ ရေးသားပြုစုပါသည်။

ရှေ့မျက်နှာဖုံး - ရိုက်တာသတင်းထောက် ဝလုံးနှင့် ကျော်စိုးဦးတို့အား လွှတ်ပေးရန် ရန်ကုန်မြို့လယ်တွင် ပြည်သူများ တောင်းဆိုကြစဉ်။
၁၂ ဒီဇင်ဘာလ ၂၀၁၈။ © MPA

ဤသုတေသနအပြင် Saferworld ၏မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း လုပ်ဆောင်နေသော လုံခြုံရေး၊ တရားမျှတရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်များအတွက် UKAid မှ ငွေကြေးအားဖြင့် ပံ့ပိုးထားပါသည်။ သို့သော် ဤသုတေသနတွင် ဖော်ပြထားသော အမြင်များသည် ဗြိတိသျှအစိုးရ၏ တရားဝင်မူဝါဒများအား ထင်ဟပ်မှုမရှိကြောင်း ရှင်းလင်းတင်ပြလိုပါသည်။

SAFERWORLD

UK OFFICE
Saferworld
The Grayston Centre, 28 Charles Square
London N1 6HT, UK
Phone: +44 (0)20 7324 4646
Email: general@saferworld.org.uk
Web: www.saferworld.org.uk
 www.facebook.com/Saferworld
 @Saferworld
 Saferworld
Registered charity no. 1043843
A company limited by guarantee no. 3015948
© Saferworld, November 2019.

MYANMAR OFFICE
Room (3A/B), No. (275/C) Pyay Road
Mayaynigone, Sanchaung Township
Yangon, Myanmar
Phone: +95 (0)9 264802051
Email: saferworldmyanmar@saferworld.org.uk

လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ

International IDEA မှထုတ်ဝေသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ခြင်း စာတမ်းအမှတ် (၉)

လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ

International IDEA မှထုတ်ဝေသော
ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ခြင်း
စာတမ်းအမှတ် (၉)

စာတမ်းပြုစုသူ

Dawood Ahmed နှင့် Elliot Bulmer

© ဒီမိုကရေစီနှင့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အကူအညီပေးရေး နိုင်ငံတကာအဖွဲ့ (International IDEA) ၂၀၂၀ ခုနှစ်မူပိုင်ဖြစ်သည်။

International IDEA အဖွဲ့မှ ထုတ်ဝေသော စာအုပ်စာတမ်းများသည် နိုင်ငံများ၏ အကျိုးစီးပွား သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးအကျိုးစီးပွားတို့မှ သီးခြားလွတ်လပ်မှု ရှိပါသည်။ ဤစာအုပ်တွင် ဖော်ပြထားသော ရှုမြင်ပုံများမှာ International IDEA အဖွဲ့၊ ယင်းအဖွဲ့၏ ဘုတ်အဖွဲ့ သို့မဟုတ် ကောင်စီဝင်များ၏ ရှုမြင်ပုံများကို ကိုယ်စားပြု သည်ဟု ယတိပြတ်မဆိုနိုင်ပါ။

ဤစာအုပ်ကို Creative Commons Attribution-NonCommercialShareAlike ၃.၀ (CC BY-NC-SA 3.0) လိုင်စင် ခွင့်ပြုချက်အရ အီလက်ထရောနစ်ဖိုင်အနေဖြင့် ရယူနိုင်ပါသည်။ စီးပွားရေးအကျိုးအမြတ်အတွက် မဟုတ်ပါက လွတ်လပ်စွာ ကူးယူခြင်း၊ ဖြန့်ဝေခြင်း၊ ပို့လွှတ်ခြင်း၊ ရောနှောသုံးစွဲခြင်း သို့မဟုတ် လိုက်လျောညီထွေ ဖြစ်စေရန် ပြန်လည်စီစဉ်ပြုစုခြင်းများ လုပ်ဆောင်နိုင်ပါသည်။ မူရင်းရေးသားပြုစုသူအား လျော်ကန်စွာ အသိ အမှတ်ပြုရည်ညွှန်းချက်ဖော်ပြပေးပြီး အလားတူတရားဝင်လိုင်စင် ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် ဆောင်ရွက်ရမည် ဖြစ်သည်။

ဤလိုင်စင်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဆက်လက်သိရှိလိုပါက Creative Commons ဝဘ်ဆိုဒ်တွင် အင်တာနက်လိပ်စာ <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/> တွင် သွားရောက်ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

အင်တာနေရှင်နယ် အိုင်ဒီယာ

စတွန်းစ်ဘောက်

SE- ၁၀၃၃၄၊ စတော့ဟုမ်းမြို့

ဆွီဒင်နိုင်ငံ

ဖုန်းနံပါတ် - +၄၆၈ ၆၉၈၃၇၀၀

အီးမေးလ် - info@idea.int

ဝဘ်ဆိုဒ် - www.idea.int

Cover design: International IDEA

မြန်မာဒီဇိုင်း - မြင့်စိုးဦး

ISBN: 978-91-7671-311-2 (Print)

ISBN: 978-91-7671-312-9 (PDF)

DOI: <<https://doi.org/10.31752/idea.2020.24>>

မာတိကာ

၁။ နိဒါန်း.....	၅
အားသာချက်နှင့် ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော အန္တရာယ်များ	၅
လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးအခွင့်အရေးများက မည်သည့်နေရာတွင် ပြဿနာရှိနိုင်သနည်း။ ..	၅
၂။ ပြဿနာက မည်သည့်အရာနည်း။	၆
၃။ လူမှုစီးပွား အခွင့်အရေးတွေဆိုတာ ဘာတွေလဲ။	၈
အခွင့်အရေးများ အဆင့်ဆင့် ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း	၈
ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာနှင့် နိုင်ငံတကာပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးတစ်ခု ဖြစ်လာနေသော	၁၁
လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ	
မည်သည့် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးနည်း။	၁၂
၄။ လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင်	၁၅
ထည့်သွင်းရခြင်းအကြောင်းရင်းများ	
လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများသည် လူသားများချမ်းမြေ့သုခအတွက်	၁၅
မရှိမဖြစ် အရေးပါသည်။	
အများကြိုက် တောင်းဆိုချက်အား တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ခြင်း	၁၆
တိုးတက်သော လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အနာဂတ်အမြင်အား ခိုင်မာအမြစ်တွယ်စေခြင်း ...	၁၇
သမိုင်းအမွေအား ကျော်ဖြတ်ခြင်း	၁၇
ပဋိပက္ခလွန် အခြေအနေများ	၁၈
တရားရေးအရ နောက်ပြန်စွဲသည့်ကြိုးပမ်းမှုများမှ ကာကွယ်ခြင်း	၁၉
ကျားမတန်းတူရေးနှင့် ဖယ်ကြည့်ခံလူနည်းစုများအတွက် အကာအကွယ်	၁၉
၅။ လူမှုစီးပွား အခွင့်အရေးများအား အသိအမှတ်ပြုခြင်းအပေါ် ဆန့်ကျင်ငြင်းဆိုခြင်းများ	၂၁
ကုန်ကျစရိတ်၊ နိုင်ငံတော် စွမ်းဆောင်ရည်နှင့် လွန်ကဲသောမျှော်လင့်ချက်များ	၂၁
အတွေးအခေါ်ပိုင်း ငြင်းဆိုချက်များ.....	၂၂
ပြောင်းလွယ်ပြင်လွယ်ရှိမှုနှင့် ဒီမိုကရေစီနည်းကျ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှု	၂၂

တရားစီရင်ရေးအား အလွန်အမင်း အားကိုးခြင်း	၂၃
ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းထားခြင်းသည် အပြုသဘောဆောင်သော	၂၅
ရလဒ်များထွက်ပေါ်လာမည်ဟု အာမခံပါ	
၆။ ရွေးချယ်စရာ ဒီဇိုင်းများ.....	၂၈
တရားစီရင်နိုင်သော လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ	၂၈
အကြောင်းပြချက်ပေး၍မရနိုင်သော အခြေခံများပေါ်တွင် အသိအမှတ်ပြုခြင်း	၃၂
လူမှုစီးပွားရေးအခွင့်အရေးများကို အသိအမှတ်မပြုထားခြင်း	၃၆
၇။ ဖြည့်စွက် စဉ်းစားနိုင်သော ရွေးချယ်စရာပုံစံများ	၃၉
လူမှုစီးပွားရေးအခွင့်အရေးများကို နိုင်ငံတကာသဘောတူညီချက်များမှတစ်ဆင့်	၃၉
ထည့်သွင်းခြင်း	
ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင်ထည့်သွင်းခြင်း	၃၉
ပြင်ဆင်ခြင်း စည်းမျဉ်းများ.....	၄၀
အစိုးရပုံစံများ	၄၁
အခြားသော ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှုဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ	၄၁
၈။ ဖြည့်စွက်စဉ်းစားရမည့် ဆက်စပ်အကြောင်းအရာများ	၄၃
နိုင်ငံရေးယဉ်ကျေးမှုနှင့် လူမှုရေးတန်ဖိုးများ	၄၃
ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာအသိပညာပေးခြင်းနှင့် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်း	၄၄
၉။ ဥပမာများ	၄၅
၁၀။ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းအတွက် မေးခွန်းများ	၄၉
ကိုးကားချက်များ.....	၅၁
နမူနာဖြစ်ရပ်များ.....	၅၃
နောက်ဆက်တွဲ.....	၅၄
စာရေးသူများအကြောင်း.....	၅၄
International IDEA အကြောင်း.....	၅၄
MyConstitution အကြောင်း	၅၅
ဤစာစဉ်နှင့်စပ်လျဉ်း၍	၅၅

၁။ နိဒါန်း

လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများသည် လူတစ်ဦးချင်း၏ ဂုဏ်သိက္ခာ၊ လွတ်လပ်မှု နှင့် ချမ်းမြေ့သုခများကို ကာကွယ်ပေးသည်။ ထိုသို့ကာကွယ်ပေးရာတွင် နိုင်ငံတော်မှ ကမကထ ပြုသော ပညာရေး၊ အများပြည်သူ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု၊ နေအိမ်အဆောက်အအုံ၊ သင့်တင့် မျှတသောလုပ်အားခ၊ ကောင်းမွန်သည့်အလုပ်အကိုင် ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် အခြားသော လူမှုရေး ကောင်းကျိုးများကို ရရှိခံစားစေခြင်းဖြင့် အာမခံပေးသည်။

အားသာချက်နှင့် ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော အန္တရာယ်များ

လူတိုင်းသည် ချမ်းမြေ့သုခရရှိခံစားနိုင်ရန် အရင်းအမြစ်များလိုအပ်သည်။ လူတစ်ဦးချင်း၏ အခြေခံ အကျဆုံး အကျိုးစီးပွားများဖြစ်သည့် အရင်းအမြစ်များရရှိနိုင်ရန်အတွက် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာအခွင့် အရေးများကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းရခြင်းဖြစ်သည်။

လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းရခြင်းအား ကန့်ကွက်မှုများလည်း ရှိသည်။ ကတိကဝတ်ပြုထားသော ရပိုင်ခွင့်များပေးအပ်နိုင်ရန် တိုင်းပြည် အပေါ် ဝန်ပိနိုင်သည်။ ကတိကဝတ်အတိုင်း အပြည့်အဝမထောက်ပံ့နိုင်သည့်အခါ နိုင်ငံတော်အပေါ် တရားဝင်ထောက်ခံမှု အားနည်းစေနိုင်ခြင်း၊ မူဝါဒချမှတ်ခြင်းများတွင် တရားသူကြီးများ အလွန်အမင်း ပါဝင်လာမည်ကို စိုးရိမ်ခြင်းနှင့် အတွေးအခေါ်ပိုင်းအရ မဆီလျော်ဟူ၍ အကြောင်းပြကန့်ကွက် ကြသည်။

လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးအခွင့်အရေးများက မည်သည့်နေရာတွင် ပြဿနာရှိနိုင်သနည်း။

နောက်အကျဆုံးဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင်လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးအချို့ပါဝင် သည်။ အထူးသဖြင့် အာဖရိက၊ ဥရောပနှင့် လက်တင်အမေရိကတို့တွင် ဖြစ်သည်။ မြောက်အမေရိက နှင့် ကာရစ်ဘီယန်ဒေသများတွင်မူ ထိုအခွင့်အရေးနှင့်ပတ်သက်သည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များ မပါဝင်ခြင်း အတွက် သိသာထင်ရှားသည်။

၂။ ဩဇာကမည်သည့်အရာနည်း။

ခင်ဗျားအရိုးတွေက အရိုးပျော့ရောဂါ နှိပ်စက်ထားတဲ့အခါ၊ ခင်ဗျားက ပေရေထိုင်းမှိုင်းတဲ့ အိပ်ခန်းနံရံက အမှုန်အမွှားတွေကြောင့် ပန်းနာရင်ကြပ်ဖြစ်ပြီး တစ်နှစ်ခြည်အောင် အသက်ရှူနေရတဲ့ အခါ ကိုယ့်ခြေထောက်ပေါ် ကိုယ်ရပ်တည်ဖို့ဆိုတာ အလွန်ခက်ခဲပါတယ်။

— ဂျူလီ မက်ဒိုဝ်၊ စကော့လူမျိုး စာရေးဆရာနှင့် လူမှုရေးတက်ကြွလှုပ်ရှားသူ (၂၀၁၄)

နိုင်ငံရေးလွတ်လပ်မှုနှင့် လူမှုစီးပွားအရင်းအမြစ်များကို ပို၍မျှမျှတတ လက်လှမ်းမီရရှိနိုင်မှုတို့ ဆက်နွှယ်နေခြင်းသည် လူ့သမိုင်းတွင်ထပ်တလဲလဲတွေ့ရသည့် သွင်ပြင်လက္ခဏာဖြစ်သည်။ ဥပမာ အားဖြင့် ရှေးခေတ်ရောမတွင် အခြေခံလူတန်းစား နိုင်ငံသားများအတွက် တန်းတူညီမျှ နိုင်ငံရေး အခွင့်အရေးရရှိရန် တိုက်ပွဲဝင်လှုပ်ရှားမှုကို အကြွေးများလျော်ပေးစေလိုမှုနှင့် ပို၍မျှတသောမြေယာ ခွဲဝေပေးစေလိုမှုတို့က တွန်းအားပေးသည်။ အလားတူပင် ၁၂၁၅ ခုနှစ်က အင်္ဂလိပ်တို့၏ မဂ္ဂနာ ကာတာစာချုပ် (Magna Carta) အား နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများအတွက် ကနဦးကြေငြာ ချက်တစ်ခုအဖြစ် ရှုမြင်နိုင်သည်။ ထိုစာချုပ်နောက်တွင် လယ်သမားများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း နည်းလမ်းများဖြစ်သော စားကျက်မြေများတွင် ကျွဲနွားများလွတ်ကျောင်းခြင်း၊ အစာရှာခြင်းနှင့် ထင်း၊ သစ်စုဆောင်း ခြင်းစသည့် လုပ်ခွင့်များကို အာမခံပေးသည့် သစ်တောစာချုပ် (Charter of the Forest) ကို ချုပ်ဆိုခဲ့ကြသည်။ ခေတ်သစ် ဒီမိုကရေစီကို မွေးဖွားပေးခဲ့သော ၁၇ ရာစုနှင့် ၁၉ ရာစု တော်လှန်ရေးများသည် နိုင်ငံသား၊ နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးနှင့် လူမှုစီးပွားဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ အကြားဆက်နွှယ်မှုကို မကြာခဏမီးမောင်းထိုးပြသည်။ အနည်းဆုံး သီအိုရီနှင့် ငြင်းခုံနေထိုင်ကြ သည့် အရေးအသားများတွင် ဖြစ်သည်။

အစောပိုင်းကာလတွင် ရေးဆွဲသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် လူမှုစီးပွားဆိုင်ရာ အခွင့် အရေးများ တိတိကျကျ မပါဝင်ဘဲ နိုင်ငံသားလွတ်လပ်ခွင့်များကိုသာ အာရုံစိုက်ခဲ့ကြသည်။ အဆိုပါ အခြေအနေသည် ၂၀ ရာစုတွင်စတင်ပြောင်းလဲလာသည်။ ဖြည့်ဆည်းရန် ကုန်ကျစရိတ်များပြားသော အခွင့်အရေးများအား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအတွင်း ထည့်သွင်းခြင်းဘက်သို့ နှစ်တစ်ရာကျော် ကာလအတွင်းတွင် တကမ္ဘာလုံး အနေအထားဖြင့် ဦးတည်လာသည်။ နိုင်ငံသားလွတ်လပ်ခွင့်နှင့် ဥပဒေလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့်အညီ အဆင့်ဆင့် စစ်ဆေးစီရင် အရေးယူတိုင်တန်းနိုင်ခွင့် (Due Process) တို့အပြင် ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးကဲ့သို့သော လူမှုစီးပွားကောင်းကျိုးများအတွက် အခွင့်

အရေးများ ထည့်သွင်းလာကြသည်။ အထူးအားဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် ကျန်းမာရွှင်လန်းသည့်ဘဝရရှိရန် မရှိမဖြစ် လိုအပ်ချက်များဖြစ်သည့် (ရေ၊ အစားအစာ၊ သန့်ရှင်းရေးစသည့်) စားဝတ်နေရေး အခွင့်အရေးများတိုး၍ ပါဝင်လာကြသည်။

ကမ္ဘာပေါ်ရှိ ဒီမိုကရေစီ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအများစုတွင် ဥပဒေအရ ပြဋ္ဌာန်းထားသော လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများပါဝင်ခြင်း သို့မဟုတ် လူမှုစီးပွားရေး ရည်ရွယ်ချက်များ တိုးတက်ရောက်ရှိအောင် နိုင်ငံရေးနည်းလမ်းဖြင့် ကြိုးစားခြင်းကို အားပေးမြှင့်တင်ခြင်းတို့ကဲ့သို့ တချိုးချိုးဖြင့် ပါဝင်ကြသည်။ ထိုသို့ကြိုးပမ်းရာတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက အသိအမှတ်ပြုထားသည့် လမ်းညွှန်မူဝါဒများအတိုင်း ဆောင်ရွက်ကြသည်။

အချို့သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အဟောင်းများသည် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ဆက်လက်၍လစ်လျူရှုခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ အခြေခံဥပဒေအရ မဟုတ်ဘဲ ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေအဖြစ်သာ သတ်မှတ်ရန် အများအားဖြင့် ချန်လှပ်ထားခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

ဤမိတ်ဆက်စာတမ်းသည် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ စတင်ဖြစ်ပေါ်ကာ ပြန့်နှံ့လာပုံ၊ ထိုအခွင့်အရေးများကို ထောက်ခံခြင်း၊ ဆန့်ကျင်ကြခြင်း၏ အကြောင်းပြချက်များကို ဆွေးနွေးထားသည်။ ထို့အပြင် အဆိုပါပြဿနာများကို ဖြေရှင်းရာတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲသူများ ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့် ဒီဇိုင်းရွေးချယ်စရာများနှင့် အခြေအနေအရ ဖြစ်နိုင်ဖွယ် သက်ရောက်မှုများကိုလည်း ဆွေးနွေးတင်ပြထားသည်။ အောက်ပါအချက်များအပါအဝင် ရွေးချယ်စရာ စုံလင်စွာဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲသူများကိုလမ်းညွှန်ပေးနိုင်ရန် ကြိုးစားထားသည်။

- ၁။ လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများအား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်း မထည့်သွင်း
- ၂။ အကယ်၍ ပေါင်းစပ်ထည့်ခဲ့လျှင် မည်သို့သော ပုံသဏ္ဌာန်ဖြစ်သင့်သနည်း။ (တရားရေးအရ စီရင် ဆုံးဖြတ်နိုင်သော အခွင့်အရေးအဖြစ်လား၊ လမ်းညွှန်ပြဋ္ဌာန်းချက် အဖြစ်လား)
- ၃။ အဆိုပါ အခွင့်အရေးများ အားပေးမြှင့်တင်ခြင်းကို ဖြည့်စွမ်းပေးနိုင်သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အခြားသောပုံစံ၊ လက္ခဏာရပ်များ

၃။ လူမှုစီးပွားအခွင့်အရေးတွေ့ရှိတာအတွက်။

အခွင့်အရေးများ အဆင့်ဆင့်ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း

ကနဦး ခေတ်သစ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများသည် လူတစ်ဦးချင်းအား အာဏာသုံးနှောင့်ယှက်မှုမှကာကွယ်ရန်ရည်ရွယ်၍ အခွင့်အရေးကို ဤသို့ဖွင့်ဆိုကြသည်။ နိုင်ငံတော်အာဏာအား လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအတိုင်း ကျင့်သုံးစေခြင်း (သို့) ကျယ်ပြန့်သော ကန့်သတ်မှုများဖြင့် ကျင့်သုံးစေခြင်းသည်ပင် အခွင့်အရေးဖြစ်သည်ဟု ယူဆခဲ့ကြသည်။ ၎င်းတို့တွင် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု၊ တရားမျှတသော တရားစီရင်ခံပိုင်ခွင့်၊ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးလွတ်လပ်ခွင့်နှင့် လွတ်လပ်စွာပြောရေးဆိုခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာစုဝေးခွင့်၊ အသင်းအပင်းဖွဲ့စည်းခွင့်နှင့် ယုံကြည်ကိုးကွယ်ခွင့်တို့ ပါဝင်ကြသည်။ ဤအခွင့်အရေးများကို 'ပထမမျိုးဆက် အခွင့်အရေးများ'၊ 'အစိုးရကို ကန့်သတ်ထားသော အခွင့်အရေးများ (negative rights)' သို့မဟုတ် 'နိုင်ငံသားနှင့်နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများ'ဟု ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လူသိများကြသည်။

အစောပိုင်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများသည် နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများကိုသာ ကာကွယ်ပေးခြင်းကြောင့် လွတ်လပ်မှုအား ပုဂ္ဂလိကဝါဒီအမြင်ဖြင့်သာ ရှုမြင်ပြီး၊ လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေး မညီမျှမှုများအား လစ်လျူရှုသည်ဟု ရှုမြင်ခံရသည်။ ထိုကဲ့သို့ တရားဥပဒေရှေ့မှောက် တန်းတူညီမျှမှုကို ကျဉ်းမြောင်းစွာလက်ခံထားခြင်းသည် ၁၉ ရာစုက ပြင်သစ်စာရေးဆရာ အနာတိုဖရန့်စ်၏ အဆိုအမိန့်အတိုင်းပြောရလျှင် “ဆင်းရဲသည်ဖြစ်စေ ချမ်းသာသည်ဖြစ်စေ တံတားတွေအောက် အိပ်စက်ရခြင်း၊ လမ်းပေါ်တွင် တောင်းရမ်းရခြင်းနှင့် ပေါင်မုန့်လုံးတွေခိုးရခြင်းမှ တားမြစ်ထားသည်” ဆိုသည့် စကားရပ်ကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည် (1894: Chapter 7)။

သာမန်ပြည်သူများ၏ ဘဝများသည် အလုပ်အချိန်အကြာကြီးလုပ်ရခြင်း၊ လုပ်အားခနည်းပါးခြင်း၊ အလုပ်သမားသမဂ္ဂဦးဆောင်သူများ၏ နှောင့်ယှက်ခံရခြင်း၊ အန္တရာယ်များသည့် လုပ်ငန်းခွင်အခြေအနေ၊ တဖက်သတ်အလုပ်ဖြုတ်ခံရပြီး ထပ်ထလဲလဲ ကြာရှည်စွာအလုပ်လက်မဲ့ဖြစ်နိုင်ချေမြင့်မားခြင်း၊ ခနော်နီခနော်နဲ့ အိမ်ယာများတွင် နေထိုင်ရခြင်းနှင့် ပညာရေးနှင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု လက်လှမ်းမမီခြင်းများဖြင့် ဖိစီးနှိပ်စက်ခံနေကြရသည်။ လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေး အခြေအနေများ တိုးတက်လာမှုမရှိဘဲ နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများသည် ထိုသာမန်ပြည်သူများအတွက် မျှော်လင့်ချက်အနည်းငယ်ကိုသာ ပေးနိုင်သည်ဟု ၁၉ ရာစု အလယ်ပိုင်းမှစပြီး ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးသမားများစွာက ယုံကြည်လာကြသည်။

အထူးသဖြင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် လူတစ်ဦးချင်း၏ လွတ်လပ်ခွင့်ပုံစံကို အလွန်ဇောင်းပေးကာ အကာအကွယ်ပေးသည့် ဥပဒေတစ်ခုအဖြစ် ကျယ်ကျယ် ပြန့်ပြန့် သတ်မှတ်ခံရသည်။ လူမှုစီးပွားတိုးတက်စေရေး ဥပဒေပြုမှုများ ပြုလုပ်ရာတွင် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေနှင့် မကိုက်ညီဟုဆိုကာ ပယ်ချခံရခြင်းကြောင့် အတားအဆီးဖြစ်နေခဲ့သည်။ နာမည် ဆိုးဖြင့် ကျော်ကြားသည့် ဖြစ်ရပ်များတွင် ၁၉၀၅ ခုနှစ် လို့ချီနာနှင့် နယူးယောက် အမှု (အလုပ်ချိန် အများဆုံး သတ်မှတ်သည့် ပြည်နယ်ဥပဒေကို ပယ်ချသည့်အမှု) နှင့် ၁၉၂၃ ခုနှစ် အက်ဒီကင်နှင့် ကလေးဆေးရုံအမှု (အနိမ့်ဆုံးလုပ်အားခသတ်မှတ်မှုကို ပိတ်ပင်သည့်အမှု) တို့ ပါဝင်ကြသည်။ ရွေးကောက်ခံအစိုးရတစ်ရပ်သည် “လူမှုရေးမေးခွန်း” ဟု ဆိုရမည့် လူမှုစီးပွားရေးကိစ္စများကို တုံ့ပြန် ရန်၊ ပို၍တက်ကြွပါဝင်သော နိုင်ငံတော်နှင့် ပို၍အပြုသဘောဆောင်သော လွတ်လပ်မှုကို တောင်းဆို လိုလျှင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်ရမည်ဖြစ်သည်။ တခါတရံ အပြောင်းအလဲများသည် အကန့်အသတ်ရှိသော တရားဥပဒေနှင့် နိုင်ငံရေးအရ ပြန်လည်အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူခြင်း အသွင်ဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာတတ်သည်။ ဤသည်ကို အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ဩစတေးလျနိုင်ငံတို့နှင့် အခြား နေရာတချို့တွင် သမာရိုးကျ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ကြခြင်းများအဖြစ် တွေ့နိုင်သည်။ (ဇယား ၃.၁ တွင် ကြည့်ပါ)။

ဇယား ၃.၁ - အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ဩစတေးလျနိုင်ငံတို့ရှိ လူမှုစီးပွားရေးအခွင့်အရေးများ

အမေရိကန်သမ္မတ ဖရန်ကလင် ဒီရစဗွဲသည် ၁၉၄၄ ခုနှစ်က တိုင်းပြည်သို့ ပြောကြား သည့် သူ၏မိန့်ခွန်းတွင် လူမှုစီးပွားရေး အခွင့်အရေးများစွာကို အောက်ပါအတိုင်း တန်းစီကာ ဖော်ပြခဲ့သည်။

- တိုင်းပြည်အတွင်းရှိ စက်ရုံများ၊ ဈေးဆိုင်များ၊ ခြံများ၊ သတ္တုတွင်းများတွင် အသုံးဝင်ပြီး လုပ်အားခရသည့် အလုပ်ရရှိနိုင်သည့် အခွင့်အရေး၊
- ပြည့်စုံသော အစားအသောက်နှင့် အဝတ်အထည်ရရှိပြီး အပန်းဖြေနိုင်မည့် လုံလောက် သော ဝင်ငွေရပိုင်ခွင့်၊
- တောင်သူလယ်သမားတိုင်း ၎င်းနှင့် ၎င်း၏မိသားစုတို့ သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော လူနေမှုဘဝကို ပြန်လည်ရရှိနိုင်မည့် ကိုယ်တိုင်စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ် ရောင်းချခွင့်၊
- ကြီးသည်ငယ်သည်မဟုတ် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်တိုင်း မမျှတသောယှဉ်ပြိုင်မှုနှင့် ပြည် တွင်းပြည်ပတွင် တစ်ဦးတစ်ဦးမှ လက်ဝါးကြီးလွှမ်းမိုးထားခြင်းများ ကင်းစင်သည့် ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ခု၌ ကုန်သွယ်ခွင့်၊
- မိသားစုတိုင်းအတွက် သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော နေအိမ်ရပိုင်ခွင့်၊
- လုံလောက်သော ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုနှင့် ကောင်းမွန်သော ကျန်းမာရေး ရရှိ ခံစားနိုင်ရန် အခွင့်အရေးရပိုင်ခွင့်၊

- အသက်ကြီးခြင်း၊ နာမကျန်းဖြစ်ခြင်း၊ မတော်တဆထိခိုက်မှုနှင့် အလုပ်လက်မဲ့ဖြစ်ခြင်း တို့ကြောင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ စိုးရိမ်ကြောက်လန့်ခြင်းမှ လုံလောက်သော အကာအကွယ်ရပိုင်ခွင့်၊
- ကောင်းမွန်သော ပညာရေးရပိုင်ခွင့်၊”

အထက်ပါ အခွင့်အရေးများအား နိုင်ငံရေးစီမံကိန်းအဖြစ် ဆက်လက် အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့သော်လည်း အမေရိကန် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းရေးဆွဲခြင်း လုံးဝမပြုလုပ်နိုင်ခဲ့ပေ။ သမ္မတ ဖရန်ကလင် ဒီ ရုစဉ် သမ္မတသက်တမ်းနောက်ပိုင်း အစိုးရအဆက်ဆက် လက်ထက်တွင် အဆိုပါအခွင့်အရေးများ ထိထိရောက်ရောက် အကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက် ဥပဒေအရသော်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးမှုများအရ သော်လည်းကောင်း အကန့်အသတ် များစွာရှိခဲ့သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် လွှတ်တော်တွင် ၎င်းအခွင့်အရေးများနှင့်ပတ်သက်၍ ဥပဒေပြုရန် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက တိကျရှင်းလင်းသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်မပေးထားသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့် ဩစတေးလျနိုင်ငံတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်ခဲ့သည်။ “မသန်စွမ်းနှင့်သက်ကြီးပင်စင်၊ မီးဖွားခွင့်ထောက်ပံ့ကြေး၊ လင်ယောက်ျားသေဆုံးသည့် အမျိုးသမီးများ (မုဆိုးမ) ပင်စင်၊ ကလေးထောက်ပံ့ကြေး၊ အလုပ်လက်မဲ့၊ ဆေးဝါးဆိုင်ရာ၊ နာမကျန်းနှင့် ဆေးရုံတက်ကုသခွင့်၊ ကျန်းမာရေးနှင့် သွားကျန်းမာရေး ဝန်ဆောင်မှု၊ ကျောင်းသားများနှင့် မိသားစုအတွက် ထောက်ပံ့ငွေများပေးအပ်နိုင်ရန်” တို့အတွက် ဖက်ဒရယ်ပါလီမန်သို့ လုပ်ပိုင်ခွင့်အပ်နှင်းရန် ၁၉၄၆ ခုနှစ်တွင် ပြည်သူ့ဆန္ဒခံယူကာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်ခဲ့သည်။ အထက်ပါ လုပ်ငန်းနယ်ပယ်များတွင် ပါလီမန်အား ရှင်းလင်းပြတ်သားသော လုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးအပ်ရုံသာမက ထိုဝန်ဆောင်မှုများ ပေးအပ်ရန်သည် အစိုးရလုပ်ဆောင်ရမည့် အခန်းကဏ္ဍဖြစ်ပြီး တရားဝင်သည်ဟူသော နိုင်ငံရေးမျှော်လင့်ချက်တစ်ရပ်ကိုလည်း ပေးအပ်သည်။

၁၉ ရာစု နှောင်းပိုင်း၊ ပထမကမ္ဘာစစ်နှင့် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်နောက်ပိုင်း ဖြစ်ပေါ်လာသော ဒီမိုကရေစီ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအသစ်များတွင်မူ အလုပ်ရှင်များအက်မှ အလုပ်သမားများအား ကာကွယ်ပေးသည့် အခွင့်အရေးများအပေါ် ပို၍အာရုံစိုက်လာကြသည်။ ထို့အပြင် ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုကဲ့သို့သော အပေါင်းလက္ခဏာဆောင်သည့် ရပိုင်ခွင့်များဖြင့် အခွင့်အရေးများကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုလာကြသည်။ ထိုအခွင့်အရေးများကို ‘လူမှုစီးပွားရေး အခွင့်အရေးများ’ (တခါတရံတွင်မူ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများဟုလည်း ရည်ညွှန်း)၊ ‘ဒုတိယမျိုးဆက် အခွင့်အရေးများ’ အဖြစ် အများသိလာကြသည်။ လွတ်လပ်မှုအား ‘ချမ်းမြေ့သုခရရှိခံစားနိုင်ရန် အခွင့်အလမ်းများ’ အဖြစ် အပေါင်းလက္ခဏာဆောင်သောအမြင်ကို အားပေးမြှင့်တင်သောကြောင့် “အစိုးရမှ နိုင်ငံသားများကို ဖြည့်ဆည်းပေးရမည့် အခွင့်အရေးများ (positive rights)”

ဟုလည်း ခေတ်ဟောင်းစာပေများတွင် ခေါ်ဆိုတတ်ကြသည်။ လွတ်လပ်မှုအား မနှောင့်ယှက်မှုအဖြစ် လောက်သာရှုမြင်သည့် အနုတ်သဘော ဆောင်သည့်အမြင်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်နိုင်သည်။

ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာနှင့် နိုင်ငံတကာပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးတစ်ခု ဖြစ်လာနေသော လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ

၂၀ ရာစု အစောပိုင်းမှစတင်၍ နိုင်ငံပေါင်းချုပ်အသင်းကြီး၏ အေလျင်စီတစ်ခုအဖြစ်သာ ရှိသေးသည့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အလုပ်သမားရေးရာအဖွဲ့ (ILO) မှ ကမ္ဘာတဝန်းရှိ အလုပ်သမားများ၏ အဆင့်အတန်း တိုးတက်စေရန် ရည်ရွယ်သော သဘောတူဆုံးဖြတ်ချက်များစွာ ချမှတ်ခဲ့သည်။ ထိုအချိန်မှစတင်၍ လူမှုစီးပွားဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများသည် နိုင်ငံတကာအသိအမှတ်ပြုမှု ရရှိလာခဲ့သည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ် နောက်ပိုင်း၌ နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ်များ၊ ဆုံးဖြတ်ချက်များတွင် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ထည့်သွင်းချုပ်ဆိုလာကြသည်။ ၎င်းတို့ထဲမှ အရေးအကြီးဆုံးအဖြစ် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေငြာစာတမ်း (UDHR, 1948) နှင့် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (ICESCR, 1966) တို့ ပါဝင်ကြသည်။ လူမျိုးနှင့်ဆိုင်သော ခွဲခြားဆက်ဆံမှုအမျိုးမျိုး တိုက်ဖျက်ရေး အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (ICERD, 1965) နှင့် ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (1989) တို့တွင်လည်း လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးနှင့် ဆက်နွှယ်သည့် ပြဌာန်းချက်များ ပါဝင်ကြသည်။

ဒေသတွင်း လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ စာချုပ်များတွင်လည်း လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ထည့်သွင်းပြဌာန်းကြသည်။ ဥပမာ - အာဖရိက လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ပြည်သူ့အခွင့်အရေးစာချုပ် (African Union 2007) တွင် အခြား အချက်များစွာထဲမှ အလုပ်လုပ်ခွင့်၊ ကျန်းမာရေးနှင့် ပညာရေးအခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ပေးထားသည်။

အဆိုပါ နိုင်ငံတကာ သဘောတူစာချုပ်၊ စာတမ်းများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးရေးသားပြောဆိုချက်များအတွင်း အလွန်အရေးပါသည်။ ထို့အပြင် နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများအပေါ်တွင်လည်း သိသာထင်ရှားသည့် လွှမ်းမိုးမှုများရှိသည်။ နိုင်ငံတကာ သဘောတူစာချုပ်များသည် တကမ္ဘာလုံးက လက်ခံထိုက်သည့် အခြေခံ အနိမ့်ဆုံးစံနှုန်းများအဖြစ် ချမှတ်ပေးသည်။ ၎င်းတို့၏ စံနှုန်းပိုင်းအားဖြင့် လွှမ်းမိုးမှုကြောင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲသူများသည် ၎င်းတို့၏ ပြဌာန်းထားသည်များကိုလိုက်နာရန် ဝတ္တရားရှိလာစေသည်။

- အချို့သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် UDHR ကို တိတိကျကျ ညွှန်းဆိုကြသည်။ (ဥပမာ - အာဖရိကနစ္စတန်၊ ဂါဘွန်)

- UDHR တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားချက်များနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများ၏ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ အကြား အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်မှုရှိသည်။ UDHR သည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲသူများအတွက် ကိုးကားစရာတစ်ခု ဖြစ်နေကြောင်းကို ပြသနေသည် (Elkins, Ginsburg and Simmons 2013)။
- ၁၉၆၆ နောက်ပိုင်း ICESCR ကို အတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုးထားသော တိုင်းပြည်များမှ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများသည် ICESCR ကို အတည်မပြုသောတိုင်းပြည်များမှ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများထက် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများပါဝင်ရန် အခွင့်အလမ်း ပိုများသည်။

ယခုအချိန်၌ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအများစုတွင် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ စုံလင်စွာ ပါဝင်နေကြသည်။ တိုက်ရိုက်တရားဥပဒေအရ ကြပ်မတ်၍ရသော ပြဋ္ဌာန်းချက်များအဖြစ် ဖြစ်စေ၊ မျှော်မှန်းချက် ကြေငြာချက်များအဖြစ် ဖြစ်စေ၊ လမ်းညွှန်အခြေခံမူများအဖြစ် ဖြစ်စေ ပါဝင်နေကြသည်။ ၂၀ ရာစုမတိုင်ခင်ရှိနှင့်ခဲ့သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အနည်းစုတွင်သာ လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများကို တိုက်ရိုက်ဖော်ပြ မထားကြပေ။

စဉ်းစားရန် အချက် (၁)

နိုင်ငံအနေဖြင့် မည်သည့် နိုင်ငံတကာစာချုပ်များ၊ သဘောတူညီချက်များတွင် ပါဝင်နေသနည်း။ မည်သည့် လူ့အခွင့်အရေး ကတိကဝတ်များကို တာဝန်ခံထားသနည်း။ အဆိုပါ ကတိကဝတ်များကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းအသိအမှတ်ပြုသင့်သလား။

မည်သည့် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးနည်း။

အသိအမှတ်ပြုထားသည့် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများစာရင်းသည် တိုင်းပြည်အလိုက် ကွဲပြားသည်။ ၎င်းတို့ကိုအောက်ပါခေါင်းစဉ်အလိုက် ခွဲခြားစဉ်းစားနိုင်သည်။

အများပြည်သူ ဝန်ဆောင်မှုအားရရှိခွင့်များ

ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုနှင့် လူတိုင်းရပိုင်ခွင့်ရှိသော အခြားသော အများပြည်သူ ဝန်ဆောင်မှုရပိုင်ခွင့်များ။ ထိုအခွင့်အရေးရရှိရန် ရန်ပုံငွေထောက်ပံ့ခြင်း၊ ဝန်ဆောင်မှုပေးခြင်း သို့မဟုတ် ထောက်ပံ့အကူအညီပေးခြင်းသည် အစိုးရအာဏာပိုင်များ၏ မူလတာဝန်ဖြစ်သည်။

သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော လူနေမှုအဆင့်အတန်းအား အားပေးသောရပိုင်ခွင့်များ

ဖွံ့ဖြိုးမှုအားနည်းသေးသော စီးပွားရေးရှိသည့် နိုင်ငံများတွင် အစားအသောက်ရပိုင်ခွင့်၊ ရေရပိုင်ခွင့်နှင့် အခြားသော စားဝတ်နေရေး အခွင့်အရေးများအဖြစ် ရှိနိုင်သည်။ စက်မှုစီးပွားရေးနှင့် စက်မှုခေတ်လွန် စီးပွားရေးများတွင်တော့ သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော လူနေမှုအဆင့်အတန်းအား ဥစ္စာခန့် ပြန်လည်ခွဲဝေထောက်ပံ့မှုမှတစ်ဆင့် အများအားဖြင့် ဆောင်ကြဉ်းပေးလေ့ရှိကြသည်။ လူမှုဖူလုံရေးရပိုင်ခွင့်များ၊ အလုပ်လက်မဲ့ အထောက်အပံ့၊ မသန်စွမ်းနှင့် စစ်ပြန်အထောက်အပံ့နှင့် သက်ကြီးပင်စင်များအနေဖြင့် ပေးအပ်လေ့ရှိကြသည်။ ဤပုံစံများသည် လူတိုင်းရပိုင်ခွင့်ရှိသည့် အများပြည်သူ ဝန်ဆောင်မှုပုံစံနှင့်မတူပေ။ ဤပုံစံများသည် အများအားဖြင့် ငွေသားပေးချေမှုသာ အဓိကလုပ်လေ့ရှိပြီး လိုအပ်သောလူအုပ်စုကိုသာ ဦးတည်ပေးအပ်လေ့ရှိခြင်း ဖြစ်သည်။

အလုပ်သမား အခွင့်အရေးများ

အလုပ်သမား အခွင့်အရေးများသည် ခေါင်းပုံဖြတ်သည့် လုပ်ငန်းခွင်မှကာကွယ်ပေးသည်။ ၎င်းတို့ထဲတွင် နားရက်နှင့် အားလပ်ရက်ရပိုင်ခွင့်၊ အများဆုံးအလုပ်ချိန်သတ်မှတ်ချက်၊ အနည်းဆုံးလုပ်ခလစာ သတ်မှတ်ချက်၊ အလုပ်သမားသမဂ္ဂ ဖွဲ့စည်းခွင့်နှင့် ပါဝင်လှုပ်ရှားခွင့်၊ လုပ်ငန်းခွင်ပူပေါင်းစီမံခန့်ခွဲခွင့် (အလုပ်သမားများသည် မိမိတို့လုပ်ငန်းအား စီမံခန့်ခွဲရာတွင် ပြောရေးဆိုခွင့် ရှိခြင်းကိုဆိုလို)၊ အမွေအလုပ်ထုတ်ခံရခြင်းမှ အကာအကွယ်ရပိုင်ခွင့်၊ လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း ထိပါးနှောင့်ယှက်ခြင်းအား တားမြစ်ခြင်းနှင့် အလုပ်သမား၏ကျန်းမာရေးနှင့် လုံခြုံရေးအား ကာကွယ်ပေးသော စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ ပါဝင်ကြသည်။

သီးသန့်လူမှုအုပ်စုများအတွက် အခွင့်အရေးများ

တခါတရံလူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများသည် သီးသန့်လူမှုအုပ်စုအတွက်သာ သတ်မှတ်ပြဌာန်းနိုင်သည်။ ဥပမာ - အမျိုးသမီးများ၊ မသန်စွမ်း ပုဂ္ဂိုလ်များ၊ လူငယ်များ၊ သက်ကြီးရွယ်အိုများ၊ လူမျိုးနှင့် ဘာသာစကားအရ လူနည်းစုဝင်များကို သီးသန့်ရည်ညွှန်းကာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းပြဌာန်းနိုင်သည်။ ၎င်းတို့သည် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ၏ သက်ရောက်မှုကို မတူကွဲပြားစွာ ခံစားရနိုင်သည်။ (မိမိနေကြခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်သည်) ဥပမာ - ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တစ်ခုသည် အမျိုးသမီးများ၏မျိုးဆက်ပွားခွင့်ကို အထူးကာကွယ်နိုင်သလို မသန်စွမ်းပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ပညာရေးနှင့် အလုပ်အကိုင် လက်လှမ်းမီရပိုင်ခွင့်များကိုလည်း အထူးကာကွယ်ပေးနိုင်သည်။

သဘာဝသယံဇာတ ရပိုင်ခွင့်များ

သန့်ရှင်းသောရေ ရရှိပိုင်ခွင့်၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် မြေယာအခွင့်အရေးများ။ ထို့အပြင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏ ရိုးရာမြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်၊ အမဲလိုက်ခွင့်၊ ငါးဖမ်းခွင့်နှင့် ကျွဲနွားများလွှတ်ကျောင်းခွင့်များကို ကာကွယ်နိုင်ရန် အထူးပြဌာန်းချက်များ။

ပစ္စည်းဥစ္စာ ပိုင်ဆိုင်ခွင့်များ

ကိုယ်ပိုင် ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်ဆိုင်ခွင့်အား အများအားဖြင့် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးထက် ပထမမျိုးဆက် အခွင့်အရေးအဖြစ် သတ်မှတ်ကြသည်။ သို့သော် ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်ဆိုင်ခွင့်အား ဘောင် ခတ်နားလည်ပုံသည် အရေးကြီးသည့် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ နောက်ဆက်တွဲ သက်ရောက်မှုများ ရှိနိုင်သည်။ အထူးသဖြင့် ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်ဆိုင်ခွင့်သည် အကြွင်းမဲ့အခွင့်အရေးမဟုတ်ဘဲ၊ လူမှုရေး လိုအပ်ချက်များနှင့်အညီ ကန့်သတ်နိုင်ပြီး ရပိုင်ခွင့်နှင့်အတူ တာဝန်လည်းယူရမည်ဟု အသိအမှတ်ပြု လက်ခံခြင်းမျိုး ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် အိုင်ယာလန် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၄၃ သည် ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်ဆိုင်ခွင့်အား အသိအမှတ်ပြုသည်။ ယဉ်ကျေးသော လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် လူမှုရေး တရားမျှတမှု အခြေခံမူများနှင့် ထိန်းကျောင်းရမည်ဖြစ်ပြီး အများကောင်းကျိုးအတွက် ရည်ရွယ် ရေးရှုလျက် ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်ဆိုင်ခွင့်အား ကန့်သတ်ရန် ဥပဒေအရ နိုင်ငံတော်အားခွင့်ပြုသည်ဟု ပြဌာန်းထားသည်။

၄။ လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းရခြင်းအကြောင်းရင်းများ

လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများသည် လူသားများချမ်းမြေ့သောအတွက် မရှိမဖြစ်အရေးပါသည်။

အခွင့်အရေးများအား ပထမမျိုးဆက်၊ ဒုတိယမျိုးဆက်အဖြစ် ခွဲခြားခြင်းသည် မှားယွင်းပြီး အတုအယောင်သာဖြစ်သည်ဟု အချို့ကဆိုကြသည်။ အခွင့်အရေးမျိုးဆက်နှစ်ခုစလုံးသည် ခွဲခြား၍ မရဘဲ အပြန်အလှန်မှီခို နေကြသောကြောင့်ဟုဆိုကြသည်။ နှစ်ခုစလုံးသည် ကောင်းမွန်သောဘဝ တစ်ခုအတွက်လည်းကောင်း၊ လူသားစည်ပင်တိုးတက်ရေးအတွက်လည်းကောင်း အသုံးဝင်ကြသည်။ ကောင်းမွန်စွာနေထိုင်နိုင်ရန် အာဏာရှင်အုပ်ချုပ်ခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့်ရရန် လိုအပ်သလို လိုအင်ဆန္ဒများ ကင်းလွတ်ရေး သို့မဟုတ် အလုပ်ပင်ပန်းကြီးစွာလုပ်ရခြင်းမှ ကင်းလွတ်ရေး နှစ်ခုစလုံးလိုအပ်မည်သာဖြစ်သည်။ လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများမပါဝင်ဘဲ နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများကိုသာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအတွင်း ထည့်သွင်းခြင်းသည် အလုပ်တဝက်သာ ပြီးခြင်းဖြစ်သည်။ အနှစ်မဲ့၊ အပေါ်ယံအရင်းရှင်ဘူဖွာ လွတ်လပ်ခွင့်အတွက် ငြိမ်းဆင်ပေးခြင်းမျှသာ ဖြစ်သည်။

အလွန်အရေးကြီးသည်မှာ ပထမမျိုးဆက် အခွင့်အရေးများ အပြည့်အဝခံစားခွင့် ရရှိနိုင်မှုသည် ဒုတိယမျိုးဆက် အခွင့်အရေးများ အမှန်တကယ်ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်နိုင်မှု အပေါ်တွင် မှီတည်နေခြင်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးလွတ်လပ်ခွင့်များကို အဓိပ္ပာယ်ရှိရှိ ပြည့်ဝစွာ ကျင့်သုံးနိုင်ရန်အတွက် လူတစ်ယောက်သည် အရင်းအမြစ်အတိုင်းအတာ တစ်ခုအထိ လိုအပ်မည်သာဖြစ်သည်။

မိဘများက မတတ်နိုင်၍ ကျောင်းသို့မပို့သောကြောင့် စာမတတ်သူတစ်ယောက်အတွက် သတင်းစာ လွတ်လပ်ခွင့်သည် ဘာများအသုံးဝင်မည်နည်း။ ဖုန်းခေါ်ဆို စုံစမ်းရေးစင်တာ (call centre) တစ်ခု သို့မဟုတ် အထည်ချုပ် စက်ရုံတစ်ခုတွင် တစ်ရက်ကို ၁၄ နာရီ အလုပ်လုပ် နေရသောသူများအတွက် အစည်းအဝေးကို မတက်နိုင်သည့်အခါ လွတ်လပ်စွာအဖွဲ့အစည်း ဖွဲ့စည်းခွင့်သည် ဘာများအသုံးဝင်မည်နည်း။

အဆိုပါ အမြင်အရ (က) လူသားတိုင်းအား တန်းတူညီမျှ ထိုက်တန်စွာ အလေးပေးဆက်ဆံရမည်။ (ခ) အဆိုပါ ထိုက်တန်မှုကို ကာကွယ်နိုင်စေရန် လူတစ်ဦးချင်း၏ လွတ်လပ်မှုနှင့် ချမ်းသာသော

အား ကာကွယ်ပေးခြင်းစသည့် ကနဦးအခြေအနေများ လိုအပ်သည်။ (ဂ) လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများသည် အဆိုပါ လူသားလွတ်လပ်မှုနှင့် ချမ်းသာသုခ၏ အရေးကြီးသော အစိတ်အပိုင်းများကို ကာကွယ်ပေးသည်။ ထို့ကြောင့် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကိုလည်း အသိအမှတ်ပြုကာ အကောင်အထည်ဖော်ရန်လိုအပ်သည်။ (ဃ) အဆိုပါ အခွင့်အရေးများကို အသိအမှတ်ပြုကာ အကောင်အထည်ဖော်ရန် အထိရောက်ဆုံးနည်းလမ်းမှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းရေးဆွဲခြင်းဖြစ်သည်။ (ဤနည်းဖြင့် တရားမျှတမှုကို တောင်းဆို၍ ရနိုင်ပေသည်။)

ထို့အပြင် အခွင့်အရေး မျိုးဆက်နှစ်ခုလုံးသည် တိုင်းပြည်အပေါ် အဆိုးရော အကောင်းပါ ရှိလာစေသည်။ ဝန်ပိခြင်းနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများ ရှိလာစေသည်ဟုလည်း ဆိုကြသည်။ တရားမျှတသော တရားစီရင်ခွင့် ရရှိစေနိုင်ရန် တရားရုံးစနစ် တည်ထောင်မည်လား၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု လက်လှမ်းမီရရှိစေရန် ဆေးရုံတည်ဆောက်မည်လား၊ သို့မဟုတ် နေအိမ်အဆောက်အအုံ ရပိုင်ခွင့်ကို ကာကွယ်နိုင်ရန်အလို့ငှာ အတင်းအဓမ္မနေအိမ်မှဖယ်ရှားခြင်းကို တားမြစ်မည်လားဟူ၍ အကောင်းအဆိုးရှိလာနိုင်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ အခွင့်အရေးမျိုးဆက်နှစ်ခုအကြား ကွဲပြားခြားနားချက်မှာ အမျိုးအစားထက် ဒီဂရီအနိမ့်အမြင့်သာ ဖြစ်သည်။

အများကြိုက်တောင်းဆိုချက်အား တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ခြင်း

နိုင်ငံသားများသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ကြသောအခါ ၎င်းတို့၏ လူမှုစီးပွားအခြေအနေများ တိုးတက်လိုခြင်းသည် စဉ်းစားချက်များ၏ ရှေ့ဆုံးတွင် ရှိတတ်သည်။ ၎င်းတို့၏ လိုအပ်ချက်နှင့် ဦးစားပေးသည့် အကြောင်းအရာများကို နိုင်ငံတော်မှ ဖြည့်ဆည်းပေးရန် ခိုင်မာသည့် (ဥပဒေအရ ဆောင်ရွက်နိုင်သည့်) ကတိကဝတ်မျိုးကို အခြေခံဥပဒေတွင် မြင်လိုကြသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်သို့ ပြည်သူအများစု၏ တင်ပြချက်များသည် အစားအစာနှင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု လုံလောက်ရန်အတွက် လိုအပ်ချက်များသာ ဖြစ်နေသောအခါ ထိုပြဿနာများကို တိုက်ရိုက်ဖြေရှင်းရန်ခက်ခဲသည်။ ပြည်သူများ၏ လိုအပ်ချက်ကို တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်နိုင်သည့် အားကောင်းသောအစိုးရတစ်ရပ်သာ အဖြေဖြစ်သည်ဟု ပြောဆိုလျှင် ပြည်သူအများက ကျေနပ်ကြမည်မဟုတ်ပေ။ အထူးသဖြင့် အကျင့်ပျက်နိုင်ငံရေးသမားများကို စိတ်ကုန်နေသောပြည်သူများက ကျေနပ်မည်မဟုတ်ပေ။ ထိုကဲ့သို့ အများကြိုက် တောင်းဆိုမှုသည်ပင် လူမှုစီးပွားဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို အခြေခံဥပဒေတွင် မဖြစ်မနေထည့်သွင်းသင့်သည့် အကြောင်းရင်းတစ်ရပ်ပင် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ အများကြိုက်ကို လိုက်လျောရန်ပျက်ကွက်ခြင်းသည် အခြေခံဥပဒေတစ်ခုလုံးကို ထောက်ခံမှုယုတ်လျော့စေနိုင်ပြီး တရားဝင်ခိုင်မာမှု ဆုံးရှုံးစေနိုင်သည်။

တိုးတက်သောလူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အနာဂတ်အမြင်အား ခိုင်မာအမြစ်တွယ်စေခြင်း

အချို့သော တိုင်းပြည်များတွင် ၎င်းတို့မျှော်မှန်းရောက်ရှိလိုသည့် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာအသိုက်အဝန်းတစ်ခုဖော်ဆောင်ရန် သဘောတူညီမှု ရှိတတ်ကြသည်။ ဥပမာ - စီးပွားရေးပညာရှင် ဂျွန်မေးနက်စ်ကိန်း၏ လူမှုဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ်ကျင့်သုံးသည့် လူမှုဖူလုံရေးတိုင်းပြည်တည်ဆောက်ရန်။ ဤကဲ့သို့ သဘောတူညီမှုများသည် အတိတ်ကာလမှ စီးပွားပျက်ကပ်မှုကဲ့သို့ စီးပွားရေးအကြပ်ရိုက်မှုကြုံတွေ့ဖူး၍ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းမျိုး ဖြစ်တတ်သည်။ ယင်းမှာ နိုင်ငံသားများ၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ချမ်းသာကြွယ်ဝမှုကို မြှင့်တင်ရေးအတွက် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် တာဝန်ယူဆောင်ရွက်သော၊ ပို၍တက်ကြွပြီး ဈေးကွက်အတွင်း ကြားဝင်ဆောင်ရွက်သည့် နိုင်ငံတော်တည်ဆောက်ရေးဖက်ကို ဦးညွှတ်လာသော လူမှုသဘောတူညီချက်ကိုဖြစ်ပေါ်စေသည့် အခြေခံအကြောင်းတရားဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ ဖြစ်ရပ်များတွင် မိမိတို့လူမှုအသိုက်အဝန်း၏ ရပ်တည်ချက်များကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြခြင်းသည် သမားရိုးကျ နိုင်ငံရေးကိုကျော်လွန်သော နိုင်ငံတစ်ခု၏လူမှုပဋိညာဉ် ဖြစ်လာနိုင်ပေသည်။ ထိုရပ်တည်ချက်အား နိုင်ငံသားများအားယဉ်ကျေးစွာ၊ လူသားဆန်စွာ အရေးပေးဆက်ဆံသည့် သဘောထားအဖြစ် ဖော်ပြကြသည်။ (မိမိတို့ရပ်တည်ချက်ကို ကြေငြာနိုင်သလို မိမိတို့တိုက်ဖျက်မည့်အရာ များဖြင့်လည်း ဖော်ပြနိုင်ပေသည်။ ဥပမာ ဆင်းရဲမှု၊ တစ်ဦးတစ်ဖွဲ့အား ဖယ်ထုတ်ခြင်းနှင့် ခေါင်းပုံဖြတ် ခြင်း စသည်) ဤကဲ့သို့ အသိအမှတ်ပြုခြင်းဖြင့် မိမိတို့မျှော်မှန်းချက်ကို လုပ်ဆောင်သည့် မူဝါဒများကို တရားဝင်စေပြီး နိုင်ငံရေးအရ ဆန့်ကျင်တုံ့ပြန်မှုများကိုလည်း တရားဝင်မှုမရှိစေဘဲ အားလျော့စေမည်။ ဤနည်းဖြင့် ပြည်သူများ၏အောင်မြင်ရန်ခက်ခဲသည့် လူမှုရေးအခွင့်အရေးများကို ကာကွယ် ရန် ကူညီပေးနိုင်သည်။

သမိုင်းအမွေအား ကျော်ဖြတ်ခြင်း

အချို့သော တိုင်းပြည်များတွင် အချို့သောလူအုပ်စုများအား ဖယ်ကြဉ်ခွဲ၊ ခွဲခြားဆက်ခံခဲ့ဖူးသည့် အတိတ်ကို ကျော်ဖြတ်ရန်ရည်ရွယ်၍ အပြောင်းအလဲကို ဖော်ဆောင်သည့် စာချုပ်စာတမ်းတစ်ရပ်အနေဖြင့် အခြေခံဥပဒေများကိုရေးဆွဲအတည်ပြုကြသည်။ ထို့နောက်ညီမျှသောအနာဂတ်လူ့ဘောင်အတွက် အခြေခံလက်စွဲတစ်ခု ဖြစ်လာရန်လည်း ရည်ရွယ်ကြသည်။ နောက်ဆုံးတွင် “စီးပွားရေးတရားမျှတမှုနှင့် လူမှုရေးတရားမျှတမှုများသည် နိုင်ငံရေးစိတ်ဝင်စားသူလူတိုင်း စိတ်ပူပန်သည့်အရာ ဖြစ်လာပြီး ခိုင်မာအားကောင်းစွာ စုပေါင်းလုပ်ဆောင်ရမည့်အရာ၊ ထို့အတူ ဆွေးနွေးငြင်းခုံ အဖြေထုတ်ရမည့်အရာ ဖြစ်လာပါသည်” (Jamshidi 2013: 42)။ ဤနည်းဖြင့် အာဏာနှင့် စီးပွားရေးအရင်းအမြစ်များအား ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လက်လှမ်းမီလာစေခြင်းအားဖြင့် လူ့အသိုက်အဝန်းကို ဥပဒေအရ ပြောင်းလဲရန် ကြိုးစားသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ထည့်သွင်းကြရန် အများသဘောတူ အာသီသတစ်ခု ရှိလာကြသည်။

တောင်အာဖရိကသည် ခေတ်ပြောင်းနမူနာတစ်ခု ဖြစ်သည်။ လူဖြူလူမဲခွဲခြားသည့် စနစ်ကို စွဲကပ်နေသော လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးဆင်းရဲချို့တဲ့မှု ပြဿနာနှင့် သီးခြားခွဲထုတ်မရနိုင်ပါဟု ဆိုကြသည်။ နောက်ဆုံးတွင် လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများအတွက် အဆိုပြုချက်များသည် ငြင်းပယ်၍ မရနိုင်ပေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုကဲ့သို့ အာမခံချက်ပေးခြင်းသည် လူဖြူလူမဲခွဲခြားသည့် စနစ်ဆိုးကြီး၏ ဆိုးမွေများကိုကျော်လွှားရန် ကတိကဝတ်ရှိကြောင်းကို မဖြစ်မနေဖော်ပြသည့် နည်းလမ်းတစ်ရပ်အဖြစ် အများစုက ရှုမြင်ကြသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေအသစ်၏ ပဓာနအကျဆုံး ပန်းတိုင်တစ်ခုပင် ဖြစ်သည် (Sunstein 2001: 4)။

အလားတူပင် ဇာတ်နိမ့်ဇာတ်မြင့်ခွဲခြားမှု နောက်ခံသမိုင်းရှိသော အိန္ဒိယတွင် “မတိမတိရသူများ” ဟု သတ်မှတ်ထားသည့် ဖယ်ကြည့်ခံ ဇာတ်နိမ့်အုပ်စုများ ကျန်ရှိနေသေးသည်။ အဆိုပါ အုပ်စုများကို သမိုင်းဝင် ခွဲခြားဆက်ခံခဲ့ကြခြင်းကိုကုစားရန် အိန္ဒိယအခြေခံဥပဒေသည် အောက်ပါအတိုင်း ပြဌာန်းခဲ့သည်။ “နိုင်ငံတော်သည် ပြည်သူများထဲမှ အားနည်းသည့် အုပ်စုများ၊ အထူးသဖြင့် နောက်ဆက်တွဲ ဇယားတွင် ဖော်ပြထားသော ဇာတ်ဝင်များနှင့် လူမျိုးစုများ၏ ပညာရေးဆိုင်ရာနှင့် စီးပွားရေး အကျိုးစီးပွားများကို အထူးဂရုပြုကာ မြှင့်တင်မည်ဖြစ်ပြီး လူမှုရေးတရားမမျှတမှုနှင့် ခေါင်းပုံဖြတ်အမြတ်ထုတ်မှု အမျိုးမျိုးမှ ကာကွယ်ပေးမည်” (အိန္ဒိယဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ အခန်း ၄)။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲသူများသည် အထက်ပါ အလားတူအခြေအနေများ ရှိနေသလား၊ အတိတ်မှဖိနှိပ်မှုများကို ပြုပြင်လိုသော ငြင်းပြသည့်စိတ်ခံစားမှုများ ရှိနေသလား စဉ်းစားရန် လိုကောင်းလိုမည်။ ဖယ်ကြည့်ခံအုပ်စုများကို ကိုယ်စားပြုသည့် သက်ဆိုင်သူ/ပါတီများသည် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ခိုင်မာစွာအကာအကွယ်ပေးရန် တစိုက်မတ်မတ် တောင်းဆိုနိုင်သည်။ ထိုသို့ အကာအကွယ်ပေးခြင်းသည် အတိတ်ကာလမှ ဆိုးရွားသည့်ဓလေ့များဆီ ဘယ်သောအခါမှ နောက်ကြောင်းမပြန်ကြောင်း နိုင်ငံတော်ထံမှ ကတိကဝတ်တစ်ရပ်အဖြစ် ရှုမြင်နိုင်ကြသည်။ ဆင်းရဲချို့တဲ့သည့် အသိုက်အဝန်းအတွက် လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေး ညီမျှမှုကိုရရှိစေရန် အသုံးပြုရမည့် မဟာဗျူဟာမြောက် ဥပဒေကိရိယာတစ်ခုအဖြစ်လည်း ရှုမြင်နိုင်ကြသည်။

ပဋိပက္ခလွန် အခြေအနေများ

ဝစ်ကာရီက အောက်ပါအတိုင်း ထောက်ပြသည်။ “လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအတွင်း အခြေခိုင်အောင် ပြုလုပ်ခြင်းသည် ပဋိပက္ခလွန် သို့မဟုတ် ဖြစ်ရပ်ဆိုးလွန် တိုင်းပြည်များတွင် အရေးကြီးသည့်စာမျက်နှာဖြစ်နိုင်သည်။ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအားဖြင့် အပြောင်းအလဲမတိုင်မီ လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အာဏာများမှ ဖယ်ကြည့်ထားခြင်းများ ကျယ်ပြန့်စွာ တည်ရှိနေတတ်သောကြောင့် ဖြစ်သည် (2010: 476)။ နေရာ အဆောက်အအုံ၊ မြေယာနှင့် ပစ္စည်းဥစ္စာ ပိုင်ဆိုင်ခွင့်နှင့်ပတ်သက်၍ အကာအကွယ်မရခဲ့ခြင်းကြောင့် ဆင်းရဲတွင်းနက်ရခြင်းသည် ပဋိပက္ခဖြစ်ရခြင်း၏ ပထမဆုံးသောအကြောင်းရင်း ဖြစ်နေတတ်သည်။ လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ

အား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းခြင်းသည် ငြိမ်းချမ်းရေးအပေါ် လေးနက်သည့် ကတိ ကတိရှိကြောင်း၊ ပဋိပက္ခဖြစ်ရခြင်း၏ ဖြစ်ရခြင်းအကြောင်းရင်းများကို ဖြေရှင်းလိုကြောင်း အချက်ပေး စကားဖြစ်နိုင်သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲသူများအတွက် ငြိမ်းချမ်းရေးသဘောတူ စာချုပ် များတွင် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အကျိုးရှိမည့် ပြဌာန်းချက်များ ထည့်သွင်းရန်လိုအပ်မည်ဖြစ်ကြောင်း သဘောပေါက်လာနိုင်ပေသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၀၃ ခုနှစ် နီပေါအစိုးရနှင့် နီပေါကွန်မြူနစ်ပါတီတို့ အကြား ချုပ်ဆိုသည့် ငြိမ်းချမ်းရေးစာချုပ်၏ အပိုဒ် ၃.၉ အရ အစိုးရသည် “နိုင်ငံသားများ၏ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ နေရာအဆောက်အအုံ၊ အလုပ်အကိုင်နှင့် အစားအသောက် သိုလှောင်ရေး ဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကိုရရှိစေရန် မူဝါဒများချမှတ်ရန်” လိုအပ်သည်။

တရားရေးအရ နောက်ပြန်စွဲသည့်ကြိုးပမ်းမှုများမှ ကာကွယ်ခြင်း

လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများအား တိတိကျကျ ထည့်သွင်းမထား၊ အသိအမှတ်ပြု မထားပါက တရားရုံးများသည် နိုင်ငံတော်၏တာဝန်ကို အလွန် ကျဉ်းမြောင်းစွာဖွင့်ဆို နိုင်ချေရှိသည်။ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များထက် နိုင်ငံသားနှင့် ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်ဆိုင်ခွင့် ကိုသာ ဦးစားပေးနိုင်ပေသည်။ ဤအချက်ကြောင့် တရားရုံးများမှ တိုးတက်သော သို့မဟုတ် တဆင့် ချင်းတိုးတက် သို့မဟုတ် ဥစ္စာနေ ပြန်လည်ခွဲဝေပေးသည့် ဥပဒေများကို ပယ်ချစေနိုင်သည်။

လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအတွင်း ထားရှိခြင်းသည် (ဖော်ပြ ထားသော အခွင့်အရေးများကိုယ်၌က လမ်းညွှန်အခြေခံမူသဘောသာဖြစ်ပြီး တရားဥပဒေအရ ဆောင်ရွက်၍ မရစေနိုင်ကာမူ) နိုင်ငံတော်တာဝန်ကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖွင့်ဆိုရန်၊ အခွင့်အရေး များကို လူအများပိုင်ဆိုင်မှုအဖြစ် ပိုမို၍ ရှုမြင်လာရန် တရားရုံးများအား တွန်းအားပေးလာနိုင်သည်။

ကျားမတန်းတူရေးနှင့် ဖယ်ကျဉ်ခံလူနည်းစုများအတွက် အကာအကွယ်

အချို့သော လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများသည် အမျိုးသမီးများနှင့် ဖယ်ကြည့်ခံ လူနည်းစု များ၏ ဘဝအပေါ်သို့ အမျိုးအစားမမျှစွာ သက်ရောက်မှုရှိနိုင်သည်။ ၎င်းတို့သည် လူမှုရေး ထုံးတမ်း ဓလေ့၊ စီးပွားရေး အခြေအနေ၊ နိုင်ငံရေးယဉ်ကျေးမှုနှင့် နိုင်ငံရေးအင်စတီကျူးရှင်းများပေါ် မူတည်၍ နိုင်ငံတော်၏ အထောက်အပံ့၊ အကူအညီအပေါ် ပို၍မှီခိုရနိုင်သည်။ သို့မှသာ ၎င်းတို့၏ လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေး လိုအပ်ချက်များ ပြည့်မီနိုင်မည်။ ထို့အပြင် နိုင်ငံရေးလမ်းကြောင်းကို အသုံးပြု၍ ၎င်းတို့၏ လိုအပ်ချက်များကို ပြည့်ဝအောင် ဆောင်ရွက်ရန်လည်း လုံလောက်သည့်အထောက်အပံ့များ ရှိမနေ ကြပေ။

လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများအား လေးစားလိုက်နာသည့် ယဉ်ကျေးမှုတစ်ရပ်ကို ခိုင်လုံသည့် (သို့မဟုတ် ထိရောက်ပြီး စည်းနှောင်အားရှိသည့်) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြဌာန်းချက် တွင် ထည့်သွင်းထားခြင်းဖြင့် အဆိုပါ လူအုပ်စုများသည် နိုင်ငံတော်သယံဇာတများကို မျှတစွာ ခွဲဝေ

သုံးစွဲခွင့်ရရန် အထောက်အပံ့ဖြစ်စေနိုင်သည်။ ၎င်းတို့၏ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် ချမ်းမြေ့သုခအတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အခြေအနေများ ရရှိခံစားလာနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

စဉ်းစားရန်အချက် (၂)

တိုင်းပြည်ရဲ့ သမိုင်းအမွေက မည်သည့်အရာတွေ ဖြစ်မည်နည်း။ လေးနက်ပြီး အပြောင်းအလဲဖော်ဆောင်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ကျယ်ပြန့်သော နိုင်ငံရေးဘုံသဘောတူညီချက်ကို ကိုယ်စားပြုသည့် အလှည့်အပြောင်းကာလကို ရောက်နေပြီလား။ လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများသည် အတိတ်မှ အကွဲအပြားများကို ကျော်လွှားလိုသည့် ဆန္ဒဖော်ပြချက်တစ်ခုအဖြစ် လိုအပ်ပါသလား။ လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ အခြေခံရမည့် ဘုံသဘောတူညီချက်သည် မည်မျှကျယ်ပြန့်ပါသနည်း။

၅။ လူမှုစီးပွားဘဉ်းဒဏ်များအား အသိအမှတ်ပြုခြင်းအပေါ် ဆန့်ကျင်ငြင်းဆိုခြင်းများ

ကုန်ကျစရိတ်၊ နိုင်ငံတော် စွမ်းဆောင်ရည်နှင့် လွန်ကဲသောမျှော်လင့်ချက်များ

အချို့သော တိုင်းပြည်များတွင် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ရရှိစေရန်အတွက် ဘဏ္ဍာရေးကုန်ကျစရိတ်သည် အဓိကပြဿနာတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရန်အတွက် အများပြည်သူ အရင်းအမြစ်များ (ရရှိသော ရန်ပုံငွေ အဖြစ်)နှင့် နိုင်ငံတော် စွမ်းဆောင်ရည် (နည်းပညာပိုင်းကျွမ်းကျင်မှုနှင့် ထိရောက်သော အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်အဖြစ်) လိုအပ်သည်။ နိုင်ငံတော်က ထိုအချက်များကို မလုပ်နိုင်ပါက အခွင့်အရေးများသည် မပြည့်နိုင်သည့် ကတိများအဖြစ်သာ ရှိနေမည်။ ထိုသို့ မဖြည့်ဆည်းနိုင်လျှင် အခြားသော အခွင့်အရေးများအပေါ် အန္တရာယ်ရှိနိုင်ပြီး ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ စနစ်တစ်ရပ်လုံးကိုလည်း သက်ရောက်မှုရှိနိုင်သည်ဟု စောဒကတက်ကြသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ကတိပေးထားသည့် အခွင့်အရေးများသည် စာရွက်ပေါ်မှာသာ ရှိနေတတ်ပြီး အခွင့်အရေးများအား ယုံကြည်ကိုးစားထိုက်သည်ဟု သဘောမထားကြတော့ဘဲ အများပြည်သူ သို့မဟုတ် အစိုးရမှ စည်းနှောင်ထားသည့် နိုင်ငံရေး ယဉ်ကျေးမှုတစ်ရပ်ကို ဦးတည်စေနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။

အဆိုပါအခြေအနေအတွက် အဖြေမှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် လက်တွေ့ကျသင့်သည်ဟု ပင် ဖြစ်သည်။ လူတိုင်းအတွက် ပမာဏကျသည့် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေး အနည်းဆုံးကို ရရှိအောင် အရင်ပြုလုပ်မည်ဟု နိုင်ငံတော်မှ ကတိကဝတ်ပေးနိုင်သည်။ အရင်းအမြစ်များ ရရှိလာသည့်အခါ ICESCR ဖော်ပြထားသည့် တဆင့်ချင်းပြည့်မီစေရေး အခြေခံမူအတိုင်း ထပ်ဆောင်းလုပ်ငန်းများ အကောင်အထည်ဖော်ရန်လည်း နိုင်ငံတော်မှ ကတိကဝတ်ပေးနိုင်သည်။ အမှန်တကယ် မဖြည့်ဆည်းနိုင်လျှင်တောင်မှ လက်တွေ့ကျသည့်ကတိများကို ထည့်သွင်းခြင်းသည် အာဏာတည်စေရန် တရားဝင်မျှော်လင့်ချက် ဖြစ်စေနိုင်သည်။ အုပ်စုများ၊ သက်ဆိုင်သူများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေး တရားမျှတမှုကို ရှာဖွေသောအမှုတွဲများ အားကောင်းစေရန်အတွက် ပြဋ္ဌာန်းချက်ကို အသုံးပြုနိုင်သည်။ ကောင်းသည့်ဘက်ကကြည့်လျှင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ကတိကဝတ်များနှင့် လက်တွေ့အခြေအနေကြားမှ ကွာဟချက်သည် အာဏာပိုင်များကို စိတ်မသက်သာဖြစ်စေပြီး လက်တွေ့ လုပ်ဆောင်လာစေနိုင်သည်။ အချို့သော အခွင့်အရေးများကို နိုင်ငံတော်ရှိအရင်းအမြစ်များအပေါ်အပြိုင်အဆိုင် လိုအပ်နေသောကြောင့် ဖြစ်လာသည့်အကန့်အသတ်များကို အသိအမှတ်

ပြုသည့် နည်းလမ်းဖြင့် ရေးသားထုတ်ဖော်ခြင်း သို့မဟုတ် အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုနိုင်သည်။ ဥပမာ နေအိမ် အဆောက်အအုံ ရပိုင်ခွင့်ဆိုသည်မှာ လူတိုင်းအိမ်ပိုင်ဆိုင်ရမည်ဟု မဆိုလိုဘဲ လူတွေကို တခြား ရွေးချယ်စရာ မရှိသေးချိန်တွင် နေအိမ်မှထုတ်ခြင်းကို ကာကွယ်ပေးသည့် အနိမ့်ဆုံးအနေအထား ဖြစ်နိုင်သည်။ သို့မဟုတ် ရနိုင်သမျှ အရင်းအမြစ်နှင့်အညီ အိမ်ယာမဲ့ဖြစ်မှု ပပျောက်နိုင်မည့် အိမ်ယာ မဟာဗျူဟာများ ရေးဆွဲလာရန် အစိုးရကိုတောင်းဆိုချက်လည်း ဖြစ်နိုင်ပေသည်။

တကယ်တမ်းတွင် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများသည် ကုန်ကျစရိတ်များပြားသည်ဟု ဆိုသော်လည်း နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများသည်လည်း ထိုနည်းပင် ဖြစ်သည်။ အခွင့် အရေးများအား ကာကွယ်ပေးပြီး ချိုးဖောက်သူများအား အပြစ်ပေးအရေးယူသည့် စနစ်တစ်ခုမရှိဘဲ ကိုယ်ပိုင်ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်ဆိုင်ခွင့်သည် မဖြစ်တည်နိုင်ပေ။ ထို့အတူ တရားမျှတသော တရားစီရင်ခွင့်နှင့် လူတိုင်းမဲပေးခွင့်များ သေချာစေရန်အတွက် အစိုးရအနေဖြင့် နိုင်ငံတော်ဘဏ္ဍာငွေများစွာ အသုံးပြု ရန်လိုအပ်မည် ဖြစ်သည်။

အတွေးအခေါ်ပိုင်း ငြင်းဆိုချက်များ

လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများအား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအတွင်း ထည့်သွင်းခြင်း သည် နိုင်ငံသားများ ဘုံကောင်းကျိုးအတွက် ဆောင်ရွက်ရာတွင်လည်းကောင်း၊ ပြည်သူများ၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ တိုးတက်စေရန် ဆောင်ရွက်ရာတွင် လည်းကောင်း နေဥစ္စာပြန်လည်ခွဲဝေပေးရာတွင် လည်းကောင်း နိုင်ငံတော်၏တက်ကြွသော အခန်းကဏ္ဍကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းဖြစ်သည်။ ဤအမြင် ကို အချို့ကအတွေးအခေါ်အားဖြင့် ဆန့်ကျင်ကြသည်။ ထိုသို့ ဆန့်ကျင်အမြင်ရှိသူများတွင် လွတ်လပ်မှု အပေါ်ဈေးကွက်အခြေပြု အယူအဆနှင့် တသီးပုဂ္ဂလဝါဒီအမြင်များရှိနိုင်သည်။ ၎င်းတို့က နိုင်ငံတော်၏ အခန်းကဏ္ဍကို အသက်အန္တရာယ်အား ကာကွယ်ခြင်း၊ စာချုပ်များနှင့် ပစ္စည်းဥစ္စာများအား ကာကွယ် ခြင်းဟူသော အနည်းဆုံး အခန်းကဏ္ဍတွင် ကန့်သတ်ထားခြင်းကိုသာ သဘောကျကြသည်။ အစွန်း ရောက်ဆုံး ဆန့်ကျင်ဘက် အမြင်ရှိသူများအလိုအရ လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများသည် အခွင့်အရေးပင် မဟုတ်ကြချေ။ ထိုအခွင့်အရေးများသည် အခြားသူများ၏ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်ဆိုင်ခွင့်အား ချိုးဖောက်ပြီး ဖန်တီးထားသော ခံစားပိုင်ခွင့်များဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ သို့သော်လည်း ဤအမြင် ကို အတွေးအခေါ်ပိုင်းအားဖြင့် ပြန်လည်တုံ့ပြန်ချက်များစွာရှိသည်။ နိုင်ငံတော်ကို အနိမ့်ဆုံး အခန်း ကဏ္ဍတွင်သာ ကျိုးကြောင်းညီညွတ်စွာ ကန့်သတ်ထားရန်မဖြစ်နိုင်ဟု ပြန်လည်တုံ့ပြန်ကြသည်။

ပြောင်းလွယ်ပြင်လွယ်ရှိမှုနှင့် ဒီမိုကရေစီနည်းကျ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှု

လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များတွင် နိုင်ငံတော်သည် တက်ကြွပြီး နေဥစ္စာ ပြန်လည်ခွဲဝေ ပေးသည့်တာဝန်များ တရားဝင်ရှိနိုင်သည်ဟု အချို့က လက်ခံနိုင်သည်။ သို့သော် နိုင်ငံတော် ပါဝင် ရမည့် အခန်းကဏ္ဍများ၏ သဘောသဘာဝနှင့် အတိုင်းအတာကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင်

ညွှန်ကြားမထားသင့်ဟု စောဒကတက်ကြသည်။ ထိုသို့ ပြုမည့်အစား သာမန်ဥပဒေများ၊ နေ့စဉ် ဖြစ်ပျက်နေသည့် နိုင်ငံရေးအခြေအနေနှင့် ရွေးကောက်ပွဲကာလတွင် ပါတီအမျိုးမျိုးက ကြေငြာသည့် ရွေးကောက်ပွဲ ကြေငြာစာတမ်းများအရသာ ဆုံးဖြတ်သင့်သည်။

အချို့က ဆိုကြသည်မှာ လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြင်ပတွင် ထားလိုက်ခြင်းအားဖြင့် ဤအခွင့်အရေးများကို မထောက်ခံသူများအတွက် ၎င်းတို့ စိတ် သဘောကျသည့် မူဝါဒများကို သာမန် ဥပဒေများဖြင့်ပင် အကောင်အထည်ဖော်နိုင်မည်ဖြစ်ပြီး အချိန်ကုန် လူပမ်းခံကာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်ရန်မလိုအပ်တော့ပေ။ ဤနည်းသည် နိုင်ငံရေးအရ အလွန်ပင် ပြောင်းလွယ်ပြင်လွယ်ရှိပြီး လိုအပ်ချက်နှင့် ပြည်သူတို့ တောင်းဆိုချက် ရှိသလောက် အခွင့်အရေးများကို ပေးအပ်နိုင်စေမည်။ သို့သော် အများပြည်သူ တောင်းဆိုချက်များ အား ဖြည့်ဆည်းပေးသော ခိုင်မာအားကောင်းသည့် နိုင်ငံရေး အင်စတီကျူးရှင်းများရှိမှသာ ဤအဆို သည် အထမြောက်အားကောင်းမည်ဖြစ်သည်။ ပြည်သူများက နိုင်ငံရေးသမားများကို မယုံကြည် လျှင် ဤအဆိုအားလက်ခံနိုင်ရန် အခွင့်အရေး နည်းမည်ဖြစ်သည်။

တရားစီရင်ရေးအား အလွန်အမင်းအားကိုးခြင်း

လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းသည် တရားစီရင်ရေးအား နိုင်ငံရေးကိစ္စသဖွယ် ဖြစ်စေနိုင်သလို၊ နိုင်ငံရေးကိစ္စကို တရားစီရင်ရေးအောက် ရောက်ရှိသွားအောင် ဆောင်ရွက်သလို ဖြစ်စေနိုင်သည်ဟုလည်း စောဒကတက်ကြသည်။ ဆိုလို သည်မှာ လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်း သည် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာမူဝါဒများချမှတ်ရန် တရားသူကြီးများအား အာဏာအပ်နှင်းလိုက်သလို ဖြစ်သွားစေမည်။

ဤသို့ဆိုလျှင် ဒီမိုကရေစီနှင့် မကိုက်ညီဟု မြင်နိုင်သည်။ ရွေးကောက်ခံ ကိုယ်စားလှယ်လောင်း များမှတစ်ဆင့် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ မူဝါဒများကိုရွေးချယ်နိုင်သည့် နိုင်ငံသားများ၏ လုပ်နိုင်စွမ်းကို ထိခိုက်စေနိုင်သည်။ ဤနည်းဖြင့် လူအများမှအုပ်စိုးမှုကို ဆိုးရွားစွာထိခိုက်စေနိုင်သည်။

ထို့အပြင် နောက်ဆက်တွဲ ဘဏ္ဍာရေး ကုန်ကျစရိတ်များ ရှိလာနိုင်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ရာတွင် တရားရုံးများမဖြစ်မနေ ပါဝင်လာမည်။ တရားသူကြီးများသည် လုပ်ငန်းသဘာဝနှင့် လေ့လာတတ်မြောက်မှုအရ ထိုဘဏ္ဍာရေးကိစ္စများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် မစွမ်းသာနိုင်ကြပေ။

ထိုသို့ ပါဝင်ပတ်သက်ခြင်းဖြင့် တရားရုံးများကို ရွေးကောက်ခံ ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် ပဋိပက္ခ ဖြစ်စေရန် တွန်းပို့နေသည်။ ဤကိစ္စသည် လွတ်လပ်သောတရားစီရင်ရေး မခိုင်မာသေးသည့် တိုင်းပြည်များတွင် အထူးပြဿနာတစ်ရပ် ဖြစ်နိုင်သည်။

အထက်ပါ စောဒကများကို ပြန်လည်ချေပချက်များ အောက်အပါအတိုင်း ပြုလုပ်နိုင်သည်။

- ၁။ အောက်တွင် ဆွေးနွေးထားသည့်အတိုင်း လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို တရားမစွဲဆိုနိုင်သည့် နည်းလမ်းဖြင့် တရားရုံးများအပေါ်မမှီခိုစေဘဲ ဥပဒေပြုမဏ္ဍိုင်ပေါ် အခြေတည်စေကာ ဘောင်ခတ်ဖွင့်ဆိုနိုင်သည်။ တရားရုံးများက ဥပဒေများအား ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေနှင့် ညီမညီ၊ အစိုးရ ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများနှင့် ကိုက်ညီမှု ရှိမရှိ ဆန်းစစ်သည့်အခါ၌ပင်လျှင် ဥပဒေပြုမဏ္ဍိုင်ကို သင့်တင့် လျောက်ပတ်သော လွတ်လပ်စွာလုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးအပ်နိုင်သည်။
- ၂။ တရားသူကြီးများသည် နိုင်ငံရေး၊ မူဝါဒချမှတ်ခြင်းများတွင် ပါဝင်နေပြီးသား ဖြစ်သည်။ ဤ အချက်ကို အာဏာခွဲဝေကျင့်သုံးခြင်းအား ဖောက်ဖျက်မှုဟု မြင်ရန်မလိုပေ။ မဏ္ဍိုင်သုံးရပ် ဖြစ်သည့် ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးတို့သည် အချင်းချင်း ပဋိပက္ခဖြစ် နေရန် လိုအပ်သည်။ နိုင်ငံသားများ အခွင့်အရေးနှင့် အကျိုးစီးပွားအတွက် ဒီမိုကရေစီ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအာဏာသက်ရောက်မှုအတွက် အာဏာအား ခွဲဝေထားသော်လည်း ညီတူညီမျှမရှိမဖြစ် အစိတ်အပိုင်းများအဖြစ် အတူတကွ လက်တွဲလုပ်ဆောင်နိုင်သည်။
- ၃။ နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများနှင့် ပတ်သက်၍ အုပ်ချုပ်ခြင်းနှင့် လူမှုစီးပွားရေး ဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများနှင့် ပတ်သက်၍ အုပ်ချုပ်ခြင်း၏ မတူကွဲပြားမှုသည် ထင်ထား သလောက်တော့ မကြီးကျယ်ပေ။ တရားသူကြီးများသည် (ဥပမာ ရဲလုပ်ငန်းနှင့် ပြစ်ဒဏ် ချမှတ်သည့်မူဝါဒများကိုသက်ရောက်နိုင်သောဥပဒေများ)အားဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ညီမညီ ဆန်းစစ်ခြင်းဖြင့် နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်စောင့် ရှောက်ရန် တာဝန်ရှိပါလျှင် အဘယ်ကြောင့် (နေအိမ်အဆောက်အအုံ သို့မဟုတ် ပညာရေး မူဝါဒအပေါ် သက်ရောက်သော) လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ် စောင့်ရှောက်ရန် တာဝန် မရှိသင့်ပါသလဲ။
- ၄။ ထို့အပြင် တရားသူကြီးများသည် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများနှင့် ပတ်သက် သော ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ (ဥပမာ - အများပြည်သူအိမ်ယာ ချထားပေး ခြင်းနှင့် ပတ်သက်သော အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေ) အသက်ဝင်အောင်လုပ်ရန် တာဝန်ရှိ လျှင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အသက်ဝင်အောင်လုပ်ရန် (ဥပမာ - အများပြည်သူ အိမ်ယာစီမံကိန်းများဖော်ဆောင်ရန် အစိုးရ၏တာဝန်တစ်ရပ်ကဲ့သို့) တာဝန် ပေးဖို့ ဘာကြောင့်မပေးအပ်နိုင်ရမလဲ။
- ၅။ တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်သည် မတို့ရမထိရ ဖြစ်ရန်မလိုပေ။ ဥပမာအားဖြင့် တရားသူကြီးများ ခန့်အပ်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်သည် ပို၍အားလုံးပါဝင်ကာ၊ တုံ့ပြန်မှုအားကောင်းသည့် တရား စီရင်ရေးစနစ် ဖြစ်ပေါ်လာစေရန် ပံ့ပိုးနိုင်သည်။ တရားစီရင်ရေးသည် ရွေးကောက်ခံ အဖွဲ့အစည်းများ၏ အားနည်းချွတ်ချော်ချက်များကို ပြုပြင်ပေးခြင်းဖြင့် ဒီမိုကရေစီကို အားကောင်းသန်မာစေနိုင်သည်။ အထူးသဖြင့် လူနည်းစုနှင့် ဖယ်ကြည့်ခံလူအုပ်စုများအား ကိုယ်စားမပြုဘဲ ဘေးဖယ်ထုတ်သည့် အခါမျိုးတွင် ဖြစ်သည်။

- ၆။ လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများအား ကာကွယ်ရန်ပျက်ကွက်ခြင်းသည် ကြားနေသည့် အနေအထားမဟုတ်ပေ။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သလို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ ပြဋ္ဌာန်းဖော်ပြရန် ပျက်ကွက်ခြင်းသည် တရားရုံးများအား အင်အားကြီးသူတို့ကို အကျိုးကိုသာရေ့ရှု၍ ဆောင်ရွက်ခြင်းမျိုး ဖြစ်လာစေနိုင်သည်။ ဤနည်းဖြင့် အားနည်းသောသူများ၏ အကျိုးကို မငဲ့ကွက်သော ဘက်လိုက်မှုရှိသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတစ်ခုအဖြစ် ပုံပေါ်လာမည်ဖြစ်သည်။
- ၇။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ ပြဋ္ဌာန်းဖော်ပြခြင်းသည် ပြည်သူများလိုလားသည့် ယင်းကဲ့သို့အခွင့်အရေးများကို နိုင်ငံရေးလုပ်ငန်းစဉ်များမှ တဆင့် ပြည်သူများကိုယ်တိုင် ပါဝင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်ကို ငြင်းပယ်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဝေဖန်ထောက်ပြမှုကို အားနည်းသွားစေသည်။ အကြောင်းမှာ ပြည်သူများသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွင် မိမိတို့၏အမြင်ကို ဖော်ပြနိုင်သည်။ ထို့အပြင် ထိုလုပ်ငန်းစဉ်သည် သာမန် ဥပဒေပြုခြင်းထက်ပို၍ အားလုံးလွှမ်းခြုံကာ ပါဝင်ခွင့်ရစေနိုင်သည်။ (ဥပမာ - ပြည်သူ့ဆန္ဒခံယူပွဲတွင် မဲပေးရွေးချယ်ရခြင်း)
- ၈။ တရားသူကြီးများသည် မူဝါဒချမှတ်ခြင်းများတွင် ကျွမ်းကျင်သူများ မဟုတ်သော်လည်း တရားဥပဒေအရ ဆင်ခြင်စဉ်းစားသည့် လုပ်ငန်းစဉ်တစ်လျှောက် အကူအညီလိုအပ်သည့် နေရာတွင် အထူးကျွမ်းကျင်သူများကို ဆင့်ခေါ်ကြားနားနိုင်ပေသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းထားခြင်းသည် အပြုသဘောဆောင်သောရလဒ်များ ထွက်ပေါ်လာမည်ဟု အာမခံပါ

လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများအား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းခြင်းသည် လိုအပ်ချက် မဟုတ်သလို၊ ပြည့်စုံလုံလောက်မှုလည်း မရှိပါ

လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများအား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းလိုသည့် အဆိုအများစုသည် လက်တွေ့တွင်သိသာထင်ရှားသည့် ကောင်းကျိုးများရှိသည်ဟူသော ယူဆချက်ပေါ် အခြေတည်ကြသည်။ သို့သော် ပကတိအခြေအနေတွင်မူ တိုင်းပြည်တစ်ပြည်အတွင်း လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများအား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းနှင့် နိုင်ငံသားများမှ လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများအား ရရှိခံစားနေသည့် အဆင့်တို့သည် လုံလောက်သည့် ဆက်နွှယ်မှုမရှိကြပေ။

ဥပမာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် ရက်ရောသော (သို့သော် အနှစ်မဲ့သည့်) ကတိကဝတ်များ ပေးထားကြသော်လည်း လက်တွေ့ဖြည့်ဆည်းပေးရန် အားမထုတ်ကြ သို့မဟုတ် အနည်းငယ်သာ အားထုတ်ကြသည်ကို တွေ့ရလေ့ရှိသည်။ သို့သော် ဤသည်မှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဒီဇိုင်းပုံစံ ပြဿနာထက် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရေး ပြဿနာသာ ဖြစ်သည်။ အချို့

တိုင်းပြည်များက ၎င်းတို့၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအား လစ်လျူရှုသောအချက်သည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ရိုးသားစွာကတိကဝတ်ပြု ပြဋ္ဌာန်းထားလိုသည့် တိုင်းပြည်များအတွက် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများအား ထည့်သွင်းရေးဆွဲခြင်းကို ဆန့်ကျင်ငြင်းဆိုခြင်း မဟုတ်ပေ။

အချို့တိုင်းပြည်များသည် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများအား ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် လုံးဝဖော်ပြထား၊ သို့မဟုတ် အနည်းငယ်သာ ဖော်ပြထားသော်လည်း သာမန်ဥပဒေများမှတစ်ဆင့် ပြည့်စုံကုန်သည့် လူမှုဖွံ့ဖြိုးရေး မူဝါဒများချမှတ်ထားနိုင်သည်။ ဩစတေးလျ၊ ဒိန်းမတ်၊ ဖင်လန်နှင့် ဆွီဒင်နိုင်ငံတို့သည် စံပြဥပဒေများဖြစ်သည်။ သို့ပေသော်ငြားလည်း ဤပုံစံ၏ အားနည်းချက်မှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှ အသိအမှတ်မပြုထားသောကြောင့် အခွင့်အရေးများအား လတ်တလော ခံစားရရှိနေခြင်းသည် လူအများစုအုပ်စိုးသည့် နိုင်ငံရေး ရာသီဥတုအပေါ်တွင်သာ လုံးဝမှီခိုနေရခြင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများကို နိုင်ငံရေးစနစ်မှ ကောင်းစွာကာကွယ်မပေးနိုင်သည့် လူနည်းစုများ၊ နိုင်ငံရေးအရ ဘေးဖယ်ခံထားရသော အုပ်စုများ (အထူးသဖြင့် ဆင်းရဲသားများ) ရှိတတ်ကြသည်။ ဖေးကူမည့်သူမရှိသည့် အုပ်စုများရှိတတ်ကြသည်။

လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများအား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အုတ်မြစ်ချခြင်းသည် မည်သည့်အကျိုးမျှမရှိဟု ဆိုလိုခြင်းမဟုတ်ပေ။ သို့သော် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများအား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းခြင်းသည် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ တိုးတက်မှုများအတွက် ကိရိယာ (နည်းလမ်း) တစ်ခုဖြစ်ကြောင်းကိုသာ အထူးအာရုံစိုက်လိုခြင်း ဖြစ်သည်။ လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများအား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အသိအမှတ်ပြုခြင်းသည် မရှိမဖြစ် လိုအပ်သည့်အရာ မဟုတ်ပေ။ ထို့အတူ ကောင်းကျိုးများ ရလာစေရန် လုံလောက်သည့်အခြေအနေဟုလည်း မဆိုသာပြန်ပေ။ လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများအား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အသိအမှတ်ပြုခြင်းသည် အရာအားလုံးကို ကုသပေးနိုင်သည့်နည်းလမ်းဟုမဆိုဘဲ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသာ အထောက်အပံ့ဖြစ်မည်ဟု ဆိုလိုရင်းဖြစ်သည်။

အကျိုးစီးပွားခံစားရသူများသည် အလွန်ဆင်းရဲသူများ ဖြစ်ချင်မှဖြစ်မည်။

အချို့သော အခွင့်အရေးများကြောင့် အကျိုးခံစားရခြင်း (ဥပမာ - အဆင့်မြင့်ပညာ ရရှိပိုင်ခွင့်) သည် ဆင်းရဲသားများထက် လူလတ်တန်းစားနှင့် ချမ်းသာသည့်လူအုပ်စုများ ဖြစ်နေနိုင်ကြောင်း ညွှန်ပြနေသည့် အထောက်အထား တချို့ရှိသည်။ လူမှုရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို တက်တက်ကြွကြွ ပြဋ္ဌာန်း အကောင်အထည်ဖော်သည့် လက်တင်အမေရိကနိုင်ငံများ (ဘရာဇီးနှင့် ကိုလံဘီယာ) တို့၏ အတွေ့အကြုံတွင် ထိုအခွင့်အရေးများကို ဆင်းရဲသားများထက် လူလတ်တန်းစား ပြည်သူများကသာ ရယူကြသည်။ ဤအချက်ကို လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းခြင်းအား ဆန့်ကျင်စောဒကတက်ရာတွင် ကိုးကားနိုင်သည်။ အထူးသဖြင့် ဤအခွင့်အရေးများ၏ ရည်ရွယ်ချက်သည်ပင် အဆင်းရဲဆုံးလူအုပ်စုအတွက် အနိမ့်ဆုံး အခြေခံချက်များ ပြည့်မှီစေနိုင်သည်ဟု ယူဆသောအခါတွင် ဖြစ်သည်။

သို့သော်လည်း လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ၏ ရည်ရွယ်ချက်သည် ဤမျှသာမဟုတ်ပေ။ လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများအား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းခြင်းသည် အားလုံးလွှမ်းမိုးသော စနစ်တစ်ခုဖြင့် ပြည်သူတိုင်း၏ ကောင်းကျိုးချမ်းသာကို မြှင့်တင်လိုသော ဆန္ဒတစ်ရပ်ကို ဖော်ထုတ်ပြသခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ထိုစနစ်တွင် လူတိုင်းက မိမိတို့စွမ်းဆောင်နိုင်ရည်အလိုက် ထည့်ဝင်ကြပြီး လူတိုင်းကလိုအပ်ချက်အရ အထောက်အပံ့များ လက်ခံရရှိကြမည်။ ဤသို့ဆိုလျှင် လူလတ်တန်းစားရေးဆင်းရဲသားများပါ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးကဲ့သို့ လူမှုရေး ဝန်ဆောင်မှုများ ခံစားပိုင်ခွင့်ရှိမည်။ ထို့ကြောင့် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများသည် အလွန် ဆင်းရဲသူများကိုသာ ဦးတည်ပစ်မှတ်ထားသည် မဟုတ်တော့ဘဲ လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုလုံးအား ပို၍ အားလုံးအကျိုးဝင်ကာ၊ စီးပွားရေးအရ တန်းတူညီမျှသော လူ့အဖွဲ့အစည်းအဖြစ် ကူညီမြှင့်တင်ပေးနိုင်ပေသည်။ မည်သို့ပင်ရှိစေကာမူ အလိုတကွအလိုအပ်ဆုံး အုပ်စုများအားဦးစားပေးနိုင်ရမည် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ဦးစားပေးမှုအား အသေအချာရရှိစေရန် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြဌာန်းချက်များတွင် နိုင်ငံတော်သည် အဆင်းရဲဆုံးလူများအတွက် အနိမ့်ဆုံးအခြေခံဝန်ဆောင်မှု ပေးအပ်နိုင်ရန် အာရုံစိုက်ရန်၊ ထိုသို့ပြုလုပ်ပြီးမှ ထပ်ဆောင်းဝန်ဆောင်မှုများကို အခြားသောအုပ်စုများအတွက် ပေးအပ်ရန် ပြုလုပ်ရမည်ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြထားရန် လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။

၆။ ငွေချယ်စရာဒီဇိုင်းများ

တရားစီရင်နိုင်သော လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ

တရားရေးအာဏာကျင့်သုံးနိုင်သော အခွင့်အရေးများ

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများကို အသိအမှတ်ပြုခြင်း၏ အခိုင်မာဆုံးပုံစံသည် နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကဲ့သို့ တရားရေးအရ အာဏာ ကျင့်သုံးခွင့် ထည့်သွင်းထားခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများ၏ သုံးပုံတစ်ပုံခန့် သည် ၎င်းပုံစံအတိုင်းဆောင်ရွက်ကြသည်။

ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့သည် ၎င်းအခွင့်အရေးများနှင့်ပတ်သက်၍ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အတွင်း ထည့်သွင်းခြင်းဆိုင်ရာ ‘ခိုင်မာမှုအရှိဆုံး နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ကြေညာချက်များထဲမှတစ်ခု’ အဖြစ် ‘အကောင်အထည်ဖော်ရန် အသုံးဝင်သောနည်းလမ်းများ’ တင်ပြလျက် မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်မှု များရှိသည် (UN Human Settlements Programme 2002: 36)။ အလားတူပင် International IDEA ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ခြင်းလက်တွေ့လမ်းညွှန်သည် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို နိုင်ငံတကာဥပဒေများတွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ကတိကဝတ်ပြုထားသည့် အတွက်၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် ခြွင်းချက်မဟုတ်ဘဲ စံနှုန်းအဖြစ်ထည့်သွင်းထားကြခြင်း တို့ကို အသိအမှတ်ပြု ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသည်။

ပြဌာန်းချက်များ၏ ကျယ်ပြန့်မှုအတိုင်းအတာနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းနည်းလမ်းများ

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတစ်ခုက ချမ်းသာသုခ၊ အစားအသောက်၊ နေစရာအဆောက်အအုံနှင့် အခြားသော လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးကုန်စည်များဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို အာမခံပေးမည်ဆိုလျှင် မည်သည့်အတိုင်းအတာထိ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ပြဌာန်းသင့်ပါသနည်း။ အကယ်၍ ပြည်သူများမှ အစားအစာအတွက် အခွင့်အရေးရရှိမည်ဆိုပါက ၎င်းတို့အတွက် တစ်ရက်ကို အနည်းဆုံး တစ်နပ်စာ ရမည်လား။ သုံးနပ်စာရမည်လား။ အကယ်၍ ပြည်သူများသည် သန့်ရှင်းသော ရေကိုရရှိရန် အခွင့် အရေးရှိပါက ၎င်းတို့အိမ်၌ ၂၄ နာရီ ရေရရှိခွင့်ရမည်လား သို့မဟုတ် တစ်ရက်ကို ၂ နာရီစာ တစ် ကီလိုမီတာရှည်သည့် ရေပိုက်လိုင်းမှ သွယ်တန်းခွင့်ကို ရရှိစေမည်လား။ အကယ်၍ ပြည်သူများ

ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်ခွင့် ရရှိမည်ဆိုလျှင် အခြေခံကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုရမည်လား သို့မဟုတ် ဈေးကြီးသောအထူးကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုများ ရရှိခွင့်ရမည်လား။

အရင်းအမြစ်များ အကန့်အသတ်ရှိခြင်းကြောင့် ဤမေးခွန်းများကို နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ချဉ်းကပ်၍ အဖြေထုတ်ကြရသည်။ ICESCR တွင်ပါဝင်သော တဆင့်ချင်းပြည့်မှီစေခြင်း အခြေခံမူ သည် ဤသို့သော ချဉ်းကပ်မှုတစ်မျိုးဖြစ်သည် (Chenwi 2013 တွင်ကြည့်ပါ)။ တဆင့်ချင်းပြည့်မှီ စေခြင်း အခြေခံမူသည် နိုင်ငံတော်မှ ၎င်းတွင်ရှိသော စွမ်းဆောင်ရည်အလိုက် လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေး ဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးရန် တာဝန်အဖြစ်သတ်မှတ်ခြင်းဖြစ်သည်။ စွမ်းဆောင် ရည်တိုးတက်လာသည်နှင့်အမျှ ပြဌာန်းသတ်မှတ်ချက် ပမာဏများလည်း တိုးတက်လာရမည်ဖြစ် သည်။ ထိုသို့ဆိုရာတွင် နိုင်ငံတော်များသည် ဖွံ့ဖြိုးမှုအဆင့်အတန်းတစ်ခုသို့ ရောက်ရှိသည့် အချိန် ထိ လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအား ရွှေ့ဆိုင်းထား နိုင်သည်ဟု ဆိုလိုခြင်းမဟုတ်ပါ။ နိုင်ငံတော်များအားလုံး၊ အဆင်းရဲဆုံးနိုင်ငံသည်ပင်လျှင် လူမှုစီးပွား ရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများကို ဖြစ်နိုင်သမျှ အမြင့်ဆုံးရရှိစေရန် ICESCR တွင်ပါဝင်သော တာဝန် များကို မြန်ဆန်ထိရောက်စွာ အကောင်အထည်ဖော်ရန် တာဝန်ရှိသည်။

ICESCR တွင် ပါရှိသော နောက်ထပ် အနိမ့်ဆုံးရှိရမည့် အခြေခံမူတစ်ချက်မှာ နိုင်ငံတော်များ သည် အခွင့်အရေးတစ်ခုချင်းစီကိုလေးစား၍ အခြေခံပြဌာန်းချက်များကို ကာကွယ်ရန်နှင့် ဦးစားပေး ဆောင်ရွက်ရန် တာဝန်ရှိသည်။ တဆင့်ချင်းပြည့်မှီစေခြင်းသည် နိုင်ငံတော်၏ စွမ်းဆောင်ရည်အဆင့် တိုးတက်လာသည်နှင့်အမျှ ၎င်းအခွင့်အရေးများကို အများဆုံးရရှိနိုင်ရန် ဆောင်ရွက်ရခြင်းဖြစ်သည် (Chenwi 2013)။ တတိယအခြေခံမူသည် နောက်ပြန်မဆုတ်ရေးမူဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတော်များသည် အရင်းအမြစ်များမရှိ၍ ဆက်လက်မထောက်ပံ့ရန် ဖိအားပေးခံရသည်မှလွဲ၍ ၎င်းတို့၏လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ပြန်လည်လျှော့ချခွင့်မရှိပေ။

တောင်အာဖရိက၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် အခွင့်အရေးများကို တဆင့်ချင်းပြည့်မှီစေခြင်းကို အာမခံနိုင်ရန် သင့်တော်သော ဆောင်ရွက်ချက်များပြုလုပ်ရန် တာဝန်ရှိ သည်ဟု ထည့်သွင်းထားသည် (ဇယား ၆.၁ ကိုကြည့်ပါ)။ “သင့်တော်သလို” ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်၊ အရေးပေါ်အတွက် ဦးစားပေးရန် အချက်များပါဝင်သော်လည်း (Bilchitz 2007: 149) တောင် အာဖရိက၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တရားရုံးသည် အနိမ့်ဆုံးရှိရမည့် အခြေခံမူကို အတည်ပြု ထောက်ခံမှုမရှိပေ (Chenwi 2013)။ ကင်ညာ၏ ၂၀၁၀ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကမူ အနည်းငယ် ကွဲပြားသော (မူအားဖြင့် ပို၍ခိုင်မာသော) ချဉ်းကပ်မှုရှိသည်။ လိုအပ်သော အရင်းအမြစ်များ မရရှိ၍ အခွင့်အရေးများကို မဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်လျှင် ထို့သို့သောအခြေအနေကို နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် သက်သေပြရန် လိုအပ်သည်။

ဇယား ၆.၁ - တောင်အာဖရိကတွင် လူမှုစီးပွားရေး အခွင့်အရေးများကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း

ဂရုဘွန်းမိ (Grootboom) ဖြစ်ရပ် ၂၀၀၀ ခုနှစ်တွင် တောင်အာဖရိက ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၂၆ တွင်ပါဝင်သော အိမ်ယာနေထိုင်ရေးနှင့် သက်ဆိုင်သော အခွင့်အရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတရားရုံးသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက တရားလိုများ အား အနိမ့်ဆုံးအခြေခံအချက်အဖြစ် နေထိုင်ရေး အမိုးအကာအတွက် အခွင့်အရေးပေးထား သည်ဆိုသည့် အဆိုပြုချက်ကို ငြင်းဆန်ခဲ့သည်။ ၎င်းအစား တရားရုံးမှ 'ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အရ နိုင်ငံတော်သည် ၎င်းတွင်ရှိသော 'အရင်းအမြစ်' ထဲမှ လုံလောက်သောအိမ်ယာများကို လက်လှမ်းမီနိုင်ရေးအတွက်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအစီအစဉ်များချမှတ်၍ အကောင်အထည် ဖော်သွားရန် လိုအပ်သည်' ဟု ကြေညာခဲ့သည်။

၎င်းသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက လူမှုစီးပွားရေးအခွင့်အရေးများကို မည်သို့ အာမခံ ထားသည်ဆိုသည့် ဥပမာတစ်ခုဖြစ်သည်။ တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းအနေဖြင့် အသိမှတ်ပြုခြင်း မဟုတ်ဘဲ အများပြည်သူအတွက် အစိုးရမှ လုံလောက်သော ပြဋ္ဌာန်းချက်များချမှတ် ဆောင် ရွက်ရန် တရားရေးအရ လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်မှုရှိစေရန် လုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။

တရားရေးဆိုင်ရာလုပ်ငန်း အလေ့အထ

လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို အသေအချာအကောင်အထည်ဖော်မှု ရှိစေရန် ဆောင်ရွက်ရာတွင် တရားရေးဆိုင်ရာ အလေ့အထများ၏ အရေးပါမှုကို လက်တင်အမေရိက၏ အတွေ့အကြုံများတွင် တွေ့ရှိနိုင်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကိုလံဘီယာ၏ တရားရေးမဏ္ဍိုင်သည် ၎င်းတို့၏ ဥပဒေသိပ္ပံပညာရပ်များတွင် အတော်အတန်ပင် တီထွင်ဆန်းသစ်၍ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ပြုလုပ်ကြသည်။ မူဝါဒအခြေပြုနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေပြုဖြေရှင်းခြင်း နည်းလမ်းများကိုလည်း စမ်းသပ် ကြိုးစားလိုစိတ်ရှိကြသည်။ ဘရာဇီး၏ တရားရေးမဏ္ဍိုင်သည် ဥပဒေကို အသက်သွင်းရာတွင် နည်းလမ်းတစ်ခုချင်းစီအလိုက် ကိုင်တွယ်ရသည်ကိုသာ နှစ်သက်ကြပြီး ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံ ဆိုင်ရာဖြစ်ရပ်များကိုတော့ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် မဝံ့မရဲဖြစ်ကြသည်။

နိုင်ငံအတော်များများတွင် တရားရုံးစနစ်များမှအမှုကို ပြီးပြတ်အောင်မြင်သည်အထိ ဆောင်ရွက် ရာတွင် အချိန်နှင့် ငွေအကုန်အကျများသောကြောင့် ထိရောက်မြန်ဆန်မှုရှိသော လုပ်ငန်းစဉ်များ ထားရှိခြင်းသည် လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးတရားမျှတမှုများရရှိစေရန် မြှင့်တင်ပေးခြင်းအတွက် အကူ အညီဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ ဥပမာအနေဖြင့် ကိုလံဘီယာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် 'အက်စယွန်း ဒီတေးလာ' 'acción de tutela' ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုဆိုင်ရာ အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်းဟု အဓိပ္ပာယ်ရသော ပြဋ္ဌာန်းချက်ပါဝင်သည်။ သာမန်နိုင်ငံသားများသည် ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများကို

ကာကွယ်နိုင်ရန်အလို့ငှာ လျင်မြန်၍ (အကုန်အကျသက်သာစွာ) တရားစီရင်ရေးစနစ်ကို လက်လှမ်း မီနိုင်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ တိုက်ရိုက်တိုင်ကြားနိုင်သည့် ပုံစံတစ်ခုကို ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ် ထားခြင်းဖြစ်သည်။

စဉ်းစာရန်အချက် (၃)

တရားရေးဆိုင်ရာ မှတ်တမ်းဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။ တရားစီရင်ရေးတွင် ဘုံသဘောတူ လက်ခံထားကြသော တန်ဖိုးများမှာ အဘယ်နည်း။ တရားရေးမဏ္ဍိုင်သည် လူ့အခွင့်အရေးကို ကျယ်ပြန့်စွာ အနက်အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုကြသလား (သို့) ကျဉ်းမြောင်းစွာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုကြ သလား။ လက်ရှိတရားစီရင်ရေး အခြေအနေများပေါ်တွင် အခြေခံ၍ ရေရှည်အတွက် ဆုံးဖြတ် ချက်များ ချမှတ်သင့်ပါသလား။ တရားစီရင်ရေးယန္တရားကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက် ခြင်းလုပ်ငန်း၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးများ ပြုလုပ်သင့်ပါသလား။

မည်သူ့ထံသို့အခွင့်အရေးများ တောင်းဆိုပိုင်ခွင့်ရှိသနည်း။

အခြားသော မေးခွန်းတစ်ခုမှာ အခွင့်အရေးများသည် နိုင်ငံတော်ထံ ဦးတိုက်တောင်းဆို သင့် သလား (သို့) ပုဂ္ဂလိက အဖွဲ့များထံလည်း တောင်းဆိုခွင့်ရှိသင့်သလား။ ဥပမာအားဖြင့် မြေပိုင်ရှင်များ သည် ပြည်သူများကို ၎င်းတို့အိမ်များမှ အတင်းအဓမ္မရွှေ့ပြောင်းခိုင်းခြင်း၊ စက်ရုံများ၏ သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်ကို ထိခိုက်စေခြင်းဖြင့် ပြည်သူများ၏ ကျန်းမာရေးကို သွယ်ဝိုက်ထိခိုက်နေမှုများကို အကာအကွယ်ရနေခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ နေရာအနှံ့ရှိနေသော၊ ပုဂ္ဂလိက အဖွဲ့ အစည်းများပေါ်တွင်လည်း ခွဲခြားဆက်ဆံမှုရှိနေသော နိုင်ငံများတွင်အလျားလိုက် ဘေးတိုက်ဥပဒေ အာဏာတည်ရေးကို ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် လိုအပ်သည်။

ထို့ပြင် နိုင်ငံအများစုသည် ဝန်ဆောင်မှုများပေးရာတွင် ပုဂ္ဂလိကအဖွဲ့အစည်းနှင့် ပြည်သူပိုင် အဖွဲ့အစည်းများအပါအဝင် ယန္တရားမျိုးစုံကို အသုံးပြုကြသည်။ ထို့ကြောင့် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများနှင့် ပတ်သက်၍ ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းများကို ခိုင်ခိုင်မာမာကြပ်မတ်သော နမူနာ ဖြစ်ရပ် များရှိနိုင်သည်။ သို့မဟုတ် အနိမ့်ဆုံးအဆင့်အနေဖြင့် အများဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများအတွက် ဆောင်ရွက် နေသော ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းများကို ကြပ်မတ်ခြင်းမျိုးရှိနိုင်သည်။

မရှင်းလင်းသော သို့မဟုတ် ရောထွေးနေသော ပြဋ္ဌာန်းချက်များ

တချို့ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများနှင့် ပတ်သက်၍ တရားရေးမဏ္ဍိုင်မှ တိုက်ရိုက်စီရင်ခွင့် ရှိမရှိကို တိကျရှင်းလင်းစွာ ရေးသားထားခြင်းမျိုး မရှိပေ။ ယင်းဖြေရှင်းချက်သည် မတူကွဲပြားသော အုပ်စုများအကြား နောက်ဆုံးအဖြေကို ဥပဒေအရနှင့်

တရားရေးအရ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းဖြင့် ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ရန် ချန်လှပ်ထားရှိမှုကို လက်ခံကာ ၎င်းတို့အကြား သဘောတူညီမှုရယူနိုင်စေသည့်အတွက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲခြင်း လုပ်ငန်းကို အထောက်အကူပြုပါသည်။ ဥပမာအနေဖြင့် အီတလီတွင် ၁၉၄၆ ခုနှစ်၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲသူများသည် လူမှုစီးပွားရေး အခွင့်အရေးများကို ဥပဒေအရ ကြပ်မတ်သင့်သလား (လက်ဝဲတိုင်းရင်းသား) သို့မဟုတ် မျှော်မှန်းချက်အဖြစ်သာ ထားသင့်သလား (လက်ယာတိုင်းရင်းသား) ဆိုသည်ကို သဘောတူညီမှုမရခဲ့ကြပေ။ ရလဒ်အနေဖြင့် ထွက်ပေါ်လာသော စာသားမှာ တိကျရှင်းလင်းမှုမရှိပါ။ ယင်းစာသားတွင် အခြေခံမူများ၊ ကျင့်ဝတ်နှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ ဆက်ဆံရေးများနှင့် စီးပွားကူးသန်းရေးများသည် နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများနှင့် သီးခြားစီပါရှိ၍ ၎င်းပြဋ္ဌာန်းချက်အသီးသီးတို့သည် တရားစီရင်ရေးအရ တိုက်ရိုက်အရေးယူဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း ရှိမရှိကိုလည်း ရှင်းလင်းစွာဖော်ပြထားခြင်း မရှိပေ (Adams and Barile 1972)။

ဤသို့တိကျရှင်းလင်းစွာ ရေးသားထားခြင်းမျိုးမရှိခြင်းသည် အခွင့်အရေးများကို ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးနိုင်ဖို့အတွက် အားနည်းစေနိုင်သည် (အထူးသဖြင့် အခြားသော အခွင့်အရေးများကို တရားရေးအရဆောင်ရွက်ခွင့်ကိုရှင်းလင်းစွာဖော်ပြထားသောအခါ)။ ဤသို့သောတိကျရှင်းလင်းမှုမရှိခြင်းသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အခွင့်အာဏာတစ်ခုလုံးကို လေးစားလိုက်နာမှု ယုံယွင်းလာနိုင်ပြီး နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ကြပ်မတ်ခြင်းပါ အားနည်းလာစေနိုင်သည်။

အကြောင်းပြချက်ပေး၍မရနိုင်သော အခြေခံများပေါ်တွင် အသိအမှတ်ပြုခြင်း

နိုင်ငံတော်မူဝါဒများ၏ လမ်းညွှန်အခြေခံမူများ

လူမှုစီးပွားရေးအခွင့်အရေးများကို နိုင်ငံတော်အား ဥပဒေနှင့် တရားစီရင်ရေးအရ လိုက်နာဆောင်ရွက်ရန် ကန့်သတ်ထားခြင်းမျိုးမဟုတ်ဘဲ နိုင်ငံရေးနှင့် ကျင့်ဝတ်ပိုင်းအရ လိုက်နာဆောင်ရွက်ရမည့်အခြေခံမူများအဖြစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေထဲတွင် ထည့်သွင်းနိုင်သည်။ ဥပဒေပြုရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်သည် အခြေခံမူများကို လေးစားလိုက်နာရန်လိုအပ်ပြီး ဥပဒေကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခြင်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းတို့မှတစ်ဆင့် လူမှုစီးပွားရေးအခွင့်အရေးများကို ဖြည့်ဆည်းပေးရမည်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အခွင့်အရေးများသည် အခြေခံမူများ၊ မျှော်မှန်းချက်များအတိုင်း တရားဝင်ဥပဒေအရ ပြဋ္ဌာန်းချက်ဖြစ်သည်ကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းခံရမည်ဖြစ်သည်။

အခြေခံမူများသည် တရားသူကြီးများထက် ရွေးကောက်ခံနိုင်ငံရေးသမားများကို လူမှုစီးပွားရေးကိစ္စရပ်များအား ကိုင်တွယ်ရေးအတွက် တာဝန်ယူမှုရှိစေသည်။ ထို့အတွက် ၎င်းနယ်ပယ်များနှင့် ပတ်သက်ပြီး တရားစီရင်ရေးနှင့် ဆက်စပ်နေသော (အထက်တွင် ဆွေးနွေးခဲ့သည့်) လုပ်ပိုင်ခွင့်၊ တရားဝင်မှုနှင့်သက်ဆိုင်သော ဖြစ်နိုင်ချေရှိသည့် ပြဿနာများကို ရှောင်ရှားရန်ဖြစ်သည်။

ဂါနာ၊ အိန္ဒိယ၊ အိုင်ယာလန်၊ မော်လီတာ၊ နိုင်ဂျီးရီးယားနှင့် ပါပူအာနယူးဂီနီ တို့အပါအဝင် အင်္ဂလိပ်ရှိုးရာ စီရင်ထုံးဥပဒေများမှ ဆင်းသက်လာသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများရှိသည့် နိုင်ငံ

များတွင် လူမှုစီးပွားရေး အခွင့်အရေးများကို အခြေခံမူများအဖြစ် ထည့်သွင်းခြင်းမှာ အတော်အတန် ပင် ဘုံတူညီကြသည့် အချက်ဖြစ်သည်။ အခြေခံမူများအဖြစ် ထည့်သွင်းတတ်ကြသည့် ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ချက်ပုံစံများမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

- **အိုင်ယာလန်** - ‘ဤပုဒ်မတွင် ဖော်ပြထားသော လူမှုရေးမူဝါဒဆိုင်ရာ အခြေခံမူများသည် လွှတ်တော်အတွက် ယေဘုယျ လမ်းညွှန်ချက်ဖြစ်သည်။ ထိုအခြေခံမူများကို ကျင့်သုံးရန် ဥပဒေပြုရာတွင် လွှတ်တော်ကသာ အပြည့်အဝလုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိ၍ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ မည်သည့်ပြဋ္ဌာန်းချက်အောက်တွင်မှ မည်သည့် တရားရုံးကမှ ဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့် မရှိပေ။’
- **မော်လီတာ** - ‘ဤအခန်းတွင်ရှိသော ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို မည်သည့်တရားရုံးမှ စီရင်ဆောင်ရွက်ခွင့် မရှိပေ။ သို့သော် နိုင်ငံတော်၏ စီမံအုပ်ချုပ်ရေးအတွက် အခြေခံများဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် နိုင်ငံတော်အနေဖြင့်ထိုမူဝါဒများကို ဥပဒေများအဖြစ် ပြဋ္ဌာန်းရန်ရည်ရွယ်သည်။’
- **အိန္ဒိယ** - ‘ဤအပိုင်းတွင်ပါဝင်သော ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို မည်သည့်တရားရုံးမှ စီရင်ဆုံးဖြတ်၍မရပေ။ သို့သော် နိုင်ငံတော်၏ စီမံအုပ်ချုပ်ရေးတွင် အခြေခံရမည့် မူများဖြစ်သည်။ ၎င်းအခြေခံမူများကို ဥပဒေအဖြစ် ပြဋ္ဌာန်းရန်မှာ နိုင်ငံတော်၏ တာဝန်ဖြစ်သည်။’

တရားရေးအရ စီရင်ဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့်မရှိမှုဖြင့် အခြေခံမူများသည် ဆီလျော်မှုမရှိဟု ကောက်ယူ၍ မရပေ။ တရားရေးအရ စီရင်ဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့် မရှိသော်လည်း မည်သို့သော နိုင်ငံရေးအခြေအနေတွင် ရှိနေသလဲဆိုသည့် အပေါ်တွင်မူတည်၍ အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ နိုင်ငံရေးအရ သက်ရောက်မှု ရှိနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ဥပမာအနေဖြင့် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများမှ လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ တရားမျှတမှုများအတွက် အများပြည်သူထောက်ခံမှုရရှိရေးကြိုးပမ်းရာတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ချိုးဖောက်နေသည်ဟူသော အများကြိုက်ပြောဆိုချက်များဖြင့် စည်းရုံးရန်အတွက် အခြေခံမူများက အထောက်အကူ ဖြစ်စေနိုင်သည်။ ထို့ပြင် ဥပဒေပြု ပုဂ္ဂိုလ်များအနေဖြင့် လူမှုစီးပွားရေးအခွင့်အရေးများကို မြှင့်တင်နိုင်ရန် ဥပဒေရေးဆွဲခြင်း၊ ပြင်ဆင်ခြင်းများကို လွှတ်တော်တွင်း ဆွေးနွေးမှုများနှင့် အများပြည်သူနှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးပွဲများတွင် ၎င်းတို့၏ အားထုတ်မှုကို ထောက်ခံမှုရရှိစေရန် အခြေခံမူများကို ကိုးကားနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

... အခြေခံမူများသည် တရားစီရင်ရေးအရ စီရင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်မရှိဟု ဆိုရုံမျှဖြင့် နိုင်ငံတော်ကို တာဝန် ဝတ္တရားများ မဖန်တီးနိုင်ဟု မဆိုလိုပါ။ အမှန်အားဖြင့် အခြေခံမူများနှင့် ကိုက်ညီမှု မရှိခြင်းသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် သွေဖယ်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ (မိန့်ခွာစာ မေးလ်လီမီတာကန်နှင့် အိန္ဒိယ ပြည်ထောင်စု ၁၉၈၀)

လူမှုစီးပွားရေး အခွင့်အရေးများကို တရားရေးအရ စီရင်ဆောင်ရွက်ခွင့်မှ ကင်းလွတ်စေရန် အခြေခံမူများအဖြစ် ထည့်သွင်းထားသော်လည်း အချို့သောတရားရုံးများသည် အခြေခံမူများကို

၎င်းတို့ဆုံးဖြတ်ချက်များတွင် ထည့်သွင်းကိုးကားကြသည်။ ဥပမာအနေဖြင့် ဂါနာနိုင်ငံတွင် တရားလွှတ်တော်ချုပ်ရုံးသည် မျိုးချစ်ပါတီသစ်နှင့် ရှေ့နေချုပ် [၁၉၉၆-၇] ဖြစ်ရပ်၌ ဥပဒေကို အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရာတွင် တရားရုံးများ၏အခြေခံမူများအား ကိုးကားပိုင်ခွင့်ကိုအသုံးပြုခဲ့သည်။ အိန္ဒိယ၏ ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်သည်လည်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ဝိသေသဖြစ်သော အခြေခံမူများကိုလက်ခံကျင့်သုံးသည်။ အော်ဂါ တဲလစ်စ် နှင့် ဘုံဘောမြူနီစီပယ် ကော်ပိုရေးရှင်းအမှု (၁၉၈၆) နှင့် ပတ်သွန်မနှင့် ကာရလာပြည်နယ်အမှု (၁၉၇၈) တို့အပါအဝင် အမှုကိစ္စအတော်များများတွင် အခြေခံမူများသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြဋ္ဌာန်း သတ်မှတ်နိုင်သော အခွင့်အရေးများကဲ့သို့ အရေးကြီးကြောင်း အခိုင်အမာဆိုခဲ့ကြသည်။ အိုင်ယာလန်တွင် တရားရုံးများသည် ဥပဒေပြုရေးမဏ္ဍိုင်နှင့် တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်တို့၏ အခွင့်အာဏာကို ဝင်ရောက် မစွက်ဖက်လိုကြပေ။ လူမှုစီးပွားရေးအခွင့်အရေးများကို ကြပ်မတ်အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် တရားရေးမဏ္ဍိုင်ထက် နိုင်ငံရေးအရ ဆောင်ရွက်ခြင်းကိုသာ ပို၍ဦးစားပေးသည်။ သို့သော်လည်း တရားရုံးများသည် အခြေခံမူများကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင်ပါရှိသော ပြဋ္ဌာန်းချက်များအား အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရာတွင် ထည့်သွင်းကိုးကားချက်အဖြစ် အသုံးပြုကြသည် (Trispiotis 2010)။

သို့သော်လည်း အခွင့်အရေးများကို အခြေခံမူများမှတစ်ဆင့် ရရှိအောင်ဆောင်ရွက်ခြင်းအတွက် ဝေဖန်ချက် တစ်ခုရှိသည်။ ၎င်းမှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေတွင်ပါဝင်သော ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် သွေဖယ်နေသော ဥပဒေပြုပုဂ္ဂိုလ်များကို ဖိအားပေးရန် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများဘက်က အဆင်သင့်ဖြစ်နေမှသာ ထိရောက်နိုင်မည်ဟုဆိုသည်။ နိုင်ငံရေးအာဏာကို လက်လှမ်းမမီနိုင်သည့် ဖယ်ကြည့်ခံအုပ်စုများသည် အခြေခံမူများကို တောင်းဆိုရန်အတွက် နိုင်ငံရေးအရထောက်ခံမှုရရှိအောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ကြမည် မဟုတ်ပါ။

နီဒါန်းတွင် ထည့်သွင်းအသိအမှတ်ပြုခြင်း

တရားရေးအရ စီရင်ဆောင်ရွက်စေခြင်းမရှိဘဲ၊ ဥပဒေပြုရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးတို့မှလည်း မူဝါဒများ၊ ဘတ်ဂျက်ဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ရန်မလိုအပ်ဘဲ လူမှုစီးပွားရေးအခွင့်အရေးများကို အာမခံပေးနိုင်သည့် အခြားနည်းလမ်းတစ်ခုမှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအတွင်း စာသားများတွင် မဖော်ပြဘဲ နီဒါန်းတွင် လူမှုစီးပွားရေးအခွင့်အရေးများကို ဖော်ပြထားခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

ဥပမာအနေဖြင့် ဒိုမီနီကာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ နီဒါန်းတွင် "[ပြည်သူများ] သည် လူမှုတရားမျှတမှု၏ အခြေခံမူများကို လေးစားသည်။ ထို့ကြောင့် စီးပွားရေးစနစ်ကို လည်ပတ်ခြင်းအားဖြင့် လူ့အသိုင်းအဝိုင်း၏ အရင်းအမြစ်များကို ဘုံကောင်းကျိုးအတွက် အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေရမည် ဟု ယုံကြည်သည်။ ပြည်သူအားလုံးအတွက် လုံလောက်သည့် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း အရင်းအမြစ်များရှိရမည်။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ လည်ပတ်ရန်အလို့ငှာ လုပ်သားများကို လူသားမဆန်သော အခြေအနေဖြင့် ခေါင်းပုံဖြတ်ခြင်း၊ အတင်းအဓမ္မခိုင်းစေခြင်းများမပြုလုပ်ရ။" ဟု ထည့်သွင်းကြေညာထားသည်။

၁၉၄၆ နှင့် ၁၉၅၈ ခုနှစ် ပြင်သစ်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများသည် လူမှုစီးပွားရေး အခွင့်အရေးများကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေထဲတွင် လုံးဝမထည့်သွင်းလိုသော လက်ယာပါတီများနှင့် အတိအကျ ထည့်သွင်းလိုသော လက်ဝဲပါတီများအကြား နိုင်ငံရေးအရ ညှိနှိုင်းလက်ခံမှုရနိုင်စေရန် ဤချဉ်းကပ်မှုမျိုးကို ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ ပြင်သစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာကောင်စီသည် လူမှုစီးပွားရေး အခွင့်အရေးများကို နိဒါန်းတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြ၍ တရားဝင်ထုတ်ပြန်ကြေညာခြင်းမပြုမီ ဥပဒေကြောင်းဆိုင်ရာ ပြန်လည်လေ့လာသုံးသပ်ခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်စေရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။ သို့သော် ပြင်သစ်၏ နိဒါန်းတွင် ထည့်သွင်းထားခြင်းသည် ပုံမှန်လုပ်ရိုးလုပ်စဉ်အတိုင်း ရေးဆွဲထားမှုပုံစံမျိုးနှင့် မတူဘဲ နိဒါန်းတွင်ပါဝင်သော ပြဋ္ဌာန်းချက်အခွင့်အရေး အတော်များများသည် တရားဥပဒေအရ အသက်သွင်း၍ ကြပ်မတ်ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းမရှိပေ။

ဥပဒေပြုရေးအခွင့်အာဏာအဖြစ် ထည့်သွင်းဖော်ပြခြင်း

အထူးသဖြင့် ဖက်ဒရယ်ပုံစံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတချို့တွင် တိကျသည့် အခွင့်အာဏာများကို ဥပဒေပြုရေးမဏ္ဍိုင်သို့ ပေးအပ်ထားသည်။ ၎င်းသည် လူမှုစီးပွားရေး အခွင့်အရေးများကို အကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိနိုင်သည်။ ဥပမာအနေဖြင့် ဩစတြေးလျ၊ ကနေဒါနှင့် ဂျာမနီတို့၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် လူမှုစီးပွားရေးအခွင့်အရေးများနှင့် ပတ်သက်၍ ရှင်းလင်းတိကျသော ရည်ညွှန်းချက်များ ထည့်သွင်းထားခြင်း မရှိသော်လည်း ၎င်းအခွင့်အရေးများနှင့် ပတ်သက်လျှင် ဥပဒေပြုရေးမဏ္ဍိုင်ကိုသာ အခွင့်အာဏာလွှဲအပ်ကြသည်။ ဇယား ၃.၁ တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဩစတြေးလျ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအား ပြင်ဆင်ခဲ့သည်။ “မသန်စွမ်းနှင့် သက်ကြီးပင်စင်၊ မီးဖွားခွင့် ထောက်ပံ့ကြေး၊ လင်ယောက်ျားသေဆုံးသည့် အမျိုးသမီးများ (မုဆိုးမ) ပင်စင်၊ ကလေးထောက်ပံ့ကြေး၊ အလုပ်လက်မဲ့၊ ဆေးဝါးဆိုင်ရာ၊ နာမကျန်းနှင့် ဆေးရုံတက်ကုသခွင့်၊ ကျန်းမာရေးနှင့် သွားကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှု . . . ကျောင်းသားများနှင့် မိသားစုအတွက် ထောက်ပံ့ငွေများ ပေးအပ်နိုင်ရန်” အစရှိသောကိစ္စရပ်များကို ဖက်ဒရယ်ပါလီမန်၏ အခွင့်အာဏာအဖြစ် အပ်နှင်းသည်။ ဤပြဋ္ဌာန်းချက်သည် လူမှုစီးပွားရေးအခွင့်အရေးအဖြစ် ဖော်ပြထားခြင်းမရှိသော်လည်း လွှတ်တော်သည် အပ်နှင်းထားသော အခွင့်အာဏာဥပဒေများကိုအသုံးပြု၍ ၎င်းအခွင့်အရေးများကို ဖြည့်ဆည်းပေးလိမ့်မည်ဟူသော ပြည်သူများ၏မျှော်လင့်ချက်ကို ထင်ဟပ်စေပါသည်။

အလားတူပင် ကနေဒါနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ကို အလုပ်လက်မဲ့ အာမခံရေးနှင့် ပတ်သက်သည့် အခွင့်အာဏာကိုပေးအပ်ပြီး ‘ဆေးရုံ၊ နေရေးထိုင်ရေး၊ ပရဟိတဂေဟာနှင့် ပညာရေး အစရှိသည့်ကိစ္စရပ်များကို ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ထဲတွင် ပါရှိသည်ဟု ရည်ညွှန်းကာ ပြည်နယ်ဥပဒေပြုရေး အာဏာအဖြစ် အပ်နှင်းထားသည်။

လူမှုစီးပွားရေးအခွင့်အရေးများကို အသိအမှတ်မပြုထားခြင်း

နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများမှ တရားရေးစီရင်ပိုင်ခွင့် ဆင်းသက်လာခြင်း

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ရှင်းလင်းစွာထည့်သွင်းဖော်ပြထားခြင်း မရှိသော်ငြားလည်း အချို့ လူမှုစီးပွားရေး အခွင့်အရေးများသည် နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများမှတစ်ဆင့် သွယ်ဝိုက်သောအားဖြင့် အသိအမှတ်ပြုထားခြင်းလည်းရှိနိုင်သည်။ တရားရုံးများသည် ထိရောက်သော နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများကို ရရှိခံစားစေနိုင်ဖို့ အနည်းဆုံးအဆင့် လူမှုစီးပွားရေး ဆိုင်ရာ အကျိုးခံစားခွင့်များလည်း ရှိသင့်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်ကြလိမ့်မည်။ တရားရုံးများသည် ၎င်း အကျိုးခံစားခွင့်များကို ရရှိစေရန်အတွက် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအရ တန်းတူညီမျှမှုနှင့် သာတူညီမျှမှု တို့ရှိစေရန် အခြေခံမူများကို အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းလည်း ပြုလုပ်နိုင်သည်။

ဥပမာအနေဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်ကို ကာကွယ်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေပ သဘောတူစာချုပ်နှင့် အခွင့်အရေးနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်ဆိုင်ရာ ကနေဒါပဋိညာဉ်စာတမ်း နှစ်ခုစလုံးတွင် လူမှုစီးပွားရေး အခွင့်အရေးများမပါရှိပေ။ သို့သော်လည်း လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေပ တရားရုံး နှင့် ကနေဒါတရားလွှတ်တော်ချုပ်တို့သည် ပညာရေး၊ လူမှုဖူလုံရေးနှင့် အိမ်ယာစီမံရေးတို့တွင် ၎င်း သဘောတူစာချုပ်စာတမ်းများကို ကိုးကားအသုံးပြုကြသည်။ တခါတရံတွင် ပြည်သူများ၏ လူမှု စီးပွားရေးအခွင့်အရေးများကို ခွဲခြားဆက်ဆံမှု မရှိစေရေးကဲ့သို့သော သင့်လျော်သည့် အခြေခံ အချက်များပေါ်တွင် တည်မှီ၍ ကာကွယ်ပေးကြသည်။

ဥပမာအနေဖြင့် ကနေဒါကိုလေ့လာကြည့်သောအခါ နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့် အရေးများကို ကာကွယ်လာနိုင်သောကြောင့်အကျိုးဆက်အဖြစ် လူမှုစီးပွားရေးအခွင့်အရေး များကိုလည်း ကာကွယ်လာနိုင်သည့် အခွင့်အာဏာရှိလာသည်။ အခွင့်အရေးများကို အနက် အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုသောအခါ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်၏ ဘဝလုံခြုံမှုနှင့် တန်းတူညီမျှမှုသည် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် တွေးတောကြည့်လျှင် လူမှုဖူလုံရေး၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုနှင့် နေထိုင်ရေးကိစ္စရပ်များနှင့် ဆက်စပ်နေသည်ကို တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။ တရားရုံးများကို အလွန်အမင်းအားကိုးခြင်းသည် လူမှုစီးပွားရေး အခွင့်အရေးများကို အပြည့်အဝရရှိရန် အဟန့်အတားဖြစ်စေနိုင်သော်လည်း ၎င်းအခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ခြင်းနှင့် တောင်း ဆိုခြင်းအတွက်အနည်းဆုံးတော့ တရားရုံးကိုအားကိုးနိုင်မည်ဖြစ်သည် (Leijten 2012)။

ဤနည်းလမ်းသည် ပြည်သူများကို လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ ကာကွယ်မှုအချို့ပေးလာကြသည်။ တိုးတက်လာသော တရားရုံးများသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ အခွင့်အရေးများကို ကျယ်ပြန့်စွာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆို လာကြသည်။ သို့သော် အားနည်းချက်မှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေထဲတွင် ရေးသား ပြဌာန်းထားခြင်းမရှိသည့် သွယ်ဝိုက်သောအခွင့်အရေးများကို အသိအမှတ်ပြုရန်မှာ တရားရုံး၏ စိတ်စေတနာပေါ်တွင် တည်မှီနေခြင်းဖြစ်သည်။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အခြေခံမူများ

(သို့)ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏နိဒါန်းတွင်၎င်းအခွင့်အရေးများကိုထည့်သွင်းဖော်ပြထားသောကြောင့် တရားရုံးမှပင်ဝင်နေမှုမှာသင့်လျော်သည်ဟုစဉ်းစားနိုင်သော်လည်းယင်းသို့လမ်းညွှန်ချက်များမရှိပါက တရားရုံးများသည် နိုင်ငံရေးအရ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ရန် ၎င်းတို့၏ အခန်းကဏ္ဍကို အလွန်အကျွံ အသုံးပြုသည်ဟု စွပ်စွဲမှုများကိုရှောင်လွှဲရန် ခက်ခဲပါလိမ့်မည်။

ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများနှင့် “အထူးပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများ”

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေထဲတွင် ရှင်းလင်းတိကျစွာထည့်သွင်း ဖော်ပြထားခြင်းမရှိသောအခါ လူမှုစီးပွားရေးအခွင့်အရေးများကို ပုံမှန်ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများဖြင့် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းနိုင်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် စကင်ဒီနေးဗီးယန်းနိုင်ငံများတွင် ပြည်သူ့မူဝါဒရေးရာတစ်ရပ်အဖြစ် ကျယ်ပြန့်သောအများပြည်သူ ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် ပေးချေမှုများကို လွှဲပြောင်းပေးခြင်းဖြင့် မြင့်မားသည့်ပုဂ္ဂိုလ်စွဲဝေပေးခြင်းစနစ် များကို တည်ဆောက်ထားသည်။ ယင်းမှာ ၎င်းတို့၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေထဲတွင် လူမှုစီးပွားရေး အခွင့်အရေးများကို ထည့်သွင်းထားခြင်းမရှိသော်လည်း ပြည်သူများမှ ဤအခွင့်အရေးများကို ကျယ် ကျယ်ပြန့်ပြန့် လက်လှမ်းမီစေရန် စီမံဆောင်ရွက်ထားခြင်းဖြစ်သည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုကဲ့သို့သော ပို၍ တသီးပုဂ္ဂလဝါဒီအမြင် လွှမ်းမိုးသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်း များတွင်ပင် လူမှုဖူလုံရေး၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုနှင့် ဆင်းရဲသားများအတွက် ကျန်းမာရေးစောင့် ရှောက်မှု၊ စားနပ်ရိက္ခာထောက်ပံ့ရေးအစီအစဉ်နှင့် အခြားသော လူမှုစီးပွားရေးအခွင့်အရေးများကို ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေ အခြေခံဖြင့် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ အလားတူပင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ လူမှု စီးပွားရေး အခွင့်အရေးများကို တိတိကျကျ အာမခံချက်ပေးထားသည့် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင်ပင် နိုင်ငံတော်သည် အခြေခံကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု၊ ရေဆိုးထုတ်စနစ်၊ ပညာရေး အစရှိသည့် အချို့သော ဝန်ဆောင်မှုများကို ဖွံ့ဖြိုးရေးရည်မှန်းချက်များ၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် ဖြည့်ဆည်း ဆောင်ရွက်ပေးကြသည်။

ရှည်လျားသည့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ရုန်းကန်မှုများနှင့် ကျယ်ပြန့်သော လူထုဆွေးနွေးငြင်းခုံမှုမှ တစ်ဆင့် အပြောင်းအလဲကိုဖော်ဆောင်သည့် ဥပဒေတစ်ရပ်အား ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပါက ယင်းဥပဒေသည် အထူးအရေးပါလာနိုင်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ယင်းဥပဒေသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအတွက် ပုံဖော်ရာတွင် အထူးအခြေခံကျသည်ဟုရှုမြင်ပြီး၊ ၎င်းနိုင်ငံ၏ တန်ဖိုးများကို ဖော်ထုတ်ထားခြင်း၊ အခွင့်အရေးများကို ဖွင့်ဆိုခြင်းနှင့် ၎င်း၏ သမိုင်းကြောင်းအခြေအနေကို နားလည်စေခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းဥပဒေသည် နိုင်ငံရေးအရ ခိုင်မာအားကောင်းလာသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ အလားတူပေးစပ်မှုများမပါဘဲ၊ ကျယ်ပြန့်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်ဖြင့် ဆောင်ရွက်ခြင်းမရှိဘဲ ယင်းဥပဒေကို ပြင်ဆင်ရန် အလွန်ခက်ခဲပါလိမ့်မည်။

ဤကဲ့သို့သော ဥပဒေများကို ‘အထူးပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများ’ အဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်သည် (Eskridge and Ferejohn 2001)။ အထူးပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရထက် နိုင်ငံရေးအရ သတ်မှတ်သည့်အတွက်၎င်းတို့ကိုအတိအကျစာရင်းပြုစုဖော်ထုတ်၍မရပေ။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု

တွင် ၁၉၆၄ နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးဥပဒေသည် အထူးပြဋ္ဌာန်းချက် အဖြစ် မှတ်ယူနိုင်သည်။ ယခင်က ပါဝင်ခွင့်မရခဲ့သည့် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများကို နိုင်ငံရေးအဝန်း အဝိုင်းထဲသို့ ပြန်လည်ခေါ်ဆောင်ပေးသည့် ဥပဒေဖြစ်သည်။ ၎င်းဥပဒေသည် အဓိကနောက်ခံ လူမှုပဋိညာဉ်ကို ပြောင်းလဲနိုင်ခဲ့သလို ကာလရှည်ကြာရှိနေခဲ့သည့် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ သဘောထားအမြင်ကိုလည်း ပြောင်းလဲခဲ့သည်။

ပြင်သစ်နိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကောင်စီသည် ၁၉၄၆ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ နိဒါန်းကို ကိုးကား၍ 'သမ္မတနိုင်ငံ အခြေခံဥပဒေများ' ဟူ၍ အထူးပြဋ္ဌာန်းချက်ဥပဒေပုံစံ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ ၎င်းအခြေခံဥပဒေများထဲမှ တစ်ခုသည် ၁၉၀၅ ခုနှစ် နိုင်ငံတော်နှင့် ဘာသာရေးအသင်းတော်များကို ခွဲခြားခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေကို သာမန်ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်တစ်ခုအဖြစ် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းဥပဒေပြဋ္ဌာန်းပြီးချိန်မှစ၍ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ အထူးဝိသေသနတစ်ခုကဲ့သို့ အသိအမှတ်ပြုလာခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ၎င်းသည် အတော်အတန်ပင် ချွင်းချက်ဖြစ်သည့် ဖြစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံအများစုတွင် အထူးပြဋ္ဌာန်းချက်များ၏ သမားရိုးကျမဟုတ်သော အာဏာသက်ရောက်မှုသည်အလွယ်တကူ လျော့ရဲလာနိုင်ပြီး နိုင်ငံရေးအခြေအနေ ပြောင်းလဲလာသည်နှင့် မြန်မြန်ဆန်ဆန် လစ်လျူရှုခံလိုက်ရနိုင်သည်။

လူမှုစီးပွားရေး အခွင့်အရေးများကို ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများ၊ အထူးပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများ သို့မဟုတ် အခြားသောပုံစံများဖြင့် ပြဋ္ဌာန်းပေးထားသော်လည်း လက်ရှိတာဝန်ထမ်းဆောင်လျက်ရှိသော ဥပဒေပြုကိုယ်စားလှယ်အများစု၏ နိုင်ငံရေးစေတနာပေါ်၌ နောက်ဆုံးတွင် တည်မှီနေသည်။ စီးပွားရေးအရ အင်အားနည်းသော အုပ်စုများ၊ အခြားသော ဖယ်ကြဉ်ခံအုပ်စုများနှင့် လူနည်းစုအုပ်စုများသည် အင်အားနည်းသော နေရာတွင်ရှိကြသည်။

ဂ။ ပြည်တွင်းစဉ်းစားနိုင်ငံသားများချယ်စရာပုံစံများ

လူမှုစီးပွားရေးအခွင့်အရေးများကို နိုင်ငံတကာသဘောတူညီချက်များမှတစ်ဆင့် ထည့်သွင်းခြင်း

ICESCR ကို သဘောတူလက်မှတ် ရေးထိုးခဲ့သည့် နိုင်ငံပေါင်း ၁၆၀ ရှိသည်။ ၎င်းနိုင်ငံများထဲမှ (အာရှတိုက်နား၊ ကိုလံဘီယာ၊ ကိုစတာရီကာ၊ ဆိုက်ပရပ်စ်၊ အီကွေဒေါနှင့် လူဇင်ဘတ် အပါအဝင်) နိုင်ငံအများအပြားသည် ICESCR ကို ၎င်းတို့၏ ပြည်တွင်းဥပဒေများနှင့် တိုက်ရိုက်ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းပြဌာန်းထားသည်။ အမျိုးသမီးများအား နည်းမျိုးစုံဖြင့် ခွဲခြားမှုပျောက်ရေး သဘောတူညီချက်စာချုပ် (CEDAW) ကဲ့သို့ အခြားသော နိုင်ငံတကာ သဘောတူစာတမ်းများသည်လည်း အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများအတွက် အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေမည့် အချို့သောနယ်ပယ်များတွင် လူမှုစီးပွားရေးအခွင့်အရေးကို မြှင့်တင်ရန် ချိတ်ဆက်ထားကြသည်။

ဤကဲ့သို့ နိုင်ငံတကာ သဘောတူစာတမ်း၊ စာချုပ်များတွင် ပါဝင်လက်မှတ်ရေးထိုးစေခြင်းဖြင့် အဆင်သင့်ရှိထားသော လူမှုစီးပွားရေး အခွင့်အရေးများကို ပြည်တွင်းဥပဒေများတွင် ထည့်သွင်းပြဌာန်းခြင်းသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအသစ်တွင် အခွင့်အရေးတစ်ခုစီကို ထည့်သွင်းပြဌာန်းခြင်း၊ စေ့စပ်ညှိနှိုင်းခြင်းထက်ရိုးရှင်း၍ အငြင်းပွားဖွယ်အခြေအနေလည်း လျော့နည်းနိုင်သည်။

သို့သော်လည်း ဤချဉ်းကပ်မှု၏ အားနည်းချက်မှာ နိုင်ငံသူနိုင်ငံသားများမှ မိမိတို့ဘုံမျှဝေပိုင်ဆိုင်ပြီး ပြည်တွင်းဖြစ်ဟူသည့် ခံစားချက်ကို အားနည်းစေနိုင်သည်။ ဤအခွင့်အရေးများသည် မိမိတို့ လူ့အဖွဲ့အစည်းက ပူးပေါင်းပါဝင်ထားခြင်း၊ သဘောတူညီမှုရယူထားခြင်း၊ ဂုဏ်ပြုထားခြင်းမျိုး မရှိဘဲ နိုင်ငံခြားမှတင်သွင်းလာသော သွင်းကုန်အဖြစ် သဘောထားမှတ်ယူနိုင်ကြပေသည်။ နောက်ထပ်အားနည်းချက်တစ်ခုမှာ ဤနိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးသဘောတူညီမှု စာတမ်းများသည် ယေဘုယျဆန်သော အသုံးအနှုန်းများကိုသုံးထားကြပြီး နိုင်ငံတစ်ခု၏အဓိကလိုအပ်ချက်ကို ဖြေရှင်းနိုင်မည် မဟုတ်ပေ။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းခြင်း

လူမှုစီးပွားရေး အခွင့်အရေးများကို ထည့်သွင်းလိုသောအခါ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲသူများသည် ၎င်းအခွင့်အရေးများကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေထဲတွင် ထည့်သွင်းပြဌာန်းမည့်ပုံကို စဉ်းစားသင့်သည်။ ၎င်းတို့ကို နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများနှင့် ခေါင်းစဉ်တစ်ခုထဲ

(သို့) အခန်း တစ်ခုထဲအောက်တွင်ထားမည်လား သို့မဟုတ် သီးခြားခေါင်းစဉ် (သို့) သီးခြားအခန်း ဖြင့်ထားမည်လား။ အကယ်၍ ၎င်းအခွင့်အရေးနှစ်မျိုးကို မတူညီသော အခွင့်အာဏာနှင့် မတူညီသော ဥပဒေတင်ကြပ်မှု ပုံစံမျိုးထားမည်ဆိုပါက (ဥပမာအနေဖြင့် လူမှုစီးပွားရေးအခွင့်အရေးများကို အခြေခံမူအဖြစ်သာထားလျှင်) သီးခြားစီ ခွဲခြားဖော်ပြထားခြင်းက ပိုမိုရှင်းလင်း၍ ထိရောက်မှုရှိမည် ဖြစ်သည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်း လူမှုစီးပွားရေးအခွင့်အရေးများကို နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများနှင့် တရားစီရင်ရေးကို ပုံစံတစ်မျိုးထဲထားမည်ဟု ရည်ရွယ်ပါက ခေါင်းစဉ်တစ်ခုထဲ အောက်တွင် အခွင့်အရေးများအားလုံးကို ထားရှိခြင်းက သင့်လျော်ပါလိမ့်မည်။

ပြင်ဆင်ခြင်း စည်းမျဉ်းများ

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အစိတ်အပိုင်းအားလုံးကို ပြင်ဆင်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်မှာ တစ်ပုံစံထဲ ဖြစ်စရာမလိုအပ်ပါ။ အချို့အစိတ်အပိုင်းများသည် ပြင်ဆင်ရန်လွယ်ကူနိုင်ပြီး အချို့အပိုင်းများသည် ခက်ခဲနိုင်သည်။ အထူးသဖြင့် အခြေခံအခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ထားသော အပိုင်းများသည် အခိုင်အမာ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းမျိုးရှိနိုင်သည်။ အကယ်၍ လူမှုစီးပွားရေး အခွင့်အရေးများကို နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများနှင့် တန်းတူစဉ်းစားလျှင် ၎င်းအခွင့်အရေးများကိုလည်း တစ်တန်းထဲ အခိုင်အမာရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းထားသင့်သည်။ သို့သော်လည်း လူမှုစီးပွားရေး အခွင့်အရေး များသည် နိုင်ငံရေးသဘော အသွင်ဆောင်နေသော၊ နိုင်ငံရေးရည်မှန်းချက်များကို အပြောင်းအလဲ လုပ်ရန် အကဲဆတ်သော၊ စီးပွားရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု အခြေအနေများအပေါ်လိုက်၍ တုံ့ပြန်ရန် လိုအပ်သော၊ ဘတ်ဂျက်အရင်းအမြစ်များပေါ်တွင် မူတည်နေသောအရာအဖြစ် စဉ်းစားပါက လူမှု စီးပွားရေး အခွင့်အရေးများကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အခြားသောအစိတ်အပိုင်းများထက် ပြင်ဆင်ဖို့ ပို၍လွယ်ကူစေရန် ပြဋ္ဌာန်းထားသင့်သည်။

ဥပမာအားဖြင့် မော်လတာနိုင်ငံတွင် အခြေခံမူများကို လွှတ်တော်ရှိ မဲအများစု (အနည်းဆုံး ထက်ဝက်ကျော်) ဖြင့် ပြင်ဆင်နိုင်သည်။ နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများကို ပြင်ဆင်ရန် သုံးပုံနှစ်ပုံလိုအပ်သည်။ အလားတူပင် စပိန်နိုင်ငံတွင် လူမှုစီးပွားရေးအခွင့်အရေးများကို ပြင်ဆင်ရန် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်စလုံးတွင် ငါးပုံသုံးပုံလိုအပ်ပြီး၊ သို့မဟုတ် အောက်လွှတ်တော်တွင် (Congress of Deputies) သုံးပုံနှစ်ပုံနှင့် အထက်လွှတ်တော် (Senate) တွင်မဲအများစု (အနည်းဆုံးထက်ဝက်ကျော်) လိုအပ်သည်။ တစ်ဖက်တွင် နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများကို ပြင်ဆင်ရန် လွှတ်တော်နှစ်ရပ် စလုံးတွင် သုံးပုံနှစ်ပုံလိုအပ်ပြီး ပြည်သူ့ဆန္ဒခံယူပွဲပြုလုပ်ရန်လိုအပ်သည်။

သို့သော် လူမှုစီးပွားရေး အခွင့်အရေးများကို ပြင်ဆင်ရန်လွယ်ကူခြင်း၏ အန္တရာယ်မှာ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲစဉ်က (ထိုအချိန်ကလွှမ်းမိုးခဲ့သော နိုင်ငံရေးစိတ်ဓါတ်လည်း ပါနိုင်သည်) ဖယ်ကြဉ်ခံအုပ်စုများနှင့် အင်အားနည်းသော အုပ်စုများအတွက် ရရှိခဲ့သောအခွင့်အရေးများသည် အားနည်းလာနိုင်ပြီး အစိုးရများ၏ အလွယ်တကူပြင်ဆင် ပယ်ဖျက်ခြင်းမျိုး ကြုံလာရနိုင်သည်။

အစိုးရပုံစံများ

နိုင်ငံတစ်ခုသည် ပြည်သူလူထုအတွက် ဘုံကောင်းကျိုးကို မြှင့်တင်ရန်၊ နိုင်ငံသားများ၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သာယာဝပြောမှုနှင့် ပြည်သူ့ရေးရာဝန်ဆောင်မှုများကို ဖြည့်ဆည်းပေးရန် အဓိက အခန်းကဏ္ဍမှ တာဝန်ယူမည်ဆိုပါက မူဝါဒရေးဆွဲခြင်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းတို့တွင် ထိရောက်မှုရှိစေရန် သက်ဆိုင်သူအားလုံးကို ကိုယ်စားပြုပါဝင်နိုင်သည့် အစိုးရပုံစံမျိုး ဖြစ်သင့်သည်ဟု အချို့လေ့လာသုံးသပ်သူများမှ စောဒကတက်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲသူများသည် အခွင့်အရေးများနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ကိစ္စရပ်များကို အစိုးရပုံစံများနှင့် သီးခြားစီ မစဉ်းစားသင့်ပါ။ နိုင်ငံတော်က ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်ပေးရမည့် ကတိကဝတ်များကို စဉ်းစားသည့်အခါ ၎င်းကတိကဝတ်များကို နိုင်ငံတော်မှအကောင်အထည်ဖော်လိုသော ဆန္ဒဖြစ်ပေါ်စေရန် လွှမ်းမိုးမှုရှိသော အချက်များကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်လိုအပ်သည်။ ရေရှည်တွင် အချိုးကျကိုယ်စားပြုသော လွှတ်တော်ကဲ့သို့ အားလုံးအကျိုးဝင်ပါဝင်နိုင်သော ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံနှင့် လွတ်လပ်စွာ နိုင်ငံရေးတွင် ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်ခွင့်ပြုသော ခိုင်မာသည့်နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများ ပေါင်းစပ်ထားမှု ရှိသောအခါ အားလုံးအကျိုးဝင်ပါဝင်နိုင်ပြီး တန်းတူညီမျှမှုကို အခြေခံသည့် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ မူဝါဒများထွက်ပေါ်လာရန် အထောက်အကူဖြစ်ပါလိမ့်မည်။

အခြားသော ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှုဆိုင်ရာ ပြဌာန်းချက်များ

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပါဝင်သော အခြားသောဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှုဆိုင်ရာ ပြဌာန်းချက်များသည်လည်း လူမှုစီးပွားရေး အခွင့်အရေးများကို ခိုင်မာအားကောင်းစေရန် အထောက်အကူဖြစ်စေနိုင်သည်။ ဥပမာအနေဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေထဲတွင် ပြည်သူ့ရေးရာဝန်ဆောင်မှုများနှင့် ပတ်သက်၍ တရားရေးအရဆောင်ရွက်နိုင်သော လွတ်လပ်သည့်စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်းထားရှိခြင်းသည် တရားစွဲရန်စရိတ်မတတ်နိုင်သော အလုပ်လက်မဲ့ပြည်သူများအနေဖြင့် လက်လှမ်းမီနိုင်စေရန် အထောက်အကူဖြစ်ပြီး သက်ဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များမှတစ်ဆင့် ၎င်းတို့၏ အခြေခံအခွင့်အရေးများကိုလည်း ကာကွယ်ပေးနိုင်ပြီး အကျိုးခံစားခွင့်များကိုလည်းရရှိရန် ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်မှာ ဖြစ်သည်။

အလားတူပင် အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ စောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့အစည်းသည် လူမှုစီးပွားရေး အခွင့်အရေးများကို ခိုင်မာအားကောင်းစေရန် ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။ တရားစီရင်ရေးအရ ကြပ်မတ်နိုင်သော အခွင့်အရေးများ (သို့) အခြေခံမူများဖြင့် ဖော်ပြထားသော အခွင့်အရေးများကို ချိုးဖောက်ခံရမှုများနှင့် ၎င်းအခြေခံမူများကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ပျက်ကွက်ခြင်းတို့ကို စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း၊ အစီရင်ခံတင်ပြခြင်း နည်းလမ်းတို့မှတစ်ဆင့် ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။ တောင်အာဖရိက၏ ၁၉၉၆ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် လူမှုစီးပွားရေး အခွင့်အရေးများကို ကြပ်မတ်အကောင်အထည်ဖော်ရန် ခက်ခဲသောကြောင့် လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ကို အစီရင်ခံစာ ရေးသားတင်ပြရန်

အခွင့်အာဏာပေးအပ်ခဲ့သည်။ ထိုအဖွဲ့အစည်းများ၏ ထိရောက်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်မှု အနေအထားသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ အခွင့်အာဏာပေးအပ်ထားခြင်းနှင့် လွတ်လပ်စွာ၊ အမှီအခိုကင်းစွာရပ်တည်နိုင်မှုတို့ အပေါ်တွင်လည်း မူတည်နေသည်။ ထို့ပြင် အစိုးရမှ ရန်ပုံငွေချပေးခြင်းနှင့် ခန့်အပ်ခြင်းတို့တွင်လည်း မူတည်သည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှ လူမှုစီးပွားရေးအခွင့်အရေးများကို နိုင်ငံရေးအရ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အထောက်အပံ့ပေးနိုင်သည့် အခြားသောနည်းလမ်းများမှာ အောက်ပါတို့ပါဝင်သည်။

- နိုင်ငံရေးဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ခြင်းများတွင် အားနည်းသောအုပ်စုများနှင့် ဖယ်ကြဉ်ခံအုပ်စုများ ပါဝင်ခွင့်ရရှိစေရန်နှင့် ကိုယ်စားပြုမှု ရရှိစေရန် ရွေးကောက်ပွဲစနစ်ကို ဒီဇိုင်းဆင်ခြင်း (သို့) ကိုယ်စားပြုမှုစနစ်ကို ဒီဇိုင်းဆင်ခြင်း။
- နိုင်ငံရေးသမားများအား သူကြွယ်များ၏ ကျေးဇူးခံကျေးဇူးစားများ မဖြစ်စေရန် ရွေးကောက်ပွဲ အသုံးစရိတ်ဥပဒေများအား ပြင်ဆင်ခြင်း
- အောက်ခြေလူတန်းစားများ မဲပေးခွင့်ရရှိစေရန် မဲစာရင်းပြုစုခြင်းကို စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းအရ မဖြစ်မနေအဖြစ် သတ်မှတ်ခြင်း
- စီးပွားရေးအရ အင်အားတောင့်တင်းသူများမှ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သူများကို စည်းရုံးသိမ်းသွင်းခြင်းများမရှိနိုင်စေရန် အကျိုးစီးပွားပဋိပက္ခဖြစ်မှုများကို တိုက်ဖျက်သည့်ဥပဒေများ
- လူမှုစီးပွားရေး အခွင့်အရေးများနှင့်ပတ်သက်၍ မူဝါဒရေးဆွဲခြင်းလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များကို နိုင်ငံသားများရယူနိုင်ရန် လွတ်လပ်စွာသတင်းအချက်အလက်ရယူနိုင်မည့် ဥပဒေများ။

၈။ ပြည်စွက်စဉ်းစားရမည့်သက်စပ်အကြောင်းအရာများ

နိုင်ငံရေးယဉ်ကျေးမှုနှင့် လူမှုရေးတန်ဖိုးများ

အဆုံးသတ်တွင် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု၌ လူမှုစီးပွားရေးအခွင့်အရေးများကို ကျယ်ပြန့်စွာရရှိရန် မှာ ၎င်းလူ့အဖွဲ့အစည်း၏ လူမှုတန်ဖိုးများနှင့် နိုင်ငံရေးယဉ်ကျေးမှုများပေါ်တွင် ထင်ဟပ်နေသည်။ ၎င်းသည် တစ်ဦးချင်းစီကို ရှေးရှုသည့် ပုဂ္ဂလိဝါဒီနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းအရေးကို ရှေးရှုသည့် အယူအဆအကြား မျှချေဖြစ်စေမှု၊ ချမ်းသာကြွယ်ဝမှုကိုကန့်သတ်လိုသည့်ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာအမြင်၊ အခြားသူများ၏ ချမ်းမြေ့သာယာမှုအတွက် စုပေါင်းတာဝန်ယူမှု စိတ်ဓာတ်များအပေါ်တွင်လည်း ထင်ဟပ်မှုရှိသည်။ ဘာသာရေး၊ သမိုင်းနောက်ခံ၊ စီးပွားရေးအခြေအနေ၊ ပညာရေးစနစ်တို့ အပါအဝင် အကြောင်းအရာ အချက်အလက်များစွာက ယဉ်ကျေးမှုနှင့် တန်ဖိုးများအပေါ်တွင် လွှမ်းမိုးပုံဖော်မှု ရှိပါလိမ့်မည်။ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ပြုလုပ်သော ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင်ပင် အောင်မြင်မှုနှင့် အများလက်ခံမှုရရှိစေရန် နိုင်ငံရှေ့ဆက်သွားမည့် ဦးတည်ချက်နှင့်ပတ်သက်ပြီး အနည်းနှင့်အများ လက်ရှိအခြေအနေများကို ထင်ဟပ်မှုရှိရမည်ဖြစ်သည်။

ဤသို့သော အများသဘောတူညီမှု မရှိလျှင် နိုင်ငံတော်မှ နိုင်ငံသားများအတွက်ဟု ပြောဆိုသော်လည်း တာရှည်မခံဘဲ၊ တရားဝင်မှု ရှိလိမ့်မည်မဟုတ်ပါ။ သို့သော်လည်း ၎င်းအချက်သည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် အရေးမပါဟု ဆိုလိုခြင်းမဟုတ်ပါ။ အကယ်၍ လူမှုစီးပွားရေး အခွင့်အရေးများကို ဖွဲ့စည်းအခြေခံဥပဒေထဲတွင် ထည့်သွင်းရေးဆွဲခြင်းကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ထောက်ခံမှုရယူသည့် ယဉ်ကျေးမှုရှိခဲ့လျှင် နိုင်ငံသားများအကြား ၎င်းယဉ်ကျေးမှုသည် ကျယ်ပြန့်အားကောင်း ထွန်းကားလာနိုင်စေမည်ဖြစ်သည်။ ဤအချက်သည် ဥပဒေပြုရေးပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် တရားရုံးများကို ၎င်းတို့၏တာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေနိုင်သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတစ်ခုသည် ပြည်သူကို အသိပညာပေးရမည့် အခန်းကဏ္ဍလည်း ပါရှိသည့် လူအများသိရန် ကြေငြာချက်တစ်ခုလည်းဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းကို စည်းလုံးမှု လျော့နည်းချိန်၊ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး အခိုက်အတန့်မှ မတည်မငြိမ်ဖြစ်နေသည့် အနေအထားမှ ရုန်းထွက်ကာ မိမိတို့လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် သဘောတူသတ်မှတ်ထားသောတန်ဖိုးများကို ပြန်လည်အမှတ်ရစေရန်၊ မူလဘူတအခြေခံမူများဆီပြန်လည်ဦးတည်စေရန်အတွက်လည်းဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှ တစ်ဆင့် ကူညီပေးသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အသိပညာပေးခြင်းနှင့် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်း

အားကောင်းသော အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများရှိသည့် အတော်အတန်ပင် တောင့်တင်းခိုင်မာပြီး သော ဒီမိုကရေစီများတွင် ပြည်သူများသည် နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများကို အသုံးပြု၍ လူမှုစီးပွားရေးအခွင့်အရေးများကို ရရှိအောင်မည်သို့ကြိုးစားရမည်ကို ကောင်းစွာသဘောပေါက် နားလည်ကြလိမ့်မည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင် ဒီမိုကရေစီ နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းမရှိသော နိုင်ငံများ တွင် ပြည်သူများသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ အခွင့်အရေးများအား မည်သို့အသုံးပြုရမည်ကို သိရှိမှု အားနည်းကြပေလိမ့်မည်။ ဥပမာအနေဖြင့် ဂျီတီမာလာနိုင်ငံတွင် ပြည်သူများသည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအရ အာမခံထားသော စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံခွင့် အခွင့်အရေးများကို အသိပညာနည်းပါး ခြင်း၊ ဥပဒေအထောက်အပံ့မရှိခြင်း၊ အနက်အဓိပ္ပာယ် မဖွင့်ဆိုနိုင်ခြင်း၊ 'တရားဥပဒေစနစ်အပေါ် ယုံကြည်မှုမရှိခြင်း၊ လေးစားမှုမရှိခြင်း' တို့ကြောင့် ၎င်းအခွင့်အရေးများကို ခံစားခွင့်မရယူနိုင်ကြပေ (Brandt 2011)။

ဤအချက်မှာ လူမှုစီးပွားရေး အခွင့်အရေးများကို ကန့်ကွက်ခြင်းဆိုလိုခြင်း မဟုတ်ပေ။ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအဆင့်နှင့် အကောင်အထည်ဖော်ပြီး အဆင့်များတွင် ပြည်သူ့နီတိ ပညာပေးခြင်း လိုအပ်သည်ကို ထောက်ပြလိုခြင်း ဖြစ်သည်။ ဥပမာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အပြောင်းအလဲကာလ ပြဋ္ဌာန်းချက်များတွင် နိုင်ငံသားများကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပါဝင် သော အကြောင်းအရာများနှင့် ၎င်းတို့ခံစားခွင့်ရှိသော အခွင့်အရေးများကို အသိပညာပေးနိုင်မည့် ပြည်သူ့နီတိ ပညာပေးအစီအစဉ်များ ထည့်သွင်းထားသင့်သည်။

၉။ ဥပမာများ

ဇယား (၉.၁)။ တရားရေးဆိုင်ရာ ထုတ်ပယ်ခြင်း ယန္တရားများ

နိုင်ငံ	အသိအမှတ် ပြုသည့်ပုံစံ	ဖော်ပြချက်	ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် သက်ဆိုင်သောစာသားများ
ဩစတြေးလျ	အားနည်း ၁၉၀၁ ခုနှစ်မှစ၍ ဒီမိုကရေစီကျင့်သုံး စည်းမျဉ်းခံ ဘုရင်စနစ် ဖက်ဒရယ်	ဥပဒေပြုရေး အခွင့်အာဏာ	ပုဒ်မ ၅၁။ 'ပါလီမန်သည် ဤဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ပုဒ်မခွဲ ၂၃။ 'မသန်စွမ်းနှင့် သက်ကြီးပင်စင်၊ ပုဒ်မခွဲ ၂၃(က) - မီးဖွားခွင့် ထောက်ပံ့ခြင်း၊ လင်ယောက်ျား သေဆုံးသည့် အမျိုးသမီးများ (ပုဆိုးမ) ပင်စင်၊ ကလေး ထောက်ပံ့ခြင်း၊ အလုပ်လက်မဲ့၊ ဆေးဝါးဆိုင်ရာ၊ နာမကျန်း နှင့် ဆေးရုံတက်ကုသခွင့်၊ ကျန်းမာရေးနှင့် သွားကျန်းမာရေး ဝန်ဆောင်မှု . . . ကျောင်းသားများနှင့် မိသားစုအတွက် ထောက်ပံ့ငွေ အကျိုးခံစားခွင့်' တို့ကို လေးစား၍ သာယာဝပြောစေရန် တည်ငြိမ်ရေး၊ အေးချမ်းရေးနှင့် ကောင်းမွန်သော စီမံအုပ်ချုပ်ရေးတို့အတွက် ဥပဒေပြုရေး အခွင့်အာဏာကို အပ်နှင်းသည်။
အိန္ဒိယ	အားနည်း ၁၉၄၇ ခုနှစ် မှ စတင်၍ ဒီမိုကရေစီ ကျင့်သုံး (၁၉၅၀ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေ) ဖက်ဒရယ်ပါလီမန် သမ္မတ	လမ်းညွှန် အခြေခံမူများ	ပုဒ်မ ၃၈။ '(၁) နိုင်ငံတော်သည် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ တရားမျှတမှုတို့ရှိသော လူမှုတည်ငြိမ်ရေးကို ထိရောက်စွာ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရမည်။ ထို့ပြင် နိုင်ငံတော်တွင် တည်ရှိသော အဖွဲ့အစည်းအားလုံးကိုလည်း ထိုသို့လမ်းညွှန်ရမည်။ (၂) နိုင်ငံတော်သည် ဝင်ငွေမညီမျှမှုကို အနည်းဆုံးသို့ လျှော့ချရေးနှင့် နိုင်ငံအတွင်း ဒေသအသီးသီးတွင် နေထိုင်ကြသော အုပ်စုများအချင်းချင်းအကြားနှင့် တစ်ဦး တစ်ယောက်ချင်းစီအကြား အခွင့်အလမ်း၊ ဝန်ဆောင်မှု၊ အဆင့်အတန်းတို့တွင် တန်းတူညီမျှမှု မရှိခြင်းများကို ပပျောက်ရန် ကြိုးပမ်းအားထုတ်ရမည်။' ပုဒ်မ ၄၁။ 'နိုင်ငံတော်သည် ၎င်းတွင်ရှိသော ဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့် စီးပွားရေး အရင်းအမြစ်တို့ ဘောင်တွင်းမှ မသန်စွမ်းသူ၊ နာမကျန်းဖြစ်သူ၊ အသက်အရွယ်ကြီးရင့်သူ၊ အလုပ်လက်မဲ့နှင့် အခြားသော လိုအပ်ချက် ရှိနေသည့် ပြည်သူများအတွက် ပညာသင်ကြားခွင့်၊ အလုပ်လုပ်ကိုင်ခွင့်နှင့် ပြည်သူ့ရေးရာ ဝန်ဆောင်မှုများပေးနိုင်ရန် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းပိုင်ခွင့်ရှိသည်။'

ပြင်သစ် ၁၈၇၅ ခုနှစ်မှစ၍ ဒီမိုကရေစီကျင့်သုံး (၁၉၅၈ ခု. စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ) တစ်ပြည်ထောင် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း သမ္မတစနစ်	အားနည်း	နီဒါန်းတွင်သာ အသိအမှတ် ပြုထား	'ဥပဒေသည် နယ်ပယ်အားလုံးတွင် အမျိုးသမီးများကို အမျိုးသားများနှင့် တန်းတူဖြစ်ရန် အာမခံသည်။ လူတိုင်းသည် အလုပ်လုပ်ကိုင်ရန် တာဝန်နှင့် အလုပ်အကိုင်ရရှိရန် အခွင့်အရေးရှိသည်။ မည်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်မျှ ၎င်းတို့၏ သဘောထားအမြင်၊ ယုံကြည်မှု၊ ဇာတိတို့ကို အရင်းခံ၍ ခွဲခြားဆက်ဆံခံရခြင်း မရှိစေရ။ လူတိုင်းသည် ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးနှင့် အကျိုးစီးပွားကို ကာကွယ်ရန် ၎င်းတို့နှင့်သက်ဆိုင်သော သမဂ္ဂများတွင် ပါဝင်ခွင့်၊ သမဂ္ဂလှုပ်ရှားမှုများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိရမည်။ အလုပ်သမားအားလုံးသည် လုပ်ငန်းခွင် စီမံခန့်ခွဲရေးနှင့် လုပ်ငန်းခွင် အခြေအနေတို့နှင့် ဆက်လျဉ်း၍ ၎င်းတို့၏ ကိုယ်စားလှယ်များမှတစ်ဆင့် စုပေါင်း အရေးဆိုရန် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည်။ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်း၏ လက္ခဏာရပ်များရှိသော (သို့) လက်ဝါးကြီးအုပ်စိုးမှုရှိသော ပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် လုပ်ငန်းအားလုံးသည် ပြည်သူပိုင်ဆိုင်မှုများ ဖြစ်လာရမည်။ နိုင်ငံတော်သည် တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီနှင့် မိသားစုများကို ၎င်းတို့၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် လိုအပ်ချက်များကို ထောက်ပံ့ပေးသွားမည်။ ကလေးသူငယ်များ၊ မိခင်များနှင့် သက်ကြီးရွယ်အိုများ၊ ၎င်းတို့၏ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ လုံခြုံမှု၊ အနားယူခြင်းနှင့် အပန်းဖြေခြင်းဆိုင်ရာ အားလုံးအတွက် အာမခံရမည်။ အသက်အရွယ်၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အခြေအနေ၊ (သို့) စီးပွားရေးအခြေအနေများကြောင့် အလုပ်မလုပ်နိုင်သော ပြည်သူအားလုံးသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းမှ သင့်လျော်သော ထောက်ပံ့မှုကို ရရှိရန် အခွင့်အရေးရှိသည်။ နိုင်ငံတော်သည် အမျိုးသား ဘေးဒုက္ခ အန္တရာယ်များ၏ အကျိုးဆက်များကို သည်းခံ၍ ပြင်သစ်ပြည်သူများအားလုံး စည်းလုံးညီညွတ်၍ တန်းတူညီမျှမှုရှိရမည်ဟု ကြေညာသည်။ နိုင်ငံတော်သည် အသက်မွေး ဝမ်းကြောင်းပညာသင်တန်း၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် လမ်းညွှန်ချက်များအားလုံးကို ကလေးများနှင့် အရွယ်ရောက်ပြီး သူများအားလုံး တန်းတူ လက်ခံရရှိရန် အာမခံသည်။ အများပြည်သူ၊ လောကီ ပညာရေးကို အဆင့်အားလုံးအတွက် အခမဲ့ ပေးအပ်ခြင်းသည် နိုင်ငံတော်၏ တာဝန်ဖြစ်သည်။
---	----------------	--------------------------------------	--

ကဏ္ဍ ၁၉၉၂ ခုနှစ်မှ စတင်၍ ဒီမိုကရေစီကျင့်သုံး (၂၀၁၀ ခု့ စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ) ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျော့ချထားသော သမ္မတနိုင်ငံတော်	အားကောင်း	နိုင်ငံတော်မှ မဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ခြင်း အတွက် အကြောင်း ပြချက်	ပုဒ်မ ၂၀။ (၅) ပုဒ်မ ၄၃ မှ အခွင့်အရေးများကို နိုင်ငံတော်မှ အကောင်အထည်ဖော်ပေးရန် အရင်းအမြစ်များမရှိကြောင်း ကြေညာလျှင် တရားရုံး၊ ခုံရုံး (သို့) အခြားအာဏာပိုင် များသည် အောက်ပါ မူဝါဒများကို လမ်းညွှန်မှုယူရမည်။ (က) အရင်းအမြစ်များ မရှိနိုင်ကြောင်းဖော်ပြရန်မှာ နိုင်ငံတော်၏ တာဝန်ဖြစ်သည်။ (ခ) နိုင်ငံတော်သည် အရင်းမြစ်များကို ခွဲဝေရာတွင် ထိခိုက် နှစ်နာမှုရှိနေသော အုပ်စုများနှင့်တစ်ဦးချင်းစီအပါအဝင် လက်ရှိ ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသော အခြေအနေများကို အခြေခံ၍ အခြေခံအခွင့်အရေးများနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်ကို ခံစားရစေရေး ဦးစားပေး၍ဆောင်ရွက်ရမည်။ (ဂ) တရားရုံး၊ ခုံရုံး (သို့) အခြားသော အာဏာပိုင်များသည် ကွဲပြားသည့် ရလဒ်များထွက်ပေါ်နိုင်သည်ဟူသော အကြောင်းပြချက်သက်သက်ဖြင့် အရင်းမြစ်များကို နေရာချထားရေးနှင့် သက်ဆိုင်သော နိုင်ငံတော်၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခွင့် မရှိ။ ပုဒ်မ ၂၁။ (၁) လူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေတွင်ပါရှိသော အခြေခံအခွင့်အရေးများနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်ကို နိုင်ငံတော်နှင့် နိုင်ငံတော် ယန္တရားအားလုံးသည် လိုက်နာခြင်း၊ လေးစား ခြင်း၊ ကာကွယ်ခြင်း၊ မြှင့်တင်ခြင်းနှင့် ဖြည့်ဆည်းခြင်း တို့အတွက် တာဝန်ရှိသည်။ (၂) နိုင်ငံတော်သည် ပုဒ်မ ၄၃ တွင် အာမခံထားသော အခွင့်အရေးများကို တဆင့်ချင်း အပြည့်အဝရရှိလာရန် အခြေခံစံသတ်မှတ်ခြင်းများအပါအဝင် ဥပဒေပြုရေးမူဝါဒနှင့် အခြားသောနည်းလမ်းများကို အကောင်အထည်ဖော်ရမည်။ ပုဒ်မ ၄၃။ (၁) လူတိုင်းတွင် ဤအခွင့်အရေးများရှိသည်။ (က) ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်ခြင်း ဝန်ဆောင်မှု၊ မျိုးဆက် ပွား ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု အပါအဝင် အမြင့်ဆုံး ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုခံယူခွင့် (ခ) အခြေခံ လုံလောက်သည့် နေရာအဆောက်အအုံ လက်လှမ်းမီရေးနှင့် သင့်လျော်သော ရေဆိုး၊ မိလ္လာ စနစ်ရရှိခွင့် (ဂ) ငတ်မွတ်ခြင်းမှ ကင်းဝေးခြင်း၊ လုံလောက်သည့် အစား အသောက်ကို တန်းတူညီမျှရရှိခွင့် (ဃ) သန့်ရှင်း စိတ်ချရသော ရေကို လုံလောက်စွာရရှိမှု (င) လူမှုဖူလုံရေးနှင့် (စ) ပညာသင်ကြားခွင့် (၂) ပြည်သူတစ်ယောက်သည် အရေးပေါ်ကျန်းမာရေး ကုသမှုကို ငြင်းဆန်ခြင်းမခံရစေရ။ (၃) နိုင်ငံတော်သည် မိမိကိုယ်ကိုယ်နှင့် မိမိကိုမှီခိုနေသူ အား ထောက်ပံ့နိုင်ခြင်းမရှိသော သူများကို သင့်တော်သော လူမှုဖူလုံရေး အထောက်အပံ့ပေးရမည်။
---	-------------------------	--	---

တောင်အာဖရိက	အားကောင်း	တဆင့်ချင်း အပြည့်အဝရရှိ လာရန် အတွက် သင့်လျော်သော အရေးယူ ဆောင်ရွက်မှုများ ပြုလုပ်ရန်သည် နိုင်ငံတော်၏ တာဝန်ဖြစ်သည်။	ပုဒ်မ ၇။ (၁) လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေသည် တောင်အာဖရိက ဒီမိုကရေစီ၏ အုတ်မြစ်ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် ကျွန်ုပ်တို့နိုင်ငံရှိ ပြည်သူအားလုံး၏ အခွင့်အရေးများကို ထိန်းသိမ်းကာကွယ် စောင့်ရှောက်ပြီး ဒီမိုကရက်တစ်တန်ဖိုးများ၊ လူ့ဂုဏ်သိက္ခာ၊ တန်းတူညီမျှမှုနှင့် လွတ်လပ်မှုတို့ကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးသည်။ (၂) နိုင်ငံတော်သည် လူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေတွင် ပါရှိသော အခွင့်အရေးများကို လေးစား၊ ကာကွယ်၊ မြှင့်တင်၍ ဖြည့်ဆည်းရမည်။ ပုဒ်မ ၈။ (၁) လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေကို ဥပဒေအားလုံးနှင့် ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေး၊ တရားစီရင်ရေးနှင့် နိုင်ငံတော်၏ အင်္ဂါစိတ်အပိုင်းအားလုံးမှ လိုက်နာဆောင်ရွက်ရမည်။ (၂) အခြေခံလူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေ၏ ပြဌာန်းချက်သည် ၎င်းဥပဒေတွင် ပါရှိသောတာဝန်၊ အခွင့်အရေးများနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိပါက လူပုဂ္ဂိုလ်နှင့် လူပုဂ္ဂိုလ်ကဲ့သို့ ဥပဒေအရ ယူဆသော အဖွဲ့အားလုံးအတွက် လိုက်နာဆောင်ရွက်ရမည်။ ပုဒ်မ ၂၆။ (၁) လူတိုင်းသည် လုံလောက်သည့်အိမ်ယာ အတွက် လက်လှမ်းမီရန် အခွင့်အရေးရှိသည်။ (၂) နိုင်ငံတော်သည် အခွင့်အရေးများကို ကျယ်ပြန့်စွာ ရရှိစေနိုင်ရေးအတွက် ၎င်းတွင်ရှိသော အရင်းအမြစ်များထဲမှ သင့်လျော်သော ဥပဒေနှင့် အခြားသော အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများကို အကောင်အထည်ဖော်ရမည်။ (၃) တရားရုံးမှ ကိုက်ညီသော အခြေအနေများကို စဉ်းစား ဆုံးဖြတ်၍ အမိန့်ကြေညာချက်ထုတ်ထားခြင်းမရှိဘဲ မည်သူ့ကိုမျှ ၎င်းတို့၏ နေအိမ်မှ အတင်းအကျပ် ပြောင်းရွှေ့စေခြင်း၊ ၎င်းတို့နေအိမ်များအား ဖျက်ဆီးခြင်းမပြုလုပ်ရ။ မည်သည့် ဥပဒေမျှ အမိန့်အာဏာသုံး၍ ပြောင်းရွှေ့နိုင်ခြင်းကို ခွင့်မပြုပါ။ ပုဒ်မ ၂၇။ (၁) လူတိုင်းသည် အောက်ပါအခွင့်အရေးတို့ကို ရရှိရမည် - (က) မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေး အပါအဝင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု (ခ) လုံလောက်သော အစားအသောက်နှင့် ရေ (ဂ) လူတိုင်းသည် မိမိကိုယ်ကိုယ်နှင့် မိမိအား ဗီဇဆိုင်ရာ ကိုထောက်ပံ့နိုင်ခြင်းမရှိပါက တင့်သင့်လျောက်ပတ်သည့် လူမှုအထောက်အပံ့ပေးခြင်း အပါအဝင် လူမှုဖူလုံရေး (၂) နိုင်ငံတော်သည် ၎င်းအခွင့်အရေးတစ်ခုစီကို ကျယ်ပြန့်စွာ အသိအမှတ်ပြု ရရှိစေနိုင်ရေးအတွက် သင့်လျော်သော ဥပဒေပြုရေးနှင့် အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများ ပြုလုပ်ရမည်။ (၃) မည်သူမျှ အရေးပေါ်ကျန်းမာရေး ကုသခံရမှုအတွက် ငြင်းဆန်ခံရခြင်း မရှိရ။
-------------	-----------	---	--

၁၀။ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းအတွက် ပေးခွန်းများ

- ၁။ မည်သူတွေက လူမှုစီးပွားရေးအခွင့်အရေးအတွက် အမှန်တကယ် အကျိုးခံစားခွင့်ရှိသူတွေဖြစ်ပြီး မည်သူတွေက အခွင့်အရေးကို ပေးအပ်ရန် တာဝန်ယူရမည့်သူတွေဖြစ်သနည်း။ အကယ်၍ ၎င်းသည် ဖယ်ကြဉ်ခံအုပ်စုများဖြစ်နေခဲ့လျှင် ၎င်းတို့သည် အခြေခံမူများနှင့် ယှဉ်လျှင် တရားဥပဒေအရ ကြပ်မတ်ဆောင်ရွက်နိုင်သော အခွင့်အရေးများကို ရရှိခံစားရမည်လား။
- ၂။ အခွင့်အရေးများသည် နိုင်ငံတော်မှ လိုက်နာဆောင်ရွက်မှုမရှိမှသာ တရားဥပဒေအရ အာဏာသက်ရောက်မည်လား (သို့) အလျားလိုက်အတိုင်းအတာဖြင့် ပုဂ္ဂလိက အဖွဲ့အစည်းများအကြားတွင်လည်း အာဏာသက်ရောက်မည်လား။ ပြည်သူ့ရေးရာလုပ်ငန်းများ (သို့) ပြည်သူ့ရေးရာလုပ်ငန်းတစ်ပိုင်းဖြစ်သော အလုပ်များအတွက် ပြည်သူ့အာဏာပိုင်များ ကိုယ်စားဆောင်ရွက်နေသော ပုဂ္ဂလိကအဖွဲ့များအတွက်ဆိုလျှင် မည်သို့ဖြစ်မည်နည်း။
- ၃။ စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများ ပြုလုပ်နေစဉ်အတောအတွင်း အချို့ပါတီများသည် လူမှုစီးပွားရေးအခွင့်အရေးများကို ထောက်ပံ့ရန် အတွေးအခေါ်ပိုင်းအရ ပို၍သဘောထားတူညီပြီး အခြားသောအချို့ပါတီများက ကန့်ကွက်ကြပါသလား။ လူမှုစီးပွားရေးအခွင့်အရေးများကို ကြပ်မတ်အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအား တရားဥပဒေအရထက် နိုင်ငံရေးအရ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ခြင်းသည် အချို့ပါတီများအတွက် ၎င်းတို့ပါဝင်လာစေရန် သက်ရောက်မှုဖြစ်လာမလား။ လူမှုစီးပွားရေးအခွင့်အရေးများအား အခြေခံမူများအဖြစ် ထည့်သွင်းပါက သဘောထားကွဲလွဲမှုများကိုဖြေရှင်းနိုင်မည်လား (သို့) ဥပမာအားဖြင့် တစ်ဆင့်ပြန်လည်မခွဲဝေသည့် အခွင့်အရေးများဖြစ်သော ပုဂ္ဂလိက ပစ္စည်းပိုင်ဆိုင်ခွင့်ကဲ့သို့သော အခွင့်အရေးများနှင့် အပေးအယူလုပ်၍ ဖြေရှင်းနိုင်မည်လား။
- ၄။ တရားရုံးများ၊ ဥပဒေပြုရေးမဏ္ဍိုင်နှင့် အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်အကြား ပဋိပက္ခများကို မည်သို့ရှောင်ရှားနိုင်မည်နည်း။ (ဤပြဿနာသည် လူမှုစီးပွားရေး အခွင့်အရေးများကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင်သာ ကြုံတွေ့ရသည့် ထူးခြားသော ပြဿနာတော့မဟုတ်ပေ။ တရားစီရင်ရေးအရ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ကြပ်မတ်အကောင်အထည်ဖော်မှုတိုင်းတွင် ရှိ

တတ်သည်။ သို့သော်လည်း လူမှုစီးပွားရေးအခွင့်အရေးများအကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် တရားရေးဆုံးဖြတ်ချက်များအား ဥပဒေပြုရေးမှ ပြန်လည်ပယ်ဖျက်နိုင်သော “ပြဋ္ဌာန်းချက်အပိုင်းများ” ထည့်ထားခြင်းသည် စဉ်းစားသင့်သည့် အချက်ဖြစ်သည်။)

- ၅။ အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းသည် လူမှုစီးပွားရေး အခွင့်အရေးများကို အသိအမှတ်ပြု ဖော်ဆောင်ရေးအတွက် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ဖွဲ့စည်းပုံဒီဇိုင်းဆင်ခြင်း၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်မည်လား။
- ၆။ အတွေးအခေါ်ပိုင်းနှင့် အသင်းဝင်ဖြစ်ခြင်းအပေါ်တွင် မူတည်၍ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲခြင်းတွင် ပါဝင်ကြသောသက်ဆိုင်သူများ (ပြည်တွင်းနှင့် ပြည်ပ) သည် တချို့သော အခွင့်အရေးများကို ထည့်သွင်းရန် လက်ခံသဘောတူညီခြင်းရှိသလို၊ အကြံပြုတင်ပြ၍ ထည့်သွင်းလိုခြင်းများလည်း ရှိနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် မည်သူသည် လူမှုစီးပွားရေးအခွင့်အရေးများကို ထည့်သွင်းရန်သဘောတူညီပြီး မည်သူများက ကန့်ကွက်လိုကြောင်းနှင့် အဘယ်ကြောင့် ကန့်ကွက်လိုသည်ကို မေးခွန်းထုတ်ရန် အရေးကြီးသည်။ မည်သည့်အကျိုးစီးပွားများကို ၎င်းတို့ကိုယ်စားပြုကြသနည်း။
- ၇။ နိုင်ငံတော်အတွက် အရင်းအမြစ်များ အခက်အခဲဖြစ်စေနိုင်သော လူမှုစီးပွားရေးအခွင့်အရေးများကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေထဲသို့ မည်သို့ထည့်သွင်းနိုင်မည်နည်း။ ထို့အတူပင် တစ်ဖက်တွင် နိုင်ငံသားများအတွက် လိုအပ်နေသော အခွင့်အရေးများကို မည်သို့ထည့်သွင်းနိုင်မည်နည်း။

ကိုးကားချက်များ

စာတမ်းထဲတွင် ရည်ညွှန်းထားသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများကို ရှာဖွေရန်

ဤစာစဉ်တွင် ရည်ညွှန်းထားသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ စာသားများအား မည်သည့် ရင်းမြစ်မှ ကောက်ယူသည်ဟု ဖော်ပြမထားခဲ့လျှင် Constitute Project ၏ Website ဖြစ်သည့် <https://www.constituteproject.org/> မှ ကောက်နုတ်ဖော်ပြထားသည်ဟု မှတ်ယူနိုင်သည်။

African Union, 'African Charter on Democracy, Elections and Governance', adopted by the 8th Ordinary Session of the Assembly of the African Union, Addis Ababa, 30 January 2007, <http://www.achpr.org/files/instruments/charter-democracy/aumincom_instr_charter_democracy_2007_eng.pdf>, accessed 7 January 2016

Beatty, D., 'The Last Generation: When Rights Lose Their Meaning', in D. Beatty (ed.), *Human Rights and Judicial Review: A Comparative Perspective* (Alphen aan den Rijn: Kluwer, 1994), pp. 321–61

Bilchitz, D., *Poverty Reduction and Fundamental Rights: The Justification and Enforcement of Socio-Economic Rights* (Oxford: Oxford University Press, 2007)

Böckenförde, M., Hedling, N. and Wahiu, W., *A Practical Guide to Constitution Building* (Stockholm: International IDEA, 2011), <<http://www.idea.int/publications/catalogue/practical-guide-constitution-building?lang=en>>, accessed 8 December 2016

Chenwi, L., 'Unpacking "progressive realisation", its relation to resources, minimum core and reasonableness, and some methodological considerations for assessing compliance', *De Jure*, 46/3 (2013), pp. 742–69

Comprehensive Peace Agreement between the Government of Liberia and the Liberians United for Reconciliation and Democracy (LURD) and the Movement for Democracy in Liberia (MODEL) and Political Parties, Accra, 18 August 2003, <<http://www.pul.org.lr/doc/Peace%20Agreements%20Digital%20Collection.pdf>>, accessed 20 July 2017

- Elkins, Z., Ginsburg, T. and Simmons, B., 'Getting to Rights: Treaty Ratification, Constitutional Convergence, and Human Rights Practice', *Harvard International Law Journal*, 54/1 (March 2013), pp. 61–95
- Eskridge, W. N. and Ferejohn, J., 'Super-Statutes', *Duke Law Journal*, 50/5 (2001), pp. 1215–76
- France, A., *Le Lys Rouge* [The Red Lily] (Paris: Calmann Lévy, 1894)
- Jamshidi, M., *The Future of the Arab Spring* (Oxford: Butterworth-Heinemann, 2013)
- Leijten, I., 'Who Needs Justiciable Socio-Economic Rights?', Leiden Law Blog, 12 October 2012, <<http://leidenlawblog.nl/articles/who-needs-justiciable-socio-economic-rights>>, accessed 14 September 2016
- McDowall, J., 'Taming the savages', Wings over Scotland, 20 February 2014, <<https://wingsoverscotland.com/taming-the-savages/>>, accessed 20 July 2017
- Roosevelt, F. D., 'State of the Union Message to Congress', 11 January 1944, <<http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=16518>>, accessed 20 July 2017
- Sunstein, C. R., 'Social and Economic Rights? Lessons from South Africa', University of Chicago John M. Olin Law and Economics Working Paper No. 124, 2001, <http://chicagounbound.uchicago.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1454&context=law_and_economics>, accessed 20 July 2017
- , 'Why Does the American Constitution Lack Social and Economic Guarantees?', University of Chicago Public Law Working Paper No. 36, January 2003
- Trispiotis, I., 'Socio-economic Rights: Legally Enforceable or Just Aspirational?', *Opticon* 1826, 8 (Spring 2010), pp. 1–10, <http://www.ucl.ac.uk/opticon1826/archive/issue8/articles/Article_Laws_-_Ilias_Social_equality_Publish_.pdf>, accessed 8 December 2016
- United Nations General Assembly, Universal Declaration of Human Rights, Resolution 217A, 10 December 1948, <<http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights>>, accessed 14 August 2017
- , International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, Resolution 2200A (XXI), adopted 16 December 1966, entered into force 3 January 1976, <<http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CESCR.aspx>>, accessed 31 August 2017

- , International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, Resolution 2106 (XX), adopted 21 December 1965, entered into force 4 January 1969, <<http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CERD.aspx>>, accessed 31 August 2017
- , Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW), adopted 18 December 1979, entered into force 3 September 1981, <<http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/cedaw.htm>>, accessed 14 August 2017
- , Convention on the Rights of the Child, Resolution 44/25, adopted 20 November 1989, entered into force 2 September 1990, <<http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CRC.aspx>>, accessed 31 August 2017
- United Nations Human Settlements Programme, Office of the High Commissioner for Human Rights, 'Housing rights legislation: Review of international and national legal instruments', United Nations Housing Rights Programme Report No. 1, 2002, <<http://www.ohchr.org/Documents/Publications/HousingRightsen.pdf>>, accessed 14 September 2016
- Wickeri, E., 'No Justice, No Peace: Conflict, Socio-Economic Rights and the New Constitution in Nepal', *Drexel Law Review*, 2/2 (May 2010), pp. 427–90

နမူနာပြစ်ရပ်များ

- တောင်အာဖရိကသမ္မတနိုင်ငံအစိုးရနှင့် အခြားသူများနှင့် ဂရုဘွန်းမ် (*Grootboom*) နှင့် အခြားသူများ (CCT11/00, 4 October 2000)
- Minerva Mills Ltd. နှင့် ပြည်ထောင်စုအိန္ဒိယနိုင်ငံတော် (AIR 1980 SC 1789)
- မျိုးချစ်သစ်ပါတီနှင့် ရှေ့နေချုပ်အမှု [1996-97] (SC Ghana LR 728 at 745)
- အော်ဂဲနီ တဲလစ်စ်နှင့် ဘုံဘောမြို့နယ်ပယ်ကော်ပရေးရှင်းအမှု (AIR 1986 SC 194)
- ပတ်သွန်မနှင့် ကာရာလာပြည်နယ်အမှု (AIR 1978 SC 771)

နောက်ဆက်တွဲ

စာရေးသူများအကြောင်း

Dawood Ahmed သည် ချီကာဂိုတက္ကသိုလ်မှ ဥပဒေမဟာဘွဲ့နှင့် ပါရဂူဘွဲ့ရရှိထားပါသည်။ Ahmed သည် နိုင်ငံတကာငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးဆိုင်ရာ Max Planck ဖောင်ဒေးရှင်း၏ သုတေသီအဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးလည်း ဖြစ်ခဲ့ဖူးပါသည်။ နှိုင်းယှဉ်လေ့လာမှုများပြုလုပ်သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာစီမံကိန်း၏ သုတေသီတစ်ဦးအဖြစ်လည်း ဆောင်ရွက်ခဲ့ဖူးပါသည်။

Elliot Bulmer သည် International IDEA ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ခြင်းအစီအစဉ်မှ အကြီးတန်းအစီစဉ်အရာရှိ တစ်ဦးဖြစ်သည်။ University of Glasgow မှ ပါရဂူဘွဲ့ရတစ်ဦးဖြစ်ပြီး University of Edinburgh မှ မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့ ရရှိထားသည်။ International IDEA ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ခြင်းစာစဉ်၏ အယ်ဒီတာတစ်ဦးဖြစ်ပြီး ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဒီဇိုင်းပုံစံ၊ အင်စတီကျူးရှင်း ဒီဇိုင်းပုံစံတို့ကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာသောဘာသာရပ်ကို အထူးပြုလေ့လာသည်။

International IDEA အကြောင်း

ဒီမိုကရေစီနှင့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အကူအညီပေးရေး နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်း (International IDEA) သည် အစိုးရချင်းချိတ်ဆက်လုပ်ကိုင်သော အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်း ရေရှည်တည်တံ့သော ဒီမိုကရေစီရရှိရေးအတွက် ပံ့ပိုးကူညီသည်။ International IDEA သည် အသိပညာများ၊ နှိုင်းယှဉ်လေ့လာမှုများ ပံ့ပိုးပေးခြင်း၊ ဒီမိုကရေစီ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးတွင် ပံ့ပိုးကူညီခြင်း၊ မူဝါဒများနှင့် နိုင်ငံရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲရာတွင် ကူညီဆောင်ရွက်ပေးခြင်းဖြင့် ရေရှည်တည်တံ့သည့် ဒီမိုကရေစီစနစ်သို့ ပြောင်းလဲမှုများဖြစ်ပေါ်လာစေရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

<<https://www.idea.int>>

MyConstitution အစီအစဉ်အကြောင်း

International IDEA ၏ MyConstitution Programme သည် လုပ်ဖော်ဆောင်ဖက် သက်ဆိုင်သူများ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ခြင်းဆိုင်ရာ အသိပညာများကို မြှင့်တင်ပေးခြင်းဖြင့် အလုံးစုံခြုံငုံ စဉ်းစားဆုံးဖြတ်နိုင်သော၊ အများပါဝင်မှုရှိသော၊ ပြည်တွင်းဖြစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ယဉ်ကျေးမှုတစ်ရပ်ဖော်ဆောင်နိုင်ရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

ဤစာစဉ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍

International IDEA မှ ထုတ်ဝေလျက်ရှိသော “ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ခြင်း” စာတမ်းတိုင်းသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်သူများ၏ လက်တွေ့ကျကျကြုံတွေ့ရသော ရွေးချယ်မှုများအပေါ်တွင် အကြောင်းအရာအလိုက် စနစ်တကျခွဲခြားတင်ပြခြင်းဖြင့် ရှုပ်ထွေးပွေလီလှသော အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ပြဿနာများကို လွယ်ကူရှင်းလင်းသော နည်းလမ်းများဖြင့် ရှင်းပြနိုင်ရန် ရေးရှုသည်။

- ၁။ အခြေခံဥပဒေဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။ အခြေခံ သဘောတရားများနှင့် အယူအဆများ။ *
- ၂။ ဥပဒေပြုလွှတ်တော် နှစ်ရပ်ထားရှိခြင်း (သို့) Bicameralism*
- ၃။ တိုက်ရိုက် ဒီမိုကရေစီ စနစ်။ *
- ၄။ တရားရေးဆိုင်ရာ ရာထူးရွေးချယ် ခန့်အပ်မှုများ။ *
- ၅။ တရားရေးဆိုင်ရာ ရာထူးများ၏ တည်မြဲပိုင်ခွင့်၊ ထုတ်ပယ်ခြင်း၊ အထူးကင်းလွတ်ခွင့်များနှင့် တာဝန်ခံမှု။ *
- ၆။ ပါလီမန်စနစ်သုံး ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများရှိ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာ မကျင့်သုံးသော သမ္မတများ။ *
- ၇။ ပါလီမန်စနစ်သုံး ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများရှိ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဖြင့် အာဏာကန့်သတ်ထားသော ဧကရာဇ်များ။
- ၈။ ဘာသာရေးနှင့် နိုင်ငံအကြား ဆက်စပ်မှု။
- ၉။ လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်များ။ *
- ၁၀။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ရေး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ။ *
- ၁၁။ ကန့်သတ်ချက် (ဥပဒေ) အပိုဒ်ငယ်များ။
- ၁၂။ ဖက်ဒရယ် စနစ်။ *
- ၁၃။ ဒေသန္တရ ဒီမိုကရေစီစနစ်။ *
- ၁၄။ သမ္မတလက်ဝယ်ရှိ ဗီတိုအာဏာများ။
- ၁၅။ သမ္မတလက်ဝယ်ရှိ ဥပဒေပြုရေး အာဏာများ။
- ၁၆။ ပါလီမန် ဖျက်သိမ်းခြင်း။
- ၁၇။ အစိုးရ ဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် ဖယ်ရှားခြင်း ယန္တရားများ။ *

- ၁၈။ အရေးပေါ်အခြေအနေဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ။ *
- ၁၉။ ထိန်းညှိခြင်းနှင့် ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲခြင်းဆိုင်ရာ လွတ်လပ်သော (စတုတ္ထမဏ္ဍိုင်) အင်စတီကျူးရှင်းများ။*
- ၂၀။ နိုင်ငံရေးပါတီများအား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဖြင့် အသိအမှတ်ပြုခြင်း
- * မြန်မာ ဘာသာဖြင့် ရရှိနိုင်သည်။

ဤ စာတမ်းများကို ကျွန်ုပ်တို့၏ အောက်ပါဝဘ်ဆိုဒ် <<http://www.idea.int/publications>> တွင် ရယူနိုင်ပါသည်။ နောက်ဆုံးအဆင့် ပြင်ဆင်ထားသောစာတမ်းများကို ဤဝဘ်ဆိုဒ် <<http://constitutionnet.org/primers>> တွင်လည်း ရယူနိုင်ပါသည်။

ယခု စာတမ်းအား ဘာသာပြန်ဆိုခြင်းနှင့် ပုံနှိပ်ခြင်းကို နော်ဝေးနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန၊
ဖင်လန်နိုင်ငံ၊ ဆွီဒင်နိုင်ငံနှင့် လူဇင်ဘာ့ခ်နိုင်ငံ အစိုးရတို့မှ ထောက်ပံ့ကူညီသည်။

Norwegian Embassy

GRAND DUCHY OF
LUXEMBOURG

Ministry for Foreign
Affairs of Finland

Sweden
Sverige

International IDEA မှ ထုတ်ဝေလျက်ရှိသော “ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ခြင်း” စာတမ်းများကို နိုင်ငံတစ်ဝှမ်းဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ရေး သို့မဟုတ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအတွက်ကောင်းမွန်သောဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်နိုင်ရေးအတွက် ရည်ရွယ်ရေးသားထုတ်ဝေသည်။ နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ အရပ်ဖက် အဖွဲ့အစည်းများ၊ အစိုးရဝန်ထမ်းများ၊ လွှတ်တော်ဥပဒေပြုသူများ၊ နိုင်ငံသားများ အတွက် အထောက်အပံ့ဖြစ်စေမည် ဖြစ်သည်။

ဤစာတမ်းတစ်ခုချင်းစီသည် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ၊ ဥပဒေပြုရေးဆိုင်ရာ အထူးကျွမ်းကျင်သူ များမဟုတ်သော သာမန်စာဖတ်သူများအတွက် အကြောင်းအရာခေါင်းစဉ်များအလိုက် မိတ်ဆက်စာအနေဖြင့်လည်း ရေးသားထားသည်။ ထို့အတူ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ရေးနယ်ပယ်၌ ဗဟုသုတ၊ အတွေ့အကြုံရှိပြီးသူတို့ ပြန်လည်နှိုးနှော ဖတ်ရှုနိုင်ရန်အတွက်လည်း အသုံးဝင်ပါသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်သူများ၏ လက်တွေ့ကျကျ ကြုံတွေ့ရသော ရွေးချယ်မှုများအပေါ်တွင် အကြောင်းအရာအလိုက် စနစ်တကျခွဲခြားတင်ပြခြင်းဖြင့် ရှုပ်ထွေးပေလီလှသော အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ပြဿနာများကို လွယ်ကူရှင်းလင်းသော နည်းလမ်းများဖြင့် ရှင်းပြနိုင်ရန် ရှေးရှုသည်။

International IDEA

စတွန်းစ်ဘောဂ်

SE- ၁၀၃၃၄၊ စတော့ဟုမ်းမြို့

ဆွီဒင်နိုင်ငံ

ဖုန်းနံပါတ် - +၄၆ ၆၉၈၃၇၀၀

အီးမေးလ် - info@idea.int

ဝဘ်ဆိုဒ် - www.idea.int

International IDEA

မြန်မာနိုင်ငံအခြေစိုက်ရုံး

၆၈(ဘီ)၊ ဆရာစံလမ်း၊ ဗဟန်းမြို့နယ်၊

ရန်ကုန်၊ မြန်မာနိုင်ငံ။

ဖုန်းနံပါတ် - +၉၅ ၉ ၂၆၃ ၁၂၈၁၀၄

အီးမေးလ် - info-myanmar@idea.int

my.constitution@idea.int

ဝဘ်ဆိုဒ် - www.idea.int

ISBN: 978-91-7671-311-2 (Print)

ISBN: 978-91-7671-312-9 (PDF)

DOI: <<https://doi.org/10.31752/idea.2020.24>>